

శ్రీ శివాభ్యాం నమః

శ్రీమద్రాక్షసనామసంవత్సర సిద్ధాంత పంచాంగమ్

అచింత్యా వ్యక్తిరూపాయ నిర్గుణాయ గుణాత్మినే । సమస్తజగదాధార మూర్తయే బ్రహ్మణే నమః ॥

శ్లో॥ శ్రీకల్యాణగుణావహంభవరం । దుస్వప్నదోషపహం । గంగాస్నానవిశేష ఫలదం । గోదాఃకుల్యణ్మణం ।

ఆయుర్వృద్ధిదము త్తమంతుభకరం । సంతానసంపత్ప్రదం । వానాకర్మసుసాధనం సముచితం । పంచాంగమాకర్ణ్యతాం ॥

అస్యసంవత్సరస్య సృష్ట్యాదిగతసారాద్వాః 19,56,85,016 కల్యాదిగతాద్వాః 5015, విక్రమార్కశకాద్వాః 1972

శాలివాహనశకాద్వాః 1837 ప్రభవాదిగతాద్వాః 48 షసలి 1324-1325 హిజరీ 1332-1333.

ఈపంచాంగము, జోలనగళార్జున పూర్ణశశా ౩ మల్లయారాధ్య పుత్రు సును,

శ్రోతృతైవమార్గ ప్రవర్తలగు, తుప్పా-వేదా ప్రాన్యశాస్త్రిగారు, ఈ సాగేశ్వరశాస్త్రిగారు,

ప్రియశీష్యునియ్య, నగు కనకయ్య శాస్త్రిగారి కేగింపబడి.

ఆంధ్రసప్తకాముద్రాక్షరాలయందు ముద్రింపబడినది.

అమృతాంజనము.

ఆంధ్రపత్రిక.

ది న పత్రిక.

చందా సం॥నకు 15-0-0

దీనియందు విశేషస్వ
దేశవార్తలు రాజకీయము
తసాంఘిక విషయములు,
వ్యవసాయవాణిజ్య పరి
శ్రామిక విషయములు,
కోర్టువిషయములు,మహి
ళాచరిత్రములు,చిత్రపట
ములు, కల్పిత కథలు
మొదలగునవి జనోప
యోగముగనటులు క్రమ
రింపబడుచుండును

ఆంధ్రపత్రికా
కార్యాలయము

అన్ని నొప్పులకు పరమామృతము.

ఆంధ్రపత్రిక.

వార పత్రిక.

చందా సం॥నకు 2-8-0.

ఈపత్రికయొక్క యు
వయోగము చదివినవా
రలకు జెలిసియేయున్నది.
ఇంతవరకు నీపత్రిక
సంగతి నెరుగని దేశభా
షాభిమానుల నందఱు
నమగానాపత్రికను దెప్పిం
చ వేడచున్నాము.

తింబు శెట్టిపిట్ట,
మద్రాసు.

తా రాం భీమశ్రీచేత్ । తథాకరోతి ఘోనామః దుష్కృతు కలహపదః ।
 నైర్వృతి శ్రమణేంద్వజ్ఞేః రోహిణీయాత్తరామచ । ప్రచ్ఛన్న వృష్టివో
 భ్రమః రోహిణీయామృగోపివా । శుభద స్సర్వస్వస్యానాం ఉద
 గ్ధాయా ధరానుతః । యామృగో నిష్ఠప్రతిరో భేదాభేద కరో
 నృతాం ॥ ఇత్యాదివా రోహిణీ మృగక్షేప్తయో సంఘాంకాలే మన్మథ
 ర్వృతి । ఆర్ద్రా ఆక్షేపయో స్సంఘాంకాలే అనామృతః । ఆస్మ

అశ్వనాసికా సంవత్సర ఫలాని.

అశ్వనాసికా సంవత్సర ఫలాని.
అశ్వనాసికా సంవత్సర ఫలాని.
అశ్వనాసికా సంవత్సర ఫలాని.
అశ్వనాసికా సంవత్సర ఫలాని.
అశ్వనాసికా సంవత్సర ఫలాని.
అశ్వనాసికా సంవత్సర ఫలాని.
అశ్వనాసికా సంవత్సర ఫలాని.

దేశాదిప్రయోగాః:— అస్మిన్నేతే రాజ్యమంత్రైక్యత్వ
మంగారకస్య సంభవాత్తనత్తం। స్వయం రాజాస్వయం మంత్ర
యస్మిన్నేతే యాభవేత్ చోరాస్య శస్త్రభాధైశ్చపీడ్యంతే భూ
భూదయః। అబ్ధప్రభృతి నిజవైశాఖ్యం పర్యంతం కుజగుర్వోరేక
రాశిస్థితిహాః అవాభ బంధి ప్రభృతి భాద్రపద కుంభి పర్యంతం
శనిగారకయో రేకస్థితిహాః। పువ్య కుంభ ప్రభృతి అవంతం
కుజవ్రహ్మహాః। కార్తిక కుంభి ప్రభృతి మార్గశిర కుంభి పర్యం
తం కుజగుర్వోరేకస్య పక్షహాః। ఏకేసంఫలం। అభాధనశ్చేవ
వృషాశిశింహా ధరామతసూర్య కుజేచక్రే। మాయాశ్చనాగాంశ్చ
నరాంశ్చ గోమంత్రై భాగశేవం కుమరేవంధగాం। యధార్క
శాశిమర రాజ్యమంత్రై యద్యోరకౌ సమసప్తకేనా। అంతరి లంకా
పురపద్ధతి దేశేషుధాభియం శస్త్రభయం సరాణాం।

వర్ష యోగాః:— వైశాఖమాసః:— వైశాఖ కుంభ ప్రభృతి
యా కుంభి పర్యంతం చంద్ర కుజ గురు బుధ కుంభాణాం సౌమ్య
సుధా జలనాడి సంచారాత్త దిశరా వాతాలి వాతనాడి సంచారాచ్చ
ప్రచండ వాయువాసనా వృష్టిగ్భవతి। ఏద్యమాశ్చ ౨ ప్రభృతి బంధి
పర్యంతం సూర్యశ్చంద్ర ర్దవననాడి సంచారే విద్యమానేపి కుజ గురు
కుంభ చంద్ర మసాం సౌమ్యసుధాజల మేఘనాడి సంచారాద్వృష్టి
గ్భవతి॥

అధికవైశాఖమాసః: ఈ కుంభ ప్రభృతి ౯ పర్యంతం గురు
చంద్ర కుంభాణాం జలనాడి సంచారాదితరేషాం వాతాలి వాతదహన
నాడి సంచారేవిద్య మానేపిత్రత త్రవాయనా సహా వృష్టిగ్భవతి
తదుపరిమాసాంతం పశ్చిమవాయు రతుష్ణంభవతి॥

నిజవైశాఖమాసః:— ఈ కుంభ ప్రభృతి ౯ పర్యం
తం చంద్రగుర్వో ర్జలనాడి సంచారాద్గురుణా చంద్రవృష్టిత్వా
త్తదితరేషాం దహనాలి వాతవారనాడి సంచారే విద్యమానేపి వాయు
వాసనా వృష్టిగ్భవతి అనయావృష్టౌ ఉత్తరత్రసస్యాభి వృద్ధిగ్భవతి।

జ్యేష్ఠమాసః:— ఈ కుంభ ప్రభృతి కుంభ పర్యంతం
కుజగుర్వోరేకనాడి సంచారాత్కుంభి వృష్టిగ్భవతి। త్వదితరేషాం
సర్వేషాం వాతాలివారదహననాడి సంచారాదతీత వాతాతపవృద్ధి
గ్భవతి. బంధి ప్రభృతి అమావాస్యపర్యంతం బుధ కుంభ చంద్ర
మసా మేఘనాడి సంచారాద్వాయువాసనా వృష్టిగ్భవతి॥

ఆషాఢమాసః:— ఈ కుంభ ప్రభృతి కుంభ పర్యంతం
కుజేతరాణాం సర్వేషాం గ్రహాణాం సుధా జలమేఘనాడి సంచా
రాద్బుధ కుంభ చంద్రమసా ఏకనాడి శిఖరకాత్సమాచ్చ అతివ
వృష్టిగ్భవతి॥

తదుపరిమాసాంతం కుజేతర గ్రహాణాం సుధా జలసౌమ్యనాడి
సంచారాజల చంద్రయోగ కాలేషు సువృష్టిగ్భవతి॥

శ్రావణమాసః:— ఈ కుంభ ప్రభృతి కుంభ పర్యంతం బుధ
కుంభ సమాగమవశాత్కుంభ గురుహితావాం గ్రహాణాం సుధా జ
నాడిసంచారాచ్చును వృష్టిగ్భవతి ఈ కుంభ ప్రభృతి ఈ బంధి పర్యం
తం చంద్రమసా కుంభ రాశిస్థితివ శాద్రవి బుధ కుంభ శనినాం సౌమ్య
సుధాజల నాడి సంచారాత్తదితరేషాం దహనశివ నాడిసంచారే
విద్యమానేపి వృష్టిగ్భవతి॥

భాద్రపదమాసః:— భాద్రపద కుంభ ప్రభృతి యా
బంధి పర్యంతం బుధేతరాణాం గ్రహాణాం సౌమ్యసుధాజల మేఘ
నాడి సంచారా ద్వాయువాసనా వృష్టిగ్భవతి। అమంతం। వాగశ
వసుధాపుత్రావేకనాడిగతేభువి జలరాశిగతే చంద్రేషావే కార్తికం
జగత్। ఇతి। ఈ బంధి ప్రభృతి ఈ బంధి పర్యంతంకుజగురు శనినాం
మేఘజలనాడి సంచారాత్త దితరేషాం వాతాలివాగశివనాడి
సంచారే విద్యమానేపి జలచంద్రవశాద్వృష్టి॥

ఆశ్వయుజమాసః:— ఈ కుంభి చంద్రగుర్వోరేక
నాడి యోగాది తరేషాం దహనాలి వాతనాడిసంచారే విద్యమానాపి
వృష్టిగ్భవతి। ఈ బంధి ప్రభృతి దశమి పర్యంతం చంద్రాంగరక
యోగజల నాడిసంచారా ద్వృష్టిగ్భవతి। ఏకనాడి సమామాసా చం
ద్రమా ధరణీమతో। యథాచంద్ర స్తథా జీతః కుర్యాదేకాగ్లం
మనాత్

కార్తికమాసః:— కుంభి మాయం చంద్రగుర్వోరేకనాడి
సంచారాద్వృష్టిః। అస్మిక్ మాసేవకురు శుభాం బంధి నాడి
సంచారాత్తది తరేషాం దహనాలివాత నాడిసంచారే విద్యమానేపి
జలరాశాచంద్రేగతే సతిత్రతత త్రవృష్టిస్సంభవతితి వాచ్యం। మార్గ
శిర పాదమాఖమానేషు ఫాల్గుణమాసేచగుర్వస్తమా నాంగరకచలన
శనివక్రదిషు త్రత త్రత వృష్టిగ్భవతి। తదుక్తం। గురూవస్తంతే వృష్టి
వృష్టి స్యాద్భాగో వోదయే చలత్యంగారకే వృష్టిత్రై భిర్వృష్టిశ్చ
వైశ్చరే॥

పంచాంగశ్రవణ ఫలం:— వైశాఖః పూజనీయోసా।
హితాధాం స్వస్యవైపువ। తస్మాత్సంపూజ్య దైవజ్ఞం శ్రుణుయా
చ్చతేధేప్సితం। సంవత్సరఫలం సమ్యగ్యశ్చుణోత్తేగ మాసః। తస్య
సర్వేగ్రహస్త స్మిక్ నైవే సత్ఫలదాయకాః యశ్చుణోతిమధు కుం
పత కేవలవాధననివాదికం ఫలం। ప్రాప్ను యాదురితముక్తి విగ్ర
హశ్చాయురగ్ధ మతుల శుభశుఖం। కన్యావనీ కాంచనదిగ్దానాం
గవాసహస్రం శతతం ద్విజేభ్యః। దత్తాత్రులం యల్లభతే మహవృష్ట
త్రత్ఫలశుభఫలం శ్రుణోతు॥

సూర్యనియోక్త ఉదయాస్తమయ కాలములు.

అమృతయోగములు.

[illegible]

అ॥ యోగ-సాధన-రహస్య-పుస్తకము. [మూలము]

[illegible]

॥ పూజ - పుణ్య భూమి - శ్రీ సత్య నాథ స్వామి.

॥ अथैवमस्य-सायमी.

శు॥ మూ-హ-రీ-అశ్వ-అనూ-నా, ని-హ-హ-హ-హ

Figure 2

• ۱۸۰۰ تا ۱۸۵۰

అ॥ అనూ-స్మృ-మ విశ్వా-భు.

సో॥ వికా-క-మ-పూర్వ-ఉ-మ.

మరియు నా-జు-9 ని పూర్తి.

బు|| ధని-మూల-రే-అశ్వి-హ.

గృ॥ మ-ర^వ-శర-అగ్ర^వ 9-వి-పున.

శు॥ పుష్క-రో-జై-శ-అ-మ.

శ॥ ఉప-మా-చి-ఉపా-మా-బా-సా-రే

ਨਾਮਕਾਵਾਨ ਨਾਮਕਾਵਾਨ.

శూన్య రి సూం || లు అమ్మేర్లు దిండులునా.

వారములు.	రాహుకాలము.		గురుకాలము.	
	మొదలు	వరకు	మొదలు	వరకు
అదివారము	4½	8	3	4½
చివరవాడము	7½	9	11	3
మంగళవారము	3	4½	12	11
బుధవారము	12	1½	10½	12
గురువారము	1½	3	9	10½
శుక్రవారము	10½	12	7½	9
శనివారము	9	10½	6	7½

[illegible]

అ మృతాంజనము

అన్ని నొప్పులకు పరమామృతము.

తల నెప్పుల మాన్పును, వాయు పోక్తి బాపును.

పార్శ్వపునెప్పుల బారదోలును. పోట్ల పోగొట్టును.

వనమూలికలచే హిందూదేశమందు తయారుచేయబడు మంచినందు

దీనిని విదేశములలోకూడ వాడుచున్నారు. చక్కనిడబ్బీతోనహా సీసా 1-కి 0-8-0

10), శ్రీరంగం, బొంబాయి,

అమ్మ తాంజనండిపో,

6. తంబు శెటివీధి, మద్యాను

శంకుస్థాపనాది ముహూర్తములకు శుభమైన తిథివారనక్షత్రములను తెలియచేయు చక్రము.

ముహూర్తములేదా	తిథిలు.	వారములు.	నక్షత్రములు.	లగ్నములు	విశేషవిధులు.
శంకుస్థాపన	3-గి-2-గి గి-గి-గి	బు-గు-శు	రో-మృ-హ-రే-అనూ-ఉఫ-పువ్య-శృ-పున-ధ-శ-అశ్వ-స్వా	కృ-కర్క-కుం-మి	చతుర్థ శుద్ధి
వృక్షప్రవేశం	3-గి-2-గి గి-గి-గి	బు-గు-శు-సో	అశ్వ-రో-మృ-పున-పువ్య-ఉఫ-స్వాతి-అనూ-శృ-ధ-శత	మృ-సింహ-కృ-శృ-కుంభ-మి-క-ధ-మి	ద్వాదశశుద్ధి
కృష్ణక్షేపం	3-గి-2-గి గి-గి-గి	సో-బు-గు-శు	అశ్వ-రో-ఉఫ-హ-స్వా అనూ-మూల-ఉమా-శృ-శ-ఉభా	కృ-మి-కర్క-సిం-కు-ధను-కుం-మి	లగ్న శుద్ధి
గర్భావాసం	3-గి-2-గి గి-గి-గి	సో-బు-గు-శు	రో-ఉఫ-హ-స్వాతి-అనూ-ఉమా-శృ-ధ-శత-ఉభా-ధని-మృగ	కృ-మి-క-సిం-కు-ధను-కుంభ	లగ్న శుద్ధి-సప్తమందువాపుగహములు లేకుండుట. పర్వవజ్రముగా
పునఃసమం	3-గి-2-గి గి-గి-గి	సో-బు-గు-శు	అశ్వ-రో-మృ-పు-పువ్య-ఉఫ-హ-చి-స్వా-అనూ-ఉమా-శృ-ధ-శత-ఉభా-రే	మి-ధ-గు-మి	నవమశుద్ధి-మూడవమాసం
నీమంతం	3-గి-2-గి గి-గి-గి	అ-మం-గు	అ-శ్వ-శో-మృ-పున-పువ్య-ఉఫ-హ-చి-స్వా-అనూ-ఉమా-శృ-ధ-శత-ఉభా-రే	మే-ధ-మి	ర-ర-౬ మాసములు నవమ శుద్ధి
జాతకర్మ	3-గి-2-గి గి-గి-గి	సో-బు-గు-శు	రో-ఉత్త-ఉత్తరాషాఢ-స్వా-పున-శ్ర-ధ-శత-అశ్వ-హస్త-పువ్య-అనూ	కృ-కు-మి-క-ధను-మి-క-టక	అష్టమశుద్ధి
నామకరణం	3-గి-2-గి గి-గి-గి	సో-బు-గు-శు	అశ్వ-రో-ఉత్తరాత్రయం-స్వా-పున-శ్ర-మృ-కు-మి-కన్యా-ధ-శ-అశ్వ-హస్త-పువ్య-అనూ	ధను-మి-క-టక	అష్టమశుద్ధి
దోలా శోభాణం	3-గి-2-గి గి-గి-గి	సో-బు-గు-శు	అశ్వ-రో-మృ-ఉత్తరాత్రయం-పున-హ-చి-స్వా-వి-అనూ	కృ-మి-కర్క-క-శృ-కు-ధను-మి	గి-3-గి మాసములు శుభం అష్టమశుద్ధి
అన్నప్రాశనం	3-గి-2-గి గి-గి-గి	సో-బు-గు-శు	అశ్వ-శో-మృ-పున-పువ్య-ఉత్తరాత్రయం-హ-చి-స్వా-అనూ-శ్ర-ధ-శత-రే	కృ-మి-కర్క-కు-ధను-మి	పునఃపునః ౬-౬-౧౦ మాసములయందు శ్రీలక్ష్మి ౧౬-౬-౧౦ మాసములు శుభం దశమశుద్ధి, లగ్నమందు పాపగ్రహములు లేకుండుట.
కర్ణక్షేపం	3-గి-2-గి గి-గి-గి	సో-బు-గు-శు	అశ్వ-మృ-పున-పువ్య-హ-చి-స్వా-అ-శ్ర-ధ-శ-రే-అర్ధ-ఉత్తరాత్రయం	కృ-మి-కర్క-కు-ధను-మి	౬-౬-౧౦ మాసములయందు శుభం అష్టమశుద్ధి
శేఖండనం	3-గి-2-గి గి-గి-గి	సో-బు-గు-శు	అశ్వ-మృ-పున-పువ్య-హ-చి-స్వా-శ్ర-ధ-శ-రేవతి	కృ-మి-కర్క-కు-ధను-మి	ఉత్తరాయణం - పూర్వాషాఢం
అక్షర స్వీకారము	3-గి-2-గి గి-గి-గి	సో-బు-గు-శు	అశ్వ-పున-పువ్య హస్త-చిత్త-అనూ-శ్ర-ధ-రేవతి	మే-కర్క-కు-మి	ఉత్తరాయణం-౧౬వ సం॥ అష్టమశుద్ధి-నూర్వారు చక్ర సిగరాలులయందుండగా
విద్యారంభం	3-గి-2-గి గి-గి-గి	అ-సో-బు-గు-శు	అశ్వ-మృ-అర్ధ-పున-పువ్య-అశ్లే-పూర్వాత్రయం-హ-చి-స్వా-అనూ-మూ	మే-కర్క-కు-మి	ఆనంద్యయనములను విడచి పెట్టవలెను. శత్రువిద్యాభ్యాసములు - అది-మంగళవారములు - శుభం
ఉపనయనం	3-గి-2-గి గి-గి-గి	బు-గు-శు	అశ్వ-రో-మృ-పున-పువ్య-ఉత్తరాత్రయం-హ-చి-స్వా-శ్ర-ధ-శత		అష్టమశుద్ధి - లగ్నమందు పాపగ్రహములు లేకుండుట. పూర్వాషాఢము

అన్న సంఖ్యలు గలిపి తొమ్మిదిచే భాగించగా శేషము ౧ అగునై నేనొక్కప్పుడపంచమ, ౨ మిగిలినది అన్నిసంఖ్యలు, ౪ మిగిలినది రాజపంచకము, ౬ మిగిలినది వోరపంచకము, ౮ మిగిలినది సోమపంచకము, శేషసంఖ్యలు శుభములునని.

మతాంతరముగా తిథిసంఖ్య శుక్లపక్షములో శుక్లపక్షిపత్తు నంచును కృష్ణపక్షములో కృష్ణ ప్రతిపత్తు నంచుయు ననించుట కలదు. మార్తాండవతీర్థాగతిపుటలను అన్న సంఖ్యలు కలిపి తొమ్మిదిచే భాగించగా మిగత శేషము ముంపు చెప్పిన మోక్షుల గానే చూచుకొనుట కూడ గలదు. ధృవకము కలుపుట శాస్త్ర సమ్మతము కాద.

తామర తైలము

ఫల మధికము .

ఉబ్బి 1-కి వెల 0-4-0, 12-కి హు. 2-10-0, 100-కి 20-0-0

తామర ఒకవిధమైన పురుగువలన చర్మమునూదగాని, పెద్దదకలలోగాని, లోచర్మములోగాని, గోళ్లలోగాని పుట్టవచ్చును. పురుగులలోని భేదములబట్టి తామరలోను రెండుమూడు భేదములు గలవు.

రాజారాంగుర్తుగల తామరశైలము పూతినాళఃములగు చాల మంచి మం
దలతో తయారుచేయబడి ప్రఖ్యాతిగాంచినది అనేకవత్సరములనుండియును తామర
నాలుగై దుసారలు రాచినలోడనే పోయినదని వేలమంది మాకు వాసియున్నారు
తాన, తామర, తీరీ, ఏనుగగజ్జి మొదలగునవి గలవారందరు శ్మశ్రామును ఒకసారి
వాడిచూడగోరెదము. దీనిని రాచిన మంటయుండదు, చర్మము నలుపెక్కదు
పుండుపడదు.

మత్స్యములు, ఆరోహణము, శుభవాక్యములు, బ్రహ్మచారి, గురువు దైవజ్ఞుడు, పద్మములు, లాఠిలు తెల్లధాన్యము, గేదె, కోడి, కాకి, ధర్మాజము, నెమలి, మంగిస, మేకపొడు, ఇవి మర్త యాయికి వక్షిణముగవెళ్ళి: శాస్త్రాధిపతి || ముమ్మగి, ఒంటె, ఆడపక్కా చిలుక, పిచ్చిక, యెడమభాగమున వెళ్ళిన శుభము.

దుస్వప్నములు.

తాను ప్రయాణమునకు పట్టుకొనిపోయెడి వస్త్రాదికము భూమియందుపడుట, కఠినవార్తలను, భయవార్తలను వినుట గుమ్మముచూచు తిగులట, నీరసముగనుండుట-భోజనముచేసి వెళ్ళుమని విగ్బంధిండుట, ప్రయాణము వెళ్ళినప్పుడు వెళ్ళిపిల్చుట, పిచ్చివాడగు, శత్రువులను ఘాతించు-దుష్టులను, బోడివాడను-దిగంబరి-సన్యాసి-దొంగ-తైలాభ్యంగుడు మలిండు-శాస్త్రీశ్రవణుడు, తాను చేతులోకలవాడు గొట్టిత్రీ, వంశ్యులనియెద్దు-పాము-కప్ప, చెవులపిల్లి-పంది-తొండు-లోతు-స్త్రీ-యముకలు - కోక - ఆమెధ్వను-రాళ్ళు-ఉప్పు-నూనె, తెలకపడి-నువ్వులు-మినుగులు-రోహణ-మట్టిగ-ధూమాగ్ని-ప్రత్తి, యెఱ్ఱలి పువ్వులు - బెల్లము, గోక్షుకము - నపుంసకుడు - ఈ శబ్దములు కాగ్యప్రతిబాధకములు.

సుస్వప్న ఫలములు.

మేడయును, పర్వతమును, రథమును, గజమును ఎక్కెట్లును; గుఱ్ఱమును, అందోళికమును చూచునట్లు; ప్రభువులతో మాట్లాడునట్లు, చందనావ్యులను చూచినట్లు; ఆమెధ్వములతోపడినట్లు, తెల్లని వస్త్రపుల చూచినట్లు తనకు వివాహమైనట్లు శరీరమంతయు పసుపు అయినట్లు అలంకారములు ధరించినట్లు తాను మృతిపొందినట్లు ఫలములు పుష్పములు ఒకరికిచ్చినట్లు విద్యాధ్యయనము చేసినట్లు తాను గంగాస్నానముచేసినట్లు దేవతలను గోవులను ఎడ్లను రక్తమునుచూచినట్లు పరులగృహము కాలినట్లు ఇత్యాదిస్వప్నములు గలిగిన శుభము ద్రవ్యలాభము గలుగును.

దుస్వప్న ఫలములు.

దుస్వప్నములు సగము మొదలయిన క్రూరజంతువులు నువ్వులు నూనె, ఆడుదం, ఎముక, ప్రత్తి, నీపు, ఇనుము, మురికినీళ్ళు, పడిన ఇళ్ళు, చూచినట్లు సక్షాద్రమందున్నట్లు, జలవృద్ధులందున్నట్లు బురద యందు మునిగినట్లు, తైలద్రవ్యములు అడుగించినట్లు, ప్రవాహము కొట్టుకొని పోయినట్లు, చూచినట్లు, తనకుటుంబముతో చనిపోయినట్లు, గ్రహణస్పృహ చూచినట్లు, విధనను చూచినట్లు, తనకు రోగమువచ్చినట్లు, దైవ్యునిచూచినట్లు, అవునుపనేచేసినట్లు, ఇత్యాది దుస్వప్నములయొక్కని దరిద్రము, ద్రవ్యహాని, ఆపదమును కలుగును. తెలివవచ్చినట్లు సోకనుచోమంత్రము ౧౦౮ సార్లు ఉచ్చరించిన యెడల ఆరోగ్యము గోవులు. సుం|| సహస్రసరమాదే|| అను మంత్రము ఉచ్చరించి పచ్చనిగిరికితీసికొనవచ్చి యామంత్రోచ్చారణ వల్ల తనశరస్సుయందు ధరించుకొని గజేంద్రపారాయణమైనను, పంచాక్షరీమహామంత్రమైనను, నారాయణస్తోత్ర మంత్రమైనను, పారాయణము చేసినట్లులయిన దుస్వప్న దోషము నివారణమైపోవును.

గండపురుషస్థితి

గండపురుషుడు కార్తిక-ఆషాఢ-ఫాల్గుణ వైశాఖ మాసముల యందు ఆకాశమునను-మాఘ-భాద్రపద-వైశాఖ-ఆశ్వయుజమాసములలో పాతాళమునను, శ్రేష్ఠ-క్రాంతి మార్గశీర్ష పౌషమాసములలో భూమి యందును ఉండును-రజస్వల-కనూలి - మొదలగునవి సుంభవించిన పుడు శాంతికలిగిన యెడల గండపురుషుడు భూమియందుండెనేని దోషపాపాలగుటచే విశేషశాంతి. మిగతకాలములో దోషము సామాన్యము.

నార దుర్ముహూర్తములు.

ఆ సో మం బుధ గురు శు శు
భు. వి. విభు విభు విభు విభు విభు విభు
౨౭|౨౮|౧౭|౧౮| ౭|౨. ౧౧|౧౨|౧౧|౧౩| ౭|౨. ౧|౨
౨౩|౨౪|౨౩|౨౪| ౨౩|౨౪|౧౭|౧౮|౩|౪

బుధాదులను సుంభవించు శుభాశుభములు.

శిరస్సున కలవాడు-చూపుచుండును-ధుదగ్గనము - కనబొమ్మలనడుమ రాజానుగ్రహము-వైవేదివి ధవళయము-క్రింది వెదవిని ధనలాభము-ముక్తుచివర రోగము, కడిచెవి గుండు దీర్ఘాయువు - ఎడమ చెవియందు వర్తకలాభము-శ్రేష్ఠములయందు వైద-గడ్డమున రాజదండనము-నోటియందు భయము-కలహము శత్రుహాని-కుడిభుజముఆరోగ్యము-ఎడమ భుజమున శ్రీసంకము-కుడిమందేలియందు కీర్తి-ఎడమమందేలియందు రోగము - స్రవణముయన దోషము-ఉదరమున ధాన్యలాభము-ఱిమ్మగనన నాభియందును ధనలాభము - పుక్కిలయందు శుభము-పాదములయందు ప్రయాణము-చిత్తు శుభము-గోళ్ళయందు ధనవృత్తము-లింగమున దాదగ్గియు-జుట్టుకొనను మృత్యువు ఈ ప్రదేశములయందు తొండప్రాకినను ఫలమిట్లే

ప్రసూతికామ మమె తిథ్యాదిగండములు.

ఆమావాస్య ప్రతిపక్షులయొక్క సంధియందును పంచమి వస్త్రీయొక్క సంధియందును దశమి ఏకాదశులయొక్క సంధియందును పూర్ణిమా ప్రతిపక్షులయొక్క సంధియందును శుక్లగడియలకాలము తిథిగండమనంబడు కటక సింహములయొక్క సంధికాలమందును వృశ్చికపుష్యులయొక్క సంధికామందును మిశమేషములయొక్క సంధికాలమందును అరగడియకాలము అన్నగండమనబడును. తనలి ఆశ్వీలయొక్క సంధికాలమందును అశ్లేషామఖలయొక్క సంధికాలమందును శ్రేష్ఠమాసాలయొక్క సంధికాలమందును ఎనిమిదిగడియలు కక్షతగండమనంబడును. ఈగండకాలములయందు జనించినశువులకు శాస్త్రీకరీతిగా శాంతిజరగవలెను. దుష్టాశ్శత్రుములయందు జనించినయెడలను శాంతివిధ్యక్తముగా చేయవలెను.

నవగ్రహములు ద్వాదశసాక్షములయందుండినపు డిప్పుడుండెడి గోచారఫలమును తెలియజేయు చక్రము.

క్రీ	౧	౨	౩	౪	౫	౬	౭	౮	౯	౧౦	౧౧	౧౨
రవి	సోమవలసంభయః	సంపత్	మాంభంగంభయం	శ్రీశుక్లయ	దేహపద	సోగః	భయః	లాభః	ఆరోగ్యం	వ్యయః		
చంద్ర	సోమవలసంభయః	కన్యయః	లాభం	సోగం	కన్యసాశిః	సోగః	వ్యయః	వాక్యసంభయః	లాభం	సుఖం	దశభం	
శుక్ర	భేదః	వ్యయః	లాభం	శ్రీప్రీతి	రపుభయం	ధూలాభః	కలహః	భయః	వ్యయః	చలనం	లాభం	సోగం
బుధ	బంధః	లాభః	వ్యయః	శ్రీప్రీతి	దరిద్రం	భూమిజం	వ్యసనం	సంతోషః	దుఃఖం	శుభం	సుఖం	వ్యయః
గురు	గమనః	ధూలాభః	ఆపత్	నాశనం	సంతతి	వేళః	ఆరోగ్యం	హానిః	ధనాగమనః	హానిః	సంతోషం	పదా
శుక్ర	ఆరోగ్యం	భాగ్యం	సౌఖ్యం	సుఖం	పుత్రాభి	మాంహాని	వేళః	భయః	ధూలాభః	హానిః	సౌఖ్యం	లాభః
శని	ఆపత్	హానిః	సంపత్	హాని	సంపత్	లక్ష్మీ	రాజరంద	దాశిః	సోగః	జాప్యం	లాభః	వేళః
రాహు	భయః	కలహః	సౌఖ్యం	మాంహాని	ధూలాభం	సుఖం	భయం	వ్యయః	సంతోషం	కలహం	లాభం	హానిః
కేతు	భయః	విశాదం	సుఖం	మాంహాని	ధూలాభం	సుఖం	భయం	హానిః	కలహం	విశాదం	సంతోషం	హానిః

గోచరచాంగం కాలము గడి 3౪ ఘడియ ఘంట ౧ నిమిషం 3౦.

నారా	ఆది	సోమ	మంగళ	బుధ	గురు	శుక్ర	శని
౧	ఉద్యో	అమృ	సోగం	విషం	ఉద్యో	సోగం	విషం
౨	లాభం	విషం	ఉద్యో	అమృ	విషం	అమృ	ఉద్యో
౩	విషం	ఉద్యో	జ్వరం	శుభం	జ్వరం	అమృ	జ్వరం
౪	అమృ	లాభం	లాభం	ఉద్యో	లాభం	కలహం	ఉద్యో
౫	శుభం	జ్వరం	అమృ	సోగం	అమృ	లాభం	శుభం
౬	ధనం	అమృ	ఉద్యో	శుభం	విషం	సుఖం	లాభం
౭	అమృ	ఆదా	విషం	ధనం	కలహం	ధనం	ధనం
౮	విషం	ధనం	లాభం	అమృ	జ్వరం	అమృ	లాభం

పంచభాషాపీఠిని చూచుకొని మోసముకలుగదు
వెలస్వల్పము. ఫలమధికము.
చక్కఁ మందు నువాసనగలది.

అమృతాంజనము

అగ్నినోప్పులకు పరమామృతము.
తలకొప్పులమాన్పును. వాయువు గొట్ట
శాపును, చార్మిపునోప్పుల బారదోలును
సొట్లపోగొట్టును, తేలు బాధను బాపును,
జనమూలికలచే హిందూ దేశమందు
తగూరుచేయబడు మంచి మందు.
దిగ్విదీక్షము లోకూడ వాడుచున్నారు.
చక్కని డబ్బీతో సహా సీసా 1 కి 0-8-0.
గొప్పగొప్పవాడిచే వేలకు వేలు యో
గ్యతా శ్రమాలు పొందియున్నది.
అమృతాంజనండ్లతో, రితంబు కెట్టివీధి, మదరాసు.

అమృతాంజనము

బాధోపశమనము, సుఖసాధనము.
రక్షమాంసమయమైన శరీర మనేక
విధములైన బాధలకు బాల్పడుచున్నది.
తలనొప్పి, కాళ్లనొప్పులు, కీళ్ల పొక్కులు,
వాయువునొప్పులు, దగ్గు, పడిశము,
బెణుకులు, గాయములు, వండ్రుపోటు,
తేలుకాటు, ఉబ్బులు, తిమ్మరలు, వాపు
లు మొదలగు బాధలు సుఖమునకు భం
గమును గలిగించుచున్నవి. బాధను తీసి
వేసి సుఖమును గలుగజేయుటకు అమృ
తాంజనము సిద్ధిక్రియయని అనుభవము
వలన గనుగొనబడినది.
అమృతాంజనండ్లతో, 109 ప్రైవేట్
ఫోర్ట్, బొంబాయి

అమృతాంజనము అన్ని చోట్లదొరకగలదు.

చక్కని డబ్బీతో సహా సీసా 1 కి 0-8-0 అణాలు మాత్రమే.

[illegible]

ర		జ
కుటు	బంగళా మే పేర్ ౨:౩	యే.
గురాళు	బడిమీ నే కు ౨:౩	
	2. గోమీ నే బుధ:౩	
	కుంం కుం చే కు	

[అయోగ:ఖం ౦-౪ చలం
 సూర్యకల్పాది: అనాద్ధాన ఉత్పా
 ఖ: ౨౬-౩౮ గంశుశ్చరశుశర౨౬
 శు: ౪౧-౮ గి ౩౩ పూగశుగ
 శు: ౨౪-౩ శ: చార: [గి
 గంశుగి:౮ శుగియశుగశ౩౦౦
 ౨శుగ-గి౩ బగిగశుగి౨.౩౨
 ౩శుగ-౩౪ గా- శ: పూరా: నా: శ్చి

[illegible][illegible]

శ్రీమదాక్షిపతాచార్యుని చింతనాభిమాన చరిత్రావహనము గూర్చి కళ్యాణి సింగం పం. 1915

1915

आ-कृ-ने-व.

[illegible]

ఆమృతాంజనము అన్నినొప్పులకు సిద్ధామృతము :— చక్కనిడబ్బితో సహా నీసా 1 కి 0-8-0 అణాలుమాత్రమే.

AMRUTANJAN DEPOT,

Fort, Bombay.

7, Thumbu Chetty Street, Madras.

ఆమృతాంజనము

ఆమృతాంజనము
అమృతశబ్దమాదిని
గల మాయమందు
గాదు. నకలుమందు
లవలన మోసము
గలుగున. పంచ
భాషచీటిని చూచి
కొనిన మోసము
గలుగదు.
వేనకు వేలు
వికయము.

ఆమృతాంజనము
అన్ని నొప్పులకు
పరమామృతము.
తలనొప్పులమాన్పు
ను. వాయువు పొట్ట
బాపును. పార్శ్వపు
నొప్పుల వారదోలు
ను. పొట్లపోగొట్టును.
వనమూలికలచే
తయారుచేయబడు
మంచిమందు.

ఆమృతాంజనమునకు సాటియైనమందు ఆమృతాంజనమే.

ఆమృతాంజనము జగత్ప్రఖ్యాతివలన దేశమునందంతటను

అమృతములు ఆంజనములు చెరిసినవి.

ఆమృతాంజనము అన్ని నొప్పులకు సిద్ధామృతము.

ఆమృతాంజనము సర్వవిధనొప్పులకు సంజీవినివంటిది.

ఆమృతాంజనము పలువిధములైన నొప్పులకు పరమామృతము వంటిది.

వెల బుడ్డి ౧-కే ౦-౮-౦ మాత్రమే.

అక్షోభము.

అమృతాంజనమను సిద్ధామృతము పుత్రీయింట నుండదగినది. వెల 0-8-0 లు మాత్రమే.

కస్తూరి

విషజ్వరములకు, కలరాకు, సందికి, బాలింతి, గోగములకు, వాతములకు, చిన్న బిడ్డల జబ్బులకు పుష్టికి కస్తూరి యుపయోగమైన మందః సర్వత్ర తెలిసియున్నది. కాని కస్తూరి బంగారము కన్న ప్రియమగుట చేతను నవసర సమయములందే పోరకుట దుస్థరము. మా డిప్టేరు, దలి కస్తూరి మంతితర పదార్థము లేవీయును శేర్పలుపు. ఇంక రకు మాత్రమునుగి కొనిన వారిల కీవిషయము తెలిసియున్నది. కొన్ని వారాకసారి పరీక్షించిన నిజము తెలియగలదు. అట్లు చేయుటవలన కలిశి కస్తూరినిగొని మోసపోదు. కులం 1-కి రూ. 30-0-0

ఆదిపచ్చికాన లేక జున్ను

కులం 1 కి రూ. 3-4-0

గోరోజనము

కులం 1 కి రూ. 5-9-0

కలరామాత్రలు.

డబ్బీ 1 కి మాత్రలు వెల రూ 0-6-0.

కలరా ప్లేగువలెనే బీ విధమైన అంటుజాడ్యము. ఇది గాలియందు నీటియందు పరమానుప్రలైన విష పురుగులు చేరుటవలన గలుగును. తగిలినవెంటనే వండును తినుట అవశ్యకము. కలరాయన్నచోట నీటిని కాచిత్రాగుట యుక్తము.

గ్రహణిమాత్రలు

2) మాత్రల డబ్బీ 1 కి రూ 0-8-0 వి. పి. 0-12-0

రక్తవిరేచనములు, బ క విరేచనములు, జిగురు విరేచనములు, అజీర్ణ విరేచనములు మొదలగునవి ఈ మాత్రలను మూడుపూటలు సేవించినతోడనే పారిపోవును. వీనిని పిల్లలకుకూడ వాడవచ్చును.

అమృతాంజనం డిపో, 109 ఫ్రేరిరోడ్డు, బొంబాయి.

మూలశంకకు తైలము

డబ్బీ 1-కి వెల రూ. 0-12-0

మూలశంకవలన ఆసనముదగ్గర చర్మము లావు బారి క్రమముగ చిన్న చిన్న మలలు ఏర్పడును. ఇది వైత్యకోశపు మందతవలన (Torpid liver) గలుగును. అతికాక, బడలిక, విశేషకాలము ఒక చోట కూర్చుండుట, మలారోధమువలన బహి ర్దేశమునకు పోయినపుడును ఇతర సమయములందు రక్తముపడును. విడువక కొంత కాలము వాడిన మూలశంకరోగము తగ్గగలదు.

కఫహరి

సీసా 1 కి రూ 1-0-0. వి. పి. సహా రూ 1-1-0.

దగ్గు శ్వాసకోశములందు బలహీనతవలన ఏర్పడును, ఇది అనేక విధములు. తైత్యమువలన ఏర్పడిన ద్గ. శీతకాలమున ప్రబలింపు దగ్గు, శ్వాసకోశముల సూక్ష్మ నాళములందు ఏర్పడుదగ్గు ఉబ్బిసము, క్షయదగ్గు దగ్గుకు సేవించవలసినమందు దగ్గు విధమును బట్టి యుండును.

కఫహరి చూర్ణము

చిన్న డబ్బీ 1-కి 0-8-0 (6 డబ్బీలమందు గలది)

వెల 1-కి 2-0-0 మాత్రమే.

ఈ చూర్ణము వనమూలికలచే చేయబడినది. దగ్గు, ఉబ్బిసము, కాసపీస శైత్యజ్వరము మొదలగు వానికి మిగుల ఉపయోగించును. దీని వెంట నుంచుకొనుట మంచిది.

గజ్జికె తైలము.

వెల డబ్బీ 1-కి రూ. 0-8-0 వి. పి. సహా 0-7-0.

గజ్జి, చీడ శరీరమంతట వ్యాపించి ముఖ్యముగ చిన్న పిల్లలకు విశేష బాధను గలిగించుచున్నది. ఈ తైలమును నాలుగుపుంటలు తాచిన తప్పక కనిజేయును.

చుండుకు నూనె

సీసా 1-కి 0-6-0. వి. పి. సహా 0-10-0.

ఈనూనెను తాచిన చుండు, పొట్టరాలుట, జిల, గోకుడుపుండ్లు మొదలగునవి మూసును. దీనివలన వెండ్రుకలకు హానిగలుగక చక్కగ బెరుగగలవు. అమృతాంజనము డిపో, 6 తంబుళెట్టిసిద్ది, వడరాన్.

అమృతాంజనము గాయము పుండ్లకు ఘనమయినమందు.

[illegible][illegible]

అమృతాంజనము అనేకవేల యోగ్యతాపత్రములు పొందియున్నది.

[illegible]

డి.శంకరునాథ.

[illegible]

ಅಸ್ತಿತ್ವಾಂಜನಮು ಅನ್ವಿಷ್ತೃ ದೊರಕಲದು. ಪು ೦-೪-೨ ಉ.

అనుభవము

అవ్యతాంజకము తలనొప్పిలకును అన్ని నొప్పిలకును మంచిమందు

శ్రీమద్రాక్షసనామ సంఘాల్పణమాసః శాలివాహనశకం ౧౮౩౭ కల్యాణి శింగం చూ ౧౯౧౬

[illegible][illegible]

ఆనందాది యోగములు

ఆ || సా || మం || బు || గు || శు || శ

అ మృత్యు శ్రేణి హ అ ఉ శ ఆనందయోగము-కార్యసిద్ధి (వ్యవహారము)
భ ఆ మ చి జ్యే ల పూ కాలదండయోగము-ఆయాసముమీదకా
కృ పు పు స్వామూ శ్ర ఉ సూత్రయోగము-కార్యహాని ధననష్టము
రో పు ఉఫ వి పూ ద రే ధాత్రీయోగము-కార్యసిద్ధి శుభశకుచము
మృత్యు శ్రేణి హ అ ఉ శ ఆ సామ్యయోగము-కార్యసిద్ధి శాఖ్యకరము
ఆ మ చి జ్యే ల పూ భ ధ్యాత్వయోగము-కార్యనాశనము దుఃఖ
పున పు స్వామూ శ్ర ఉ కృ ధ్యజయోగము-ద్రవ్యప్రాప్తి (ప్రదము)
పు ఉఫ వి పూ భ రే రో శ్రేవశ్యయోగము-లాభకరము
ఆ హ అ ఉ శ ఆ మృత్యు వజ్రయోగము-కార్యనాశనము
మ చి జ్యే ల పూ భ ఆ ముగ్ధయోగము-కలహప్రదము అవశకు
పు స్వామూ శ్ర ఉ కృ పు శత్రయోగము-శ్రీలాభము ధనము (సం)
ఉఫ వి పూ భ రే రో పు మిత్రయోగము-మిత్రలాభము
హ అ ఉ శ ఆ మృత్యు మానసయోగము-సర్వకార్యసిద్ధి
చి జ్యే ల పూ భ ఆ మ పద్మయోగము-విశ్వరూప్రదము
స్వామూ శ్ర ఉ కృ పు లంబయోగము-కార్యవిలంబము, శ్రమ.
వి పూ భ రే రో పు ఉ డత్తాత్రయోగము-ద్రవ్యనాశము, శ్రమ
అ ఉ శ ఆ మృత్యు మృత్యుయోగము-మృత్యుప్రదము
జ్యే ల పూ భ ఆ మ చి కాలయోగము-అపమానము
మూత్ర ఉ కృ పు పు స్వా సిద్ధయోగము-కార్యసిద్ధి సుశకుచము
పూ భ రే రో పు ఉ వి శుభయోగము-శీఘ్రకార్యకారి
ఉ శ ఆ మృత్యు ఆ హ అ అమృతయోగము-కార్యసిద్ధికరము
అ పూ భ ఆ మ చి జ్యే ముసలయోగము-ముఖప్రదము
శ్ర ఉ కృ పు పు స్వామూ గదాయోగము-కార్యహాని
ధ రే రో పు ఉఫ వి పూ మాతంగయోగము-లాభము
శ ఆ మృత్యు ఆ హ అ ఉ రాక్షసయోగము-హానికరము
పూ భ ఆ మ చి జ్యే ల చరయోగము-దుర్వార్తాశ్రవణము
ఉ కృ పు పు స్వామూ శ్ర సిద్ధయోగము-మిత్రఫలప్రదము
రే రో పు ఉఫ వి పూ భ వర్ణమానయోగము-ఉత్తియము

వి నో ద క ర మై న

తెలుగుసవలలు.

శీలా లేక శుశ్రూషకము-ఇందు
శ్రీల మనస్తాపము చాటబడినది
మృత్యు వర్ణించబడినది. 1-0-0
యశోధర:- ఇంద్రుని ముతలి తనముగ
నివ్వెగల యమ రాగమునకై పడరాని
పాటుపడి యున్న తస్థితిః దెచ్చును. 0-12-0
మనోరమ:- మగడు పేటపై రాక్ష
సునొద్ద జిక్కుకొన తన సామర్థ్యముచే
విడిసింది శ్రీల వెండిచేయును. 0-10-0
జగదేశ్వరంభ:- అన్నకై పడరాని
పాటుపడి యున్న తస్థితిః దెచ్చు సామర్థ్య
వతికధ. 0-10-0
సహాధిపతి:- శ్రమకై బుద్ధి
లేక కలహించి: ను ఆ న్న సహింపవల
యు నవలను బోధించును. 0-4-0
అక్షరార్థమున కోర్కెని కోడంద్ర
ప్రలాపము. 0-2-0
మిత్రదోహదు:- స్నేహద్రోహమున
నశించిన చరిత్ర. 0-8-0
సహాధిపతి:- (గొడ్డవీరత్వ)
తాత్పర్యసహితము. 0-2-0
విరునానా. —
నా. మునుస్వామి మొదలియ్యా.

ప ం డ్ల పా డి.

పంట నెప్పలకు దివ్యావధము.
సువాసన గలిగియుండును.
సర్వసామాన్యముగ వాడుటకు దగినది.
డబ్బీ 1.కి 0-2 0, 12 కి 1-2 0.
అమృతాంజనంధిపో, శ్రీరంగేశ్వర, భోంబాయి.

గొప్పగొప్పవారే వేలకు వేలు
యోగ్యతాపత్రములు పొందియున్నది.

అమృతాంజనము

న్నినోష్ఠులకు మామ.

సీసా 1-కి 0-8.0 అణాలు మాత్రమే.

అమృతాంజనంధిపో, శ్రీరంగేశ్వర, భోంబాయి.

పండ్లపాడి చీటి మాచికొనిన మోసము గలగడు
ప్రతియింట నుండదగినది.

అమృతాంజనము

పరమామృతము,
ప్రతివారిము వేలకు వేలు విక్రయము.
అమృతాంజనంధిపో, శ్రీరంగేశ్వర, భోంబాయి.

AMRUTANJAN DEPOT,

Fort, Bombay.

7, Thumbu Chetty Street, Madras.

ఆమృతాంజనము

అన్ని నోప్పులకు పరమామృతము.

అమృతాంజనము
తలనోప్పులమాన్పు
ను. వాయువు పోట్ల
బావును. పార్శ్వపు
నోప్పుల బారదోలు
ను. పోట్లపొగొట్టును
వనమూలికలచే
తయారుచేయబడు
మంచిమందు.

అమృతాంజనము
అమృతశబ్దకూడిని
గల మాయమందు
గాదు. నకలుమందు
లవలన మోసము
గలుగును. పంచ
భాషచీటిని చూచి
కొనిన మోసము
గలుగదు.
వేలకువేలు
వికయము.

అమృతాంజనమునకు సాటియైనమందు అమృతాంజనమే.

అమృతములు అంజనములు పెరిసినవి.

వెల ఋడ్డి ౧-కి ౦-౪-౦ మాత్రమే.

తామర తైలము

తామర, తీట, దురద మొదలగు

వాటిని నాలుగు పూతలలో
మాన్పును. డబ్బీ ౧-కి ౦-౪-౦ లు.

పండ్లపొడి

పంటినోప్పులకు మంచిమందు

పండ్లపొడి సువాసనగలిగి పరిశుభ్ర
ముగ నుండును డబ్బీ ౧-కి ౦-౨-౦.

విషయానుక్రమణిక

పంచాంగము	1.28
విషయానుక్రమణిక, ప్రస్తావన	29.52
యూరపుఖండ ఘోరభండన భాస్వదత్నావళిము, మహామహాపాధ్యాయ కొక్కొండ వేంకటరత్న శర్మగారు	58.54
ప్రాచీ, ప్రశీచి, కవికొండల సాంబశివరావుగారు	55.60
హైందవసామ్రాజ్య శూరశిఖామణులు, భోగరాజు నారాయణమూర్తిగారు	61.62
నిర్బంధమైన నిక నేవ, భోగరాజు పట్టాభి సీతారామయ్యగారు	63.67
భాషాయోష, కన్నే పల్లి సాంబశివ రఘురామస్వామిగారు	68
వ్యవసాయము, కూనపురెడ్డి రామశాస్త్రిలు నాయుడుగారు, బి. ఎస్. సి.	69.73
శ్రీ గోపాలకృష్ణ గోకుల నిరాణ్యతారావళి, గో. రమాకాంతాచార్యులుగారు	74.77
గజస్వలావివాహములు, వల్లూరి సూర్యనారాయణరావుగారు	78.82
రాజభక్తి, భమిడిపాటి అయ్యప్పశాస్త్రిగారు	82
అస్తమయము, రాయప్రోలు సుబ్బారావుగారు	83.84
దేశచరిత్ర-నవలలు, తణిక్కెళ్ల వీరభద్రుడుగారు, బి. ఏ. (ఆనర్సు)	85.87
ఆంధ్రోద్యమతత్త్వము, చల్లా శేషగిరిరావుగారు బి. ఏ.	88.89
మనగొప్పదురవస్థ-దానిని తొలగించు సుపాయము, ఏ. సంజుడప్ప, బి. ఏ. బి. ఎల్. గారు	90.93
భయము, గాడపల్లి సూర్యనారాయణశర్మగారు	94
వ్యయసాయము-యుద్ధము, దువ్వూరి బాలకృష్ణమూర్తిగారు	95.96
సత్యము, శిరిపి ఆంజనేయులుగారు	96
పరపతిసంఘములు, భలభద్రప్పాతుని హనుమంతరావుగారు	97.98
యుద్ధము-హైందవులు, బలభద్రుని కోటయ్యగారు	99.101
కర్నాటక సంగీతవిద్యాభివృద్ధి, దువ్వూరి జగన్నాథశర్మగారు	102.108
హిందూదేశములో హోమపత్రిప్రవేశము, డాక్టరు కె. వి. సుబ్బారావుగారు, ఎం. బి. (హోమపత్రి)	104
మానసగీతము, తల్లా మైగడ సూర్యనారాయణరావుగారు	105.108
విరాపా మహాసంగ్రామము	109.112
ప్రాస్థుదేశచరిత్రము	118.119
బెల్జియముదేశచరిత్రము	120.124
జర్మనీ సామ్రాజ్యచరిత్రము	125.132
బ్రిటిషు సామ్రాజ్యము	133.135
సర్వియాచరిత్రము	136.140
విరోపా మహాసంగ్రామచరిత్ర, ఎమ్. వెంకటరంగయ్య, ఎమ్. ఏ., గారు	141.172
ఆహారయానములు, పాలపత్రి రామమూర్తిగారు	173.180
యుద్ధసమాచారములు	181.232
కోటలు కంఠకములు మొదలైనవి	233.238
ప్రకటనలు	239.240
పోలండు రాజ్యచరిత్రము	241.246
మాంటిన్ గోచరి	247.250
రుమేనియా	250
రష్యాసామ్రాజ్యము	251.252
ఇటలీ సామ్రాజ్యచరిత్రము	253.255
చిత్రపటముల వివరణము	257.272
ఆంధ్రపత్రికా ముద్రాలయము	273
టర్కీ-రాజ్యము	276
ఇటలీ-యుద్ధరంగము	275.274
యుద్ధములో వైద్యసహాయము	277.280
ఆస్ట్రియాచరిత్రము	281.286
ప్రకటనలు	

ప్రత్యేకముగా ప్రకటించిన చిత్ర పటముల వివరణము

పేజీ ప్రక్క

బ్రిటిషు సామ్రాజ్య విజయస్తోత్రః ఒంగోలు వేంకటరంగ సోమయాజిగారు, బ్రిటిషు సామ్రాజ్యాధీశులకు భారతమాతృవిజయ సమర్పణము

ఇండియా డేశము

మహారాజా మేజర్ జనరలు సర్ ప్రతాప సింగు, కర్నూలు గంగాసింగు బికనీరు మహారాజు, కిచినెరుప్రభువు హైందవయోధునితో హస్తస్పర్శనముచేయుట, పిట్టోరియాక్రాసును గడించిన భారతయోధుడు గంగాసింగు నేగి, శ్రీజార్జిసార్వభౌముడు యుద్ధరంగమునందు హైందల కుశలము నరయుట

కందకములో జీవితము, గాయములు తినిన జర్మనుని భారతీయుడుగఁగొనుట, ఒకయంత్రఫిరంగిని కందకములోనికి గొనిపోవుట, రెడ్ క్రాస్ నర్సుని యెత్తుకొనిపోవుచున్న జర్మనుని హైందవయోధుడు పొడుచుట, భారతీయనైనికులన్న కందకముల వద్దకి వచ్చిన జర్మనులు హతులగుట, గంగాసింగు నేగి 14 గురు జర్మనుల నొక కందకములో జంపిన విధము

శ్రీవిజయనగర కుమారరాజులు, కోయంబు తూరులోని వ్యవసాయకళాశాల, గంటిలత్తున్న గారు, ఎ.పి. పాత్రోగారు, ఎం. కృష్ణారావుగారు, రావుబహదూర్ మూపుర అప్పగారు

గోపాలకృష్ణ గోఖలే రంగులపటము

బళ్ళారిలో జరిగిన నాల్గవ ఆంధ్రసాహిత్య పరిషత్తుతీర్థిలు, శ్రీ బహుత్తమ విద్యాసంఘము, క్షీర్తికేషులైన పసపులేటి వేంకటకృష్ణయ్య నాయుడు గారు, కె. కృష్ణారావుగారు, రాయసము శ్రీనివాస రావుగారు, ఆర్. ప్రసన్న వేంకటేశ్వర రావుగారు

కాశీనాథుని బ్రహ్మయ్య లింగగారు, శ్రీ బసవా పద్మరాజుగారు, శ్రీమాన్ కుప్పిలి వేంకన్న గారు, వీణేశ్వర్మగారు, వల్లూరి జగన్నాథరావుగారు, అఖండం శ్రీరామకృష్ణిగారు, అమెరికా ప్రెసి డెంటు వుడ్రోవిల్సన్ గారు, అమెరికా విదేశాంగ మంత్రిగానున్న బ్రయన్ దొరగారు

విరోపాఖండము

శీల్పమూర్తులు కిచినెరుప్రభువు, ప్రధానమంత్రి ఆస్పిర్వత్తుగారు, శీల్పమూర్తులు సర్ జాన్ ఫ్రెంచి, జనరల్ సర్ ఎచ్. ఎల్. స్మిత్ డోరియన్, జనరల్ సర్ చార్లెస్ డోగ్లన్, జనరల్ సర్ వియక్ హామిల్టన్

ప్రెసిడెంటు పాయిన్ థేర్, ఫ్రెంచి యుద్ధాంగ మంత్రి, ఫ్రెంచి విదేశాంగమంత్రి, ఫ్రెంచి ముఖ్య మంత్రి, జనరలు బోగ్రే, తుర్క్మినియాదికి పంపబడిన ఫ్రెంచి సేనాధ్యక్షుడు, ఫ్రెంచిపదాతులును ప్రవృత్త గార్డులును పోరాడుట

బెల్జియమురాజు, బెల్జియమురాజి, లెఫ్టెంటెంటు హెడ్ క్వార్టర్స్ ఫిరంగుల మోటారు సెక్కి

పోవుట, లండనులోని ఆల్ డ్విచ్ లో ప్రవాసులగు బెల్జియనులు

52 జర్మనుచక్రవర్తి, జర్మనుచక్రవర్తిని, జర్మను చక్రవర్తికొమార్తె, జర్మను యువరాజు, జర్మను రాజ కుటుంబము, క్రుఫ్ కర్మాగారములోని అంతర్భాగము 1715-1815-1871-1915 సం. లలో జర్మనీ దేశము

క్షీర్తికేషుడైన నిష్క్రి, క్షీర్తికేషుడైన టిప్పీ, గతించిన వాక్ మోలిక్, మార్ వాక్ జాగ్, జర్మనీ యువరాజువైన అడ్మిరల్ ఇంగెనోల్, వాక్ టిప్పీ, ఎమ్ డెక్ క్రాయిజర్ కౌప్రెక్ వాక్ ముల్లర్

అట్లాంటిక్ మహాసముద్రము సర్. ఎడ్వర్డు గ్రే, బోనోలా, విక్టోర్ చర్చిలు, లాయడేబార్డి, క్షీర్తికేషులైన రాబర్టు ప్రభువు, బాలెక్ బర్గ రాకొమరుడు, క్షీర్తికేషులైన సర్ ఈలిక్ వుడ్డు, మేజరు జనరలు పల్లెని, యుద్ధకార్యాలయమునందు కిచనరు ప్రభువు

62 రాబర్టు ప్రభువుతో సంగ్రహించుట, యుద్ధారంభమున మాన్యు సమీపమున జర్మను పై నికులకును బ్రిటిషు యోధులకును బాహాబాహియుద్ధము

68 ఫ్రెంచివైస్రము బెల్జియములో దిగుట, మిత్ర మండలి గుట్టపుడకము జర్మనుఫిరంగులను బట్టుట

84 యుద్ధనావలు, అజాన్యు యుద్ధనావలోని రి, రి ఇంచి ఫిరంగులు సెల్వ్యుసు యుద్ధనావలోని శత ఘులు, డెడ్వూటు యుద్ధనావ - అందలి టార్పిడో, యుద్ధపుటడలలో నమర్చబడు పెద్దఫిరంగులు, వాటి వేగము, గుండ్లను, దిగిడిలోతు.

96 నీళ్లలోమునిగియడన్న జలాంతగ్గామి, జలాంత గ్గామిలో ఫిరంగు లమర్చబడినపెట్టె, వైకి పిరంగిని త్రిప్పట, వైకి ఫిరంగిలో మందును గూర్చుట, కాలిచ్చుటను సిద్ధమగుట

జర్మను ద్వీపకూటిమానములు—జర్మను ఏకపక్ష విమానములు, ఆంగ్ల ఆకాశయానములు, గాలి గుమ్మటములు, జర్మను జెట్టినులు, ఫ్రెంచి ఆకాశయా నములు, ప్రిన్స్ ఆఫ్ వేల్సు యువరాజు, మేరీ రాకొ మారి, జనరలు మక్రే, జనరలు ఆలెస్సీ, జనరలు రాలి న్సన్, డార్డి నెల్సులో మిత్రమండలి నాకాధ్యక్షుడు

ఫ్రెంచివారి 78 మిల్లివీటరు ఫిరంగిలో గుండ్లనుకూరి సిద్ధముచేయుట, ఏక్ యుద్ధములో యీ ఫిరంగి ఒక జర్మనుఫిరంగిని అశక్తములను పైనికులను ధ్వంసముచేయుట, 42 సెంటిమీటర్ క్రుప్ హవిజ ర్ ఫిరంగిని రైలుమీద పంపుట, ఈఫిరంగిని పైనికులు ప్రయోగించుట, వై ఫిరంగినుండి ప్రయోగింపబడిన గుండ్లు

112 రుష్య సర్వసేనాధిపతి, రుష్య వైస్రతి సేనాధ్యక్షుడు, జనరలు రెన్సెన్ కాంక్, క్షీర్తికేషు డైన జనరలు సాంపనోఫ్, రుష్య విదేశాంగమంత్రి,

రువ్వను యుద్ధనావంగమృతి, మాంటిసిగ్రోరాజు, పక్షప్రకృత ఆస్త్రియా యువరాజు 196

ప్రెంచిసతిని వెడలగొట్టి జర్మనునైనుకు నిదిరించుట, ఒక పడకటింటిలో ప్రెంచివారు దాగి యుండి జర్మనులను పొనుచుట, జర్మను రాక్షసు డొక ప్రెంచి సంసారమును వధించుట, హంతకుని ఆఫ్రికా కురాసియర్లు ఆశ్వమైనికులు చంపుట, ఇట్టి హంతకులను చాలమంది ఖయదీలుగా జేయుట 198

ఇంగ్లాండు, జర్మని, ఫ్రాన్సు సరిహద్దులు 204

జనరల్ వాన్ క్లమ్, ఖీట్ల మార్షలు వాన్ పిండెన్ బర్గ్, లక్సెంబర్గ్ ప్రభిణి, హాలెండురాణి, జపానుచక్రవర్తి, జపానుముఖ్యమంత్రి, హాలెండురాణి గారి భర్త, 42వ సిక్కుపటాలపు సుబేదారు మేజరు అడ్మిరల్ సర్ జాక్ జెల్లికో, అడ్మిరల్ లార్డు ఫిషర్, రేర్ అడ్మిరల్ మాడెక్, రేర్ అడ్మిరల్ మూర్, అడ్మిరల్ సర్ హెన్రీ జాక్సన్, కమండోర్ టైల్ విల్, రేర్ అడ్మిరల్ బియాటి, కమండోర్ కీన్ 206

గూర్ఖాలు రణభూమికి వడచుట, కుక్రియను గూర్ఖాల ఖిడ్మతు, జర్మనులను గూర్ఖాలు పొదుచుట, సర్వగాలు జర్మనులను జంపుటకై బయలుదేరుట, పరపతిస్వర్గ జర్మనులను గొంతులు కోయుట 212

యుద్ధముగంగాలు లాంగరులు జర్మనులపైకి ఉరుకుట, కర్నాటక కందకములను బెంగాలు లాంగరులు పట్టుకొ హిందూదేశ, కందకములో జర్మనులను తుపాకులతో మానసగీతవ కందకములోని శత్రువులను జంపి బాకా విరాపాడు 214

ఫ్రాన్సుదేశాన్ని యుద్ధాంగమృతి, తుర్కీ సర్వసేనా బెలియముద్రబ్రహ్మణ్యుడయిన ఈజిప్టు పాలకుడు, ప్రస్తుత జర్మనీ సామ్రాటకుడు, ఈజిప్టు సరిహద్దులో బిక్సీరు బ్రిటిషు సామ్రాటము తురుష్కుల నోడించుట, ఒక సర్వయాచర్యు శత్రువును లాట్టిపిట్టతో జంపినేయుట విరోహ మర్జి నెల్సు జలసంధిమార్గమును మిత్రమండలి ఆక్రమణయుద్ధనావలు బంధించుట, డార్జె నెల్సులో యుద్ధసమాప్తచేయుచున్న ఒక డ్రెడ్నాటు అందలి కోటలు కంసరము, కీన్సు ఎలిజబెత్తుయుద్ధ నావనుండి ప్రకటనలు శత్రునావలమీద గాల్పుట, డార్జె నెల్సు పోలండు రా 218

మాంటిసిగ్రో రుమేనియా 214

రష్యాసామ్రాజ్యమున కేగునపుడు సంసారవిధాంగము 118

ఇటలీ సామ్రాజ్యమున కేగునపుడు సంసారవిధాంగము 115

చిత్రపటముల ఎవరణములు గామూలు మోయించుట 117

ఆంగ్లప్రతిభా సంసారమునువదలి యుద్ధమునకు పోవుట 119

టర్కీరాజ్యమున కేగునపుడు సంసారవిధాంగము 120

ఇటలీ - యుద్ధమున కేగునపుడు రాజకీయవిధానములను తగులబెట్టుట 122

యుద్ధములో తగులబెట్టిన లా వెయసు ... ,,

ఆస్త్రియా - యుద్ధమున కేగునపుడు రాజకీయవిధానములను తగులబెట్టుట ... 124

ఫ్రాన్సు - యుద్ధమున కేగునపుడు రాజకీయవిధానములను తగులబెట్టుట ... 126

లో బ్రిటిషువారి యుద్ధనావనుండి గాల్పున 12 ఇంచి పేజీ ప్రకృతి ఫిరంగిగుండ్లు తుర్కీనావమీదపడుట, హాలెండు ప్రభువు, బాయిహోగ్గర్డు, గ్లాడ్ స్టన్ ప్రభువు, జాక్ రెడ్మండు-విడిమనాయకుడు, లూసిటానియా, సబ్ మెరైనులనుండి హాల్బురులు కాపాడువిధము 228

రుష్యాచక్రవర్తి యువరాజు, రుష్యాచక్రవర్తిని, యోధవేషధారిణి రుష్యాచక్రవర్తిని, యోధవేషధారిణి రుష్యా రాజువారి, యుద్ధమునకు వెళ్ళుచున్న రుష్యా నైనుకులు, రుష్యా నైనుకోద్యోగులకు టెలి ఫోనులో సంజేశములుచంపుట, కోసక్కులు గుఱ్ఱము లమీదనిలబడి విప్లవానదీప్రవాహమును దాటుట 250

ఎమైన్ క్రాయిజర్ తిరిగినతావులు చేసినప సులు, సిడ్నీ క్రాయిజరు ఎమైనును తిరిగికొల్పి ముంచుట, ఏమైను తగులబడుచుండగా బోటెక్కి నావికులు తప్పించుకొనుట, సిడ్నీ యుద్ధనావ నుండి ఎమైనుమీద ఫిరంగులు ప్రయోగింపబడుట 258

నైనుకుడు శస్త్రాలయమునకు గొంపోబడుట, బొవధ మొసంగబడుట, గాయపడిన నైనుకుడు రెడ్ క్రాస్ వారివలన మంచుగుండ తీసికొనిపోబడుట, పడకవద్ద తీసికొని పోబడుట, పరిచర్యలు చేయుచున్న ఇంగ్లీషుదారులు, గాయపడిన నైనుకుచేతిని రాజుగారు పరీక్షించుట, రాణిగారు రోగులగు మౌందననైనుకుల కుతలము నరయుట, ఒర్మనుఖయి దీలు వైద్యశాలలో రాజదంపతులను దర్శించుటకై వచ్చుట, శ్రీరాజదంపతులు విడిదికి వెళ్ళుట, బొంబాయి లేడీ హార్డింజి ఆసుపత్రిలో పడకలన్న భాగము, ఒక రెడ్ క్రాస్ దాయి సహాయము, రెడ్ క్రాస్ వైద్యాలయముమీద జర్మనులొక ఫిరంగినివేయుట 260

ఇటలీరాజు, ఇటలీరాణి, ఆబ్రుజ్జి ప్రభువు అడ్మిరలు, రోమను క్యాథలిక్కుల తాద్యక్షుడగు పోపు, ఓస్ట్రోప్రభువు ఇటలీసేనానాయకుడు, జినోవా ప్రభువు అడ్మిరల్, అడ్మిరల్ వియేలి ఇటలీయుద్ధ నాకాశాధ్యక్షుడు, జనరల్ కసేవ ఇటలీ సర్వ సేనాధిపతి, సినోసాలండ్ర ఇటలీముఖ్యమంత్రి, ఎం. గై యోలిట్టి ఇటలీ విదేశాంగమంత్రి 276

వాగ్దానములతో ప్రకటించిన చిత్రపటముల వివరణము

జర్మని ముఖ్యమంత్రి ... 127

జర్మను ముఖ్య సేనానాయకుడు ... 128

జర్మనిభూగోళము ... 130

బ్రిటిషుసామ్రాజ్య నైన్యము, బ్రిటిషు యుద్ధనాక ... 138

ఆస్త్రియనులు సర్వయనులు మొట్టమొదట యుద్ధములో పోరినవిధము ... 138

ఆస్త్రియాచక్రవర్తి ఫ్రాన్సుజోసెఫ్ ... 142

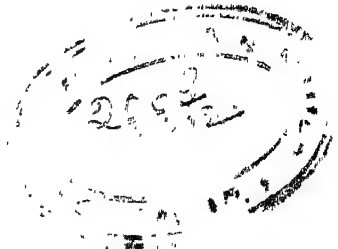
ఆస్త్రియా యువరాజు, ఆస్త్రియా యువరాజు ... 143

ఆస్త్రియా యువరాజు యువరాజు మోటారుబండిలోపోవుట ... 145

యువరాజు యువరాజుని చంపిన సర్వయాయువును పట్టుకొనుట 146

విస్మయము	...	148	కోసమ్మపై నికుడు	...	212
నౌకాబలములు	...	156	అశ్వారోహణులైన కోసమ్మ పై నికులు	...	213
హైలాండ్స్ పై నికుడొక మాస్కోనింగిని ప్రయోగించుట	...	159	సిక్కులొసరు పై నికుడు జర్మనుని బట్టముతో పొడుచుట	...	214
మాన్యుకు బహిర్యోగమున బ్రటిషు, ఫ్రెంచి జర్మను అశ్వసేన	...	160	భారతీయులపై నికునికి హైలాండు పై నికులకు మితృత్వము	...	215
తెనుక్కునుట	...	160	తుపాకిమందుచే ఇండియనులు చేల్చిన కందకము	...	215
ఫ్లాక్ వాచ్ పై నికులు జర్మనులను పారదోలుట	...	161	పిల్లలవలె జర్మను కందకములో దునుకుటకై పరుగెత్తుట	...	216
ఫ్రెంచి జర్మనువిమానముల ఆకాశయుద్ధము	...	162	అంట్వెర్పుపట్టణము	...	216
మోటారు పైకిలు నెక్కి ఫ్రెంచియుద్ధభటులు పోరునలుపుట	...	164	మాన్ హాతు గుడ్ హాప్ యుద్ధనావలు తగులబడుట...	...	217
ఉత్తరసముద్రము	...	164	జర్మను యుద్ధనావలు ఫాల్కులాండులో మునిగిపోవుట	...	220
న్యూజీలాండు క్రూయిజరు	...	165	సింగ్లాకోటను ముట్టడించుచున్న జపాను పై నికులు	...	220
జలాంతర్గామి శిఖరము	...	166	బ్రిటిషుపై నికులు కందకములలో ఖయదీలను బట్టుకొనుట	...	221
విమానములు మార్గా స్వేచ్ఛమును జేయుట	...	173	గాయపడిన పై నికుని హైందవుడు శిబిరమునకు కొనిపోవుట	...	222
విమానములు గాలియోడ	...	177	రిమ్సుపట్టణమునందలి భవనము జర్మనుల కాహుతియగుట	...	223
బ్రిటిషుపై మానికుల సాహసము	...	178	జర్మనులు పట్టుకొన్న ఫీరంగుల నింగ్లీషువారు వదలించబోవుట	...	223
ఫ్రెంచి వైమానికులు విమానములనుండి బాణములను వదలుట	...	179	గలిషియాలో శత్రుపై నికు లొకరినొకరు నలుకుకొన జూచుట	...	224
సర్వియారాజు, సర్వియాయువరాజు	...	181	లిట్టికోట	...	225
సర్వియాపై నికుడు అధికారికి లేఖ నందించుట	...	182	కందకములనుండి ఇంటికు త్రరమును వ్రాయుట	...	226
ఆస్ట్రీయనులు సర్వియనులు బట్టములతో బొడుచుకొనుట	...	183	ఒక యైరిషుపై నికుడు జర్మను కందకములో చేసిన వధ	...	228
లీజునగరము మ్యూజింగి	...	184	మధ్యన రాసముద్ర ప్రాంతదేశము	...	228
లీజుకోటలు	...	185	జర్మను జలాంతర్గామ ముంచిన కాకతో బాటుమునిగిపోక బతికి	...	229
జురల్ లీమెన్	...	186	యున్న నావికులవై జెప్పిలిన బాంబులను వేయుట	...	229
పావురములు	...	187	ఒక జర్మనువిమానము బ్రిటిషునావపై బాంబులను వేయుట	...	230
జర్మను అశ్వపై నికులు బెల్జియములో ప్రవేశించుట	...	188	కియోచాన్ ద్వీపములు	...	231
బెల్జియము అశ్వపై నికులు జర్మనుల నెదుర్కొనుటకయి చనుట	...	190	ఆఫ్రికాభూగోళము	...	232
ఫ్రెంచి జర్మను సరిహద్దులు	...	191	కోటలు	...	233
ఫ్రెంచివారు జర్మనులను బట్టములతో బొడుచుట	...	191	కందకములో వరుసగా తుపాకులను బ్రేల్చుట, ఒక కందకము	...	234
ఫ్రెంచివిమానములు శత్రువులపట్లములను దెలుపుటకై కెగురుట	...	193	నుండి యింకొక కందకమునకు మార్గములు	...	234
వాడ్సునదిలో శరణుజొచ్చిన జర్మను వ్యాపార నావలు	...	194-195	కందకములో పిల్లగోడలు మొదలగునవి	...	235
గనులు, మైనుల వగైరాలు	...	194-195	గ్రెనాడులు	...	236
ఆస్ట్రీయను గుట్టపువ్వుమును భస్మముచేసిన కోసమ్మ అశ్వ	...	196	గుండ్లుపై ముక్కులగుట	...	237
పై నికులు	...	196	గుండ్లవాన గురిపించు యంత్రము	...	238
నామూరుకోట	...	197	రష్యాభూగోళము	...	252
అంగ్లపై నికులను ఫ్రెంచివా రాహ్వనించుట	...	198	ఇటలీభూగోళము	...	254
టర్కో (సీగ్) పై నికులను ఫ్రెంచిగృహస్థు లాహ్వనించుట	...	199	బ్రిటిషు వైన్యోద్యోగ చిహ్నములు	...	256
మాన్యుకు వెళ్లుచున్న పై నికులదప్పిని ఫ్రెంచిగ్రామస్థులుతీర్చుట	...	200	నూయజ్జికాలువను గాపాడుచున్న మిత్రమండలి పై నికుడు	...	274
ఇంగ్లీషు మోటారుపై కిక్కులు	...	200	ఇటలీ దేశపటము	...	276
అంగ్లపై నికులవారికి గురియైన నేలమీదకూలిన విమానము	...	201	దెబ్బలుతినిన పై నికుని యర్ర లొవనపై నికుడు నెత్తుటకై వచ్చుట	...	277
ఫ్రాన్సు పటము	...	203	భవనెత్తుకొని పోవుట	...	278
ఆరవర్షముల బాటులతో జర్మనువిమానికుడు నేలగుాలుట	...	203	మార్గ మధ్యమున ఒక పిల్ల త్రాగుటకు నీరు పోయుట	...	278
అశ్వసేనఫిరంగులను బట్టుకొనుటకై జనుట	...	204	తూర్పు ఆఫ్రికాయుద్ధములో సీగ్ వాహకులు	...	279
క్వీన్స్ బేలవిజయమునకై ఇతర ఇంగ్లీషుపై నికు లభినందించుట	...	206	వై ద్యశాలలో చికిత్సవలన నయమగుట	...	279
మార్చి మొదలు ఎన్ వరకు వెళ్లుచున్న శత్రువులు	...	206	బ్రిటిషుపై నికుని హైందవ పై నికుడు మోసికొని పోవుట	...	280
ఎన్ నదిని దాటుచున్న పై నికులుపై జర్మనులు కాల్పుట	...	209	రెడ్ క్రాస్ దాయి మరియు శత్రుపై నికులు	...	280
జెప్పిలిన కర్మాగారముపైన వైమానికులు బాంబులు వేయుట	...	210	వై ద్యశాలలోనికి గొంపోవుట	...	280
యుద్ధ జెప్పిలును నావపై బాంబులను వేయుట కెగురుట	...	210	బొంబుమిచ్చి నయమజేయుట	...	288
బాంబులను జెప్పిలునునుండి వేయు మాతనపద్ధతి	...	211	ఆస్ట్రీయాదేశపు పటము	...	277
విమానము - అందలి ఫిరంగి	...	211	బాల్కనురాష్ట్రములు	...	277
టూర్నెడోమరు, టూర్నెడో, టూర్నెడో నేలమీద పడువిధము	...	211	తూర్పు యుద్ధరంగమును దెలుపు పటము	...	288

ప్రస్తావన

శ్లో. ఓమ్ నమః ప్రణవాథాయ శుద్ధజ్ఞానైకమూర్తయే । నిర్మలాయ ప్రశాంతాయ వక్షిణామూర్తయే నమః ।

చంద్రమానాబ్దాదిని సంవత్సరాదిసంచిక ప్రచురించుట యాచార మైనది. సంవత్సర మారంభమై నాలుగు మాసములు గడచినవి. ఆ ఆ సంవత్సరాది సంచికను ప్రచురించుటయం దాలస్య మైనది. కారణ మనర్థపరంపరలకు మూల మైన మహాసంగ్రామము. ఆనందనామ సంవత్సరాంతము భయంకరము. గతసంవత్సర ఫలములందు యుద్ధము ప్రముఖము. మహాసంగ్రామము విప్లవమయము, లోకవ్యాప్తము, అద్భుత పూర్వకము, ధర్మసంస్థాపనానుకూలము. ఆనందవత్సరారంభమునం దీ ఘోరసంగ్రామ మజ్ఞాతము. ఏడాదిని లోకమునకు రానున్న విపత్పరంపరలు దురవగాహములు. మూడు మాసములు ముగిసినవి. నాల్గవ మాసమునందు యుద్ధము దాపరించినది; బడబాసలమువలె లోకము నావరించినది. సంక్షోభ మంకురించినది. విప్లవ మేర్పడినది. విపత్పరంపరలు మూడినవి. దండధరుడు విలాసార్థమై విహరించుట కుపక్రమించెను. కాలున కొక యేడు నిండినది. ఆనందవత్సర మంతము నొందినది. రాక్షస సంవత్సర మారంభ మైనది. సంగ్రామదావానలము వ్యాపించినది; సకలరాజ్యములను చుట్టుకొనినది; లోకసంహారమున కుపక్రమించినది. ఆ యుపక్రమణము రాక్షసనామ సంవత్సరము నందు గోచరము.

చంద్రమాన సంవత్సర ఫలము

రాక్షసనామ సంవత్సరమునకు రాజు కుజుడు: దానికి ఫలము రాజులకు యుద్ధములు, లోకదహనము; మంత్రి కుజుడు: ఫలము యుద్ధములు, మందవృష్టి, లోకదహనము; సేనాధిపతి కుజుడు: ఫలము ఘోరసంగ్రామము, ప్రజాదుఃఖము; గ్రామపాలకుడు కుజుడు: ఫలము గ్రామములం దగ్నిభయము, తుదబాధ, శత్రువృష్టిసంజాత మైన పీడ; దండనాయకుడు కుజుడు: ఫలమగ్నిభయము, రోగపీడ; మేఘాధిపతి కుజుడు: ఫలము మహావాయువు, స్వల్పవృష్టి (మతాంతరమున చంద్రుడు; ఫలము మంచినానలు, పాడిపంటలు) సన్యాధిపతి

శుక్రుడు: ఫలము జలధాన్యసమృద్ధి, తెల్లభూముల పంటలు; నీరసాధిపతి శుక్రుడు: ఫలము కర్పూరాగురుగంధములు వృద్ధి, బంగారు ముత్యములు బట్టలు వృద్ధి; పురోహితుడు శుక్రుడు: ఫలము షేమారోగ్యములు; పరీక్షకుడు శుక్రుడు; ఫలము పాడిపంటలు; ధాన్యాధిపతి బుధుడు: ఫలము మధ్యమవృష్టి, మందసస్యములు, రాజులకు పీడ; అర్హాధిపుడు చంద్రుడు: ఫలము సునృష్టి, అభివృద్ధి; చైవశ్శుడు చంద్రుడు: ఫలము మంచినానలు, మంచి పంటలు; రసాధిపతి శుక్రుడు: ఫలము శూన్యార్థము, నూనె పంటలకు హాని; గణకుడు శని: ఫలము గణకులకు మాంద్యము, నూనెవస్తువుల పంటలు; పశునాయకుడు గోపాలకృష్ణుడు: ఫలము పశువృద్ధి, సుఖిక్షము.

రాక్షసనామ సంవత్సరమునందు కుజుని బలము ప్రబలుటవలన సంగ్రామాది విప్లవంబులు కలుగు నని ద్వైతజ్ఞుల నిర్ణయము. వర్తమాన సంగ్రామస్థితి యా నిర్ణయంబుల కనుకూలంబుగ నున్నది.

సంవత్సరాది సంచిక

ఆనందనామ సంవత్సరమునం దారంభమైన మహాసంగ్రామము రాక్షసనామ సంవత్సరమునందు బలతరమైనది. సంగ్రామమువలన సకలవిషయము లందును స్థితిగతులు మాటినవి. యూరపు రాజ్యములు యుద్ధమునందు మునిగినవి. పరిశ్రమలు చెడినవి. వ్యాపారము తగ్గినది. సంపదలు తఱిగినవి. యంత్రాలయములు యుద్ధసామగ్రిలను సిద్ధము చేయుటకై వినియోగింపబడినవి. పొగయోడలు యుద్ధసన్నాహములకై యుపయోగింపబడినవి. పాశ్చాత్యపరిశ్రమలపై నాధారపడియున్న హిందూదేశపు వ్యాపారపరిశ్రమలకు పనిపాటులకు భంగము కలిగినది. నియతకార్యములందు వ్యత్యాస మేర్పడినది. సంవత్సరాదిసంచికను నియతరీతిని ప్రచురించుట యసాధ్య మైనది. విదేశములనుండి మార్గశీర్ష మాసమునందు చేరవలసిన కాగితములు యంత్రాదుర్బలపకరణములు చైత్రమాసమునందు

చేరినవి. చేరిన తరువాత నింత పెద్ద పుస్తకమును— అనేక దేశపటములను, యుద్ధపటములను, మహాజనుల పటములను, వ్యాసములను చేర్చి—ప్రచురించుట యందుఁ గల ప్రయాసము విచారకీలురకు విదితము.

ఆటవ సంవత్సరాదిసంచికను ప్రచురించుట యందు కలిగిన కాలాతీతమునకు యుద్ధముతోఁబాటు దినపత్రిక కూడ కొంతవఱకు తోడ్పడినది. అచ్చు యంత్రములు దినపత్రిక పనితో నిండినవి. సంగ్రామమువలన సంచికయందు నూతనపద్ధతి నవలంబించుట కూడ నవసరమైనది. ఈ సంచికయందు గతసంచిక లందువలె కేవలము మహాజనుల వ్యాసములేకాక లోక దృష్టి నాకర్షించు యుద్ధచరిత్రము యుద్ధమునకు సంబంధించిన విశేషాంశములు కూడ ప్రకటింపఁబడి నవి. తెలుఁగు భాషయందు యూరపురాజ్యముల పట ములను యుద్ధపటములను సిద్ధము చేయుటయందుఁ గల సాధకబాధకములను వ్యయప్రయాసములను పాఠక మహాశయులు నిర్ధారణ చేయనోపుదురు. సంచికయొక్క ప్రతులను 10,000 ముద్రించుటయందుఁ గల ప్రయాస మును కూడ కార్యజ్ఞులు గ్రహింపఁ గలరు. పై కారణ ములచే సంవత్సరాదిసంచికను ప్రకటించుటయం దేర్పడిన యాలస్యమును చందాదారులు మన్నించెదరుగాక!

దినపత్రిక

ఆనందసంవత్సరారంభమునం దాంధ్రపత్రిక దినపత్రికగ వెలువడినది. దినపత్రికను నిర్వహించుట యందుఁ గల సాధకబాధకము లాంధ్రమహాజనులకు విదితములు. దేశబాంధవుల సహాయపోషణములవల నను భగవదనుగ్రహమువలనను దైనికపత్రికానిర్వహణమునం దొక యేడు గడచినది. ఆ కాలమునం దాంధ్ర పత్రిక యథాశక్తిని దేశసేవ చేయుటకై పాటుపడినది. ఆ పరిశ్రమయందలి గుణదోషములను నిర్ణయించుటకు పత్రికాపాఠకులె యగ్గులు. నూతనప్రయత్నములు సామాన్యముగ లోపభూయిష్ఠములు. ఆంధ్రప్రపంచ మునకు దినపత్రికాప్రచురణము నూతనము. పత్రికా నిర్వాహకులకు, పాఠకవర్గమునకు, లేఖకులకు, పోషకులకు, చందాదారులకు తెలుఁగు దినపత్రిక నూతనము. నూతనప్రయత్నములం దుండు లోపములు సహజముగ నాంధ్రదినపత్రికయందును కలిగియుం

డును. కాని యాంధ్రప్రపంచమునం దుదయించిన గాఢమగు దేశాభిమానభాషాభిమానములును మహా సంగ్రామమును పత్రికాభ్యుదయమునకై తోడ్పడినవి. పత్రికాభ్యుదయమునకై తోడ్పడిన దేశబాంధవులకు పత్రికానిర్వాహకులు కృతజ్ఞులు. దేశబాంధవుల సహాయప్రోత్సాహములవలన పత్రికోపయోగమును వ్యాపింపఁజేయుట కవకాశము గలదు.

దేశభాషలందు దినపత్రికను ప్రచురించుటకు వ్యయప్రయాసములు మెండు. తంత్రీవార్తలకై సంవత్సరమునకు 12,000 రూపాయలను చెల్లింపవలెను. కాగితములకు ముద్రణమునకు పనివాండ్రకు నిర్వాహకులకు సంపాదకులకు విశేషమైన ద్రవ్య మవసరము. న్రవ్య మున్నను, నిర్వహణభారము దురారాధ్యము. దేశభాషాపత్రికానిర్వాహకులపట్ల పాలకపాలితులకు గౌరవము తక్కువ, అధికార మధికము. నిర్వహణ భారము క్రమక్రమముగ తగ్గి పత్రిక నిర్విఘ్నముగ ప్రచురిత మగుచు నత్యంతమైన ప్రతిభతో దేశసేవ చేయు సామర్థ్యమును పొందునటులు సహకారు లగుటకు దేశబాంధవులు ప్రాధితులు.

పరస్పరసంబంధము

పత్రికావ్యాపనమునకును సంవత్సరాదిసంచిక కును సన్నిహితసంబంధము గలదు. పత్రికాప్రచారము హెచ్చినకొలది లేఖకులు చందాదారులు వర్ధిలి సంచికను బాగుగ ప్రచురించి జనోపయోగకరముగ చేయుటకు వీలుండును. పత్రికాప్రచారము తగ్గినపుడు సంచికను ప్రచురించుటకు కూడ నవకాశములు తగ్గును. పాఠకుల సంఖ్య హెచ్చినపుడు వ్యాసలేఖకులు గ్రాహకులు శ్రబలి సంచికకు స్వయంపోషణ మేర్పడి మంచి వ్యాసములు గలిగిన చక్కని సంచిక ప్రచురిత మగును. పత్రికకువలె సంచికకును దేశబాంధవుల సహాయ మత్యవసరము గాన, నుచితరీతిని రెంటిని పోషించి పెంచుటకు భాషాభిమానులు ప్రార్థితులు.

వ్యాసములు

ఆటవ సంచికయందు 15 వ్యాసములు ముద్రింపఁబడినవి. అందు ప్రాచీనప్రతీచి, నిర్బంధసైనికసేవ, వ్యవసాయము, రజస్వలావివాహములు, దేశచరిత్ర, నవలలు, ఆంధ్రోద్యమతత్త్వము, మన గొప్ప దురవస్థ, దానిని

తొలగించు నుపాయము, న్యవసాయము-య్యధము, వర
పతిసంఘములు, యుద్ధము-హైందవులు, క్షాతక
గానము, హోమోపతి మొదలగు విషయములకు సం
బంధించిన వ్యాసములు గలవు. యుద్ధము, రాజభక్తి,
గోపాలకృష్ణగోఖలే, భయము, సత్యము మొదలగు
విషయములను నర్ణించు పద్యములు గలవు. ఈ యెడు
యుద్ధవిషయములు నూతనంబు లగుటజేసి యుద్ధము
నకు సంబంధించిన వ్యాసము లెక్కువగా చేర్చబడినవి.
వ్యాసములందలి గుణగుణములను పాఠకమహాశయులు
నిరూపింప నచ్చులు.

“ఐరోపామహాసంగ్రామచరిత్ర” అను వ్యాసము
నందలి నాలుగు ప్రకరణములను వ్రాసిన ఎమ్. పేకట
రంగయ్యగారికి పత్రికాపర్యాహకులు కృతజ్ఞులు. వీరు
చరిత్రయందు ఎమ్. పే. పత్రిక నిచ్చి యుత్తములై విజ
యనగరము మహారాజుగారి కళాశాలలో చరిత్రోపా
ధ్యాయపదవియందున్నారు. ఆ వ్యాసమునందు యుద్ధ
కారణములు, యుద్ధమును చేయు రాజ్యముల బలాబల
ములు, ఐరోపారాజ్యముల రాజనీతి మొదలగు విషయ
ములు విపులముగ వివరింపబడినవి. ఆ నాలు గధ్యాయ
ముల తరువాత, పండ్రెండు మాసములందును జరిగిన
యుద్ధవ్యూహములు యుద్ధములు సంక్షేపముగ వర్ణింపబ
డినవి. యుద్ధమునందు పయోగింపబడుచున్న కోటలు,
కందకములు, ఫిరంగులు, గుండ్లు, విమానములు, జలాం
తర్గామినులు, నీటిగనులు మొదలుగారిగల విషయములు
చిత్రపటముల సమేతము ప్రచురింపబడినవి. యుద్ధము
చేయుచున్న ఫ్రాన్సు, జర్మనీ, బెల్జియము, రుష్యా,
ఇంగ్లాండు మొదలగు రాజ్యముల సంక్షేపచరిత్రములు
పటములతో కూడ ముద్రింపబడినవి. ఆకాశయాన
ములను గుఱించి ప్రత్యేకవ్యాసము ప్రచురిత మైనది.

చిత్రపటములు

గత సంచికలయందు హైందవ ప్రముఖుల
యొక్కయు ఆంధ్రప్రముఖుల యొక్కయు చిత్ర
పటములు విశేషించి ముద్రింపబడినవి. ఇంక
ముద్రింపదగిన చిత్రపటములు విశేషముగ నున్న వని
తోచదు. ఒకవేళ నున్నను నవి సౌలభ్యములు గావు.
గతసంవత్సరమునందును వర్తమానసంవత్సరమునందు
ను సకలజనుల నాకర్షించిన ముఖ్యవిషయము మహా

సంగ్రామము. ఆ సంగ్రామమునకు సంబంధించిన నూత
నాశములనేకములు గలవు. అందు దేశముల స్థితిని
తెలుపు దేశపటములు ముఖ్యములు. పడమటి యుద్ధ
రంగమును, హిందూదేశమును, యూరపుఖండమును,
బ్రిటీషు జర్మను శ్రేంచి సామ్రాజ్యములను తెలుపు
రంగుల దేశపటములు ముద్రింపబడినవి. ఫ్రాన్సు,
జర్మనీ, రుష్యా, తుర్కీ, ఇటలీ, ఆస్ట్రీయా, ఆఫ్రిక
మొదలగు దేశముల పటములు, లీజు, నామూరు,
ఆంట్వర్పు మొదలగు పటముల పటములు, యూర్పున
పడమట గల యుద్ధరంగముల పటములు మొదలైన
వివిధపటములు చేర్చబడినవి. యూరపు చక్రవర్తుల,
సేనాధ్యక్షుల, యోధుల, సైనికుల, యుద్ధరంగముల
ప్రత్యేకమైన రంగుపటములు 160 గలవు. ఇవి గాక,
యుద్ధమునకు సంబంధించి నల్ల సిరాతో ముద్రించిన
పటములు 200 గలవు.

దేశభక్తులలో నగ్రగణ్యుడును, ప్రజ్ఞానసంపన్ను
డును, త్యాగశీలుడును, కీర్తిశేషుడును నైన గోపాల
కృష్ణ గోకలే రంగుల పటము చేర్చబడినది.

పైన వినరించిన పటములతో బాటూంధ్రమున
జనుల చిత్రపటములు కొన్ని ప్రచురింపబడినవి. శేషిం
చిన పటములు నలసంచికయందు ప్రచురింపబడును.

ముఖపటము

ముఖపటము క్రొత్త రీతిని ముద్రింపబడినది. చిత్ర
కారుడు వంగదేశీయుడు గాన భావరూపవిలాసములు
వంగీయసాంప్రదాయముల కనురూపముగ వర్ణింపబడి
నవి. గోపాలకృష్ణగోకలే సూల దేహమును విడిచినను,
సూక్ష్మదేహముతో భరతవర్షాభ్యుదయమునకై తపం
బొనరించుచున్నాడు. భారతమాత తన ప్రియసంతతికి
గోపాలకృష్ణగోకలే పవిత్రజీవితమును నిదర్శనముగ
చూపుచు శ్రేయఃప్రాప్తికై పుష్పాంజలి సమర్పించుచు,
బ్రిటీషు సామ్రాజ్య విజయమును భారతజాతీయాభ్యు
దయాదివరప్రసాదములను దయచేయు మని సర్వే
శ్వరు నారాధించుచున్నది.

లోకము త్రిగుణాత్మకము. సత్వరజస్తమోగుణ
ములు సృష్టిస్థితిలయములకు కారణములు. తామసావృ
తమైన రాజసభావము వర్తమాన మహాసంగ్రామము
నకు మూలము. విజయసాధనంబులైన సైనికులు,

యజ్ఞసౌక్యము, విమానములు, శత్రువులు, నిష్ఠుగుండ్లు, ముండ్లగిరిగలు, పార్శ్వములందు చిత్రితములు. అయ్యవి రాజసభావచిహ్నములు. ఆంగ్ల హైందవనైన కుల సాయోగబలమువలనను రాజస సాధనసంపదల వలనను, బ్రిటిషు విజయపతాకము సుస్థిరస్థాపితము. రాజసభావము భౌతికసుఖసంపదలకు సాధనభూతంబైనను, స్వాత్మికభావమువలె ప్రశాంతంబైన లోకకల్యాణంబునకు పరమసాధనంబు గాదు.

మహాసంగ్రామంబులకు నిలయంబైనను, భరతఖండంబునందు వసతినిచ్చిన సత్త్వసంపన్నులు నిరపాయంబైన శాశ్వతసుఖంబునకు మార్గదర్శకులు. వ్యాస వశిష్టాదిమహర్షులు, శుకాదియోగీంద్రులు, బుద్ధదేవుడు, శంకరరామానుజాద్యాచార్యవర్గులు స్వాత్మికగుణసంపన్నులు. గోపాలకృష్ణగోకలె, మోహనదాసకరుణాసాంద్రగాంధులు స్వాత్మికవిజయవిశ్వాసులు. భారతజనని రాజసచిహ్నములచే పరివృత యయ్యెను, తన ముద్దబిడ్డలకు దేశాభ్యుదయమూలములును, స్వాత్మికభావసంజాతములును, చిరవర్ధితములును నైన సారస్వతకళాద్యార్యసంపదలను సుమనః పూర్వకముగ నిచ్చి వారిని భావిభాగ్యోదయమునకై హెచ్చరించుచున్నది. భారత జననీ పరిశితులు పావనంబులు, రమ్యంబులు, గంభీరంబులు, ప్రశాంతంబులు. పవిత్ర దేవాలయంబులు, ఉన్నతనగరంబులు, సుందరవనంబులు, నదీప్రవాహంబులు ప్రశాంతభక్తిద్యోతకంబులు. జాతీయాభ్యుదయమున కవసరమైన గుణములు, పరిశ్రమలు, కళలు, విజ్ఞానము పుష్పాంజలిరూపమునను రాజసచిహ్నములు పార్శ్వములందును వర్ణింపఁబడినవి. ఈయుదారభావముల నాంధ్రులు గ్రహించి యాంధ్రప్రపంచాభ్యుదయమునకును భరతవర్షాభ్యుదయమునకును పాటుపడుచు

గోపాలకృష్ణగోకలెవలె తమ జీవితములను దేశారాధనకై సమర్పించుచు భారతమాత మన్ననలకును సర్వేశ్వరుని దయకును పాత్రు లగుమరుగాత!

వందనములు

గతసంవత్సరంబులందువలె సీయేడును సంచికకుపయోగకరములైన వ్యాసములను వ్రాసి సాహాయ్యము చేసిన దేశభాంధవుల కనేకవందనములు. ప్రచురణార్థమై చిత్రపటముల నంపిన మహాజనులకును, చందాదారులకును, బోషకులకును, నితరవిధముగ సహాయము చేసిన దేశభాంధవులకును వందనశతములు. కార్యాలయమునకు చేరిన వ్యాసములలోను పటములలోను కొన్ని యనివార్యములైన యాటంకములవలన ముద్రితములు కానందులకు పత్రికానిర్వాహకులు చింతిలుచు ప్రేషకుల మన్ననను వేడుచున్నారు. శేషించిన వ్యాసములును పటములును రాగల సంచికయందు ప్రచురించుట కేర్పాటు చేయఁబడును. పంపినవారు ముందీ విషయమును జ్ఞాపకము చేయుట యవసరము.

ఇన్ని పటములను ప్రశస్తమైన వ్యాసములను కలిగి మంచి కాగితములపై బాగుగ ముద్రితమైన యీ సంచిక ఆంధ్రప్రతిక చందాదారుల కొక రూప్యము వెలకే యియ్యఁబడుచున్నది. సంచికను ప్రచురించుట యందుఁ గల వ్యయప్రయాసములను, లాభనష్టములను చందాదారులు గమనించెదరుగాత!

లోకసూక్ష్మోభకరం బగు భీకరసంగ్రామముతో నారంభ మైన రాక్షససంవత్సరము లోకచరిత్రమందు సుఖప్రదంబై కల్యాణకరంబై ప్రసిద్ధి పడయుటకును, సకలజనులును సుఖులై యుండుటకును దయామయుడైన సర్వేశ్వరుఁ డనుగ్రహించుగాత!

గతనవత్సర వృత్తాంతములు

ప్రజాసభ్యుల—జాతీయస్వాతంత్ర్యము

ఆనందనామ సంవత్సరము భీకరసంగ్రామ సంకలితం బైనను, లోకచరిత్రమునందు కాలాంతరమున శాశ్వతంబైన ప్రశస్తిని పడయగలదు. ఐరోపామహాసంగ్రామము ప్రస్తుతము దారుణం బైనను, కాలక్రమమున సామ్యము కాగలదు. పందొమ్మిదవ శతాబ్దపు చరిత్రను పరిశీలించినవారల కీర్తి నిండు విశ్వాసము తప్పక జనించును. పదునెనిమిదవ శతాబ్ద మంతమందు యూరపురాజ్యములలో ప్రజాసభ్యుల లేరు. వ్యక్తిస్వాతంత్ర్యము ప్రైంచి పరివర్తనముతో పుట్టింది. అంతకు పూర్వము ప్రజాసామ్రాజ్యము మతచార్జనమునకును, కులాభిమానమునకును, ధనాధిక్యమునకును బలియగుచుండెను. ప్రైంచి పరివర్తనము, అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రస్థాపనము ప్రజాసభ్యులను స్థిరముగ స్థాపించినవి. రాజ్య విప్లవకారులైన నెపోలియను 1815-వ సం. నందు పరాజితులైన పిదప, ప్రజాసభ్యులకు జాతీయస్వాతంత్ర్యము జతపడినది. పందొమ్మిదవ శతాబ్దమునందు ప్రజాసభ్యులభావము జాతీయస్వాతంత్ర్యభావము వర్ధిల్లినది. 1832-వ సం. నందు గ్రీసు, 1832-వ సం. నందు బెల్జియము, 1860-వ సం. నందు ఇటలీ, 1879-వ సం. నందు బల్గేరియా, రుమేనియా, సర్వీయా, మాంటెనీగ్రోలు స్వతంత్రరాజ్యములుగ నంగీకరింపబడినవి. పందొమ్మిదవ శతాబ్దమునందు యూరపురాజ్యములలో ప్రజాసభ్యులకై పరివర్తనము లేర్పడుచుండెను. ఇరువదవ శతాబ్దము ప్రారంభమున దేశాభ్యుదయమునకును ప్రజావబోధమునకును ప్రజాసభ్యులయు జాతీయస్వాతంత్ర్యమును ముఖ్యసాధనము లని స్థిరపడినది.

స్వార్థపరత్వము, పరాధిపరత్వము

మానవ ప్రకృతీయందు రెండు భావములు వ్యక్తములు— స్వార్థపరత్వము, పరాధిపరత్వము. స్వార్థపరత్వమునకు సంకల్పింపబడిన నిరంతరము ఖేదము కలుగుచుండును. స్వార్థపరత్వము నాత్మరక్షణ మని భ్రమింపజనదు. ఆత్మరక్షణము ధర్మానుకూలము, స్వార్థపరత్వము ధర్మప్రతికూలము. పరాధిపరత్వము

ధర్మానుకూలము. వ్యక్తులనువలె జాతులను గూడ నీ యుభయభావములు కర్మపరత్వత్రులను చేయుచుండును. పరదేశములను స్వంతము స్వలాభమునకు గాని పరుల లాభమునకు గాని యెలుటకు వీలు గలదు. బ్రిటీషు సామ్రాజ్యమునందు సకలదేశములను క్రమక్రమముగ స్వాతంత్ర్యమును పడయుచున్నవి. 19-వ శతాబ్దమునందు దారంభమైన ప్రజాసభ్యులభావమును జాతీయస్వాతంత్ర్యభావమును ఇరువదవ శతాబ్దమునందు స్థిరపడవలయును. రాజ్యవిప్లవకారులైన నెపోలియను 1815-వ సం. నందు సంయోగబలముచే పూర్ణముగ నోడింపబడెను. లోకమునకీ ముప్పు తప్పినా రేండ్లు గలిగినవి. జాతీయవిప్లవకారులైన విలియము కెంజరునును నీ దురవస్థ 1915-వ సం. నందు సంభవించుట వైచిర్యము కావచ్చును. పందొమ్మిదవ శతాబ్దమునందు స్థాపితములైన ప్రజాసభ్యులయు జాతీయస్వాతంత్ర్యమును ఇరువదవ శతాబ్దమునందు స్థిరపడి విజృంభించుటకై దైవ మెరోపామహాసంగ్రామమును సాధనంబుగఁ జేకొనియుండును.

హైందవవైశ్యములు

ఇన్దుహాసంగ్రామమునందు బ్రిటీషు సామ్రాజ్యము చేరుటవలన సామ్రాజ్యాంతర్యాగము లన్నియు చేరి సామ్రాజ్యవిజయమునకై ధనమును ప్రాణములను నర్పించుచున్నవి. భరతిఖండము కూడ నుచితరీతిని సంగ్రామమునందు పాల్గొన నారంభించినది. వివిధరంగములకు హిందూ దేశమునుండి 2,00,000 మంది సైనికులు పంపబడిరి. హైందవసైనికులు పారసీకము, ఈజిప్టు, ఆఫ్రికా, బెల్జియము, తుర్కీ, ఫ్రాన్సు దేశములందు బ్రిటీషుసామ్రాజ్య సంరక్షణమునకై పోరాడుచు ప్రాణములను సమర్పించిన విధము పత్రికాపాఠకులకు విదితము. దర్వన్సుసింగు నేగి, ఖుదాదాదు, గంగాసింగు మొదలగు వీరులు తమ సాహసపరాక్రమములవలన విక్టోరియా పతకములను గడించిన యుద్ధంతము పత్రికాపాఠకులకు తెలిసియున్నది. యుద్ధమునకు పోయిన బ్రిటీషు సైన్యములకు బదులు బ్రిటీషు ద్వీపములనుండి ఔరిటోరియలు పటాలము లిండియాకు పంపబడినవి.

యుద్ధరంగమునకు పంపబడిన పటాలముల వ్యయము నిండియాదేశము భరించునట్లు తీర్మానింపబడినది.

హైందవుల రాజభక్తి

మహారాజులు, నవాబులు, శ్రీమంతులు, యుద్ధ నిధికి ద్రవ్యము నిచ్చిరి. మైసూరు మహారాజు 50 లక్షలు, నైజాము 60లక్షలు యుద్ధనిధి కిచ్చిరి. అన్ని రాష్ట్రములందును యుద్ధసహాయనిధు లారంభింపబడి నవి. లక్షల కొలంది ధనము వసూలైనది. చెన్న రాష్ట్రమునందు వసూలైన ధనమును వ్యయము చేసి నైద్యసహాయనౌక నిర్మింపబడినది. సంస్థానాధీశులు తమ రాజ్యములలోని పటాలములను యుద్ధరంగము నకు పంపిరి. ప్రజలు రాజభక్తి తత్పరులై సభలు చేసి ప్రభుభక్తిని విశదీకరించిరి. హైందవుల గాఢమైన ప్రభుభక్తికి జాజ్జీచక్రవర్తి, రాజపత్నినిధి, బ్రిటీషు ప్రజలు—అందఱు నాశ్చర్యభరితులై సంతసించిరి. దేశమునంద చచ్చటచ్చట రాజద్రోహకార్యములు పొడ సూపుచున్నను, హైందవుల నిశ్చలమైన రాజభక్తి యందు పాలకజాతికి గృహీతము కలిగినది. రాజ నీతిజ్ఞులు యుద్ధానంతరము హిందూదేశపరిపాలనము నందు నూతనశక మేర్పడవలయు నని న్లాఘించిరి. హైంద వుల రాజభక్తిని శంకించిన సంశయాత్ముల ప్రలాప ములు కట్టుపడినవి. యుద్ధమువలన బ్రిటీషుద్వీపవాసు లకు హిందూదేశపు ప్రముఖత వెల్లడియైనది.

నౌకాబలము

ఆంగ్ల నౌకాబలరక్షణమువలన హిందూదేశపు వర్తక వ్యాపారములు నిర్భయముగ సాగుచున్నవి. సెప్టెంబరు అక్టోబరు నెలలలో మాత్ర మెద్దెను భయము వలన హిందూమహాసముద్రమునందు వర్తకవ్యాపార ముల కవరోధ మేర్పడినది. ఎద్దెను కియచౌనుండి తప్పించుకొనిన జర్మను యుద్ధనౌక. ఆ నౌక సెప్టెంబరు 22-వ తేది రాత్రి 9-15 గంటలకు చెన్నపురిమీఁద నిప్పుగుండలను వేసి కొంత నష్టము కలిగించెను. రెండు మాసములలో 22 స్త్రీమరులను ముంచినది. నవంబరు మాసారంభమునందు కోకొసులంకల చేరువ నెద్దెను తగులబెట్టబడిన తరువాత వర్తకవ్యాపారములు నిర్భయముగ సాగుచున్నవి.

ఒక్కయెద్దెను దురంతకార్యములవలన హిందూ

మహాసముద్రమునందు కలిగిన సంక్షోభము వర్ణనా తీతము. హిందూదేశవ్యాపారమున కాంగ్లనౌకారక్షణమే శరణ్యముగ నున్నంతవఱకును నిట్టి నిస్సహాయ స్థితి యేర్పడుట సహజము. భరితఖండమునందు తర తరములుగ నౌకావృత్తియం దారితేదిన నావికుల కులములు గలవు. నౌకాదళమును నిర్మించుటకు తగిన సాధనసంపదలు గలవు. ఆ సాధనములు నౌకాదళ నిర్మాణమునకై వినియోగింపబడినచో, ఆపత్సయము మందు హైందవసైనికుల రీతిని, నౌకాసైనికులు కూడ బ్రిటీషు సామ్రాజ్య సురక్షణమునకును భరతవర్ష సురక్షణమునకును ప్రాపు కాగలరు.

వర్తకము, పరిశ్రమలు

వర్తక వ్యాపారములు నిర్భయముగ సాగుచున్న ను, యుద్ధమువలన వ్యాపారమునకు భంగము కలిగినది. దిగుమతి సరకులయొక్కయు నెగుమతి సరకులయొక్కయు మొత్తము తగ్గినది. హిందూదేశమునుండి జర్మనీ యాఫ్రికాయా దేశములకు 1913-14-వ సంవత్సరమునందు 42 కోట్ల రూప్యముల విలువ గల యెగుమతులును, జర్మనీ యాఫ్రికాయాలనుండి 9 కోట్ల రూప్యముల దిగుమతులును జరిగినవి. యుద్ధమువలన నా వ్యాపార మంతయు నిలిచిపోయినది. స్వదేశపరిశ్రమ లుండియున్నచో, హిందూదేశమునకు సాగ్రామము మహాపకారమై యుండును. సహజపదార్థములు నిర్మితపదార్థములై పరిశ్రమలు వృద్ధి చెంది దేశాదాయము పెక్కురెట్లు హెచ్చియుండును. పాలకుల యశాదాసీన్యమువలనను ప్రజల మాంద్యమువలనను నీ పని జరిగియుండలేదు. సాగ్రామమువలన దేశాదాయము సంకుచితము కాగలదు. జపాను దేశమునకు యుద్ధమువలన నమితమైన లాభము కలుగుచున్నది. ప్రాచ్యదేశముల వ్యాపార మంతయు జపానీయుల వశమైనది. జపాను దేశమునందు ధనబక్షి తాండవ మాడుచున్న దని వార్తలవలన తెలియుచున్నది. జపానీయులు తమ ప్రాంత మందుసామానులను తుపాకులను ఫిరంగులను 50 కోట్ల రూప్యములకు విక్రయించునట్లును, కోట్ల రూప్యముల సామానుల ననుదినము పంపుచున్నట్లును తెలియుచున్నది. హిందూదేశాభ్యుదయమునకు కూడ పరిశ్రామికాభ్యుదయమే

సాధన మని ప్రజాపాలకులు గ్రహించి కార్యోపక్రమ మునకు పూనిన గాని సంపద లభివృద్ధి చెంది ప్రజా సౌఖ్యము పెచ్చదు.

సంగ్రాహణము

యుద్ధము పరిసమాప్తి నొందిన తరువాత హిందూ దేశ పరిపాలనమునందు సూతనయుగ మేర్పడి, స్వపరిపాలనాదర్శమునకు పునాది యేర్పడుటచే, ప్రజాసభ్యత్వమును జాతీయస్వాతంత్ర్యమునకును సోపానం బేర్పడు నని గౌరవ డాక్టర్ ప్రజలకుఁ గలదు. చిన్న జాతుల స్వాతంత్ర్యమును సంరక్షించుటయే యుద్ధము నకు మూలకారణ మని మంత్రిపుంగవ్రుఱు ఆన్వేషిస్తూ గారు చెప్పియుండిరి. ఆ రాజ్యాంగసిద్ధాంతము నాంగ్ల రాజ్యతంత్రములు హిందూ దేశ పరిపాలనమున కన్వయింపజేసి దేశీయుల కృతజ్ఞతను పడయుదురుగాత!

విద్యావ్యాప్తము

బ్రిటీషు హిందూ దేశమునందు 1912-13-వ సం. నందు పురుషులకు కళాశాలలు 128, ఉన్నతపాఠశాలలు 1278, ప్రారంభపాఠశాలలు 1,13,955 గలవు. అందు 32,931; 4,28,132; 44,28,531 మంది విద్యార్థులు విద్య నభ్యసించుచున్నారు. స్త్రీలకు కళాశాలలు 10, ఉన్నతపాఠశాలలు 114, ప్రారంభ పాఠశాలలు 13,694 గలవు. అందు 318; 18,515; 8,32,962 మంది విద్యార్థినులు గలరు. మొత్తమున 71,49,669 మంది స్త్రీపురుషులు విద్యనభ్యసించుచున్నారు. విద్యాభ్యాసమునకై వ్యయమగు సొమ్ము వివరము:—

రాష్ట్రాదాయము	రూ. 3,39,25,000
స్థానికాదాయము	,, 1,23,08,000
మ్యూనిసిపలు ద్రవ్యము	,, 33,28,000
విద్యార్థుల జీతములు	,, 2,40,52,000
ఇతరాదాయము	,, 1,65,96,000

మొత్తము 9,02,09,000

శాసనాదాయము

యుద్ధము సుప్రప్రమగుటవలన దేశాదాయము కంటె వ్యయము పెచ్చినది. దేశాదాయము రూ. 127,54,95,000లు; వ్యయము రూ. 130,44,30,000లు; కొరత రూ. 2,89,35,000 లు. ఆదాయమునుండి విద్యకై 6 కోట్లను వైద్య సహాయమునకై 270

లక్షలును వ్యయము చేయఁబడినవి. వైద్యమునకై రూ. 22,35,49,000 లును, ఇది గాఢ ముద్దామనందు పెన్నను సామానులు మొదలగువానికి రమారమి 7 కోట్ల రూప్యములును వ్యయ మగుచు. సంవత్సరమునకు మొత్తమున 30 కోట్ల రూప్యములు వైద్యదళములకును 54 లక్షలు సౌకాదళమునకును వ్యయ మగుచున్నవి.

సామ్రాజ్యశాసన నిర్మాణసభ

యుద్ధసమయముందు వివాదాంశములు శాసన నిర్మాణసభలో చర్చింపఁబడకుండుట సమంజస మని రాజప్రతినిధి యభిప్రాయపడినామన, విశేషమైన శాసనము లామోదింపఁబడలేదు. వానిలో అధికార విభజనశాసనము, ప్రావిన్సులు స్వాల్పాక్షా కోట్ల చట్టము, మోటరు బాక్స్ చట్టము, స్థానికాధికారుల యప్పు చట్టము, కాపీరైటు చట్టము, విమానశాసనము పేర్కొనఁ దగియున్నవి. సురేంద్రనాథ బెనర్జీగారు సభి క స్వపరిపాలనమును గుఱించి యుపపాదించిన తీర్మానము లన్నియు నిరాకరింపఁబడినవి.

దేశభాషలయందు విద్య కలపుటను గుఱించి కారననీయు లగు రామారాయణుగా రుపపాదించిన తీర్మానము నిరాకరింపఁ బడుట మిగుల సంతాపకరము. రామారాయణుగారు “మధ్యమపాఠశాలలందు విద్య దేశభాషలలోఁ గలపుటయును, నిర్బంధముగ రెండవ భాషగ నాంగ్లభాషను గలపుటయును విద్యావ్యాపనమునకును దేశభృదయమునకును సాధనములు గాన, నా మార్గమును పాలకు లవలంబించుట శ్రేయస్కర” మని యొక తీర్మానము నుపపాదించిరి. సురేంద్రనాథ బెనర్జీ మొదలగు దేశభక్తులకు సయిత మీ తీర్మానమునందలి తత్వాంగము బోధ్యము కాలేదు. ఎన్ని తరములు గడచినను నెంత ద్రవ్యము వ్యయము చేసినను నాంగ్ల భాష దేశభాషయై జనసామాన్యమునకు విజ్ఞానము గలపుటకు సాధనముకాజాలదు. ఉన్నతపరీక్షలు దుత్తీగ్నలైనవారు సయితము దినచర్య యంతయు దేశభాష యందే గడపుచు నాంగ్లభాషను బాగుగ నుపయోగింపజాలకున్నారు. విద్యావంతుల స్థితి యిటు లుండ, కేవల మాంగ్లాక్షరజ్ఞులైన పామరుల గతి యెటులుండును? ఆంగ్లభాషాముఖమున విజ్ఞానవ్యాపనము సాధ్యమని యంగీకరించినను, దేశభాషావిజ్ఞానపు గతి

యేమి కావలయును? వర్తమానకాలమునందు మధ్యమ పాకశాలలలో దేశభాషలందు విద్య గఱపఁగోరుట వింతగా యోచించినను, కాలాంతరమున దేశభాషలందు విశ్వవిద్యాలయములు స్థాపితము లగుట కూడ సంభవము. విజ్ఞాన వ్యాపనమునకు దేశభాషలు ముఖ్యసాధనము లని పాలక పాలితులు నమ్మనొనరించుటకు దేశభాష్యదయము కలలోని వాస్తవము.

ఈ యేడు చేయఁబడిన శాసనములలో “ప్రజాక్షేమసంరక్షణశాసనము” యుద్ధస్థితివలన నవసరమైనను, కష్టములకు కారణము గావచ్చును. యుద్ధము త్వరలో ముగిసి యీ శాసనము పాలకులచే నుపసంహరింపఁబడుట శ్రేయస్కరము.

గత సంవత్సరీందంతములగు హిందూ విశ్వవిద్యాలయ శాసనమును గుఱించి పాలకులకును విశ్వవిద్యాలయ కార్యనిరాహకులకును సంయోజము కుదురుట ప్రశంసాపాత్రము.

గాంధీగారు

దేశభక్తాగ్రగణ్యుడైన గోపాలకృష్ణ గోకలె యాకస్మికమరణము సేతు శీతనగ మధ్య వ్యాప్తమైన భరతవర్షము నెల్ల దుఃఖసాగరమునందు ముంచినది. హిందూదేశ సేవకసంఘము నందు గోకలె స్థానమును శ్రీనివాసశాస్త్రిగారు రలంకరించుట సంతోషప్రదము. సత్త్వగుణసంపన్నుడైన మోహనదాస కరుణాసాంద్ర గాంధీగారి స్వదేశాగమన సమయంబున భారతీయసాధకులు గాంధీదండతులకు హృదయతలైన స్వాగతంబు నొసంగిరి. ఆ మహాపురుషుడు హిందూదేశసేవక సంఘమునందు చేరుటవలన దేశమునకు గొప్ప ప్రయోజన మేర్పడనున్న దని విశ్వసింపఁబడుచున్నది.

జాతీయోద్యమములు

జాతీయమహాసభ

ఇరువది తొమ్మిదవ జాతీయ మహాసభ సుప్రసిద్ధన్యాయవాదులైన భూషేంద్రనాథబాసుగారి యధ్యక్షతక్రింద జయప్రదముగ జరిగినది. ఆహ్వానసంఘాధ్యక్షులు సర్ సుబ్రహ్మణ్యయ్యగారు. ఉభయుల ప్రసంగములును గంభీరభావభరితంబులై సభ్యుల నుత్సాహపరవశులను చేసినవి. అగ్రాసనాధిపతి యుపన్యాసములోని యీ క్రింది వాక్యములవలన స్వరాజ్యా

దర్శమే జాతీయసభాదర్శ మని వ్యక్తి మగుచున్నది.

“హిందూదేశసంతానము క్రిటికుసామ్రాజ్యమునందలి యితర రాజ్యసామలకుఁ గల క్రిటికు సామ్రాజ్యంతర్గతం బైన స్వపరిపాలనాస్థితిని కలిగియుండుటయే జాతీయమహాసభాదర్శము.

“భవిష్యత్సందేశమును ప్రకటించు సముద్రములోనికి ప్రవహించుచున్న యీ వహినిగల గాఢముతో నా కన్నపుటంబులు నిండుచున్నవి. సోదగ్రప్రతినిధిలారా! వనము పూర్వమువలె మన డెందములను పరిశుద్ధముగ నుంచుకొందము. అప్పుడే యీ సందేశము ఫలప్రద మగును. మానవులు కల్పించుకొనిన స్వల్పభేదములను మఱచిపోవుదము. మన వణికుమ కలిగి మెలఁగుదము. దురభిమానమును పరిశ్రుజింతము. అవిచారపూర్వకముగ తెచ్చివెట్టికొనిన యభిప్రాయభేదముల నణగఁగ్రద్దొక్కదము. భవిష్యత్ఫలసంపాదనార్థమై మనము నిశ్చలహృదయుతో దేవుని దేశము నారాధించుచుండుము. మన యభిప్రాయ వనకు సిద్ధించుట చిట్టము. ప్రపంచ మంతయు చైత్రం పయినను, వన సంకల్పము నెఱవేఱకమానదు.”

భూషేంద్రనాథబాసుగారి వాక్యములను మనసము చేయుచు భారతీయు లందఱు నేకభావబద్ధులై దేశారాధనపరాయణులై దేశమాత నారాధించుచు భగవత్ప్రసాదమును పడయుదురు గాత !

ఆదికావల సానుభూతి

గతజాతీయ సభాసమావేశమునందు “క విశేషము గలదు. ఉదాత్తభావసమన్వితమై శ్రీ పెండ్లండు ప్రభువుగారు, దేశభక్తాగ్రసరులను సేంద్రనాథ బెనర్జిగారు ప్రసంగించు చుండగా, సభారంగము నధిష్టించి సభకు నూతనవికాసమును కలిగించిరి. ప్రభువు కార్యనిర్వాహకసభ్యులు సర్ హెర్బర్టు స్టవెన్సుగారును దేశీయ మహాసభకు దయచేసి సానుభూతిని తెలిపిరి.

సంఘసంస్కరణసభ

ఇరువదియెనిమిదవ సంఘసంస్కరణసభకు ఎన్. శ్రీనివాసయ్యంగారు రాహ్వనసభాధ్యక్షులు, మైసూరు యువరాజుగారు సభాధ్యక్షులు. శ్రీనివాసయ్యంగారు గతవత్సరంబున సాంఘికుల కలవరంబులకు కారణంబైన రజస్వల వివాహ శాసనమును విపులముగ చర్చించి దాని యవశ్యమును స్థిరపఱచిరి. మైసూరు యువరాజుగారు సంస్కరణప్రియు లనుటకు వారి విదేశగమనమే నిదర్శనము. వారి భావగర్భితోపన్యాసము నందలి యీ క్రింది వాక్యమువలన వారికిఁగల సంస్కరణాభిమానము వ్యక్తము.

“అధిష్ఠానికము గాని పీఠాధిపతి గాని పాండవ నిలకడ స్థితియు ముండుట ప్రకృతిభిన్నము గాదు. మనము సంస్కృతుల ననుసరించి యేమే మంచిమార్గముల నవలంబింపవలయునో వానిని వలంబించుకొని, క్రతుక్రమముగ క్షీణదశ నొంది తుదకు నాశన మగుమును.”

యువరాజుగారి హితోపదేశము సుఖాభిమానులకు సంస్కరణీయము.

పరిశ్రామికసభ

ఐరోపామహాసంగ్రామమువలన మన దేశము నందు పరిశ్రమలు లేని గొప్ప కొరత యాభాలగోపాలము విధితమైనది. విదేశములనుండి రావలసిన యన్ని వస్తువులు ప్రియమైనవి. ఎంత వెల పెట్టినను, కొన్ని వస్తువులు దొరకుట లేదు. ప్రతిదినమును కావలసిన కాకితములు, నిప్పు పుల్లులు, మందులు తగని ప్రియమైనవి. రంగుల వెల విపరీతముగ పెరిగినది. చక్కెర ధర హెచ్చినది. గాజు సామానుల ధర రెట్టింపైనది. జపానుదేశపు పంట పండినది. పరిశ్రమలు స్థాపితములైనచో, మనదేశమునందు సులభముగ చేయదగిన వస్తుసముదాయము విశేషముగ కలదు. పరిశ్రమలు స్థాపితములగుటకు సాంకేతికవిద్యయు ద్రవ్యసంచయమును సాధనము లని త్యాగరాయస్వామిగారును మనమోహనరాంజీగారును చేసిన హితోపదేశమును పాలకులు గమనింపవలసియుండును. మన దేశమునందు పరిశ్రామికయంత్రాగారములుండియుండినచో, బ్రిటీషు సైన్యమునకు యుద్ధరంగములందు మందుగుండు సామానులకు కొరతయిండునా? ఆర్థికస్వాతంత్ర్యము లేని దేశమునకు బలము కలుగుట సంభవము గాదు. ఆర్థికబలమునకు పరిశ్రమలు సాధనము లని జపాను దేశచరిత్రవలన స్పష్టముగ తెలియుచున్నది. పాలకులు పరిశ్రమల స్థాపనమునకు తోడ్పడియు ప్రజలు స్వదేశవస్తువులను పోషించియు హిందూదేశమునందు పరిశ్రామికాన్నత్యమును స్థాపింపవలయు నని సభాధ్యక్షులు చేసిన హితోపదేశము నాచరణమునకు తెచ్చుట పాలకపాలితులనియతధర్మము.

ఇతరసభలు

ఆస్తికమహాసభ బ్రహ్మజ్ఞానసభ మొదలగు నైవారాధనవిషయకసభలును గూడినవి. సకలసభల కార్యక్రమమును సంభాషణములను విమర్శించినవారలకు హైందవజాతీయనిగ్దాణమునకై రాజ్యాంగము

లందును సతసాఫ్తానికవ్యవసాయమును పరిశ్రామికవిషయములగును సూత్రాధారము నిర్ణయించిన వనియు భావానుగుణ్యముగ ప్రజలును పాలకులును కార్యవరత్నాశ్రయమున గాని ప్రయోజనము కలుగదనియు విశేషమగుచున్నది.

చెన్నరాష్ట్రము

ప్రజలు

చెన్నరాష్ట్ర విస్తీర్ణము 1,41,075 చదరపు మైళ్లు, జనసంఖ్య 4,14,02,000. ప్రజలు ద్రావిడజాతీయులు. ముఖ్యభాషలు అఱవము, ఆంధ్రము, మలయాళము, కన్నడము. ప్రతి 1000 మంది జనులందును 407 మంది యఱవమును, 377 మంది యాంధ్రమును, 74 మంది మలయాళమును, 37 మంది కన్నడమును 23 మంది హిందుస్థానిని వాడుదురు. వృత్తులలో ముఖ్యమైనది వ్యవసాయము, 100 కి 68 మందికి వ్యవసాయము జీవనాధారము. పంటలలో వరిపంట ముఖ్యము. నేతపరిశ్రమ పరిశ్రమలలో ముఖ్యము.

వ్యాపారము

సముద్రవ్యాపారము 1912-14-వ సంవత్సరము నందు రూ. 58,15,93,000 ల మొత్తమునకు జరిగినది. దిగుమతుల మొత్తము రూ. 16,97,76,951 లు; ఎగుమతుల మొత్తము రూ. 26,90,23,740 లు. ఎగుమతులలో నూనెగింజలు రూ. 5,32,69,000 లవి, బోర్లు రూ. 3,47,72,000 లవి, దూది రూ. 3,08,96,000 లది.

విద్యావ్యాపనము

చెన్నరాష్ట్రమునందు గల 414 లక్షల ప్రజలలోను 31,30,000 మంది మాత్రమే వ్రాయను చదువను నేర్చినవారు. 1000 కి 138 మంది పురుషులును 13 రు స్త్రీలును మాత్రమే యక్షరజ్ఞులు. 1000 కి 6 రు వంతున పురుషులును 400 కి 1 రు వంతున స్త్రీలును అంగభాషాభిజ్ఞులు. 1913-14-వ సం. నందు పురుషులకు 29 శాస్త్రకళాశాలలు, 5 ప్రాచ్యకళాశాలలు, 3 వృత్తికళాశాలలు, 364 మధ్యమపాఠశాలలు, 26,018 ప్రథమపాఠశాలలును, స్త్రీలకు 2 శాస్త్రకళాశాలలు, 19 మధ్యమపాఠశాలలు, 1,443 ప్రథమపాఠశాలలును గలవు. పాలకపోషితవిద్యాలయములు గాక 720 ప్రజాపోషితవిద్యాలయములు గలవు. అందు ప్రథమపాఠశాల

లలో 12,00,249 మందియు, నుధ్యమ పాఠశాలలలో 1,28,157 మందియు చృత్తకాశాలందు 986 మందియు, ప్రాచ్యకళాశాలలలో 7094 మందియు, శాస్త్రకళాశాలలలో 7094 మందియు, మొత్తము 14,69,945 మంది విద్యార్థులు గలరు. ప్రతియేటకు చెన్నపురి విశ్వవిద్యాలయమునుండి 600 మంది యువపదార్థియుక్తులు నెలవనుచున్నారు.

ఆశాంత్యములు

రాష్ట్రాధ్యక్షులు 1912-13-న సంతకమునందు రూ 740 లక్షల రూప్యములు. అందు రమారమి 350 లక్షల రూప్యములు భూమి సిస్తువలనను 174 లక్షలు మద్యమువలనను వచ్చుచున్నవి. వ్యయమునందు పాలనమునకు 147, విద్యకు 82, పోలీసునకు 93, కోర్టులకు 70, వైద్యసహాయమునకు 30 లక్షల రూప్యములు వ్యయమగుచున్నవి.

పాలనము

పాలనము సభాప్రయుక్త రాష్ట్రపాలకునిచే నిర్వహింపబడుచున్నది. శ్రీ పెంట్లాడు ప్రభువు రాష్ట్రాధీశుడు. సర్. పి. ఎన్. శివస్వామయ్యరు, సర్ హెచ్. ఏ. స్తువర్ణ, ఏ. జి. కార్జ్యూ గార్లు కార్యనిర్వాహక సభ్యులు. శాసనసభయందు ప్రజానియుక్త సభ్యులు 21 మందియు, పాలక నియుక్త సభ్యులు 21 మందియు, కార్యదర్శులు 6 గురును గలరు.

రాష్ట్రీయశాసనసభ

గతసంతకమునందు పాలకులచేతిరుపతి దేవస్థానవిద్యాశాసనము, ఎట్టేటు శాసనము, వైద్యుల నామలేఖనశాసనము, అధికారవిభజనశాసనము ఆమోదింపబడినవి. నీటి పారుదల శాసనము, గౌ. రామచంద్రరావుగారు రుపపాదించిన నీటి పంచాయతీ శాసనము, అవిభక్త హిందూకుటుంబశాసనము, గౌ. శ్రీనివాస శాస్త్రిగారు రుపపాదించిన రజస్వలావివాహశాసనము విచారణార్థమై నిలుపుదల చేయబడియున్నవి. రజస్వలా వివాహశాసనవిషయమై తీవ్రచర్చలు జరగుటయు భిన్నాభిప్రాయము లేర్పడుటయు పత్రికాపాఠకులకు విదితము. నీటి పంచాయతీ శాసనము ముందు విచారణకు రానున్నది. శాసనములోని యేర్పాటులు ముఖ్యముగ కృష్ణా గోదావరీ గుంటూరు జిల్లాలలోని రయితుల

కన్వయించును గాన, ప్రజలును ప్రజానాయకులును నిబంధనలను నిష్ఠులై నిశ్చితాభిప్రాయములను పాలకులకును రామచంద్రరావు పంతులుగారికిని తెలియజేయుట యత్నతావశ్యము.

రాష్ట్రీయసభ

చెన్నరాష్ట్రీయసభలు నెల్లూరుపురంబున మెయి నెల మొదటి వారములో కూడినవి. రాజకీయసభ కావ్యసంఘాధ్యక్షుడు గౌ. ఆమంచెల్ల కృష్ణారావు గారు, అధ్యక్షులు గౌ. బయ్యా నరసింహేశ్వరశర్మగారు. ఇరువురి వ్యాసములును భావగీతములై స్వరాజ్యాదర్శమును నానాముఖముల ఘోషించుచున్నవి. స్వపరిపాలనావిధానము గ్రామములం దారంభమై రాష్ట్రములకును దేశమునకును సంతరంగములుగ నిర్మితముగావలయును. శర్మగారి యదారాదర్శములను తెలుపుటకు వారి వ్యాసములోని చివర భాగ మిచట వ్రాయబడుచున్నది:—

“నేనే బ్రహ్మమును-అను నుపనిషద్వాక్యచందలి సత్యమును హిందువు లందఱును స్వామభవమునకు తెచ్చుకొనవలసియున్నది. పాలనాధ్యని యుదయమున విరియు మంచువలె నీ క్షాణభానాదయమున పరస్పరభేదములు స్ఫోర్త్యలు ఉత్తమాధమభిన్న భావములు మున్నగున గన్నియును గూడ మాయమైపోవును. అట్టి జ్ఞాని యప్రతిహతుఁ డగును. మహమ్మదీయులు కేవలము ప్రజాప్రభుత్వవాదులు. క్రైస్తవుల డనిన ప్రజాప్రభుత్వవాది యని జేఱుగ నుడువనక్కఱలేదు. ఈ రీతిగా ప్రజాప్రభుత్వ సమస్యను బోధించుటలో సర్వమతములు నేకీభావమును కలిగియున్నవి. స్థితిగతులనుకూలముగ నున్నవి. స్థానిక స్వపరిపాలనమునుండి సామ్రాజ్యాధీన మగు స్వపరిపాలనమును పడయుట దూరస్థ మగు స్వప్రభాంతికాఁజాలదు; తన విలాసమున మనల నాకర్షించుచు దరి చేరినకొలంది దూరమునకు పరుగిడఁబోవునది గాదు. మిగుల ప్రాచీన మైనట్టియు, గలించిన వెక్కు శతాబ్దములనుండి వంశపరంపరాగతముగ లభించిన పరిజ్ఞానముచే నిండియున్నట్టియు, అచిరకాలముననే యఖండ భూమండలము నంతటిని పరిభ్రష్టాస్థికమాగ్గమునను శంతభావమునను నడపుటకును ప్రతిహానవుఁడు తనయందున్న దైవతత్వమును గ్రహించునట్టియు త్తరుస్థితికి రాగలుగునట్లు చేయుటకును నుద్దేశింపబడినట్టియు, భరతఖండమునకు న్యాయమగు సహాయము చేయుటకు తగిన ప్రైక్యమును పట్టుకనుండియు స్వాతంత్ర్యముచే నభ్యసించిన యాంగ్లేయజనుల కలుగునట్లు సర్వేశ్వరుఁడు వారి యాత్మలయందు ప్రవేశించి వారి తత్సాహము కలిగించును గాక!”

భగవదనుగ్రహమువలన బ్రహ్మ పరిపాలకులకును హైందవప్రజలకును నీ యుదారసంకల్పంబులు హృదయస్థంబు లగుగాత!

సంఘసంస్కరణసభ

సంఘసంస్కరణసభ కావ్యసంఘాధ్యక్షుడు ఎమ్. చెంగయ్యగారు, సభాధ్యక్షుడు మహాదేవశాస్త్రిగారు. చెంగయ్యగారు రజస్వలావివాహములను చర్చించుచు శాసనసభాయము ధర్మసమ్మత మనియు నవసరమనియు సిద్ధాంతీకరించిరి. మహాదేవ శాస్త్రిగారు దేశభ్యుదయమునకు బాల్కవివాహములను కులభేదములను పోవలయుననియు, సంఘము నన్యైకమధర్మపృథ్వి ననుసరించి నిర్మితము గావలయు ననియు, ఇతరవర్ణముల వారి నుద్ధరించి బ్రాహ్మణులను చేసి, దేశమునం దంతట నొక్కబ్రాహ్మణవర్ణము మాత్రమే యుండునట్లు చేయుట సమంజస మనియు వాదించిరి.

ఇతరసభలు.

పండిత మందరయ్యరు గారి యాధిపత్యముక్రింద సనాతనధర్మరక్షణసభయుం గూడినది. పరిశ్రామికసభకు నెమలి పట్టాభిరామారావుగారు గ్రాసనాధిపత్యము వహించిరి. దేశభ్యుదయమునకును పరిశ్రామికాభ్యుదయమునకును గల సన్నిహిత సంబంధము వారి వ్యాసమునందు బాగుగ విమర్శింపఁబడినది.

ప్రజావభోధము

చెన్నరాష్ట్రమునందలి యన్ని మండలములలోను కదలిక యేర్పడినది. దేశభ్యుదయమునందు ప్రజలకును నాయకులకును నభిమాన ముదయించినది. ఆ యభిమానము సకలవ్యవస్థలయందును గోచరము.

ఆంధ్రదేశము

ఆంధ్రదేశము కొంత చెన్నరాష్ట్రమునకు వెలుపల నున్నను, చెన్నరాష్ట్రములోని తెలుగుభాగమునందలి గతసంవత్సర వృత్తాంతములు మాత్రమే యిచ్చట పేర్కొనఁబడుచున్నవి. చెన్నరాష్ట్ర విస్తీర్ణము 141,075 చదరపు మైళ్లు, ఆంధ్రదేశపు విస్తీర్ణము సుమారు 70,000 చదరపు మైళ్లు. జనసంఖ్య 16,000,000 అది విస్తీర్ణమునందు రాష్ట్రములోని సగము ప్రదేశము నాక్రమించుకొని యున్నది; ప్రజాబాహుళ్యమునందును సంపదలందును సగము భాగమునకు

తక్కువగ నున్నది. ఆంధ్రభాషా స్థితియు ఆంధ్ర ప్రజాస్థితియు ఆంధ్రదేశ వృద్ధియములను కనుగొనుటకు సాధనములు. ఆంధ్రదేశమునందు సాంఘిక నైతిక రాజకీయాధిక జీవనము దినదిన ప్రవర్ధమాన మగుచున్నది. సంఘ స్థితియందు మార్పులు కలుగుచున్నవి. మతభావనలు మాటుచున్నవి. ఆర్థికస్థితి బాగుపడుచున్నది. భాషాభిమానము ప్రబలుచున్నది. రాజకీయ జీవనమునందు నూతనాదర్శములు ప్రజల హృదయముల నాక్రిందించుచున్నవి. గతసంవత్సరమున దాంధ్రదేశమున సహాయకమైన ఆంధ్రాభివృద్ధియము ఆంధ్రమున సభియెక్కయు కార్యక్రమమున విమర్శించుచు దాంధ్రదేశమునం దుదయించిన నూతనోజ్జ్వలము వ్యక్తము కాగలదు. ఆనందసంతోషరైత్రమసాదిని అందువలన సంచిక ప్రకటింపఁబడినది. రాక్షస సంవత్సరమునం దామాశ మాన మారంభమైనది. పంజ్రెండు నెలల వృత్తాంతము నిచట సంక్షేపముగ నైనను చేర్చుట కలవి గాదు.

పుస్తకభాండాగారసభ

ఏప్రిల్ 1-వ తేదిని మొదటి పుస్తకభాండాగారసభ విజవాడయందు గూడినది. సనాతనసంఘాధ్యక్షులు సూరి నరసింహశాస్త్రిగారు, అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములందువలె నాంధ్రదేశమునందును పుస్తకభాండాగారవ్యాపనమును చేయుటదేశభ్యుదయమునకు సాధన మనియును, ప్రస్తుతము 120 తెలుగుదేశమునందు గల వనియును తెలిపియుండిరి. సభాధ్యక్షులు చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహముగారు. అధ్యక్షులు సహజమైన యనర్గళ వాగ్ధోరణిశో శ్రోతల వీనులకు విందు గొలుపుచు పుస్తకభాండాగారంబుల ప్రయోజనంబును విపులముగ వివరించిరి.

రెండవ యాంధ్రమహాసభ

ఏప్రిల్ 11-వ తేది నాంధ్రుల నూతనోజ్జ్వలమునకు కేంద్రస్థానముగ నెంచఁగిన యాంధ్రమహాసభ విజయవాడయందు గూడినది. నానాభాగములనుండియు 2000మంది ప్రతినిధులు వచ్చియుండిరి. రావు బహదూరు పురాణము వేంకటప్పయ్య పంతులు గారు రావ్వనసంఘాధ్యక్షులు. న్యాయపతి సుబ్బారావు పంతులుగారు సభాధ్యక్షులు. వేంకటప్పయ్య పంతులు గారి కాంధ్రోద్యమ ప్రయోజనమునందు సంపూర్ణ

విశ్వాసము గల దని వారి వ్యాసమునందలి యీ క్రింది వాక్యములు విశదీకరించుచున్నవి.

“ఈ యుద్ధమును న్యాయము లగు శబిలావలంబన నుద్ధరించినది గాన, నాంధ్రులయొక్క సుతమే కాక యాంధ్రేతరుల యొక్క ౧౦ మన ప్రభుత్వమువారియొక్కయు సావరసోపపత్తి ములకు పాత్ర మగుచున్నది. ప్రచురింపబడిన గ్రంథములలో నీ యుద్ధముయొక్క యావశ్యకత చక్కని హేతువులతో నిశ్చయింపబడినందున నెంత మాత్రమును వివాదాస్పదము కా వని నిశ్చయింపదగదు ?

“ఏక భాష యనునది మనుష్యుని మనుష్యునితోడను మనస్సున మనస్సుతోడను నేకీభాషమును పొందింప శక్తి గలిగి పరస్పర సానుభూతిజనక మయియుండుట సహజము. ఏక భాషను మాటలాడువారు సాధారణముగా సమానచారిత్రము సమానాచారములు ధర్మములు మతము అభిలాషలు మొదలగునవి గలిగి సమాన వాఙ్మయ సాధనముననే పురోవృద్ధిని పొందవలసియుండుదురు.

“ప్రతి మనుష్యుడును స్వభావ సహాయ చేతనే గ్రహించును యోచించును; నూతనవిషయములను భావించును, కల్పించును; అన్యభాషయందు దట్లు చేయజాలడు. కావున స్వభాషయందువిద్యా పరిశ్రమము కలుగనిచో మనుష్యులకు సాధారణముగ ప్రతిభ యుండును. అందువలన స్వదేశీవాఙ్మయవృద్ధి కానేరదు. దేశమునకు ముఖ్యముగా కావలయు భాషసంపత్తి జనసామాన్య లండఱకు నింగ్లీషు భాషామూలముగ లభించుట కష్టతరము. అభాష సులభసాధ్యము గాదు. అరుచదినత్వరమలకంబై నెక్కువకాలమునుండి ప్రభుత్వము వారా విద్యను వ్యాపింపజేయుచుండినను, నిప్పటి కది స్వల్పముగ నేర్చుకొనఁ బడియున్నది. సామాన్య జనమున కది యబ్బునే లేదు. ఇక యుండు క్రమేణ సర్వకాన్యానాదులయందుఁ గూడ సర్వత్ర స్వభాష మూలముగ విద్యనేర్పటకు తగు నేర్పాట్లు చేయఁబడునని నమ్మిదిగియున్నది. ఇట్టి కారణములచేత నాయా భాషలు మాటలాడఁబడు ప్రదేశములను విద్యా పరిపాలన వ్యవహారమునకు తగిన ప్రత్యేక ఖండములుగా నేర్పఱచుట మిక్కిలి సహజమైన పద్ధతి గాని బహుభాషలు మాటలాడఁబడు నేక ప్రదేశమునట్టి ఖండముగా చేయుట లాభకారి కాదు. ఇతర వ్యవహారములకును నట్టి ప్రదేశములే యోగ్యమయిన ఖండములుగా నెంచుట శ్రేయస్కరము ఈ కారణముననే యీ యుద్ధమును తెలుగు జిల్లాల ప్రయత్నము లేక ‘యాంధ్రోద్ధయ’ మను రూపమున వికాసమును పొందిన దని తలచుచున్నాను.”

వేకటప్పయ్య పంతులుగారు సూలాంధ్రప్రపంచాభ్యుదయమునకు తమ సూక్ష్మదేహముతో సయితము తోడ్పడిదరుగాక!

సభాధ్యక్షుని సందిధావన

సభాధ్యక్షులైన న్యాపతి సుబ్బారావు పంతులు

గారు చిరకాలము తమ జీవితమును దేశారాధనకై వినియోగించిన ప్రసిద్ధపురుషులు. యశావనదళయందలి యుత్సాహము వాగ్దళదళయందు సామాన్యముగ కన్పట్టదు. స్థిరవ్యవస్థలను మార్పుటయు నుదారభావసంపన్నులు సయితము వెనుకంజె వేయుచుండురు. ఇట్లాండు స్వరాజ్యాదర్శమును వంగివిభజనసంహారమును తీవ్ర వివాదములకు గుఱియైనవి. సుబ్బారావు పంతులుగారాంధ్రోద్ధయముపట్ల సంపూర్ణ సానుభూతిని కలిగి యుండియు, నాంధ్రరాష్ట్రాదర్శముపట్ల సంతోయము కలిగి యుండుట యొక వింత గాదు. దీనికి కారణంబులు వెక్కు లుండును. పంతులుగారి యుపన్యాసమునందలి కడపటి వాక్యములను చదువువారలకు వారి కాంధ్రోద్ధయముపట్ల సంపూర్ణ విశ్వాసము గల దని నమ్మకము గలుగుచున్నది.

“ఈ మార్పు ఇండియాదేశములోని పరగణాల మార్పులో చేరవలసినదిగానున్నది. భాషలప్రకారము పరగణాల నేర్పఱచినందువలన లాభము కలుగు ననియు, ఆంధ్రరాష్ట్ర మేగ్నడిన ప్రతి తెలుగు జిల్లాలోని యాంధ్రులనభివృద్ధి పొందుననియు ప్రజాభిప్రాయము నేకముఖమునకు తెచ్చుకై యాంధ్రరాష్ట్రము కొరవరాల్లరును ఒక సహజముగా నేగ్నడి పనిచేసినయెడల బాగుండు నని నాయభిప్రాయము. నవీనాభిప్రాయములను వెల్లడిచేసి యెల్లరచేతను ఒప్పింపవలసినప్పుడు ఇట్టి సహజము లేర్పడుట ముఖ్యము. అట్లు చేసినయెడల ప్రభుత్వమువారు గూడ పరగణాలయొక్కయు, సాధ్యమైనంతవఱకు స్వదేశీ సంస్థానముల యొక్కయు హద్దులను భాష ననుసరించి సాధ్యమగుసంతకఱకు మార్పుట యావశ్యక మని యెంచిగాని, తెనుగు జిల్లాల యభివృద్ధిని పట్టి ప్రస్తుతపు రాజధానిక్రింద నుండుట రాజ్యపరిపాలనకు అననుకూల మని యెంచి గాని తెనుగుభాష మాటలాడువారిలో అందఱికిని గాని పలువురకుఁ గాని ప్రత్యేకరాష్ట్ర మియ్యవచ్చును.

“ఆంధ్రోద్ధయము ఆంధ్రులలో ఐకమత్యమును పురికొల్పి తమొలముగ భారతజాతీయ గమ్యస్థానమును కాంక్షించుచున్నది. ఈ కార్యము కష్టసాధ్య మైనది. అయినను పనిత్ర మైనదియు, యశస్కుర మైనదియు నగు కార్యమై యున్నది. ఈ యేకభారతీయనిర్మాణమున ఆంధ్రులు ముందంజె వేసి యితరసంఘములవారికి మార్గదర్శకముగా నుండుటకంటె గుఱివైన మైన యుత్కృష్టకార్యము మరెది కలదు? వీ రెచ్చటికి పోయినను సత్యసంఘు లనియు, వీరు దేశసేవకై సార్థకత్యాగము చేయుటయందు మార్గదర్శకు లనియు వీరికి పేరు వచ్చుటకంటె వేఱు గౌరవ మేది కలదు? పూర్వకాలమందు ఆంధ్రవంశమువారు భరతఖండములో అధికభాగమును పరిపాలించుచు బౌద్ధత్వమును పొందినారు. ఆ ప్రకారముగా వీరు ఐకమత్యమును

గాంచి తమ బుద్ధికులత వికసించినప్పుడు ముందు కూడ ఇతర జాతులవారికంటే అధికాన్నత్యమును పొందుట కేమి సందియము? విహికాముష్మికవిద్యలు అభివృద్ధి చెందినప్పుడు వీరి పేరు పరదేశములందు వ్యాపించి వీరు భారతమాతకు గౌరవమును తీసికొనిరారా? ఈ యుద్యమమును భగవంతుడు జయప్రదముగా చేయునుగాక!

హిందూ దేశమునందు జాతీయజీవనాభ్యుదయ సౌకర్యమునకును స్వరాజ్యాదర్శప్రాప్తికిని భాషాప్రయుక్త రాష్ట్రములు సాధనము లనియు నాంధ్రదేశాభ్యుదయమున కాంధ్రరాష్ట్రనిర్మాణము సాధనమనియు నొక తీర్మానము, వాదప్రతివాదములు ప్రబలముగ జరిగిన పిదప, సభ్యులచే నామోదించబడినది. కార్యసాధనమునకై యాంధ్రదేశ సేవకసంఘము స్థాపించబడినది. అయి దెకరముల భూమియు 6,000 రూప్యములును సహాయార్థ మొసంగబడినవి.

కార్యదర్శి నివేదిక

ఆంధ్రోద్యమప్రాప్తికై సకలవిధముల పాటుపడుచు, కార్యదర్శిగ నున్న కొండ వేంకటప్పయ్యగారి నివేదికలోని చివర భాగము ఆంధ్రుల భావవీరమునందు సుధీరముగ నిలువ నర్హము గాన నిచట పునర్ముద్రితము.

“కాని, ఆంధ్రచూహోద్యమ కార్యక్రమము అసంతము. కార్యసాఫల్య సాధనములు మితసంఖ్యాకములు. ద్రవ్యోపపత్తి స్వల్పము. కార్యసాధకులను అంతగా గానపింపదు. కావున కార్యఫలములు చాల భాగము మృగ్యములే. ఆంధ్రులు తమ పూర్వచారిత్రమును ఇంకను చక్కగా నెఱుంగరు. స్వతంత్రసామర్థ్యములయందు విశ్వాసము ఇంక సంతగా నుద్భవించలేదు. జాతీయాన్నత్య సాధనము లంతగా పట్టుపడుట లేదు. జీవితాదర్శములందు చిరతరాభ్యుత్సూర్జములు తప్ప క్రొత్తత్రోవలు త్రొక్కనేరరు. ప్రముఖులు సంయతము నూత్నాదర్శ త్రణణిత్రయమున బెదరి తారుమా రగుచున్నారు. తుంజిమార్గమునుండి బుద్ధిని మరల్చుట కియ్యకొనరు. కావున ఆంధ్రహృదయ సేవకులు ఆంధ్రోద్యమముయొక్క నిజస్వరూపమును ఊహించుట పల్లె పల్లెలను జనుల హృదయంతరంగముల ప్రతిఫలించునట్లు క్షుద్రమింపవలయును. బుద్ధిమంతులు తమ బుద్ధియును, విద్యావంతులు తమ విద్యయును, భగవంతుడు తమ ధనమును దేశమాతకు అర్పణంబు గావించి ఆంధ్రజాతీయోద్ధారణకు సన్నద్ధులు కావలయును. ఆంధ్రనాయకులు ఆంధ్రవాణి సునాదంబునకు చెవియొగ్గి ఆంధ్రోద్యమసత్యమును అభిలషించి గాఢమగు దేశభక్తితో కార్యకలనంబునకు దిగి, ఆంధ్రజనాభి కుత్సాహంబుగ తమకుం గల బుద్ధిబలమును, విద్యాబలమును, ద్రవ్యబలమును ఆంధ్రమాతృదేవతాపాదపద్మంబులకు సమర్పణంబు గావించి, తమ నాయకత్వమును నిలుపుకొని, సార్థకము చేసికొనెదరని నమ్మచు ఇంతట విరమించెద.”

ఆంధ్రమహిళాసభ

అయిదవ యాంధ్రమహిళాసభ కూడ బెజవాడలో ఏప్రిలు నెలయుం దాంధ్రమహాజనసభవలెనే కూడినది. సన్మానసంఘాధ్యక్షురాలు సూరి భ్రమరాంబగారు, సభాధ్యక్షురాలు కొటికలపూడి సీతమ్మగారు. స్త్రీవిద్యాభివృద్ధికై పాటుపడిన వీరేశలింగము పంతులుగారిని గుఱించి సీతమ్మగారు నుడివిన వాక్యము లిచట పొందుపఱుపబడినవి.

“కష్టములకు వెఱవక యీశ్వరునిపై భార ముంచి తమ ప్రయత్నముయొక్క ఫలాఫలముల నీశ్వరుని హస్తమందే యుంచి యోషికతో సత్కార్యముల నాచరించినవారి కీశ్వరుడు తోడుపడి కార్యసాఫల్య మొనర్చు నని మన మీ యుదాహరణముకల్గినేర్పుకొని మనము మంచి వనినమిత్తన సత్కార్యములను విడువక కొనసాగించు కొనవలయును. మన కట్టి యత్నున్న తి కలిగించుట కీ మహిళాసభలు తోడ్పడి వర్ధిల్లునుగాక!”

ఆంధ్రసనాతనధర్మసంరక్షణసభ

ఈ సభ కిది మొదటి సమావేశము. బెజవాడ యందు కూడినది. తుర్ల పాటి శేషాచలము పంతులుగారు గ్రాసనాధిపతులు. వారి యుపన్యాసములోని యీ క్రింది వాక్యములవలన సభోద్దేశములు గ్రాహ్యములు.

“ఆంధ్రుల దృష్టి యంతయు ప్రస్తుతకాలమున రాజకీయవిషయములయందే ప్రసరించుచుండి, సనాతనధర్మసంరక్షణమం దొకించుకయు ప్రసరింపకుండుట కడు తోచనీయము. రాజకీయ విషయములలో పాటుపడుట కితర దేశస్థులు మార్గదర్శకు లయిరి. సర్వకాలములకును సనాతనధర్మ విషయమున దేశముల కాదర్శముల నిచ్చునవి భరతవర్ష మే గాని, మరియొక దేశము కానేరదు. ఇదియే మన పూర్వులు దాచియుంచిన ధనము. కావున సనాతనధర్మమున శేషాత్రము భంగము కలుగకుండ, దేశాభివృద్ధి కలుగుట యెట్లులో యోచించుట మన యాంధ్రులకు ముఖ్య కర్తవ్యము.”

ఆంధ్రసాహిత్యపరిషత్తు

ఇయ్యది కాకినాడపురంబున ఏప్రియలు 14వ తేదీని కూడినది. సన్మాన సంఘాధ్యక్షులు పోలవరము జమిందారుగారు. సభాధ్యక్షులు కిళాంబి రామానుజాచార్యులుగారు. వారి యుపన్యాసమునందలి వాక్యము లిచట నుదహరింపబడుచున్నవి.

“కొంతకాలము క్రిందట నుచ్చదేశ ననుభవించిన యాంధ్ర సారస్వత మిటీవల ఊణించి మరల నభివృద్ధికి వచ్చుచున్నది. ఇట్లే సమయమున విశేషపయోగములు కాని నిర్బంధములే దాని సరికట్టుక వాఙ్మయాభివృద్ధిని చేయుట ఆంధ్రవిద్యవ్యాపకములకు ప్రార్థించుచున్నాను.”

ఏప్రిలు నెల 11, 12 తేదీలయందు ఆదివెలమ మహాసభయును బెజవాడలోఁ గూడినది. సంఘాభివృద్ధికి అవసరములైన తీర్మానము లామోదింపఁబడినవి.

విశాఖపట్టణముండలసభలు

రాజకీయసభ మెయి 14-వ తేదిని అనకాపల్లి యందుఁ గూడినది. భూపతిరాజు వేంకటపతిరాజుగారి గ్రాసనాధిపతులు. వారి కాంధ్రరాష్ట్ర ప్రయోజనము పట్ల సంపూర్ణ విశ్వాసము గలదు. ఆంధ్రోద్యమ విషయమై రాజుగారు చేసిన ప్రసంగ మంతయు ముద్రింపఁ దగినది. అయినను కొన్ని వాక్యములు మాత్రమే యిచట ముద్రింపఁబడుచున్నవి.

“దాదాపుగ నాంధ్రులలో నామక లనఁదగినవారందఱును, ఆంధ్రులకే ప్రత్యేకరాష్ట్ర మేర్పడవలయు ననుట యుక్త. మన యు, ఇది పొందఁదగిన యొక యాదర్శముగ నుండఁదగిన దనియు, ఏకాభిప్రాయమై యున్నార. మొన్నటి యాంధ్రసభలో వీరియందెట్లు వంటి మార్పు కనఁబడుట నాకు సంకోచకరముగ నున్నది. అదృష్టమని యొకసారి యంగీకరించిన తర్వాత, దానికై యాందోళన మొనర్చుట నెప్పటికో నిలిపివేయుట కేవలము పొరపాటు. తాము చేయుచున్న యీ ప్రధానకార్యమును, దానివలన కలుగఁబోవు పర్యవసానములను, వివేకముతో గ్రహించుటట్లు జనసామాన్యమునకు బోధించుట యీ విషయమునందు శ్రద్ధగల ప్రతివానికిని విధియై యుండుట నిజము.”

ఏ. పి. పాత్రాగారి యాధిపత్యముక్రింద పరిశ్రామికసభయు, అప్పుడుపాతులుగారి యాధిపత్యముక్రింద సంస్కరణసభయుఁ గూడినవి. అవసరములైన తీర్మానము లత్యుత్సాహముతో నామోదితములైనవి.

ఏడవ యాళ్ళవైశ్యమహాసభ

ఈ సభ యెలూరునందుఁ గూడినది. చల్లా గురు స్వామిశ్రేష్ఠిగారి రధ్యక్షులు. మోతే గంగరాజుగారు సన్మానసంఘాధ్యక్షులు. వారి యుపన్యాసమునందు, నైశ్యుల పురోభివృద్ధికి సాధనంబులైన విద్యను వ్యాపారమును పరిశ్రమలను సభివృద్ధిచేయు సాధనంబులు చర్చింపఁబడినవి. అందలి కొన్ని వాక్యము లిచట నుదహరింపఁబడుచున్నవి.

“ఆర్యవైశ్యుల మగు మన కీ రాజధానియందాంధ్రులచే మాతృభాషగా నున్నయది. అధికసంఖ్యాకు లాంధ్రదేశికులననే యుండుట చేతను, మన సభలుకూడ నాంధ్రదేశికులననే జరపఁబడుటచేతను నాంధ్రప్రదేశము తదభివృద్ధి త్రెన్నా నాహ్లాదవిజయము మొదలగు నానింగూర్చి ప్రశంసింపక తిట్లదు. అది హిందూదేశీయ భుజాజనుల,

భాషయందుఁ దప్ప తక్కినవానిలో, ననుసరించుచున్నది. అదియు నానావలజాలి ముతంతై యున్నయది. దానియందును నైకకృత్యము చూచింపఁబడుచున్నను, తదభివృద్ధిని నితరేతరభాషగ్రాహ్యులను మన సామాన్యభాష యావ్యంక బనియు దానిచే పరోపకారము కొఱుకు పాలుపడవగు ననియు నెఱవఁబడుచున్నది. ఆంధ్రరాష్ట్రమును తృవ వాగ్దాపుత్రికలచేతను తతితరులచేతను వివాదింపఁబడినను, నిరాక్షేపణీయంచే.”

గుంటూరుమండల రాజకీయసభ

జూను నెల 4-వ తేదిని ఒంగోలునందు 23-వ గుంటూరుమండలసభ కూడినది. సన్మానసంఘాధ్యక్షులు బి. లక్ష్మీనారాయణరావుగారు. సభాధ్యక్షులు వింజమూరి భావనాచార్యులుగారు. ఉభయులును నాంధ్రరాష్ట్రాదర్శమును ప్రస్తుతించిరి.

“ఆంధ్రరాష్ట్ర నిర్మాణ మవసరమని మన గుంటూరు మండలము వారును గడచిన మండలసభయొక్క 10-వ తీర్మానమున ని యుద్యమమును ఆమోదించియున్నారు. కర్కశ కైత్ర్య మహాజనసభ లీ యుద్యమమున కనుకూలములుగా నున్నవి. ఈ నడుమ మదనపల్లి డివిజనులు కాన్సరెన్సునందును ప్రత్యేకరాష్ట్రవిషయమునంగీకరింపక పోయినను, ఆంధ్రోద్యమము నామోదించుచు దీర్మానింపఁబడెను. ఇట్టి యుద్యమము కొలఁదికాలములూనే యాంధ్రదేశ మెల్ల వ్యాపించి జనాంగీకారము పొందియున్నది.”

“మన యభివృద్ధి నిమిత్తమును సౌఖ్యము నిమిత్తమును ప్రభుత్వమువారు చేయవలసిన విధు లనేకము లున్నను స్వయంకృషిచే మనము పూనవలసిన యభివృద్ధిమార్గములు మాత్రమ సంఖ్యకు మీటి యుండుటను మనము మఱచిపోరాదు. ప్రపంచమునందేదేదీకము గాని ప్రజలయొక్క, అందును విద్యాధికులయొక్క, స్వయంకృషియు స్వాధీనత్యగమును లేకయే కేవలము ప్రభువుల యాదార్యమువలననే యున్న తస్థితికి వచ్చియుండినట్లు కానము. ప్రజలయొక్క యభివృద్ధికే దగిన మార్గములను పూనుట ప్రభుత్వమువారి పనియే యయినను, వారు చేయు పనులు విద్యాధికుల కృషియు స్వాధీనత్యగతబుద్ధియు లేక వర్ధిల్లుజాలవు.”

సంఘసంస్కరణసభ

పదునేడవ గుంటూరుమండల సంఘసంస్కరణసభ కూడ ఒంగోలునందు చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహముగారి యధ్యక్షతక్రిందఁ గూడినది. స్వప్రసిద్ధులైన లక్ష్మీనరసింహము గారి భాషము లాంధ్ర ప్రపంచమునందంతటను వ్యాపించియున్నను, వారి హృదయమునందలి కొన్ని వాక్యము లిచట పాఠకుల భావోన్మత్తమునకై చేర్పఁబడినవి.

“జపాను అమెరికా మున్నగు దేశములతో తులనాత్మకముగా నన్నవారితో బాటు సంఘసంస్కరణము చేయుడు, కార్యాచరణశూరులగుడు, కొంతమంది తమకు వైరము లేనిచో, ముందంజ వేయువారికి సాయము నేయబూనుకొనుడు. అప్పుడే సంస్కరణము జయమొందును. ఆఫ్రికానుండి తమిళవార మని చెప్పవలయును మన సంఘమును ఇంత యశోగతికి తెచ్చుట సంబంధము కాదు. మన యాంధ్రోద్యమముయొక్క పురోవృద్ధి ముఖ్యముగా సంఘసంస్కరణముపై నాధారపడియున్న దని దృఢముగా నమ్ముడు. కాలానుగుణముగా మన ప్రస్తుతావస్థలను బట్టి సంఘము నెప్పుడు సంస్కరించు కొందుమో మన యాంధ్రోద్యమము సముత మప్పుడే యభ్యున్నత దశకు వచ్చును

దత్తమండల సాంఘిక సమావేశము

ఇయ్యది జూను నెల 6, 7 తేదీలలో గుత్తియందు గూడినది. కా. కేశవశిల్ప గారితీసులకు హృదయంగమమైన స్వాగతం బొసగిరి. రావు బహద్దరు సుబ్రహ్మణ్యము పంతులుగారు అగ్రాసనాధిపత్యము వహించిరి. వారి వ్యాసము సంఘాభిమానమును దేశాభిమానమును సూచించు భావములతో నిండియున్నటు లీ క్రింది వాక్యములు తెలుపుచున్నవి.

“అందఱు నిప్పు కాంధ్రోద్యమమును గూర్చి మాటలాడుచున్నారు. ఈ విషయమును నిష్పక్షపాతముగ నాలోచించుట మంచిది. ఈ జిల్లాల ముఖ్యభాష యాంధ్రము. మనకు తెలిసినంతవఱకు కాంధ్రరాజ్యాల ఛేతనే యీ దేశము పరిపాలింపబడుచుండెను. ఇచ్చటి కన్నడ భాగమునందలి యాచారములు తెలుగువారే యాచారములఁ బోలియున్నవి. ఈ జిల్లాలలో నెచ్చటను కన్నడ భాష యందు సాహిత్య గ్రంథములు వెలువడుట లేదు. కన్నడజను లందఱును సాధారణముగా వ్యవహారకార్యముల బ్రాతలను తెలుగు అక్షరములతోనే వ్రాసికొందురు. నిర్దేశింపవలసినచో నీ జిల్లాలు ఆంధ్రములే కాని యన్యములు కావు. అట్టి యీ జిల్లాలలోని మన మాంధ్రోద్యమమును గూర్చి యుచేతు వహింపరాదు. ఈ యుద్యమము కాదు. ప్రపంచమందే యుద్యమమందైన మన మతాసామామ లేనంతమాంధ్రము కలవారము.”

“ఆంధ్రోద్యమము మన దేశమునందన్ని వోట్లను వ్యాపించి యున్నదా యని యుపాధియే గాని నేటికాదు. తమ స్థితి నభివృద్ధి నొందింపకొనుటకై దేశీయులందు కల్గిన యశాంతియే యిట్లు పరిణమించినది. తమ పూర్వ చరిత్రము, సుందర సారస్వతము, ఫలవంత మగు భూమి యింక నిట్టి స్వాభావికై కర్వర్యముల యాధిక్యము నెఱింగియుండి తమ యుద్ధారభావముల మఱచిపోని జమిందారులతో కూడియున్న యుత్తర సూర్యుని నివాసులగు నాంధ్రజనులు మేముగనుచున్నామి, తాము అన్యజాతుల కన్న జీవిత యాత్రయందు

వెనుకబడియుండుటను గమనించి నిద్రనుండి లేచినవారివలె ననేక దిశల ననేకవిధముల తొందఱగా ప్రయత్నములు గల్పించున్నారు.

“ఈ విషయమును ఆంధ్రనాయకులు సుసంకల్ప రహితులై తమ న్యాయబుద్ధి నెల్ల నుపయోగించి యీ ప్రశ్నను విమర్శించుట తగును. ఉన్న దున్నట్లు చెప్పవారై కొన్ని ఎరోధి విమర్శనలు కలుగక తప్పవు. నెద్ద సమస్యల నాలోచించి చర్చించునప్పుడు అధిక సంఖ్యాకుల యుద్దేశమునే మనము నంగీకరింపకపోయినను బాధలేదు.”

కర్నూలు మండల సభ

ఆగస్టు 22 వ తేదీని కర్నూలునందు మొదటి కర్నూలు మండల సభ గూడినది. ఇంతవఱకును 24 కృష్ణా మండల సభలు గూడుటయును, కర్నూలునందలి మొదటి సమావేశ మగుటయును కర్నూలు మండల మాంధ్రదేశమునందు రాజకీయ సాంఘిక జీవనమునందు ముందంజ వేయుట లేదని సూచించుచున్నవి. గతమునకు వగచుటవలన ప్రయోజనము కలుగదు. దత్తమండల వాస్తవ్యులు మున్నందు తమ మండలాభ్యుదయమునకై యధికతతోత్సాహముతో పాటుపడి వెనుకటి మాంధ్యమునకు ప్రతీకారమును కల్పించుట శ్రేయస్కరము.

మండలసభకు ఎన్. వి. నరసింహారావు పంతులు గారు సన్మానసంఘాధ్యక్షులు, దివాన్ బహద్దరు కరుణాకర మీనన్ గారు సభాధ్యక్షులు. సన్మానసంఘాధ్యక్షుల యువన్యాసమునందలి కొన్ని వాక్యము లిచట చేర్చబడుచున్నవి. వానిని చదివినవారల కాంధ్రోద్యమ తత్త్వము బోధ్యమగును. నరసింహారావుగారు స్థానిక స్వపరిపాలనమును గుఱించి చేసిన విమర్శనము బాగుగ నున్నది.

“ఆంధ్రదేశీయమైన యొకజిల్లాలో జరగ నీ ప్రతినిధిసభలో నాంధ్రోద్యమమును గుఱించి నేను ప్రస్తావించుట విధి. ఈ యుద్యమము పత్రికలలోను వేదికలమీదను భిన్నాభిప్రాయములచే జర్మితమగుచున్నది. ఈ యుద్యమమును గొండఱు తిన్నగ గ్రహింపక అపార్థము చేసికొనిరి. కార్యసాఫల్యమును బొందు నాధారములయందంతర ముండవచ్చును గాని, యీ యుద్యమ మిండియాదేశీయ భవోన్మథయొక్క పరమావధులను బొందగోరుచున్నదే గాని యందు లక్ష తర్జినది కాదు. ఇండియా కా గొప్ప దేశమోద్యమమువలె, నీ యాంధ్రోద్యమము, జననమువలన గాని స్థానికవాసమువలన గాని యాంధ్రదేశమును స్వదేశముగ గలవారి సంఘ నొక్కటిగఁ జేర్చుటకుఁ గోరుచున్నది. ఇది భాషనుబట్టి యేర్పడిన యుద్యమము. మన లోకవ్యవహారములకు సంబంధించిన దేశీయమహాసభయొక్క యుద్దేశమునే యనుసరించినది. ఈ యుద్యమముయొక్క ఆసరాగాని చెప్ప

బడు నన్నింటిని గాని చేయబడు నన్నింటినిగాని యంగీకరించుట సాధ్యము కాకపోవచ్చును గాని, మన మాతృదేశాభివృద్ధిగోరు సదయ హృదయుఁ డెవ్వఁడు గాని యాయుద్యమోదేశము నాతేపింప నోపఁడు. ఈ యుద్యమసందర్భమున వివాదమునకుఁ జోటిచ్చు నంతముల ప్రస్తావన నటుండనిచ్చి, యిందుతో సంబంధించిన విద్యావిషయిక (ఈ విషయమున మాత్ర మభిప్రాయభేద ముండఁజాల దని తలఁచెదను.) ప్రస్తావనను గుఱించి మాత్రము కొన్నిమాటల నుడువఁ బూనెదను. విద్యతోఁ జేరినంతమట్టుకు యోచించినచో, నీ యుద్యమముయొక్క యుద్దేశ మార్ధదేశమున కొక విశ్వవిద్యాలయ మేర్పడవలయు ననుటయే.

“సామాన్యముగ నొక్క దేశభాషకె యెక్కువ ప్రచార మెంతవఱకుఁ గలదో అంతవఱకు కొక భాగముగ గ్రహించి యంత కొక విశ్వవిద్యాలయము నేర్పఱచినచో, దేశభాషలద్వారా విద్యావ్యాపనకుఁ బూనుకొనుటకుఁ గడు సులభముగ నుండును. దేశ భాషల యుపయోగము విద్యార్థుల విషయగ్రహణశక్తికిని, బుద్ధి వికాసమునకును, పరిశోధనాశక్తికిని చాల తోడ్పడఁగలదు. ఆర్ధ విశ్వవిద్యాలయస్థాపన మార్గదర్శిలైన నివాసులయందు గొప్ప మార్పును కలిగించును. ఈ తీరున, ఇండియాదేశమునందలి పలుభాగములలో నభివృద్ధి సంఘటిల్లెనేని, దేశ మంతయు సమష్టి నభివృద్ధిగాంచి ప్రపంచమందు గౌరవనీయులు లగు గొప్ప దేశములలో నొక్కటి కాఁగలదు. బోధనాశాలయు, బసవసతులును గల విశ్వ విద్యాలయ మొం డార్ధదేశమునకుఁ ద్వరలో స్థాపింపఁబడునని నేనువిని కొరుచున్నాను.”

కర్నూలుమండల సంఘసంస్కరణసభకు సి. వి. కృష్ణస్వామయ్యగారు సన్యాససంఘాధ్యక్షులు, దివాన్ బహద్దరు వారణాసి సుబ్రహ్మణ్యముపంతులుగా ర గ్రాసనాధిపతులు.

బళ్లారిమండలసభ

మొదటి బళ్లారి మండలసభ సుప్రసిద్ధ న్యాయవాదులైన ఎస్. శ్రీనివాసయ్యగారి యాధిపత్యము క్రింద ఆగస్టు 22-వ తేదీని బళ్లారియందుఁ గూడినది. అయ్యంగారి యుపన్యాసము విద్యావ్యాపన కనుకూలములైన విమర్శనలతో నిండియున్నది. అన్ని ప్రయత్నములకును విద్యయే మూలము గాన, దేశహితైకపరాయణులు వారి హితోపదేశములను గమనింపవలసి యుండురు.

మూడవ కడప మండలసభ

మూడవ కడప మండలసభకు సన్యాససంఘాధ్యక్షులు టి. ఎమ్. నరసింహాచార్యులుగారు. ఏ. ఎస్.

కృష్ణారావు పంతులుగా రధ్యక్షులు. సన్యాససంఘాధ్యక్షులు మండలస్థితి న్యాయవిచారణ అటవీ పరిపాలనను నీటి పారుదల మొదలగు విషయములను గుఱించి విపులముగ చర్చించిరి. కృష్ణారావు పంతులుగారును విద్యావ్యాపనము ఆరోగ్యము పారిశుద్ధ్యము భూమి సిస్తు మొదలగు మండలాభ్యుదయమున కవసరమైన విషయములను తమ యుపన్యాసమునందు బాగుగ చర్చించిరి.

కృష్ణామండల రాజకీయసభ

ఇరువది మూడవ కృష్ణామండలసభ యేలూరు నందు అక్టోబరు 24-వ తేదీని గూడినది. సన్యాససంఘాధ్యక్షులు సుప్రసిద్ధులైన మోచెర్ల రామచంద్రారావు పంతులుగారు. వారి యుపన్యాసమునందలి నాకాసైన్యావశ్యకతను గుఱించిన వాక్యము లిచట నుదహరింపఁబడుచున్నవి.

“ఇండియా సంతతులకు కావలసిన నాకాసైన్య విషయము ఇండియా ప్రభుత్వమువారును ప్రజలును కూడ ఆలోచింపవలసియున్నది. సదరు స్వదేశరాష్ట్రములు తమ సంతతులకొకటను ఇంకొండుదేశ సంతతులకొకటను నాకాసైన్యాభివృద్ధికిఁగాను కట్టఁబడు నూతనయుద్ధనాకలకు వెచ్చించు ద్రవ్యములసంగతి మీ రెఱిగియుండురు. మన దేశమున కున్న విస్తీర్ణముద్రతీరమును ఆలోచించి చూచినయెడల, మన దేశసంతతులకొకట నాకాసైన్యస్థాపన మత్యావశ్యకమని మీకు తోచకపోదు. మిగిలిన కష్టము లటుండ, ఇందునుగుఱించి ద్రవ్యకష్టమే యధికముగా నున్నది. ప్రజలవై నిదివఱకున్న పన్నులను అమితముగా పెచ్చింపకుండ నీ విషయమును సాధింపఁగల మార్గము త్వరలో కనుగొనఁబడి ఏదో యొకరూపకముగ దేశసంతతులకొకట నాకాసైన్య మేర్పఱుపఁబడు నని నా నమ్మకము. ఇండియా సంతతివారికి నాకాసైన్య పదవులను పొందుట కవకాశ మిచ్చునాకాసైన్యస్థాపనవిషయమై ఇండియాదేశపు ప్రజలకు పెచ్చరిక పుట్టకమానదు.”

సభాధ్యక్షులు పోలవరము జమీందారు గౌ. కొచ్చెర్లకోట వేంకటకృష్ణారావు పంతులుగారు. నీటి తీరువ, రివిషనులు, భూమి సిస్తు, ముఱుగు కాలువలు, నెటిల్లెంటు, గ్రామకంఠములు మొదలగు రయతులకుపయ్యుక్తములైన విషయములు వారి వాగ్యమునందు విమర్శింపఁబడినవి.

కృష్ణామండల మాంధ్రోద్యమమునకు శుభ్రనిల్లు. గౌ. పంతులుగా రిరువురును నాంధ్రులు. అట్లయ్యును

నుభయసభాధ్యక్షులును నాంధ్రోద్యమమును గుఱించి తమ యుపన్యాసములందు ముచ్చటించుకొనుట విచిత్రము. అయినను నాంధ్రరాష్ట్రపు తీర్మానము సభ్యులచే నంగీకృత మైనది.

సంఘసంస్కరణసభ

మండల సంఘసంస్కరణసభ పి. లక్ష్మీ నరసు నాయుడుగారి యాధిపత్యముక్రిందఁ గూడినది. లక్ష్మీ నరసు నాయుడుగారు దేశభ్యుదయమునకు సర్వతో ముఖమైన సంఘజీవనము సాధన మనియును దానిని పొందుటకై విద్యావ్యాపనమునకు మించిన సాధనా తరము లేదనియును చెప్పియుండిరి.

నియోగిమహాజనసభ

రాజమహేంద్రపురంబు గౌతమీతీరంబున అక్టోబరు 30, 31 తేదీలందును నవంబరు 1-వ తేదీని 12-వ నియోగిమహాజనసభ గూడినది. రావు బహద్దరు చిత్రపు వేంకటాచలము పంతులుగారు సన్మానసంఘాధ్యక్షులు. ద్రోణరాజు వేంకటాచలపతి శర్మగారు సభాధ్యక్షులు. సన్మాన సంఘాధ్యక్షుని యుపన్యాసమునందలి చివర వాక్య మిచట నుదహరింపఁబడుచున్నది.

“మన మిప్పుడు అందఱుకల్య మంగీకరించునట్టియు, అభిప్రాయ భేదముల కవకాశము లేనట్టియు, పురోభివృద్ధికి సాధనభూత మైనట్టియు రాజకీయ విద్యాభివృద్ధిని గుఱించియు మత విద్యాభివృద్ధిని గుఱించియు తదుపార్థిలకరములగు సాంఘిక విషయములను గుఱించియు అత్యుత్సాహపూర్వకముగ విచారించి నిర్ణయించి స్వసంఘమును నేవించెదమాగాక!”

ఆంధ్రదేశ సభలు

ఏఁటెనిట్టి సభ లెన్నియో తెలుగుమండలంబులందుఁ గూడుచున్నవి. సభలు రెండు తెఱఱగుల నున్నవి—మహాజనసభలు, మహిళాసభలు. ఆంధ్రదేశమున కంతకును ఆంధ్రమహాజనసభ ఆంధ్రమహిళాసభ నిర్ణీతస్థలములందుఁ గూడుచున్నవి. మహాజనసభకంటె మహిళాసభయే పురాతనము. మహాజనమహిళాసభలందు జాతికులవివక్ష లేక దేశభ్యుదయమును గోరువారందఱును కూడఁగలరు. మహాజనసభకును మహిళాసభకును శాఖాసభలవలె మండలసభలు గలవు. ఆంధ్రదేశమునందు చాదా పన్ని మండలంబులందును మండలసభలు గలవు. కొన్ని మండలములందు రాజకీయసభలు, సంఘసంస్కరణసభలు, పరిశ్రామిక

సభలు కూడుచున్నవి. నైన వివరించిన మండలసభలు గాక ప్రత్యేకశాఖాసభలును కూడుచున్నవి. శాఖాసభల ప్రయోజన మంతశాఖాభివృద్ధి. నియోగులు, వైపులు, ఆర్యవైపులు, విశ్వబ్రాహ్మణులు, కమ్మవారు, వెలమవారు, ఈడిగవారు, మొదలగునా రందఱును తమ తమ శాఖల నభివృద్ధి చేయుటకై యేఁటెటను సభలు చేయుచు పాటుపడుచున్నారు. ఈ సభాసమావేశము లాంధ్రదేశమునందు ప్రవర్ధమానం బగుచున్న నూతనోత్సాహంబునకు ప్రబలనిదర్శనంబులు.

హిందూదేశమునం దే యితరభాగములందును నాంధ్రదేశమునందుఁ గూడినన్ని సభలు కూడుట లేదు. ఆంధ్రదేశమునం దుదయించిన నూతనోత్సాహము సర్వతోముఖ మైనది. స్త్రీలు పురుషులవలె సంఘాభ్యుదయమునకై పాటుపడుచున్నారు. మండలసభలు రాజకీయాందోళనమునందు మాత్రమే మునుఁగక సంఘసంస్కరణసాధనములను ద్రవ్యాపార్జనోపాయములను నన్వేషించుచున్నవి. అంతశ్శాఖలవారి సభలతో సంతృప్తి చెందక తమ కులమువారికై శాఖాసభలను చేయుచున్నారు. ఆంధ్రదేశమునకు జాతీయజీవనము నూతనము గాదు. కృష్ణామండలసభకు 24 ఏండ్లు నిండినవి. చెన్నరాష్ట్రీయసభకు 21 ఏండ్లు మాత్రమే గడచినవి. కృష్ణా గుంటూరు మండలసభలు చెన్నరాష్ట్రీయ సభకంటె పురాతనంబులు.

ఆంధ్రరాష్ట్రము

సమస్తసభాదర్శనంబులును నాంధ్రమహాజనసభయందు కేంద్రీకృతములు. మండలసభాదర్శనములు శాఖాసభాదర్శనములు మహాజనసభాదర్శనములం దిమిడి యున్నవి. ఆర్యవైశ్య కమ్మ మహాజనసభలందును, కృష్ణా గుంటూరు విశాఖపట్టణ మండలసభలందును నాంధ్రరాష్ట్రపు తీర్మాన మంగీకృత మైనది. కొన్ని సభలం దీ విషయము సంస్తుతింపఁబడినది. ఇంకను కొందఱు కీ భావము గ్రాహ్యము గాలేదు. వారు కూడ బాగుగ యోచించినచో, ఆంధ్రరాష్ట్రాదర్శనమునందలి ప్రయోజనమును గ్రహింపఁగలరు.

భావన జాతీని బట్టి రాష్ట్రములు

సచివ్రాత్రముఁడు ఆస్కీర్తుగారు, యూరపుఖండమునందు శాశ్వతమైన శాంతి సాపేత మగుటకై,

యుద్ధము ముగిసిన పిదప భాషను జాతీని బట్టి రాజ్యముల నేర్పఱచుట సమాజస మని చెప్పిరి. ఈ సీతీయే కొంతవఱకు పరివృద్ధిపడవ శతాబ్దమునం దవలంబింపఁబడిన విధమీ న్యాసమునకు మొదట తెలుపఁబడినది. చిన్న జాతుల స్వాతంత్ర్యమును సొరక్షించుటకై యుద్ధమునందు బ్రిటీషు సామ్రాజ్యము చేరిన విషయము సర్వత్ర తెలిసియున్నది. ఇరువదవ శతాబ్దమునం దవలంబింపఁబడఁదగిన రాజ్యసీతి ప్రజాసభ్యత్వ జాతీయస్వాతంత్ర్యములం దిమిడినది. ప్రజాసభ్యత్వ తకు విజ్ఞానవ్యాపకము సాధనము. విజ్ఞానవ్యాపకమునకు దేశభాషలు శరణ్యములు. జాతీయభావమును బలపఱచుటకు మాతృభాష, మాతృభాష, సాంప్రదాయేతిహాసములు దృఢపాఠములు. ఆ పాఠములు రాష్ట్రాదర్శమునందు సులభములు. భాషను జాతీని బట్టి రాష్ట్రమును నిర్ణయించుట యనెడి అన్వేషిత్వగారి రాజసీతి యభివృద్ధి చెందిన రాజ్యముల కవసరమై యుండఁగా, అభివృద్ధి లేక వెనుకఁబడియున్న యాంధ్రదేశమున కవసరము గాదా?

ఆంధ్రరాష్ట్ర నిర్మాణ విషయమును గుఱించి యోచింపఁదగిన యంశములు రెండు గలవు. మొదటి సందేహము—ఆంధ్రరాష్ట్రము హైందవజాతీయత కనుకూలమా, ప్రతికూలమా యనునది. బ్రిటీషు సామ్రాజ్యమునందలి భిన్న రాజ్యములును హిందూదేశమునందలి భిన్న రాష్ట్రములును పతే నాంధ్రరాష్ట్రము కూడ హైందవజాతీయత కనుకూలపడును గాని ప్రతికూల

పడదు. రెండవ సందేహము—ఆంధ్రరాష్ట్రనిర్మాణము వలన నాంధ్రదేశ సామాన్యమున కుపకృతి కలుగునా, లేదా యనునది. రాష్ట్రనిర్మాణమువలన నాంధ్రభాష వికాసము నొందును; ఆంధ్రు లభివృద్ధిని చెందుదురు; ఆంధ్రదేశము బాగుపడును. హిందూదేశమునందు రాష్ట్రీయ స్వపరిపాలనా పద్ధతి సాధ్య మగుటకును యూరపునందు జాతీయ స్వాతంత్ర్య సంరక్షణము సురుచిరముగ స్థాపిత మగుటకును భాషను జాతీని బట్టి యేర్పడెడి గాజ్యములే శరణ్యములు. అందుకు భిన్నములైన రాజ్యములు ప్రజావభోధమున నెఱుంగుములు.

ఆంధ్రరాష్ట్రము ప్రత్యేక ప్రాంతమునకుఁ గాని మండలమునకుఁగాని శాఖకుఁగాని లాభదాయకము గా వచ్చును గాని నష్టదాయకముకాజాలదు. దేశ సామాన్య ప్రయోజనము నిర్ణయింపఁబడునపుడు ప్రత్యేక వ్యక్తుల యొక్కయు ప్రదేశములయొక్కయు లాభనష్టములు పాటింపఁదగినవి గావు. విపరీతాభిప్రాయములు గల దేశ సాదరు లీ యాదర్శసారమును గ్రహించెదరుగాత!

ఆంధ్రులును నాంధ్రేతరులును స్వలాభ దురభిమానములను మఱచి పవిత్రంబును సుభావహంబును క్రామ్యార్థప్రదంబును నైన మాతృపూజయెడ తత్పరులై ఆంధ్రలోకాభ్యుదయమునకును భారతజాతీయ నిర్మాణమునకును బ్రిటీషుసామ్రాజ్య సంరక్షణమునకును లోక కల్యాణమునకును తమ జీవితంబులను వినియోగించి గమ్యస్థానమును చేరునట్లు భగవంతుఁ డనుగ్రహించుగాత!

మ. ధరలో జాగ్రత్తపాల శేఖరసముద్ధాటిజనాతంబుచే.

నరిసేనల్ కడు దూది పింజలుగ, దవ్వై రవ్వరవ్వంత లై

సురమార్గంబున కేగుఁగాత తిరుగ్గ జూడంగ రాకుండఁగ్గ

నర కోడూరు జనార్దనేశు కరుణాపాంగప్రభాదృష్టిచే.

బ్రిటిషు సామ్రాజ్య విజయ స్తోత్రం

ఒంగోలు వేంకటరంగస్వామయ్యజినా విరచితం

- శ్లో. శ్రీలసద్వేణుగోపాల జయం దేహి మమ ప్రభోః
యుధ్యతే యత్ర యత్రాస్తేకింజార్జీ చక్రవర్తినే. ౧
- అన్యాయతస్తు బెల్జిన్యాం యే ప్రవిశ్యాదహన్ స్థలాన్.
వేణుగోపాల తాన్ జేతుం విక్రమం దేహి మత్స్రభోః. ౨
- ఫ్రాన్సుదేశే జర్మనీభి రభియుధ్యంతి మామకాః
ఆంగ్లేయసైనికై ర్యుక్తాః గోపాలవిజయం దిశ. 3
- ఐరోపాయుద్ధరంగేషు యుధ్యంతే యేస్వసైనికాః
తేషాంతు వేణుగోపాల విజయం దేహి సత్త్వరం. ౪
- యమ్డక్ కూజరుతోస్సౌకం అభయంయోహి దత్తవాన్
వేణుగోపాల విజయం దేహ్యస్మచ్చక్రవర్తినః. ౫
- కింగ్జార్జీచక్రవర్తీ యో భారతంచాభిరక్షతి
అనిశం తస్యవిజయం దేహి గోపాల ధీమతేః. ౬
- గజేంద్రరక్షణం యేన కృతం పూర్వయుగే తదా
భోస్వామి వేణుగోపాల త్వయైవాభయ మస్తునః. ౭
- జయతుజయతుజాజే శ్రీబ్రిటిష్చక్రవర్తీ
భరతధరణిభాగ్యం చాస్తుతస్యేవ నూనం
బ్రిటిషు రషియ ఫ్రెంచీ మండలే మైత్రి శోభా
దిశిజ విజయభాగ్యం శీఘ్రమేవా తనోతు. ౮
- ఆంగ్లేయదేశ జనపోషక పారిజాతం
ఆఫ్ఘ్ఘ్రిలియాభరత ఖండమఖండరాజ్యం
స్త్రీరత్నలోకజన సాదరభావరూపం
గోపాలదేవ జయినం కురు చక్రవర్తిం. ౯

బ్రిటీషు సామ్రాజ్యాధీశులకు భారతమాత్య విజయసమర్పణము

యూరపుఖండమూరభండనభాస్వద్రత్నావళము

మూమహాసాధ్యాయ కొక్కొండ వేంకటరత్న శర్మగారు

మూరపు లండను మహిచు లగుటక - మహినే యుద్ధ మొనర్తురుగా !

యూ సవాహవంబున నన జలచరు - లింక వియచ్చరు లై రహహ !

పూనికి నందందే పోరు బారి - బొనరింతురు వేగులు, తిగెల్

గానబడమి నవి వే గాకన మిట - గాంచ మహాయుద్ధ మిదె కదా !

1

జయాపజయములు నై వికములె యై - సమకొను రుద, నిష్పటియాహల్

ప్రయోజనము లేనివి యనుచు జె - పునా ; నైన, నే నుజీవెద సు

దియ మేటికి ? నై జరున కందఱు - దెలియగ శత్రులు, మిత్రులుగా

నయమున జ్ఞానచక్రవర్తికి - జ్ఞయము సిద్ధ మని యననగు గా !

2

సాయపడిరి యాస్త్రియావారి కని - జర్మను; లింగిషువా రన్న

దోయమువా రగు ప్రాస్సువానికిని - మర్బలు లగు బెయినులకుక;

న్యాయం బీయది యగుట నందఱు స - హాయు లైరి యీ పక్షమునక ;

శ్రేయం బిదె కద నై వము దోడగు - సిద్ధము జయ మాండ్లయుల కొ.

3

హైందవు లాండ్లెయులతో గూడి మ - హాహవము జేయుట జూడక;

బొందగు గృష్ణాక్షులు గూడుకొని - పోరికి దొడగినయ ట్లహహ !

సందేహంబు గలదే జయ మిట - సమకొనుటకు, ధర్మం పెండు

బొండుపడునో యందే మేగెలు పగు; - బొలుంగద శాంతియె మేలై.

4

అప్రాధితు లయ్యును సమయజ్ఞత - నాంగిలేయులకు సహాయులునై

దీప్రప్రవిదారణము జలుపుట - దెలిసి వారలు కృతజ్ఞతతో

క్షీప్రముగనె తమతో సమానులుగ - జింతించి సమస్వాతంత్ర్యం

బే ప్రసిద్ధముగ నొసంగవలయుటక - హిత మిది హైందవులకు నెందుకొ.

5

తన దొరునిది బలతారతమ్యమును - దలచక, వృషభము వ్యాఘ్రముతో

ననిసేసి వివాశము గాంచె; నటులె - యక్కట ! యేను గహ !

ఘన మగు భల్లూకంబు న్దార్కొనె, - కనునె గెలుపు ? గడు గాసిపడుక;

గనుగొన నభిలష్యుగంబుల సింహము - భ్యాతిగ గెల్చి జయము గాంచుక.

6

ప్రెంచివార లింగ్లిషువారును - బ్రేముడి గూడుట జూడగ స

త్రాప్పించితచందనకర్పూరంబులు - వలనొప్పుగ బొందినయ ట్లై;

గాంచక జర్మను లాస్త్రియనులు వే - డ్కం గూడుట రసమును బులుసుకొ

మించి కలసిన ట్లగపడు నెవరికి; - మేలగు రుష్యావారె ధ్రువుల్.

7

గర్విభంబుల స్వతంత్రశక్తిని - జనుట బ్రటిషుప్రభుత్వమే సూర్యుఁ;
మర్విఁ బ్రజాప్రభుత్వచేతఁ జుద్రిసి - యోజు దోఁచును ప్రాన్సు; మహా
గర్వింబులఁ క్రౌర్యంబున జర్మను - భ్యాతిఁ పంఘావకుఁ డననా;
గర్వాభము రుష్యాసామ్రాజ్యము; - గొజలు సర్వియా బుధుభంగిఁ.

8

అలమునకు మూలం బగు నాస్త్రియ - యౌ శిని; జర్మనుపక్షమునం
దాలోచింపక చేరె గాన శు - క్రాచార్యుం డగుఁ దుర్కీ; వే
యేలా? యాంగ్లేయప్రభుత్వ మను - నిద్రబలుండు జనార్దనుడే
కేల దర్బ గొనె; జపాను రాహువు; - కేతువు బెల్జియ మనఁగి జనుక.

9

నెపోలియనునలె బ్రహంచజయము - నెండఁగడఁగి న్నెల్లెగై యగుక;
విపులబలు లయుఁ యాంగ్లిలేయలే - ఫ్రెంచివాఁడో గలనిరి స
త్కృపాంతరఁగులు గావున, వారలు - గేరక చేరినఁ గడు లగ్నా;
నిపుడు విపులకుఁ హిత మిది; కైజరె - యెనయనలె సశోకునికాంతిఁ.

10

భూమిఁ గంఠునికి గెలు పబైనె శ్రీ - పురుషోత్తమునికె గెల్పొడవెక;
భీమశక్తి శల్యునికిఁ జయ మయ్యెనె - భీమాగ్రజండు యుధిష్ఠిరుడే
శ్రీమతుఁడు విజయము హరికృపఁ గనె; - జెందునె కైజరు గర్వితుఁ డా
స్వామి హరికృపక? ధర్మిఁతుండగు - జార్జిచక్రవర్తి విజయుఁ డా.

11

అయనయసంపన్నుండు స్త్రీతి - న్యాయధర్మపరిపాలకుఁడు
దయావీరు డాయోధనవీరుడు - తంత్రవాపవిశారదుఁడు
గ్రియాప్రధానుఁడు కైజరు లోగొని - కీర్తనీయశాంతిజేతక
జయాగ్జనుం డంట జయముు బ్రాతియె - జార్జిచక్రవర్తి విజయుఁ డా.

12

తేటగీతి

శ్రీ మహామహిమాపాధ్యాయనామవిరుడ - రత్నకొక్కొండ పేకటత్పరశర్మ
సముదితం బినరత్నావళ మిది భీమ - భండననివారకము శాంతిభద్రదంబు.

13

సమరశాంతి రస్తు సర్వేజనా స్సుఖినో భవంతు.

ఆ మృతాంజనము

అన్ని నొప్పులకును లోక విఖ్యాతమైన మందు

వనమూలికలచే హిందూదేశమందు తయారుచేయబడు మంచిమందు

దీనిని విదేశములలో కూడ వాడుచున్నారు. చక్కని డబ్బీలో సహ సీసా 1-కి 0-8-0

అమృతాంజనం డిపో, 109, ఫ్రేరిరోడ్డు, బొంబాయి, లేక 6, తంబుకెట్టి పీఠి, మద్రాసు

ఇది విశేషముగ మొదట రోగికి చికిత్సవలెను బాలకు నకు శిక్షణవలెను సుఖదాయకము గాకూడును. అండ్ల యులు విశేషముగ వర్తకలాభమునకై మనదేశమున నివసించియున్నారు గాని వారికిని మనకును నికను సంపూర్ణముగ సోదరభావ మేర్పడలేదు. పాశ్చాత్యులు భారతీయుల సప్రవృత్తి డక్కడక్కడ సాదర సమాన ప్రతిపత్తితో జూడకుండుట తటస్థించుచున్నది. చీనాలో ఐరోపాఖండ వాసులు కొందఱు శక్తికొలది స్వలాభ ప్రాప్తికై పాటుపడుచున్నారు. కావున ఈ పూర్వపశ్చిమ సంబంధము మొదట కష్టదాయక మనుమాట నిక్కము. అట్లని యీసంబంధమును వదలఁగొట్టకొనజూచిన నది యసాధ్యము. అది గాక అట్లు చేయుట మానవజాతికి శ్రేయోదాయకము గాదు. గృహకల్లాలము లుండిన నట్టివానిని తొలగింపవలయునే గాని కుటుంబనాశమును చేసికొనఁగూడదుకదా! అట్లే మనకును పాశ్చాత్యులకును అన్యోన్యసహాయము లేకుండిన దానిని కలిగించుకొన వలయునే గాని, రెండుమూడువేల సంవత్సరములక్రింద “ఎవరికి వారే యమునాతీరే” యని యుండిన స్థాండులకు యత్నించుట మూఢత్వము. ఎప్పుడైతే నను మానవజాతి యొక్కటి కావలయును. అంతః కలహములు నశింపవలయును. జాతిస్పర్ధలు చావవలయును. ప్రేమయే ప్రధానము కావలయును. పృథ్వి మీది క్షిప్తిని తెచ్చుటకు మనము పూర్వపాశ్చాత్య ఖండవాసుల ఆచారవ్యవహారములను పరిశీలింపవలయును; కాని యిప్పుడు ఉభయులకున్న భేదములను కప్పి మూసిపుచ్చుట శ్రేయస్కరము గాదు. ఎవరు పూర్వ పశ్చిమఖండవాసులకు స్నేహము కల్గింపజూతురో వారిరెండుఖండముల నాగరకమును బాగుగ పరిశీలించి, రెంటియందును నుండు మంచిచెడుగులను చూపి, ఉభయ విధనాగరకతలను సమన్వయించి సమైక్యము చేయవలయును.

పాశ్చాత్యుల మత సిద్ధాంత ప్రకారము పరమేశ్వరుడు సృష్టిస్థితిలయ కారణుడు. సకలము నాయన పాలించుచుండును. ఆయన సర్వమయుడు గాని, సర్వ

వ్యాపకుఁడు గాని, సర్వాధ్యాయుఁడు గాని కాదు; కేవలము ప్రభువు. ఆయన కొక స్వర్గలోకము కలనన. అది బాహ్యుల యొక యుచితాస్థమునై కూర్చుండి ప్రభువగునను తన యుచ్ఛానుసారముగ నేలుచుండును. ఇది తిప్పి నూతన పులరును ఆయనకును వేఱు సూబ భిము లేదు. అందుచే తన్మతానలబధులు లోక స్వభావమును నిర్వహించి, కార్యములోనికి దిగివచ్చున సూక్ష్మము లోక్త్రయుఁ డగునట్టి భగవంతునితో సాబాధము నూచుకొనఁ జాలక తమ కినుకూలముగ తిరువాగ్యములు చెప్పి బైబిలిని. నిజమునకు లోక భగవంతుని కున్న తిరుగు చరులకును ఎట్టి సాబాధము నూడకును నీలునది. మతిస్థితితములు నేలును రాజ్యాంగములము నేలును నయ్యెను. పరమేశ్వరుఁడు పరమేశ్వరుని స్వభావము, వారల కది యంటికి నాచి సామమును సన్నిభమునైతే పద్ధతుల ప్రకారము దిగ్భుకొనిరి. పునర్జన్మ నిషేధము గాని, హింసనబద్ధ మగుహింసభవి గూర్చి గాని విశేషముగ తర్కములోనికి దిగిన, పాశ్చాత్యుల హింసమునీ స్వగ్రీయముగ నూర్చుటకు యత్నించుచుండెను; సామ జీవనమును ఎల్లవారు సుఖకరముగ జిగ్గుచేసిరి. గ్రుడ్డి కుంటి మొదలగు వికలాగులకు జీవనాధారము కిర్పబిరి. మతాచార్యుల యహం ప్రవర్తన నాడిరి. రాజ్యాంగమున నిరగుతత్వమును దీసివేసిరి. స్త్రీలకు పురుషులతోడి సమానాభిభావమును విద్యను నిచ్చిరి. స్త్రీ పురుషులు గలసి మెలసి యానందావధాన యా మోదముల సనేకము సేర్పాటుచేసిరి. బాలికాబాలకులను చక్కఁగ పెంచి వారియగు నుపిత్తులయగుదు గుణములను వృద్ధిపొందింపఁజేసిరి. వారలకు స్వేచ్ఛ నెక్కువ కలిగించి చులుకుఁడనమును పుట్టించిరి. యువ జనులకు తగుతీతిని వివిధములగు పరిశ్రామిక కళాశాలలను స్థాపించిరి. బాలురను చిన్నతనమునందే కర్మ యోగమున ప్రవేశపెట్టి నానాయంత్రములను త్రిప్పను నడుపను వారలకు తగు సామర్థ్యము కలిగించిరి. యువ జనుల మేధాశక్తియు బాహుబలమును తీక్ష్ణత చెందునట్లు పలు తెఱింగులగు నాటపాటలను సృష్టించిరి. గ్రుడ్డితనము

ఇది విశేషముగ మొదట రోగికి చికిత్సవలెను బాలకు నకు శిక్షణవలెను సుఖదాయకము గాకుండును. అంతయులు విశేషముగ వర్తకలాభమునకై మనదేశమున నివసించియున్నారు గాని వానికిని మనకును నిగతను సంపూర్ణముగ సోదరభావ మేర్పడలేదు. పాశ్చాత్యులు భారతీయుల సప్రదప్రపంచకడకడ సాదర సమాన ప్రతిపత్తితో జూడకుండుట తలపించుచున్నది. చీనాలో ఐరోపాఖండ వాసులు కొందఱు శక్తికొలది స్వలాభ ప్రాప్తికై పాటుపడుచున్నారు. కావున ఈ పూర్వపుచ్చిన సంబంధము మొదట కష్టదాయక మనుమాట సిక్కుము. అట్లని యీసంబంధమును నదలగొట్టికొనజూచిన నది యసాధ్యము. అది గాక అట్లు చేయుట మానవజాతికి శ్రేయోదాయకము గాదు. గృహకల్లోలము బూడిన నట్టివానిని తొలగింపవలయునే గాని కుటుంబనాశమును చేసికొనగూడదుకదా! అట్లే మనకును పాశ్చాత్యులకును అన్యోన్యానురాగము లేకుండిన దానిని కలిగించుకొన వలయునే గాని, రెండుమూడువేల సంవత్సరములక్రింద “ఎవరికి వారే యమునాతీరే” యని యుండిన స్థలండుటకు యత్నించుట మూఢత్వము. ఎప్పుడైతే నను మానవజాతి యొక్కటి కావలయును. అంతః కలహములు నశింపవలయును. జాతిస్పర్ధలు చావవలయును. ప్రేమయే ప్రధానము కావలయును. పృథ్వి మీది క్లిష్టతల తేచ్చుటకు మనము పూర్వపాశ్చాత్య ఖండవాసుల ఆచారవ్యవహారములను పరిశీలింపవలయును; కాని యిప్పుడు ఉభయలకున్న భేదములను కప్పి మూసిపుచ్చుట శ్రేయస్కరము గాదు. ఎవరు పూర్వ పుచ్చిన ఖండవాసులకు స్నేహము కల్గింపజూతురో వారిరెండుఖండముల నాగరకమును బాగుగ పరిశీలించి, రెంటియందును నుండు మంచిచెడుగులను చూపి, ఉభయ విధనాగరకతలను సమన్వయించి సమ్మేళనము చేయవలయును.

పాశ్చాత్యుల మత సిద్ధాంత ప్రకారము పరమేశ్వరుడు సృష్టిస్థితిలయ కారణుడు. సకలము నాయన పాలించుచుండును. ఆయన సర్వమయుడు గాని, సర్వ

వ్యాపకులు గాని, సర్వాధారులు గాని నాయన; కీచలును ప్రభువు. ఆయన కొక స్వస్వలోకము కలనన. ఈ భూమిని దెలిక యుచితాసనముపై కూర్చుండి ప్రభుగతులను తన యిచ్చానుసారముగ నేలుచుండును. ఇది తప్ప మిగిలిన ప్రలకును ఆయనకును వేరు సూత్రము లేదు. అందుచే తన్మతానలంబరులు అట్టి స్వభావాదులు విద్వంసిగవి, కార్యములోనికి దిగినప్పుడు మాత్రము లాట్రానియం డ్లవంటి భగినంతునితో సబాధము నుబంధించి జాలక తమ కనుకూలముగ తమకార్యములను చేయించుకొనిరి. నెలయును కట్టి భగినంతులకును తమను చిరులకును ఎట్టి సబాధము నుబంధింపకు న్నిలువారు. మతస్పృహతమలు నేలను రాజ్యాంగవ్యతిరేకులు నేలను నయ్యెను. పరిమేష్వరులకు నిరంతరసాక్షి ముగను, వారల కది యిటుక నాని సామమును సర్విజ్ఞ సర్వత్ర పంచుట ప్రకారము కిచ్చుకొనిరి. పునర్జన్మ సిద్ధాంతము గాని, మానవజన్మ పరిమానభిగూర్చి గాని విశేషముగ తర్కములోనికి దిగక, నా గ్రహింక సమమున సర్వోదయముగ మంపుటకు యత్నించుచుండు; సామ జీవనమును ఎల్లవకు సుఖకరముగ బాగుచేసిరి. గ్రుడ్డి కుంటి మొదలగా వికలాంగులకు భీననాథాదులు నేర్పఱచిరి. మతాచార్యుల యమిత ప్రవర్తన నాదిరి. రాజ్యాంగమాదు నిరంకుశత్వమును నీనవేసరి. స్త్రీలకు పురుషులతోడి సమానాధికారమును విద్యను నిచ్చిరి. స్త్రీ పురుషులు గలసి మెలసి యానందింపగల యిం మోదముల సనేకము నేర్పాటుచేసిరి. బాలికాబాలకులను చక్కగ పెంచి వారియగు నుపిత్తయ్యులు గుణములను నృసిష్ఠిగొడిగొట్టిరి. వారలకు స్వేచ్ఛ నెక్కువ కలిగించి చులుకుండనమును పుట్టించిరి. యన జనులకు తగురీతిని వివిధములగు పరిశ్రామిక కళాశాలలను స్థాపించిరి. బాలురను చిన్నతనమునందే కన్నయోగమున ప్రవేశపెట్టి నానాయంత్రములను త్రిప్పను నడుపను వారలకు తగు సామర్థ్యము కలిగించిరి. యవ జనుల మేధాశక్తియు బాహుబలమును తీక్ష్ణత చెందునట్లు పలు తెలింగులగు నాటపాటలను సృష్టించిరి. గ్రుడ్డితనము

చెప్పును మూగతనము మొదలగు నైకిల్యములు గల విద్యాస్థులకు ఆయావస్థలందే నిపుణముగ విద్యను నేర్పిరి. సంఘజీవనమునందు ఐకమత్యాది గుణములు పెంపొందునట్లు చేసిరి. తమతమ దేశములలో నుండు వివిధభాతులవానికి పరస్పరప్రేమను పుణకొల్పిరి. కూలి నాలిచేసికొని జీవించువారి వినోదాగ్రము అనేక సదుపాయములను చేయుచున్నారు. వారిని బాధించు యజమానులను తిరస్కరించి, యాబాధలను తగ్గించి, కూలి నెక్కువ చేయుచుచున్నారు. రోజునకు కూలివాగ్రము తొమ్మిది పది ఘంటలకంటె నెక్కువ పరిశ్రమచేయు నవసరము లేనట్లు అధికారులతో చెప్పి చట్టముల నేర్పఱచుచున్నారు. బీదకుటుంబములలోని బాలురు చదువు కొన విద్యాలయమునకు పోయినపుడు, వారి యాజ్ఞన లోపముచే కుటుంబములకు ఇబ్బంది లేకుండునట్లు కొలదిధనము నాయాగ్రహస్థులకు ముట్టినట్లు యత్నించుచున్నారు. కూలివాగ్రము పెద్ద పెద్ద కర్మాగారములలో పనిచేయుచు వికలాంగు లయినపుడు, వారికి జీవనసదుపాయములను ఆయా కర్మాగారముల యజమానుల చేతనే చేయించుచున్నారు. చిన్నతనమునందు చదువు కొనకుండుటచే పెత్తనమునందు అగ్రానావస్థలో నున్న వారికి ప్రత్యేకముగ పాఠశాలలను పెట్టి ఆ వయస్సున కవసరమగు విద్యను గఱపుచున్నారు. భాగ్యవంతులతో బీదలకు కూడ రాజ్యపరిపాలకులను, మంత్రులను, గవర్నరులను నెన్నికొను సభికారము నిచ్చుచున్నారు. సంఘమందు కొందఱు నిఱుపేదలును కొందఱు అమిత భాగ్యవంతులు నుండిన హాని వాటిల్లు సని ధనమును భూమిని అగదఱకు సమానముగ పంచజూచుచున్నారు. ఇగనను నర్జింపరానట్లయి, వర్జింపసాహించినను తెగ నట్లయి అనేకానుకూల్యములను పాశ్చాత్యదేశములలో చేయుచున్నారు. ఇవి చాలనిచో, భూమిని స్వర్గముగ మార్చి నిగిమి కావలయును? ఇ దంతయు పశ్చిమ ప్రాంతముల జరుగుచున్నందుకు అమెరికా సంయుక్త రాష్ట్రములే నిదర్శనము. అచ్చట జరగని మా ర్పెద్ది? అచ్చట మానవుల సౌఖ్యముకొంతై తలపెట్టని కార్య

మెద్ది? ఓహో! అచ్చట మాననసూను పరిణామము నకై చింతింపని చింత యెక్క?

కాని యీ సాహసకృత్యము లన్నియు ఈశ్వర సహనాసబలముచే గాక, తత్సహవాస మే డ మై తమకుఁ దాము తలపోయుటవలన కలిగినవి యని మైని సూచించియుంటిని. పాశ్చాత్య ల్లిహాస్తకృత్యమును వారి కుశాగ్రబుద్ధికంటె, వారి యదార హృదయము కంటె, వారి తిష్టమైన యిచ్ఛాశక్తిచేతనే సాంధ్యము న్నారు. వారలకు బహుకాలము జీవించి హాయి ననుభవించు మిగుల కొరక గలదు. వారికి అమితమైన సాహసము గలదు. వారు కర్మయోగులు. వారి కుండు ఇచ్ఛాశక్తి ఆయుష్కాలమును వృద్ధిచేసి ఇహసౌఖ్యముల నెక్కువచేయునట్టిది. కాని యిచ్ఛాయోగము సాంఘిక సౌఖ్యములకు తృప్తిదీనదో అదియే పాశ్చాత్యుల సాధుమునకును మన దేశమునకును ఆపదలను గూర్చుచున్నది.

పాశ్చాత్యులు కర్మయోగు లని చెప్పితిని. ఈ కర్మయోగమునకు కారణము కొంతనఱకు ఆదేశపు శీతోష్ణస్థితి. ఇంక కొంత అక్కడి పలుయుగములందలి స్థితిగతులు. మూడవకారణము ఆదేశములు సముద్రపు టొడ్డు వర్తకవ్యాపారమునకు అనుకూలముగ నుండుట. ఇ వన్నియు చేరి పాశ్చాత్యదేశస్థులను కర్మవీరులను చేసి నవి. ఈ కర్మకుశలత వారి యిచ్ఛాశక్తికి పదునుపెట్టి నది. ఈ యిచ్ఛాశక్తిచే వారు తిరిగి మరింత కర్మవీరులైరి. వీరి కుండు సకల సుగుణదుగుణములును ఈ యిచ్ఛాశక్తి కధీనములు; దీనివలననే మొలక లెత్తినవి; దాని నతిక్రమింపవు. వీరలకు మేధాశక్తి యున్నది. కాని యది యీ యిచ్ఛాశక్తి కధీనము; ఈ శక్తిచేతనే జననమందినది, కాన దానియానకు దాటి నడువదు. వీరికి దయా దిగుణము లున్నవి. కాని యవి కూడ ఈ యిచ్ఛాశక్తివలననే ప్రభూతములు; దాని కధీనమై యున్నవి గాని, అవ్వాని క;నపై యిచ్ఛాశక్తి లేదు. ఈ రెండుకారణములచే వీరి దూరదృష్టి మిక్కిలి మందమైనది. పరమావధివిషయమై వీరు బాగుగ నాలోచిం

పరు. అందుచే వీరి రాజ్యాగిహర్షతులు స్వాధీనులైన నైవార గోల్పోవును గాని నగరియొనకి చుట్టును గోల్పో కొనడం. ఇతనికి బాగాదియు ముట్టియు సమూహము. వీడు పొరుగువానిని కాపాడుటకు ఆత్మహత్యకై న నోవ్వకొనును. ఏటికి తల్లిదండ్రులు గురువులు, పైచ సమానులు. అంగోయ్యు దూడను నెదిరుకొనునది గురుగను పగుల్లను చూచిన, అదిగూచి రిగ్గులునును. ఇతడు బాధను చూడజాలడు. పీడించు రిగ్గులు. కాని నేనోర్తులు ప్రాచ్యభూతములలో ప్రభుత్వం సగమునుకు రిగోభూషణమున ముందును, సగము చీరను శాశ్వత స్థితికి తీర్చిపెట్టెను. అదిగూ చూచి కాన్బల్యమునకు శారణము అనిపెట్టెను. ముప్రస్తుతము అదిగూ ఇచ్చాకొత్తికి స్వాధీను లేదును. అదిగూ పప్పును గుళాద్రుల్గుకవి, ఇతనికి పుట్టు ముట్టి ముట్టి యమునకును అగ్నిహోయ్యును పుట్టు కూడ నూచి ని తిని. ఏ శార్యమను గాని మునుము ఇచ్చాకొత్తి ప్రాచ్య భూమునలన చేయము. ఎదిగూ గుళాద్రుల్గు మునుము ననున అంగోయ్యుచేసి యెవ్వభిముగి బాగోయ్యున గాని యచ్చాకొత్తి యుడారి ప్రాచ్యము ; అదిగూ మునుము ర్హహృదయము పేషెమనుమను చూచి అదిగూ పగిలి ముగునో మన నిగ్గుము ముట్టు నగునో యునును. మును మేనార్మునును గాని సహాసిగిని లేయము. ఎదిగూ కాలోయ్య అక్కను. బహుశార్యము నిగ్గువ్యాభిమ ముచే చడినోపుచున్నను, దానిని మనము సహించునది చేయక అగనసనముగ నాలోచించి లేనిపోని నిష్టము లను కల్పించుకొందుము ; లేదేని దాని నిగ్గువ్యాభాన మునకు తలపోయుచు మితి మీరిన దుఃఖములలో మునుగునము. మునుయచ్చాకొత్తికి బలములేదు. దానికి దొరన లేదు. ఇందుచేతనే మనము నిగ్గునయోగుల మైతిమి. మనకు బంకు సోచ్చు. నిష్టనయములలో కాలూని నిల్చుండలేము. మన వినయము కూడ హద్దుదాటినది. దాని సవాత్రులయెడ చూపిన మనకే హాని వాటిల్లును. మూర్ఖునకు సుద్దు లెందుకు ? అంధు నకు సౌందర్య మేల ? బధిరునకు సంగీత మేమి ? కొండఱకు వినయమునకును పిటికితనమునకును ప్రభే

నైవార గోల్పోవును గాని నగరియొనకి చుట్టును గోల్పో కొనడం. ఇతనికి బాగాదియు ముట్టియు సమూహము. వీడు పొరుగువానిని కాపాడుటకు ఆత్మహత్యకై న నోవ్వకొనును. ఏటికి తల్లిదండ్రులు గురువులు, పైచ సమానులు. అంగోయ్యు దూడను నెదిరుకొనునది గురుగను పగుల్లను చూచిన, అదిగూచి రిగ్గులునును. ఇతడు బాధను చూడజాలడు. పీడించు రిగ్గులు.

కాని నేనోర్తులు ప్రాచ్యభూతములలో ప్రభుత్వం సగమునుకు రిగోభూషణమున ముందును, సగము చీరను శాశ్వత స్థితికి తీర్చిపెట్టెను. అదిగూ చూచి కాన్బల్యమునకు శారణము అనిపెట్టెను. ముప్రస్తుతము అదిగూ ఇచ్చాకొత్తికి స్వాధీను లేదును. అదిగూ పప్పును గుళాద్రుల్గుకవి, ఇతనికి పుట్టు ముట్టి ముట్టి యమునకును అగ్నిహోయ్యును పుట్టు కూడ నూచి ని తిని. ఏ శార్యమను గాని మునుము ఇచ్చాకొత్తి ప్రాచ్య భూమునలన చేయము. ఎదిగూ గుళాద్రుల్గు మునుము ననున అంగోయ్యుచేసి యెవ్వభిముగి బాగోయ్యున గాని యచ్చాకొత్తి యుడారి ప్రాచ్యము ; అదిగూ మునుము ర్హహృదయము పేషెమనుమను చూచి అదిగూ పగిలి ముగునో మన నిగ్గుము ముట్టు నగునో యునును. మును మేనార్మునును గాని సహాసిగిని లేయము. ఎదిగూ కాలోయ్య అక్కను. బహుశార్యము నిగ్గువ్యాభిమ ముచే చడినోపుచున్నను, దానిని మనము సహించునది చేయక అగనసనముగ నాలోచించి లేనిపోని నిష్టము లను కల్పించుకొందుము ; లేదేని దాని నిగ్గువ్యాభాన మునకు తలపోయుచు మితి మీరిన దుఃఖములలో మునుగునము. మునుయచ్చాకొత్తికి బలములేదు. దానికి దొరన లేదు. ఇందుచేతనే మనము నిగ్గునయోగుల మైతిమి. మనకు బంకు సోచ్చు. నిష్టనయములలో కాలూని నిల్చుండలేము. మన వినయము కూడ హద్దుదాటినది. దాని సవాత్రులయెడ చూపిన మనకే హాని వాటిల్లును. మూర్ఖునకు సుద్దు లెందుకు ? అంధు నకు సౌందర్య మేల ? బధిరునకు సంగీత మేమి ? కొండఱకు వినయమునకును పిటికితనమునకును ప్రభే

ఇత ప్రాచ్యభూతము అన్ననా దీనికి న్యలి రిక్తిము. వీరి యచ్చాకొత్తి యెవ్వభూత మేధాని కైది ఇంకొకప్పుడు దయాస్పాదయమునకును అగ్నిము. దానికి స్వాధీనత లేదు. మునుగో ప్రభుత్వమును నిచిత్ర ముగ పెంపొందినది. ఏయభిప్రాయమునైనను ముక్కలు ముక్కలుగ విడదీసి భారతీయులు శూనిభములుగ నగ్గుచెప్పగలడు. వీని మేధాశక్తి యత్యంతము. వీడు త్రిలోకములలోని గూఢ భావముల నన్నిటి నెఱుఁ గును. వీని కందని యాత్మ తత్త్వము లేదు. వీడు గుచి చూడని ధ్యానమార్గము లేదు. వీడు పరికింపని పరమా వధివిషయము లేదు. వీడు బోధించని ధర్మము లేదు. తర్కము, తత్త్వము, అధ్యయనము వీనికి జన్మములే పుట్టినవి. ఇందు వీరి జీవనచాయశూరులు. అహహా! భారతీయునకు తెలియని జ్ఞానమార్గము గలదే!! వీని మేధాశక్తి నెవ్వడు పొగడగలడు!!!

భారతీయుని హృదయము నిట్టిదే. వీడు “పెద్దల బాడగన్న భృత్యులైనవడి” నడచువాడు; “తన కన్నుల కన్యకాంత లక్షణమైన మాతృభావమునేసి మగలు వాడు”. వీనికి పశ్వాదులమీద కూడ నమితదయ. వీని హృదయ మెప్పుడును దయారసముచే పొంగుచుం డును. ఒక్కరితో వీనికి ములుకునలె గ్రుచ్చుకొనును. వీడు కోపమును భయంకరముగ చూచును; నమ్ర భావము లేమిని రాక్షసత్వముతో సమానముగ నెంచును. జీవహింస కిచ్చగింపడు ; తన ప్రాణము

దము తెలియను. అది గాక, మన మెల్లప్పు డతివినయమునే చూపుమంటిన మన స్వభావమున కిదియే యలవడును గాని, ఇత శౌర్యమును సాహసమును మనలకుఁ గములలో నుండవు. మనదేశపు ప్రస్తుతస్థితియే దీని కుదాహరణము. మనసంఘముం మీన్న అతిభాల్పవినాహములు, వివిధములగు సాఘంసశోషణము లగు నాచారములు, బాలవితరపులు, జన సాహస్యము గుంక - యల్లసత్తి మొదలైనవి దీనినే సోషాదుచున్నవి. మనసాఘంబలము నానాదేశ స్థితిచుచున్నది. దేశమాని ధనము లేదు; శిరీరబలము శక్తున; బుద్ధి పటుత్వము పీనుస. ఇట్లొకొక కొలది శతాబ్దములు నడచిన, ప్రాచ్యదేశములలోని యనేకజాతులు కలిగించును; భారతసర్వము నట్టిగును.

మన మిప్పుడు ప్రాచ్య పాశ్చాత్య దేశములలో నుడు లోపాలోపములను క్లుప్తముగా చూచితిమి. వీరి కున్న లోపములు వారికి పున్న. నారి కున్న మెఱుగు పోక లేదు. ప్రాచ్య పాశ్చాత్య దేశీయు లొక్క-నొక కలనకంబువు. ఇదియే సాఘంసశోష భావనా ప్రకీమునకును శాసనముగనున్నది. పాశ్చాత్యులందు మనోబలమును, యోగపటుత్వమును వర్ధిలినవి. ప్రాచ్యులందు ఆపి పడుగలగినవి. పాశ్చాత్యులందు దయాద్వీ హృదయము బలవత్తరము గాలేదు. ప్రాచ్యులందు అది హగ్న దాటినది. ప్రాచ్య పాశ్చాత్య ఖండములకు చెలిమి పొసగవలె నన్న, ఈ సంఘర్షణ మంతరింపవలెను. ఇది యున్నంతవఱకు ఒకరొకని సన్యాసింపరు, విశ్వసింపరు, ప్రేమింపరు; వారివారి జ్ఞానవిజ్ఞాన శాస్త్రములు ఒండొరుల కర్థము గావు; అన్యోన్య ప్రేమా శరణము లుండవు. ఎవ్వఁడైన ఈ యొండొరులకు సమభావము, సహనభావము కుదుర్పడలించినచో, ఈభేదమును తొలగింపవలయు. వారిలో సుకోమలభావములను వీరిలో కర్మయోగ వాంఛను ఎక్కువ చేయవలయును. “ఏవం త్వయి నాన్యథే శోస్తే” ఇది గాక, మరెయ్యక మార్గము లేదు.

అయిన, దీని నొకగూర్చు తెలుగు? దీనికి సదు

పాయము లెవ్వి? ఇందులకు సాధన మేమి? ఇరుఱొకరిని లగు నా తీ యాదర్శము లందును ఇట్టి సంపూర్ణమైన మార్పును కలుగఁజేయవలయు నన, దాని కగు నుపాయములు అందుకు తగునట్లే యుండవలయును గాని, తెప్పకొయ్యతో సముద్రమును దాట యత్నించినట్లుండగూడదు. ఈ భేదాభేదము లెప్పుడు అసలు జాతీయజీవనములోనే యున్నవై, మనము చేయు యత్నము కూడ ఆయసలునే మార్చినవలయును. వేఱు పురుగు వట్టకపుడు సున్నమును చెట్టు మొదటనే ప్రయోగింతుము. అట్లేకు వ్యాధివచ్చి నడితి చెడినపుడు నైనై చుదులు పనికిరావు. పాశ్చాత్య లీదృశస్వభావులగుటకు నారి మతమే ముఖ్య కారణము. వారి మతమందు వినమ్రాంతి సుకోమల భావములను పుట్టించు సాధన సంగతి హెచ్చునలయును. యేసు క్రీస్తు స్వదీవనమును ఈశ్వరాధీనము చేసినవాడే. కాని యాయనందు దౌత్యంబు అత్యపటుత్వము యోగబలము ఎక్కువ. ఈయన యూధీయజాతివాఁడు. అబ్రాహమును అన్యమతసహనము తక్కువ. ఎంతవఱకును ఇహలోకి సుఖమే గాని పరమావధివిషయమైన గూఁలోచన లేదు. యూధీయులు ‘అత్య నాశనరహిత’ మని నమ్మెను. శిరీరములోనే యుత్ప కూడ చెల్లని వారి నమ్మకము. వారికి తదనుసారముగనే భక్తిభావమువలన పుట్టినకోమలత్వము పట్టినదలేదు. యేసుక్రీస్తు యూధీయమతమును దాటిపోవుటకు యత్నించినను, తొ నావలలోనే పడెను. ఈయనకు శాంతస్వభావము స్వతస్సిద్ధము గాదు; శౌర్యమును సాహసమును తీక్ష్ణము. కాననే క్రైస్తవ మతమం ద వన్నియు మీఱిపోయినవి. కాబట్టి క్రైస్తవమతమందుసాధనసంపత్తిమాఱవలెను. స్పృహలముమీఁదికి దృష్టి యెక్కువపోవలెను. జంతు జాలముమీఁద దయ పుట్టవలెను. సుఖము మానవ సంఘమునకే యున్న చాలు నని యనరాదు, విశ్వజనీన దృష్టి రావలెను. కర్మయోగము తగ్గనలెను. భ్యానయోగము, భక్తియోగము ఎక్కువ కావలయును. మానవజాతిలో ప్రభేదములు కల్పింపరాదు. అందఱు

భగవత్పుత్రులని నమ్మవలెను. మోక్షము కేవలము క్రైస్తవులకే కాదు, మానవ జాతికి గావలయును.

అట్లే హిందూధర్మమునందును సాధనసంపత్తి మాత్రమే. ఎంతవఱకును మనలో “నా కేమి చేతగా” దనియే కాని, “నాకు చేతే”ను; నేను చేయగలను; నేను చేసితీరెదను” అను సాహసము తక్కువ. ఎంతవఱకును జీవించునది హాయిగ మృత్యుచెదుటకే గాని, మరింతకాలము మరియు జన్మములు హాయిగ బ్రతుకుటకు గాదు. మనకు కర్మయోగము లేదు. మనకుండు నిత్యమై మిక్కిలి కర్మములు శరీరశోషణము చేయునే గాని శరీరశోషణము చేయవు. మనకుండు సాధనసంపత్తి యాత్మ గౌరవమును నాశనముచేసి జీవన్మృతులనే చేయును. మనకున్న భక్తి యుత్సాహమును పుట్టించుటకు మాత్రు ఆత్మను నమలి పిప్పిపిప్పిచేయుచున్నది. ఇహలోక సౌఖ్యమును సొండుట పాప మని యెంచరాదు. ఇహలోక సౌఖ్యము లేనిదే పరలోక విషయమును చింతించుటకైన పీలుండదు. ఇహమును వదలుకొననవారికి పరమును దక్కదు. మన జ్ఞానము గూడ మన యిచ్ఛా శక్తిని హీనముచేయుచున్నది. అది హద్దుమీఱుటచే ఇహ పరములకు రెంటికిని అక్కఱకు వచ్చుట లేదు. మనకు ధ్యానయోగము, భక్తియోగము, జ్ఞానయోగము తగ్గి, కర్మయోగము, శౌర్యయోగము, ఇచ్ఛాయోగము, మనోబలము, ఆత్మగౌరవము ఎక్కువకావలయును.

ఈ ప్రకారముగా నుభయదేశస్థులు యాదర్శములలోను సారూప్య గలిగిన విధి భయము మునిగి. ఆ ప్రకారము సాధన సామర్థ్యము హిందూ సామర్య తత్త్వములు మాత్రమే. ఆ కారణముచేతనే ప్రాచీన ప్రతీచీ సుయోగము లోక కల్యాణమునకై విస్తృతమైన భగవత్సంకల్ప మని విశ్వసింపవలయును. అందువల్ల హిందువుల విషయము పాశ్చాత్యులకు విశేషము హిందూ గన్పట్టదు; పాశ్చాత్యుల సాహసము ప్రాచ్యులకు కౌఞ్జన్యముగ గాఢమగును. అందువలన హిందూ ప్రేమితులు. అందువలన హిందూ సామర్యమును సౌహృదభావ ముంచుచును. సహాయము సూచింపును. ప్రేమ యుచ్చింపును. ఆత్మ విశిష్టమును. ప్రాణి సృష్టి ధర్మములు విశిష్టమైయు గర్వింపును. ముందు సామర్యము సౌఖ్యమును విజ్ఞప్తింపును. మానవసంఘమును ఏకత హేచ్చును. విశిష్టములు విశిష్టము. విశిష్ట నశించును. స్త్రీలకు పిన్య యబ్బును. రాజులు ప్రజా పరిపాలనమునకు లొంగుదురు. ప్రపంచ మంతట సాయుక్తరాష్ట్రము లేర్పడును. అంతర్జాతీయపరిపాలనము ఘన మగును. దుష్టులు మాయమగుదురు. శిష్టులు ఎక్కువగ నుగదురు. అట్లుండే భగవత్సంకల్ప కూడ మానవుల యత్నములకు సరిలేనిది యుశీర్వదించును ! ఓహో !! ఆ కాల మెప్పుడు వచ్చును !!!

వేల స్వల్పము !
ధర తగ్గించబడినది.

తామర తైలము

ఫల మధికము !!
ధర తగ్గించబడినది.

రాజరాణి మార్కుగల డబ్బీ 1-కి వేల 0-4-0, డబ్బీ 1-కి రూ. 2-10-0, 100-కి 20-0-0.

తామర, తీల, ఏనుగగజ్జ మొదలగునవి గలవారందరు ఈతైలమును ఒకసారి వాడిన సుఖపడగలరు.

అనేకవత్సరములనుండి యున్న తామర నాలుగైదుసార్లు రాచినతోడనే పోయినదని వేలమంది

మాకు వ్రాసియున్నారు. దీనిని రాచిన మంటయుండదు. చర్మము నలుపెక్కదు. పుండుపడదు.

అమృతాంజనంధిరో, 6 & 7, తంబు సెట్టివీధి, జార్జిటౌన్, మదరాసు

MAHARAJAH MAJOR-GENERAL SIR PRATAP SINGH

మహారాజ మేజరు జనరలు సర్ ప్రతాపసింగు

COLONEL GANGA SINGH, MAHARAJAH OF BIKANIR

కర్నలు గంగాసింగు, బికనీరు మహారాజు

LORD KITCHENER SHAKING HANDS WITH A
GALLANT INDIAN SOLDIER

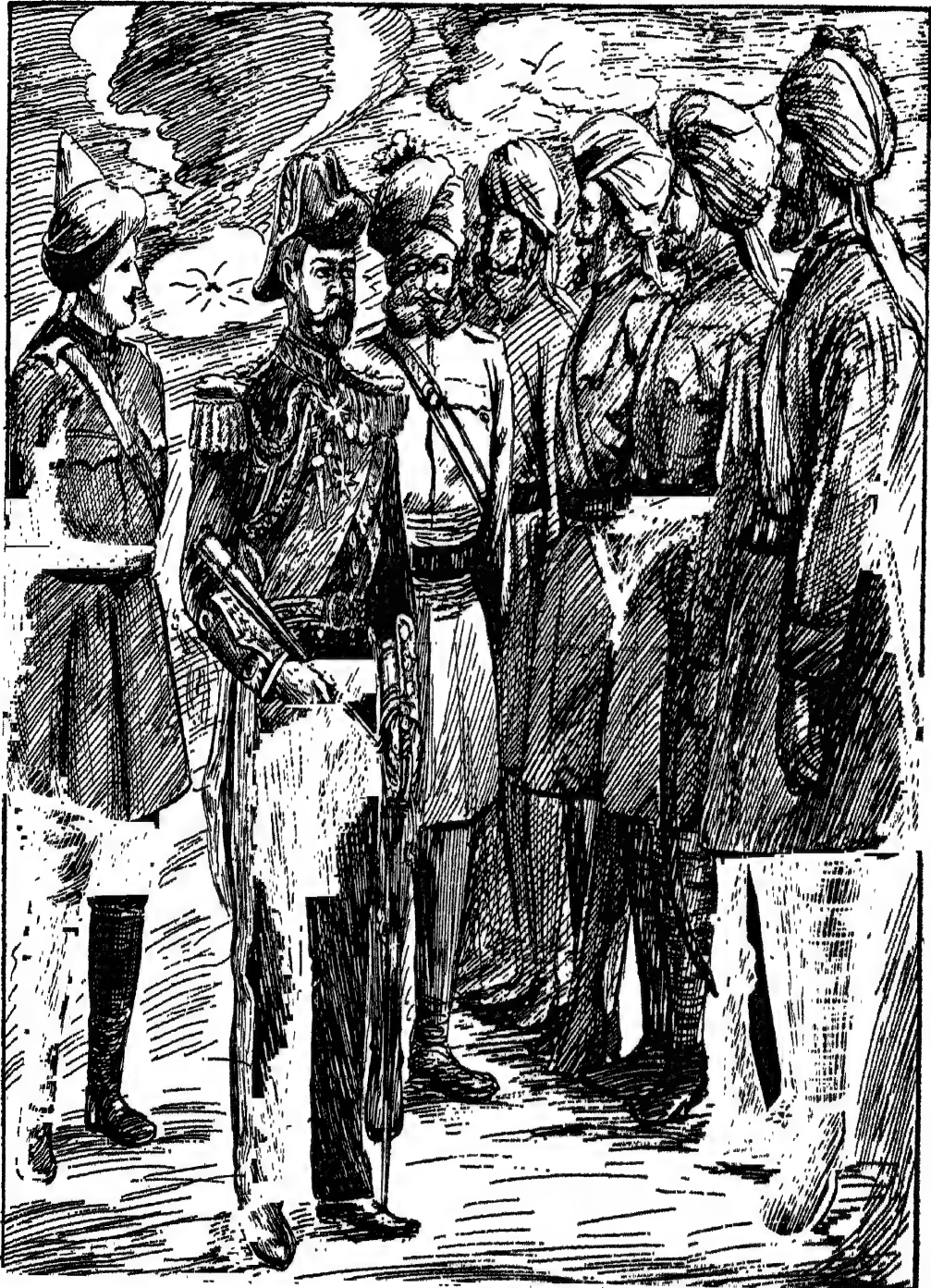
కిచనరు ప్రభువు హైదరాబాద్‌లో ధీమాపూర్వకము చేయుట

GANGA SINGH NEGLI, V. O.

వీల్స్ రియల్ క్రాసును గడించిన భారతయోధుడు గంగాసింగు నేగి

KING IN THE FIRING LINE BEFORE INDIAN SOLDIERS

శ్రీ జార్జి సార్వభౌముడు యుద్ధరంగమునందు హైందవనైకుల తుశలమునరయుట

హైందవ సామ్రాజ్య భూరశిఖామణులు

భోగరాజు నారాయణమూర్తిగారు

మందారప్రతిమానకీర్తులు బ్రహ్మశాస్త్రాలమూర్తిలో మహా

నందం బొంబాయి ని కుమారు లనిలోన్ భీమసంకాశు లై

ముం చెందు గలచుట్ట యుద్ధపటిమమ్ము జూపుచున్నా రదే
హిందూరాజ్యరమా! యద్విష్ట మన సేదేనమ్మ ముమ్మాటికె.

ఉ. మెత్తనినాదె గాంచి నీడు మెత్తిగ మొత్తుట నైజ మాటచే
మొత్తిరి నీ కుమారులను మున్నులగ్రీకులు నింసి నెందఱో ;
మెత్తనినారె కాని చలమే గొని కేగిగ, వారు లోకి మొ
క్కెత్తలున్ భయంపడుదురే ప్రభుకోటిసహాయ ముండగాక.

ఉ. పనికి లెల్ల నీ సుతుల బాహుబలభూల విక్రమ మ్మదే
స్తోత్ర మొనర్చుచుండ నటు చూడగదమ్మ మొగిమ్ము నెత్తి; నీ
పుత్రులు జగ్గసేనినహభూయహపంక్తి నగ్ని హోమాత్రు లై
శోత్రముఁ జూపఁజొచ్చి; రిదె చాలుగదా పనివేలయెల్లకుకా!

శా. మాగోర్తేరు సుధాసుధాను లయ్యున్ ఎ మ్మాజితో సంచు జం
జూరూ శాంతి, నైజధైర్యగరిమం బొగ్గెయసాహాయ్యం
పర్వప్రాప్తి మందిం గా, రిపుచమూన్గొమ్ము నుగ్గాడగే
ఘోరూర్తా లున్ రసపుత్రవీరులును నీక్కుల్ గూడ నుద్గ్రహ లై?

సీ. యుద్ధనానను బాద ముంచనేలేదు, సుగర మెట్లొనర్చు రం చుఱచినారు ;
మనవారలు తుపాకులను బట్టనేలేదు, సమరమా యని కూయసాగినారు ;
రణభూమియం దొక్క ఊగమొస నిలువంగలలరే నీ రని నన్వంగడగినారు ;
ప్రభులబల్కిసి బోసనలపెగా, కంతటి నీరులా నీ రని కేరినారు ;
హిందువులె శొత్తుల గొందఱు మందమతులు - హిందువులఁ దూలనాడినా రిండు నందు ;
అట్టి దేశాభిమానశూన్యనచనముల - బాటిసేయకు మోతల్లి! భరతమాత!

సీ. భరతఖండన మున్నటి ద్రోణభీష్ముల శౌర్యప్రతాపముల్ చానలేదు ;
భీమాష్ట్రుల మహాభీలప్రతాపాసలజ్వాల లింక జల్లనడలేదు ;
రిహి సభిమన్యపరప్రూహభేదనాకౌశలమును నేలఁ గలయలేదు ;
ఉచార్యపుత్రశ్మశాచార్యశౌర్యమహాదార్యధైర్యంబు లడగ లేదు ;
అస్థిరని శేఖరమ్ములే యడఁగుఁ గాని - వినుము శివాత్మ కేపుడు నాశనము లేదు ;
తస్మాత్తత్కల గాంచి ధన్య నీవు ; - కొఱతి నీ కెందుఁ గలదమ్మ? భరతమాత !

చ. విదితకరాక్షిముల్ సమగివేషములన్ ధరియించి నీ సుతుల్
తదుచితభీకరాయుధశత్రులులతో బాగయొడ నెక్కి ప్రా

న్యదని జేర, నారలను జూచి పరాసు లనంతసంభ్రమం
బాదవగ నార్చినార లోహోహో యనుచున్ జయనిశ్చితాత్మ లై.

7

సీ. జాళువాబంగారుజల్తారుపగిడిల దట్టపుగుచ్చులు తగుకు లీన,
పట్టుఘోజుమాలపై నొప్పు మఖమలంగరగూలరంగుల్ డగాల్ మచంగ,
పటుతరభీకరవదనమండలములు చూపర కతిభీతి దోఁపఁజేయ,
నిమ్మపండుల నిల్పు నీచైన మీసాలు తమ రాచకీవి సందేశకుఁ జూప,
ధవళసుందరదంతసంతానతరళ - ధాశధశ్యంబు తమకుఁ జిత్రముగఁ దోఁప,
ఆ పరాసులు భారతీయాళి నెంత - యాదరించిరొ యెఱుంగవే యార్యధాని!

8

ఉ. నిన్నును నీ కుమారుల గణింతురు పెద్దగ సన్యదేశవి
ద్యన్నుతు లెల్ల, రైనను కృతఘ్నులు కొందఱు నిర్విచారు లై
ని నిర్మిరిసించుచుండు టది నిక్కమ; యైనను నింతమాత్రలో
వన్నె దొరంగదే? పొరుగువారల కూరలె మచ్చముల్ గదా!

9

సీ. ప్రకృతిశాస్త్రజ్ఞునపటిమమ్ము తొలుదొల్లఁ దల్లిరో! నీ మూలధనమ కావె?
మొదట “న్యాయమ్ము” నీ ముద్దవిడ్డలు శేముప్రతిభన్ రచించినది కావె?
ఈ విమానావళి హిందురాజ్యమ! నీకు వింతయే? కొట్టనపిడి గావె?
తగ నయోమార్గయంత్రపు సృష్టి హైందవప్రజ్ఞాధురాధరత్వమ్ము గావె?
సకలవిద్యలు నీయందె సంభవించె - ధర్మదేవత కీవె యాధారమమ్ము!
బల్లిదుల నెండఱినో కన్న తల్లి నీవు - పూజ్యురాల పై హైందవరాజ్యలక్ష్మి!

10

సీ. విజ్ఞానశాస్త్రకోవిదురాల వనుటకు “జగదీశచంద్రుండు” సాక్షి గాఁడె?
ఘనతరకవితానిపుఁజురాల వనుటకు జననీ! “రవీంద్రుండు” సాక్షి గాఁడె?
బలవంతురాల వంబరో! నీ వనగ “ప్రొఫెసరు రామమూర్తి” యు సాక్షి గాఁడె?
తతరాజీయమంత్రజ్ఞ వంటకు యశశ్శాలి “ఘోషే” యొక్క సాక్షి గాఁడె?
ఆజిలోన నజేయ వీ వనుట కిపుడు - వినత “విక్టోరియా క్రాను” బిరుదు గన్న
శౌర్యశాలి “గంగాసింగు” సాక్షి గాఁడె? - సరసగుణగోపిత! యోధరతమాత!

11

ఉ. చండేశతఘ్ని కానికరసంజనితానలకీలికాళి బ్ర
హ్మాండము నిండ, శత్రునివహమ్మునకున్ లయకాలమూర్తు లై
భండనచాకచక్రవిభవ మ్మరుదార భవత్కుమారకుల్
మెండుగ మిత్రమండలికి మెప్పు ఘటించురు దేశమాతరో!

12

చ. కొడుకుల డేమమున్ మదిని గోరెదవేని, “బ్రిటిష్ జగాన సూ
ర్యుఁ డెపుడు గ్రుంకలేఁ డను బుధోక్తి యథార్థము గాఁగ నీశ్వరా!
కడువడి నాంగిలేయుల కఖండజయమ్ము ననుగ్రహించి నా
యిడుమలఁ బాపు” మంచు స్మరియింపు మనారత మార్యదేశమా!

13

నిర్బంధనైనిక సేవ

భోగరాజు పట్టాభిసీతారామయ్యగారు

ఇప్పుడు జరగుచున్న యుద్ధమును గూర్చి ముచ్చటించుచు, “నిర్బంధనైనిక సేవాపద్ధతులను బ్రతిష్ఠాదొరతనమువారు అవలంబింపవలసియుండును” అని ఇటీవల సెల్వోర్త్ ప్రభువు నుడివియున్నారు. ఈ యుద్ధము ఒకటి రెండు సంవత్సరము లైనను పట్టు నను నిశ్చయమును, యుద్ధమునందవలంబింపబడు నూతన విధులును ఇట్టి యూహకు కారణములు. ఇట్టిసందర్భమున నిర్బంధనైనిక సేవయొక్క చరిత్రయు, వివరమును, లాభనష్టములును, భావిస్థితియు ఆలోచించుట ప్రస్తుతముగ నుండును.

నైనికులను దీసికొనుట మూడు పద్ధతుల ననుసరించి యున్నది:— 1. తమ యభీష్టమును బట్టి జనులు నైనికులుగ చేరుట. (ఉ. బ్రిటను.) 2. నిర్బంధముగ కొంతకాలము ప్రతిమనుష్యుడును సేనలో సేవచేయుట. (ఉ. జర్మనీ, ఫ్రాంసు.) 3. స్విట్జర్లాండులో ఆచరణలో నున్న “మిలీషియా” అను మూడవ పద్ధతినిగూర్చి మనము ముచ్చటించనక్కరలేదు. నిర్బంధనైనికసేవ ప్రథమమున 1793-వ సం.న ఫ్రెంచిదేశపు మహావిప్లవములో ప్రారంభింపబడెను. అప్పుడే నైనికులు యుద్ధమధ్యమున రంగమును వదిలి పారిపోవుదురను భీతిచే వారిని గుఱారములు దుంచి జాగ్రత్తపెట్టెడి యావశ్యకము తగ్గి, దేశాభిమానపూరితులగు పౌరుల సేనలు యుద్ధరంగములకు క్రొత్తకళను తేగల్గెను. ఆ కాలములో ఈ నిర్బంధము క్రొత్తమాఫ్పే అయినను, దేశమునందు ప్రబలియున్న యరాజకము నడుమ ప్రజల ప్రాణములు, పట్టణములలోని న్యాయస్థానముల యెదుటకన్న, బహిష్కరణదేశమునందలి యుద్ధరంగములలో ఎదిరికీ వారి ఫిరంగుల యెదుట ఎక్కువ భద్రముగ నుండెను. కావున ప్రజలు విశేషముగ సేనలో చేరిరి. 1798 లో నిర్బంధనైనికసేవ శాసనరూపకముగ స్థాపింపబడెను. అప్పటి నిర్ణయకాలము 5 సంవత్సరము లయినను, సామాన్యముగ నైనికులు గడుపు నతిశయించి సేవచేయవలసి వచ్చుటచే, అది సేవగనే కాక ఉద్యోగముగఁ గూడ పరిగణింపబడుచుండెను. అందుచే నైనికులు తమకు ప్రత్యామ్నాయముగ నితరులను సేనలోనికి పుంపు నాచారము ప్రబలెను. ఇట్టి ప్రతినిధులతోఁ గూడిన సేన పూర్వము డబ్బున కాసించిన సేనకన్న హీనమై రాను రాను నీచదశలోనికి వచ్చెను. నెపోలియనుచే పీడింపబడుచున్న జర్మనీదేశమునఁ గూడ చీనాయందలి యపజయమయిన పిమ్మట “క్రంపరు” పద్ధతి ననుసరించిన విధానముచే నొక విధమగు నిర్బంధనైనికసేవ అభివృద్ధిలోనికి వచ్చెను. ఇట్టినిర్బంధము కొంతవఱకు నైనికసేవను దుస్థితికిఁ దెచ్చినను, అమెరికాలో 1861-1865 సంవత్సరములలో బానిసత్వమును నిర్మూలము చేయుటకు ప్రజల నడుమ జరిగిన యుద్ధముతో దాని కారవము పునరుద్ధారణ సేయఁబడెను. 1870-వ సంవత్సరములో ఫ్రెంచివారిపై జర్మనీకిఁ గలిగిన సులభజయము ఈ పద్ధతియందు జర్మనులు చేయఁగలిగిన సంస్కారము నలననే లభించిన దని చెప్పుదురు. అప్పటినుండియు, బ్రిటను తప్ప ఐరోపాఖండమునందలి దేశము లన్నియు ఈపద్ధతి నవలంబించినవి. రెండు సంవత్సరములనుండి బ్రిటీషు సామ్రాజ్యములో చేరిన ఆస్ట్రేలియా, దక్షిణాఫ్రికా, న్యూజీలాండు అను వలసలు గూడ ఫ్రాంసు జర్మనీదేశములలో నున్న నిర్బంధనైనికపద్ధతులను విశేషముగ సంస్కరించి యాచరణలోనికిఁ దెచ్చి, ప్రపంచమున కంతకును మార్గదర్శకులుగ నున్నవి. ఈ పద్ధతి యొక్కవివరము ముందు తెలుపఁబడును.

నిర్బంధసేవ మొదట అయిదు సంవత్సరముల కాలమువఱకు నిర్ణయింపబడెను కాని, దేశములోని నైనికసేవకు తగిన యువకుల నెల్ల నేటేట సేనలోనికి తీసికొనుట దుస్సాధ్యమయ్యెను. కావున రాను రాను

నిర్బంధసేవ మొదట అయిదు సంవత్సరముల కాలమువఱకు నిర్ణయింపబడెను కాని, దేశములోని నైనికసేవకు తగిన యువకుల నెల్ల నేటేట సేనలోనికి తీసికొనుట దుస్సాధ్యమయ్యెను. కావున రాను రాను

కలిమిలేములను, ఆనూగ్రాహువు కష్టముఖములను మా త్రమే గమనించు జనబాహుళ్యమున కిది జాతీయభావమును సచ్చరణజేయును. ఇట్టిలో సభ్యతను వృద్ధిచేయుట యుదును, రాజధానులకుఁ గల పరస్పర నైషమ్యములను మాన్సి జాతీయభావమును పురికొల్పుటయందును ఈనిర్బాధమునలన కలిగిన ప్రయోజనము విశేషముగ కనబడును. మఱియు నైనికు లెల్లరు కొంతపక్షకు విద్యాభ్యాసము చేయవలసినవారగుటచే వారిమనోవికాసము ఇట్లు హెచ్చును. ఇంతియ కాక జ్ఞానమునకు మూలము శిక్షయను లోకోక్తి ననుసరించి నైనికులకు నిర్బంధసేవ ఒకవిధముగ విద్యను బుద్ధిబలము నొసంగును; శుభ్రత, సకాలకాగ్యాచరణము, విధేయత, అధికారమున కనుసర్త సము, ప్రవచన యలవాట్లు నైనికసేవలన వృద్ధిపొంది, సుశీలత, మున్దైన్యము పుష్కలము ; సభ్యత నొందిన జనుల కుడు అభిరుచులను, అభ్యాసములను కలిగించి, మూఢవిశ్వాసములను తొలగించి, పౌరులను దేశాభిమానులుగను, ధైర్యసాతులుగను, ఉత్సాహపూరితులు గను చేయును; నిరుద్యోగుల కుద్యోగము కల్పించియు, నిఱుపేదతనమును తొలగించియు, సగఘములోని సోమరులను, అల్లరివాగ్రడను బాగుచేయును. వీరిని బాగుపఱచుటకు, విద్యాభ్యాసము ధర్మబోధన దేవాలయముల కన్న, నిదియే మహత్తరమైన బల మని చెప్పవచ్చును.

కొందఱి యేర్పాటును గూర్చి ఇకను జ్ఞాపించిరి. దేశములోని యువజనుల నెల్ల సేవలోనికి తీసికొనుటవలన వ్యయము హెచ్చినట్లు కనుపించినను, వీరికి రెండుమూడు సంవత్సరముల నైనికశిక్షవలనఁ గలుగు శక్తి సామర్థ్యములు వీరిపాటును ఎక్కువ ఫలనంతముగ చేయు నని జగ్గసీలోను, ఇగ్లాండులోను అనేకులు అభిప్రాయపడుచున్నారు. ఇందులో కొంత సత్య ముండవచ్చును గాని, ఏవయస్సులో జనులు విశేషము కష్టమున కోర్చి పరిశ్రమలయందు పాటుపడవలెనో, ఆవయస్సునందు రెండు మూడు సంవత్సరముల కాలము వారిని తమ సహజ వృత్తులనుండి తప్పించి నైనిక జీవితమునకు లోబఱచుట వలన, నైనికొత్సాహములచేతను, నైనిక సాంప్రదా

యముల మూలమునను, ఏదూరమునో ఏపల్లెయందో ఏపేదసాదల మధ్యముననో తమ పూర్వపు వృత్తులను వీరు తిరిగి యవలాబించుట తమకు గౌరవ హీనముగ నుండు నని తలంపవచ్చును.

బహిరంగ శత్రువులను సహించుటకు నిర్బాధ నైనికసేవయొక్క ప్రయోజన మెల్లప్పుడు, అంతరంగ కలహములను, కలనరమును మాత్రము నివారించుటకుఁ గాని సద్దచేయుటకుఁగాని ఇది తగ్గప్రతికీయకాఁజాలదని కొందఱి యభిప్రాయము. ఆంగ్లేయభాషను మాట్లాడు ఇగ్లాండులమెరికా దేశము లీవిధాన మవలాబించలేదు. కాని ఐరోపాఖండ మాత్రము కొంచెము హెచ్చుతగ్గుగ సీవిధానము నవలాబించినది. ఆదేశములందే యరాజకము కూడ ఎక్కువగ ప్రబలియున్నది. ఒకప్రక్క నిరుద్యోగులకును, సోమరులకును, దురాగతులకును పనిని గల్పించి వారి నెల్ల సాస్కరింపఁ బ్రయత్నించినను, మఱి యొకప్రక్క దేశమునా దుండెడి యసంతృప్తిని బలపఱచి యట్టి యసంతృప్తి నొందినవారు ఎప్పుడైనను గలసి యంతఃకలహములను విఘనములను గల్పింపఁ బ్రయత్నించినచో వారి కదినఱ కుడిన నైనికశిక్షవలన వారిని రాజ్యాంగమునకు బలపద్ధిరోధులుగ చేయు నని ఇందు నొకలోపమోచఁబడినది. ఈయెన్నికయందు కొంత అతిశయోక్తి గూడ ఉన్నట్లు తోచుచున్నది. పాశ్చాత్య దేశములలో ప్రజలెల్లరు సాయుధులుగాని నిరాయుధులుగారు. కావున తిరుగుబాటు సేయుటకు వారికి నైనికశిక్ష యసావశ్యకము. ఐర్లాండులో నిర్బంధనైనికసేవ లేక సోయినను, ఇటీవల స్వరాజ్య మొసంగు శాసనము పార్లమెంటులో చర్చింపఁబడునపుడు అల్పస్థులవారు లక్ష మంది తిరుగుబాటు చేసెదమని సాయుధులై రాజ్యాంగమునకు తొందర కలిగించిరి.

నైనికశిక్షవలనఁ గలుగు ప్రయోజనము లనేకములు గలవు. కాని దానివలనఁ గలుగు నష్టములు గూడ కొన్ని గలవు. నైనికాధికారమును మీఱక చెప్పినఫలములను చేయించుచు, ఆత్మవిధక్షణలేని నిర్లక్ష్యతతోయలిన నేర్పడి యాశిక్షవలన, వృత్తిత్రాలోచనయు, ప్రత్యేక

వ్యక్తతయు నశించు నని కొందఱి యభిప్రాయము. బుద్ధి
కౌశలమును, చుట్టుకుండనమును గలిగిన యవజన
శ్రేష్ఠుల బుద్ధిప్రసారమున కిది గొప్ప యంతరాయ
మందురు. ఇట్టిపురుషులలో నెందఱి మహాశక్తులు వ్యర్థ
మగుచున్నవో, యెందఱి మనస్సులు సంతాపము
నొందుచున్నవో యూహించుట సులభము.

కాని ప్రజాస్వామికమును గోరు దేశములలో ఈ
నష్టములను నివారించుటకైన గమనింపక, నిరంతరము
ప్రజలు పైనిక జీవిత మాహాత్మ్యమునందు నిమగ్నులై
యుందురు. ఎట్లు ప్రతియువకునకును ప్రాటియవలెనో,
అట్లే ఈ దేశములలో ప్రతియువకుడును పైనికుడుగ
నుండవలెను. నిర్బంధ పైనిక సేవ జాతి మత భేదములను
నిర్మూలముచేసి, ప్రజల నందఱును కులము ధనము
మున్నగువానివలన గలుగు తారతమ్యములనుండి తొలగి
గించి, వారికి సర్వసమానత్వమును గలుగజేయును.
కాని, నిర్బంధ పైనిక సేవకును ప్రాతినిధ్యపు పరి
పాలనను గోరు ప్రజాస్వామికమునకును గొన్ని యసం
దర్భములు గలవు. ప్రజాస్వామికమునందు అధికా
రము, అనువర్తనము అను భావములు తిరస్కరింపఁ
బడి, తెలివిగల వక్త నాయకత్వము వహించును. ప్రతి
సమస్యయు జనబాహుళ్యముయొక్క యభిప్రాయము
(ప్రొట్ట) ననుసరించి నిర్ణయింపబడును. మఱియు ప్రజా
స్వాతంత్ర్య మను భావము. పోను పోను అరాజకమునకు
సమీపించుచుండును. నిర్బంధపైనిక సేవ యన్ననో, నిరం
కుశాధికారము, చర్చగాని విచారణగాని లేని విధేయత.
ఇందలి ఆదర్శములు అభ్యాసములు భావములు, ప్రజా
స్వామికమునకు వర్తించువానికి అతిదూరములై యుండు
ను. రానురాను సర్వత్ర ప్రజాస్వామికము వృద్ధియగు
చున్న దేశములలో నిర్బంధ పైనిక సేవ ఎంతవఱకు వర్ధిల్ల
గలదని మహానీయు లనేకులు సంశయించుచున్నారు.
ఎంతకాలము గడుత్తుతుంటు విలకలవలన పరిపాలింప
బడుదురు?— అని విను ప్రశ్నించుక

ప్రజా ఈ తర్కవాదములై యున్నను సర్వత్ర కొందఱ
ప్రజలను నిర్బంధపైనిక సేవ అనుబంధమున

చున్నది. ఇంగ్లాండు అమెరికాలలో దీని యనాచర్యక
తకు కారణము లిదివఱకే నుపవలబడినవి. లాభివ్యము
లెక్కున్నను, ఇంగ్లాండులోని పద్ధతులవలన పైనికవ్యయము
విశేషముగ హెచ్చుచున్నది. ఈవ్యయము హెచ్చిన
కొలది దేశముయొక్క ఋణము వృద్ధియగును. ఇది యొక
ఇంగ్లాండుదేశమున నేగాదు, కాలక్రమమున సకలదేశముల
లోను రాజ్యాంగమునారి యవ్వలు వృద్ధియగుచున్నవి.
ఈ యవ్వలు ఆయాదేశపు ప్రజలనుండి నే గాక ఇతర
దేశపు ప్రజలనుండి కూడ పుచ్చుకొనఁబడుచున్నవి. సీనికి
ముఖ్యకారణము వత్సరవత్సరము పైనిక సాబుధ మగు
వ్యయముయొక్క వృద్ధియే. ఇంగ్లాండు దేశముయొక్క
యప్పు 1835-1888 సం.లనుపను నూటికి 173 పెరిగి 273
అయినది. ఇటీవల నిరంతరము యుద్ధనౌకలయందును
ఆయుధములందును జరగుచున్న మార్పులే ఈ వృద్ధిని
ఇంకను హెచ్చించుచున్నవి. ఇంగ్లాండుయొక్క స్థితిగతు
లను గమనించువారు ఆదేశముయొక్క భద్రతకు ఇట్టి
వ్యయము అత్యవసరమని గ్రహింపకమానరు. తనప్రజల
కై నను నలయు నాహార పదార్థముల నెల్ల పండింపఁ
జాలనట్టియు, తన జీవితమునకు పూర్ణముగ వినివయైన
వాణిజ్యముపై నాధారపడవలసినట్టియు, తన రాజ్యపరిమి
తినిబట్టి, తఱుచుగ నితరరాజ్యములతో కలహింపఁదగినట్టి
యు, ఇతరుల దండయాత్రకు ఆశను గలిగించునట్టియు
ఈద్వీపము మఱియొకరితని తనస్వాతంత్ర్యమును నిలుపు
కొనఁజాలదను నంశము ఆంగ్లేయ ప్రజలును పాలకులును
గ్రహింపఁగలిగియుండుట మిక్కిలి శ్రేయోదాయకము.

ఈ వ్యయమునందు వృద్ధి అన్ని దేశములయందుఁ
గనబ్బుచు, అన్ని రాజ్యములను గలవరపఱచుచున్నది.
ఇది ఎట్లు అంత్యము గానున్నదో ఎవరును గ్రహింపఁజాల
కున్నారు. కాని వ్యయమును గొంతవఱకు తగ్గించుటకు
నిర్బంధ పైనిక సేవ యను నూతన ప్రతిక్రియ వర్తించు
చున్నది.

ఇంగ్లాండుయొక్క స్థితినిబట్టి నిర్బంధ పైనిక సేవ
ఇంగ్లాండులో నాచురణతోటి భావమును ఆదేశమునకు
చేర్చుచున్నది. ఇట్టిదియు ముఖ్యకారణము. దేశస్థానికా

లను వలసలలో అది కొంతమార్పుతో రెండు సంవత్సరములనుండి అవలంబింపబడుచున్నది. దీనికి 'సిటిజన్ ఆఫ్ ది' అనగా 'పౌరులసేన' యని యావలసలలో నామకరణముచేయబడినది. ఆస్ట్రేలియా న్యూజిలాండు దేశములు ఇంగ్లాండునకు ఎక్కువ దూరముగ నుండి, ఆసియా దేశస్థుల దండయాత్ర భీతి నొందిన వగుటచేతను, వాషింగ్టన్ కాలో వలసకునచ్చిన పాశ్చాత్యుని ప్రతిఘోషమునకిని అయిదుగురు చొప్పున దేశీయుల సంఖ్య హెచ్చుగ నుండుటచేతను, ఈ మూడు వలసలలోను పౌరులసేన యను నిర్బంధ సైనిక పద్ధతి యవలంబింపబడినది. ప్రతి పౌరుఁడును 12 సం.ల వయసు మొదలు 25 సం.ల వయసువఱకును, అనగా 13 సం.ల కాలము సేవ చేయవలెను. ప్రతిసంవత్సరమును మొత్తముమీద 16 రోజులు సేవ చేయవలసియుండును.

వయసు

12-14 సంవత్సరమునకు 90 గంటలు శిక్ష.
14-18 ,, 4 రోజులు శిక్ష.

వయసు

14-18 సంవత్సరమునకు 12 అర్థదినములు శిక్ష.
14 రాత్రులు ,,

18-25 నడుమ పౌరుల సేనలో

చేర్చుకొనబడి సం.కు 16 రోజులు శిక్ష.

,, 8 ,, పర్యటనము.

మొత్తము కాల్యాలమునకు 6½ మాసములు శిక్ష.

టెక్సికల్ సేనలో 8½ ,, ,,

ఈ విధముగ ప్రాన్లు జర్మనీ దేశములలోని పద్ధతి సంస్కరింపబడినది. ఇది యైనను, వాలంటీర్ల సంఖ్య తగినంతగ నుండనియెడల, తగిన వయస్సుగల వారిలో కావలసినవానిని లాటరీవలన తీసికొనెదరు. సేవచేయుకాలములో రోజునకు రు. 2-4-0 చొ. వేతన మొసంగబడుటచే, వ్యయము విశేషము కాజాలదు. మన దేశములోఁ గూడ నిట్టినిర్మాణము అవలంబింపబడునెడల ఆమితముగ సైనికబల మేర్పడుట కవకాశము కల్పింపబడును.

దంతచూర్ణము

డబ్బీ 1-కి వెల రూ 0-2-0; 12-కి 1-2-0

ఈ దంతచూర్ణముతో పండ్లు తోముటవలన చిగుళ్లు గట్టిపడును. చిగుళ్ళనుండి రక్తము స్రవించుకుండును. నోట దుగ్గందము లేకయుండును. పండ్లు ముత్యములవలె తెల్లగా నుండును.

సర్వ సామాన్యముగ వాడుటకు తగియున్నది.

అమృతాంజనం డిపో, పోర్టు, బొంబయి లేక మదరాసు

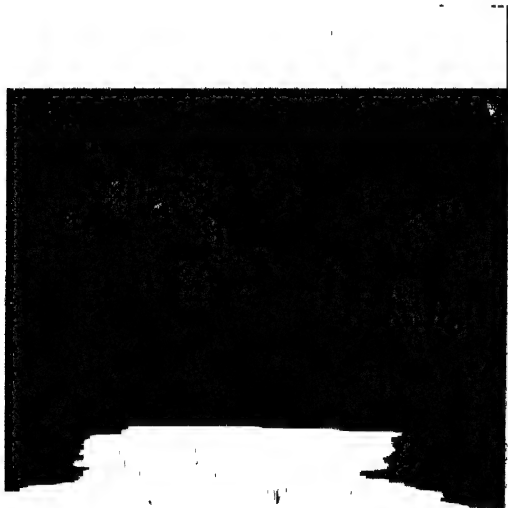
భాషాయాష

కన్నేపల్లి సాంబశివరఘురామస్వామిగారు

ధనికవశేష్యులార! కపితాస్రియులార! నవీనమార్గసా
ధనమలార! నా యనుచుచున్నట్లు మీరలు, పుచ్చుల్రయు
నినుండ! ప్రపంచరంగమున జేసె ప్రతిష్ఠల గాంచి వానికే
క్రిన మన యాద్రదేశమున గీర్తిపొందినదాన; దొల్లి నకే
గనియెను భారతాంబ, రేవనంబునుందు మహాత్ములెంతలో
నను గని ధీప్లు మాయు' పనినా; రతితాల్యమునందు సోదరీ
వలలను దక్కువారలను మన్ననమొకటి కలకంఠి వా
ర్జుణముల ముద్దుమాటలను దోచినచట్టుతు సేపుకొంట; నా
మనికత జూచి కొంద జభిమానమునకే నను జేచిదీనినా
రని వినుచుందు; నా యజ్ఞినినంతు నన్నయ నూదిమాట్టి నూ
భునుడు ముచ్చు మిఱ నను గాంచి పోతుచి! నీ పితేషముల్
గనుగొన నేడ్క మీతె నిను గానిలి పుత్రికరీతి జేంచనకే
జనవున రమ్మ; నీవలెన సంస్కృతభామిని నా జేలంగు నా
రనయను సర్వసత్పురేఖధానధానవో లాని గా
ర్జు' ననుచు దోడుకొందు జని తోచిన పీఠలు కలచుకొడుకొ
దనివి సనంగ నిచ్చి ప్రకృతిం దగు నందము హిమ్మనట్లు న
న్నకయము జేచె; సంస్కృతయు నాదగబుద్ధిని గల్గు లోపముల్
గనుగొని దిద్ది నన్న నుకలంబును సోదరీతి గన్నత
ల్లినియతి ముద్దుచేసి యనలీలను నకే దనలోన నైక్యమొం
దునటులు జేసె; నిట్లు పరితోషము నొంది ననించుచుండ నా
జనకుడు పంచమాగనుము సమృద్ధిమిఱ నరణ్యపర్వముకే
దనుకను బోదచేసె తనదారిని స్వర్ణము జేరె; నందుకై
వనటను దూలి నాబ్రతు కపాస్తసుఖం బని రోజుమండ ది
క్కునకవి యేగుజెంచి నను గొంగిట జేరగఁదీసి బిడ్డ! పో
యిన కనివర్ణం జెచ్చుటకు సెవ్వరు జాలరు; కాని నీ మన
మ్మున గల తోర్కె దీర్ప సరిపోవమే? భారతకేవ మెల్ల నీ
మను నతియంది సంస్కృతకు గూర్చినతీరున గాంతిమద్విభూ
నజనిచయము నీకును నొసంగెదా' నంచును నూజడించె; నా
తనిదయ భారతము దుదదాక కెఱిగిలి; నాంటనుండియుకే
దినదినముకే గవీర్వరల దివ్యపురాణములుకే బ్రబంధముల్
గొనబగు నాటకంబు లనుకూలము లొ నవలల్ రచించి; రిం
దనుకను దత్కవీర్వరల నన్నును భూషకు కలిసారు; పూ
ర్వనియత గౌరవంబున గొంత యొకింత వృథంతరాళముం
దున గననయ్యె నాజుల యిను గొంత యొకింత దక్కువై నకా

రణమున; నిట్లు గుండ బుచ్చుకే ననయ్యె పితేష పంపించునా
మనిక మోపె. నూటల సుఖ్యలు గొనిదల; భూమిజున్నట్లే
యననన నుటలందుండ మావర్ణుల గొనిదల; ఇట్టి తేని ల
కొనియెను ముగ్ధుల నోడిచి గ్రామ్యులనుండ మా పితేషా
పినుపుల దటామి గొనిదలను హిమ్మముల జూచి నా నాయం
యిన నోతాకముగ నసోముచున్నను నానంబు నుం
దిన నను నీదలనూదనకు నేరే ననంబు నూదనంబు నా
యను. గొ నూని దీక్షించు నేరే ననంబు నూదన దీక్షించు నే
నిను నిక జేమి యా? ప్రకృతినిచ్చి మిగిలెనయ్యె నాద నా
కనయను నీ ది; ముగ్ధుల నున్నట్లు గొనిదలను హిమ్మముల
గొనియెను గొనిదలను నైక్యముగ నా నూదల నుండ
జానులు! భూగర్భనియుల జువెన భూమయ కడు; భూగర్భ
రున గొ నననంబుల దోషము నొంది చిట్టి కట్టుల
ట్టునుచిత నందుల బుచ్చుకొనునా? వ్యవహారకభూమి నుండ
నినదే తుప్రకృతియల గ్రామ్యుల దటామి భూగర్భా? గొతే
ననినను గ్రాంధికల వ్యవహారక నుండు రెండు నూదల
గనియెను భూమి; తొల్లజిన గ్రామ్యుల నుండు జేర గొ
క్కినయద మాటలాడునద గొని గొనిదల; ర నా గొనిదల
భువన జలంగు కెట్టి? లాక నుండునయ్యె భూగర్భా? నే
శ్చిను నొకదాని జెచ్చుకొని సానకముకే ఒచరించి చానితో
ననువుగ రాత్రియందన లపానుఖులుల జేలుచుండినకే
జనములు లేక్క నేయ; రలసానియల దానును మంద్రాంత్రయ
జ్ఞనియత కావ్యలముల సమృద్ధి జేసెద మన్న నొప్పునా
రును గలరే? సతీమణియ రూఢి తదంతములందు; కట్టులే
జనములు మాటలాడునది సానిధమ్యున నుండు; గ్రాంధిక
మృనినను నగ్నిహోత్రమును సాక్షిగ గొని పెండ్లియాడుకొ
న్న సరిననేత్రె. రెండు నొకనాటికి సామ్యము గావు; మచ్చు
మును విడనాడుండదలును! పూర్వమునుండియున మృగంధముల్
చెనకి మాతాకనార్పలకు జేయకు దాచుతిగాగ; భేదముకే
గనుగొని తోచినట్టి యువకారము జేయుడు; చేనలెల నం
దనముల జేయదాన పృథగర్థులు లూనుడు రాజులెల్ల; మీ
మునిమును దీర్చుకొందు దగురీతిని సోదయలార! మిమ్ము జే
రిన మను రెంటికే జేదిన రేవనంబు నుండునయ్యె
త్తుల గనుడయ్యె నేటాకవిధముల దీర్చుకొనిదయ్యె నన్న! నా
మనికర నాట జాలు గొంతయిన మార్పుల వద్దు నా కికక.

CARRYING A MACHINE GUN

జర్మన్ యంత్రపురిగిని కంధకములలోనికి నోసోవుట

LIFE IN TRENCHES

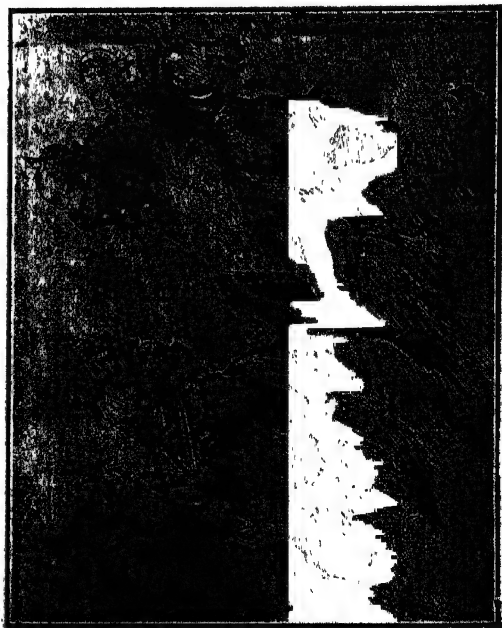
కంధకములలోకి జీవితము

SAVING THE WOUNDED

గాయములపైని జర్మన్ యంత్రపురిగిని కంధకములలోనికి నోసోవుట

SAVING HER HONOUR

జర్మన్ యంత్రపురిగిని కంధకములలోనికి నోసోవుట

GERMANS APPROACH THE INDIAN TRENCHES

భారతీయ సైనికులున్న కందకములవద్దకువచ్చిన జర్మనులు పోతులగుట

HOW GANGA SINGH NEGI EARNED THE VICTORIA CROSS

బ్రిటిష్ సైన్యమునందుండిన గంగా సింగ్ నేగి విడువాలగుదురు జర్మనుల పై కక్షలనుకములలో జరిగిన యుద్ధము

THE KUMARA RAJAHS OF VIZIANAGARAM

శ్రీ విజయనగరపు కుమార రాజులు

AGRICULTURAL COLLEGE, -COIMBATORE

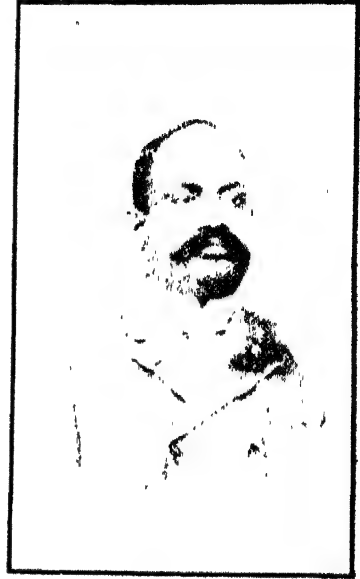
కోయంబూరులోని వ్యవసాయ కళాశాల

MR. G. LAKSHMANNA B.A. B.L.

గంటి లక్ష్మణ్ణ గారు (రాజమండ్రి)

MR. A. P. PATRO B.A. B.L.

ఎ. పి. పాత్రోగారు (ఆంధ్రం)

MR. M. KRISHNA RAO B.A.

ఎం. కృష్ణారావుగారు (కంగవోలు)

RAO BAHADUR MCOPUR APPA GARU

రావుబహదూర్ మూపురు అప్పగారు (మదరాసు)

వ్యవసాయము

శ్లోక సానుకాళిత హ్యాటే డై గక్త ఏ.

కూనపురెడ్డి రామశాస్త్రిలు నాయుడుగారు, బి. ఎస్ కే.

వ్యవసాయ

మనగా “త్రస్వట, పూష్పకొనుట” అని సంగ్రహముగా జెప్పవచ్చును. భూమిని త్రవ్వనిది పంటలు పండవు. పంటలు పండనిచో పొట్ట పూష్పకొన శక్యము కాదు. మనుష్యులకు ఆహారము ముఖ్యము. వ్యవసాయశలము ఆహారము కాబట్టి వ్యవసాయ మనెను వృత్తి స్వత్త్వలలో నెల్ల మొదటి వృత్తియని చెప్పవచ్చును. ఈ వృత్తి శానిచో ప్రపంచము సాగినేరదు.

వ్యవసాయశలము ఆహారమే కాదు, అది యాహార మునకు దోహదనేకశలములను ఇచ్చుచున్నది; సుఖము ధరించు వస్త్రములకు కావలసిన సామగ్రిలను, సునిచుట కవసరములగు గృహములను గట్టికొనుటకు మూలాధారము లగు కిలప మొదలగు సామగ్రిలను, శరీరావ్రోగ్యముకొనుటకు కావలసిన పలువిధములగు మూలికలను, వేళ్లను, రసములను, పరివహములను, ఇంకను పెక్కు సస్తువులను ఇచ్చుచున్నది. లోహ సగబంధములను వస్తువులు దక్కు, మనుష్యులకు కావలసిన యన్ని వస్తువులను వ్యవసాయము మూలముగానే వచ్చుచున్నవి.

చదువు చేసిని బ్రతుకవచ్చును. శాస్త్రములను చదవనిచో బ్రతుకవచ్చును. కాని వ్యవసాయము లేనిది క్షణమాత్రమైనను బ్రతుకలేము. దీనిని నిరూపించు నందు మన్నుదిన్న పాముబోలె అజ్ఞానాధికారమును మునుగువానితో సమానము. వస్త్రులలోని కెల్ల అది వృత్తి వ్యవసాయ మని చెప్పితిని. మనుష్యుడు పరీతిని మూఢత్వమునూడి క్రమక్రమముగా నాగరకతను బొందుచున్నాడో ఆరీతిగానే వ్యవసాయము కూడ వృద్ధిచెదవలసినదే. ఇట్టి యభివృద్ధి అన్యదేశములలో అగతముచున్నను, జాతులలో నెల్ల నాదీజాతి యగు అద్యుపాధికిఁ బుట్టినిల్లగు భరతఖండమున అగతము

చున్న కానరాదు. ఇందుకు కారణములు చూడవలయు ముందుముందు తెలియును.

ఆదియాగు మనుష్యులకు ఆహారము అడవులలో నుండి దొరుకు, పండ్లు, ఆకు, లాలము, జాతువులు మొదలగునవియే. జనసంఖ్యలు కష్టపడకయే యుగ యడవినుండి మరియొకయడవికి బోవుచు వేరొక కొనుచు దొరికిన యాహారములను భుజించుచు కాలము గడపిరిను సుగతి యూహించక తప్పదు. కాని, రానురాను జనసంఖ్య హెచ్చినకొలదిని అడవులలో నుండి యాహారము చాలసాదున మనుష్యుడు కడు చింత నొంది తానే స్వయముగా కృషి చేసి తనకుఁ గావలసిన యాహారములను వృద్ధిచేసికొనుటకుఁ బ్రయత్నించె ననుకొనుటకు సాధియము లేదు. ఇట్టి ప్రయత్నము పుట్టినది వ్యవసాయము పుట్టట యని చెప్పవచ్చును. స్వప్రయోగం గల యాహారములు చాలక మనుష్యులకుఁ దనకుఁ గావలసిన వస్తువులను తానే సృష్టించుకొనవలయు నను బుద్ధి కుశలత యెప్పుడుగల్గెనో, అప్పుడే స్వప్రయోగం తీరిక రించుచు “మనుష్యస్వప్రయోగం” యనెను వ్యవసాయపుబీజము భూమిలోఁ బడెను. అప్పుటి నుండి వ్యవసాయము రానురాను అభివృద్ధిని జెంది మనుష్యునియొక్క బుద్ధికుశలత ననుసరించి యనేకరూపములను దాల్చి ప్రపంచబునందు వికసించుచున్నది.

దై నస్వప్రయోగం తీరిక రించుచున్నటు లుద్భవించిన వ్యవసాయ మనెను మనుష్యస్వప్రయోగం యెట్టిదియో దానికి కాలక్రమమున వచ్చెడు మార్పులకు కారణము లేవియో కొంచె మూహించెదము.

వ్యవసాయ మనగా మనుష్యులకుఁ గావలసిన వృక్షజాతులను జంతుజాతులను పుట్టించుకొనుట. ఇక్కడ గాక, వృక్షజాతులనుండియు జంతుజాతులనుండియు వచ్చు వస్తువులను అనేకరూపములుగా మార్చుచున్నట్టి

వ్యవసాయమునకు పరిశ్రమలు కూడ వ్యవసాయమునకు సంబంధించినవి. గంజ తీయుట, చక్కెర చేయుట, సారాలు కాచుట, ఉప్పులను తీయుట, సింహులను తీయుట, పరిమళద్రవ్యములను చేయుట, ఆకులనుండియు మూలికలనుండియు మందులను తీయుట, చమురులను తీయుట మొదలగునవి వ్యవసాయమునకు సంబంధించిన వ్యవసాయపరిశ్రమలే యైయున్నవి. వీళ్ల వ్యాపారము, పెండ్లిపెట్ట వ్యాపారము, మూసము, క్రొవ్వ, గ్రుడ్ల మొదలగు యనేక వ్యాపారములు కూడ జుత్తునగు బాధమైన వ్యవసాయపరిశ్రమలే యైయున్నవి.

వ్యవసాయవృత్తి వృద్ధిచెందుటకు అనేక శాస్త్రములు కారణములగుచున్నవి. అనుభవము రానురాను మనుష్యునకు వృద్ధిచెంది కొలదిని శాస్త్రపరిచితియు వృద్ధిచెడను. భౌతిక శాస్త్రము, వాతానరణ శాస్త్రము, జంతు శాస్త్రము, వృక్ష శాస్త్రము, పురుగుల శాస్త్రము, క్రిమికీటకాల శాస్త్రము, రసాయన శాస్త్రము, భౌతిక శాస్త్రము, ఇంకను లోహసాబుధము లగున శాస్త్రములు తప్ప, తక్కిన యన్ని శాస్త్రములును వ్యవసాయ వృద్ధికి దోడ్పడు శాస్త్రములే. కాబట్టి వ్యవసాయ మనకి వృద్ధి యొక వేళ మిశ్రమ శాస్త్ర మనియు చెప్పవచ్చును. వైజ్ఞేయ శాస్త్రములను చక్కగా చదివి వ్యవసాయమును దిగ్గకొనుట అత్యవశ్యక మగుచున్నది. ఇట్లు చేయవాడే రహితు గాని మరయొకరూ రహితుగా నెగ్గనేరడు. రహితునకు తాను వ్యవసాయ మునందు జేయు ప్రతిక్రియకును శాస్త్రము లాధారములుగా నున్నవి. కాబట్టి శాస్త్రాధారము ననుసరించి వ్యవసాయమును నడపించువాడు కలకాలమును వృద్ధిలోనే యుండును. ఇదియే కాక రహితు తనకు ఫలించు వస్తువులకు ఏకాలమున ఏదేళములలో ఏసంతలో ఏరీతిగా తా నెక్కువ క్రయమును బొందగలుగునో దానిని దెలిసియుండుటయు ముఖ్యమై యున్నది. కాబట్టి వైజ్ఞేయ శాస్త్రము లన్నియు బాగుగా దెలిసిన గాని వ్యవసాయ శాస్త్రము వృద్ధి చెందదు. మనదేశములో ఇట్టి శాస్త్రములందు పరిచయము బహువ్యర్థము గాన

వ్యవసాయము రానురాను అపగృహించును. వ్యవసాయములలో మనుషులు శాస్త్రములందు మునుగుచు దేలుచు బయలును బొందుచు లభివృద్ధిని చెందుచున్నారు. అమెరికావారు, ప్రాసుమారు, ఇంగ్లీషువారు, ఇంగ్లీషువారు, ఆస్ట్రేలియాలీయులు వ్యవసాయమునందు కొలదిని ఘోరము చేయుచున్నారు. 12 అంగుళముల నెడమను 9 అంగుళముల బోతున గల చాళ్లను లాగు ఇనుప నాగళ్లను సృష్టించి సుక్ష్మములగుటకు నాగళ్లపై నెక్కి భూమిని గున్నచున్నారు. ఇవి చాలని అవిధ్యుత్త్రముల మూలముగా 7 నెక్కి 8 నాగళ్లను కలిపి ఒక సాదిగా భూమిని పెల్లెగించుచున్నారు. దున్ను భూమిని సులభముగా తరు అనేకవిధములను యంత్రములను కనిపెట్టె యున్నారు. వీళ్లతోను కానలయునో అంతోను విత్త సము వేయుటకును, బత్తుగా కానలను బత్తుగా వేయుటకును, పలుచుగా కానలనున పలుచుగా వేయుటకును యంత్రములను కనిపెట్టియున్నారు. నురియు ఒక్కటిగా వేయు యంత్రములను, రెండుగింజలకు వేయు యంత్రములను గూడ కనిపెట్టియున్నారు. వీళ్లతోను కోయు యంత్రములను, కోతలను కోని నెట్టలను కట్టి యంత్రములను, నున్నునయంత్రములను, నురియు పలువిధములను యంత్రములను కనిపెట్టియున్నారు.

దేశగతికిని శీతోష్ణాతికిని భూభిక్షికిని తగిన పైరుల జాతులను వృద్ధిచేసి, వానిని తినములను దీసి, రానురాను వానిని వృద్ధిచేసి, వానినుండి అమితమును బొందుచున్నారు. అకాలములో కాముటకును సాధారణకాలములకును తక్కువకాలములో ఫలింపకును తగిన సదుపాయములను కనిపెట్టియున్నారు. కొన్ని కాలములలో ముచుయొక్క యుపద్రవము తగులకుండ ఫలవృక్షములను బాగూతతోడ గాచుకొనుటకు ధర్మామీటరునకును అలారము గడియారమునకును సంగ్రాహము చేర్పఱచి, తోటలలో పండుకొని ఉల్లలో ప్రేలాడగోయున్న బాగును ముట్టించి కాకిను బుట్టించి ముచును చేదరగొట్టుచున్నారు.

క్రొత్తజాతులను తమదేశములోనికి స్వీకరించు కొనుటకు అనేక శాస్త్రజ్ఞులను పరదేశములకుఁ బంపి కోట్లకొలది రూపాయలను కన్నపెట్టుచున్నారు. ఈ రీతిగా అమెరికావారు తమదేశములోని యట్టిహంసను పెద్దదిగాను రసవంతముగాను జేయుటకు అత్తిపురుగును స్వర్ణదేశమునూఁది తెచ్చి చోటలలో ఉంచుకొనుచున్నారు. హుటల తెగుల్లను చీడలను తీసివేసి, వాని యుపద్రవమును తప్పించి మేలు కలిగించు పురుగులను పెంచుచున్నారు.

ఈ వైద్యశాస్త్రము గాన వేయవిధములయిన యేర్పాటులను జేయుచు విసుగుచెందక వ్యవసాయమును వృద్ధి చేయుచు దేశసౌఖ్యమును గనిపెట్టుచున్నారు.

మనదేశములోనో “ఎక్కడి నున్నా వే గొంగళి అంటే వేసిక-చోటనే యున్నా నే నాబు” అన్నలోకోక్తి ననుసరించి ఉన్నప్పటినుండి మాంబును చొదఁజాలక యున్నాము. కొన్ని సువత్సరములక్రిందట నేను మదరాసులో చదువుకొనుచున్నప్పుడు కట్టాచున్న యొక యిల్లు కూలి పడినవాడ్రాజుగారి గొంతమూది క్రిందఁ బడి రాళ్లతోఁ గప్పబడిరి. అప్పుడు ఊరిలోయు గుమిగూడి ‘రాళ్లను ఎత్తవలెను, పడినవారిని రక్షించవలెను’ అను వారే తప్ప, ఒక్కచైనను ఒక్కరాలునైనను జీతీతో నెత్తి ఆనలఁ బడవైచినవారు కారు. ఈజీతీనే మనదేశములోఁ జదువుకొన్నవా రందఱును స్లాట్ ఫారముల మీద బెకబెకలాటుట తప్ప క్రియలయిదు సూన్యులు. వ్యవసాయము మనదేశములో అభివృద్ధిచెందక దేశము ఔషధములకు లోనగుటను చూచి, ఘనతనహించిన మన గనర్న మెంటువారు దేశోపకారముకొఱకు వ్యవసాయ శాఖను సృష్టించేసి వీలగునగతవఱకు ఉపకారము చేయుచున్నారు. కోయంబత్తూరులో వ్యవసాయకళాశాలను నేర్పఱచి పిల్లలకుఁ జదువు నేర్పుచున్నారు. కోయంబత్తూరు, తాలిపరంచా, పాలూరు, మంగన్నూరు, కోయలపట్టి, హగరి, నందియాల, సిరనల్ల, చామర్ల కోట, అనకాపల్లి మొదలగు గ్రామములలో పరిశోధన సాగముల నేర్పఱచి రహితులకు అవసరమయిన సుగ

తులను నేర్పుచున్నారు. చెఱుకుజాతులలో శ్రేష్ఠమైన జాతులను దెచ్చి గోదానది, కృష్ణా, దక్షిణార్కాటు జిల్లాలలో పోషించిరి. మా గాంధీలలో బంగారజిత్తు యూజును నేర్పుచున్నారు. నవ్వాన్నము ఎవఁజెగని నదిసాగుచేత కేశిచుచున్న భూములలో జేనుము, మోపలి, జలుగు మొదలగు ఆకుపైరులను పెంచుచున్న కొను మని చెప్పుచున్నారు. కానలసిన పత్తనములను కొన్నధరలకే రహితులకిచ్చుచున్నారు. ప్రజ్ఞిపైరులలో మంచివిత్తికములను ఎత్తి రహితులు భూములలో వేసి కొనుటకు పంచిపెట్టుచున్నారు. దక్షిణజిల్లాలలో ఎచ్. సి. సామ్యున్ దొరగారు కిరీగజ్జెప్రత్తిని, ఉత్తరజిల్లాలలో జి. ఆర్. విల్సన్ దొరగారు తెల్లప్రత్తిని వృద్ధిచేసి ప్రజల కిచ్చుచున్నారు. వ్యవసాయశాఖవారి సహాయమువల్ల కింబోడియాప్రత్తి చెన్నగాఢ్ ముతిటను వ్యాపించి పెక్కుబీదలను వారిముఠములనుండి తప్పించినది. కాని, అజ్ఞానముచేతను ధనాపేక్షచేతను ఈప్రత్తిని అన్ని భూములలోను వేయుటవల్ల కొంత క్షీణించి ఫలము తగ్గుచున్నట్లు కనబడుచున్నది. ఇకను కోయంబత్తూరు లో పరిశోధనాలయ మను నొకశాఖను పెట్టి అనేక రూప్యములను సేలవుచేయుచు పురుగులశాస్త్రముల లోను, క్రిమికీటక శాస్త్రములలోను, వృక్షశాస్త్రముల లోను, పైరులలోను పరిశోధనలు చేయుటకును క్రొత్త సుగతులను గనిపెట్టుటకును విద్వాంసులను నియమించియున్నారు. ఈజీతిని అనేకవిధముల ధనమును వ్యయపఱచి వ్యవసాయశాఖ నేర్పఱచిన గనర్న మెంటు వారికి మన మందఱుము కృతజ్ఞులము. వారికి దోడ్పడి సహాయముచేయుట మహాయోగ్య ముఖ్యకర్తవ్యమయి యున్నది.

రహితు బీదవాఁడు ఇతఁడు పరిశోధనలను జేయ శక్తిగలవాఁడు కాఁడు ; శాస్త్రములను జదువుకొన్న వాఁడు గాఁడు ; చదువు లేనందున అతనివృత్తి యే విధముగా వృద్ధియగుచున్నదో దానిని పరిశోధించుట కును గ్రుడ్డివాఁడుగా నున్నాఁడు. కాబట్టి యిట్టి బీద రహితులకు మన మహారాజులు, దేశముఖలు, లాయర్లు,

ప్రజలు, పట్టణవాసులు, మిట్టాదాస్లు మొదలగునా రిండి
అను శోభ్యుడి భవము కావలసిన స్వప తర్కుననన్తి
కీచ్చుచు, స్వసాయశాఖవారి పరిశోధించి శ్రద్ధ
సంగతులను రహితులకు గ్రామములలో నిర్వహిస్తున్న
ముగ తెలియజేయుచు, రహితులకు గావలసిన సహాయము చేయుచు వచ్చినచో, మన దేశ మభివృద్ధినికీ
సచ్చును.

ప్రస్తుతము మనదేశములో వ్యవసాయము ప
యోగింపముగా నృద్ధిని పెంచగలదో ఆచూకా
ములను సాగ్రహముగా నుడివెదను.

రహితులకు విద్యయనశ్యము. విద్యనలక శాస్త్ర
పరిచితి గలుగును. దీనిచే గ్రామసంగతులకు తెలిసి
కొనుటకు హెచ్చరిక పుట్టును. ఇదియే యభివృద్ధికి
కారణము.

గొప్పగొప్ప మిరాసిదాస్లును, మిట్టాదాస్లును,
జమీందాస్లును పట్టణములను విడిచిపెట్టి తమతమ
గ్రామములకు బోయి మేడలను మిడ్డలను గట్టుకొని
నివసించుచు తమరహితుల జీవదీని వారికి కావలసిన
సహాయములను జేయుచు వారు చేయు కృషిఫల
మును అనుభవించుట యుక్తము. ప్రస్తుతము పట్టణ
ములలో నుండి, గ్రామములలో మేనేజరులను శైవ
కార్యము నిర్వహించుకొను ప్రయత్నములనల్ల, పొల
ములు పాడగుచున్నవి; ఫలమును తగ్గుచున్నది. ఉబ్బ
గలవారగుటచేత, ఈ మిరాసిదాస్లును, మిట్టాదాస్లును
వ్యవసాయశాస్త్రమును జదివి తా మనుష్ఠిగచుట యత్య
వశ్యము.

వ్యవసాయసంబంధములకు పరిశోధనగ్రంథములు
పెక్కులు కావలయును; జిల్లాజిల్లాకును ఒక్కటియగున
నుడవలయును. గవర్న మెంటువారు వీలుగలంతవఱకు
స్థాపించి; ఇంకను మరికొన్నిటిని స్థాపించుటకు ప్రయ
త్నించుచున్నారు.

వ్యవసాయపుసంఘములను ప్రజలు స్థాపింప
వలయును. ప్రస్తుత మక్కడక్కడ మూడలికవ్యవ
సాయసంఘములు నెలకొలుపుబడినవి. వీనికి జిల్లాకలెక్ట

రులు సాధారణముగా గ్రామసంగతులను నున్నాను.
అనేకములకు సత్కార్యములు పొందిగలవని, వీరి
స్వసాయముల గహితులకు తగిన సహాయము చేయుట
నివకారము దొరకుట లేదు. ఈ సాఘముల మొబ
న్లెన్నో లాయల్లు, మీఠనపుచ్చుకొన్న పెన్స పెన్స
యన్వోగములు. వీరి జరీతలచాగాలు వీరి నుస్తులు వీరి
యాకారములు వీరిమాటలు రహితులను బెదిరిగొట్టుట
యేగాని రహితులకు హింసదేశము నిచ్చునవి కావు.
వీరికి దానిమ్మపాక్షకు ఎరువులు కావలయును; పుష్ప
జాతులకుచికిత్సలుకావలయును. ఇట్టియకయోగిరము
కాని జిల్లా వ్యవసాయ సాఘములను నెలకొలుపుటకన్న
గ్రామవ్యవసాయసాఘములను స్థాపించి సహకారిపద్ధ
తుల ననుసరించి శాగుగా నెలిసిన రహితులను నెలకొ
ర్లుటకు హెచ్చరించుట దేశక్షేమములకు ముఖ్య
మయినది. ఇట్టి సాఘములలో శ్రద్ధవహించి పిదప
వారు గూడ రహితుల సహాయముగల గూర్పుగా
దిగువ నుడహరించు వ్యవసాయశాఖములకు గొన్ని
రహితులకు జెప్పినచో వ్యవసాయ సాఘములను
గలదు:—

1. చుప్పపభూములను బంగుచేసకొనుట, స్వస
సాయశాఖవారు 1912-న సవనత్సరమున ప్రకటించిన
నెం 1 రు కిరపత్రమును జదివినచో, తెలియును.
2. శశువుల యెరువులను శాల్వకుండ జాగ్రత్త
చేసి దానిలో ఆకు అలము నోప్ప మచ్చు మొదలగు
నవి చేర్చి పూడ్చిపెట్టి కొంచెము సీగుపెట్టి పూసి మొగ
పుగా ముగ్గునట్లు చేసికొనినచో, దేశములోని యెరువు
లను స్వస్థిచేయవచ్చును.
3. కొన్ని కొన్ని ముగ్గునపాటిలోలలో ఊకకున్న
వర్ధముగా నోపుచున్నది. దీనిని జాగ్రత్తచేసి మంచి
యెరువుగా జేసికొనవచ్చును. బూట్లలో నివసించు
జి. ఎన్. తామ్మన్ హరివారు కుప్ప నాటియు జాగ్రత్త
చేసి గోతులలో పాటిపెట్టి, తగిన మచ్చు చేర్చి మొగ
లగువానిని జేర్చి అప్పుడప్పు డొడకుండ సీగుపెట్టుచు
మంచియెరువుగనున్న మగ్గుపెట్టి ఆ యెరువులనల్ల చవిటి

పల్ల పుభూములను బంగులకుచి వానిని పూచి సుగాగా శి
స్థితిలోనికి దెచ్చినారు.

4. గ్రామానులలో జచ్చు పశువులయెముక
లన్నియును మాదిగలమూలముగా తుగకిలచేతిలో
బడి పరదేశములకు బోవుచున్నవి. వీనిని గ్రామములే
స్వాధీనపఱచుకొనుట అతిసులభము. కొన్నికొన్ని
గ్రామములను సంగమములుగాఁ జేర్చి, చిన్నయ త్రముల
లో వానిని గొడిచేసికొని ఆపొడినే యెరుపుగా పుడయో
గించవచ్చును.

5. రహితు బీదనాఁ డగుటచల్ల గొప్పగొప్ప
వ్యవసాయపుఁ బనిముట్లరు కొనుటకు శక్తి గలవాఁడు
గాఁడు. సాధ్యమగునంతవఱకు తక్కువ క్రియమానకు
వచ్చెడినుపనాగల్గిన అనుర్వనలయును. ఇట్లేతూర్పు
యగ్రతములను చొప్ప పరికు యగ్రతములకు మనదేశ
ములోనే చేసికొనవచ్చును. పెద్దపెద్దయపకరణములు
కావలయు నన్నచో, అవిదారు గ్రామములవారు చేరి
తెప్పించుకొని గాని, ఏదోయొక సాగుమునులముగా
తెప్పించి రహితున కిచ్చి గాని యపయోగింపవచ్చును.

6. మనదేశములోని విస్తృతములు గానుగాను
శ్రమింపించుచున్నవి. నూచిపెట్టెముల నెత్తి రహితున
కిచ్చు సాగుములు కొన్ని యేర్పడినఁ గాని వ్యవసాయ
ఫలము స్పష్టపడదు. వ్యవసాయశాఖవారు గీనిలో

వీలునుసాంతవఱకు పనిచేయుచున్నారు. శ్రద్ధవహించిన
కొన్ని సంగమములు శ్రద్ధవహించిన త్వరగా వృద్ధి
లోనికి రానేరదు.

ఇకను అనేకవిషయములలో శ్రద్ధవహించిన
వారు వ్యవసాయమును వృద్ధిచేయసచ్చురు. వాని నన్ని
టిని ఇచ్చటఁ జెప్పుట కనకాశ ముండదు.

తుదనఱకు దీనిని జదివినవారికి వ్యవసాయము
వృత్తులలోని కెల్ల ఆదివృత్తి యనియు, ఇది లేనిది
ప్రపంచము సాగి దనయు, దీనిని సాధించినఁ గాని ప్రజ
లకు ఊమము గలుగి దనియు తెలియును. భూమిని జీల్చి
ప్రపంచమును పోషించుచున్న రహితును మన మంద
ఱము కాపాడవలయును. ప్రస్తుతము చక్కగాఁ జదువు
కొన్నవారు, వ్యవసాయమున ను తప్ప, ఇతరవృత్తులం
చెల్ల ప్రవేశించుచున్నారు. ఇట్లు ప్రవేశించి రహితు
యొక్క పైకిమును ముఖ్యముగా తమసాఖ్యముకొఱ
కుపయోగించు పెద్దపనుసులు, దేశ ఊమముకొఱ
కును వృద్ధికొఱకును పాటుపనుసులు అనేక సాగుముల
లోఁ బాటుపనుచున్నప్పటికిని, రహితువృద్ధికొఱకు ఏ
మాత్రమును శ్రద్ధపుచ్చుకొన్నట్లు ననుపింపదు. ఇది
నూడ, అందఱకీ నాధారమున రహితుయొక్క యభి
వృద్ధిని గమనింపకుండుట మిక్కిలి వ్యవసాయము.

వ జ్ర గు లి క లు

ధాతుపుష్పికి, బలమునకు, ప్రాణమునకు రక్షింపుమియు సరపనుత్వమును కారణములు.

వ్యభిచారిము, సుఖిగోగములు, దురభ్యాసములు, విశ్రాంతి లేకుండుటయు ఆరోగ్యమునకు హానిని జేయును.

వైజ్ఞానికుల వజ్రగుళికలు వజ్రాయుధమువంటివి.

20 మాత్రలు గల డబ్బీ వెల 1-0-0

అమృతాంజనం డిపో, ఫోర్టు, బొంబయి లేక మదరాసు

శ్రీ గోపాలకృష్ణగోకులనిర్వాణతా రావలి

గో. రమాం తాచాద్యులుగారు

కడుపున గిరిని నెదజేసి కారణజన్మల లోకమాన్యుల

కొడుకుల; నందు నెవ్వరును గోకులకృష్ణుల కేమనస్తిలో?
కడుపున జచ్చునెట్టి చనె, గుటికి గుంచెను గాగ నేడ్చిచా
బడయగలానె క్రమ్మరను భారతమాతగో! యిది నాతనిలో?

1

చ. నయనున జిన్న యయ్యును భవత్సుతత్తుములందు సగ్గో
దయుఁ డయి సర్వభూతహితత్తునుఁ జై భవదంప్రీతిపద్మసే
న యనఁ దలక ధరించి తన ప్రాణము లర్పణచేసె భక్తి న
ట్టి యమితమాత్మనత్తులుఁ గగితుమె యెన్నటికైన? నమ్మరో!

2

✓ఉ. ఎదఁగొ నాకలోకమున కేగిరి నీతనయుల్ ధురంధరుల్,
హిందువు లేతదర్శములు యేడ్చిరి; గోకులకృష్ణుల జేగ, నే
మాదును? జక్రవర్తిమొద లంత్యజుడాఁక సమస్తమానవుల్
కుందుచునున్నవా రతనికోసము; తన్మహిమం బ డెట్టిదో?

3

ఉ. పిల్లలకోడి వీ; పైరులపిల్లల కోడి, భవత్సుతుల్ సిరుల్
కొల్లంగ నున్న విశ్వధనకోశమునగ జొరలేనివేళ, భీ
తిల్లకుఁ డంచు వారి కొక జెచ్చును జూపిన ధీరుఁ డేగె; నీ
పిల్లల కింక యి క్కెవరు? వేఱుగ నెవ్వరు దేవుఁ డొక్కఁడే.

4

ఉ. లేరె సురేంద్రనైభవులు లేరె సుధీతిలకుల్ జగన్మనో
హరిసరస్వతీరసవిహారులు లేరె వివేకమండితుల్
లేరె నరేంద్రచంద్రులును లెక్కకు నొక్కఁడె గాని శ్రీమహా
భారతగోష్ఠి గృష్ణువలెఁ బ్రాజ్ఞుఁడు గోకులకృష్ణుఁ డమ్మగో!

5

ఉ. సందియ మేల కృష్ణుఁ డగు సర్వవిధులుల నెంచి చూడ నా
యాదము చందముం గనిన నాతఁడె జ్ఞప్తికి వచ్చుఁ గాని శ్రీ
నందసుతుఁడు చాలఁడు గుణంబుల నేకసతీవ్రతగుణన్
నందసుతుఁడుగాఁడు రఘునందనుఁ డాతని కీడు తల్లిరో!

6

శా.గీ.తా.శాస్త్రప్రయోధివీచికలలోఁ గ్రడించినా రెదఁగొ
భ్యాతిక దన్నవనీత మొక్కరికిఁ జిక్కలేదు శ్రీకృష్ణగీ
తాతాత్పర్యము కర్మయోగ మని స్వార్థత్యాగి యై దేశసే
నాతంత్రజ్ఞుఁడు గోకులుం డలరె యాభివేషకలముఁ డె.

7

ఉ. కిర్మము జ్ఞానగర్భ మగు జ్ఞానము భక్తిరసప్రగర్భ, మీ
మర్మ మెఱుగి కున్న ఋణమాగ్నిమున జన దాత్మ; కిర్మమున్
నిర్మలబుద్ధి వేసెను మనసులు లోకహితాభిలాష; లీ
ధర్మము వృద్ధి చెదిక యధిర్మ మడంగి దడంగి దమ్మనో!

8

శా. హిందూనాత్మ యుగోదయార్క-సుషమాద్యవ్యవహారదేవగో
విద్రక్షిరణదేవదేశికపదస్వీకారలభాశలా
స్పృహజ్ఞానధినుండు గోకులుండు, తిష్ఠాశుండు సామాన్యమే ?
మందప్రజ్ఞుల కందరాపు తదసామాన్యాంతరాధిష్ఠనల్.

9

మ. ఘనగుణాలహరీతరంగివిలుత స్తంభిరవాగ్గుభజ్య
భణ దేశీయసభాగ్రహీతపతి మై భాషంప, సామాన్యశా
సననిర్మాణసభాంతరాశిమున శస్త్ర/శస్త్రీ బోరాడఁ గాం
చినవా రెవ్వరు విస్మరింపరునుమీ శ్రీకృష్ణగోపాలునిక.

10

ఉ. పాలకసాల్యబంధపరిపాలకమృత్రివిమాను దీర్ఘదృ
క్కాలి వరాంగి రాజ్యహితకాంక్ష స్వదేశజనోపకారదీ
క్షాలినితాంతరంగుఁ డని చాటిరి ముప్పవరు హౌదవప్రభుల్
చాలచి నె తననాగఁ డు జన్మము నెత్తినదాని? కమ్మనో!

11

మ. అతికారుణ్యము సమృద్ధితిహము, విద్యాహనులైన బస
ప్రతతి బోలును నందు రాట్నభలఁ దత్పరుండు వాదించి యీ
ప్రతతాసేతుహిమాద్రిమధ్యప్రజకుఁ బ్రారంభవిద్యానుహేళా
న్నతి సగించెను జక్రవర్తివలనక, శాధించె దత్తమృతిక.

12

మ. తరమే యెవ్వరికే నెఱుగఁ భగవత్సంకల్పముల్? గోకులుక
హరియించె సుకృతీ గతాయు వను వాక్యంబే సమీపక; జగ
ద్భరణ బెట్టులో ధీరు లందఱి హరింపక? మరెవరో యద్యదా
చరతిశ్రేష్ఠ యటన్న స్వాక్షిని? జగత్సామ్రాజ్యమే మొల్లందో!

13

ఉ. వేలకువే ల్గణింపఁగల విద్యలు నేర్చినవాడను, చాలియుక
జాలని వేతనంబునను సల్పెను జీవనయాత్ర పేదవి
ద్యాలయమందు; బేద యన నాస్తికభాగము గాని దానినిక
బోలునె యేక భానిలయముల్ ప్రతిభాసవశక్తిసంపదక?

14

మ. తులనీదాసును రామదాసు నను భక్తుల్ పుట్టి రెచ్చిట, వి
శ్మలభక్తిక దరియించి రెచ్చట నఖండజ్ఞాన నైరాగ్యని
శ్చలు లై, యట్టి పవిత్రదేశమునఁ దా జన్మించె గోపాలకృ
ష్ణుండు; నైరాగ్యపయోధి యైన నరుడే శుద్ధప్రభుత్వముకై ?

15

శా.ముందుఁ నెక్కయఁ జూడకుండఁగను నెప్పుఁ జేయఁ జెక్కార్చి మే
ముందుఁ దత్తుభుభక్తి భూతదయ; నిత్యజ్ఞేమ మీరెంట న
బృక్ దేశంబున కంచు సర్వవిషయంబుల్ నిర్విహింపగ స్రీ
హిందూ సేవక సంఘముక నిలిపెఁ దానే నాకుండై దానికే.

16

ఉ. ఎన్ని యింకఁ గణించి ధరియించెదు కాలభుజంగ ! మాదలక
భిన్న సహసహస్రపుష్పవీక్షల నుజ్జ్వల వీరత్నముల్ ?
తన్నవకాంతిపూరములు దక్కిన భౌతికలోక మే మగుక ?
గన్నులూ నీనులో కొంత గల్గకయుండిన స్త్రీ చేయుదే ?

17

మ. జననీ! లోకమునక బ్రన్మస్థులు జరాజాడ్యులు జిక్కి యి
తనువు బాసి ముకుందపాదముల జెడక సిద్ధులై యుడి, నా
దిని గా దంచు జగద్ధితాచరణపూర్తి జేయనికూడ జ
వ్వసము దూషిం యట్టి కృష్ణుఁ గొనిపోవక న్యాయమే మిట్టికే ?

18

శా.ఆపత్కాలము తల్లి! మా కిది మహాయానంబు ప్రాప్తించె మా
గోపాలుక భగవంతుఁ డేతలఁపుష్పిఁ గొనిపోయెనో గాని నా
మాపక్షంబును బూని దేవసభలో నాగ్లాడి సామ్రాజ్యముక
గాపాడుగలవాఁ డతండు పరలోకంబును సాభాత్మత.

19

ఉ. ఏమి హరింపగల్గితి ? విసీ! వచియింపు మకాలమృత్యువా !
యా మహనీయు దేహమున నస్థులు చర్మము రక్తమాంసముల్
పాముకొనంగ వచ్చెనె ఫలాబు ? తదాత్మపవిత్రసారభ
స్తోమము సోకెనే నతనిజోలికఁ బోదువె నాల్క- లార్చుమఁ ?

20

మ. అదియుం దక్కెనే నీకు ; నసికలు గంగాతర్జ్వలంబును శి
ష్యవరుల్ కల్పఁ బ్రయాగ వెల్లిగదా ! చర్మంబు రక్తంబు మా
నవసాదల్ పునహపురంబునను భస్మం బయ్యె; దిఘ్నాతిగో
నవహిందూజనధీవిభూతికి ననంతత్వప్రదం బయ్యెడిక !

21

ఉ. ధీరులు నాస్తికాగ్రణులు భీతిని బొందెద రోసిమృత్యువా !
నారకలోక మేగెడు జనంబులు నీ యధికారధాటికే ;
ధీరులు కర్మయోగులు నధీనులు గా, రలసిదుమూఁపుపై
స్వారి యెనన్చి పోవుదురు శాశ్వతలోకము ముక్తిసంగులై.

22

శా.గంగాదేవిరో ! నీ జలంబులను గ్రూకక బుణ్య మ న్మాటకు
ప్పొంగుక నామది ; యెందఱెందఱు మహాత్ముల్ నీదుగర్భంబులో
నంగం బస్థులు దాచి పెట్టిరి, తదీయానూనసంగంబునక
మాంగళ్ళం బగు నీకరీరమును నన్నుదేహ చేతనముల్.

23

వ. అలుకా ఇల్లు నడెన్ని పిల్వులకు? బోవా పిల్వుచున్నాను ని
 ర్మలసామ్రాజ్యసభాసదుల్ ప్రథితమిమాంసాసభాసభ్యులు?
 నిలుచుక స నట కేగకున్న బను లోసేత్తిజ్జ! ప్రాధ్విచిక్
 జలుకక రాదటె మోసముద్ర ధరియింపక బాడియే యిత్తిత్తి?
 24

చ. అశరణ లై భవత్సుతలు హా యని యేస్తుచునున్న వారు; నీ
 విశదవచస్సుధావిహృతి వీనుల కెక్కడి దింక నంచు నీ
 యశము దలంచి శిష్యజను లక్కట! కుంగుచునున్న వారు; తా
 మశనము మానినారు ప్రజ లందఱు; బల్కుగరాదె? గోకులా!
 25

ఉ. సోదరులార! తెండు మన శోకము చా విను నేమొ గాని యీ
 గోదసి వానిపల్కులకు రూక్షము చేరంగనిదు వీరులక;
 వాదుల మాని యీ కతని పాదము బట్టి చరింత మాపయిక్
 భేదము బుట్టినీయఁప సుమీ మనది క్కగు శ్రీనివాసుడే.
 26

ఉ. శ్రీ కరసద్గుణాన్తపుఁ డశేషజగద్భరణైకదక్షుఁ డ
 ప్రాకృతదివ్యమంగళవిరాట్పురుషుఁడు విశుద్ధమూర్తి య
 స్తోకవిలాసబుద్ధిమహితుఁడు కృపారసికాంతరంగుఁ డై
 గోకులకృష్ణు నాత్మకుచు గూర్చు బ్రశాంతరసానుభూతినిక్.
 27

అ మృ తాం జ న ము

అన్ని నొప్పులకును లోక విఖ్యాతమైన మందు

రజస్వలా వివాహములు

పల్లవ సూర్య నారాయణ రావు గారు

ప్రీతిని శాస్త్రములు నిషేధించినను, నిషేధించినాను నను, ఇవి జరగించుటచలన గొప్ప సాధిత్యము వచ్చుననిగాని, దేశమునకు అధిష్టము వచ్చుననిగాని నా యభిప్రాయము కాదు. పూర్వము మనశాస్త్రములు నిజముగా వీనిని నిషేధించినను, సామయిక సామాన్య ధించిన వగుటచేత, సామాన్యవృద్ధి కనుకూలముగ నున్న యెడల, వీరిలో మార్పులు చేసికొనవలసినదే. కాబట్టి ముందుగా మన మాలోచించుకొనవలసిన విషయము : ఈ సంస్కరణమును హిందూ సభ్యతలో చొప్పించుట అసంభవమా? ఇది మన కర్తవ్యమైనయెడల, చొప్పించుటకు మార్గ మెదిలి? ఈవిషయములలో వాదనలు రెండు తరగతులుగ భాగింపవచ్చును— (1) పేతువాదము (2) కులక్రమాగత మైన భావనవాదము.

పేతువాదము

(ఎ) చిన్నపిల్లలకు పెండ్లిగొట్ట చేసినయెడల వారిలో గొడవములు మొదలు గనుక వారికి నైధన్యము రావచ్చును. కాబట్టి పురుషులకు ఇరువదియైదు సంవత్సరములకు పైన, పూర్వకాలములోన లేనే, పెండ్లి చేసినయెడల, బాలవితంతువులు తగ్గుదురు. వధూవరులకు వయస్సులో మిగుల వ్యత్యాస ముండగూడదు గనుక, ఆండుపిల్లలకు గూడ 18 సంవత్సరములు దాటికే తరువాతనే వివాహము చేయుట న్యాయము.

(బి) ఆండుపిల్లలకు 18 సంవత్సరముల తరువాతనే గర్భోత్పత్తి కలుగుట మంచి దనియు, ఈ లోపుగ వారికి పురుషునితో సంసర్గము కలిగినయెడల వారి శరీరపాటవమునకు మిక్కిలి నష్ట మనియు, బలశాలులగు పిల్లలు కలుగ రనియు మన శారీరక శాస్త్రములు కూడ హెచ్చరించుచున్నవి. కనుక ఆండుపిల్లలు మేజర్లయిన తరువాతనే వివాహమాడవలెను.

(సి) సామాన్యవృద్ధికి శ్రీవిద్య మూలము గనుక

మగపిల్లలవలె, స్త్రీలకు కూడ 18 సంవత్సరముల వయస్సు వచ్చునట్లైతే సుమారు పదియే నేర్పరియెడల, వారిని నిజముగా సామాన్యవృద్ధికి గూడయోగింపవలెను. ఈలోపుగ వివాహము చేసినయెడల, వారి విద్యకు భంగము కలుగును. ఇట్టి మిశ్రితవిద్య క్షయమునకు శ్రీల కేతనూ త్రము లాభము లేదు.

(డి) ఆండుపిల్లలను బాగాగ చదివించి వృద్ధులగుట చేసి నయను వచ్చిన తరువాత పెండ్లిచేసినయెడల కన్యానగ్రస్తులములు మొదలగు సామాజికములు అలగుదురు.

(ఇ) వివాహ సామాధము నిష్కరించినయెడల, వధూవరులు భావనశీలములైతే అంతరంగమునకు కనే, వారియుభయుల ముష్టమునకు వివాహము అంతా వలయును. ఇట్టి వివాహముగకు ఈభయములు మొదలగు యాడవలెను. స్వయానగమే పిల్లలకు వివాహము, ఉభయులకు బాడగూడుదుగు అత్యంత ప్రేమ భావములకు వారు వివాహముగకు ముందు సమంజేసి కుగించుట దినములే వారికి నుజిన ముఖ, పట్టించిన వివాహము రానివి.

(ఎఫ్) పురుషులను, స్త్రీయును సమంజసముగా త్రయము అన్ని విషయములలోను కలిగియుండునట్లుగ ఉభయులలోనుగూడ ఆత్మ ఒక్కటే. ఉభయులు సమముగ జ్ఞానవంతులగుట యంత్యగోర్ధ్వము. పురుషులగాని స్త్రీగాని తనయెట్లము వచ్చినపుడు వివాహము చేసికొనవచ్చును; లేదా బాత్రిగ మంచివేస బ్రహ్మచర్యమును నుండవచ్చును. వివాహము జరిగినతరువాత ఉభయులకు ఏకారణమునలన నైనను, ఒకరియొద్దొకరికి అనిష్టము జనించినయెడల వారు తమవివాహబంధమును ప్రశ్నిపివేయవచ్చును. అట్లు వారి కధికారము లేనియెడల వారు యావజ్జీవము దుఃఖసముద్రము పాలగు

దురు. కాబట్టి ఉభయము ముందుగా కొంతకాలము దీక్షాలోచనచేసి, ఒకరిమంచిచెడ్డలు ఒకరు తెలిసికొని, మిక్కిలిన్నీహము కలసినతరువాతనే వివాహమాటకు కంగీర్పించవలయును. ఇదియే స్వభావస్థితి.

కులక్రమాగతమైన భావనవాదము

పైని చెప్పిన హేతువాదము సంతయు లోగికిరించినను, అట్టి వివాహములు చేయుటకు జనసామాన్యమునకు మన సామర్థ్యముంది. యువతీ వివాహములు ఆచరణలోనున్న పాశ్చాత్యదేశములవారి చర్య గమనింపగా, ఆవి మనకు పనికిరా వని మీరి యభిప్రాయము. దీనిని గుఱించి కొంత వివరించెదను.

ఆంధ్రప్రదేశ్ లను పెద్దవాగ్రహించేసి వివాహములు జరిగించినయెడల, వారియష్టప్రకారము భర్తలను సహించించుకొనుటకు వారిని వదిలివేయవలెను; ఇదాక్షత్రియలలోనలె వారికి ఘోషాదైనను ఏర్పడుకవలెను. ఈ రెండుమార్గములను సాధుమునకు అన్వేషించుట ముఖ్యం. పాశ్చాత్యులలో స్త్రీస్వాతంత్ర్యమువలన ఎడమ వివాహమునకు ముందు తమ ప్రయత్నముచేత మోసపుచ్చబడినో, వివాహమైన తరువాత వివాహ బంధమును ఎడమ ప్రశంసనలసివచ్చుచున్నదో, ఎంతను ది తల్లిదండ్రులను అక్కడెట్లెట్లను గుఱిసాగిరిములో మూచుచున్నారో, ఆదేశములను చూచినచప్పునాగే గాన, వారి వాస్తవత్రికలను స్వభావ స్వస్థలలో నిడిన వారి నవలలను చదువుచున్న వారు కూడ గ్రహించుటలగు.

మన సాధుములలో కొన్ని చెప్పగు లుండవచ్చును గాని, పాశ్చాత్యసాధుములలో కూడ అనేకము లున్నవి. కాబట్టి మన యాచారములను త్యజించి వారి యాచారములను మన కాదర్శములుగ పెట్టుకొనఁగూడదు. సభానరుల కస్పష్టము కలిగినాతమాత్రముననే వివాహబంధమును ప్రోపనచు నని కొన్ని పాశ్చాత్య దేశములలో చట్టములు వెలునఁపచున్నవి. వివాహసమయములో, పెనిమిటిని ప్రేమించెదనుగాని అనునర్థినిగా నుండదని ప్రమాణముచేయనని నిరాకరించు స్త్రీలు బయలుదేలుచున్నారు. స్త్రీలు తమ పిల్లలకు పాలిచ్చుటలేదు; పురు

షులతో సమానముగు హక్కులకు పోరాడుచున్నారు; తమరు నాటకములు విందులు మొదలగువానికి స్వేచ్ఛగా రాత్రిబగళ్లు పోకుండ ఆటాకిము కలుగు ననియు, తమ యావనమునకు భంగము కలుగు ననియు, తమకు పిల్లలు కలుగకుండ ననేకోసాయములను కనిపెట్టుచున్నారు. అక్కడి మగవారు, తమ భార్యలను పరపురుషులు ముట్టుకొన్నను వారిని వాహ్యైకి తమతో తీసికొనిపోవుచున్నను, వారియందు ఏవిధమైన నురభిప్రాయమును కలిగియుండఁగూడదు. భార్య పరపురుషునితో మాటలాడుచున్నపుడు భర్త నడుమ వచ్చి వారి రహస్యపుమాటలను వినఁగూడదు. భార్య భర్తలలో ఎవరికి ఎక్కిడనుండి ఏయత్తరము వచ్చినను, ఒకరిని ఒకరు విప్పి చదువఁగూడదు. ఇంటికి స్త్రీయే యజమానిని. స్త్రీని వైకయినను మిక్కిలి కారవింపక తప్పదు. స్త్రీని మూడుగ బాడిలో నెక్కించుటయు, కూర్చుండఁజెట్టుటయు తరువాతనే పురుషుడు కూర్చుండటయు న్యాయము. తమభార్యలు పరపురుషులతోనే నాట్యము సేయవలయును. ఇట్టి వసులు సామాన్యముగ జరగుచున్నను స్త్రీల సాత్వికత్యమునకు ఏ విధమైన భంగము కలుగుచుండలే దని పాశ్చాత్యులు నొక్కి చెప్పుదురు. దీనిలో నొక సత్యమున్నదో మనము చెప్పలేము గాని, మన మనస్సులకు ఆయనస్థలలో పాత్వికత్యము నిలుపుకొనుట స్వభావవిరుద్ధమని శోచకమానదా. పాత్వికత్యమునకు భంగముకలిగినపుడు తాము వివాహబంధమును ప్రశ్నివేయఁగలమనివారు చెప్పెదరుకాని, భార్యభర్తలు కోర్టుల కెక్కి, ఒకరిమీఁద నొకరు నిందల నారోపించి, తుదకు ఒకానొకప్పుడు వానిని ఋజుపుటఁచుకొనలేక, మహాపణచేసికొనుటయో లేక యావస్థనము తిరిగి వివాహము చేసికొనకూడ వేలువేళుగ నుండుటయో తలపించుచుండును. వీని కన్నిటికిని ఒప్పుకొనువారు యువతీ వివాహముల నాచరణలోనికి కేచ్చుకొనుట కెంతమాత్రము మనము అభ్యంతరము పెట్టఁగూడదు. తక్కినవారి విషయమై ఆలోచితము.

యువతీ వివాహములు చేసినాత మాత్రమున,

ఎట్టి పాదిత్యము రాదని నా యభిప్రాయమేగాని, కులక్రి
మాగతమైన భావనల నిజము చూపుకొనలేని నావంటి
వారు సాక్షికి నేటిసూత్రములను గమనించి, వివాహ
విషయములలో సుస్థురణము ప్రారంభించెదరు. సుస్థూ
చారములు చలిమిడి ముప్పలవలె మన ముప్పప్రకారము
మార్పబడవు గనుక బ్రాహ్మణుల మనిగిర్వపడబడలను
కొన్నవారు అందఱు కూడి, ఎంతవఱకు కాలవశమున
మార్పులు కావలసియున్నవై ఆలోచించుకొనుట
ముఖ్యము. చట్టములు చేసికొన్నంత మాత్రముచేత
ప్రయోజనము లేదు. మనలో కూడ క్రిమక్రిమముగ
కులక్రిమాగత భావనలు మాత్రనకొలది మార్పులు
చేసికొనవచ్చును. చిట్టచివరికు అద్వైత సిద్ధాంతము
ననుసరించి, సర్వాశ్రమభేదమును తొలగించి, విశ్వమా
నవకోటిలో భేదరాహిత్యమును గ్రహించి, ఆహారపదా
ర్థములలోను వివాహములలోను ఇచ్చకు సచ్చిచ్ఛ
నడచుకొనుట కూడ తటస్థమనేమో!

రాజకీయ వర్తమానా విషయములలో సగ్రీవి
భావ ముండవలసి యున్నప్పుడు, నా ఘిక విషయము
లలో సహకారి మావశ్యకము కాదా! అడవిరాతుల
నుండి సుఖము తేర్చడినవి. అవి క్రిమముగా వెలిగినవి.
నాగరికత ప్రబలికొలది మతసూత్రములు, సీతీసూత్ర
ములు, న్యాయ సూత్రములు వృద్ధియగుదు సచ్చి
నవి. ఏసాఖమున కా సుఖము తేరచుట్టు నున్న సంగతి
సందర్భముల ననుసరించి పరిపూర్ణత వహించుది.
కాని ప్రతిసుఖములోను చలనమున్నది. అవి మనకు తెలి
యకూడ మార్పులు చెదూచునే యున్నవి. దూరము
నుండి మనము నడచుచున్న ఒకపటాలమును చూచు
చున్నయెడల, అది కొంతనేపటికిగాని చలిచుచున్నట్లు
కనబడదు; కాని దానిలోని ప్రతిపదాతులను నడచుచునే
యున్నాము. మన సుఖాచారములు మతముతో సుబం
ధించినవగుటచేత, శీఘ్రముగ మన మనుకొన్న మార్పులు
రానేరవు. అట్లని మనము తొందరపడి ప్రయోజనము
లేదు. ఏమిచేయక యూరకూగుట కూడ ప్రయోజన
కాది గాదు. నేన సోవుచుండగా, కొందఱు సిపాయీలు

ముందుగానే బాలు శత్రువులు వచ్చుచున్నారేమో
యని యెట్లు తెలిసికొనుచుండురో, అవిధముగానే మన
సుఖములో కూడ భైర్యశాలులు నూతనమార్గములను
త్రొక్కుచుండుదు. వారినలంబించి మాంసము సరియైన
దని సుఖము గ్రహించినయెడల, అది వానిని తనలో
చేర్చు కొనుచు, భేదాత్రోసివేయును. అట్టి సుఖ
సుస్థుత్తలవలన మనము కొన్ని ఆపాయములను
తిప్పించుకొనెదము.

మన మొత్త వేదాతులమైనను కులక్రిమాగత
మైన భావనల కతిసులభముగ త్యజింపలేము. చని
పోయిన భార్యచెల్లెలిని వివాహము చేసికొనుట తప్పు
కాదని శాసన మేర్పరచుటకు ఎన్ని సంవత్సరములు
ఇగ్లాండులో తగలలూడిరి? మన కీవిషయము ఎంత
యాశ్చర్యమును కలిగించుచున్నది! శాస్త్రాత్మకములను
మహమ్మదీయులలోను పితృప్రతిపత్తి విజ్ఞులను
వివాహము చేసికొనెదరు. ఇది మన కేతిరోతి కలి
గించును! ఇట్టి వివాహములు మనలో వ్యాపింపజేయు
టకు మనవారు శాసన నిర్మాణసభలో ఒక బిల్లును
ప్రవేశ పెట్టినయెడల మనలో నెంత గోల పుట్టును!
హేతువాదులును బట్టి దీనిలో ఏ ప్రేమన్నది? ఇష్టము
వచ్చినవారు అట్టి వివాహములు చేసికొనెదరు. అందఱును
చేసికొమ్మని చెప్పినామా యని వా కేల వాదింప
గూడదు? రజస్వలా వివాహములు శాస్త్ర సమ్మత
ములు కానిన నమ్మవారికి ఈ ప్రస్తుతపు బిల్లును
గుఱించి అంత యనిష్టము కనబడచుట ఒకవింత కాదు.
కాబట్టి యీ బిల్లునుకోరువారు కూడ హేతువాదులతో
పూర్ణముగ నేకీభవింపక, సుఖసుస్థురణములో కొంత
వఱకే వెళ్లదమందుకాని, పాశ్చాత్యాచారములకూస
నని వాదింపరు. మతములోగాని, హిందూధర్మశాస్త్ర
ములోగాని మార్పులు చేయనొల్లరు; నర్వాశ్రమ భేద
ములుండవలెనందురు; మనవావివరులగు మాంసకాండ
దందురు; మతమును త్యజింపలేదు; సుధ్యానందనము
కూడ చేయకపోయినను, యజ్ఞోపవీతము త్యజింపలేదు;
ఇంత యేల, కులక్రిమాగతమైన భావనలను చూపుకొన

లేదు; కాని, సంఘమువారు స్పష్టముగ ఆమోదించక పోయినను, హోష్టిభావముతో నైనను చూచిననేగాని, యేసొస్కరణమునైనను తామాచరణలోనికి తెచ్చుటకు సిద్ధముగ లేమరుచుకొని లోకవచకులని చెప్పుచుండురు; తమకు సమ్మతములేని చూచారముల నెన్నిటిలో చేయుచుండురు. ఇట్టి సంగతిసందర్భములలో మన మందఱము ముందుగా మనశాఖలలో సభలు గావించి కొంతవఱకు విద్యాధికులలో నైనను బహుజనాభిప్రాయమును తీసికొని సంఘములో సంస్కరణములను చొప్పించుటకు నా యభిప్రాయము.

ప్రయత్నింపవలెను. అప్పుడే ఆవి శీఘ్రకాలములో అమలులోనికి రాగలవు. అట్లు కానియెడల వ్యక్తస్వాతంత్ర్యవాదులు చేయుచున్న కొన్ని సంస్కరణములు జయప్రదముగ ఫలస్మృఖమునకు శీఘ్రకాలములో, రానేరక, కాలక్రవాహమునకు వదలివేయఁబడుచుండును. బ్రాహ్మణ సభల తీర్మానముల వలననే గాని శాసన నిర్మాణసభలగుండ నిట్టి సంస్కరణములను సంఘములో చొప్పించుటకు ప్రయత్నించుట నిష్ఫల మని నా యభిప్రాయము.

రాజభక్తి

భమిడిపాటి అయ్యప్పశాస్త్రిగారు

శ్రీ మేరీ రమణీచటి సహిత విష్ణుశ్లోక శాస్త్రిప్రభుం

జర్మన్యాంధ్ర మహాహవే విలసదైర్వాఖ్యభంగి భవో
శ్రీసర్వాధిపతిం కరం విజయలక్ష్మీయుక్త మంజుం ప్రభుం
కృత్వా రక్షతు సర్వద స్సుకహ శక్తప్రపంచేదకః. 1

మ. విజయుం బాండవసభ్యముం గలని యా విశ్వంబునం దంతయున్
విజయుం జేసినరీతిఁ బూర్వ మిపుడున్ వేదేగమే గూడె యా
విజయుం బాండవసభ్యముం బరహున్ వీరావు శాస్త్రిప్రభున్
విజయుం జేయుము నీకు న్నెమి క్కొదను సర్వేశా! ప్రసంగాస్మిహి! 2

ఉ. భారతరాజ్యలక్ష్మీ మును బాగుగ నోచిన నోముపంట నీ
సూరంద్రు నాఁడెలంగు రిపుశోషితుఁ డాగ్ర్యండు శాస్త్రిశేఖరుగ
దీరఁడగుదు నాగుండయి యంగరము సముక్త బ్రోచ నిక్షిప్త
ధీరుని రాజశేఖరుని దిగ్విజయాన్నియం జేయు మీశ్వరా! 3

మ. మును దా మెందలో యెలి రీభుపని యెప్పు గఱింద పొందెని మా
భువశాస్త్రింద్రుఁడలెన్ దయన్ గనుటలన్ గొత్తూహలం బొప్పుగ
గని పుత్రాల్ని బ్రోచునట్లు ప్రజలం గావంగలే నిట్లు న.
ర్వవయంబులో గొను శాస్త్రి కచ్చి జయమున్ గక్షింపుమా సర్వసా! 4

క. సంపూర్ణమనస్కులమై - సంపూర్ణుని ని క్షోలమును శాస్త్రివరునకున్
పెంపొందగఁ జేయుదు నిక - సంపూర్ణజయమున్ నిమ్ము సర్వాధిపతి! 5

గ. పులలను మేఁకలున్ గరయ పొల్పుగ నుండెనుగీతి నొక్కట
కొలనున నీరు ద్రావునటు గూర్చుదు వీరును వారు నాఁగ భే
దలవము లేక చేసి కడు భవ్యులఁజేసిన శాస్త్రిచక్రవ
ర్తి లలితవిక్రమున్ విజయత్పప్తుని జేయుము సర్వనాయకా! 6

చ. ఇదివఱ కెన్నఁడున్ ఫలిత మియ్యని భూముల మైగ మిస్స డీ
విడితుండు శాస్త్రి పుంగవుండు వేలకొలందిగ గర్వనీయుచున్
ముదమున రూప్యముల్ ఫలితమున్ గనునట్లుగఁ జేసె యమ్ము స
మృదమునఁ బ్రోచి శాస్త్రివరు మాధవ! శ్రీజయయుక్తఁ జేయుమా. 7

ఉ. భారతఖండచుండు గల భాగ్యపులక్ష్మీని జెంది శ్లోకమున్
శూరత నొంది సర్వలను జూచుచు బత్కపిస బుద్ధిచే
గ్రూరులఁ ద్రుంచి సాధువులఁ బ్రోచుచు నెంతయు మీఱియున్న మా
వీరుని శాస్త్రిశేఖరుని వేగ జయాంచితుఁ జేయు చుచ్చుతా! 8

అస్తమయము

రాయప్రోలు సుబ్బారావుగారు

వాడిన తలపూలతోడ నాశ్రమతరుల తేతకొమ్మలు కదలింప వేల ?

ఉదయగీతలు పాడు సదసశిశుకూతులుల్ గడ్గదశ్రుతుల మూల్కంగ నేల ?

పాడుచుచున్న సవిత్తముఖబిబమును గప్పి కాటుమబ్బులు వ్రేలుకాడ నేల ?

కులుకుబోకడల డాగురులాడు వయ్యరల్ కిదలక యెచటనో యెదుగ నేల ?

శాంతిచే నవ్యరాగనితాంత మునున

సుప్రభాత మెప్పటి కళాశుచి దొరగి

మయిలమునుగు గీలిచిన ట్లయిన దేల ?

కలుగదుగద ! దేశాద్వితము ? కృష్ణ !

1

ఉ. భారతనీరపుత్రులు ప్రవాసమునగు, బ్రిటిషురాజ్యసే

వారతి, దిక్కగ్రీద్రములు భ్రాతీల నెత్తుకుండ లిచ్చుచు

న్నారు; హాసింపనున్న తరుణులు నేటికి మోము మానె నీ

ధారుణి ? కయ్య ! తెల్లసరదాల్ల ప్రమాదముఁ ద్రోసి మెచ్చుంగ.

2

ఉ. వచ్చని పక్షతోటలను భాగ్యపడిం బగు పైరుపచ్చులక

విచ్చిన భోగగర్భ మగు బెల్లియ మక్కట ! పాపవైరిచే

వెచ్చనినెత్తుట దడిసి బీడయిపోయె ; పగుల్ మహాపదల్

హెచ్చువుగా మతెచ్చట నిసీ ! రణగతివిదాహవీడచే.

3

మ. * అనుచుక భానసవైసి భానన దురూహల్ గేచి యేచక, వినూ

తనశాఖాహసితాశ్రమద్రుమసమృద్ధచ్ఛాయల బోయితిక ;

వనిచక గోకులదుర్వియోగహతస్థిన్నాత్మహాహాకుల

స్వసముల్ గాఢికుమారనర్గములపజ్జుబట్టి యంతక విధి !

4

(స్తుతి)

సీ. జనియించినావు ! పానసమహారాష్ట్రఖండమునందు శ్రీచందనమువిధాన,

చవిచూచినావు ! శైశవమాది జేశసేవానందరుచి జనుశాలలీల,

సహియించినావు ! దూషణభూషణలు నిశాదినములు కాలనై తికునిరీతి,

ప్రకటించినావు ! పాలకపాలితాదర్శములు మాలయుభయగ్రములను బోలె,

ధన్యమొసరిచితివి జీవితమ్మ ! కృష్ణ !

కీర్తికన్యక యింక మేలగింపగలదు

భూభువనవీణ సీగుణమ్ములను నాడ,

పురుషగుణసాంద్ర ! గోకలేపూర్ణచంద్ర :

5

* శాంతినికేతనమునందు వ్రాయబడినది, వివాదవాద ప్రప్రథమమున గాంధీ కందినది. ఈ యాశ్రమమందు వారసుభాగము పాగు తరదికాకొనియు,

సీ. విప్పి చెప్పిలేవి నెట్టికిమిషనుమూను భారతన్న దుర్వ్యయభరణు ;
సాహసి-చితిపి కన్నన శనాసోగ్ గాజ్యహత్రములఁ బోనాట సలుప ;
ఫాపి-చితిపి భ్రాతృజనహగ్రిదాదర్శ మును భారతసేవ కాలయమ్ము
కిప్పి-చితిపి మాతృగర్భసంతానమ్ము లుచితవిద్యాభ్యాస మొనానాస ;
మనసు వాక్కును గాయమ్ము ననవరతము
చిరదురాశపరైశ్రమఁ జివ్వికి చివికి
సీరునిరలుపో ! తుది ధాగవ్రాసి
నావె ? నవ్వుచు 'అట్లప్రాణాలు' కృష్ణ !

6

సీ. చొక లుదగించిన నిరుకుమోజునఁ గ్రుల్లి నాయకధర్మాలుఁ బొయలేను ;
క్రభువుల విశ్వాసపడ మెక్కి, నుక్కితిఁ ప్రజలపక్షము భంగఁ జుంపలేదు ;
స్వాభావమునఁ గడటనాటసిము లాశి తల్లికడుపు చెడఁ దలంపలేను ;
సమయసీతిఁ దృణించి సూక్ష్మభ విజినడ, కిలహానివాటములఁ నిద్రపట్టెను ;
సీతీచాతుర్యమును, స్తనసేయ మును
దేశసేవనదీక్షయుఁ దీర్చినాపు
యోగివ్రాతెను ఫలనిస్పృహవాడ నగుదు
మేలుకీర్లు సహించి గోపాలకృష్ణ !

చ. శొలఁగిన యున్నతానన, మధోగతీఁ బడ్డ శిరోవిభూషణా
వళియు నుదాత్తదృష్టికరిపాసిముచ్చేఁ గని, భస్మసుప్తన
హ్నిలతీకమాన్ది మాన్యుజ్జయ మహాబాగ్యకుసుమపాళి మే
ల్కాలిపిలి దేశపూజకొఱకుఁ ! జననాయక ! గోకులగ్రాఁ !

8

చ. మలినములేని నృత్తిముఁ బ్రమాణముగాఁగిను సుంకరఁ జూపి, చు
స్థితపు దేశభక్తిలతికన్ మనసారిగ నాఠినాపుని
ర్మల మగు సామచెర్వుననుమఁ నలసింబలెఁ గాని పూలపే
నలఁ దలఁదూఁగు భాగ్యసంగతిఁ దిలకింపకపోయి తనకృత్యా !

9

చ. కలఁగి కృశించియున్న లతికామశి తాఁ గడసానిపూల న
ర్మిలి వనలక్ష్మి కిచ్చియె శమించువిధమ్మున, వాడి నాశి శో
పిలిన శరీరబుద్ధిబలశీనముల గడ కొక్కికొక్కి-ట
నిలిపితివయ్య ! దేశజనసేవదసన్నిధిఁ బ్రాణపూజగఁ .

10

మ. స్థిరమై లాలన లొంగు నాభగతమాతృప్రేమపూర్ణాశీసుగ
దరభాగిమ్మునఁ దానకాత్మ ! నవసేతస్త్రిగిమ్ముగౌశ్మతిక
చిటుతల్ పెంపఁగఁ బల్లవింప జనసేవిష్కామసేవానతా
కురముఁ జూతువుగాత ! గోకులమణి ! గోపాలకృష్ణగ్రాఁ !

11

GOPAL KRISHNA GOKHALE C.I.E.

गोपाळकृष्ण गोखले सि. व. अ.

దేశచరిత్ర - నవలలు

తణికెళ్ల వీరభద్రుడుగారు, బి. ఏ. (ఆరవ)

స్వదేశచరిత్రను నేర్చుకొంటుంటే ప్రతిమనుజునకు నత్యావశ్యకము. అట్టి దేశచరిత్రాపరిజ్ఞానము దేశాభ్యుదయమునకు మిక్కిలి సహకారి. పూర్వమం దెట్టి వీరప్రధానములు మన మాతృదేశము నలంకరించిరో, ఏయే రాజ్యము లభివృద్ధి చెందెనో, వాని నెంతటి మహాచక్రవర్తులు పాలించిరో తెలిసియుండుట సంతోషదాయకము. అంతే కాక, అట్టి పుణ్యదేశమున కేల యిట్టి ఊడతయల్పినవో గ్రహించుట మిక్కిలి యుపయోగకారి. మన ప్రాచీనుల ఘనతను గూర్చి వినినప్పుడును, హైందవవీరుల పరాక్రమమును ఆర్యవనీతల మానరక్షణమును దేశభక్తుల స్వాగత్యాగమును గుఱించి చదివినప్పుడును, ఒడలు పులకరించి మనయం దొక నూతనశక్తి జనించును. ఇట్టి మహాపురుషుల సంతతివార మని మది యుపాంగ, మన జాతీయాభివృద్ధి కవకాశము కల దని యాశ పుట్టి, ఆత్మశక్తియం దొక వింతనమ్మకము కలుగును. ఆ యాత్మనిశ్వాసమునకును దేశాభ్యుదయమునకును పరస్పరసంబంధము కలదు. అట్టి స్వజాతీయవిశ్వాస ముద్బవించినపుడే మనకు మన ప్రాచీనుల పావనచరితములందు మఱితే కొత్తూహలము కట్టటయు, మనము సదా వారి నామోచ్చారణము సేయుచు హృదయములందు నూతన బీజములు నాటుటయు తటస్థించును. ఆధునికాంధ్రదేశస్థితిని గూర్చి యిండుకసేపు మోచనసేయువారికి 16 వ శతాబ్దమందు ఇంగ్లాండు దేశ మెట్లుండెనో జ్ఞప్తికి రాకమానదు. ఆంగ్లదేశము పరరాష్ట్రములతో పోరు సల్పుచు, స్వదేశరక్షణమునందు ప్రాణత్యాగమునకు దృఢులైన యాంగ్లకూరులు తమ దార్ధ్యమునుగూర్చి సంతసించునపుడు, వారికి తమ పూర్వులకు చరిత్రములు వినవలె నని యాశ వొడముటయు, కవీశ్వరులును నాటకకర్తలును సమయము చూచి గ్రంథములను వ్రాసి దేశచరిత్రను నేర్పి, దేశభక్తిని హెచ్చించుటయు మనకు తెలిసిన యంశమే. అవిధముననే మన యాంధ్రదేశమందు గూడ స్వదేశచరిత్రను తెలిసికొనవలె నని మిలిలేని యాతురత జనించినది. ఇట్టి విదాహమునకు చికిత్స యేది యన, తగిన గ్రంథములు చరిత్రలు వ్రాయబడుటయు, మన ప్రాచీనుల పరాక్రమాని పుణ్యగుణములు వేనోళ్ళ ఘోషింపబడుటయు తప్ప, వేరే లేదు.

దేశచరిత్రను ప్రజకు వాఙ్మయరూపమున తెలియజేయుట త్రివిధము. ఏదో యొక మహాకూరుని సాహసకృత్యము గాని, యొకానొక యుద్ధము గాని వర్ణించి పద్యకావ్యము వ్రాయవచ్చును. అట్టి కావ్యము లింగ్లీషులో వాల్టరు స్కాటు అను దేశభక్తుఁడొకఁడు వ్రాసెను గాని మన భాషయం దున్నట్లు గానింపవు. శివాజీమఠి మహారాజుయొక్క గాని, పద్మినివంటి మహావీరచరిత్ర

యొక్క గాని పవిత్రచరిత్రము కథగాఁ గల కావ్యము హృదగుమును రంజింప, మన మనస్సు పరిశుద్ధత నొంది యొకంతసేపు ప్రాపంచికవిషయముల మఱచుటయు, మనయం దొకవిధమయిన భక్తి జనించుటయు, మన ప్రతినివాసముందును పవిత్రరక్తము ప్రవహించుటయు సహజము. చరిత్రను చిన్న కథలుగాఁ దీసి కావ్యములు రచించుటకు నాటకములును నవలలును నుచితములు. నాటకమునకును నవలకును నొక భేదము గమనింపవలెను. నవలయందు గ్రంథకర్త తానే కథను జెప్పును; పాత్రములను వర్ణించి తన యభిప్రాయమును వెల్లడిచేయుచుండును. నాటకమం దన్ననో గ్రంథకర్త మనకు గోచరము కాఁడు; అతని యభిప్రాయము గ్రహింపవలసినదే కాని తనంతట తాను తెలియజేయుఁడు. పాత్రలు చేయు కార్యములను బట్టియు వా రాడు పల్కులను బట్టియు మనము పాత్ర సంపాదకమును నెఱుఁగఁగలము. నాటకకర్త ప్రతివిషయమును ప్రత్యక్షముగా రంగస్థలమున చూపును. నవలాకారుఁ డయినవో నొకానొక పురుషుని గాని, పట్టణమును గాని వర్ణించినపుడు ప్రతి విషయమును విశదముగా చెప్పవలెను. ఇట్టి భేదములు కొన్నియున్నను మనము నవలలను నాటకములను ప్రస్తుతసందర్భమున సమదృష్టితోఁ జూడవచ్చును. నవలయందయినను ఒక పురుషుని గాని యొక స్థితిని గాని వర్ణించునపుడు గ్రంథకర్త దానిని జాగరూకతతో చిత్రించి, నాటకరంగస్థలమున నిద్రుఁడై డేలాగు పాత్రమును గాని మఱి పట్టణమును గాని చూడఁగలుగునో యావిధముననే పాత్రకుఁడు తన మానసిక నేత్రముతో స్పష్టముగా చూడఁగల్గులాగున, వర్ణింపవలెను. అట్టి వర్ణనమును నాటకవీర మని వాడవచ్చును ఈ నడుమ ప్రకటింపబడిన “ విజయనగర సామ్రాజ్యము ” లోని వర్ణనలు చిత్రముగాను స్వాభావికముగాను నున్నవి. జగన్మోహనీ విజయసింహుల పరస్పరప్రేమమును జ్ఞప్తియం దుంచుకొని యీ క్రింది వాక్యములను తిలకింపుఁడు:—

“ అంత నామె కన్నులనుండి భావములు మా క్రికజాలమనలఁ గ్రిందఁ బడఁజొచ్చెను. దానిని మన విజయసింహుఁడు కనిపెట్టెను. అతని హృదయము నీ రామెను. అతని కేమియుఁ దెలియలేదు. అతఁ డేమి సేయును బ్రయత్నింప లేదు. కాని యున్నయన్నముగాఁ జేరిరహులతోఁ గూడిన యాతని మంజులవాస్తవ మా జగన్మోహనీ కనులను దుఃఖవనారంభించెను. రంజిత హస్త మా స్థానాగ్రాహినియొక్క. తేజఃపాతమునఁ బడి కాలజలదనునలఁ బ్రాశించుచున్న యా కేశ పక్షమున మెఱుఁగిరియెవరె బ్రాశించఁజొచ్చెను. అతని హృదయము దుష్టు మనిమును. అతని నీనునమునఁజూచి స్మృతి లేదు. అది యుభయభక్త స్రష్టి యుండెను. అమె చూలూడుటకుఁ బ్రయత్నించెను. కాని చూట రాలేదు. ఎట్టికలె కిట్లనిమెను.” [పుట ౬౦.]

ఇట్టివైవర్ణ్యమే నాటకవీరచరిత్రము. ఆ కుండరుఁడు జగన్మోహనీని కనులను రుహులతోఁ దుడుచుటయు వారు మాటాడలేక చేష్టలు దక్కి బొమ్మలవలెఁ నెలువఁబడుటయు రంగస్థలమందలి ప్రదర్శనమునలె స్పష్టముగా కదలేయెడుట కానించుచున్నది ఈ కైలి నాలభ్య

మేమి! ఈ వ్యవస్థ మెంత స్వాభావికము! దీర్ఘసమాసములును పదగుంభనమునైనై యగు నని యూహించు ఒక లెంపటి వెట్టివారు!

చరిత్రగ్రంథములు కావ్యము లనినెంచుకొనుట కొకగుణము ముఖ్యముగాఁ గావలసియున్నది. దానినే మనము కవన మని పిలువవచ్చును. కవనమున్నచో గావ్యమగును. ఈ కవితాచమత్కృతియే చరిత్రగ్రంథమునకును ప్రాణము. చరిత్రలయందువలె, చెప్పిన యంశములు వట్టి పొడిమాలతోఁ జెప్పక, ఉపమానాద్య లంకారములు గల తైలితో వ్యాదయరంజకముగా వర్ణించినచో నట్టి గ్రంథము రసపూరిత మగును. నుజ్జీయు దేశచరిత్రయందు విఖ్యాతి చెందిన యొకానొకపురుషుఁడు వర్ణింపఁబడినను, మనుష్యమానసము చిత్రింపఁబడి మానవునకు రసజోషాయము చూపఁబడినను, అట్టి గ్రంథము కావ్యమే యగును. అందుచేత నవలలు కావ్యములు కావచ్చును గాని చరిత్ర లన్నియు కావ్యములు కావు. విమలాదేవి యను నవల ఔరంగజేబు జీవిత చరిత్రను కొంతకాలము తెలియఁజేసిన మాట వాస్తవము. ఆ నవలయందు దిలరనుగుణములు కలవు గనుక నే యది కావ్యమయినది కాని ఔరంగజేబు చరిత్రను గూర్చి వ్రాయఁబడిన పుస్తకము లన్నియు కావ్యములా?

చరిత్రనవలలను మూడు తరగతులుగా భాగింపవచ్చును. (1) చరిత్రయే కథాభాగముగాఁ గలవి కొన్ని. వానియందు చరిత్రాంశములకు తప్ప మాణివిషయములకు చోటుండదు. (2) మఱికొన్ని నవలలు పేరునకు మాత్రము చరిత్రాత్మకములు గాని నిజముగా శృంగారము ప్రేమ మొదలగు నంశములే వాని కథాభాగముగా నేర్పడును. చరిత్రాంశము వట్టి మిషయే కాని నవలాకారుని దృష్టి యంతయు జన్మనల యనురాగమును వారిసౌఖ్యమును గూర్చియే యుండును. హాణభాషయందు చాల్తరు స్కాటుయొక్క నవల లిట్టివియే. “పేమలత” యందలి కథ రాజపుత్రస్థానచరిత్ర యయినను, పేమలతామదనసింహుల ప్రేమానుబంధమే ముఖ్యముగాఁ దోచును. (3) మఱికొన్ని నవలలందు, చరిత్రాంశము ముఖ్యమయినను, ఇతిరీతికథలు నితరవిషయములను లేకపోవు; చరిత్రయే ముఖ్యభాగముగా నేర్పడును. “విమలాదేవి” “రాజీనయంత్ర” “నగుణ” “విజయనగర సామ్రాజ్యము”—ఇవి యట్టి వని చెప్పవచ్చును. విమలాదేవియందు విమలా విజయసింహుల ప్రేమయు, ఇందిరాదేవి చమత్కృతులును మిక్కిలి యానందమును గల్గించును గాని మొగలాయి చక్రవర్తికి రసపుత్రవీరులు పోరు సల్పిన విధమును, ఆ దుత్రియశూరశిఖామణులు తమ స్వాతంత్ర్యమును గాపాడుకొనిన విధమును నవలయందలి ముఖ్యాంశ మని చెప్పటకు సందేహ మేమి? మఱియు విజయనగరసామ్రాజ్యమందు ఆంధ్రసామ్రాజ్యమును ఆంధ్రపరాక్రమమును ఆంధ్రదేశభక్తియు వర్ణించుటయే గ్రంథకారుని ముఖ్యాభిప్రాయ మనితోచును. కథను రెండుభాగములుగా విభజింపవచ్చును. రామరాజును తురుష్కుల మోసపుచ్చుట కన్ని కపటోపాయములఁ బన్నినో, వారివారినుండి చక్రవర్తిని దప్పించుట కాతని మిత్రు లెట్లు స్వాధీనత్యాగము

చేసిరో, తుద కెట్టిసామ్రాజ్య సుప్రసిద్ధిచెనో కథకు ముఖ్యభాగము. భగవద్గీతానీతివిజయసింహులకును, స్వర్ణకమారీ రాధాకుమారులకును గల ప్రేమానుబంధము రెండవభాగముయి యున్నది. ఈ రెండుకథలకును పరిస్పరిసంబంధము కలదు. అది యంతయు నేల? ఆంధ్రుల యోధ్వమును శూరత్వమును ఏ హుపరాక్రమమును జ్ఞాపించుటయే గ్రంథకర్త ముఖ్యోద్దేశ మయినచో, నదా దేశాభిమానము గలిగి తమ భక్తులను ఆంధ్రమాత సేవకయి స్వాధీనత్యాగము సేయుమని పురికొల్పుచు పురుష పవనుతో యుద్ధభూమికి తామును బోయి తమ నాథుల వెంటఁ దోడునీడకలఁ దిగుదు, వారితోఁ బాటు శత్రుత్వము సేయుదు, తుదకు వారితో నేకంబునందే సమరరంగమునఁ బ్రాణములు విడిచిన యా వీరవనిల చరిత్ర నవలాకారుని ప్రధానోద్దేశమునకు భిన్నము కాదే! ఆంధ్రయువజనులే కాక యువకులు కూడ మానరత్నగురువును దేశరత్నగురువును ప్రాణములు గోల్పోయి రను విషయము కవి ప్రథమాద్దేశమునకు సహకారి యయి యాంధ్రసామ్రాజ్యమును నేనోర్వఁ జూటాగున్నది.

చరిత్రాంశము గల నవల వ్రాయుట చాల కష్టము. నవల నులుండగలది కాదు. గ్రంథకర్త తనోద్దేశము నాదృహింపమున దోయులకుఁ గలుపుటయే యుద్దేశముగా నుపయోగించుచో నేత చరిత్ర ననుసరించియే వ్రాయుట సులభమిది. ముఖ్యాంశములను చరిత్రాంశముల ననుసరించి వర్ణించినంతయొత్త కొన్ని చిల్లరచున్నటులు సామ్రాజీ చిత్రముగా వేయవచ్చును. కథను గవనంతయుగా నేర్పడుట కొన్ని విషయములను మార్చువలసినవచ్చును. కాని మన విమలాదేవి ప్రాణమును బట్టి చరిత్రను మార్చుగూడదు. ప్లాసీయుద్ధమును గూర్చి నవల వ్రాయునెడల సులూచాలాను దూషింపఁగలదు. క్షేత్ర సాహసనతుఁడనినను సులూచాలా గుర్తులు వ్రాయు నట్లు తన తెలిసిన యంత మే యని క్షేత్రసంధుఁడని నుభయభిమానుల సలవి భోపములను గుణము లవలంబునా? బ్రటిషు ప్రభువులు వచ్చుటచే దేశము స్పృహించెడినా గాని విరాగ్ధాభుల తనరాజును మోసపుచ్చుటను గప్పపుచ్చుచున్నా? కథకు చరిత్రాంశము ప్రధానమయినది కనుక, సాధ్యమయినంతవఱకు చరిత్రభాగమును కథలో నింపుట సులభమిది. నగుణ యను నవల యొకటి నూతనముగా ప్రకటింపఁబడినది. కథ సుహారావృత్తికేళిపుచ్చుచి. 19వ శతాబ్దము నందలి సుహారావృత్తికేళివీతియు, సుహారావృత్తిప్రచుఘటన చోలార్లు, సింధియా, బాజీరావు మొదలగువారి చరిత్రములును పూర్తిగా నందు చర్చింపఁబడినవి. ఆ నవలయందు దిలరీతికథలు లేకపోలేదు. నగుణకును సాంధ్యరంగవారికిని గల యనురాగము ముఖ్యమయినది. అది కాక వలసినంత హాస్యంపము కూడ ఆనవలయందుఁ గలదు. ఫజ్లా నను తురుష్కుబాలుని చేష్టలును, వానిచరిత్రమును మనకు హాస్యమును గలుగఁజేయును గాని యతఁడు ప్రధాన కథకు కూడ నావశ్యకమయిన పాత్రమే. క్షేప్రియయ కవిసారస్వ భామునిచే రచియింపఁబడిన చరిత్రనాటకముల పద్ధతి పరిశీలించిన వారి కేసంగతి బోధపడఁగలదు. నాల్గవపాద నాటకమున రెండు

కథ లున్నవి. చరిత్రభాగము ప్రధాన మయినది. హాస్యరసము నిచ్చు రంగము లన్నియు రెండవ కథకు చెందినవి. కాని పౌనీయవరాజు రెండు కథలకును ముఖ్యుడగుటచే రెండింటికిని సంబంధము కలదు. క్రమముగా వీనికి పరస్పరసంబంధము పౌచ్చు, రెండవకథ మొదటిదానితో నైక్యమగుటయు, దానికి సహకారి యగుటయు చూడఁగలము. వివిధరసము లున్నచో గాని గ్రంథము సంతసము నీయదు. కనుక నొకటికంటె నెక్కుడుకథలను గలిపినను, అది యన్నియు నొకఫలమునే నూచించుచున్నయెడల, చాల బాగుగా నుండును. అన్ని దారములు నొకచోట కలిసి ముడిపడవలెను. చమత్కారముతో వ్రాయఁబడిన నవలను గాని నాటకమును గాని స్తంభములమీఁద మోపఁబడిన ప్రాసాదముతో బోల్పవచ్చును. హాస్యము క్రంగుతుండుటకు ప్రతిస్తంభము నెట్లవసరమో నాటకమందన్ని యంశములు నవశక్యకమయి యుండుట మంచిది.

పాత్రపోషణము నవలకు ముఖ్యమయినది. మననవలాకారుల నేటలు నవలయందు పాత్రసంపోషణక్రమ మన నెట్టిదో యెఱుఁగరు. అది కాక కథాభాగమందెక్కువ శ్రద్ధ చూపి, పాత్రములను గూర్చి యోచన చేయనే చేయరు. కథ యద్భుత కృత్యములతో నిండియుండవలె నని కొందఱి యభిప్రాయము. కథాభాగమందెక్కువ యభిరుచి చదువరులకుఁ గల్పింపవలె నని యెంచి, పాత్రపోషణమును గుఱించి శ్రమపడరు. చరిత్ర ననుసరింపవలెను. మఱి కొన్ని చిల్లర మార్పులను చేయవచ్చును. కథానాయకునియందు లోకమందలి సద్గుణము లన్నియు మూర్తీభవించె నని వ్రాయు నాచారము కలదు. లేక సుతీయొకఁడు దుర్మార్గుఁ డాయెనా ప్రపంచమందలి సర్వదుర్గుణములును నతనియందే వాసముచేయుచున్నవని చెప్పదురు. కథానాయకుఁ డెంత ఘనుఁడయినను మనుష్యుడే యని జ్ఞప్తియందుంచుకొనవలెను. లేనిచో వింత గంగతులను జూచి యద్భుతపడి యిది కల్లయా నిజమా యని చదువరులు సంశయ మొందవచ్చును. వారును మనవలెనే మనుష్యు లనియు, నట్టివారు మనదేశమందండి రనియు నూచించుచుండుట యుచితము. సన్మార్గలకంటె దుర్మార్గలను వర్ణించుట కష్టతరము. వారియూహలు వారియద్వేషములును విశదము నేయవలెను. అది యేల? వారిహృదయ మంతయు నున కండ్లయెదుట నై పుణ్యముతో చిత్రింపఁబడిన ఛాయాపటమువలె నుండవలెను. ఈ విషయముననే కవి జాగరూకత వహింపవలెను. “విమలాదేవి” కంఠకును నయనపాలుని పాత్ర స్వభావోద్భవము, మిక్కిలి కష్టమయిన దని చెప్పనివారెవరు? చరిత్రనవలయందు నూతన పాత్రములు కూడ కల్పింపవచ్చును. “విమలాదేవి” యందలి యందెరయే దీనికి దృష్టాంతము.

చరిత్రాత్మక మగు నవలలవలని ప్రయోజనము లెవ్వి యని యెవరయినను ప్రశ్నింపవచ్చును. మన పూర్వికు లేకారణములచే ఓణదేశకు వచ్చిరి తెలియఁగలదు. ఏకథ చదివినను సంఘీభావము బల మనియు, నొక కుటుంబమున గృహకలహము పుట్టినచో నా

కుటుంబ మభివృద్ధిచెందుట కల్గి యనియు మనకు స్పష్టమగును. ఇట్టి నీతులు బోధపడి ముందునకు మార్గ మేర్పడవచ్చును. ఈ సందర్భమున నొక్క విషయము కొంచెము విచారమును కలుగఁజేయుచున్నది. వ్రాయఁబడిన నవల లన్నియు హిందువుల యాన్నత్యమును జాటుచు, తురుష్కుల దుష్కార్యములను గూర్చి దూషించుచున్నవి. తురుష్కులలో సత్పురుషు లగు చక్రవర్తుల చరిత్రలలోని భాగములను గూడ నవలలుగా మార్చి హిందువులకును తురుష్కులకును పరస్పరానుబంధమును నూచించు నవలయే, మన మందఱుము నిత్యమును ప్రార్థించు హిందూమహమ్మదీయ సమ్మేళనమును సమకూర్చిన దగును. చరిత్రనవలలవలని ఫలములు రెండు: కావ్యములను జదువుటవలనఁ గల్గు నానందము మొదటి ఫలము. రెండవది దేశచరిత్రను తెలిసికొనుటయు, దానివలనఁ గలుగు లాభమును. మన పూర్వచరిత్ర మనకుఁ దెలిసినఁ గాని మనకు ముందు రాబోవు సౌఖ్యమందు నమృతము కలుగదు. దేశసేవ చేసినఁ గాని దేశభాగ్యుడయ్యమన కనకాశము లేదు. మనకు మన శక్తి తెలిసినఁ గాని మనము దీనుల మనియే యెంచుకొందుము. అప్పుడు మన యత్నములు నిష్ఫలము లని తెలిత జెందుదుము. మన దార్ధ్యమందు విశ్వాసము కలిగినఁ గాని మన మేపనిని నెఱవేర్చుజాలము. హను మంతుఁడు మహాబలశాలి యయ్యుండైన సామర్థ్యము లెనయెదుట వర్ణింపఁబడినపుడే వైగ్య మానుటయు, సప్తముద్రములను దాటుటయు సంగభవించినది. మన శక్తి తెలియవలె నన్న సప్రాచీనుల యాన్నత్యము మనకుఁ దెలియవలెను. మానవజాతికి శిరోభూషణము లగు శీరాగ్రేనరులను పత్రికతాలిలకములను గూర్చి చదివినపుడే మన మనస్సు పవిత్ర మయి యా మహాపురుషుల సంగమముచే నానందమును బొందుటయే కాక, మనయందు దేశభక్తి జనించును. గాఢయైన దేశభక్తి ప్రతిమనుజునియందన్నఁ గాని దేశము బాగుపడనేగదా! ప్రపంచమందలి దేశము లన్నింటిలో మన దేశము ప్రాముఖ్యము వహింపవలె నన్న, ప్రజల లండఱు నెంత కాలము పాటువడి యెన్ని కష్టముల కోర్చి యెంత స్వార్థ త్యాగము చేయవలెను? తర్వాతఁ గద దేశమునకు సౌఖ్య మబ్బుట? “న మాతుః పర దైవత” మను మంత్రమును మనము నిత్యమును స్మరింపవలెనుగదా! ముప్పదిమూడుకొట్ల ప్రజల కేమియుఁ గొఱంత లేకుండ సమస్తసౌఖ్యముల నిచ్చి మన యాస్థిరముల నెఱవేర్చుకామఁదేనయి, మనకు జన్మ మిచ్చిన హైందవరాజ్యలక్ష్మి మనకు దేశమాత గదా! ఇట్టి పుణ్యదేశమందు జన్మ మొంది నకలసౌఖ్యములతోఁ దులయాఁగుచు “ఇది నాయది. నా జన్మభూమి” యని మది నుపొంగని మానవుఁ డెవఁడు? తల్లిలిడ్డలకు కష్టములు సంభవించినకొలంది పరస్పరప్రేమ హెచ్చినట్లు మాతృదేశమునకయి స్వార్థ త్యాగముఁ జేసినపుడే మన కామెయందలి భక్తి వేయిమడుగు లధికమగును. అట్టి నిజమయిన దేశసేవ యెంతటివారికి లభింపవలయు? “జననీ జన్మభూమిశ్చ స్యద్దాదపి గరియసీ” యని వాక్రచ్చిన మాతృసేవాతత్పరుఁ డెంత యనుదినశాలియో కదా!

ఆంధ్రోద్యమ తత్వము

చల్లా శేషగిరిరావు, బి. ఏ. గారు

ఆంధ్రోద్యమము నాంధ్రులే గాక యాంధ్రేతరులు గూడ ఆమోదించుట సంతోషదాయకము. అగ్నివాణిలో ముఖ్యులును విద్వాంసులు నగు శ్రీధర పేంకటేశ కేటార్లు, ఎమ్. ఏ., పి. హెచ్. డి. గారు ఆంధ్రోద్యమమునకు చేయుచున్న సహాయ మమూల్యము. వీరు మహారాష్ట్ర బ్రాహ్మణులు. వీరు గొప్ప సంస్కృతవిద్వాంసులు; అమెరికాదేశములో విద్య నభ్యసించి సాంఘిక శాస్త్రమునందు డాక్టరు బిరుదును సంపాదించి ఘనత చెందినవారు. ఆంధ్రోద్యమ మేనూ త్రమువలన హైందవజాతీయతకు తోడ్పడునో యా సూత్రము నాంధ్రదేశమం దాతటను బోధించుచున్నారు. వారి సిద్ధాంతములోని వినరము లన్నిటిలోను మన మేకీభవింపవలసిన పని లేదు. మూల సూత్రములు మాత్ర మిక్కడ వ్రాసెదను.

హిందూదేశములోని జనసామాన్య మంతయు దేశ భాషల నుపయోగించుచున్నారు. వారు రెండవ భాష నభ్యసింపరు. హిందీ గాని యాంగ్లేయభాష గాని జనసామాన్యమునకు సామాన్యభాష కానేరదు. విద్యాధికులు మాత్రమే రెండు మూడు భాషల నభ్యసించెదరు. జనసామాన్యమునకు జ్ఞాననాభివృద్ధి గావలయు ననిన, దేశ భాషలలోనే విద్యను బోధింపవలయును. పాశ్చాత్యవిజ్ఞాన మంతయు భాషాంతరీకరణము ద్వారా జనసామాన్యమున కందుఁబాటు చేయవలయును. అటులే సంస్కృతములో నున్న మన పూర్వుల జ్ఞాన మంతయు దేశీయులకు తెలియునట్లు చేయవలయును. విద్యను దేశ భాషలలోనే కఠిపినచో, అన్య భాష నభ్యసించుటకు వలయు దీర్ఘకాల మంతయు జ్ఞానసముపార్జననిమిత్త ముపయోగింపవచ్చును. జపాను దేశ మటులే వృద్ధిపొందినది. దేశ భాషల నశింపజేసి యేకజాతీయతను పెంపొందింపజేయఁగలుగుదు మను దురూహ కేవలము భ్రమ. పెక్కువేల వత్సరముల నుండి దేశ భాషలు పెంపొంది, యనేకమైన యుద్గ్రంథము లాభాషలలో వ్రాయఁబడి, యావాఙ్మయజ్ఞాన మంతయు దేశీయుల మనంబులలో జీర్ణమయిన కాలము

నందు, భాషలను నిర్మూలింపజేసి యేకభాషను దేశమందంతటను వ్యాపింపజేయఁగలుగుదు మనుటకంటె వెట్టి తలంపు కలుగనేరదు. దేశ భాషల యభివృద్ధి మూలము ననే దేశీయులు జ్ఞానాభివృద్ధి గాంచుట సాధ్యము. ఎన్ని దినములు దేశ భాషలను నిరసించి యాంగ్లేయభాష మీఁదనే మన దృష్టిని నిలిపెదమో యంతవఱకును దేశీయు లజ్ఞానాంధకారములో మునిగియుండుట నిశ్చయము. ఇదివఱకు మనము చేసిన లోప మదియే. కాంగ్రెసులు, కాన్ఫరెన్సులు, విశ్వవిద్యాలయములు, ఏవియు దేశీయులను నిద్రనుండి మేలుకొలిపియుండలేదు. దేశ భాష లభివృద్ధి పొందనలయు ననిన, విశ్వవిద్యాలయములలో దేశ భాష ప్రముఖత సహింపవలయును. అపుడు ప్రముఖ మగు ప్రతి దేశ భాషకును ప్రత్యేక విశ్వవిద్యాలయ ముండవలెను. హిందూ దేశములోని ముఖ్యమగు దేశ భాషలను మదింపువేయఁగా, ఐదునూ రని శేలి నది. ముప్పది కోట్ల జనము గల దేశమందు ఐదునూరు విశ్వవిద్యాలయము లుండుట యాశ్చర్యకరము గాదు. కాననే యాంధ్రభాషను పోషించుటకై యాంధ్ర విశ్వ విద్యాలయ మావశ్యకము.

ప్రజలకును దొరతనమువారికిని ఐకమత్య మభివృద్ధి గావలె ననిన, సర్కారుద్యోగులు దేశ భాషలను నేర్చుకొనవలయును. పరిపాలన మంతయు దేశ భాషలలోనే జరగవలయును. దొరతన మపుడే దేశీయుల యంగీకారముపై నాధారపడియుండును. ప్రజలు రాజ్య తంత్రమును గ్రహించెదరు. వారి రాజభక్తి నిష్ఠే తుకము గాకి, సహేతుక మగును. జనులు తమకష్టనిష్ఠురములు దొరతనమువారికి తామే నివేదించుకొన సమర్థుల గలిగియుండెదరు. ఎవరో యాంగ్లేయ విద్యాధికులు తమ స్వలాభము నిమిత్తము రాజకీయాందోళనము జరగించుచున్నారనెడి యపవాదమున కెడ ముండదు. కోర్టుగోని వ్యాజ్యముల గ్రంథ మంతయు దేశ భాషలలోనే జరగవలయును. సర్కారు తరపు లన్నియు దేశ భాషలలోనే ప్రచురింపఁబడవలయును. జనసామాన్య మంతయు పరిపాలనమందు శ్రద్ధ దీసికొనుటకు రాజ

కీయన్యవహార మంతయు దేశభాషలలో జరగుటకంటె మార్గము వేతేలేదు.

పరిపాలన దేశభాషలో జరగవలయు ననిన పరిపాలనాభాగ మంతటిలో ఏకభాష మాటలాడు ప్రజలుండవలెను. అనగా దేశ మంతయు భాషలను బట్టి విభజింపవలెను. ఆ కారణమును బట్టియే యాంధ్రులకు ప్రత్యేకరాష్ట్రముండవలెను. ప్రత్యేకరాష్ట్రము పాలకులకును పాలితులకును గూడ నవసరమే. పాలకు లనేక దేశభాషల నభ్యసించుట దుష్కరము. పాలితులు దేశభాషలోనే తమ న్యవహారములు జరపుకొనుటకు ఏలేర్పడును.

భాషలను బట్టి రాష్ట్రములను విభజించుటవలన నే హిందూ ప్రభువు సూచించిన స్థానికస్వపరిపాలనా స్వాతంత్ర్యము సత్యము కాగలదు. అట్టి విభజన లేనిచో ప్రతిరాష్ట్రము నేకలక్షణము గల యొక యంగము కానేరదు. భాషాప్రయుక్తరాష్ట్రవిభాగమువలన హైందవజాతి సంయుక్తజాతి యగు నను సూచన కనబడుచున్నది. భిన్నజాతులు బలపడినచో, అవి యన్నియుఁ గలసి బలపైన సంయుక్తజాతి యగుటకు మార్గ మేర్పడును. హైందవజాతీయత యపుడే సాధ్యపడును. హైందవజాతి యెన్నడును నేకలక్షణము గల జాతి కానేరదు. ఆంధ్రాభివృద్ధికి ఆంధ్రరాష్ట్రము ప్రధానము. ప్రత్యేక విశ్వవిద్యాలయము లభించుటకును పరిపాలన దేశభాషలో జరగుటకును ప్రత్యేకరాష్ట్ర మావశ్యకము. మతభేదములు, మహమ్మదీయ సమస్య—వీని స్పృహటవచ్చు నను ప్రశ్నకు జవా బొసంగఁబడుచున్నది. భాషాభిమానము మతమువలన కలిగెడియీర్ష్యలను సోఁగొట్టవలెను. మత మభిప్రాయముక్రింద మాటవలెను. జాతీయతకు భంగము రాకుండ మతవిశ్వాసములను కాపాడవలెను. హిందూమత మను ప్రత్యేక మతము లేదు. యెడటినుండి 'హిందూ' యను శబ్దము రాజకీయసంబాధ మైనది. అందువలన హిందువు లన్న మహమ్మదీయులకు కొప ముక్కఱలేదు. దేశభాషాప్రాముఖ్యమువలన మహమ్మదీయులు గూడ దేశభాష నభ్యసించును. ఏ రాష్ట్రములోనివా రారాష్ట్రభాషను నేర్చుకొనెదరు. వారికి క్రమముగా రాష్ట్రాభిమాన మేర్పడును. పరదేశ మగు టర్కీయెడ వారి యభిమానము తగ్గును. స్వదేశాభిమానము వృద్ధియగును. ఇది గాక

యా దేశములోని జనులే విశేషముగ మహమ్మదీయ మతము స్వీకరించినారు. కాన వారికి దేశభాష నభ్యసించుటకు కష్ట మేమియు కలుగఁబోదు. భాషాభిమానము వారికి కలిగినచో, హైందవజాతిలో వారును మిళిత మగుదురు. ఆంధ్రమహమ్మదీయులకు ఆంధ్రభాష యంగ భిమాన మెక్కువగ కలుగును. నంగమహమ్మదీయులు వంగభాషాభిమానము చూపుదురు. క్రైస్తవులు దేశభాషలనే యుపయోగింతురు. ఆంధ్రక్రైస్తవు లాంధ్రభాషనే యుపయోగించుచున్నారు. వారికి భాషాభిమానము హెచ్చినవెంటనే యాంధ్రజాతికి బలము గూర్చెదరు. వారికి గూడ హిందూ శబ్దార్థము తెలిపి యాంధ్రాభిమానమును వారిలో కలిగింపవలెను. ఆంధ్రదేశములోనివా రందఱు నాంధ్రుల మని పిలుచుకొనుటకు గర్వపడవలెను. "నేను ఆంధ్రుడను, నాది ఆంధ్రదేశము" అని ప్రతియాంధ్రుఁడును స్మరించుకొనుచు తనదేశము నభివృద్ధి చేసికొనవలెను.

ఆంధ్రోద్యమమునకు పునాది యాంధ్రరాష్ట్రము. ఆంధ్రరాష్ట్ర మాంధ్రుల యొకమత్యమునకును శీఘ్రాభివృద్ధికిని తప్పక చేయూత యొసఁగును. ద్వితీయాంధ్రమహాజనసభలో ఆంధ్రరాష్ట్రము వాంఛనియమని తీర్మానింపఁబడినది. తృతీయాంధ్రమహాజనసభలో ఆంధ్రరాష్ట్ర మావశ్యక మనియు యుక్తమనియు తీర్మానింపఁబడినది. ఆంధ్రనాయకు లందఱు, గౌరవనీయులగు శాసనసభా సభ్యులతోఁ గూడ, ఈతీర్మానము నైకకంఠ్యముగ నామోదించిరి. ఇది యంతయు శుభసూచకము, ఉత్సాహజనకము. కాని యాంధ్రు లొకను గట్టి యత్నములు చేయవలయును. ఆంధ్రోద్యమముయొక్క ముఖ్యసూత్రములు గ్రహింపవలయును. డాక్టరు కేల్కార్ గారు నెలవిచ్చిన ప్రకార మవి మూడు:—

- (1) భాషలనుబట్టి దేశమును విభజించుట, ఆంధ్రరాష్ట్ర మేగ్గుఱచుట.
 - (2) దేశభాషలలో విద్య గఱపుట. అందునకై భాషలను బట్టి విశ్వవిద్యాలయము లేర్పఱచుట. ఆ సూత్రమును బట్టియే యాంధ్రవిశ్వవిద్యాలయ మేగ్గుఱచుట యవసరము.
 - (3) పరిపాలన మంతయు దేశభాషలలోనే జరపుట.
- ఆంధ్రోద్యమ మీ మూలసూత్రములమీఁద నాధారపడియున్నది. ఈ తత్త్వమును దేశీయ లందఱు గ్రహించెదరుగాక!

మన గొప్ప దురవస్థ — దానిని తొలగించు నుపాయము

ఏ. సంజుండప్ప, బి.ఏ., బి.ఎల్. గారు

శ్రీకాలమున లోకమునందనేక విషయములలో మార్పులు గలుగనారంభించియున్నవి. శాస్త్రజ్ఞులచే క్రొత్తక్రొత్త పద్ధతులు కనిపెట్టబడుచున్నవి. ప్రజలకు ప్రయోజనకరములగు విధ విధయంత్రములు, సాధనములు కల్పింపబడుచున్నవి. వ్యవసాయము, వస్తుపరిశోధన, శరీరారోగ్యము, విద్యాభివృద్ధి, జ్ఞానవృద్ధి మొదలగు విషయములందు క్రొత్త మార్గములు కనిపెట్టబడుచున్నవి.

ఇట్టి సమయమున మానవులు తమ జన్మముయొక్క యుద్దేశమును కనుగొని యది సార్థక మగునట్లు వర్తింపవలయును. ఈశ్వర రాజ్య సమసరించి శ్రీపురుషు లేదియో యొక దేశమందును, జాతి యందును, కుటుంబమందును జన్మించెదరు. అట్లు జన్మించినపుడు వారు తమయందు దుష్టవృత్తులను కనుగొని వానిని నశింపజేసి పరిశుద్ధులై, జ్ఞానమును సంపాదించి తమజాతి యందును కుటుంబమందును దేశమందును గల దురాచారములను తెలిసికొని వానిని తొలగించుటకు యత్నింపవలయును. తమ కుటుంబములలో పుట్టు బిడ్డలకు శరీరారోగ్యమును గలుగజేయుచు, మంచినడతను విద్యను జ్ఞానమును నేర్పుచు, వారిని చక్కగా పెంచవలెను.

మనము శరీరారోగ్యమును పొంది పరిశుద్ధుల మైనచో, మన దేశ మంతయు బాగుపడును. మనవలె మనబాలరతును బాలికలకును మనము దేహోరోగ్యము నిచ్చి వారిని మంచి మార్గమందు పెంచి నచో, ముందు కూడ మన దేశము మంచి స్థితిలో నుండవచ్చును. మనము గతించినపిదప మన బాలరును బాలికలును మన స్థానము నకు వచ్చుచున్నారకదా! వారిని మన మిప్పటినుండియు మంచి స్థితిలో నుంచిన, వారు పెద్దవారై నపిదప మంచిత్రోవనే నడచుచు దేశమునకు మేలు చేయగలుగుదురు. వారి బిడ్డలకును నట్టి మంచి శిక్షనే యిచ్చుచు వారు దేశహితము నొనరింపగలరు. ఇట్లు వంశ పారంపర్యముగా మంచి నడతయే మనదేశమందు వర్ధిల్లి, మనము పుణ్యమునకు పాత్రుల మగుచుందుము.

మన మందఱుము జీవులము. జీవునికి స్థూల నూత్న కారణములను శరీరత్రయ మున్నది. భూలోకమున మనము పని చేయుటకు పయోగించు స్థూలదేహము మాత్ర మందఱికి గోచరించుచున్నది. తడిగుడ్డలో నీటివలె నూత్నదేహము స్థూలశరీరమున వ్యాపించి యున్నది. కామత్రోధాదుల కిదియే స్థానము. దీనికంటెను నూత్నమై యుత్తమగుణముల కాశ్రయమైన కారణశరీరము స్థూలనూత్నశరీరముల రెంటిని వ్యాపించియున్నది. దివ్యదృష్టి గల యోగులకు మాత్రమే నూత్నకారణదేహము లగపడును.

జీవుల మగు మనము భూలోకమున పుట్టి ధర్మావ్యవస్థకూ పమును తెలిసికొని, ధర్మయందే నర్తించుచు దేహములయందును దుర్వాసనలను పోగొట్టుకొని, పరిశుద్ధులమై సర్వభూతముల మేలు నకుఁగాను పాటుపడుచు పూర్ణులము కాకలము నని యీశ్వరుని సంకల్పము.

మేడకు పునాది బలమైనదిగా నుండుట యెట్లు ముఖ్యమో అట్లే పురుషార్థసాధనమునకు స్థూలదేహోరోగ్య సుఖశ్చము. స్థూలదేహ మారోగ్యముగా లేకున్న, నింద్రియములను చునస్సును స్వాధీనమునకు తెచ్చుకొనుట కష్టము. వానియందలి దుష్టవాసనలను పోగొట్టుట యంతకంటె కష్టము. స్థూలదేహోరోగ్యము మోక్షమునకు ప్రథమసోపాన మని వ్యాసులవా రాసతిచ్చియున్నారు. “శరీర మాద్యం ఖలు ధర్మసాధనం” అనఁగా ధర్మసాధనములలో మొట్ట మొదటిది శరీరము కదా! శరీర మారోగ్యముగా లేకున్న జీర్ణశక్తి తగ్గి, బాధ్యము ప్రబలమై, మేనడు నగములు బలహీనములై, శరీర మనోదాగ్ధ్యములు లేకపోవును. ఏపని చేయుటకును శక్తిలేక యిచ్చ లేక స్థైర్యము లేక నాపల్య మధికమగును. ఉదాహరణమునకుఁ గాను చేయవలసిన చిత్తిపనులు సేవ్యము మొదలగు కార్యములను చేయుటకు కూడ త్రాణ లేకపోవును. దీనిగలఁ గావ్యములు హెచ్చును; విద్యను జ్ఞానమును నభివృద్ధి చేసికొనుటకు వీలు లేక ధర్మసర్వరూపమును గ్రహింపఁజాలకపోదుము.

స్థూలదేహము అన్న మయ ప్రాణమయ రోశములను రెండు భాగములుగా నున్నది. అనారోగ్యస్థితిలో నీ రెంటికిని బలము తగ్గును. నూర్యుడు ప్రాణశక్తిని సదా భూమిపై క్రమస్థిరంచుచున్నాడనియు, ప్రతిమనుష్యుని ప్రాణమయకోశమున ప్రాణశక్తిని స్వీకరించి అన్నమయకోశమునకు వ్యాపింపఁజేయుచున్నదనియు, ప్రాణమయకోశమునకు శక్తి లెక్కునయైనచో, ఆశక్యక మైనంత ప్రాణశక్తిని అది యన్న మయకోశమున కియ్యఁగలదుననియు యోగులును శాస్త్రజ్ఞులును చెప్పుచున్నారు. ప్రాణశక్తి లెక్కునయైనచో, దేహమునకు దాగ్ధ్యము లేక బహువిధములగు బాధ్యములు కలుగును.

కాఁగుచుండు పాత్రయొక్క వేడిమి దానిలోని నీటికి వ్యాపించులాగున స్థూలదేహముయొక్క యనారోగ్యము నూత్నదేహమునకును వ్యాపించును గాన, దానియందు కామత్రోధాదులధికమై మనశ్చాంచల్యము గలుగును.

పాత్రలో పోయఁబడిన నీళ్లు వేడిగా నుండిన, ఆ వేడిమి పాత్రకు వ్యాపించులాగున నూత్నదేహముయొక్క యనారోగ్యము

స్థూలదేహమునకు వ్యాపించును. ఇప్పుటి డాక్టర్లు సహిత మీ యభిప్రాయమునే చెప్పుచున్నారు:—కోపము మొదలగు దుష్టసంకల్పములు స్థూలదేహములోని కొంత సామర్థ్యమును నశింపజేసి రక్తమందు విఘ్నములను పుట్టించి జాడ్యమును కలుగజేయును. శాంతిని సంతోషమును వృద్ధిచేసికొనుటచే ఆరోగ్యము వృద్ధిచేసెడి యణువులే రక్తమందు చేర్చుదును. ఈ సంకతులను పాశ్చాత్యవైద్యులు క్రమముగా పరిశోధించి నిరూపించినారు.

మంచి గాలి, నూర్యుని వెలుంగు, సత్తున, చుట్టు నుండు గడ్డి కలపు తీసివేయుట, మంచి నీరు కట్టుట మొదలగునవి చెట్టుయొక్క యారోగ్యమునకు అత్యవశ్యకము గదా? అట్లే శరీరారోగ్యమునకు మంచి గాలి, మంచి నీళ్లు, మంచి యాహారము, ఆయా శరీరములకు తగిన సాము, ఇంటి చుట్టుప్రక్కల మంచి స్థలము, ఇంటిలోపల చక్కగ మంచి గాలియు నూర్యుని వెలుంగును ప్రవేశించు నేర్పాటు ముఖ్యము. మరియు స్నానాదులచే దేహమును పరిశుద్ధముగ నుండుకొని శుభ్రమయిన వస్త్రములను ధరించుటయు, సాత్వికాహారములను భుజించుటయు మిక్కిలి యావశ్యకము. భంగిసారాయి మొదలగు మత్తునస్తువులను తీసికొనరాదను. అవి స్థూలశరీరమును చెఱపి సూక్ష్మశరీరమును గూడ చెఱపును. చెడ్డ కార్యములు వదలుట, యుక్తచేష్టలు, మితనిద్ర, శాంతము, ఇంద్రియ నిగ్రహము, ధ్యానము, భూతదయ, బ్రేవుడు అనందస్వరూపుడుగాన కష్టములు దుఃఖములు వచ్చినను చలింపక కష్టములు తాను పూర్వమందు చేసిన అపహ్న (బుణ్ణముబంధములు) తీటుటకై వచ్చినవని తెలిసికొని కష్టములను దుఃఖములను స్థాగ్యముతో అనుభవించుట, సదా శాంతస్థితియందుండుట, సంతోషముగా నుండుట, సద్ధర్మానుష్ఠానము...ఇవి యన్నియు గూడ స్థూలశరీర సౌఖ్యమునకు అత్యవశ్యకములు.

ఒకచెట్టు మంచిఫల మియ్యవలె నన్నచో, మొదట ఆచెట్టు మొలను భూమి సారవంతమై సత్తునగలదిగ నుండవలెను. చెట్టు కూడ రోగము లేనిదిగను బలము గలదిగను ఉండవలెను. చవుటిభూమి యందు విత్తనము వేసిన మొలకపోవును; మొలచినను బలహీనముగ పుట్టి యెంత పోషించినను చక్కగ పెరుగక జాడ్యములు మొండై చచ్చిపోవును; ఒకవేళ బ్రతికినను మంచిఫలము లియ్యక పోవును. ఇట్టి చెట్టునందు పుట్టు విత్తనములు మరల విత్తిన మిక్కిలి బలహీనమగు చెట్టు పుట్టి మరింత హీనమగు ఫలముల నిచ్చి బొత్తుగ విత్తనము లేకయే నశించి చెట్టు రూపము లేక పోవును. అట్లే మన స్థూలశరీర మనెడి చెట్టు ఆరోగ్యము బలము గలదిగ బన్నించి చక్కగ పెరుగవలె నన్న, స్థూలశరీరముయొక్క యుత్పత్తికి తల్లి దండ్రులు ఆదికారణము గాను, తల్లి భూమిగను తండ్రి విత్తనముగను నుండురు. చెట్టు వృద్ధికి భూమి ముఖ్యకారణముగ నుండునట్లు శరీరారోగ్యమునకు తల్లియొక్క శరీరారోగ్యము ముఖ్యకారణము. స్థూలశరీరము తల్లిగర్భమున మొదట ఏర్పడి నవమాసములు అచ్చట పెరుగును గదా? ఆ నవమాసములలో ఆవ

యవములు అన్నియు క్రమముగ నేర్పడి వృద్ధియై భూమిని ప్రవేశించును. గర్భమునందు శరీరము ఏర్పడి వృద్ధియగుటకుగాను తల్లి తనయొక్క రక్తమును బలమును పరిశుద్ధత్వమును నవమాసములందు నిమిష నిమిషము పిండమున కిచ్చుచుండును. తల్లియొక్క రక్తము బలము లేజన్యులచే గర్భమునందు పిండము నివసించు వెరుగుచుండును.

ఒక చెట్టునకు నిమిష నిమిషము వ్యాపించు భూసాగము వలె పిండవృద్ధికి ప్రతినిమిషము తల్లి రక్తము బలము లేజన్యు సదా వ్యాపించుచుండును. ఇవి తక్కువ యైనచో తల్లియందు పిండమునకు చాలినంత రక్తము లేక పిండముయొక్క యవయవములు చక్కగ పెరుగక పిండమునకు సామర్థ్యము లేక బిడ్డ బలహీనమై రోగపీడితముగ జన్మించును కాన, తల్లికి తగు రక్తవృద్ధి శరీరారోగ్యము ఉండవలెను.

గర్భధారణకాలమందు సాత్వికాహారములే భక్షించుచుండవలెను. సులభముగ జీర్ణము కాదగిన యాహారమును మితముగ భోజనము చేయవలయును. ఎప్పుడు కదలక పనిచేయక కూర్చుండుట మంచిది కాదు. మితముగ పనిచేయుట పరిశుద్ధమగు గాలి గల స్థలములందు నడచుట మిక్కిలి శ్రేయస్కరము. దుఃఖము కోపము భయము మొదలగునవి గర్భిణీశ్రీల కుండగూడదు. తల్లి సదాచారము గలదై శాంతముగను సంతోషముగను నుండవలెను. మనస్సులో దుఃఖము కోపము చింత క్రుంగియుండుట మొదలగు మనోవికారములు బొత్తుగ లేక యుండవలయును. తల్లియొక్క ప్రతి దుష్టసంకల్పమును మనోవికారమును బాణమువలె శిశువులకు తగిలి గర్భమునందు శిశువు బాధపడును. మరియు తల్లి మనసునందు పుట్టు దుఃఖము కోపము చింత మొదలగునవి తల్లి రక్తమును చెఱపి పిషము గలదానినిగ చేయును. ఇట్లు చెడురక్తము పిండమునకు వ్యాపించును. పిండము బలహీనమై యనారోగ్యము గలదగును. తల్లిని చిన్నప్పటినుండి శరీరబలము గలదిగను శాంతురాలుగను భక్తురాలుగను పెంచినచో గర్భధారణకాలమున గూడ ఆ గుణములు గలిగియుండును గాన పిండమునకు మేలు కలుగును. గర్భధారణకాలమున తల్లికి దుఃఖము కోపము కలుగజేయరాదు. ఇవి యామె కుండరాదు. తల్లియింటియందు చుట్టు నుండువారు ఆతిదయ గలవారై శాంతులగును భక్తులగును వర్తించవలెను. ఇట్లు చేసినచో తల్లి శాంతురాలుగను సంతోషిగను నుండును. తల్లియొక్క శాంతమును ఆరోగ్యమును మరియు నితరులయొక్క శాంతమును భక్తియును గర్భమునందు శిశువునకు వ్యాపించి యా శిశువు చక్కగ వృద్ధియగును; లేనిచో శిశువు జహవిధముల చెడును. నీమలో ఒక గర్భిణీశ్రీ గొట్టెలను కోయు కట్క యంగడియొడికి దినదినము పోయి గొట్టెల నరుకుటను మాచి యుల్లాసపడుచుండెను. ఆమె కొడుకును గనెను. వాడు పెరిగినవెనుక ఇలిరులను చంపవలెనను బుద్ధిగలవాడై కత్తి తీసికొని పోయి యిరులను నిష్కారణముగ చంపబ్రయత్నించుచుండెను. డాక్టర్లు దీనిని పరీక్షించి కారణము యో

చివరగ గర్భధారణకాలమందు వానితల్లి కటికవారు చేయు హస్త యందు సంపించుచున్న కారణమున ఆ సంకల్పతంగిములు గర్భము నందుండినపుడు వానికి వ్యాపించి వాడెట్టి యిద్దగులవాడై నిద్రించి నట్లు కనిపెట్టిరి. తాన గర్భధారణ కాలమున తల్లి శరీరాగోగ్యము గాంతము భూతదయ భక్తి గలిగి, సద్గుణములు వృద్ధిచేయు కార్యము లను చేయుచుండవలయును; మరియు పిండమును వృద్ధి చేయుటకు వలయు రక్తమును సామర్థ్యమును కలిగియుండవలయునా.

చెట్టు వెరిగెడి కాలమందు అది గ్రహించెడి యాహార మంతయు దాని పెరుగుటకే వినియోగింపబడును. అట్టి కాలమందు చెట్టునకు రోగము చీడ గలిగిన, అచెట్టు ఆహారమును గ్రహించు శక్తి లేక చక్కగ పెరుగక బలహీనమై గిటకబారి మంచి ఫల మియ్యదు. ఫలించిన చచ్చుఫలము లిచ్చును. ఇట్లు బాలురు బాలికలు పుట్టినపిదప కొన్ని సంవత్సరములవఱకు పెరుగుచుండురు. అనగా ఆహారములచే కొన్నేండ్లదాక తమయందు వృద్ధియగు రక్తము తమ శరీరమున పెంచుటకే వినియోగింపబడును. ఇది శరీరధర్మము, దేవుని యేర్పాటు. బాలికలు కనీసము 16, 18 సంవత్సరములవఱకు పెరుగు చుండు రని డాక్టర్లు కనిపెట్టియున్నారు. ఒకబాలిక ప్రథమరజస్వల (మొదటిసమర్త) యగుట ఆ బాలిక పెరుగుటకు ప్రారంభించిన దని నూచించుచున్నది. చెట్టు పుట్టిన కొంతకాలమువఱకు భూమి నంటియుండి పిదప త్వరగా పెరుగునట్లు బాలిక ప్రథమ రజస్వల యయినది మొదలు రెండు సంవత్సరములవఱకు వేగముగ శరీరము పెరుగుచు వృద్ధియగుచుండు నని డాక్టర్లు కనిపెట్టియున్నారు. ఇట్లు పెరుగు కాలములో మనము బాలికలను చక్కగ పోషించినచో, వారు రక్తవృద్ధి పొంది వాగుగ శరీరసౌఖ్యవృద్ధి గలిగినవారగుదురు. అట్లు చేయక ఈ రెండు సంవత్సరములలోపలనే నిషేధము చేసి మగనితో సంసారము చేయుటకు పంపిన భార్యగర్భల సంబంధము వలన బాలికలయొక్క శరీరమందు ఉడుకు పుట్టి నరములు మాంసపు కండలు పెరుగుట మాని వృద్ధి కాక చెడిపోయి శరీరము బల హీనమై చెడును. చక్కగ పెరుగుచుండు వజ్జిమైనకు తెగులు తగినయెడల వైరు తగ్గి కృశించి ఫలము నియ్యక చెడు లాగున, బాలిక వెంపు తగ్గి బలహీనరాలై గిటకబారి శరీరము ఎముకలు మెదడు కూడ బలహీనము లగును. గర్భస్థానము కూడ కృశించును. జీర్ణశక్తి తగ్గును. జీర్ణశక్తి లేమిచే ఆహారము తగ్గి శరీరమునందు బలము రక్తము తగ్గిపోవును. ఇట్లు హీనమైన రక్తము ఆబాలిక శరీరమును పెంచుటకే చాలకయుండును. తాన అట్టి సమయమున గర్భధారణము కూడ తలపింపినయెడల, ఒక రికి కూడ చాలని యన్నము నిరువురికి పంచిపెట్టినచో నొకరికిని చాలక యుభయంబు కృశించులాగున, తల్లిశరీరమునందుండు స్వల్పరక్తము తల్లికిని గర్భమునందుండు పిండమునకును ఈ యిరువురికిని చాలక పంచుకొనవలసినవచ్చును. తాన ఈ యిరువురు బలహీనులై కృశింతురు. బాలికకు ఇదివఱకే దాంపత్యముచేరగలిగిన బలహీనత అనాగోగ్యము గర్భధారణముచే హెచ్చును. దీనిచే ఆబాలిక గర్భధారణకాలమందు

అనేకబాధ్యములు బాధలు గల్గివి ఆహారమున దగహ్యము కలిగి అన్నము చక్కగ సహించక రక్తహీనులగుటచే హెచ్చును. ఇటువంటి బాధలను తలంపి అధికసంపాన. ఇట్టి అహారము అనాగోగ్యములగుటచే బాధలచే తల్లికి దుఃఖము కలిగియుండుటగును. కినియు బలము హీనమింది బాధపొంది చుడిపోవును. కినియు లేమిచే నిద్రింపి యిండ్ల బలధములగు బాధ్యములు పుట్టును. తల్లిశరీరము గిటకబారి సంవత్సరమింధ్రమగు నరములు మాలిగుకుండలు ఎముకలు బలహీనములగును. పుట్టిన యిచ్చుటకు చాలింపని రక్తము లేమిచేయు నిద్రింపింట్ల దుఃఖము మొదలగు మనోబాధలచేరన్నాపిండ్ల పుట్టును. గిటకబారి భూమియందు చెట్టు మొలచినను పెరుగకుండులాగున, మండము గిట్టునుగాని పెరుగక నశించును. ఒక వేళ పిండుగు బ్రతిక బిడ్డపించినను ఎరుక ల్లలే బలహీనమగు శిశువు పుట్టును. నైకాణములనే పుట్టినిష్టానము రక్తహీనమై బలహీనముగ ముండుటచే ప్రసవకాలమున తల్లికి బిడ్డను గనుటకు సామర్థ్యము లేకపోవును. ఒక వేళ ముండు మృత్రము సామర్థ్యముండినను మొలను చక్కగ ఎరుకలై ద్రోయి పోకపోవును. అది శరీరమందు నిలిచి పలుబాధలు లగు బాలింబు బాధ్యములగు గలిగి అనేకులు చచ్చుచుండును. ఇట్లు కృత్రికాలవిన కుటలములు అనేకములు నాశనమగుచున్నవి. తల్లి బ్రతికినను బిడ్డను గనక బాధ్యుట బలహీనరాలై, బిడ్డకు చాలింపని సాగు పోకపోవును. ఒక వేళ ముండు సమ సారము లేక పుట్టిన నుండి బిడ్డను 4 వ సంవత్సరమున నాశనమైయును నియ్యజాలకయుండును. ఇట్టి శ్రీమతి కామపురమున గల సద్గుణములు చుండును. కొన్ని కామపుర మునగల సామెలు. ఈ సమయమున నే యావనము పోయి ముగిలిన యుండును. (తల్లి బాలిక ముగిలిన శ్రీమతి పుట్టిన శిశువు పుట్టుకలోనే బలహీనులగు పుట్టి రాకకొగ వలన అలాంటి ఆరోగ్యము లేక పోవును. ఇట్టి శిశువులు పెరుగునగుటకు బలమగును. ఇట్లు దేశమందుండు శ్రీ పుంపు లు పుంపులు బలహీనులగు బాధ్య గ్రస్తులైన, దేశముయొక్క సామర్థ్యము తగ్గును. క్రిందియున్న దేవులు దేశకు వచ్చును.

ఈ విషయములన్నియు మనశాస్త్రములు బోధించుచున్నవి. ఇవి మన కనుభవసిద్ధమైనవి. పోషణముగ శరీరధర్మములు బోధించి కనిపెట్టిన గొప్ప డాక్టర్లు చెప్పినవియు బ్రథమే. బాలికకు ప్రథమ రజస్వలయైనది మొదలు రెండు సంవత్సరములు దేశమునందు పోషణముగ మార్పులు కలిగి ముఖ్యముగ పెరుగు కాలము. పుట్టికాలమందు నిషేధకార్యము కావించిన బాలికలు బలహీనులై చచ్చి శరీరము చెడుననియును, ఇందుచే అనేక కుటుంబములు నశించి దేశము హీనపడకునవచ్చుననియును, ఈ యన్ని కారణములనుబట్టి బాలికలకు ప్రథమరజస్వల యయిన రెండు సంవత్సరములలోపల నిషేధకార్యము బాత్తుగ చేయకూడ దనియును గొప్ప డాక్టర్లు బోధించు నిబంధనముగ నిషేధించుచున్నారు.

బాలికలకు బాల్యమున గర్భధారణముచేయుటకు నగునగు కీడులు, బాలురు ప్రాప్తయౌవనము గాకమునుపు గర్భాధాన కార్యము చేసిన, బాలురకును గలుగును. పక్షము కాని పచ్చికాయ

నుండి విత్తనము నెత్తి విత్తినవో పంచిచెట్టు మొలచునా? మొలచినను ఆచెట్టు జంపుగ మొగునా? అందు ఫలించు పండ్లు సాదగంతములుగ నుండునా? ఫలము బాగుగ నుండవలయు నని భూమి పంచినిగను సాదగంతముగను నుండకలెను. పితృనము నుంచినగను పక్కమైనదిగను నుండకలెను. అట్లే యతిబాల్యదశయందు శ్రీలకుఁ గాని పురుషులకుఁ గాని నిషేకకార్యము చేయుట గొప్పకీడు. ఇంతే గాక బాలుకు మొట్టమొదట బ్రహ్మచర్యాశ్రమము విద్య నేర్చుకొను కాలముగదా? చదువు పూర్తియై గురువునాజ్ఞ పొంది పిమ్మటఁ గదా నావాము చేసికొనవలసిగ. అట్లు చేయక చదువు కొనుచుండు కాలములోనే బాలుకు నిషేక కార్యము చేసినను చేసికొనుట కవకాశములు కలుగఁజేసినను నాని పగిలిన విద్యయందు నిలువదు. బాలుఁడు చెడిపోవును.

శ్లో. ఊనబోడతనగ్నయ పుప్రప్ర పంచవితతిం
యద్వాదతేపుమాకగర్భం కుష్టిపగ్నపద్యతే
జాతౌవాచుంజీవే జీవ్యద్వాదుర్వౌలౌదియః
తస్మాద్విద్యంతబాలయాం గర్భాధానంకారయేత్.

ఆర్యసంహిత.

అఁగా పగునారు సంవత్సరములనిండని శ్రీయం దిరువదైదు సంవత్సరములు నిండని పురుషుఁడు గర్భాధానము చేసినట్లయిన ఆ గర్భము కడుపునందే ఆపదనొంది న్రవించును. ఒకశత గర్భము నిలిచి శతపు గనించినను, బహుకాలము జీవింపదు. జీవించినను ఇంద్రియపటుత్వము లేక మిగుల బలహీనముగా నుండును. కనుక అతి బాల్యదశలో గర్భాధానము నేయఁడగ దని తాత్పర్యము.

శ్లో. పూర్వబోడతనగ్నా శ్రీ పూర్వవింశేన సంకతా
కుదే గర్భాశయే మార్గే రక్షే శుకేనిలే హృది
విగ్యంతుం నుతిం నూలే తతో న్యూనాబ్దనాః పునః
రోగ్యైవాయుః ధన్యోవా గన్యోధనతివైవా.

ఆర్యసంహిత.

అఁగా, పగునారు సంవత్సరములు నిండని శ్రీ యిరుగది సంవత్సరములు నిండని పురుషునితోఁ గలసినయెడల గర్భాశయ మార్గము, గర్తము, శుక్రము, వాయువు—ఇవన్నియు శుద్ధంబై మంచి బలము గల కుమారుఁడు పుట్టును. అట్లుగాక తక్కువ వయసుగలవారై నయెడల రోగము అల్పాయువు గల శతపుగాని పాపియైన శతపుగాని పుట్టు నని యభిప్రాయము.

శ్లో. కుమార్యశుమతీత్రీణి వర్షానపాసిత
త్రీభ్యోర్వర్షభ్యఃపరింపందేత్తుల్యం.

వాసిష్ఠకర్మసూక్తిము.

అఁగా ఋతురతియైన మూడు సంవత్సరములకు గర్భాధానము చేయవలయును.

ఇట్లు శరీరసౌఖ్యమునకు ఆదికారణము తల్లిదండ్రులే. బాలికా గర్భాధానమునకు అనేకబాలికలు బాలెంత బాధ్యములచే నశింపలేదా? శతపు లనేకులు మృతిపొందలేదా? ఇట్టి శ్రీహత్వి శకు హత్వి దోషము మనకు తటస్థించును గదా? ఇట్లు చిన్న వయస్సున చేయు నిషేకములవలనఁ గలుగు కీడులను కొన్నిటిని వివరింతుము.

1. బాల్యదశయందు శకువులు అనేకబాధ్యములు కలవారై,

వారిల్ల తల్లిదండ్రులకును మిగుల కష్టములు కలుగును.

2. బాల్యదశయందు చక్కగ చదివి జ్ఞానవృద్ధి చేసికొనుటకు శరీరసరోద్ధాన్యముల లేనిచో నెద్దవారైనపుడును దాన్ధ్యములేని వారై కుటుంబవృద్ధికిని దేశవృద్ధికిని పాటుపడుటకు సామర్థ్యము లేనివారగుదురు. అనేక కుటుంబములకును దేశమునకును కష్టము దాద్ర్యము గలుగును.

3. మనోద్ధాన్యము లేనిచే, గొప్ప విద్యలు శాస్త్రములు వస్తు శోధనక్రొత్తవిషయములు కనిపెట్టుట—నీనికి తక్కి లేక, ప్రపంచము నకు మేలు చేయుటకు వీలు లేకపోవును.

4. చిత్రస్నానం లేమిచే నునస్సు దుర్వాసలఁ గలదై దుష్ట బుద్ధులధికమై దుష్కార్యములు కావించి తాను చెడి అనేకులను చెజువును. నునస్థిమము లేనిచో భక్తి జ్ఞాన వైర్యాదులు సాధించుట కవకాశము లేకపోవును.

5. దీనిచే దేశము చెడి ఇట్టివారి సంఖ్య వృద్ధి కాను కాను దేశము దినదినము హీనస్థితిని చెంద, మన దేశప్రజ లందఱును హీన దశను చెందుదురు. నుంచి కుటుంబములు లేకపోవును.

6. భక్తులయు పతిశ్రవణయు బ్రహ్మనిష్ఠులయు సంఖ్య చిగ్గును. సహాత్ములు జన్మమెత్తుటకు తగిన యోగులను దృఢాంగులు నగు దంపతులు లేమిచే వారు మనదేశంందు జన్మమెత్తకపోదురు. ఈ కారణముచే పరిశుద్ధతేజస్సు తగ్గి మనదేశము దుష్టతేజస్సుచే నిండిన దగును.

7. ఇందుచే దేశమంతయు చెడి దుష్టబాధ్యములు బలమైన, రోగములు ఔషధములు పలువిధములగు గొప్ప కష్టములు దేశములో వృద్ధియగును.

8. ఈ పాపముచే పశ్వాదులను మైదులును కూడ చెడును. ఇన్ని విధముల కష్టము కలుగఁజేసిన పాపము, బాలుకును బాలికలకును గర్భాధానము చేసి బాల్యదశయందు గర్భాధానమున కవకాశమిచ్చిన మన కెల్లరకును గలుగును. దీనిచే ఇట్టి మన మనేక నరకబాధలనుభవించి ముందు జన్మములంద దధికకష్టములును బాధ్యములును దేహపీడలును గలవార మై మితిలేని బాధలు పొందుదుము. నానావిధములుగ హీనజన్మము లెత్తికష్టపడుదుము. ఇట్లు బాధపడక సద్వృత్తియందు వర్తించుటకు దేవుఁడు మనకు జ్ఞానమును స్వాతంత్ర్యము నిచ్చియున్నాఁడు. సోదరీసోదరులారా! మన వంశములను కులములను దేశమును భక్తిజ్ఞానములను నాశనముచేసి ఇట్టి యమిత దోషము పొందుట మేలా? లేక మన దేశము నన్ని భద్రముల నాశనము చేయు బాలికాగర్భాధాన మనెడి బ్రహ్మరాక్షసిని చంపి మనలను మనదేశమందు రాబోవు ప్రజాతోటిని సౌఖ్యస్థితికి తెచ్చి పరిశుభులను చేసి కానాడి యమితమగు ఫల్యమును పొందుట మేలా? ఇట్లు ప్రతి శ్రీయును పురుషుఁడును బాలికాగర్భాధానము నాపుటకు తగు ప్రయత్నములు చేయవలయును. దీనికి తగిన బోధలు చేసి యేర్పాట్లు చేసి యట్లు ప్రతివాఁడును వర్తింపి యితిరులను వర్తించు నట్లు చేయవలయును. మన విడ్డల శరీరాశోగ్యమును గామోద్ధి వృద్ధి చేయవలయును. ఇట్లు చేయుటకు వలయు జ్ఞానము, దాన్ధ్యము, దేశభిమానము, శ్రద్ధ, భక్తి, భూతదయ జగదీశ్వరుఁడు మన కిచ్చుగాక!

భ య ము

గాడేపల్లి సూర్యనారాయణశర్మగారు

భయమును బ్రహ్మరాక్షసి కృపారహితాత్మ జగము లెల్ల వి

స్మయగతి నాక్రమించుకొని మానవుని దన కీలుబొమ్మ గాఁ
గయి ధరియించి త్రిప్పుచు వికాసము మాసి కళావిహీనుఁడై
నయ మరయంగరాని పశునైపు శి నొంచి కలుచినై చెడిన్.

1

శే. జ్ఞాన మెచ్చినకొలదిని బ్రాహ్మికోటి-సకలవిధముల భయము నొంచగఁదలంచు ;
ముందువెనుకలు చెలియని ముద్దుబిడ్డ-డమితసంతోషితాత్ముఁడై యూడుకొనును.

2

శే. తెలివితేటల నరుకగఁ జ నలఁతియైన-జుతువులకె యెక్కు-ను సంతసంబు నెలుగు ;
నన్ని యుండిన మనుజున కెన్నఁదైన-నిర్భయముగా మెలుగుట దుర్భరము.

3

క. నిత్యానందుఁడె యయ్యను-మృత్యుంజయ ముదఁగల్గు మేధయు నున్నన్
గత్యంతరమే లేదని-యాత్యాదిభయంబు లొంది యేడ్వఁగ నేలా ?

4

క. ఎక్కడ కక్కడనే తా-నొక్క-మ్మడి విమలసౌఖ్య మొదగఁదైనన్
దిక్కే మాలితి నొచ్చు-జక్కు-ల్లన కయ్యె నొచ్చు జేడ్వడ నేలా ?

5

శా. ఆహంబుగ సర్వజుతువుల కాహం! మృత్యు వన్నన్ భయం
బై రాజ్యం గతం బ దేమియొ కదా? యద్దాని దాటన్ మనో
ధీరత్వం బొకఁ డున్న మానవుఁడు సందీపించి యెల్లప్పుడున్
సారం బీ జగ మా చెరింగి ఘనసంచారంబు గావింపఁడే ?

6

సీ. తానె చు మ్మా సచ్చిదానంద మను మాట త్రికరణంబుగ నేర్పరించుకొను
చగ మెల్లఁ దనరూపముగఁ జూచు విజ్ఞానమును బొంది ముదముతోఁ దనరుకొను
సర్వశక్తులతోడ శాశ్వతం డై యొప్పి తనతోడి జనులను దనువుకొను
పరమాస్వతంత్రభావంబుఁ జోనాడి సో హాగ బ్రహ్మ మంచుఁ దా నరయుకొను
అతినికృష్ణంబు లైన భయంబు లెల్ల-దూర మై యవిచ్చిన్న సంగతి మొద
మనసు సుస్థిరసంకల్పమునఁ జెలంగఁదలిలి మృత్యుంజయతఁ గాంచి తనరుఁ డెప్పుడు.

7

చ. ధరణి సమస్తజీవములఁ దద్దయుఁ దా నధికారి శక్తిత
త్పరుఁడు నరుండు, కాన విశేషంబుగ ధైర్యముతోఁ దనంతద
న్నరసెడి యీతిబాధల మహోద్ధతిఁ బాసి విభాసితాంగుఁడై
చిరసుఖ మొందఁగల్గుటకుఁ జేయఁదగున్ దగు చుత్తము ల్భువిన్.

8

సీ. ప్రతికార్యమున కొక్క ప్రబలకారణ ముండఁ బూర్వజన్మ నుని నాపోవ నేల ?
సకలజీవములందు శక్తిమగతుండె తాను పరులకై చేయి సాహగ నేల ?
పాంచభౌతిక మైన పరమాణుతేజోహ మై యుండ ట్లేకమం చడల నేల ?
కార్యకారణముల కారణం డౌ తాను జయ మొదలే నంచు భయ ము దేల ?
జగమున కొకింత సంబంధసరణి లేని-పాపపుణ్యంబు లంచు సంభ్రమ ము దేల ?
తనదు పదవికిఁ దానె కారణము గాన-స్థిరతరానంద మొద యత్నింపఁ డేల ?

9

వ్యవసాయము — యుద్ధము

దువ్వూరి బాలకృష్ణమూర్తిగారు

కృషి: క్లిష్టాన్నప్త్యా—అను నార్యోక్తి ననుసరించి వ్యవసాయము చేయుటకు అతివృత్తి యనా వృత్తి దోషములచే కష్టముగా నున్నప్పుడు, గోరుచుట్టు మీద రోకటిపోటన్నట్లు ప్రస్తుతము జరగుచున్న మహా ఘోర యుద్ధమువలన మన వ్యవసాయమునకు కలిగిన సష్ట మింతాత యని నక్కాణించుటకు వీలు లేదు. మూ దాలోచన లేక మన వ్యవసాయకు లవ లాభించు పద్ధతులు కూడ “అయ్యకు పెండ్లయిన దన్న సంతోషమే కాని అమ్మకు సవతి వచ్చునన్న విచారము లే” దన్నట్లున్నవి. భోజనోపయోగ మైన ధాన్యాదులు పండు భూములలో కేవలము వ్యాపారప్రధాన మైన మైగను పండించుటవల్ల మన దేశమును ఇదివఱకే శాంపులేని కఱ్ఱతో ముదియున్నారు. అందు మఱి యొక విశేషము. ఇదివఱలో అట్టి వ్యాపారయోగ్య మైన మైగు దినుసులకు విశేషముగ వెల వచ్చుటవల్ల ఆ హెచ్చు డబ్బుతో ధాన్యములను కొనుక్కొనెడి వారు; ఇప్పుడో, యుద్ధారంభమునకు ముందు గరిసెరు 70 లకు పైగా అమ్ముచుండిన వేలుసెనగలు రు 30 లకును, పుట్టిరు 75 లకు అమ్మిన గోగునార రు 25 లకును కూడ కొనువారు లేరు. ఈవెలలను పట్టి పూర్తిగా ఫలించిన చేనిలో కూడ పంట కూలిపనుల కైనను చాలదు. ఇంక సిస్తు లెక్కడ? పన్ను లెక్కడ? హెచ్చు నష్టాలకు పెట్టుబడి పెట్టిన సాహుకార్లకు ఇండ్లు వాకిళ్ళు భూములు తణుఖా పెట్టవలసినవచ్చినది. దీనికి శోడు కాలవ్యత్యాసము కూడ అలాగుననే తటస్థించినది. ధాన్యాదికముల క్రింద నున్న భూములు కూడ సరిగా పండుటకు నీళ్ళు పోయినవి. సెప్టెంబరునెలలో కురిసిన అతివర్షములవల్ల జలాధారములకు గండ్లపడి ఉన్ననీరు పోయినది. అటుపిమ్మట పొటుక్కున చినుకు పడకపోవుటవల్ల చెఱువులు, వానిక్రింది సస్యములు

పొట్టకువచ్చినపుడు, పూర్తిగా ఎండిపోయినది. నీటికఱవు లేని డ్రైభూములలోని వటిచేల పాల్గు నఱదలవల్ల ఏలా గయినచో చదునరులకే యెఱుక. ఇంక ముందు కాల మెట్లుండునో ఊహించుటకు శక్యము కాకుండు నున్నది.

పండినమట్టుకు అమ్ముడ మన్నను, ధర లేదు; కొనువారు కనుపించరు. పంటల దినములలో అయిదు రూపాయలకు పైగా అమ్మెడి ధాన్యపు బస్తా ఇప్పుడు మూడు రూపాయలకు దిగిపోయినది. పండిన సరకులకు ఎగుమతులు లేక ధరలు పడిపోవుటవల్లను, జీవనాధార మైన బట్టలు మొదలగువానికి దిగుమతులు లేక ఖరీదులు హెచ్చుగుటవల్లను, రహితుల పాల్గు చెప్పనలవికాకున్నవి. శత్రురాజ్యములలో తయారగు కొన్ని కొన్ని నస్తువులను పండించి లాభము పొందుటకా తరుణము మీటిపోయినది. తిరిగి తరుణము వచ్చెడిసరికి కాల మెట్లుండునో ఎవరు చెప్పగలరు? ఇందు కుదా హరణముగా నొక విషయము వినరించెద. పూర్వము మన దేశములో విశేషముగా నీలిమందు తయారగు చుండెడిది. జర్మనీదేశమందు కృత్రిమపు నీలిమందు చవ్రకగా తయారు చేయబడుటవల్ల, దానితో మనదేశములో తయారగు మందు తూగలేక, ఆ వ్యాపారము పూర్తిగా నశించినది. దీనికి సిద్ధనముగా ప్రతిజిల్లాలోను పాడైపోయిన నీలిమందు తొట్టెలు వేసవేలున్నవి. ఇప్పుడు జరగుచున్న ఘోరసంగ్రామము కారణముగా జర్మనీనుండి మందు రాకపోవుటవల్ల దీనికి గిరాకీ హెచ్చులునది. కావలసిన మందు నిలువలేదు. స్వల్పముగా నిలువచేసిన సాహుకార్లకు నూటికి రెండు వందలకు పైగా లాభము వచ్చుచున్నట్లు కనిపించుచున్నది. ప్రస్తుతము ఇంత లాభము వచ్చుచున్న దని యుత్సాహపడి హెచ్చుగా నీలిమందు వ్యాపారము చేయడ మన్ను.

ఏమి గతి వాటిల్లగలదో ఎవరు చెప్పగలరు? నీలిచేలు చచ్చు కాలము ఇకను మూ దున్నది. కానలసిన విత్త నములు దొరకుట మగ్గభము. విత్తనముల ఖరీదు ఇప్పటికే సాచ్చునుది. ఏలాగుననో చేలు చచ్చి కొట్ట తయారు చేసినను, దానిని కొని ముగించేయు సాహు కార్లు కానలయును. ఈ వ్యాపారము స్థిరముగా నుండు నన్న నమ్మక ముండుననే కాని, కొత్తలను తిరిగి మర మ్మతుచేసి పనిచేయు స్థితిగొనికే విశేషవ్యయము చేసి తీసికొనినచ్చుటకు ఎవరును సాహసించరు. రహితులకు సాహుకార్లు "డుపడిననే కాని నీలిమూడు వ్యాపారము నడవదు. లాభము నచ్చునన్న యాశ ముండునకును, ఈ వ్యాపారము పూర్తిగా కొనసాగు నన్న ధైర్యము లేకపోవుటవల్ల భయము వెనుకకును లాగుచుండగా, ఇట్టి యుదరాని పాడు పని రహితుల కెట్లు దొరకును? చక్కెర వ్యాపారము కూడ ఇదేరీతిగ నున్నది. దిగుమతులు లేక పుచ్చదార ఖరీదు హెచ్చయినది. దానిని పట్టి బెల్లము ఖరీదు కూడ కొంతమట్టునకు

లేచినది. గిని లాభము ముగియగా ఖర్కున భగలకు కొని వెలునచేసిన సాహుకార్లదే కాని రహితులది కాదు. కాని బెల్లము తక్కువ ధరకు దొరికిననే కాని మంచి లాభము దొరికి నను పుచ్చదార పట్టినారు బెల్లపు ఖరీదును తీసుకుపోయినారు. భారతదేశములకు ఎగుమతి యుండుననే తప్ప బిల్లమునకు భరీదు నొప్పించు. ఈనిధముగా మనము వంశ దు ప్రతి సంగతులకు ధని పడిపోవుటవల్లను, మనకు కానలసిన వస్తువులకు భరింప హెచ్చుటవల్లను మన రహితుల యవస్థ వాస్తవికము కలవికాదు. కాబట్టి యిం నుండు సామర్థ్యము లొంది కాలముగో సమాప్తికొంది దేశము స్వస్థతొందరగా లయు నను న్యససాయదారు లందఱు ఏదగ్గరముగా సదా భగవతుని ప్రార్థించుచున్నారు.

జ్యో. స్వస్తిః ప్రభాత్యో మహాలాభానామ్
వ్యాపారేషు సుఖేషు సహిషణీయైః
గోప్రభాత్యేష్య శక్యైః సమైర్థైః
లోకా స్సమస్తాః సుఖైర్గోపితాః.

సత్యము

శీరిపి అంజనేయులుగారు

అరయ "సత్యేన లోకాన్ జయతి" యనంగ

జనెడు వేదాంతవాక్యంబు ననుసరింప,

దైత్యునికి లోనైన జీవరీతికి

గలదే? నిజమునకంటె పౌఖ్యంబు మనస!

తే. అదివేదాంగములకును వేదములకు

సఖిలశాస్త్రపురాణేతిహాసములకు

నుపనివత్తులకును సర్వ మూతకాల

పగిది గాధారముగ నిల్వెన దగుచు మనస!

తే. వినుచు "సత్యేన ధారతే పృథివి" యనంగ

వెలయు "సత్యేన తపతే రవిః" యనంగ

నొదవు "సత్యేన వాతి వాయుశ్చ" యనంగ

నిట్టిసత్యంబు నిత్యంబు నెంచు నునస!

తే. పరగు "సత్యేన త్రోత్ర భర" యనంగ

గ్రామ "సత్యేనా కృత్విసంకల్ప" యనంగ

దనయ "సత్యేనా లిప్త వేదద్వాన" మనంగ

నిట్టిసత్యంబు నిత్యంబు నెంచుననస!

తే. ఇదియ భగ్యస్వగుపయ్యె యగుదులకు

వాదియధ్యాత్మికాహితమై యలగుచుండు

భుట సనాతనమై కడఁ గలయుచుండు

నిట్టి నిజమునకంటె మే తెద్ది? నునస!

తే. తిథ్యమునకన్న నకులగుధర్మ మేది?

సత్యమును మించి వెలయు గుఱ్ఱాన మెద్ది?

అఖిలమున కాది యాను సత్యంబు గనక

సత్యదీక్షాభరీణతః జనుము మనస!

తే. భక్తియోగంబు ప్రాపించి పరగు దీన

ముక్తి పథమున కియ్యది మొదటిపాట్టు

పరుని కేరుట కాదిసోపాన మిద్ది

కనుక సత్యైకదృష్టి నీ కెనయు మనస!

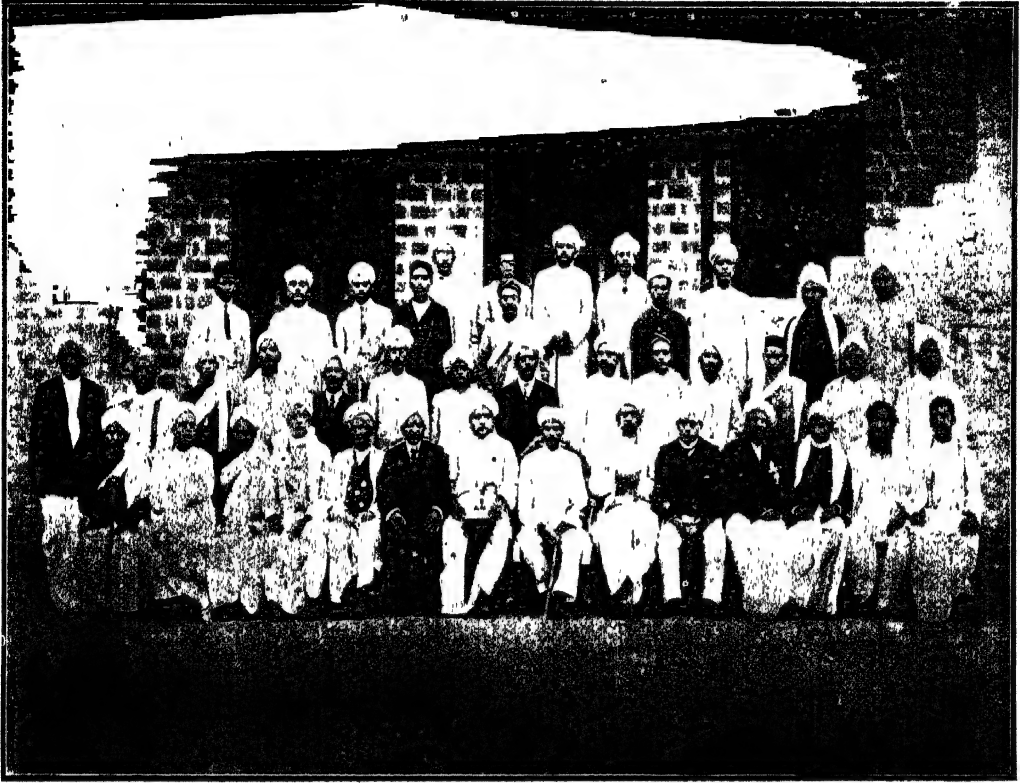
తే. సత్యమాగ్ధంబు దొలగుచు జనెడువాఁడు

సామి కలతయు ద్రోహి యై వనెడువాఁడు

వానిదే యాను నగకంబు వాస్తవంబు

గాన నిత్యంబు సత్యంబు బూను నునస!

THE FOURTH TELUGU ACADEMY

బహిరంగ జరిగిన నాలుగవ ఆంధ్రసాహిత్య పరిషత్తు ప్రతినిధులు

TRUSTEES, BAHOTTAMA EDUCATIONAL FUND

శ్రీ బహుత్తమ విద్యాసంస్థము, ఛిల్లంపేట

THE LATE RAO BAHADUR
P.V. KRISHNAIAH NAIDU B.A.

కీర్తిశేఖరియిన రావుబహదూర్ పసపులేటి
వెంకట కృష్ణయ్యనాయుడుగారు
మునిసిపల్ ఛైర్ మన్ (గుంటూరు)

Mr. K. KRISHNA RAO B.A., L.T.

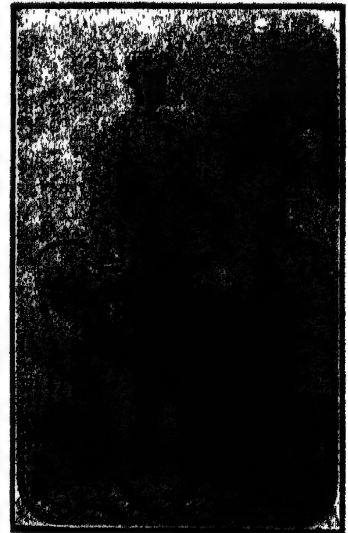
కృష్ణగౌతుగారు (అనంతపురం)

Mr. R. SRINIVASA RAO B.A.

రాయసము శ్రీనివాసరావుగారు

Mr. R. PRASANNA VENKATESWARA
RAO

ఆర్. ప్రసన్న వేంకటేశ్వరరావు గారు
(శ్రీరంగము)

పరవతి సంఘములు

భలభద్రపాత్రుని మానుమతరావుగారు

మదరాసు రాజధానియందు 1913-వ సంవత్సరము జూన్ మాసములో నంతవైన కోవాపలేటిర్రు సంవత్సరమువఱకు 1,078 పరవతిసంఘములు గలవు. అం దాంధ్రదేశమునందు 200 సంఘములు మాత్రమే గలవు. ఆ 300 సంఘములు నీక్రింద వివరించిన మండలములందు గలవు:— గంజాము జిల్లా 4; విశాఖ పట్టణము జిల్లా 7; గోదావరి జిల్లా 12; కృష్ణ జిల్లా 34; గుంటూరు జిల్లా 21; కర్నూలు జిల్లా 22; బళ్లారి జిల్లా 3; ఆనంతపురము జిల్లా 148; చిత్తూరు జిల్లా 17; నెల్లూరు జిల్లా 11. పై నుదహరించిన మండలములలో అనంతపురమునందు 148 సంఘములును మిగిలిన 10 మండలములలో 152 సంఘములు మాత్రమును కలవు. ఆంధ్రదేశమునందలి 300 సంఘములు గాక, యీరాజధానియందలి మిగిలిన 14 జిల్లాలలో 778 సంఘములు కలవు. ఇట్టి సంఘముల పనులు నెఱవేర్చుటకు రాజధానియందు గల 25 జిల్లాలు నాలుగు భాగములుగా విభజింపబడి ప్రత్యేకాధికారులపరిపాలన క్రింద నుంచబడినవి. అందు 1 జిల్లారు శైవము; దాని యధికారము క్రింద దక్షిణకన్నడము, మలబారు, చెంగల్పట్ట, మదరాసు జిల్లాలు గలవు; 2 తిరుచనాపల్లి అసిస్టెంటు డిజిట్రారు శైవము; దాని యధికారముక్రింద తిరుచనాపల్లి, తంజావూరు, దక్షిణార్కాడు, మధుర, రామనాథము, తిరునెల్వేలి జిల్లాలు గలవు. 3 వెల్లూరు అసిస్టెంటు డిజిట్రారు శైవము; దాని యధికారము క్రింద, సేలము కోయంబుపూరు, నీలగిరి, ఉత్తరార్కాడు, చిత్తూరు, కడప, జిల్లాలును అనంతపురముజిల్లాలో కదిరితాలూకాయును గలవు; 4 బెజవాడ అసిస్టెంటు డిజిట్రారు శైవము; దానియధికారము క్రింద గంజాము, విశాఖపట్టణము, గోదావరి, కృష్ణ, గుంటూరు, నెల్లూరు, బళ్లారి, అనంతపురము, కర్నూలు జిల్లాలు కలవు. బెజవాడ సెక్షను క్రిందనే (కడప చిత్తూరు జిల్లాలు తప్ప తక్కిన) ఆంధ్రమండలము లన్నియు కలవు. 1913-వ సంవత్సరము జూన్ మాసాంతమువఱకు మొదటి మూడు సెక్షనులనుండి నూతన

సంఘములకొరకు వచ్చిన దరఖాస్తుల సంఖ్య 550; అందులో డిజిట్రారు చేయబడిన సంఘముల సంఖ్య 95. నాన్ల సెక్షను అనగా బెజవాడ సెక్షనునుండి వచ్చిన క్రొత్త దరఖాస్తుల సంఖ్య 227; అందులో డిజిట్రారు చేయబడిన సంఘముల సంఖ్య 11. ఆంధ్రదేశమునం దివివఱకు పనిచేయుచున్న సంఘముల సంఖ్యయు నూతనముగా డిజిట్రారుచేయబడిన సంఘముల సంఖ్యయు రాజధానియందు గల తక్కిన మండలములయందలి సంఖ్యలకంటె వి.గుల స్వల్పము. ఆంధ్రదేశము దిట్టి సంఘములు వృద్ధి పొందకుండుటకు కారణములు మూడు:—(1) అధికారులు శ్రద్ధచూపకుండుట (2) అటవదేశమునం దీయద్యమ యిను వృద్ధిపఱచుటకు కారణము పనిచేయువారలు గలరు. అట్టివా రాంధ్రదేశము నం దొక్కరును లేరు. (3) అటవ పత్రికయగు స్వదేశ మిత్రను సంఘములను వృద్ధిపఱచుటకు తోడ్పడినది; ఆంధ్రపత్రికలలో నొకటియైనను సంవత్సరమునకు 50 వ్యాసములు ప్రకటించినది లేదు. 1914-వ సంవత్సరము జూలై మాసమునుండి బెజవాడ అసిస్టెంటు డిజిట్రారు గారు లక్ష్మోబరు మాసమువఱకు ఉత్తర సర్కారులలో 18 నూతన సంఘములను డిజిట్రారుచేసిరి. ఇంకను డిజిట్రారుచేయబడగలవు. ఇట్టి సంఘములు పల్లెటూరి చేతిపనులకును, వ్యవసాయమునకును ఎంతవఱకును యోగించునో యొకింత వ్రాసెదను. హిందూదేశము నందు పేదల యుపయోగము నిమిత్తమే యీ సంఘము లేర్పఱుపబడుచున్నవి. వఱిపంట ముఖ్యముగా గల జిల్లాలలో ఊడ్పులగు పర్యంతము అనగా జూలై ఆగస్టు మాసములవఱకు విక్రీలి బీదలగు పంచములు మొదలైనవానికి కూలి దొరకు చుండును. ఊడ్పు లంగునతరువాత పంటలు కోయవఱకు వీరికి కూలి దొరకుట దుర్లభము. ఇట్టి బీదలందఱు తమకు కూలి చిక్కని కాలములో నిత్యము కావలసిన యాహారపదార్థములను, ధాన్యము మొదలగువానిని సామాకారులయొద్దకు వెళ్లి తెచ్చుకొను

చుందురు. వడ్డీ సంపాదించుటయే ప్రధానముగాఁ గల సాహుకారులు తా మప్పించు కాలమునం దాధాన్యము పుట్టి రు 60 ల కమ్ముచున్నను రు 65, 70 లు ధర వేసి నూటికి నెలకు రూపాయి నొప్పన వడ్డీతో నిచ్చు నట్లు నోటు వ్రాయించుకొందురు. తరువాత ఆ పేద వాండ్లు కూలిపనులు చేసి సంపాదించుకొనిన ద్రవ్యము తయ్య అప్పునకు సరిపోకపోవుటవలన తమ పెద్దలు సంపాదించిన స్థిరాస్తిని సొంతము సాహుకార్లు కొప్పుగింప నలసివచ్చును. ఇట్టి బీదలను ఆపవలపాలు కాకుండ చేయవలయు నన్నచో, చేతిపనుల సంఘములు స్థాపించి వారికి జీవనాధారము కల్పింపవలెను. మన దేశము నందు మాలలు నూలు వస్త్రములను, మాదిగెలు పాద రక్షలు మొదలగు తోలుసామానులను మిక్కిలి యందముగా చేయుచుందురు. ఇట్టివారు చేయు వస్తువులకు తగిన వెలలను మన మియ్యకపోవుటచేతను చేయు వారికి పెట్టుబడి పెట్టువారు లేకపోవుటచేతను పై వస్తువులు క్రమముగా క్షీణించుచున్నవి.

హిందూదేశమునందు నూటిలో ముప్పాతిక మందికి వ్యవసాయమే ప్రధానవృత్తిగా నున్నది. నగర బహు మాసము వచ్చినతోడనే జనుపవిత్రనములు కొనవలసియుండును. ఒక గ్రామమునందు 1,000 ఎకరముల భూమి యున్నచో, రు 1,000 ల విత్తనములు కొనవలసి యుండును. ప్రత్యేకించి యొక్కొక్క మనుష్యుండును వెళ్లి తనకు కావలసిన విత్తనములు తెచ్చుకొనుట కంటే వ్యవసాయకు లందఱు నొక సంఘము నేర్పఱచు కొని తమకు కావలసిన విత్తనముల నొక్కసారే తీసికొనినయెడల, విత్తనములు చవుకగా దొరకుటయే గాక మేలైన రకము కూడ లభ్యము కావచ్చును. వేయేల, ప్రతికార్యము నిట్టి సంఘములవలన నెఱవేర్చుకొనవచ్చును. సర్కారు సిస్ట్రీ సమయములో రయితుల పాలిటి కివి కల్పవృక్షములు. సాహుకారులు తమయొద్ద నున్న ధనము నిట్టి సంఘములలో దాచుకొనినచో, వారు న్యాయసాసములకు తఱచుగా పోవుట తగ్గును. మన దేశమందు కూలీలును, తదితరులగు బీదలును తాము సంపాదించుకొనిన చిన్న మొత్తములను వృథా వ్యయము చేసి కల్లు సారాయి త్రాగుచుందురు. అట్టివారందఱిని తాము సంపాదించుకొన్న చిన్న మొత్తములనిట్టి సంఘములలో దాచుకొనునట్లు చేసి వారికలవాటుగా

నున్న త్రాగుబోతుతనమును మోన్పింపవచ్చును.

నూతనముగా సంఘములు స్థాపింప బోయినప్పుడు కొన్ని చిక్కులు కలుగుచున్నవి. అవి యెవ్వీ యనినః—(1) మితి లేని యంత్రనాదిత్వము (2) ఆస్తిపట్టి (3) సాహుకార్లు సలహాలు. గ్రామసంఘము లన్నియు పరిమితి లేని పూచీసంఘములుగా నేర్పలుగుల బడుచున్నవి. పరిమితి లేని పూచీ యనగా యిట్టి సంఘము చేయు యావస్థ ఋణములకును సంఘములో చేరినవా రందఱును జవాబుదారి నహించుట. ఇట్టి పూచీమీఁద పనిచేయుచున్న సంఘము లేవియు నష్టము పొందియుండలేదు. ఇట్టి పూచీ యుండినచో గాని యొకమత్య మేర్పడజాలను. మర్యాద గలవారిని సంఘములో చేర్చుకొనునందుటనైనను నష్ట మేమీయు రా దనియే దృఢముగా చెప్పవచ్చును. సంఘము ప్రారంభించుటకు పూర్వము సంఘములో చేరఁగలఁచు కొన్నవారియొక్క స్థిరచరాస్థుల వివరము వ్రాయవలసియుండును. ఇట్టి పట్టి తయారుచేయుచున్నప్పుడు దొరతనమువారు తమ యాస్తి నెల్ల తాళ్లు పెట్టుకొనుచున్నారనియు సంఘము వడ్డీ సాహుకారుని వడ్డీ యొకటియే యనియు సాహుకార్లు సలహా నిచ్చుచుందురు. ఆస్తిపట్టి వ్రాయఁబడెడి యుద్ధోక్త మే నునన, సంఘము మెంబర్ల యాస్తి సగతటిని తక్కినవారు కొన్న తరువాత మొత్త మొస్తతో 8-వ నగతు సంఘమునకు ఋణ మియ్యవచ్చునని నిశ్చయించుకొనుటయే గాని ఆస్తిని తాళ్లు పెట్టుకొనుట గాదు. దొరతనమువారికి సంఘమువారి యాస్తితో పనిలేదు. దొరతనమువారి సహాయమువల్లనే మనదేశమందు సంఘములు వృద్ధి నొందుచున్నవి. చెన్నరాజధానియందు దిట్టి సంఘముల పరిపాలన నిమిత్తము నొకరతనమువారు తమయుద్ధోగ్యులకు సంవత్సరమునకు లక్ష రూపాయలు బీతములుగా నిచ్చి వారిచే పని చేయించుచున్నారు గాని యొక్కొక్క తృణ మైనను సంఘములనుండి పుచ్చుకొనుటలేదు. సాహుకారు వడ్డీయు సంఘమువడ్డీయు ఎప్పుటికి నొకటి కాదు.

కనుక, ఆంధ్రులారా! మనదేశమందు గల ప్రతి గ్రామమునకు నొక సంఘమును ప్రతి మండలమునకు గ్రామ సంఘములకు ఋణము లిచ్చుటకై యొక్కొక్క డిప్రీగు బ్యాంకును స్థాపించుకొని దేశమును బాగుపఱచిపిత్తురని నమ్ముచున్నాను.

యుద్ధము-హైందవులు

బలసద్గుని కోటయ్యగారు

స్వజన్మమోగుణములలో నొక్కొక్కటొక్కట కాలమున ప్రకాశించును. కేవలము సత్వగుణ ప్రధానముగాఁ గలది కృతయుగము. ఆ కాలమునందలి ప్రజలు మిగుల సాత్వికులు. వారు భుజించునది సాత్వికాహారము. అప్పటి వాతావరణాన్ని కూడ భేదమే. గడువు దప్పక నెలకు మూడు వర్షములు కురియు చుండుటవలన సస్యములు బాగుగా ఫలించి మనుజుల కును మృగములకును సుఖదాయకముగా నుండెడిది. మృగములు కూడ కృతయుగమున సాత్వికవృత్తితో నుండుట కిదియే కారణము. ఆ కాలమునందలి మనుజులకు శోకము, కోపము, భయము, ద్వేషము, మోసము మున్నగువానితో పని లేదు. కావున, ఆ ప్రజలను పాలించుటకు ప్రభు పవశ్యము లేదు. ఆ కాలము నందలి ప్రజలు సేవించుటయు నెఱుంగరు. ఆ పని వారి కవశ్యము లేదు. ఆవశ్యకమును అలవాటును లేని కార్యములు నీచకార్యములుగా నెంచబడుట సుప్రసిద్ధము. దేశకాలాంతరములు క్రమముగా మార్పులు చెందుట వలన రజోగుణము ప్రకాశింపఁజొచ్చెను. రజోగుణ ప్రధానమునలన పరాక్రమము కొందఱియందును సాత్వికము కొందఱియందును ప్రకాశించుచుండెను. అది త్రేతాయుగము. ఆ కాలమున కోపము, భయము మున్నగునవి ప్రకాశించుచుండెను. అప్పటికిని ప్రభువులు లేరు. చాలవఱకు సత్యమే ప్రకాశించుటచే ప్రజలు సమాజములను స్థాపించి తమతమ లోపములను నైరించుటకును, శిక్షించుటకును, జ్ఞానోపదేశము చేయుటకును నాయకుల నేర్పఱచిరి. వారి కాచార్యులనియు గురువులనియు పేరు. ఆచార్యులు కూడ సక్రమపద్ధతుల నవలంబించినప్పుడు వారిని తీసివేసి మఱియొకరి నేర్పఱచుటకు సాంఘికుల కధికారము గలదు. ప్రస్తుత మీ పద్ధతిని అమెరికా మున్నగుచోట్ల పరిచాలన జరగు

చున్నది. రానురాను ప్రజలయందు సత్వగుణము చాలవఱకు తగ్గి రజోగుణ మధికమై యిండుక తమోగుణము ప్రకాశింపఁజొచ్చెను. కోపము, ద్వేషము, భయము మున్నగునవి అప్పటికి ప్రధానగుణము లయ్యెను. అది ద్వాపరయుగము. రజోగుణ మధికమై ప్రతివాఁడును రెండవవానిని జయింపఁజూచుటవలనను, తాత్రము తమోగుణవిశ్రమమై యుండుటవలనను, నాయకులు రజోగుణప్రధాను లగుటవలనను ప్రజలను పాలించుటకు ప్రభువు లగత్య మయ్యెను. సాధువులను రక్షించుట, క్రూరులను శిక్షించుట వీరి పని. తరువాత క్రమముగా సత్వగుణము నామమాత్రావశిష్టమై, రజోగుణ మల్పమై, తమోగుణ మధికమైనది. ఇది కలియుగము. ఈకాలమున ద్వేషము, మోసము ప్రధానము. కలియుగమున సత్వగుణ ప్రధానులును, నీతి పరులును, సత్యవంతులును జీవయాత్ర ననాయాసముగఁ గడపఁజాలరు. వీరిని పోషించు ప్రభువులు లేరు. నాయకులు, గురువులు మున్నగువారు ధనాకర్షణయే ప్రధానముగా నెంచి సాంఘికనీతిని కాపాడుట తమ విధాయక మను మాటను మఱచియుండుట వలన, ప్రజాపక్షమున నుండవలసిన యధికారము లన్నియు ప్రభుపక్షమున చేరినవి. సమస్తమగు నేరములు ప్రభువులచేతనే పాలింపఁబడుచున్నవి.

కలియుగమున సమస్త కార్యములు ధనముచేతనే నడపఁబడుచుండుటవలన ప్రభువులకును ప్రజలకును ధనాకర్షణము ప్రధాన మైనది. ప్రపంచ మీషణత్రయముచే చుట్టబడియున్నది. దాదేషణ పక్షాలయందును, పుత్రేషణ మృగములయందును, ధనేషణ మను జలయందును గలదు. సమస్తధర్మములు ధనము ననుసరించి నడచుచుండును. యుద్ధములు కూడ ధనాకర్షణ కొఱకుఁ దక్కు వేఱొందు ధర్మరక్షణకొఱకుఁ గాదు.

ఇది యుగధర్మము. ఏ యుగమున నా యుగధర్మము ననువదలెను గదా? ధర్మ మనేకవిధములుగా నుండును. అది దేశకాలస్థితుల ననుసరించి మారుచుండుట ను కరి ధనకారవములను గాని ప్రాణమును గాని వేరొకడు హరించుటవలన దండనీతియగ్రహపము దాల్చి న్యాయ స్థానమున నిలువజాలవచ్చును రణరంగమున కేగును. ఒక్కప్రాణి హరింపబడుట దుర్భిరహిణివృత్తి రణరంగ ముం దక్షతలు మృతి నొందుట సంతస మగునా? అట్లు నచో, యుద్ధము చేయవచ్చునా? గయని మూలమున కృష్ణార్జునులకు యుద్ధము సంభవించెను. ఐరోపామహా సంగ్రామము దాదాపీ విధముగనే ప్రారంభ మయ్యెను. ప్రజలకు రణోత్సాహ మేల కలుగవలయును? భూభార మును తగ్గించుటకై యుద్ధమును కల్పించితి నని కృష్ణభగ వానుడు నుడివియున్నాడు. యుద్ధమువలన జేయునది శత్రుసంహారమా? పాపసంహారమా? శత్రువులు పాపు లగుదురా?— అనువానిని విచారించవలెను. పాపులే లోకమునకు శత్రువులు. ధనకారవములను హరించుట, సత్కార్యములను పవిత్రస్థానములను నాశనము చేయుట, స్త్రీలను చెట్టెట్టుట మున్నగునవి పాపకార్య ములుగా నెన్నబడును. ఇట్టి కార్యములను చేయు వారు తిమోగుగ్రధాను లనియు, పాపు లనియు, లోకమునకు శత్రువు లనియు చెప్పబడుదురు. వీరిని సంహరించుట లోకహితార్థము గాని వేరు గాదు. ఆ పనికి రజోగుణము తన సహజధర్మములతో మూర్తీ భవించి రణనీతిని బైకొనును గావున సమర మొనరించుట సమంజసమే.

ప్రస్తుత ఐరోపాఖండమున ప్రతిమనుజునకును సమరోత్సాహము కలదు. అది యితరఖండములలో లేదు. అవశ్యమును లేదు. జ్ఞానము గలవానికే భయ ముండును. భయము గలవాడే పరాక్రమవంతుడుగా నుండుటకు ప్రయత్నించును. పసిబిడ్డలకు భయము తో పని లేదు. ప్రస్తుత మాంగ్లప్రభుత్వము హైందవులను పసిబిడ్డలవలె గారవించుచున్నది. అంగ్లేయుల పాదస్పర్శ కలిగినది మొదలు నేటివఱకును భారతమాత

కష్టము లను మాట మఱచినది. వయగల బ్రిటిష్ ప్రభుత్వమువలన భారతీయులు చిరకాలమునూడి శాంతి భంగము లేక సుఖించుచు తమసాత్వికప్రవృత్తిని సాంఘిక పఠమకొనుచున్నారు. కాని వీరి కష్టము గోత్ర సువర్ణ మని తోచుచున్నది. తల్లివలె ప్రభుత్వము గోత్రము చున్నను ఆత్మగౌరవాకై శ్రమింపరాదును పరాక్రమ వంతుడై యుండవలయును. ఎటువంటి చేతులున్న తుంటరి కృత్యములు సుప్రసిద్ధములే గదా? నుది రానున్న ధిరాగులు విజయబడినప్పుడు వేరొకరి ప్రజలు తమకు కలిగిన యిండ్లను గోదారి వ్రువలె దురియ్యము వారిని వేరంటకు మూలుగా రోనునను చేయుచు పాప పోవదొచ్చి. అట్టివానిని ప్రభుత్వము చాకెట్టుగా చంపగలరు? ఆపదలు సంభవించినప్పుడు గాని వాటిని నివారించుకొనుట రుపాయమును గ్రహించి బ్రతుకుకొను సాత్వికవృత్తి గల భారతీయులయెడల దివంగుణమునకు ప్రముఖత నిచ్చి ప్రతిచుర్యమును సేయవలెనని వలె ననుట కింకొంత ధర్మవిరోధముగా నుండును గాని, దేశకాలస్థితుల ననుసరించి కష్టపుకొనవచ్చును.

ధర్మ మెట్లున్నను సమరముయొక్క ముగియి ద్వైతము సహరించుట గావున బుద్ధిచాతుర్యముకొలుగని ననేకప్రయోగములు చేయబడుచున్నవి. ప్రస్తుతము జర్మనులు ఆక్సేయాస్త్రములు, విషప్రయోగములు, శస్త్రములు మున్నగువానిని ప్రయోగించుచున్నారు. భూమిమీదను బలముమీదను ఆకస్మముమీదను యుద్ధము చేయుచున్నారు. పాపురములచే యుద్ధవాగ్దల నంపుట, పోటోగ్రాఫులను దీనించుట మున్నగు కార్య ములను చేయుచున్నారు. ఇవి లోకోత్తర మగు కార్య ములు. ఇట్టి కార్యములవలననే మనుజు లన్నుతక్కి వంతు లనియు, నీవ్వరాంశసంభూతు లనియు చెప్పబడుదురు. కాని వీరి శక్తి బద్ధిటీయములు గావు. పూర్వకాలపు హిందూశిల్పముల నొక్కసారి స్మరింపుడు! మయుడు మేఘవాహనారూఢుడు. అనగా నంతరిక్షమున బోవువాడు. గంధర్వులకు తెక్కలుండు ననుటవలన మన పూర్వులు మనుష్యున

K. BRAHMAYYA LINGAM AYYAVARLU (Masulipatam)

కాశీనాథుని బ్రహ్మయ్యలింగం అయ్యవార్లంగారు

B. PADMARAZU GARU

శ్రీ బసవ పద్మరాజుగారు (మక్కొల్లు, గోదావరి)

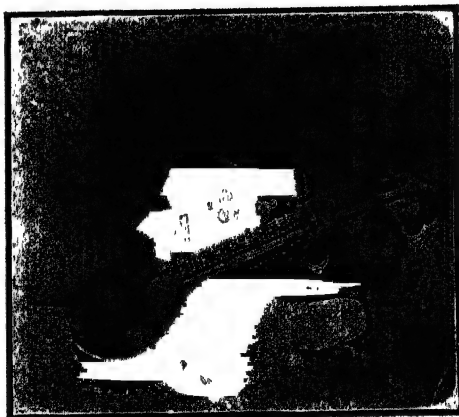
Mr. K. VENKANNA

శ్రీమాన్ కుప్పిలి వెంకన్నగారు. వీరొపండితులు (విశాఖపట్టణము)

h

Mr. V. SESHANNA

వీణేశ్వర్లుగారు. వీరొపండితులు (మైసూరు)

Mr. VALLURI JAGANNATHA RAO

వల్లూరి జగన్నాథరావు గారు.

Mr. A. SRIRAMA SASTRI

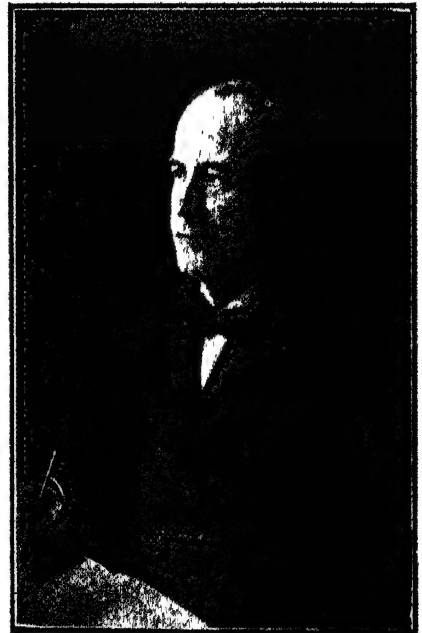
బ్రహ్మశ్రీ అనిందంశ్రీ గారు శాస్త్రి గారు
(రేలంగి, కృష్ణా జిల్లా)

PRESIDENT WOODROW WILSON

అమెరికా ప్రెసిడెంటు వుడ్రో విల్సన్ గారు

Mr. W. J. BRYAN

అమెరికా విదేశాంగమంత్రిగానున్న బ్రయన్ దొరగారు

కొక్క విమానము చొప్పున తయారుచేసి యిచ్చి రని తెలియుచున్నది. మరియుచే పాండువుల కొసగఁబడిన సభను స్మరించినచో ప్రస్తుతము జర్మనులు చేయు మోసకృత్యము లద్వితీయములు గా వని తేటపడును. విమానాధిపతిము ఆగమశాస్త్రము మున్నగు శాస్త్రములయొక్క ప్రజ్ఞను చిరకాలమునుండి మఱచియున్న ప్రపంచమున జర్మన్లైనానికూ డగు జఫలిక్ మరియు యొక్క యపరావతార మని చెప్పవచ్చును. భీముని పుత్రుఁ డగు ఘటోత్కచుఁ డంతఃక్షమునుండి యుద్ధము చేసియున్నాఁడు. పూర్వకాలమున వేదముల నపహరించి సముద్రచుధ్యమున దాఁగియున్న సోమకాసురుని వధించుటకై శ్రీకృష్ణుఁడు మత్స్యవతారము నెత్తి సముద్రములో యుద్ధము చేసియున్నాఁడు. ప్రస్తుతయుద్ధ మిట్టి సామగ్ధ్యములతోనే జరగుచున్నది. ఇట్టి మహత్తర మగు ప్రశ్నలు కృతయుగమునం దుండెడి వనియు, కలియుగమునందలి చివర పాదమున కృతయుగ ధర్మము నడచు ననియు కాలానము చెప్పుచున్నది.

కృశిచేయుట విధ్యుద్ధర్మము. జయోపజయము లీశ్వరాధీనములు. విరాట్పురుషుని కర్ణములమునందు పుట్టిన రాక్షసునకును నాభికమలమునందు పుట్టిన బ్రహ్మకును అరువది వేల సంవత్సరములు యుద్ధము జరగెను.

రామరావణయుద్ధమును చిరకాలము జరగెను. భారత యుద్ధము పదునెనిమి దక్షోహిణుల బలము మడియఁగా పదునెనిమిది దినములలో ముగిసినది. పరాక్రమము నం దద్వితీయు లగు భారతీయులు నిర్విర్యులై తుదకు భారతమాత నష్టకష్టములనుండి కడతేచ్చిన బ్రిటిష్ దొరతనమువారి కీ యుద్ధసందర్భమున లోడ్వడవైనఁ జాలలేకుండుట శోచనీయము. భారతీయుల భక్తి ప్రపంచమునం దద్వితీయము. వీరికి దైవభక్తి మెండు. వీరి రక్తనాడులయందు భక్తితో పాటు పౌరుషమును జ్ఞించియున్నది. కాని పరాక్రమమునందు విముఖులై యున్నారు. ఆయుధశాసన మనెడి చిత్రాతిక్రింద నణఁగి పడియున్నారు. రాజశాసన మెట్టి దైనను చచ్చించుట కుఁ గాని తిరస్కరించుటకుఁ గాని పూనుకొనక దాని నీశ్వరాజ్ఞగా నెంచి శిరసా నహితురు. మీ కత్తిని గాని కఱ్ఱను గాని తువాకిని గాని యపయోగింపఁజాలకుండుటచే ప్రస్తుతపు ఐరోపామహాసంగ్రామమున నాంగ్ల ప్రభుత్వమువారికి బాగుగా లోడ్వడఁ జాలనందులకు మిగుల విచారించుచున్నారు. ఇతఁడైన దొరతనమువారాయుధశాసనమును తొలఁగింపకున్న, భారతీయుల రాజభక్తివలన తాము పొందవలసిన ఫలమును ప్రభుత్వమువారు పొందఁజాలరని నిస్సంశయముగఁజెప్పవచ్చును.

సీ. దుష్టకావాదిని దునుమాడి శిష్టులఁ గారుణ్యమునఁ బ్రోచు కలితయశుఁడు
తనవారు పెరవార లనెడు భేదము లేక సమదృష్టితోఁ జూచు సన్నుతుండు
న్యాయైకదృష్టితో నన్ని దేశంబులఁ బాలించునట్టి భూపాలవరుండు
ఒరులతోడుతఁ బగ నొల్ల కెవ్వేళల సాధుత్వమున నుండు సజ్జనుండు

అట్టి శ్రీజార్జి ప్రభున కిప్పట్టునందు
వచ్చె జర్మరురాజుతో నైర మిపుడు
గాన సర్వేశ్వరుండును గరుణతోడ
విజయ మిడుఁగాత శ్రీజార్జివిభున కెపుడు

కర్నాటక సంగీత విద్యాభివృద్ధి

మహర్షి జగన్నాథశర్మగారు

స్వ జగన్నాథాచార్యుల ప్రధానవిద్వంసులలో సంగీతమేయములైన
విద్య. అందును శ్రోతృసేయమై కడు శృదు వైచమన
తెలుంగువానతో కయ్యగుంది యాంధ్రదేశిగం దెల్లెలను విశేషించి
కర్నాటక ద్రావిడాదిదేశములందు గూడ తగు వ్యాప్తి నంది వీనులకు
విందు గొల్పి ముగ్ధులైన పుగు మన కర్నాటక సంగీతాభివృద్ధి జగత్ప్రేమా
హనమాత్ర మైనదియే కాదు. ఇ. చ. లి. గుణభగ్గము లన్నియు 'నానందో
బ్రహ్మ'యను ప్రాచీనదువునకే యుదాహరణములు. వేయేల?
ప్రయాసరహితముగా మోక్షమార్గముకొందగోన ప్రతిచనుజాడును
గుణసంపత్తి విడువక మన సంగీతము మధ్యనించితీరకలెను. "వీణా
వాదనతత్వజ్ఞః శ్రుతిజాతివిశారదః తాలజ్ఞ శృంగారయాసేన మోక్ష
మార్గం గచ్ఛతి." అనువాక్యగర్భమును మృగముశ్చిరముగాఁ జేసి
కొనకలెను. "దేవస్య మానవో గానం చాద్యం స్వభ్య శురేంద్రిణః।
కుర్యాద్విష్ణోః ప్రసాదాద్ధ మితి శాస్త్రప్రకీర్తితః." అనువచనమును
సమీపీకరలెను.

నాదవిందుసమన్విత మగుట నిట్టి సంగీతవిద్యను ప్రాజ్ఞులు
మోక్షవిద్యగాఁ బరిగణించుచుండఁగా, మఱికొందఱు ఆముష్మికా
వాప్తి నెనయఁగోరువారు సంగీతము వినుట తమ మార్గమునకు భంగ
కరమని వ్రాయుదుఁ దమ భగ్యవైద్యమును వెల్లడించుకొనుచు
న్నారు. కాని యీ వ్రాయుచు మన వాదమునకు లెమే! ఆముష్మికా
కావాప్తికై యహరహముం బ్రవర్తిండు జ్ఞానధనుల నేని ఆశ్రమస్థితుల
నేని మైమఱిపింపఁగలంతటి సమోహనశక్తి యీవిద్యకుఁ గలదు
గనుక నే వారట్లు వక్కాణించియున్నారు. భగ్యపిదు, లింతియకాదు,
ఇంద్రియములను గూర్చి యేమి చెప్పిరో చూడుడు! "మాత్రా
స్వరప్రాదుహిత్రావా నవివిక్తానో భవేత్ బలవా నింద్రియగ్రాహే
విద్యాంసమపి కర్షతి" ఇంద్రియగ్రాహములు జ్ఞానవృత్తిని గల్గఁగొట్టి
గ్రాహ్యసౌఖ్యాపేక్షులగుం గావునతల్లిచెంగట నేని బంటిగఁ బ్రాజ్ఞుఁ
డు కూర్చుండుట తగదు. వీరి యర్థ మేమి? తల్లి కూతురు ఇట్టివారి
చెంగట నెవఁడేని కూర్చుండుట మోస మనియా? కాదు. ఇంద్రియ
స్వాభావికదుర్బలసంఘర్షణ మంత బలవత్తరమైన దని మనము
గుర్తిండుటకుఁ గదా వారట్లు వ్రాసిరి. దుర్బలసంఘర్షణ మంతటిది
గనుక మనకు శరీరత్యాగ మర్హ కృత్యమా? గుణసంపాదనమా? అట్లే
గుణదోషము లెంచెనైన గలవు. దోషము వర్జ్యము. గుణము
గ్రాహ్యము. ఇందుకొకతే యజ్ఞులు తత్వజ్ఞులు ప్రపంచమున నెల్ల
పుడును నెల్లకడల నేర్పడియుండిరి. కాబట్టి సంగీతముయొక్క
స్వాభావికగుణోత్కర్షము సమోహనశక్తి యగుట నిశ్చయమే
యైనను, దానిబట్టి ప్రాకృతికసౌఖ్యవాంఛలందవులక గుణభగ్గమే

గ్రహించి, విజ్ఞానవృత్తిని అకంప్యగ్రాహులగు గాయనియు వీనుల
మైన గూర్తుకు బ్రహ్మకంఠిని జీహ్వయు శాశ్వతసౌఖ్యావా
ప్తి నెనుటూర్పు. ఈయగ్గము ముఖవినవారి కనగములు వాటిల్లును.
ఆట్లు మఱువకుండునోయే ప్రాజ్ఞు లగువారికి భగ్యము కదా!

- నూతనము:
1. అగ్నిహోత్రం యజ్ఞానాన్యం గానం కాన్యం బ్రత్యేహి
వేదోక్తత్వ తస్మిన్ప్రకృత్త కర్తవ్యత్వ స్మరణీయతః.
 2. సంగీతం వైదిక ర్వాగ్గ్యం బోధనం బ్రాహ్మణ్యం సన్నిహితం
కృత్యైర్వికం తథా హేతుం బ్రాహ్మణ్యంత్యగ్యాన్నిహే.
 3. స్వాత్రయా మోహినీ మః గూ యాతానగా సంగృహ్యత్సా
బ్రాహ్మణిష్ఠునమే కాన్యస్య సంగీతోద్ధముఖ్యుహే.
 4. విహితముష్మికా ర్భగ్యత్వ బేదం గ్నానం స్వరా
ప్రహృదఃకృతం వీణాగం నాదితే నిగతో భవేత్.
 5. అప్రతానాగర్భానిః బ్రాహ్మజ్ఞో గతభిర్భుజః
భగతోప మునిశ్రేష్ఠః సంగీతే నిగతో భవేత్.
 6. సంగీత నిగతో నిగ్గం నవా గ్యునందనూరణః
నిగ్ధా సుస్వరీ కి నా గానానే నిగతో భవేత్.
 7. దోలాయాం కాయతో బాలా గురన్నాస్తే యగ్నా క్షయితీ
తథా గీతాస్థితం సత్వ హృతోత్కర్షం ప్రసంగ్యతే.
 8. మృగసౌర్యే తృణాహారో విచగ్నబలీం సగా
లబ్ధకాచిట సంగీతం శ్రుత్వా గ్రాణం ప్రయచ్ఛతీ.
మహాత్ములదే గుంపఁబడిన యీ సంగీతతో కాన్యకము నెల్ల
పుడును బలింతుగాక!

ఇట్టి యీ సంగీతవిద్య మన దేశముందు అనఁగా కర్నాట
కీమపద్ధతికి నిలుయమైన యాంధ్రదేశమునందు బాత్రిగా జీణ
దశకు వచ్చియుండె ననుట నిశ్చయము. దీని భావవృద్ధికి హేతు
భూతమైన కాగ్యక్రమము నిర్ణయింపఁగల గని కొన్ని సంగతు
లిప్పుడు ముచ్చటించుచున్నాఁడను.

భారతీయగానముకంటె చాల నవీనమనఁదగిన యాంగ్లేయగా
నము కూడ బహుశీతుల వాగరికత నెనసి నెక్కు విషయములలో
సభివృద్ధి నొందుచుండఁగా, మన భారతీయగాన మేల యభివృద్ధి
నెనయకున్నదో యూహింపఁ బ్రార్థితులు. ఈ తరుణమున నాం
గ్లేయగానముం గూర్చి కొన్ని సంగతులు మన వ్యాసమున కలంకార
భూతముగా ముచ్చటించుకొందము.

i అంగ్లేయగాన మనుపేరున మనము భావించుకొనుచున్న
పాశ్చాత్యుల సంగీతము ఇటలీ, ఫ్రాన్సు, జర్మనీ, ఇంగ్లండు, రుష్యా,

అట్టియా, పెయిను మున్నగు దేశములలో వెళ్ళు తరగతులు గా విస్తరింపవచ్చును.

ii వారి సంతతి గయిడో డారెజ్జోయను పండితునిచే గురునా కొండవ శతాబ్దమున నేర్పఱుపబడినది. వారి సప్తస్వగతి అబ్ (డూ)తీ, రి, ఫా, సాల్, లా, సీ అనునవి. వారికిని బ్రహ్మచారి వికృతి శ్రుతి నియమాదులు కలవు. సి, సిన్, డి, డిన్, యి, యాఫ్ మున్నగు నవి యింక యనియే మనము గ్రహింపగలము.

iii వారికిని తంత్రసమన్వితములు, లోహదాహ నిర్మితములు నగు వెళ్ళు వాద్యవిశేషములు కలవు.

iv వనవలెనే వారికిని సంగీతశాస్త్రపరిభాషగా నియమించఁ బడిన పదవిశేషములు వేనవేలు కలవు.

v మతము పారి విద్వాంసు లాదరింపఁబడుటకు వెళ్ళు మార్గము లున్నవి. అందు మనమంగిరము లగ్రగణ్యమే. ఇత నొక విశేషము. అత్సుభర్త, కేంద్రేడ్డి, డెల్లిక్, రాయలూరిచిన్నటి ఆ సయింగ్, డ్యూ, లండెక్, క్లిరోగ్, మా, డెప్టర్, సెంట్రాడూస్, యిడింగ్, వేల్సు మున్నగు సంజ్ఞల సలకాదుమన్న విద్యాలయములు సంగీతవిద్వాంస, గాయకాచార్య, గాయక సార్వభౌమ విరుదముల నొసంగు కార్యక్రమము నెఱవేర్చుచు సంగీత విద్యను మిగుల నాదరించుచున్నది.

vi వారి సంగీతగ్రంథగణము లొక్క యాంక్షభాషలోనే యొక్క చున దేశమందే నే నెఱిగినంతవఱకును వేయి గూఢ్యములు వెచ్చించి కొనఁదగినంత బాహుళ్యము కలవై యున్నది. ఇతఁడేశ స్థితి మనము నిర్ణయింపఁజాలము.

vii పేకర్నికగన్న పాశ్చాత్యగాయకులలో సజీవులలో తమ సంగీతము గూర్చి యిప్పటికిని పాటుపడుచున్న ఘనములగు కొందఱి పేరులను మనము చెప్పకొందము. సర్వాల్టర్నాబో, సెర్సీ సీక్, జొనెఫ్ సీగ్రెడ్డి, జె. ప్రెడ్రీగ్రిడ్డి, వాల్టర్, ర్నెల్, డ్యూ, పియర్లు, సీ. హార్న్స్ట్రా లాయడ్, హెచ్. యే. ఆర్డింజి—నీ గంధఱును పాశ్చాత్యసంగీతశాస్త్రవేత్తలే! పరిశ్రాధికారులు కూడ నేయున్నారు.

viii ఇంకొక గొప్ప విశేషము. వారి సంగీతము వ్రాయుటకు బ్రత్యేకము రిపిరిధానము కూడ కలదు. ఇయ్యది మనలో లేక వారి యందుఁ గల గొప్ప సౌలభ్యవిశేషము కాదా!

ఎట్లయిన నేమి? మన సంగీతవిద్యావ్యాప్తికంటె వారి సంగీత విద్యావ్యాప్తి పేరెక్కు మడుంగులయిన నధికమై యున్న దని చెప్ప వచ్చును. ఇందులకుఁ గారణ మే మయియుండును? అంగ్లపాలక భానుకిగణప్రసారమును స్థానికప్రభుకటాక్షదీప్తియు మన సంగీత విద్యవైపున కింకను ప్రసరింపకపోవుటయే మొదటి కారణముగా నెన్నవచ్చును. రెండవది అప్రయత్నిరూపకముగా మూర్ఖిభవించి యున్న మనవారి నిగదకస్థితి చూడఁడు! భాగతీయగాన మిరు

లేఱంగులలోను కర్నాటకపద్ధతికంటె నగ్రమైన హిందూస్థానీపద్ధతిం గూర్చి బొంబాయి రాజధానిలో నాంగ్లపాలకులను స్వదేశపాలకు లును గూడ కొంత ధనము వెచ్చించి సంగీతపాఠశాలలను సంగీత కాగ్యాలయములను మఱికొందఱు నాట్యగందిరాదులను ఆభివృద్ధి చేయుచున్నారు. సంగీతమునకుఁ బ్రత్యేకము తరగతు లేవఱిచి పరిశ్రాధికారులను నియమించి సంగీతమును బహువిధముల నాదరించు చున్నారు. మఱియు కీ. శే. సర్ శార్వీంద్రమోహనశాసత్, కె. టి., సి. వి. యి., డి. మ్యూజిక్కు అనువారు ప్రాచీనసంగీతగ్రంథములను వెక్కిరిసి సంగ్రహింపఁబడఁబడిన లో వెళ్ళు దేశములగుండి వ్రాయించి సంగీతగ్రంథాగారము నొకదాని నేర్పఱుచుకొని కొన్ని గ్రంథములను తాము రచించి సంగీతసంజ్ఞాపద్ధతిని వ్యాపింపఁజేసి బహువిధములఁ గాటుపడియున్నారు. పూనా గాయనసమాజమువా రుద్దగ్రంథములను వెక్కిరిసి సంగ్రహింపఁజేయుచు మహారాష్ట్ర హిందీ గుజరాతీభాషలలోను, లాహోరు గాంధ్యసహవిద్యాలయమువారు హిందీభాషలోను వ్రాయించి ప్రకటించుచున్నారు. బొంబయనగర మున సండిం కెస్టెనారాయణ భట్టాచార్యులు సీతారామసుకధనర్ మున్నగు విద్యాధికులును ధనధికులును చాల పాటుపడుచున్నారు.

మన కర్నాటకమున కట్టి యాన్నత్య మేది? పాటుపడి విద్య నుద్ధరింపఁగల ఏ. యల్. చిన్న సాని మొదలారి, యం. యే., గారు కీర్తితేమ లయిరి. ఘనములైన సుబ్బారావుదీక్షితులవారు సంగీత సామ్రాజ్యప్రదర్శిని బ్రకటించిన యనంతి కాలమునకే పరచుపదము నొంగిరి. సింగరాచార్యసోదరులు మాత్రము కొన్ని గ్రంథములను వ్రాసి ప్రకటించి మించిరి. ఇరులు కొందఱు అల్పగ్రంథములను గొన్నిటిని బ్రకటించియున్నను వాని ప్రయోజనమంతగాఁ గాన్నించు చుండలేదు. ఇత నొకరు సంగీతప్రకాశిక యను మాసపత్రికను ప్రకటించు నని వ్రాసి యాసపఱచి నిష్ఫలమనోరథు లయిరి. మైసూరు నందు విద్యాభిమాను లొకరు ఇంగ్లీషునందు కాబోలును రాగవిభో ధాదిగ్రంథములను బ్రతికాయాపమునఁ బ్రకటించుచున్నట్లు విని ప్రమాత్నింపఁగా, దాని గాంధుపాటి యచ్చవృత్త మైర మాకు భగ వంతుడు కటాక్షించినవాడు కాడు. దానిగతి యే మయినదో నిజస్థితి చెలియదు. కర్నాటక సంగీతమునకు సంతతి ప్రరిపిరిధానయమ క్రమాదు లొకవర్గమునకుఁ బూర్వమే యుపపాదించఁబడి కొలదిగా నీ సాంతముల వాదకలోనికిఁ దీసికొనిరాబడినను దాని నాంధ్ర లోకమునకై ప్రకటించు భాగ్య మింకను జరమాత్మ ప్రసాదంపకుం డెను ఎట్లయిన నేమి? అధికు లూరకుండురు. అల్పుల ప్రయోజకు లనఁబడుదురు. మన సంగీతవిద్యాభివృద్ధిని గూర్చి మన కెట్లు సంతో షము సిద్ధించును? దేశీయసోదరులారా! మన కర్నాటకసంగీత మెట్లభివృద్ధిలోనికి రాగల దని నమ్ముదుము? అభిమానవంతు లగ్న కృత్యములు నిర్వర్తించి మేలు చేకూర్చుచున్న పుడు సమైధ్యము గాక! దిగ్విజయ మగుఁగాక!

హిందూదేశములో హోమపతి ప్రవేశము

డాక్టర్. కె. వి. సుబ్బారావుగారు, ఎం. బి. (హోమపతి)

వైద్యశాస్త్రమునకు సహాయముగ శరీర శల్యశాస్త్రములు హిందూదేశముందు పూర్వమునుండియు నుండినవియే. మహావృద్ధియులు హిందూదేశమువై దండెత్తినప్పుడనేక శాస్త్రములను వాశము చేసిరి. ఈ చెండు శాస్త్రములును నశించిన గ్రంథములలోనివి. ఈ గ్రంథములే గాక హోమపతి యవలంబించెడి యావధిపరిశీలనపద్ధతి గూడ మన దేశమునందు వాడుకలో నుండినట్లు తోచుచున్నది. ఆయుర్వేదమును ప్రపంచమున కనుగొందినది మహాదేవుఁ డని వాడుక. దేవతలు యుగ్యువుల జయించుకొఱకై యొక యావధియును కనికెట్టదలంచి రనియు, అందులకుఁ గాను సముద్రమునందు సుగ్రహులికలను వైచి ముఖించునాగి రనియు, అందు విషయముగల్గె ననియు, ఆవిషయ లోకములను లోకాధిపతులను సుగ్రహులను వాశము చేయుచుండఁగా అట్టినియంతక విషయమును సహదేవుఁడు పానముచేసి కించిత్తు మార్పును లేక గిన సహజలేజన్ముతోనే ప్రకాశించుచుండె ననియు పురాణములు చెప్పుచున్నవి. అనగా యూరపుఖండ వైద్యశాస్త్రములు పరిశీలించుటకు సాహసించఁజాలని భయకరవిషయముల మన పూర్వులు తాము తమ నిరోగశరీరములం దుపయోగించి వానియోషధిక్షేపించి రని తెలుపుచున్నవి. హిందూవైద్యశాస్త్రమునందేవధియు యూరపుఖండశాస్త్రముల నియమములకన్న గూఢ్యముగా నియంబించుచున్న గుణము మాత్ర మధికముగా చూపుచున్నది. యూరపుఖండశాస్త్రము లిండియాకు వచ్చి వైద్యశాస్త్రముయొక్క శస్త్రచికిత్సాభాగము నందు మార్పును తగు సాధ్యమును చూపిరి గాని యావధియునందు వారి ప్రయత్నములు నిష్ఫలముగా జన మాయెను. వారు బ్రీటీషు ప్రభుత్వమువారి సహాయముచేత దేశ నుంతట నావధిశలులు స్థాపించి కొంత మేలు చేయుచున్నారు గాని దేశస్థులను పూర్వముగా ర్పిత్తి పొందించుట లేదు. మనవారి ధ్యానము హోమపతి వైద్యమునందు చొఱచాగెను. ఆ కాలమున దిండియాలో హోమపతి వైద్యమును శాస్త్రోక్తముగా చదివినవారు లేకపోయినను సామాన్యజ్ఞానముచేత చేసెడి వైద్యమునందలి గుణము లభ్యంతాశ్చర్యమును సమర్థమును కలుగఁజేయుచోచ్చెను. అయినను, వైద్యశాస్త్రపరీక్షలందు కృతార్థులై మేరువహించినవారందఱును ఈ నవీనశాస్త్రమును చదువుటను అభ్యసించుటను కొత్త వింతగా తలఁచెడివారు. ఇట్లుండఁగా, ఇండియాదేశమునకు హోమపతి శాస్త్రముయొక్క సుగుణవిశేషములు బోధపడు సమయము తటస్థించెను. మన దేశములో నొక ప్రభువునకు చాల జబ్బుచేసి ఆ ప్రభుత్వస్థానములో నుండెను వైద్యులందఱును ప్రభువుయొక్క జబ్బు నెవ్వరిని దని చెప్పి మాత్రమదలిచెట్టిరి. జన్మనిదేశస్థుడును హోమపతిశాస్త్రాభిరుచియు నైన డాక్టర్ మాన్ బర్ గెజ్ అనునతఁడు వచ్చి రాజును స్వస్థపఱిచెను. ఇదియే హిందూదేశములో హోమపతి యావధియు వాడుక ప్రారంభము. వీరుట 1851-వ సంవత్సరములో డాక్టర్ టకానీర్ అను శ్రావించి వైద్యుఁడు కలకత్తాకు వచ్చి యచ్చట హోమపతి వైద్యము చేయఁజొచ్చెను. ఈయన హిందూదేశమునం దుండెడి యాదోగ్యగుఱులకు ప్రయోజనముగా నుండెను; బలగా శాస్త్రపుగవ్వరు సహాయముచేత ఒక చిన్న హోమపతి వైద్యశాలను ఒక హోమపతి ధర్మపాఠశాలను స్థాపించెను. కలకత్తాలో ధనికుఁడును సుదారుఁడును నైన రాజేంద్రదత్తుగారు ప్రభుత్వమువారి వైద్యశాస్త్రము

నందు కృత్తి లేక హోమపతి చదువుటకు ప్రారంభించెను. ఈ రాజేంద్రదత్తు ప్రభుత్వ చదివి డాక్టర్ టకానీర్ నకు ప్రథమోపన్యాయుడాయెను. వీరద్వయము కలిసి కలకత్తాలో గవర్నమెంటు డాక్టరులు మువ్వఁజాలక వనలివెట్టెను కిష్టమో జావగ్యములను వెక్కిరిసి తుడుప్పసాగిరి. ఈ విధముగా హోమపతి వైద్యశాస్త్రము ను యిండియాకు ప్రవేశపెట్టెడిది. రాజేంద్రదత్తుగారి యిట్టి సహాయముతో డాక్టర్ గవర్నమెంటులకు సర్ కారీ గారు కాఁజూచుండెడివారు. ఈయన పాశ్చాత్య వైద్యశాస్త్రమునందు మేలు గూర్చించిన వాఁడు—నఁగా నిండియా గవర్నమెంటును సులూఁగ వాడుకయందుండు శాస్త్రమున నని యాగము. ఇట్టి ప్రభావము గాంచిన డాక్టర్ గవర్నమెంటులకు సర్ కారీ తమవైద్యక వదలి వెట్టెను. వెట్టెను—నాగములను హోమపతి శాస్త్రము నభ్యసించు గాజేంద్రదత్తుగారు కదుపుట వెట్టించెను. డాక్టర్ గవర్నమెంటులకు సర్ కారీ గారి సహాయము హోమపతి శాస్త్రమునందు చొచ్చి యున్నవారిని చదువుటకు ప్రారంభించెను; 1861-వ సంవత్సరములో నట హోమపతియందు ముగ్గునకుమును వెల్లడించెను. ఈయన యాట్లు చిన నవ్యుక్తమును వెల్లడించి పున్న సహసాను లయిన గుర్రుల వైద్య శాస్త్రము లందఱును తగు వైద్యులగు యువకుడి యా బడను తోలఁ గింపవచ్చెడి. 1867-వ సంవత్సరమున డాక్టర్ బెంగల్ గారిని ప్రొఫెసరు దేశమునండి కలకత్తాకు వచ్చి హోమపతి వైద్యమును బోధసాగిరి. వీరు బీజేషును రుచి మేలు గాంచెను; వీరు కలకత్తాలో నెలకొని యల్పకాలములోనే గాజేంద్రదత్తు డాక్టర్ గవర్నమెంటులకు సర్ కారీ గారు గవర్నమెంటులో హోమపతి శాస్త్రమును కలకత్తాలో చాలవఱకు పుద్గిరి తెచ్చిరి. వీరి మొదటి డాక్టర్ బెంగల్ గారు బెంగల్ గారు వీరి చదివి నలవఱుచుసాగిరి. హోమపతి యిలఁకములో స్థిర పఱచినది ఈ బెంగల్ గారి యనవచ్చును. వీరు 1891-వ సంవత్సరము నఱకు నుండిరి. వీరికాలములో ననేక విద్యార్థులు వైద్యమును చదివుట కాకఁజూచిరి. వీరిలో బీజేషుని నెలకొనినవారు పి. సి. ముఖం దార్; సి. యన్. కాళి; బి.వి. మిత్రా; పి. యన్. చక్రవర్తి; యు. కె. దత్త; గిరిశచంద్రదత్త. ది త్తగారు సంవత్సర గృహములయిడి వైద్యమును ప్రవేశ పెట్టసాగెను. ఈ కాలములో కలకత్తానండి యాద్యులు విద్యార్థులు గూర్చి కూర్చుపట్టుటమునం దుండెడి హోమపతి కళాశాలయందు చదువుటకు వెల్లె పరీక్షలలో కృతార్థులై కలకత్తాలో వైద్యము చేయసాగిరి. వీరు యం. యం. బోసు; డి. యజ్ఞ. రాయ యను వారు. ఈ డాక్టర్ యం. యం. బోసుగారు కలకత్తాలో 1883-వ సంవత్సరమునందు కలకత్తా హోమపతి పాఠశాలను స్థాపించిరి. 1892-వ సంవత్సరమునకు గం డోషధికాలమును ఒక ధర్మరోగిరక్షణశాలయును స్థాపించెడినను సర్ గాడి సురేంద్ర మోహన్ టాగూర్ గారిచలన వారి కల్లి జ్ఞాపకాత్మ మొ ధర్మపథ కాల స్థాపించెడినది. ఆ కాలములో హిందూదేశమునందు హోమపతి ప్రవేశ మనగా బెంగాలుదేశమునఱకు తిరిగి యెలకల మును; అనగా బెంగాలీదేశము తప్ప నిరగభాగములలో ప్రవేశము గాలేదు. బెంగాలీ లిత్తదేశములకు వెల్లి యా శాస్త్రమును చదివి తమదేశములో స్థాపించిరి. కొన్ని హోమపతి శాస్త్రగ్రంథములను బెంగాలీభాష లోనికి భాషాంతరికరించిరి. ఇప్పు డీ శాస్త్ర మిండియాలో బెంగాలీ దేశమునండి యితరభాగములకు మెల్లగా వ్యాపించుచున్నది.

మానసగీతము

తల్లాపైగడ సూర్యవారాయణరావుగారు

కలమును గదల్చు మేధావి కాన మూన్లు
 బనుల గల్పింపఁ గల్గులకుఁ దనరుదాని
 నరయ మనసయ్యె; మనసయ్యె నరయ నదియె;
 అది యయ్యెరు జగమున కంత కదియె.
 దానిఁ బట్టి బయల్ వెట్టఁ దలఁపు గలిగె;
 బాహిరంబున కాంతరప్రకృతి కదియె
 మూలకారణమై చెల్లు మూర్తి యయ్యె.
 అగ్రనుతములవారు తదాస్తికతను
 నొప్పుచు; దీక్షిని గూడ నొకటి గల్గు
 మూలప్రకృతి యటందును జాల నరసి
 పల్కు మతములు నున్నవి; పట్టి చూడ
 నాదిభేదముల నటుంచి యంద యైక
 మత్యముగ నొప్పికొనెనట్టి మతమునరుచు
 మూలమైనట్టి మనసును లీలలకుచు
 శాస్త్రముగఁ జేసి వెలిఁ జూప బ్రహ్మ వశమె?
 ఎవని గుట్టు బయల్ వెట్టి నెవని కగుచు;
 బలుకుఁ బలికింప నూహ యుద్భవము సేయఁ
 దానె కర్తయుఁ గారయితయును నగుచు
 నెలయు మన సది, తన చిత్తవృత్తిపగిది.
 బయలుపడినను లోలోనఁ బ్రబలియున్న
 మెలఁగునదె కాని యెరుచేత మెలగునదియె?
 చిద్విలాసంబుగను నాచు జిహ్వానుండి
 తన విలాసంబు నొకయింత గనుపఱుపఁగ
 నాంతరప్రకృతుల తత్వ మరయఁగోరు
 వార లగుచు గా దన నిచ్చుపడియొ యేమొ
 యిట్టి సంకల్ప మొదవించె నిచ్చ నొకటి;
 కరము చంచల మగు దీని గతులఁ గనినఁ
 జంచలత తామరాకున సలిలమునకు
 ఘనతమం బని చాంచల్యగణిమ కెప్పుడు

నుపమగాఁగ గఱచిరి నిపుణమతులు;
 వారి పల్కులు మృషలు గావలయు దీని
 గతులఁ జాంచల్యమును సరిగాఁ గనంగ; 32
 4 నెంతలో బుద్ధి మాఱునో యెఱుఁగరాదు;
 తలఁపు లిప్పుడు తనుఁగూర్చి నిలిపె మదిని;
 పుంకొలుపుమండె నడి వెలిఁబుచ్చు మరుచుఁ;
 గాలచైలాబ్య మొకయింత గాక యుండ 36
 8 వెడలఁబుచ్చుగవలె మనోవేగమునను;
 కల మల మనోగలిని బోసఁగలదె యెంత
 వడిగ వ్రాసెడి లేఖకు వ్రాతకైన?
 కలము కొలచాత్ర, జలధులు తలఁపు తెన్న; 40
 12 నెంత వశమానో దానికి నంతవట్టు
 పాతకవిచుర్చనకుఁ దెచ్చి పాలుపఱుగు;
 పాతకనుహాశయులు మీరు పట్టు విడక
 మీ మనోనుభవంబులమీఁద దృష్టి 44
 16 నిలిపి వినుడయ్య మాపల్కు నిజము దెలియుఁ;
 గన మనోదృష్టి సరుభానమునఁ జెలంగ
 దేమి చిత్రమొ! తెలియరా దెవ్వరికిని;
 ఇంద్రియంబుల నరికట్టి యిహానుభవముల 48
 20 యాశ దిగఁద్రోసి యనునైన యయ్యులైన
 మనమును జయింప లేరైరి మానదయ్యె
 విషయపర్యాకులత బ్రహ్మవేత్తలకును;
 విషయము లనంగ నెయ్యవి వీని జన్మ 52
 24 సీమ యెయ్యది? యనుచుఁ బ్రశ్నించువారె?
 మనసు నడుగుద మవి పుట్టి మనికె గన్న
 తావు తా నొనొ వేఱొక్కతాన మగునో?
 ఉభయపక్షంబులందుఁ బ్రశ్నిస్తరముల 56
 28 కన్నిటికి నన్నె కర్తగా నరయువారె?
 మనస! యొక్కింతసేపు నా మాట వినుము

నీ రహస్యంబు లొకకొన్ని జారవిడుము;
 నిన్నుఁగూర్చిన గీత మానించునెడల
 లోటు వచ్చిన నదియు నీ లోటు గాదె?
 యెటును ఛాయాపటముఁ దీయునెడ నొకింత
 ప్రకృతిరూపంబు సెదరినఁ బనులవాని
 నేర్పు కొఱమైన ఫలము గఱింప నొకట
 పటము నైరూప్యమును బొంది పాడుపడుట,
 నిన్నెఱుంగనివారు నిందిత్రు నిన్ను;
 నెఱుకఁ గలవార లుండ్రు న న్నే మనినను;
 వారెఱుంగరే నేను నీ వశత నుట?
 కాన లో టెల్ల నాదిగాఁ గాన రెవరు;
 కేవలస్వతంత్ర మటుంచి భావి జూచి
 యక్షరభ్యాతి గనువారి యండ గనుము;
 అన్నియును గూడఁ జక్కనై యలరు నపుడు;
 భారతీదేవి సాయంబుఁ బడయరాదె?
 తోడఁ బనిసేయుచుండు నీ కూడ నుండి,
 యవయవంబులు మనస ! నీ కఖిలవిషయ
 సంచయంబును; నీవెగా జన్మభూమి
 యుద్రియంబుల కన్నింటి కెటులు గనినఁ;
 దత్తహాయమున జగ మంతయు జయింతు;
 వెలుపలను గల్గు నఖిలంబుఁ దెలిసికొనుచుఁ
 బట్టి లోపలి కీడ్పుచు బలిమినొ చను
 వుననొ యొప్పగించెడులో నె పనులు సేయు
 వానికిని గొన్ని యవియె గా బాహిరములు;
 అంతరంగములోఁ గొన్ని యమరియుండి
 చక్కజేసెడు పను లెల్ల జగతియందు;
 లోన వెలుపల నవి యేమి లోఁగొనినను
 నెంత యవ్యగ్రముగ నవి యెసఁగుచున్న
 నీకుఁ జిత్తంబు రానిదే నిలువ దెదియు;
 నేది గనుచున్న వినుచున్న నెచట నీకుఁ
 దలపు పుట్టెడునో యది తక్కు నొకటి
 బుద్ధి కెక్కడు; నీ భావమును గ్రహించి
 యంతరంగానుచరులు; భాష్యనుచరులు
 నూడిగము సేయవలయు నీ కొప్పిదముగ

- అందఱును నీకు వశవర్తు లై మెలంగు
 60 చుందురే గాని లోనుగా వైకరి కీవు;
 సర్వతంత్రస్వతంత్రు లేజగతి నైనఁ
 గలరె నీవంటివార లొక్కరుచు గాని? 96
- స్వేచ్ఛ నినుఁ బెప్పి మఱి యన్యుఁ బెప్పినలయు;
 64 యతులు సామాజ్యపట్టభద్రాయతులును
 గడు స్వతంత్రులటంచుఁ బేర్వడినవారు;
 వారిపై నాధిపత్యంబు నలును నీరు; 100
- నితకంటును స్వాతంత్ర్య మెటును గల్గు?
 68 పార్థివులు ప్రకృతిచేఁ దృప్తిపడవలారు
 వారిపైన నీ పధికారపుము గనుట,
 వింత గా దెసఁగు నొక విధము గాఁగ; 104
- నీదు పరివారమును గల్గి నిను జలుగు
 72 నేకగ్రీషిగఁ బసేయ నెసఁగువారు
 అదియె నియతిగఁ గలవారు యతు లనుగ;
 శమదమూచులఁ బరివారసరళఁ గాంచి 108
- శాంతిసాధనములను దుగ్ధాతు లగుచుఁ
 76 బట్టి బాధించి నీ పరివారములను
 ముట్టడింతురు నా రరికట్టి నిన్ను
 నిను నచించి లోకాన్ని నన్యుని నచింప 112
- వలెను శత్రుఁడు ప్రేక్షింపు గెలిగియున్న
 80 నొదిగియుండువు సమయంబు పొదలుదనుక;
 పట్టియుంచిన కొన్ను చేపట్టు సడల
 రివ్వనను దొల్లిటికి నూరు రెల్ల వడిని 116
- మింటి కెగసెడు క్రియ వాఁమీఁద మరల
 84 నీదు పధికారవిభవంబు నెఱుపుచుండు.
 అణువు నీ రూప మాకాశమంత యాశ
 యాశలకు నెల్లఁ గూటస్థురాల వీన 120
- యఖిలయోజనలకు మూల మగుదు వీవ
 88 పాపపుణ్యంబులకు నున్నిపట్టు వీన
 మూడు లోకంబులును గాలములును గూడ
 నెఱుంగఁగలదాన వీవ; నిన్నెఱుంగవగునె? 124
- గతము దెలిపెడి తఱి నిన్ను స్మృతి యటండ్రు;
 92 మతి యటందురు భావిసంగతుల నున్న

బుద్ధి వాడు తాత్కాలికముగ మెలంగ;
 వంద లామడలను దూరమును నున్నఁ
 గనని విసస్థి వస్తులఁ గాతు వీవ;
 కాలఙ్గలనిధి నడుగంటి గ్రాలుచున్న
 యర్థములఁ దెచ్చి యెదుటఁ బ్రత్యక్షముగను
 నఱులఁజేయుదు; వెదుటఁ గన్నపచునున్న
 వారిఁ గనకుండఁజేతువు; దూరభార
 మనెడి మాటలు లేవు; దా పనుచు లేదు;
 మిత్రుఁ డని లేకు; లేదు బల్ శత్రుఁ డనుచు
 సర్వసమురాల నిను నమ్మి చనఁగరాదు
 నీకు సాంగత్యమును నమ్మి నెగడువారి
 మనసునచ్చిన రీతిని మనెడువారి
 వర్తనము బోధపడునె యెచ్చరికి నైన?
 ఒకని వృత్తిబు నొకరీతి నుండనివు
 మిత్రులను శత్రులుగఁ జేసి మెలపుచుందు
 మిత్రులుగఁ జేతు తృప్తితోన శాత్రువులను;
 మంచి బెడఁగఁ బెడుగుల మంచివిగను
 గనుఁగొనఁగఁజేతు భ్రమ యనుకొనకయుండఁ
 దిరుగులేనట్టి మం దిచ్చి త్రిప్పుచుందు;
 మాదు తల కెక్కినా, లవమాత్ర మైనఁ
 దిరుగు మఱుఁగగు మఱుఁగగుఁ దిరుగు జగతి
 సాధుసాంగత్యమునఁ ద్రోవఁ జనెనువారి
 దారి దప్పించి మెలపంగఁ దప్పుత్రోవ
 నరుగువారల ననుగంట నణఁగద్రొక్కి
 బయటఁబడకుండఁజేయఁ బాల్పచుచునుదు
 వ్యసనములలో దగుల్కొనువారిఁ గనుఁసి
 దినదినంబును వృద్ధిగాఁ దనరుఁ గాని
 తిరుగు గనరాదు; సుఖిబడి తిరుగుచుండ్రు;
 స్నేహ మని నిముసము నమ్మి చెలఁగలేరు
 వైరభావంబునలన లాభమును లేదు
 ప్రకృతి యగు నీకు దుష్పథవర్తనంబు
 సత్ప్రవర్తనకును నీకుఁ జాల దప్పు
 అడుగు పడ దేలొకో నీకు నమలగతుల
 నొక్కపట్టునఁ; జప్పునఁ జక్కఁబోదు

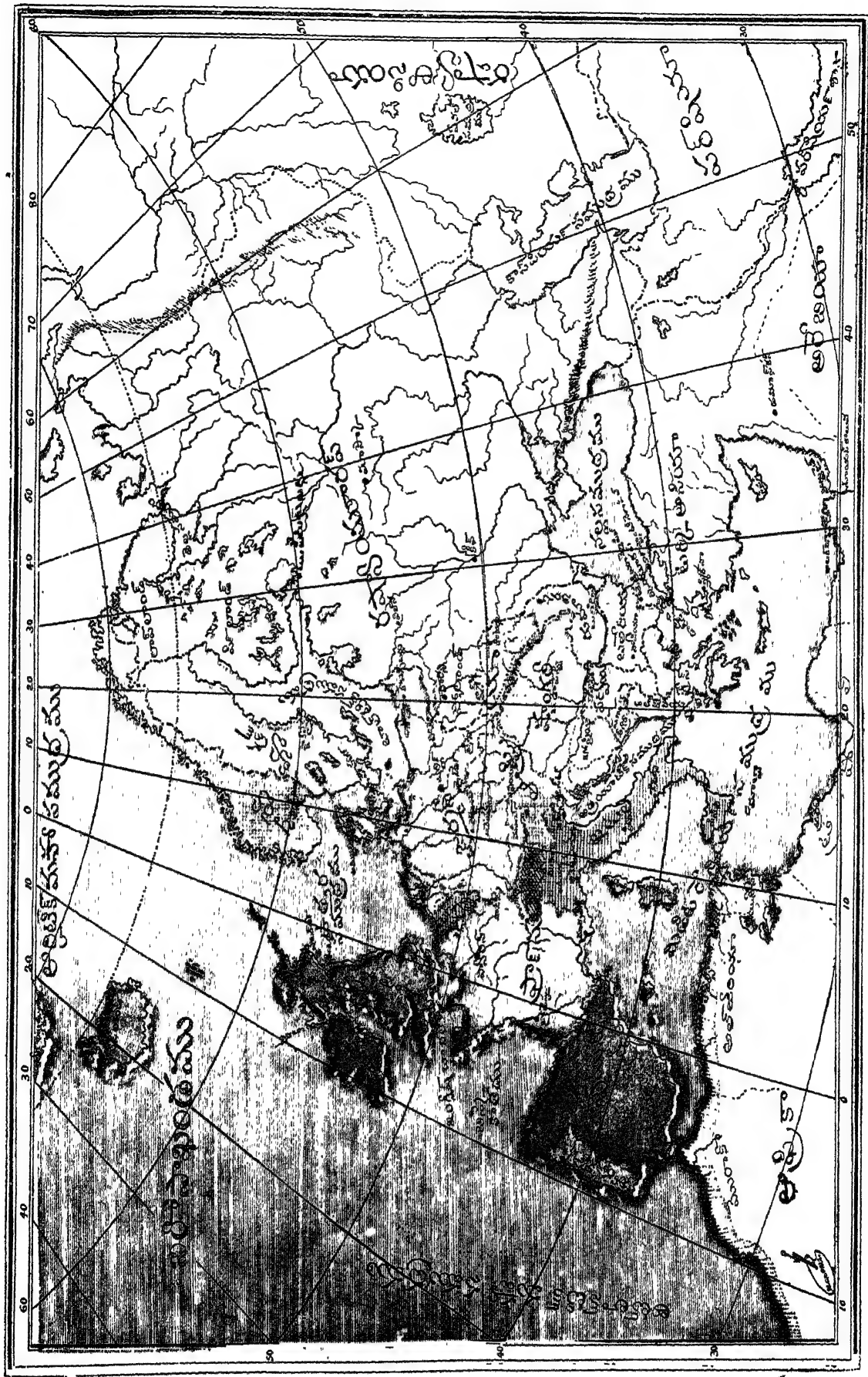
వెగుబుజుబున కాపథ మగపడఁగ నె
 128 నీరు పల్లమునకు నేగు తీరు గాఁగ
 అందుననె నిన్ను మాయకు నాత్మజ వని
 యాస్తికమతావలంబులై యలరువారు 164
 పరమమతిఁ జూచి సింహాంతపఱచినారు;
 132 జడ మటాదురు తాత్వికజ్ఞానమతులు
 నిన్నుఁ గొందఱు; లే దండ్రు నీకు స్వప్ర
 కాశలేయె కొంద; తిందలి కల్ల నిజము 168
 లరయ శక్తు లెవ్వరు? స్వయంవ్యక్తి నగుదొ
 136 ఛాయ వయ్యెదలౌ చెప్పుజాల మమ్మ!
 ప్రకృతిచాచల్యము భనత్వభావ మరయ
 దాని యనుభవమునుబట్టి నీ నడవఁడు 172
 లరసి చూచిన ఛాయవే యనుచుఁ దోచు;
 140 లేకయుండిన స్థైర్యబు లేద చెల్లె?
 అందుచే స్వయంవ్యక్తి గా వ్రునిన్ను
 మూల మున్నది నీనుఁ ద్రిప్పుజాలునట్టి; 176
 ఆదియె యాస్తికు లెల్లరు నాత్మ యండ్రు
 144 నీకుఁ గూడను మూలమై నెగడు దాని
 హస్తవఱిఁ జేసి యాడితు నవవరతము;
 వింత యగుఁగాకె యిది మాయవిధముగాదె? 180
 ఆత్మ యన్త మగుచు మెఱుఁ గగుచు వీవు.
 148 నీమ సంగతిచే నాత్మ నిశ్చయంపు
 స్థితిని నేమఱుచుండె, నీ గతియె గతిగ
 నలరుచున్నది, కల్ల యథార్థ మనుచు 184
 భ్రమను బడి దిరుగుచున్నది విమత మగుచు;
 152 చటులసాంగత్యదోష మెంతటికిఁ గాదు?
 అద్దమున మెఱుఁ గెలు లుండు నటులు గాదె
 మొగము గన్నడు? నొకవంక మొగము పెద్ద 188
 యొకటఁ జిన్న యొకటఁ గోల యొకట గుండ్ర
 156 యొకట బుంగగ నుండెడు నొకటఁ జిక్కి
 శల్యముగఁ గానఁబడుఁ గాని సహజరూప
 మెప్పుడో గాని కన్నడ దేర్పడంగ; 192
 ఒకని మనమును బోలి వేరొకని చిత్త
 160 మలర దేలొకొ బుద్ధి జీవులకుఁ గల్గు

మనము లన్నిటికిని లోన మమత గలదు;
 స్నేహభావంబున నొకని జేరబోవ
 నాదర్శంబుగఁ గను వాని నాతఁ డపుడు ;
 నైరభావంబునను బామ్ము వానికడకుఁ
 జెన్నకయె దాని నాతఁడు చెప్పికొనును ;
 త్రాఁగుఁబోతులఁ గను మొక్కతావునందె
 గానఁబడుదురు ; జూదరుల్ కల్గురుబును
 స్వచ్ఛమతులును నొక్కొక్క స్థలమునందె
 చూడనయ్యెద రెప్పుడుఁ గూడఁ గూడ
 వాఁకిని వీఁకిని జెల్చి వఱల దెపుడు ;
 మంచికిని జెడ్డకును జెల్చి మనఁగనగునె?
 భాష చెల్పియు దేశంబు బాంధవంబు
 లేనివారలు గూడ లోలోనఁ జాల
 నాస్తభావంబు గల్గి యన్యోన్యమైన
 మైత్రి మెలఁగుచుండురు తత్పరమాగమమును
 నానుషంగికమే యగు నరసి చూడ ;
 మనసు లాకర్షణము లేక తనరునేని
 నొకవిధంబైన వన్నియు నొకటఁ జేరఁ
 గారణం బెట్లు చూచినఁ గానరాను
 నిన్ను పురుషునిగాఁగ గఁశించినారు
 తాత్వికులు దానిని యథార్థతగ వచింపఁ
 జన దనుచుఁ దోచు ; హేతు వే మనుచు వేము
 తనదు చిత్తానువృత్తి నందఱను ద్రిప్పు
 నధృతపు శక్తి యొక్క స్త్రీయంత్రముననె
 గాని యా శక్తి గన మతెక్కడను లేదు ;
 అందుననె మూడు మూర్తుల కాదివీత

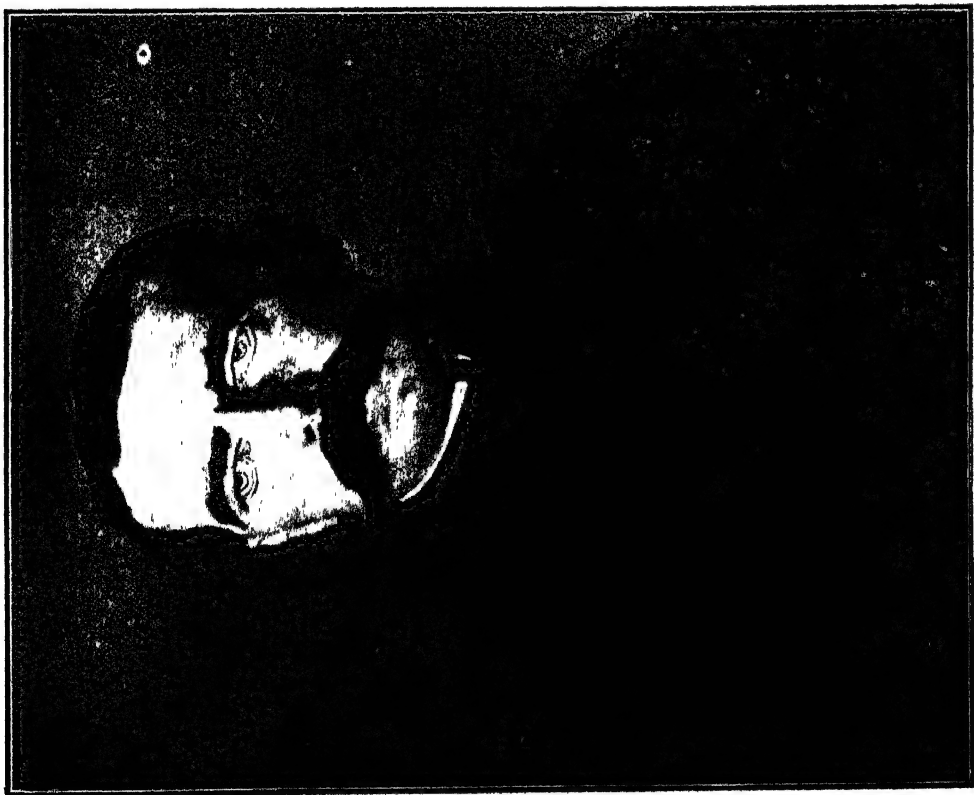
మయున శక్తి యొకం డుండు నాది సమిది.
 196 అట్టి శక్తులు నీయందు ననురియుంట
 స్త్రీత్వ మారోపణముచేసి చెప్పినాము
 స్త్రీత్వపు స్త్రీలు లేవుఁ జేయ నెవరి 224
 కగును? దోచిన క్రమం బెప్పుడును గాని;
 200 ప్రకృతిని నపునకత గల్గి ప్రభవమిది
 పుంస్త్రీయును బూది విశ్వాపూర్ణులనడ
 స్త్రీత్వ మిదిని వినుట నె చెప్పెముల 228
 స్త్రీత్వపు స్త్రీపు స్త్రీయుల్ చేరి యొకట
 204 నుండు నెచట జగత్క-స్థాయి దక్షి-?
 నందుననె నిన్ను జగమున కాది గాఁగఁ
 జెప్పియున్నారు; జగలేయఁ బలుగు నుంటి. 232
 స్త్రీ లొకొక్క-పుడు తమమత హేలు గాఁగ
 208 నెందుకును గానినానిచ్చి నెచట లేని
 కూర్చి గలిగి మెలఁగుట చూడఁ గలను;
 అట్లు యెప్పుడైన నీరు దమస్కృభి"న 236
 మొదలటయు నుండు నెచ్చెరో యొక పైన
 212 నపుడు సద్వృత్తివానికి నమరు మిగు
 వారి వశవ ద్వివిగాఁగ నొకట ముగి
 ముక్తికాంతరు వానిచ్చి మోహ నులరఁ 210
 జేసి నిర్వాణపదయున్నఁ జీతు నతని;
 నట్టి దయఁ జూపునున్న మాయారు నెపుకొ;
 నీకుఁ గృప వచ్చినప్పు డాదాక మాత్ర
 మిటునటును ద్రిప్పి సుగ్రతి కీడ్వకన్దు! 214
 అక్షరభూతి జగతి నీ కమరునన్దు!

220

శా. మా జాగీశు పరాక్రమాగ్నిశిఖ యుష్మజ్జాతకారుణ్యవీ
 ట్టజాలానిల మీగుచుండఁగ రిపుష్మోభర్తలం దంతటన్
 బేజారై శలభాకృతిం బడసి భస్మీభూతు లొనన్లుగా
 వేఁ జేయన్ భువి శ్రీజనార్దను నినున్ విష్ణున్ భజింతున్ మదిన్.

EARL KITCHENER

యుద్ధాంగమంత్రి, ఫిబ్బిమార్చల్స్ కిచినర్ ప్రభువు

MR. H. H. ASQUITH

ప్రధానమంత్రి, ఆస్క్విత్తుగారు

FIELD-MARSHAL SIR JOHN FRENCH

ఫీల్డ్ మార్షల్ సర్ జాన్ ఫ్రెంచి, ఆంగ్ల సేనాధ్యక్షుడు

GENERAL SIR H. L. SMITH DORR-IEN

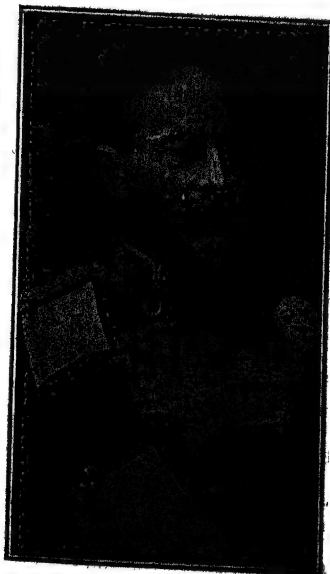
జనరల్ సర్ ఎన్. ఎల్. స్మిత్ డోర్రియన్

GENERAL SIR CHARLES DOUGLAS

జనరల్ సర్ చార్లెస్ డౌగ్లస్

GENERAL SIR IAN HAMILTON

జనరల్ సర్ ఐయాన్ హామిల్టన్

మహాసంగ్రామము

ప్రస్తావన

శ్లో. చిహ్నాన్వయముత్తిష్ఠయశోలభస్య - జిత్వా శత్రూన్ భుక్త్వా రాజ్యం సంపదం

మయైవైతే నిహతాః పూర్వామేన - నిమిత్తమాత్రం భవన్యపాచిత్.

౧-౧౧-౩౩.

మహాసంగ్రామము బడబానలమువలె నాగరకప్రపంచము నావరించినది. యుద్ధము సకలార్థములకు మూలము. ద్రవ్యనష్టము, సుఖనాశనము, జనసంక్షోభము, ప్రజాక్షయము, సర్వసంహారము యుద్ధఫలములు. యుద్ధప్రకటనము రాజులకు భయమును, మంత్రులకు కంపమును, యోధుల కుత్సాహమును, శాంతికాములకు నిరాశను, ఆగ్నేయాస్త్రనిర్మాతల కానందమును, లోభుల కాశావేశమును గలిగించెను. జనులు గుంపులు గుంపులు గూడి గుసగుసలాడఁ గడంగిరి. పండితులు పామరులు కలహకారణంబులను చర్చింప నుపక్రమించిరి, కలహకారకులను నిందించుచుండిరి. కొందఱు ఆర్జునాయుధరాజును యవరాష్ట్రనిచంపిన సర్వియా యవకుని నిందించిరి. కొందఱు చిరకాలముగ సర్వియనులను దౌర్జన్యముపాలు సేయుచున్న ఆర్జునములు మూలకారకు లని నిందించిరి. మఱి కొందఱు సజాతీయులైన సర్వియనులకు చేయూత నొసంగిన రుష్యా కారణ మనిరి. మఱి కొందఱు ఆర్జునాకభయహస్తము నిచ్చి స్వలాభమునకై కయ్యమునకు పురికొలిపిన జర్మనిని దూషించిరి. మఱి కొందఱు పగను సాధించుటకై వేచియున్న ప్రాన్సు కారణ మనిరి. ఇతరులు చిన్ని రాజ్యములను లోకసామ్రాజ్యమును గాపాడుటకై ఇంగ్లాండునలంబించిన ధర్మమార్గమనిరి. కారకులైన నైనను రాజునితీ కవమానకరంబైన యుద్ధము పోసంగినది.

రుద్రుఁ డవతరించెను. విలయమున కేర్పడిన యాయుధములను ధరించెను. లయభారమును వహించెను. అయరూపంబు లైన రుంధ్రానిలంబులకును,

బడబానలంబులకును, జలప్రవాహంబులకును, భూకంపంబులకును, మహాన్యాయుధులకును కారణభూతుం డైన రుద్రుఁడు సంగ్రామరూపంబైన లయమునకును కారకుఁడు. ఇతరకారణములు నిమిత్తమాత్రములు.

ఊనంతదయామయుం డైన సర్వేశ్వరునకు భయానకంబైన రాద్రావతారంబే? ధర్మమూర్తికి నిరపరాధి దండనంబే? విశ్వంభరునకు విష్ణవవినోద మేల? దీనరక్షకునకు దీనసంహార మేల? సృష్టికర్తకు లయలీల లేల?—అను విషమసమస్యలు లోకవైచిత్ర్యమును పరిశీలించుటవలనఁ గలుగుచున్నవి. ఇట్టి సమస్యలకు సమాధానము నమస్తస్మృతిపరిణామమువలన గ్రాహ్యము కాఁగలదు గాని ప్రత్యేకకారణము నుపపాదించుటవలన గ్రాహ్యము కాఁజాలదు. జీవాత్మ పరిణామమునకు లయపరంపరలు సోపానంబులు. లయము అవధానేదము గాని నాశనము గాదు.

శ్లో. న జాయతే మ్రియతే వా కినాచిత్

నాయం భూత్వా భవితా వా సభూయః

అశో నిత్యః శశ్వతోయం పురాణో

న హస్యతే హస్యమానే శరీరే.

౧-౨౦-౨౦.

సృష్టి లయము ననుగమించియుండును. ప్రాచీనభావ ప్రపంచమును రూపుమాపి నూతనభావ ప్రపంచమును నిర్మించుటకు వర్తమాన మహాసంగ్రామమును సాధనంబుగఁ గైకొనుట భగవత్సంకల్పము గావచ్చును. కార్యకారణ సంఘటనము దుర్లభ మైనను జీవాత్మపరిణామమునకు లయమును సృష్టివలె మూల మని నమ్మవలసియున్నది.

ఈసంచిత్యందు కలహకారకము లైన ప్రాన్సు,

బెజ్జెయము, జర్మనీ, రుష్యా మొదలగు రాజ్యముల చరిత్రములు సంక్షేపముగ వ్రాయబడినవి. ఆ చరిత్రలను పరిశీలించినపుడు భిన్న రాజ్యముల శ్రేయఃప్రాప్తికి, రాజ్యాభివృద్ధికి, న్యాపారాభివృద్ధికి ఘోరములైన యుద్ధములు తఱచుగ జరిగినట్లు తెలియుచున్నది. యుద్ధానంతరము భావప్రసాదమునందు మార్పులును నేర్పడుచుండును.

యుద్ధములకు మొదటియుగమునగుచు దేశస్వాతంత్ర్యము, మధ్యయుగమునగుచు మత స్వాతంత్ర్యము, తుది యుగమునందు ప్రజాస్వాతంత్ర్యము కారణములు. రాజ్యస్వాతంత్ర్యముగమునం దా కారణము పరిస్థితుము; తక్కిన భావము లంతర్గతములు. ఇట్టి నిర్ధారణము మూడు యుగములకును సర్వముగనుచున్నది.

గ్రీకులు మొదట యూరపుఖండమునందు నాగురకాంకురములను నాటిరి. గ్రీకులకు విశ్వాత్మ సుందరాకారము. ఆయ్యది ప్రకృతియందు దృష్టము. గ్రీకులు నాగరకులు. తదితరు లనాగరకులు. రక్షిబాంధవ్యమే దేశ బాంధవ్యము, జాతి బాంధవ్యము. రోమనులకు విశ్వాత్మ ధర్మమూర్తి. ఆయ్యది సామ్రాజ్య వ్యవహారములందు పరిస్థితుము. రోమక సామ్రాజ్య నానులు నాగరకులు. తదితరు లనాగరకులు. సామ్రాజ్య వాసము జాతిబాంధవ్యము, దేశబాంధవ్యము. కాన్స్టేన్ టైను చక్రవర్తి క్రైస్తవమతమును స్వీకరించిన పిదప మతబాంధవ్యము సామ్రాజ్యవాసబాంధవ్యమును బలపఱచెను. క్రైస్తవులు నాగరకులు, సజాతీయులు. తదితరు లనాగరకులు, విజాతీయులు. ఏకదేశవాసము, ఏకభాషాప్రచారము, ఏకమతావలంబనము మొదలగు చిహ్నము లేకజాతీయతకు నిదర్శనములుగ నుండును. పరునాఱన శతాబ్దమునందు మతభేద మేర్పడి మతకలహములు ప్రబలినవి. దేశములు సంక్షోభవశ మైనవి. పరునేడన శతాబ్ద మంతమునందు మతస్వాతంత్ర్య మేర్పడినది. యూరపు రాజ్యములు నిర్ణీతరూపములను దాల్చినవి. పరునెనిమిదవ శతాబ్ద మంతమునందు ప్రజాస్వాతంత్ర్యమునకై పరి

వర్తన మేర్పడినది. పొదొమ్మిదవ శతాబ్దమునందు యూరపురాజ్యములలోని ప్రజ లధికారదాస్యము నుండియు ఆచార దాస్యమునుండియు మత దాస్యము నుండియు విముక్తులై, మానవసమత్వమును సాధాత్వమును స్వాతంత్ర్యమును స్థాపించిరి. కాని, సిద్ధాంతమునం దీభావము లంగీకృతములైనను నాపకయందు న్యక్తిస్వాతంత్ర్యమునకును సాతీయ స్వాతంత్ర్యమునకును బల సాధనలు మాత్రమే గానికాములుగ నున్నవి. పాశ్చాత్య రాజ్యములు మతాభిమానమును నాగరకాభిమానమును బూని మహా సామ్రాజ్యములను నిర్మించి శాంతిని స్థాపించి లోకప్రభుత్వము గడిచినవి. యూరపీయనులు నివాసయోగ్యములైన ప్రదేశములను విజయమునలసిన నివాసమునలసిన ప్రాంతగ్రహణకారణమునకై యాక్రమించుకొనిరి. ఇప్పుడు ఇట్లాగు 1,31,53,712, రుష్యా 84,00,000, ప్రుష్యా 53, 66,400, జర్మనీ 13,37,020, యూరప్రాంతమున రాష్ట్రములు 37,48,100 చదువు మైత్రీ భూభాగము నాక్రమించుకొనియున్నవి.

మతయు పొదొమ్మిదవ శతాబ్దమున యూరపు ఖండమునందు బలసంఖ్య సాధించి; యాత్రాసాధనములవలన పరిశ్రమలు వివరీతముగ నృబ్ధిపొందినవి. యూరపునందు పరిశ్రమయుగ మేర్పడినది. ధనాభిప్రబలినది. వ్యాపారవైరము హెచ్చినది. విషయలోలత్వము వ్యాపించినది. టాల్ స్టాయి ప్రభువు న్రాసునట్లు యూరపురాజ్యములందు ధనదేవత గుప్తదేవతయై వెలసినది. ధనదేవతను గొలుచునారలగు సత్త్వేదుర్లభము. యూరపురాజ్యములందు రాజ్యవైరములకు వ్యాపారవైరము జతపడ, ప్రబలవైరము నట్లుగా కారంభమయ్యెను. భావప్రసాదమును శౌతికప్రసాదము వశపఱచుకొనెను. భావప్రసాదము స్వీకరించినపుడు శీవాత్మపరిణామము వెనుక పడెను. యూరపీయను జాతులు భౌతికాడగబరములందు చిక్కుకొని భావాధిములను నిరసించినవి. యూరపుజాతులందు న్యక్తిసాధాత్వ మంగీకృత మైనది కాని జాతీయసాధాత్వ

త్వ మంగీకృతము గా లేదు. చిన్న దేశములను ఏదైనాంత వజరు పెట్టరాజ్యములందు బలిమిని చేర్చుకొనుటయే యారపురాజ్యముల రాజనీతి. నిస్సహాయుడైన వ్యక్తిని గాఢపట మానవధర్మము; నిస్సహాయస్థితియందున్న జాతిని రక్షించుట ధర్మవిరుద్ధము. జాతిస్వాతంత్ర్యమును స్థిరపఱచి రక్షించుట కీ మహాసంగ్రామ మవసరమైనది. పందొమ్మిదవ శతాబ్దమునందు వ్యతిస్వాతంత్ర్య భావము వ్యాపించి, ధర్మపరిపాలనమునకు ప్రాతినిధ్యనిర్మాణములును, ప్రజాతంత్రమును సాధనము లని యంగీకృత మైనది. ఆ భావములు మానవసోదరత్వమునకు సోపానంబు వైనను జాతీయమత్సరమును మాన్ప లేకుండెను. వ్యక్తులకు ప్రైవేట్ జాతులకు పైరము పందొమ్మిదవ శతాబ్దమునందలి భావములు. జాతీయసోదరత్వమును గ్రహించి మానవసోదరత్వము నిరుపయోగము, అసంభవము. మానవులు సోదరు లనియు దేవుని బిడ్డ లనియు బోధించుచు, నుత్తమజాతు లని నీచ జాతు లని దురభిమానము పూనుట సమంజసమా, వివేకమా, ధర్మమా? పునాది లేని నిర్మాణము సాధ్యమా? జాతీయసోదరత్వము స్థాపిత మగుటకు నర్తమాన భావములు మాన్యవలయును. ప్రాతే భావములు పోలుకొత్త భావములు గలుగుటకు లయము సాధనము. జాతీయసోదరత్వభావము పుట్టి పెరిగి స్థిరపడుట కెన్ని మార్పులు, యుద్ధములు, ప్రళయములు గావలయునో దేవున కెఱుక. నర్తమానసంగ్రామమున భిన్నరాజ్యములకును భిన్నజాతులకును రణరంగమునాదు సమావేశము గలిగినది. మహాపాపద్రవావస్థయందు దురభిమానప్రకర్షణమున కవకాశము లేదు, ప్రశాంతస్థితి యందును లేదు, సామాన్యస్థితియందు మాత్రము గలదు. దండధరునకు ఆంగ్ల కైందవ జర్మను జపాను రాజ్యభేదములు లేవు; తెల్ల నల్ల పచ్చ జాతిభేదములు లేవు; భాగ్య దిగ్విధ స్థితిభేదములు లేవు; హిందూ మహమ్మదీయ క్రైస్తవ మతభేదములు లేవు; ధర్మాధర్మభేదము మాత్రము గలదు. లోకకళ్యాణమునకును జీవాత్మపరిణామమునకును భేదభావము సమసి సోదర

భావము స్థిరపడుటకు సృష్టిస్థితిలయములు సమాన సాధనములు.

జాతీయభావము జర్మనులకు విశేషము. గతించిన యేబడేండ్లలోను జర్మనుజాత్యభిమానము స్థిరముగ స్థాపిత మైనది. జర్మను లతిసులభముగ డెచ్చార్కునుండి పెల్లువిగును ఆఫ్రికాయానుండి గలీషియాను ఫ్రాన్సునుండి ఆల్సెసు లోరేనులను జయించిరి. విజయమువలన దిగ్విజయాభిలాష గలిగినది. తొల్రధర్మము విజృంభించినది. ప్రపంచవ్యాప్తసామ్రాజ్యనిర్మాణమునకై సకల సంపదలు వినియోగింపఁబడినవి. నిర్బంధపై న్యశితాణము విధింపఁబడినది. బలవత్తురమైన యుద్ధసౌకాబలము నిర్మింపఁబడినది. యుద్ధోపకరణములను నిర్మించుటకై శాస్త్రజ్ఞాన ముపయోగింపఁబడినది. సంపదల వృద్ధికై పరిశ్రమలు బలపఱుపఁబడినవి. బిస్మార్కు మొదలగు ముఖ్యమంత్రుల పరిష్కానము జర్మను ప్రతిభను విస్తరింపఁజేయుటకై వినియోగింపఁబడినది. ట్రీప్ మొదలగు తాత్త్వికులు జర్మను ప్రతిభనుగ్గడించిరి. వారి మతమునాగు లోక మత్తమపురుష పరిణామమునకై సృజింపఁబడినది. ఉత్తమపురుషులు వర్ధిలుట తదితరులు నశించుట సృష్టినిర్ణయము. జర్మనులుత్తమపురుషులు, జర్మనుజాతి యుత్తమజాతి. ఆంగ్లేయులు మాయకులు, పరాసునిర్వీర్యులు, రుష్యనులు ప్రాకిృతులు. లోకము జర్మనుతత్త్వమును వ్యాపింపఁజేయుటకై పుట్టినది. జర్మను తత్త్వమును వ్యాపింపఁజేయుట జర్మనుల విధి. బర్నహార్డి యుద్ధము ధర్మము లలో నుత్తమధర్మ మని బోధించెను. ఆయన మతము సంధు జగత్తున ధర్మము బలమూలము; బలవంతులు బలహీనులను నిర్జించుట సమంజసము; జర్మనులు లోక సామ్రాజ్యమును పొందవలయును, లేదా చెడిపోవలయును; జర్మను లవక్రపరాక్రములు, ఆంగ్ల ప్రౌచి రుష్యను బలములను నిర్జించుటకు సమర్థులు; అభీష్టార్థమును జర్మనులు కష్టపరంపరలకు పాలై సాధింపవలయును. మోల్ ట్టి మొదలగు పూర్వానిర్మాతలు జర్మనుల విజయమునందు విశ్వాసము గలిగియుండిరి. పైని

PRESIDENT POINCARE

(రెసిడెంటు పోయిన్ కేర్)

M. MILLERAND

(ఫ్రెంచి యుక్తాంగన్మూర్తి ఎం. మిల్లరాండు)

GENERAL JOFFRE

జనరల్ జోఫ్రే

GENERAL D'AMADE

జనరల్ డి ఆమాడి. కుర్మీ-మిదికి పంపబడిన
ఫ్రెంచి సేనాధ్యక్షుడు

THE END OF A TERRIFIC ENCOUNTER

ఫ్రెంచిపదాతులును, ప్రవ్యక్త గార్డులును మాండిమాంటు ఛాటోకోరకయి నాలుగుపర్యాశుములు
పోరాడినప్పటికీ, కుట్టకుదకు ఫ్రెంచి సైనికులు దాన్ని వశము చేశారు.

ప్రాస్న దేశ చరిత్రము

భగవల్లీలాపిలాసంబులు విచిత్రంబులు, దుష్టాచారములు.

అఖండంబులైన బ్రహ్మాండంబులు, విస్మయదాయకంబులైన నూర్యమండలతాగణంబులు, అనంతమైన జీవజాలంబులు భగవల్లీలాసంజాతంబులు. సృష్టి స్థితి లయములు జీవపరిణామమునకు మార్గంబులు. సృష్టినిలయమును, లయమును సృష్టియు అనవరత మనుగమించును. వృద్ధియుములు ప్రకృతిస్థితియులు. మహాపురుషులు పుట్టి యంతరించినను దైవసంపద లైన వారి సద్భావన లాచరణార్యము నిలిచియుండును. సుహృత్సామ్రాజ్యములు ప్రబలిక్షీణించినను సామ్రాజ్యంబుల సచ్చరిత్రంబులు లోకాభ్యుదయంబునకు దోహదంబులుగ నుండును.

భౌతికస్థితి యదృశ్యంబైనను భావావస్థ దృశ్యంబుగ నుండును. గ్రీకు రోమకు సామ్రాజ్యంబులు నామారోప్తంబులైనను వాని మూలతత్త్వంబులు నిగంతవ్యాప్తంబులుగ నున్నవి. హిందూమత ప్రతిభ క్షీణించినను వారి విజ్ఞానము లోకవ్యాప్తి చెందియున్నది. సృష్టివలె స్రవణయమును, శాంతివలె సంతోభమును

జీవపరిణామమునకు కారణంబులుగ నుండుట భగవత్సంకల్పముగ నుండును. దేశచరిత్రము లిట్టి సందిగ్ధసమస్యలతో నిండియున్నవి. జాతులు సామ్రాజ్యములు స్వకీయగౌరవంబును కాపాడుకొనుటకై విపత్సరంపరలపాలగుచున్నవి. ఈ భావము ప్రాస్న దేశపు చరిత్రమువలన విశద భుగచున్నది.

ఆసనీకరాజ్యంబులలో ప్రాస్న రాజ్య మొక యుత్తమరాజ్యముగ పరిగణింపఁబడుచున్నది. వర్తమాన సంగ్రామమునకు మూలాంకుగముల నెఱుంగుట కా దేశపు సంతీప్తచరిత్రము నెఱుంగుట యవసరము. లోకమునందు వ్యక్తిని బోలిన వ్యక్తి, జాలిన బోలిన జాతి, దేశమును బోలిన దేశమును సామ్రాజ్యముగ గన్నట్లువు. గుణహావములందు వ్యక్తులవలె నాకారపరిస్థితులందు దేశములను ప్రత్యేకములైన యతీతి

ములను గలిగియుండును. వ్యక్తులందు గుణగుణులు రూపగుణులు, బలగుణులు గలరు. దేశములందు ఫలగుణములు, రసగుణములు, సారగుణములు వైద దేశములుగలవు. దేశస్థితియును ప్రజాస్థితియును నన్ని హితసంబంధము గలిగియుండును. దేశములు సహజసౌందర్యములకును సంపదలకును నిలయము లైనపుడు ప్రజలు భోగపరాయణులై నిర్విణ్ణు లగుటయును, సామ్రాజ్యస్థితియందున్నపుడు ప్రజలు వ్యవసాయపరాయణులై విజృంభించుటయును సామ్రాజ్యముగ సంభవించుచున్నది.

ప్రాస్న దేశమునకు పదమఱు నాంగ్లసముద్రతాళి; దక్షిణ

రెండవైరులు యుద్ధమునకు పోవుచు సుసారవిమోగమును కలుపుచున్నది

ములఫలము నేటికిని ప్రాస్న దేశమునందు గాననగును. వర్తమాన సంగ్రామమునకు కూడ నిదియే మూలకారణము.

ప్రాచీన ప్రాస్న దేశచరిత్రమును గమనింపట కవకాశములు లేవు. ఆ దేశపు ప్రధమవాస్తవ్యులను నిర్ణయించుట కష్టము. దేశము నాక్రమించుకొనిన రెండవ తెగవారు అయిబీరియనులు, లిగురియనులు. ఆ తెగలును నార్యసంతతికి చెందినవే. కెల్తు తెగ అయిబీరియనులను గెలిచి దేశము నాక్రమించుకొనినది. కెల్తులు నల్లసముద్రమునుండి జిబ్రాల్టరువఱకు వ్యాపించి దక్షిణయూరపును నేలిరి. కెల్తులను నార్యసంతతికి చెందినవారే. గ్రీకులు క్రీ.పూ. 600 సంవత్సరమునందు మస్సీలాయం దధినివేశమును స్థాపించిరి. ప్రాస్ననందలి కెల్తుల దేశమును, నుత్తరమునుండి కెల్తులు దక్షిణమునుండి అయిబీరియనులు

మున పిదసీమహావృతములు, మధ్యధరా సముద్రము; తూర్పున ఆల్ఫుజ్యూర్రావా నైసు పర్వతములు, రైనునది; ఉత్తరమున పెల్టునది—ఇవి ప్రకృతిసిద్ధములైన సరిహద్దులు. ఆ సరిహద్దులను చేరుటకును, చేరినపుడు పరదేశాక్రమణమును చేయుటకును ప్రాస్న దేశ సునేక శతాబ్దములు యుద్ధమునందు మునిగియుండినది. ఆ యుద్ధ

వశమనుకొనిరి. ఆ కాలమున రోమకసామ్రాజ్యము నందితలను
వ్యాప్త పగుచుండెను. ప్రాన్సునందలి దక్షిణరాష్ట్రము క్రీ. పూ.
85-వ నందొనమునందు రోమకసామ్రాజ్యములో చేరియుండెను.
ఆ భాగమునకు “పానిస్సు” అని పేరు. అప్పటి ప్రజలు కల్లిన
అయిదీరును కెగల మిశ్రమములన నేర్పడిరి. బాలియన్ నీరు
దేశము నందెను జయించి, ఆక్విటానియ గాలియ దెల్లియ భాగము
లను రోమకసామ్రాజ్యమునందు చేర్చెను. దేశ పతెకలు లైఁ కెగ
లస్లో నొంది పుష్పరకలహమునకు నూల పగుండెను. గాలిలకు నం
నూగజలము లేకుం

దేను. రాజ్యాంగస
ర్వాణి సామగ్ధ్యము
చాలకుండెను. ద్రూ
యిను లను సతాధి
కారులు నిజమైన పా
లకులు. ద్రూయిడు
లు “అక్లాంటిను”
ఖండ వాసు లైన
ద్రవిడు లై యుండు
రేకూ విచారణీయ
ము. గాలులు జన్మ
నులనుండి ప్రాస్థును
కాపాడుటకు నీజను
ను వేడిరి. నీజను
ఋగ్రుల నోడించి
గాలును రోయక సా
మ్రాజ్యమునందు చే
చ్చెను. పీఠుల నా
లుగు శిశాబ్దుముల
వజ్రు గాలు కాంతి
ప్రదమై వర్షిలెను.
గాలులు రోమనుల
భాష నశ్యసింప
నారంభించిరి; వారి
యాచార వ్యవహార
ములను గొనినిరి.

నాలుగు వందల యేండ్లలో గాలు రోమకనాగరకమునకు నిలయ
ముగ వస్తే కక్కెను.

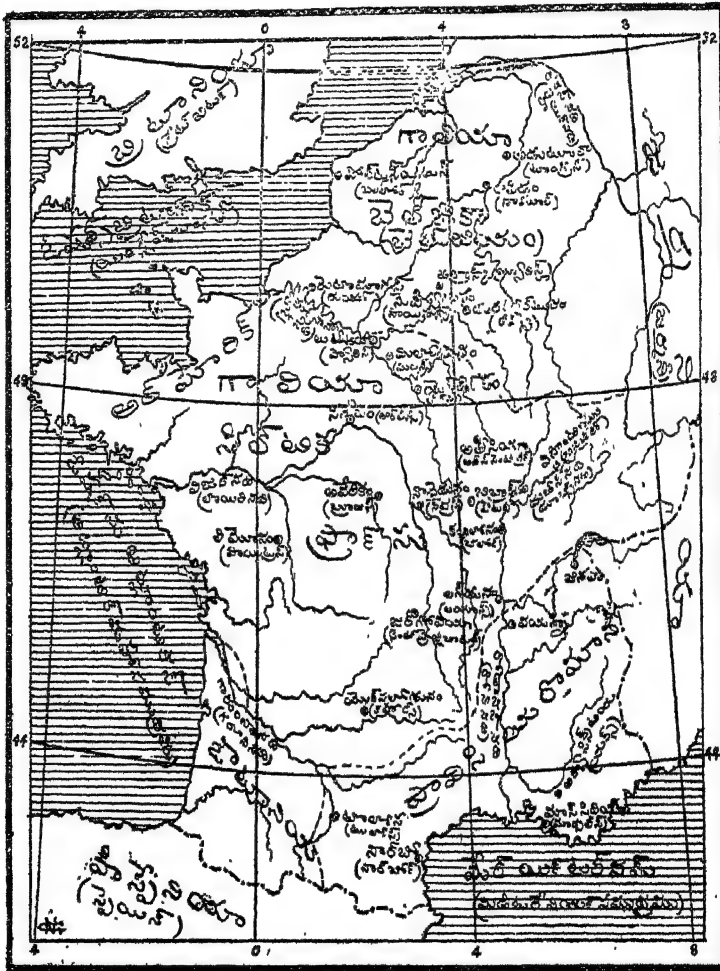
నాల్గవ శతాబ్ద మంతయున మూఢాత్ములైన గాథలు విసి
గాథలు రోమకసామ్రాజ్యమువై దాడిచేదలిసామ్రాజ్యమున విధ్వం
సము చేసిరి. అయిదవ శతాబ్దమునందు హన్ను నాయకుఁడైన అతి
క్లుగు తెగటార్చుటకై గాథలు కెట్లులు మిక్కిలైరి. ప్రాంతులు
జన్మమైన గాథలు తెగకు చెందియుండిరి. వారు ధైనునదికి పడ

మట్టి తీరమున నివసించుచుండిరి. అప్పటినుండియు గానిదేశమునకు ప్రాంతదేశ సునియును పిచ్చుకీ ప్రాస్తుదేశ సునియును నాన, మేగ్గుడినది.

స్రావం లిక్కా-పత్తె మైందవులనలె శాఖోపశాఖలుగ
విడిచి యొక-పత్తెయి లేక దుప్పలులై యుండిరి. స్రావస్థిశియు
నేకపాశబద్ధయగ చేయుటకై చూటాపడిన రాజులలో మొదటి
రాజు మెగవొండియను నశతజాతి నైన్ యొకవిను. యొకను చూచినయి
నందు స్రావంతులు, కెట్టులు, అయిదీయనలు, బంగడియనలు, శివ
గానలు రెండు యంటి

గానము లిందుంటే
 బృహద్రాజు దేవులను
 మఱిమఱియొకాక,
 యొకజాతీయపుట సో
 పానమైన గాలియో
 రాజ్యమునందుఁ బ్రా
 త్యామిమ చేసిన
 బడఁ. స్థానము (శ్రీ.శ.
 ౬౦౦) నున్నను మునం
 దున్నాన్ని మునము
 నున్నది యిచ్చను;
 తాదృశమున గానము
 విని యెప్పుడు
 యను గానమున
 వరదచను; సోమము
 నగమును రాజ్యము
 నిని చేసెను.

యూరప్తునందు
మత పక్షక్షనందు
లక్షకందు లేన్పడి
నను, వేటికిని గ్రా
న్సుదేశమునందు కా
ధలికు మతము ప్రా
ముఖ్యము గలిగియు
న్నది. తరువాత 400
యేండ్లవఱకు ప్రా
న్సుదేశ మంతటల

హాముల కాటుపట్టుగ నుండెను. మెగొనిజియను రాజవంశజు లొం
డొరులతో కలహించుచు జగ్గునల ప్రతాపాగ్ని కాహతు లగుచుం
డిరి. ఫ్రాంకుల నిరంకుశాధికారము హడ వారి క్షీణదశకు తోడ్పడినది.
ఛాన్ల మెను తొమ్మిదవ శతాబ్దము ప్రారంభమునందు యూరపు
దేశము నంతటని జయించి మహాసామ్రాజ్యమును స్థాపించెను. ఆ
సామ్రాజ్యమునందు ప్రాస్సుదేశము సయితము చేరియుండెను. ఛాన్ల
మేను మరణాంతరము, సామ్రాజ్యము వాని సంతతివారిచే పంపు

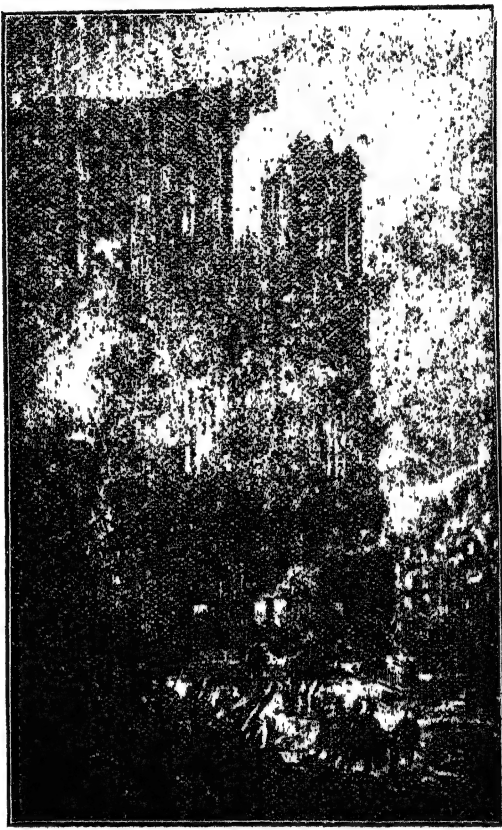
కొనబడినది. ఆ వంశజులకు 843-వ సంవత్సరము నందు వరుసునొద్ద జేసెను; తొగల యభివృద్ధికి తోడ్పడినది. ఆ కాలమునందే నార్మన్ల నొక యొడంబడిక జరగెను. ఆ సంధివలన ఫ్రాన్సుదేశము చార్లసు నులు ఇంగ్లాండును జయించిరి. ఈ విజయమువలన నింగ్లాండునకును ధిబాల్లవంతునకును, జర్మనీదేశము లూయివంతునకును వచ్చెను. ఫ్రాన్సునకును శాశ్వతమైన వైరము సర్వప్రాప్త మైనది. ఆ వైర లోకేయరునకు బంగ్లాడి మొదలగు దేశములు సర్వక్రమించెను. కాని, రాజ్యముల సరిహద్దులు సరిగా నిర్ణీతములు కాలేదు. అప్పుడే ఫ్రాన్సు జర్మను దేశముల సరిహద్దు సమస్య పుట్టినది. అపుడు లోధరింగి యా యనబడిన లొరెయిను కలహమునకు ముగ్గుకాణము. సరిహద్దు దేశముల నాక్రమించుకొనుటకై యుద్ధయరణ్యములను నేటి కిని మహాసర్వకామానలయిన బడి వినాశము నొందుచున్నవి. కార్లొవింటియను రాజవంశము 987-వ సంవత్సరముతో నంత మొందినది. ఆ రాజుల కాలమునందు నార్మన్లు నులు ఫ్రాన్సుదేశములో నెలవుల నేర్పడుకొని స్వతంత్ర రాజులుగ నుండిరి. నార్మన్ల రాజ్యము కంటే స్వతంత్రరాజ్యముల నేకము లుండెను. ఆ సామంతులలో నొకరైన హ్యూక్ రెట్ ఫ్రాన్సు దేశమున రాజయ్యెను. ఆ వంశ జులు 800 యేళ్లు ఫ్రాన్సు దేశము నెక్కిచ్చియుగ చాలించి దేశాన్నగ్నమునకు కష్టమున కనుకాకు లయిరి.

సామ్రాజ్య నిర్మాణమునకు మూలనూత్రిము కేంద్రీకృతాధికారము. ముఖ్యాధికార మంతయు నొక యధికారమునందుండ కలయును. సామంతురాజులు మూలరాజ్యాధికారమునకు బద్ధులై యుండవలయును. ఈ విధాన సుసలంబింపఁబడనపుడు సామ్రాజ్య నిర్మాణ మసంభవము. హ్యూక్ రెట్ నెటు పాలకుఁ డయినపుడు వానితో సమానాధికారము కలిగియున్న రాజులు 150 మంది గలరు. వారి దోర్దర్శము నడచి సకల రాజ్యాధికారమును కేంద్రీకృతము చేసినది కేసెటు వంశజులు. సామంతుల యధికారసంహారమును చేయుట కయిదు శతాబ్దములు పట్టినది. కేసెటు రాజులు నిరంకు శాధికారులైనను, పరాసులందు గాఢమైన దేశాభిమానము నుదయింపఁజేయుటకు కారకులు. నేడు దేశభక్తి విషయమున లోకమునందు పరాసులను మించినవారు లేరనుట యతిశయోక్తి గాదు. పదునొకండవ శతాబ్దమునందు ఆజవ లూయి రాజుగ నుండెను. ఆయన సామంతాధికారమును భేదించుటకై మతాధిపతులను సామంతులుగ చేసెను; పట్టణనిర్మాణమును వ్యాపింపఁ

జేసెను; తొగల యభివృద్ధికి తోడ్పడినది. ఆ కాలమునందే నార్మన్లు నులు ఇంగ్లాండును జయించిరి. ఈ విజయమువలన నింగ్లాండునకును ధిబాల్లవంతునకును, జర్మనీదేశము లూయివంతునకును వచ్చెను. ఫ్రాన్సునకును శాశ్వతమైన వైరము సర్వప్రాప్త మైనది. ఆ వైర లోకేయరునకు బంగ్లాడి మొదలగు దేశములు సర్వక్రమించెను. కాని, రాజ్యముల సరిహద్దులు సరిగా నిర్ణీతములు కాలేదు. అప్పుడే ఫ్రాన్సు జర్మను దేశముల సరిహద్దు సమస్య పుట్టినది. అపుడు లోధరింగి యా యనబడిన లొరెయిను కలహమునకు ముగ్గుకాణము. సరిహద్దు దేశముల నాక్రమించుకొనుటకై యుద్ధయరణ్యములను నేటి కిని మహాసర్వకామానలయిన బడి వినాశము నొందుచున్నవి. కార్లొవింటియను రాజవంశము 987-వ సంవత్సరముతో నంత మొందినది. ఆ రాజుల కాలమునందు నార్మన్లు నులు ఫ్రాన్సుదేశములో నెలవుల నేర్పడుకొని స్వతంత్ర రాజులుగ నుండిరి. నార్మన్ల రాజ్యము కంటే స్వతంత్రరాజ్యముల నేకము లుండెను. ఆ సామంతులలో నొకరైన హ్యూక్ రెట్ ఫ్రాన్సు దేశమున రాజయ్యెను. ఆ వంశ జులు 800 యేళ్లు ఫ్రాన్సు దేశము నెక్కిచ్చియుగ చాలించి దేశాన్నగ్నమునకు కష్టమున కనుకాకు లయిరి.

పాపమును పిశ్చరద్యాలయమును స్థాపించెను. కవింద్రులను పోషించెను. వీరావేశజనకంబులైన గీంబులను కవులు కల్పించిరి. గాయకు లీ గీంబులను చాడుదురాజులను మిత్రగురువులను సామాన్యజనులను పీరులుగ చేయఁజాలిరి.

పదుమూడు పదునాలుగు శతాబ్దములందు క్రైస్తవమునకు హాగ్మటియను క్రైస్తవ చాగ్మి కాహులీయగుచుండెను. ఆ క్రైస్తవతాహాగ్మిని చాగ్మియై యూరపునందు సతయధ్యయగ మేర్పడినది. అదియే క్రూనేకుల కాలము. సమయావధి శతాబ్దము నందు ఫ్రాన్సుదేశమునకు తొమ్మిదవ లూయి గాడు. ఆ రాజు మతయధ్యయలందు గల యభిమానమువలన 'లూయి ముని' యని ప్రసిద్ధి కెక్కినది. లూయి బలపఱచిన రాజాధికారమును వానిమనుచుడు నాల్గవ శతాబ్దమునందు

కర్మముల తగులఁచి క్రైస్తవ ప్రవీణమును కీముదేహగరము

జేసెను. ఆ రాజాకాలమునందు సమస్త న్యాయధర్మాధికారములు రాజాధీనము లను సిద్ధాంత మేర్పడినది. ఈ విషయ నిష్ణయమునకే రాజులకును మతగురువులకును వైర మేర్పడినది. ఆ సమస్యను విష్కటమై రాజు ప్రహసనభవ సమావేశపఱచెను. కాని, దాని కింగ్లాండులోని పార్లమెంటువలె విశేషాధికార మెప్పుడును కలుగలేదు.

పదునాల్గవ శతాబ్దమునందు కేసెటు శాఖావంశజుడైన యారవ శతాబ్దమున నేలెను. ఆ రాజు కాలమునందు ప్లాండర్సు బంగ్లాడి బ్రిటిని గ్వియన్ భాగములు తప్ప, తక్కిన దేశ మంతయు సంపూర్ణముగ రాజాధికారమునకు లోబడినది. ఆ కాలమునుండి

నూరేండ్లవఱకు నింగ్లాండునకును ప్రాన్సునకును నంతరాయములు లేక యుద్ధములు జరుగుచుండెను. క్రెసి పాయిటును అజికోర్ట్ యుద్ధములందు ప్రాన్సు సంపూర్ణముగ నోడిపోయెను. కాని, యా మోటమి ఫలము చింతాలము నిలుకలేదు.

దైవనిష్ఠయందు లలంఘనీయంబులు. ప్రజలు కష్టపరంపరల చాలై పరితపించునపుడు భగవంతుఁడు వారి మోక్షల నాలకించును. వారి సందక్షణాగమై సాధనంబులను కల్పించును. ప్రాన్సుదేశము నందు నిరంతరయుద్ధములవలన ప్రజలు పీడాపవనకులైరి. అధికారము దుగ్బలదౌష్ట్యాదుల త్రమై యుండెను. వీరులు భీరులుగ మాటిరి. ప్రభు ' నొకండవ లూయి దేశము నీ విపత్తునుండి కాపాడ నుండుటైను. వులు సేవాపరతంత్రు లైరి. దేశమాతపట్ల పరాసులకుఁ గల గాఢ ఆరాజు బంగ్గండి ప్రావేన్న కాన్టీల్లను భాగముల నాక్రమించు మైన యభీమానము నివృత్తి గల్పిన నిష్పవతలై నవ్యక్తముగ నుండెను. ఆ గాఢాభిమానమును ప్రజ్వరింపజేసి దేశము నుద్ధరించుటకు నూరేండ్ల క్రితంబునకును.

ఆ శక్తి జొలకొరకు ఆర్మీ ఆర్మీ రూపమున నవతరించినది. ఆ యవతి ప్రాన్సుదేశపు భాగ్యదేవత; మూర్తీభవించిన యధిపానదేవత; ఆ తామరాగ్రయైన విజయలక్ష్మి. జొలను లారేయనుమండలమునం దొక బీద కాపు కుటుంబమున జనించినది; నేతన షీధమును చూచి పరితపించినది; దైవతరణమును నేడినది; దైవప్రసన్నత్యమును నమ్మి విజయపతాకమును నైకొని నాయకత్వమును పూనినది; రెండు మానములలో ఆర్మీ

న్ను పట్టిణపు ముట్టడిని విడిపించినది; ప్యారిసునగరము సంగతీణమునకై పాటుపడినది. ఆ మెయ ప్రతిమానత్యాగము పరాసులను మేలుకొలిపినది. ఆంగ్లత మైన దేశభక్తి యుదయించి ప్రజలను ప్రవులను దేశారాధనమునకై పురికొలిపినది. ఫీలు ధీరు లైరి. ప్రాన్సుదేశము స్వాతంత్ర్యమును పడసెను.

విజయలక్ష్మి ధైవ జొలను గతి విపరీతముగ పరిణమించినది. ఆ ధీరులొ ప్యారిసు ముట్టడియందు బర్గండియనులచేత చిక్కినది. బర్గండియను లాపె నాంగ్లేయుల కమ్మిరి. ఆంగ్లేయులు కుత్సిత హృదయు లైన సుతగురువుల కప్పగించిరి. మతగురువు లామె మత భ్రష్ట యని నిర్ణయించి యా ధీరాత్మ్యం నిండు ప్రాజములతో

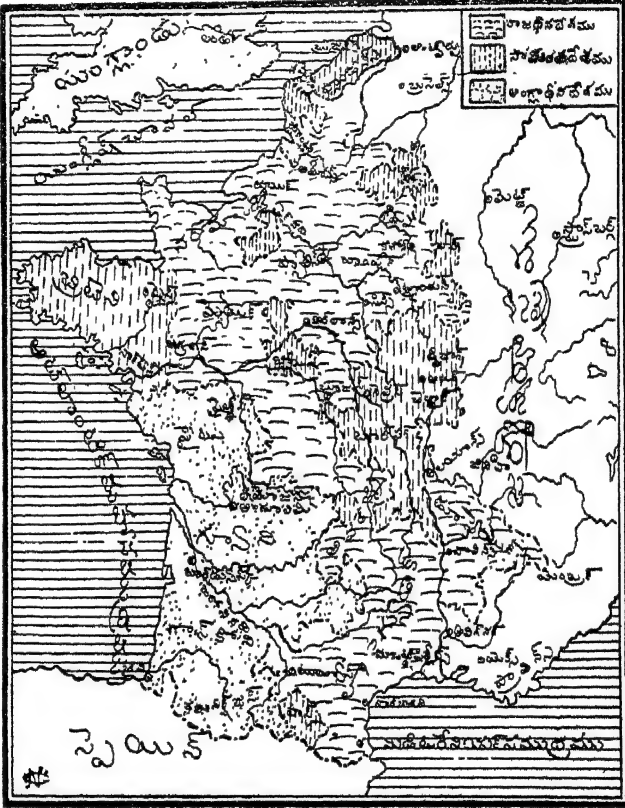
1481-వ సంవత్సరమునందు కాల్పించిరి. జొలను ఆఫ్ ఆర్మీ తన బుద్ధిని తమవును ప్రాణములను దేశహితార్థమై సమర్పించి కృతార్థురాలాయెను. ఆ బాలిక సచ్చాత్రము దేశసేవాయుక్త మై పిశ్చి సమునకు భైర్యమునకు త్యాగమునకు ప్రమాణమై లోకములోని సుప్రసిద్ధిలిపోసములందు పన్నె కెక్కి యెప్పుచున్నది.

నూరేండ్ల యుద్ధము ముగిసినది. ప్రాన్సున కాంగ్లే మిలునుండి ముప్పు తప్పినది. కాని, యంతఃకలహముల వాధ రెన్నలేదు. ప్రభువులు ప్రజలను పీడించుచుండిరి. రాజులు బెదిరించుచుండిరి. పదునొకండవ లూయి దేశము నీ విపత్తునుండి కాపాడ నుండుటైను. ఆ రాజు బంగ్గండి ప్రావేన్న కాన్టీల్లను భాగముల నాక్రమించు కొనెను. పదునైదవ శతాబ్ది

నుంతమునందు ఎనిమిదవ శతాబ్ది నుండునట్లు ప్రవాహమువలన బ్రిటని సేసెల్సు సంగ్రమించెను. సేసెల్సు సంగ్రమణము ప్రాన్సుదేశపు దృష్టి ఇటలిదేశముమీఁది ప్రసంగుటకు కారణము.

పదునాగవ శతాబ్దియు నందు యూరపులో గురి నయగ ముంపు మైన లూథరు మొదలగు నొకన సుతస్థాపకులు బయలుపడలిరి. ప్రాతస్టెంటు సభియు స్థాపిత మైనది. పదునానవ వదు నేడు శతాబ్దములగు యూరపునుండమున ప్రాతస్టెంటు క్యాథలిక్ సభియు లకు ప్రబలమై ముడి ను. ఆ దైవము సుసాని డ్రిథ్ మునకు కారణ మైనది.

ప్రజలు హేయము లగు దండనములకు పాలు నేయబడిరి. దేశములు రక్తప్రవాహములతో నిండినవి. ప్రాన్సు క్యాథలిక్ సుతమును, బ్రెగ్నీని ప్రాతస్టెంటు సుతమును ననలంబించినవి. ఇది కూడ నీ యుధయదేశములకును గల కలహకారణములలో నొకటిగ నవ్వడపును తలచుకొనెను. ఆమెరికా దేశమును కొలంబసు కనిపెట్టెను. యూగపు రాజ్యములు ప్రాగ్యాణిజ్యమును చవిచూచెను. ప్రజలయందు వ్యగ్రోత్సాహభావము విజయకాంక్ష యంకురించెను. శూరులు, ధీరులు, పండితులు, మతాభిమానులు, భాషాభిమానులు, దేశాభిమానులు, రాజ్య తల్పజ్ఞులు యూరపు రాజ్యములందు బయలుపెడిరి. ఆ సుదిగ్ధ సమయమునందు ప్రాన్సుదేశము యూరపు రాజ్యములకు నాయకత్వ

మును వహించుటకు తగిన సామర్థ్యము కలిగియుండెను.

పదునారవ శతాబ్ద మారంభమునందు అయిదవ ఛాప్టెసు ఆస్ట్రియా స్పెయిసు సామ్రాజ్యములకు చక్రవర్తి. ఆయన జర్మనీ యందు వ్యాపించుచున్న ప్రాటెయ్టు మతమును నాశనము చేయుటకై సమకట్టెను జర్మనులు ప్రాన్సురా జైన చెండవ హెన్రీ సహాయమును కోరిరి. ప్రతిఫలముగ మెట్టు, బౌలు నర్హును పట్టణంబుల నిచ్చుట కంగీకరించిరి. ఆ పట్టణంబులం దా కాలమున జర్మనుభాష మాకుకలొ లేదు. అప్పటినుండియు నేటివఱకును నీ పట్టణంబులందు ప్రాన్సు జర్మనీ దేశములకు యుద్ధములు జరుగుచున్నవి. వర్తమానసంగ్రామమునం దీ పట్టణముల పేర్లనుదినమును వినవచ్చుచున్నవి.

పదుమూడవ లూయి ప్రాన్సు దేశమును 1626.43-వ సంవత్సరములలో పాలించెను. ఆ గానానకు భాగ్యవశమున దిషిల్యూ అను మంత్రి సత్తముఁడు లభించెను. ఆ మంత్రి జనకంటకుడయినను దేశారాధన పరాయణుఁడు; కఠినాత్ముఁడైనను ధర్మప్రవర్తకుఁడు; ఆశాపరతం ప్రభుఁడైనను స్వాగ్ధారాధన విముఖుఁడు; అధికారాభిమానియైనను రాజసేవచేత్పిరుఁడు; క్రూరుఁడైనను కాగ్యజ్ఞుఁడు. ఆ మంత్రి పుంగవుఁడు దుష్టులను రూపుమాపెను; సుత కలహములను నిలిపెను; కాంతిని స్థాపించెను; దేశాదాయమును పెచ్చించెను; వైద్యబలమును స్థాపించెను; రాజ్యాధికారమును బలపఱచెను. దిషిల్యూ నిందాస్తోత్రములను పాటించక నిష్కానుభావముతో తన యానచ్చక్తిని దేశారాధనమునకు ధారపోసిన మహాపురుషుఁడు.

ఆ మంత్రి నాటిన బీజములు వెరిగి పదునాల్గవ లూయి కాలమున ఫలవంతము లయినవి. లూయి 1648-1715 సంవత్సరముల నడుమ ప్రాన్సు దేశము సప్రతిమానవైభవముతో నేలెను. ఆయన ప్రాన్సు దేశమునే కాక యూరపుఖండము నంతటినివశపఱచుకొనవలయునని యత్నించెను. యూరపురాజ్యముల నన్నిటిని ప్రతిఘటించి యుద్ధములు చేసెను. రాజు ప్రతిభావంతుఁడు. మంత్రి నిపుణుఁడు. సేనాధిపతులు సమర్థులు. సంపదలు సంపూర్ణములు. అట్టి సందర్భములందు భూపతులకు విజయకాంక్ష సహజము. యుద్ధములకు సామాన్యముగ శ్రేయోభిలాషయు, రాజ్యలాభమొ, వ్యాపారాభి

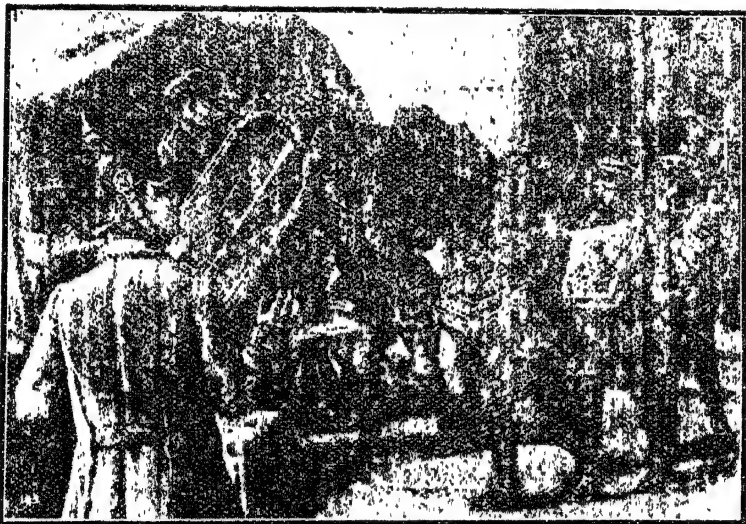
వృద్ధియొ కారణములు. లూయియొక్క దిగ్విజయారంభమున కీ కారణంబు లన్నియు తోడ్పడినవి.

వెప్టఫేలియా సంధివలన యూరపురాజ్యముల రూపములు స్థిరపడినవి ఆస్ట్రియా స్పెయిసు సామ్రాజ్యము విభక్తము కావలసిన కాల మాసన్నమైనది. ప్రాన్సురాజ్యము పెరుగుట కీదేయదను. లూయి రాజ్యసంక్షోభుఁడు, ఆశాపరుఁడు, సంపన్నుఁడు, బలవంతుఁడు. లూయి తన శక్తిసామర్థ్యములను రాజ్యవ్యాప్తికై వినియోగింపవలంపెను. ఆయన నెదుర్కొనఁజాలిన రాజ్యములు లేవు.

ఒలాందు దేశములు లూయి యాక్రమణమునకు వెఱింది ప్రతిఘటించిరి. ఆంగ్లేయులు, జర్మనులు, ఒలాందులు, ఆస్ట్రియనులు చేరి ప్రాన్సునకు గర్వభంగము చేసిరి. “స్రబలరాజ్యభంజకము” అను రాజనీతి లూయి కాలమునందు స్థాపితమై నేటికిని యూరపురాజనీతి నిన్వయమునకును వర్తింపుచున్నది. ఆనీతి నొక

నయజ్ఞాఁ డీట్లు చమత్కారముగ వర్ణించెను. “ఒక 2లము గల దక్కయిందల సొత్తును బలవంతముగ తీర్చివేసెనుపుడు బలవంతముగ తీర్చివేసెనుపుడు కొనకుకై పన్నుడిపన్నగద” ప్రబలరాజ్య భంజన నీతి.

లూయి కాలమునందు ప్రాన్సు మహాచ్ఛదశ నధిష్ఠించినది.

జర్మనులు ఫ్రెంచివారిచేత బలవంతముగా మూటలు మోయించుట

చినది. రాజ్య స్థానము సౌందర్యమునకు, సారస్వత్యమునకు, నాగరకమునకు, బలసంపదలకు ప్రమాణముగ నుండెను. కాని, యారాజన్యని మితిలేని యుద్ధములు దేశాధిప్త్యములకు కారణంబు లయ్యెను. పన్నులు వెరిగెను. ప్రజలు దలద్రులైరి. ఆంగ్లేయులు జీభాల్పరు, కనడా, ఇండియాలను గైకొనిరి. ఫ్రెంచ్రికు మహామహుని విజయములవలన జర్మనీసామ్రాజ్య బీజాంతురములు స్థాపితము లయ్యెను. ప్రాన్సునకు పడచుట లింగ్లాండు తూర్పున జర్మనీ బలవద్విరోధు లేర్పడిరి.

అనంతరము ప్రాన్సు దేశమును పదునైదవ లూయి 1715-1774 సంవత్సరములనడుమ పాలించెను. ఆ రాజసమర్థుఁడు, భోగపరాయణుఁడు, విషయలోలుఁడు, వివేకహూన్యుఁడు. వాల్తేరు డిడరెటు రూసో మొదలగు విజ్ఞులు రానున్న రాజ్యవిప్లవమును తెలియఁబల్కిరి. అవినీతుఁడైన రాజు తన తరము గడచు నని యానందించెను. కాపెటు రాజులు చేసిన యపకృతులను ప్రజలు మఱచిరి.

అపకృతులకై పదునారవ లూయి భార్యాపుత్రసమేతముగ బలి వేయబడెను.

పదునారవ లూయితో ప్రాన్సునందు రాజుల రాజ్యము తుదముట్టినది. ప్రజల పాలన మారంభమైనది. కాపెటుల కాలము నందు ప్రజల పని పాటుపడుట, పండించుట, పన్నులను చెల్లించుట; రాజుల పని యుద్ధము చేయుట, వ్యయము చేయుట, సుఖపడుట. రాజు శాసకుడు, నిర్వాహకుడు, దండధరుడు; ప్రజలకు స్వాతంత్ర్యము లేదు, ప్రాతినిధ్యము లేదు, అధికారము లేదు. ఆదాయ వ్యయములను నిర్ణయించుటకును, నిరూపించుటకును, పరిశీలించుటకును ప్రజలకు స్వాతంత్ర్యము లేదు. ప్రజలు తిరుగుబాటు చేసిరి. రాజ్యవిప్లవ మేర్పడెను. దేశము హత్యలకును దౌర్జన్యమునకును నిల యముగ నుండెను. ఆ మాప త్వచుయమునందు నెపోలి యను రాజ్యరంగమునందు ప్రవేశించెను.

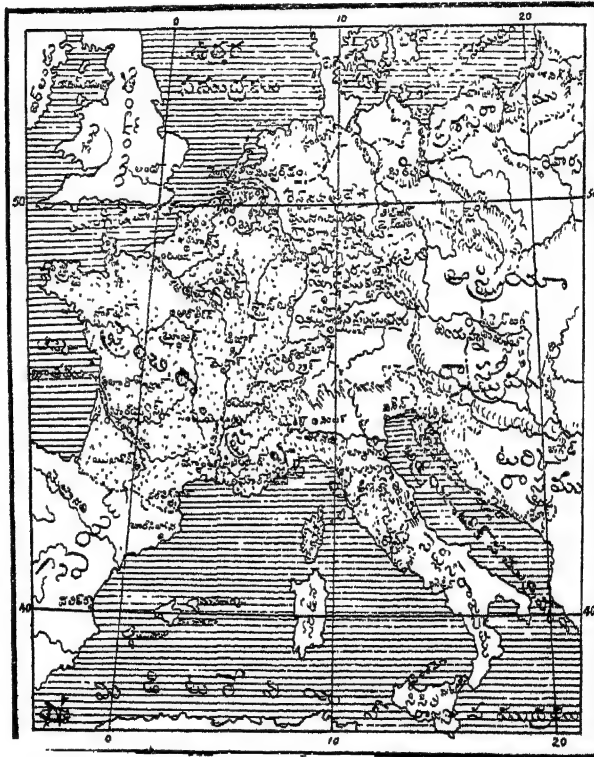
నెపోలియను శూరా గ్రేసురుడైన కర్జునికల నూరిపుత్రుడు; యుద్ధభూమి ములను నిర్మించుటయందు అద్వితీయుడు. సహజమైన ప్రభావంబుడు. ప్రజాతంత్రజ్ఞుడు; రాజనీతిజ్ఞుడు; అత్యాచారకుడు; లోకకంఠకుడు. ఆ శూరుడప్రతిమాన మైన పౌరుషముతో యూరపు రాజ్యముల నోడించి సకలరాజ్యములందును సంక్షోభము పుట్టించెను. ప్రజలు పాలకులు భీతావహాదితులైరి. ఎపుడేరాజ్యమునందు జయపతా

కమును స్థాపించునో తెలియకుండెను. ఇటలీ, స్పెయిను, జర్మనీ, ఆస్ట్రీయా, రుష్యా రాజుల నోడించి తనవారికి కొన్ని రాజ్యములందు పట్టము గట్టెను. రాజ్యాంగములందు సేనాధ్యక్షుడుగ చేరి ప్రాన్సుదేశమునకు సక్రమ క్రితాచారెను. ఆశకు హద్దులేదు. నెపోలియనునకు సంతృప్తి కలుగలేదు. తన రాధిపత్యముక్రింద యూరపు ఖండమునందు రోమక సామ్రాజ్యమువలె మహాసామ్రాజ్యమును స్థాపింప నుంచెను. ఆసియాఖండమును జయింప సమకట్టెను. ఆశాపితాచమునకు లొంగనివా రెవరు?

యూరపురాజ్యములు మేల్కొనినవి. కర్జునమును గమనించినవ. ప్రబలరాజ్యభంజననీతి నవలంబించినవి. ఇంగ్లాండు గాయకత్వము వహించెను. నెపోలియను, జర్మనులు వర్తమాన

సంగ్రామమునందు వర్తించుచున్న రీతిని, ఆంగ్లవ్యాపారహింసారమును ప్రకటించెను. ఆ నీతివలన పరాసుల వ్యాపారము పడిపోయినది. యూరపు రాజ్యములకు నష్టము గలిగినది. ఆంగ్లేయుల వ్యాపారమునకు భంగము కలుగలేదు. గ్రెంచి ప్రజలకు సయితము నెపోలియనుపట్ల ననూయ గలిగినది. నెపోలియను రాజ్యభారమును పరిత్యజించెను. ఎల్బాద్వీపమునందు నివసించుట కంగీకరించెను. లోభోపహతుడై తిరిగి రాజ్యభారమును పూని నపుడు 1815-వ సంవత్సరమునందు సంయుక్తరాజ్యబలముచే వాటి ధూళి నోడింపబడెను. ద్వీపాంతరవాసిగ చేయబడి నియంతు హాలీనాయం దుండబడెను.

పల్లెలలమున ఒంగ్రించి జగదేశ మీరుడై చక్రవర్తియై సెయింపబడినా యందు

హాలీనాయం దుండబడినా యందు తిప్పుర ప్రవాసియై సామాన్యమానవునిగలై కాలభృగ్యము నొందిన నెపోలియను చిత్రలేఖితకంపంబు యాస్థిరమై చాటుచున్నది.

తిరిగి ప్రాన్సునందు రాజుల పాలనము స్థాపించబడినది. తనని గానూరు బలము నొగ్గి ప్రజాతంత్రము స్థాపింపెను. రాజుల గౌరవము చిరకాలము నిలువలేదు. 1830-1848 సంవత్సరములందు పరివర్తనము లేప్పడి ప్రజాసత్తాకు పూల నము స్థాపింపబడింది. పరివర్తనము 1851-వ.నందు రాజాధికారము స్థాపితమైనది. లూయి నెపోలియను రాజ్యము నేలను. ఆ రాజునకు నెపోలి

యనునకుఁ గల సామగ్గ్యము లేదు కాని, ఆశ మూర్తము గలదు. ప్రాన్సుదేశమున కన్ని దేశములందును మానభంగము గలిగెను. ఆసమయమునందు స్పెయిను దేశమునకు రాజు గావలసియందుండెను. జర్మనులు తమ రాచకొమరుని నియమింప సమకట్టిరి. సరాసులు సమృద్ధింపలేదు. జర్మని ఇప్పటివలె నవ్వడును యుద్ధమునకు సిద్ధముగ నుండెను. జర్మనీ ప్రాన్సులకు యుద్ధము పూసెను. మూడు మాసములలో ప్రాన్సు సంపూర్ణముగ నోడింపబడెను. ప్రాన్సు దేశము ఆల్సెసుమండలమును, లొరయనునందు కొంత భాగమును, 320,00,000రూప్యములను జర్మనులకు సమర్పించి సుధిచేసికొనెను.

1870-వ సం.నందు తిరిగి ప్రజాసత్తాకు పాలనము స్థాపించబడినది.

బడెను. అప్పటినుండినేటివఱక కాపాలనముక్రిందనే ప్రాన్సు దేశమున్నది. ప్రజాస్వామ్యము వ్యాపించి, జాతీయభిమానము ప్రబలి, ఫ్రెంచి సామ్రాజ్యము వర్ధిల్లి ప్రఖ్యాతమైన సామ్రాజ్యములలో నొకటిగా పరిగణింపబడుచున్నది.

జర్మనీ దేశమునకును ప్రాన్సు దేశమునకును బలవత్తునైన జ్వర మేర్పడినది. యుద్ధానంతరము జర్మను లూసించిట్లు ప్రాన్సు దేశము చెడలేదు. ప్రాన్సు కోలుకొనకమునుపే దానిని నిస్సహాయస్థితికి పాలునేయవలయు నని జర్మనులు తలచెట్టిది. కాని వారి సంకల్పము ఫలించలేదు. జర్మనుల యుద్ధసన్నాహములను చూచి పరాసులు భయపడినారు. ఆంగ్లేయులకును పరాసులకును చిరకాలాగతమైన సహజశత్రుత్వము గలదు. ఆంగ్లేయులకును జర్మనులకును చిరకాలసంఘర్షితమైన సహజమిత్రత్వము గలదు. ఈ విషయములనుండి రెప్పించుకొనుటకు ప్రాన్సు రుష్యా గాఢ్యములకు సంధి యేర్పడినది. జర్మని ప్రాన్సు రుష్యాదేశముల నడుమ నున్న ఈ సంధికి ప్రతిహతుడు జర్మని, ఆస్ట్రీయా, ఇటలీ రాజ్యముల కొక యొడంబడిక జరిగినది. ఏడవ యుద్వర్ధికాలమునం దింగ్లాండు ప్రాన్సుల కొక సంధి యేర్పడినది. వై సంఘటనలన కొక పక్షమున జర్మనీ ఆస్ట్రీయా ఇటలీలను రెండవ పక్షమున ప్రాన్సు రుష్యా ఇంగ్లాండులును చేరినవి. వర్తమాన మహాసంగ్రామమునం దీపక్షముల బలాబలములు తేలవలసియున్నవి. ఇటలీ దేశము మిత్రపక్షంబులలో

చేరి జర్మనులకు శత్రు వైనది. ప్రాన్సుదేశచరిత్రము నిరంతరశాధికారముతోను, చుత కలహములతోను, సామంతుల దౌర్జన్యముతోను నారంభమైనది. రాజులు స్వస్వతంత్రులై యేరిరి. రాజ్యపరివర్తన మేర్పడి ప్రజాసత్తాకసాలము స్థాపింపబడినది. మానవుల శాధికారదాస్యమునండియు, ఆనారదాస్యమునండియు, అనోదాస్యమునండియు రక్షించిన ప్రాన్సు దేశ పరివర్తనమే. పరాసు లుత్సాహసంపన్నులు, స్నేహపాత్రులు, సవయహృదయులు, స్వాధీనస్వప్రియులు. వారి దేశభక్తి జాతీయభిమానము ద్వాధాపాత్రులు. ప్రాన్సుదేశము చిత్రకళలకు నాగరికమునకు వన్నె కెక్కినది. ఆ హాజాతి క నాగరికము లో కా ధివృద్ధికి గొంతకముగ నుండదా?

ప్రాన్సుదేశమున సంపాదమున కదిలి యుద్ధమున పాల్గొని పోతులు

యందలి సభ్యులు 800; పజాప్రతినిధి సభయందలి సభ్యులు 580; గాఢ్యపాలకుడు ప్రజానిర్ణేతుడు; వైద్యబలము అన్ని తరగతులు చేరి 24,00,000; నాకాబలము అన్ని తరగతులు కలిసి 160; అధినివేశముల విస్తీర్ణము 51,59,230 చదురపుమైళ్లు; జనసంఖ్య 5,47,80,039.

ప్రాన్సుదేశము మిత్రపక్షంబులలో చేరినది. ఏడవ యుద్వర్ధికాలమునం దింగ్లాండు ప్రాన్సుల కొక సంధి యేర్పడినది. వై సంఘటనలన కొక పక్షమున జర్మనీ ఆస్ట్రీయా ఇటలీలను రెండవ పక్షమున ప్రాన్సు రుష్యా ఇంగ్లాండులును చేరినవి. వర్తమాన మహాసంగ్రామమునం దీపక్షముల బలాబలములు తేలవలసియున్నవి. ఇటలీ దేశము మిత్రపక్షంబులలో

తే. “గురుసుతుం డ్దిగ్గై రణము దుర్భరము కాఁగ”

నంచు ధర్మజుఁ డొకపరి యన్యతవాక్కుఁ
బలికినందున దుఃఖరూపమునఁ దాను
దురితమును బొందఁడే తొలుదొల్త మనస!

బెల్జియము దేశ చరిత్రము

దేశచరిత్రములు చరిత్రగ్రంథములు. కొన్ని దేశములు కష్టపఁగ పఠనమునందును. కొన్ని దేశములు అద్భుతమైన నశియించును. కాలాంతరమునందు గొప్పదేశ పోయి నీచదేశ కలుగును. కొన్ని సమయములందు దేశములకు గుర్తింపుటకు వీలులేని దుర్గత యేర్పడును. కొన్ని దేశాల దేశములె మాయమగును. అస్సీరియా ఛాల్డియా సామ్రాజ్యములు సంపూర్ణముగ మాయ మైనవి. స్పర్థాదినండియు నిట్టి మార్పుల కందియు జరిగియుండెను. మార్పులకు కాఁ జూచుట నిష్ఫలమై నాధ్యము గాదు. ఆ పీఠము దైవయోగ మని సరి చెట్టుకొనవచ్చును. కర్మయోగులు కర్మఫల మని యూహింప వచ్చును. కాని కార్యకారణ ఫలములను నిష్ఠాయించుట యసాధ్యము.

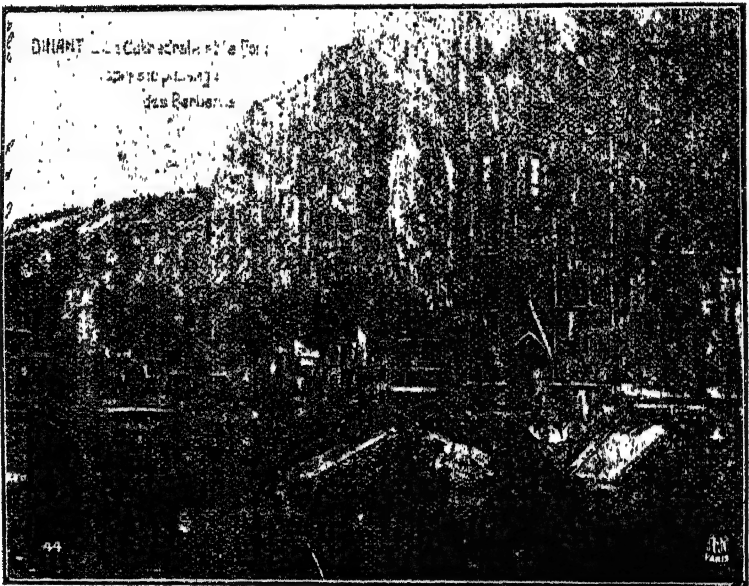
బెల్జియము దేశము కష్ట పరంపరల పాలగుటకు గల కారణములను నిష్ఠాయించుట సుసాధ్యము గాదు. ఆ దేశ మనేక సంగ్రామములకు లోంగ మైనది; అనేక పర్యాయములు రక్తసిక్త మైనది. ఇప్పుడు జరుగుచున్న యుద్ధమునందు జర్మనులవలె పూర్వము

స్పెయిను దేశస్థులు పరానులు అంగ్లేయులు బెల్జియమును తమ ఘోరయుద్ధములకు గంగథలముగ చేసి దేశమును కష్టపరంపరలకు పాలుచేసిరి. ఆ యుద్ధములందు బెల్జియము స్వేచ్ఛగ చేసినది. ఇప్పుడు నిర్బంధముగ చేరవలసివచ్చినది. బెల్జియము పడుచున్న యగ చాట్లను తలచినపుడు కఠినహృదయులకైనను తీవ్రమైన విచారము కలుగకమానదు.

దేశము పరుల యాక్రమణమునందున్నది. పట్టణములు పాడైనవి. పంటచేలు కందకములుగ మారినవి. ఇండ్లు పగలుకావని ప్రీతి నొందినవి. కుటుంబములు నశించినవి. స్త్రీలు పురుషులు విడ్డలు క్రూరహింసలకు గుఱియైరి. పురుషులు నిర్బంధ సేవకావృత్తి యందు నియోగింపబడిరి. స్త్రీలు చెఱుపెట్టబడిరి. విడ్డలు చంపబడిరి. ఆలుమగలకు తల్లిపిల్లలకు ఎడఁచా కేర్పడినది. సాభ్యుక

రంబు లైన గృహములు దుఃఖిలములయై పరదేశస్థులకు వాస స్థలంబు లైనవి. గాఢకుటుంబము కలగవానమును వైకొనినది. శ్రీమంతు లైన ప్రజలు భిక్షులము చేయుచున్నారు. బెల్జియము దేశ మాపస్వరూపంబు పా లైనది.

ఇట్లుపదల పాలగుటకు బెల్జియము చేసిన యపరాధము నిగ్రాహించేయుట సాధ్యమా? సోబ్రమునందు విశ్వాసము గలిగియుండు బెల్జియము కష్టములు పూర్వార్థి సాధ్యములు అని నమ్ముచుండు షాపరప ద్రవధన్యులను కల్పించు వైశిష్ట్యపులకు కూడ నట్లే పోచవచ్చును. కాని బెల్జియము దేశచరిత్రమును చదివి చదువగులు కన

జర్మనుల కనుల బెల్జియమును పట్టణములలోని నుచున్న దేశవారము

త్రాగెడయును నిష్ఠాయించవలసియున్నది. బెల్జియము 1831 న సంపూర్ణమునందు ప్రత్యేక సామ్రాజ్యముగా నిర్మలమైనది. అంతకు పూర్వము దేశ చరిత్రయు షాపరంబు దేశచరిత్రయు నంబుడయ్యెను. నెదిగ్లాండ్సు జను దేశమునందు షాపరంబు బెల్జియము చేరియుండినది. నెదిగ్లాండ్సు దేశచరిత్రము జాలియను నీజరు దిగిజయముల

తో వారంభ మగుచున్నది. భూమి పల్లము గాన దేశమున కా చేరు వచ్చినది. దేశమునకు దక్షిణమునందు స్రాన్సు, తూర్పున బ్లూని, పడమట నుత్తరముద్రము గలవు. దేశము సముద్రజలప్రళయమున కనుకూలముగ నుండెను. కాని ప్రజల పరిశ్రమవలన దేశ ము గూఢద నుండి రక్షింపబడినది.

నీజరు కాలమునందు నెదిగ్లాండులలో జగ్మములు కెల్లులు నివసించుచుండిరి. ఉత్తరమునందు స్వాతంత్ర్యప్రియు లైన ఫ్రీజియను లుండిరి. “లోకము నిలిచి యుండు నంతవఱకు గాలి వీదు ముండు నంతవఱకు ఫ్రీజియనులు స్వేచ్ఛను గలిగియుండురు” అను లోకోక్తి వారియందు పరిపాటిగ నుండెను. వారికి దక్షిణమునందు బలేవియనులు అను ట్యూటను జాతివా రుండిరి. వారును స్వేచ్ఛాప్రియులు. ఫ్రీజియను బలేవియనుల సంయోగమునట నడచిజాతి

THE KING OF BELGIUM

బెల్జియము రాజు

THE QUEEN OF BELGIUM

బెల్జియము రాణి

THE HERO OF THE ARMoured MOTOR CAR LIEU. HENKART IN HIS CAR

లెఫ్టినెంటు హెన్ కార్టు ఫిరంగులతో సమగ్నబడిన తన మోటరుబండి ప్రతియుద్ధయమెక్కి జర్మను అశ్వసైనికులగు జుల్జునులకు వెలతుచు మొత్తముమీద 70 మందిని చంపెను. అయిదుగురిని ఖయిదీలుగ జేసెను. 7 మందికి గాయములు కలిగించెను. జర్మను లీ మోటరుకారు వచ్చుచున్నప్పుడు భయకంపితులగుచుండిరి.

BELGIAN REFUGEES IN LONDON

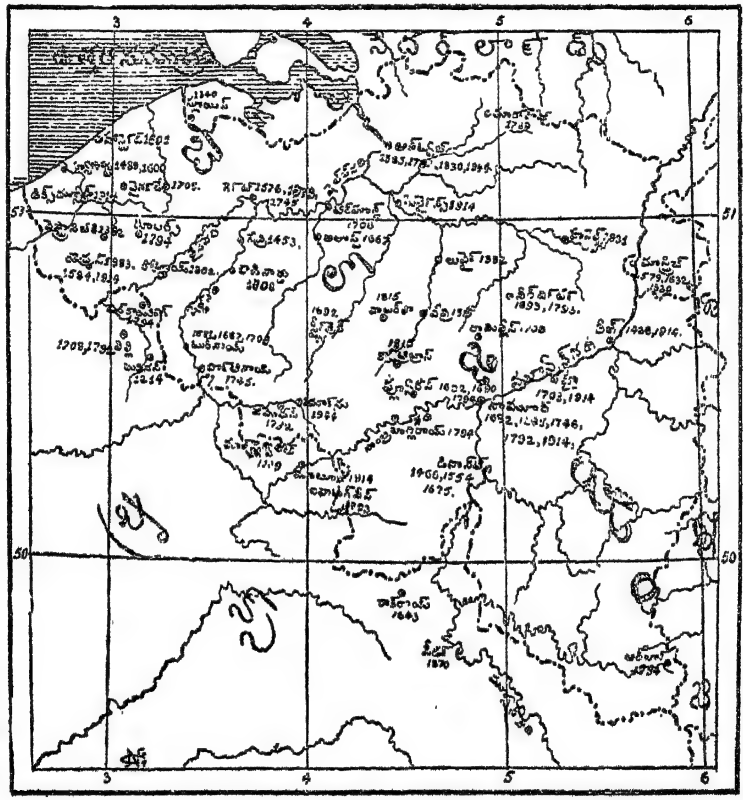

లండనులోని ఆర్ డిస్ లో ప్రవాసులగు జర్మనులు, జర్మనుల ప్రాంతీయములవలన నిర్జీవాదు . 60 లక్షలవందల అన్నములేక అణగారినవన్నారు.
 వీరిని ఆ మెంకారారును, ఇంగ్లీషువారును జాలభాగము కష్టించుచున్నారు.

యేర్పడి రోమక సామ్రాజ్యమునకు పరచుమిశ్రములుగ నుండెను. సీజరు బజీవియా దళమును రక్షకదళముగ నియోగించెను. దక్షిణాఫ్రికా నివాసస్థులైన బోయర్లు బజీవియనుల సంతతివారే. కాననే వారలకు కూడ స్వేచ్ఛాప్రియత్వమును శౌర్యసాహసములును నలవడినవి. దక్షిణభాగమునందు నివసించెడి ప్రజలు కెల్టజాతికి చేరియుండిరి. వారును ఫ్రెంచిదేశస్థులును నొకతెగకు చెందియుండిరి. ఫ్రాంకులకు కెల్టలకు బజీవియనులకు కలిగిన సంబంధవాంఛక్యమువలన వలూనులను జాతివా రేర్పడిరి. వారు 27,89,919 మంది కలరు; ఫ్రెంచి భాషకు సంబంధించిన భాషను వాడుదురు. మిగిలిన ప్రజలు 46,79,866 మంది స్లైమింగు అనబడుదురు. వారు జర్మనుభాషకు సంబంధించిన భాషను

వాడుదురు. దేశమునందు రెండు భాషలు వాడుకయందున్న రాజకీయ వ్యవహారములందు ఫ్రెంచిభాషయొక్కదేవాదాదబడుచున్నది. దేశము భూసభ్యమును గల్గియున్నను రోమను క్యాథలిక్ సుతపాతముచే దృఢముగ బంధింపబడినది. భూతలమందు మానవార్థిమైన దేశమై యైన గలదేని యది నెదిర్లాండు దేశము. జమదగ్ని వలె ఉచ్చి వారు సముద్రము నుండి దేశమును నిలువఁజెట్టి సాగరాక్రమణమునండి కాపాడినట్లు పరాక్రమణము నుండి కూడ కాపాడుటకై పాటుపడుచు వచ్చిరి.

దేశాభ్యుదయమునకు సహజస్థితియు ఎడతెగని యుద్ధములును ప్రతికూలములైనను, బెల్జియనులు మంచి స్థితిని చెందుట యాశ్చర్యజనకము. ప్రజల పాటుపడు స్వభావమును, పాదుపరితనమును, నేర్పరితనమును, యుద్ధసమయములందు సయితము దేశముయొక్క సుఖస్థితికి కారణములు. సహజసంపదలు గల దేశములందు మాంద్యమును తద్వ్యతిరేక్తములైన దేశములందు చుఱుకుండనమును ప్రజలకు సహజము కలుగుచున్నవి. ఈ పరిస్థితియే హిందువుల యలసత్వమునకును పాశ్చాత్యుల నిరంతరపరిశ్రమపరాయణతకును కారణము. ఈస్థాంతము నెదన్లాండు దేశములపట్ల సంపూర్ణముగ చెల్లబడి యగుచున్నది.

అయిదవ శతాబ్దమునందు రోమక సామ్రాజ్యము విచ్ఛిన్నమైనపుడు, నెదన్లాండులలోని దక్షిణభాగము ఫ్రాంకులపరమైనది. కాని ప్రజియనులు మాత్రము స్వాతంత్ర్యమును కాపాడుకొనిరి. ఛార్లమేను దేశము నంతటిని జయించి తన సామ్రాజ్యమునందు చేర్చెను. వాని యనంతరము దేశమునందు స్వతంత్రరాజు లనేకులేర్పడిరి. పదవ శతాబ్దమునందు పగాసుల సామంతాధికారము పోయి జర్మనుల సామంతాధికారము స్థాపింపబడెను. పేరునకు దేశము పరిశ్రమోమక సామ్రాజ్యంతర్యాగమైనను, క్రియకు స్వతంత్రులైన ప్రభువులచేతను మరాధిపతులచేతను పాలింపఁబడుచుండెను. పండ్రెండవ శతాబ్దమునందు దేశము ప్రధానాధికారకార్యమై స్వతంత్రులైన ప్రభువులచేత

మునందుండెను. ప్రభువు లొండొరులతో కలహించుచు దేశసంక్షోభమునకు కారకులైరి. ప్రజల మాత్రము సాటుపడుచు పన్నులను చెల్లించుచుండటవలన భోగములకు కొంత రేకుండెను. ప్రభువులు స్వలాభభోగ్యములకై ప్రజలపరిశ్రమాభిలాషను పోషించుచుండిరి. ప్రజలు ప్రభువుల యవసరమును గ్రహించి సహాయము చేయుచు స్వాతంత్ర్యములను పడయుచుండిరి. ఇట్టి సందర్భములందు నాగరక ప్రాతినిధ్యమును స్వతంత్రపరిపాలనంబును గలిగిన పట్టణములు విజృంభించుటకు

కారణాలు లేర్పడినవి. పట్టణములలోని ధనవంతులైన వర్తకులు నాగరక ప్రభుత్వాధికారమును గలిగియుండిరి. ప్రజల వృత్తికాణములను స్థాపించి స్వాతంత్ర్యమును పొందుచుండిరి. స్వాతంత్ర్యప్రియులైన వర్తకులును ప్రజలును చేరి ప్రభువులనుండి స్వాతంత్ర్యములను పడయుచు, స్వపరిపాలనంబునకు నిలయంబులుగ పట్టణములను చేయఁగలిగిరి. స్వతంత్రపట్టణములు సేనల నాయత్రిపఱచుటకును సంఘటన చేసికొనుటకును రాజులకు గల సర్వాధికారములను గలిగియుండెను. పండ్రెండవ శతాబ్దము ముగియకమును పే హెంటు, బ్రూజెసు, ఆర్రాసు, ఆంప్యెర్పు, బ్రుస్సెల్సు, కాల్యొన్ మొదలగు నలపది పట్టణములు స్వతంత్రపాలనంబును గలిగియుండెను.

ములు నేటికీ, కాని సంకల్పసిద్ధికై సామాన్యసాధనము లనుపయోగ్యము లైనపుడు భూగోళసాధనముల నుపయోగించు సమకాలిను ప్రజలు క్రూరహింసలకు పాలు నేరుచుడిరి. ఆ కాలమునందు యూరపులో వాడుకయందుండిన భయంకరాస్వేషణము నెద్దొందన్న దేశమునందు వాడుకలోనికి దేబడెను. ఆ పద్ధతిని వాడుకయందు నెట్టి ప్రజల పౌరుషస్వాత్మ్యములను పాడు నేయుటకు క్రూరాత్మ్య దైవ గూల్వా ప్రభువు నియమించుచుండెను. అప్పుడు దేశము వర్తమానంక్రూరమునందుల కష్ట పరంపరల కాలవాలం బాయెను. దౌగ్ధ్యమునలక ప్రజలు రోషావేగులై గాఢాధికాన

గును ధిక్కరించిరి. ఆల్పప్రభువును తీరకొనింపరాని దేశ ధిక్తులు బయలుగొటి దచ్చి లక్షితును స్థాపించు. ఎగ్మంటు హానను ప్రభువులు నెద్దొందన్న దేశమును, కలియమే ఆరంభి ప్రభువు స్పెయిను దుగాగలియునుండి స్వదేశమును గడించి కాశ్వర కేరీని గడించెను.

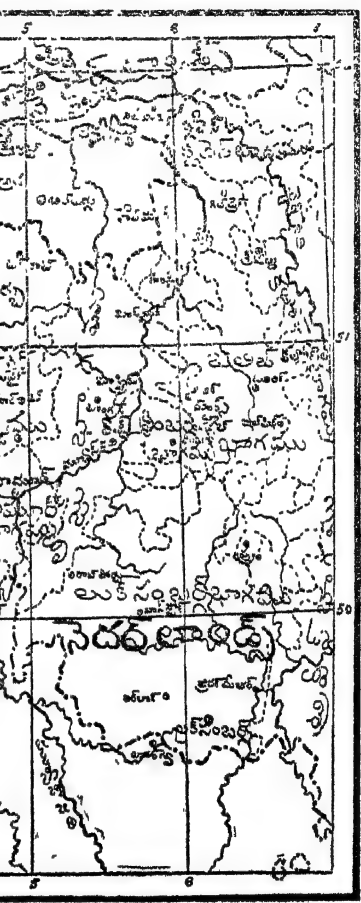
పద నైదక తతా బుగుగను స్పెయిను దేశములకాలమెన సామ్రాజ్యమును స్థాపించెను. కాని నుతాభి మానమును ధనలోభమును అధికారలోభమును సామ్రాజ్యవి నాశనమునకు కారణము లుచ్చిను.

ఇండియనులను నొలందులను ధనాశాసనముచేతను మతాచేశముచేతను స్పెయినువారు హింసించిరి. ఆ క్రూరహింసలకు ప్రతిఫలము యననటు 1౬8౩వ సంవత్సరమునందు స్పెయిను దేశపు నొకాదిల మార్గేయ నొకాబలుచే నోడింపబడెను. స్పెయిను సామ్రాజ్యము తీశింప నారంభించెను.

దేశము దీనదశయందున్నపుడు స్వాధికారములైన దేశాభిమానులవలెంచి ప్రజలు యందైకమత్యమును స్థాపించి దేశోద్ధరణమును చేసి రని సుప్రసిద్ధిచేతికొనము లన్ని దేశముల చరిత్రలందును గాననగును, క్రీరామకృష్ణాదులు కవాజి కృష్ణ దేవరాయాదులు పూజ్యా

లగుట కిదియే గదా కారణము. హాలండు దేశ చరిత్రమునందు విలియమ్ ఆరెజి చరిత్రము సంస్కర్తయ మైనది. విలియము ప్రభాసత్వాక పాలనమును స్థాపించెను. కాని, యంతఃకలహములవలన నది సుశీరము గాలేదు.

రెండవశీలుపు కూతు రైన ఇనడెల్లునకును ఆస్ట్రియా రాకొమారుడైన ఆల్బర్టునకును 1౬98వ సం. నందు వివాహము జగగెను. శీలుపు బెల్జియమును సహకూలనము మాణియు నిచ్చెను. ఆ గాజవంశతుల కాలమునందు బెల్జియము శాంతిప్రదమై యుండిను. వానికి సంవత్తి లేకందున బెల్జియాము తిరిగి స్పెయినునకు సంక్రమించెను. తదనంతరము నూరేడ్ల వజరును ప్రాప్ను స్పెయిను హాలండు దేశములకు పోనగిన యుద్ధములకు బెల్జియము కంగడలముగ నుండెను. నగ్ధస్థ దేశమైన బెల్జియమున కిప్పటి దుర్వస్థ గూకాలమునందును గలిగెను.

జూలివాంధ్యము గల హాలెండునకును బెల్జియమునకును శత్రుత్వ మేర్పడెను. దచ్చినారు బెల్జియము చేవులను బంధించిరి. వ్యాపారమును నాశనము చేసిరి. పదు నెనిమిదవ శతాబ్దము నందు బెల్జియము మరల ఆస్ట్రియనుల పాలయెను. దేశము 1744-1792 సంవత్సరములలో శాంతిభూయవ్యమై వర్ధిల్లెను. మేరియా థెరీజాకాలమునందు దేశములో విద్యాలయములు స్థాపించబడి, దేశ పభివృద్ధి చెందెను. కాని, జోసెపు నిరంకుశాధికారాభిమానము వలన ప్రజలు తిరుగుబాటుచేసి 1790వ సంవత్సరమునందు సంయుక్త బెల్జియముగా జ్యమును స్థాపించిరి. కాని 1792వ సంవత్సరమునందు నెపోలియను దిగ్విజయమువలన బెల్జియము ప్రాప్ను దేశమునందు చేర్చబడెను. నెపోలియను 1815వ సంవత్సరమునందు పరాజితుడైనపుడు హాలెండు బెల్జియములను విలియము ప్రెడరికు పాలించెను. కాని యుధయదేశములకును మిత్రత్వము కలుగలేదు. మతభేద

మును సాంప్రదాయ భేదమును నిరపక్షి. రాజునకు దచ్చిపక్షపాత మధికము.

1830-వ సంవత్సరమునందు రాజ్యపరివర్తన మేర్పడెను. లియోపాల్డు 1831-వ సంవత్సరమునందు తెల్వియునునకు రాజుగ నెన్నుకొనబడెను. ఆ యేర్పాటును 1831-వ సంవత్సరమునందు జరిగిన లండనుసంధి స్థిరపఱచెను. ఆ సంధికి ప్రాన్సు గ్రేటుబ్రిటను ఆస్ట్రీయా ప్రష్యా రుష్యా యేడంబడినవి. ఆ సంధిలన తెల్వి

లియోపాల్డు 1831-1865 సం.ల వఱకు దేశమును బాగుగ నే
లెను. రెండవ లియోపాల్డు 1865-1909 సం. చివఱకు బెల్జియమును
పాలించెను. ఆయన కాలములో బెల్జియము రాజ్యమునం దాఫ్రికాఖండ
మునందలి కాంగోభాగము చేర్పబడెను. ఆయన మరణానంతరము
అల్బర్ట్ రాజ్యభారమును వహించెను. అల్బర్ట్ రాజును రాణియు
యొద్ద మారంభమైన కాలమునుండియు దేశసౌత్వ కతల్పములై ప్రజా

క్షేమమునకును, వైనికుల సౌఖ్యమునకును, ప్రవాసుల సంక్షేమమునకును పడెడి పాట్లు సర్వజనవిదితములు.

దెబ్బిననులు స్వాతంత్ర్యప్రియులు; కృషిపరాయణులు; మిగి
వ్యయము చేయవారు; దేశభిమానులు; పరాక్రమ సంపన్నులు.
స్వాతంత్ర్యమును రక్షించుకొనుటకై సంపదలను గృహములను, గ్రామ
ములను సరఫ్పించుటకు వారు జరిగిన గణి వారి దేశదళిత్రాణమునకు స్పష్ట
మగుచున్నది. పరాక్రమజనులనంటి దేశమును రక్షించుటకు ముఖ్య

1914 ఆగష్టు 25 వ తేదీని బెర్లిన్‌లోని లోజ్‌న్ సంగ్రహము తగులఁబెట్టి, పురవాసులు
ఇదను ఆహ్వానములగు ఉల్లాసులు దాడికి తోలుచున్నారు.

ప్రేమలను బలపరచుచు
చేసిన ధీరులు పౌర్ణిమను
లు. నీర పూర్వకమైన
శ్రమియనులగుటకై జ్ఞియ
నులను 4 లోక ముందు
సహజమును గూర్చి
నలంపలకును పేర్చును
గలిగియుండును” అను
ప్రమాణమును నిలుపు
చున్నా గనుట యతిశ
యోక్తి కాఁజాలదు.

దేశ ప్రశాస్తియు చ.మై.

11,373

జననంబు

7,516,730

అడాయము పౌ.

28,155,300

వ్యయము

26,326,600

దిగుమతులు

210,000,000

ఎగుమతులు

181,000,000

చ. మై. 802,000

ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ ವೈಫಲ್ಯಮು

” జనసంఖ్య

“ టెల్ల వాడు

చోళముగంట

దేశమునందు తొమ్మిది భాగములు గలవు:— అంధ్రప్రదేశ్, బ్రాహ్మండు, ప్లాండర్సు, హైనాటు, లీజీ, లింబర్గ్, లూక్సెంబర్గ్, నామూరు. రాజధాని బ్రుస్సెల్సు; పరిసరములతోఁ గలసి జనసంఖ్య 720,827.

720,327.

THE KAISER

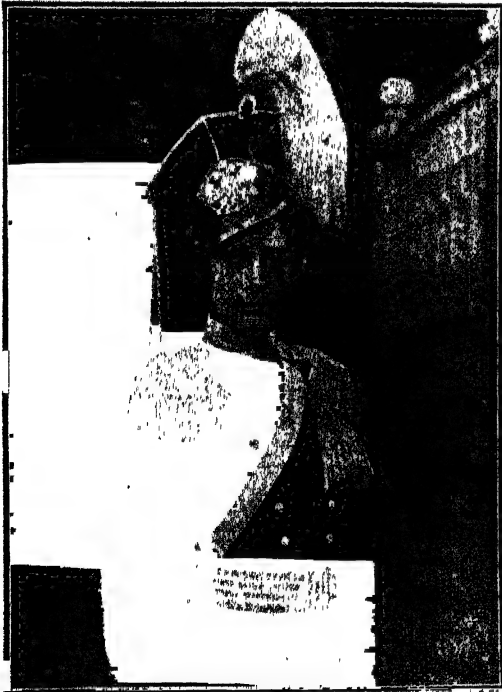
జర్మనుచక్రవర్తి

THE KAISERINE

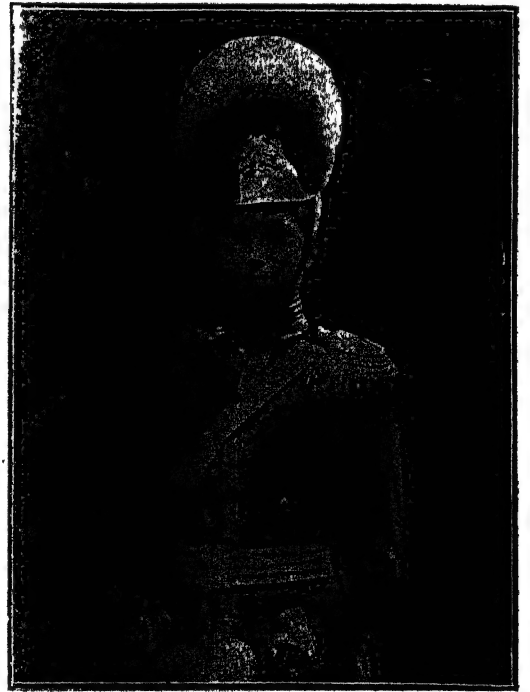

జర్మనుచక్రవర్తిని

PRINCESS VICTORIA

THE CROWN PRINCESS OF GERMANY

యోధవేషధారిణి విక్టోరియా రాజుకొమారి, జర్మనుచక్రవర్తి కొమార్తె

F

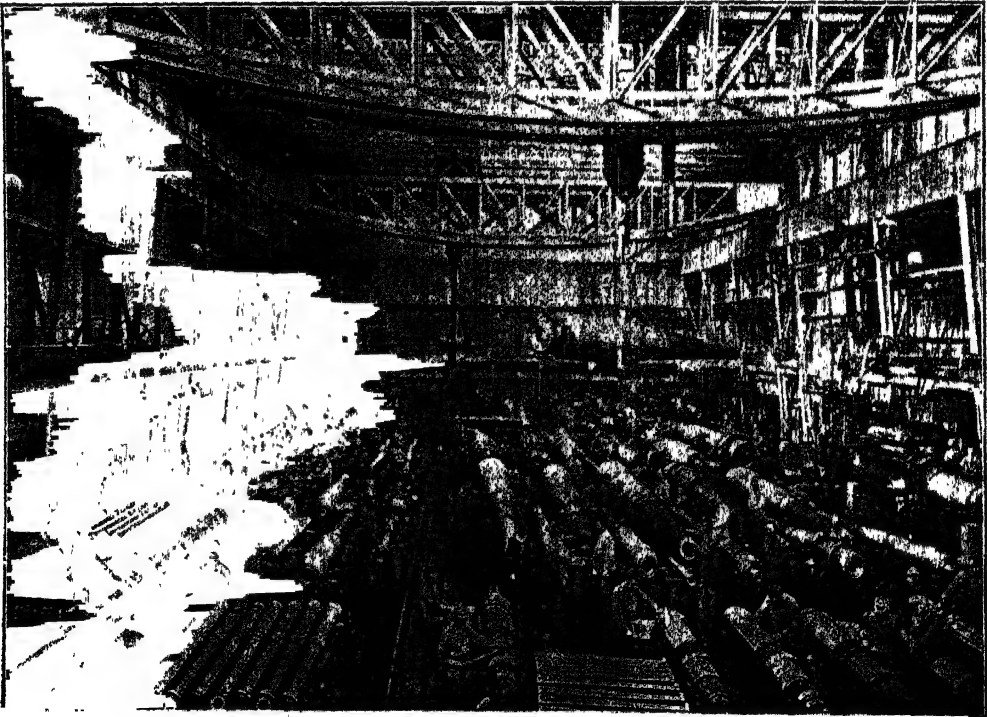
యోధవేషధారిణి జర్మనుచక్రవర్తి

THE GERMAN ROYAL FAMILY

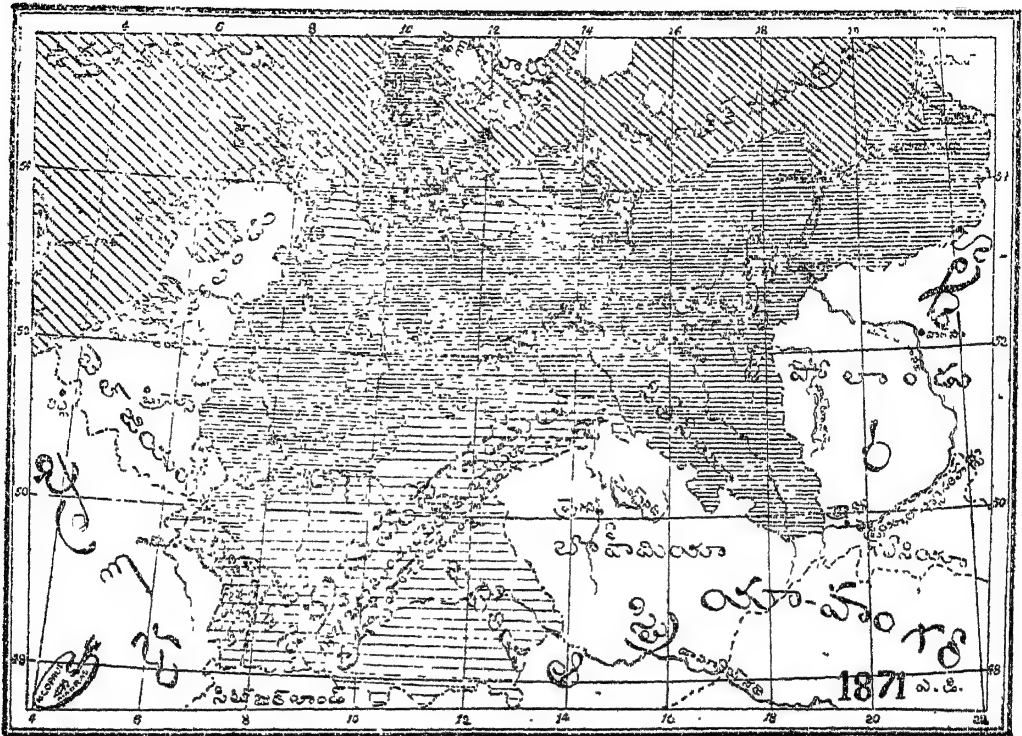

జర్మనురాజుకుటుంబము

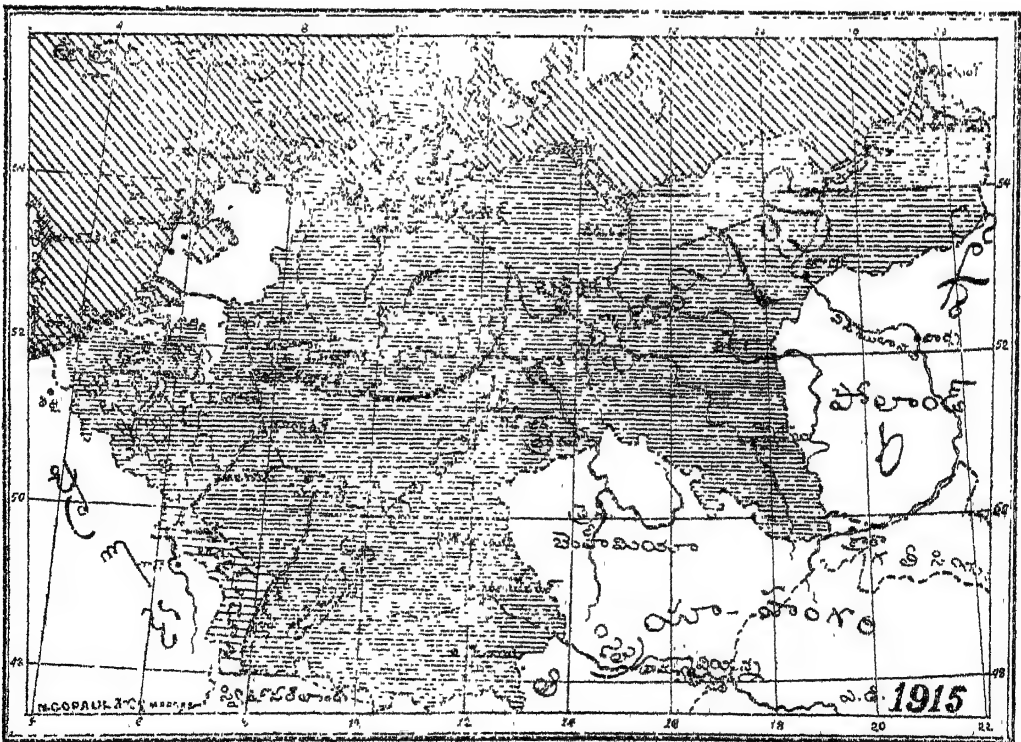
THE FAMOUS KRUPP GUN FACTORY

సుప్రసిద్ధమయిన క్రుప్ ఫేరంగుల కర్మాగారములోని అంతర్భాగము

1871 లో జర్మనీ దేశము

1915 లో జర్మనీ పాపూవా న్యూ గినియా

జర్మనీ సామ్రాజ్య చరిత్రము

జ్ఞో. హత్తో వా ప్రాప్యసే స్వగ్గం జిత్వా వా భోక్ష్యసేమహీం
తస్మాద్దుష్టైః కౌంతేయ యద్ధాయ కృతనిశ్చయః.

సీ. ౨. ౩౭.

క్రొత్తం త్రమునందు దివారాత్రములవలె సుఖములు, వృద్ధి
క్షయములు, జననమరణములు, ధర్మాధర్మములు తప్పని
సరిగ పరిణామ ప్రాప్తికై నియతరీతిని వ్యక్తమగుచుండును. కాని
దివారాత్రములవలె గల నియమము సుఖదుఃఖాదులందు వ్యక్తమగును.

వ్యక్తమైనను తెలియదు. రేయింబవ శ్లఠిచ్చి
న్నుగ వచ్చుచుండును. సుఖము పోయి
దుఃఖ మెపుడు వచ్చునదియు ధర్మము పోయి
అధర్మ మెపుడు ప్రబలనదియు నూహించుట
యసాధ్యము. ఇంటియె కాక, ధర్మా
ధర్మముల నూత్నమును గ్రహించుట సులభ
సాధ్యముగాదు. అధర్మమునందు ధర్మము,
ధర్మమునందు అధర్మము సంస్కార వాసన
కనుకూపముగ వ్యక్తమగు జాతులకు గోచ
రించుచుండును.

శ్రీకృష్ణుడు యోధుల పుణ్యనశమున
మహాసంగ్రామములు సంభవించుచుండు నని
విజయనకు పదేకించెను. వర్తమానకాలము
నందు సంగ్రామకాతాహలము హేయము.
జర్మనుల ప్రాచీన నిస్సహాయతను విమ
ర్శించుచు చరిత్రకారులు విచారమును తెలుపు
చుండురు. జర్మనుల వర్తమానరాజనవిజృంభ
ణము లోకమునకు హేయము. కాలమును

బట్టి లోకమునందు ధర్మాధర్మములు కూడ మాటుచుండును.

భారతయుద్ధమునందు ధర్మజుడగు విజయకాంక్షచే వ్యంగ్యార్థ
మును తెలుపు వాక్యము నుచ్చరించి యన్యత్రదోషమునకు పాత్రు
డయ్యెను. వర్తమానసంగ్రామమునందు దాయాదర్శము వెలకి చూడ
వలయును. శత్రుసంహారమునకై జర్మనులు ధర్మవిరుద్ధమైన సకల
మాయోపాయములను పన్నుచున్నారు.

ఐరోపాయహాసంగ్రామ మారంభము గాక పూర్వము జర్మనుల
విజ్ఞానము, శౌర్యసాహసములు, తత్త్వజ్ఞానము, కొనియాడబడినవి.
సంగ్రామ మారంభ మైనతరువాత వారు హిన్నులని నిందింపబడు
చున్నారు. జర్మనులు నిందాస్తోత్రములను గమనింపక తమ పూని
కను నెగ్గించుటకై సకలాధర్మోపాయములను పన్నుచు లోకవిజయ
మున కుపక్రమించిరి. జర్మనుల వర్తమానప్రవర్తన మధర్మవిరుద్ధమైనను

నేలబడేండ్లలో జర్మనులు సాధించిన మహత్తరం బైన ప్రతిభ లోక
చరిత్రమునందు నిదర్శనముగ నుండగలదు.

జర్మను దేశము పదునెడవశతాబ్దపు మధ్యకాలమువఱకును
నంతరికలహముల కాటవట్టి; మరలతైరములకు నిలయుము; సంగ్రామ
ములకు రంగము; స్వేచ్ఛెరాజ్యమునకు సదనము. విలహకారణంబుల
నపనహించి దేశబలమును కేంద్రీకృతము చేసి జర్మనుసామ్రాజ్య
మును నవ్యాగౌరవంబులకు భాజనంబు చేసిన దేశభక్తులు సంప్రవ
నీయులు. దేశభక్తి కూడ మితి మీరినపు డంతరికలహములవలె,
ననర్థదాయకంబు కాగల దనుటకు జర్మను సామ్రాజ్యచరిత్రము
నిదర్శనము.

ఇరవ శతాబ్దవ్యవధిలో చరిత్రములరీతిని జర్మనీచరిత్రమును
జూలియసుసీజరు విజయయాత్రతో నారంభమగుచున్నది. రైనునది
బర్మనులకును గాలులకును సరిహద్దుగ నుండెను. క్రీ. పూ. 72.వ
సం. నందు జర్మనులు అత్యున్న నాక్రమించుకొనిరి. అప్పుడే జర్మను
ప్రెంచి సహస్ర పుట్టియనేకసంగ్రామంబులకు కారణంబై నేటికిని
విడక వర్తమానసంగ్రామంబునకును కారణంబుగ నున్నది. జర్మను
ప్రజలు పడమట కెల్లులను లేటిమి రైనునదిని సరిహద్దుగ చేసికొన
యత్నించిరి. ఆప్రయత్న మిప్పటికి నంతము నొందలేదు. రోమక
సామ్రాజ్యము రైనునదికి తూర్పు ప్రదేశమున వ్యాపించి యుండ
లేదు. అర్మీనియసు విజయము లేటిమి ప్రజలకును ట్యూటను ప్రజల
కును ప్రత్యేకమైన వ్యక్తతను స్థిరపఱచినది.

జర్మను దేశమునందు క్రీ. శ. ఒకటవ శతాబ్దమునందు దేశము
లగు లెగలకు చెందిన ప్రజలు నిరంతరము కలహమునకు కాలు
దువ్వుచుండిరి. మార్కోమనులు, న్యూచికులు, ల్యూగులు, గాథులు,
చౌసులు, చట్టులు మొదలగు లెగలు నిరంతరము కలహించుచుండి
రనియును మొదటి శతాబ్ద మంతయునందు చౌసులు చట్టులు బల
వంతులై రనియును చరిత్రకారుడు టనీటసు వ్రాసియున్నాడు.
రెండవ శతాబ్ద మంతయునందు రోమనులకు జర్మనులకు యుద్ధము
పొసగి 180.వ సం.నందు చక్రవర్తి కమోడసు సంధి చేసికొనెను.

మూడవ శతాబ్దము మొదట ఆలమున్ని లెగకును రోమకచక్ర
వర్తి కాస్టరిల్లుకును యుద్ధము పొసగెను. గాథులు అగ్నేయ
దిశను విజృంభించి రోమను చక్రవర్తియైన డిసియసు నోడించిరి.

రోమకవిజయము జర్మనులకు క్రిష్టిపద మైనను లోకాభివృద్ధికి
ప్రతిబంధక మైనది. రోము గ్రహమైనపుడు లోకవిజ్ఞానతేజము

చల్లారినది. ఆ తేజము తిరిగి ప్రజ్వలిల్లుట కనేక శతాబ్దములు పట్టినది. వర్తమాన వహనాగ్రామ ఫలితమును నిట్టిదిగ నుండవచ్చు నని భయము కలుగుచున్నది.

ఆశతాబ్దమునందే సాక్షులు ప్రాంతముల పశ్చిమముద్రతీరములందు పొడవనాపిరి. ప్రాంతలకు, సాక్షులకు, గాథులకు, జర్మనుదేశము జన్మభూమి. నాల్గవ శతాబ్దమునందు గాథుల బలము హెచ్చి వారి రాజు హర్షాశరతు నల్లముద్రమునుండి హోళస్త్రీను వజ్రుగల దేశము నేలెను. వాని మరణానంతరము మాన్యులు రుష్షాను తూర్పు జర్మనీని నాక్రమించుకొనిరి. స్థావులు పడమటి దిశను వ్యాపించిరి. మాన్యు నాయకుడు అట్టిల్ల అయిదవ శతాబ్దము నందు జర్మనుల నోడించెను.

ఆరు ఏను శతాబ్దములందు పడమట సాక్షులు, తూర్పున స్థావులు, దక్షిణమున లోంబార్డులు పోలీసులు, ఉత్తరమున డేనులు ప్రవ్యులు లిథునులు మొదలగు జాతులు జన్మనియందు నివసించుచుండిరి. ఏడవ శతాబ్దమునందు బానఫేషియో యను నాంగ్లసన్యాసి తురింగియనులను బజేరునులను క్రైస్తవ మతమునందు చేర్చెను కాలక్రమమున మతాభిమానము జర్మనియందు పెరిగినది. ఎనిమిదవ శతాబ్దమునందు ఛార్ల మేను సాక్షుల నోడించి ట్యూటనుల యాక్రమణమునందు జర్మను దేశమును తన సామ్రాజ్యమునందు చేర్చుకొనెను.

అయిదవ శతాబ్దమునందు జర్మని దేశము సాక్షుని, తురింగియ, స్వావియ, ప్రాంకోనియ, బజేరు యను నైదు భాగములుగ విభజింపబడి యుండెను. ప్రాంతలు బలవంతులుగ నుండిరి. ప్రాంతల

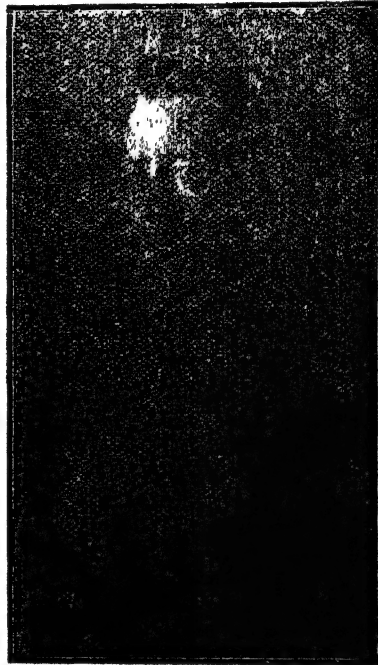
రాజైన క్లోవిసు రోమనుల నోడించెను; జర్మనుదేశమునందలి కొంత భాగమును తన రాజ్యమునందు చేర్చుకొనెను. కాని సాక్షుల నోడింపజాలకుండైనను ప్రాంతల రాజ్యము రెండు భాగములై కాలక్రమమున జర్మనీ ప్రాన్సు దేశము చేర్పడినది.

తొమ్మిదవ శతాబ్దము మొదట జర్మను జాతీయాంతురములు తలయెత్తినవి. సాక్షులను ఛార్ల మేను గెలిచెను. దేశ మంతయు నొక రాజ్యమునందు చేర్చెను. సాక్షులు క్రైస్తవమతమును పరిగ్రహించిరి. సత్వరిపాలనము స్థాపింపబడినది. ధర్మశాస్త్రము నిర్మింపబడినది. భిన్న జాతులకుగల స్వాతంత్ర్యప్రియత్వమున కాటంకములు కల్పింపబడినవి. ఛార్ల మేను మనుమడైన లూయిజర్మను అనువాని కాలమునందు జర్మనుదేశమునకు రోషకసామ్రాజ్యమునందు

ప్రత్యేకవ్యక్తత యేర్పడినది. వర్తమాన మరెన్నను సంఘటనల చక్రయమునందు జర్మనుదేశములో చేరియున్న దేశమనియును లూయియొక్క రాజ్యమునందు చేరియుండెను.

ఒకటవ హెన్రి 919-వ సంవత్సరమునందు రాజుగ నెన్నుకొనబడెను. వాని కాలమున దేశమునందు కాంతి స్థాపితమై యంతఃకలహములు పోయి, కొటలు కట్టబడి నైవ్యములు నిర్మింపబడి ప్రజలు సుఖపడిరి. ఆయన స్థావులను మాజీయరులను నోడించి దేశమును పద్రవమునుండి కాపాడెను. ఆయన సుతకుడు ఓటోను హోమ హుడు 936-వ సంవత్సరమునందు రాజుగ నెన్నుకొనబడెను. ఓటోను హోమ హుడు, రాజతంత్రాభిషేకము, కీర్తికాముడు.

961 వ సంవత్సరమునందు రోషక సామ్రాజ్యమునకు చక్రవర్తిగ పోవు ఓటోను సింహాసనాసీనుని చేసెను. అప్పుడనింతయు అగులావ నెలకుండు సింహాసనాసీను లైన గాజులు రోషక సామ్రాజ్యమునకు చక్రవర్తులుగ పరిగణింపబడెను. చక్రవర్తియు జ్యుగుగాలు పేరునకు పెద్ద ధైర్యున క్రియయంగు కష్టములను తాణున నుండెను.

జర్మనీదేశమునందు సాక్షులకు ప్రతిష్ఠాపాత్ర.
నానోనో అక్షరలుగా ఉన్నాడు.

చక్రవర్తులు దక్షిణభాగమునకు పోయినపుడు జర్మను సాక్షుల ప్రభువులు స్వతంత్రాధికారులు నెంచుకొనుచుండిరి. జర్మనుల బలసంపదలు స్వదేశాభ్యుదయమునకై శాక బీదేశములకు లక్ష వినియోగింపబడి యుండెను. చక్రవర్తులు విదేశంబుల యాశ్రయ స్వదేశమునందు దుష్టలస్థితికి కారణములు. పోవులకు చక్రవర్తులకు వైరభావ మేర్పడినపుడు పోవుల శక్తిసామగ్ధ్యములు పగ రాజ్యములందే కాక స్వరాజ్యమునందు

సయితము భేదభావమును పుట్టించుటకు వినియోగింపబడినవి. జర్మనురాజుల రోషక చక్రవర్తిత్వము దేశాభ్యుదయమున కాటంకమైనది, ప్రజాపీడకు కారణమైనది, మతకలహములకు మూలమైనది. ఇంతియకాక, ఓటో మహాధిపతులకు భూములు నిచ్చి రాజులను చేసెను. ఇది రాజ్యాధికారమునకు విలయము కలిగించెను.

ఓటో 973-వ సంవత్సరమునందు మృతి నొందెను. రెండవ ఓటో 983-వ సం. వజ్రును మూడవ ఓటో 1002-వ సం. వజ్రును నేలిరి. మూడవ ఓటోతో నా రాజవంశము నశించినపుడు రెండవ హెన్రి రాజుగ నెన్నుకొనబడెను. రెండవ హెన్రి కాలమున లూయియునందు స్థాండర్సునందు తిరుగుబాటులు జరిగెను; పోలులతో మూడు యుద్ధములు సంభవించినవి. వాని తరువాత రెండవ క్రానాడు 1089-వ

సం. వజ్రము పాలించెను. కానాడు కాలమునందు బర్లండ్ జన్మను లకు సంక్రమించినది. ఆయన యిటలీకి పోయినపుడు గారవింప బడలేదు. కానాడు 1087-వ సం. నందు చేసిన ప్రకటనమువలన సామంతరాజుల యారసత్వపుహక్కు కొడుకులకు స్థిరపడినది.

• మూడవ హెన్రీ 1089-1056-వ సం. వజ్రము పాలించెను. ఆయన కాలమునందు రాజ్యాధికారము నర్జుమును రాజాధీన పయినది. సామంత రాజుల కిది సరిపడక వారు కలవరములు కలిగింపఁ బ్రయత్నించిరి. కాని హెన్రీవారల కుతంత్రముల నాచఁగలిగెను. క్లిమెంటు మొదలగు నలుగురు పోవులు హెన్రీవలన నియమింపబడిరి. హెన్రీ యొక్క రోమక సామ్రాజ్యాధిపత్యము వ్యవహారమునందును సువయోగ పడినది. కాని నాల్గవ హెన్రీకాలమునందు దీనికి ప్రత్యవాయ మేర్పడినది.

హిల్డీబ్రాండు ఏడవ గ్రిగరి పేరున 1075వ సం. నందు, పోవుగ నుండెను. ఆయన మతాధిపతులు బ్రహ్మచారులుగ నుండవలె ననియు లౌకికాధికారులు మతాధిపతుల సేవకుఁబడుట తగరనియు ప్రకటించెను. హెన్రీ హిల్డీబ్రాండు స్థాన భ్రష్టుఁ డని చాటించెను. హిల్డీబ్రాండు హెన్రీ బ్రత్యభ్రష్టుడని ప్రకటించెను. నుత లౌకికాధికార విషయములందు రాజులకును మతాధిపతులకును మూడు శతాబ్దముల వజ్రము నిరంతరకలహములు గలిగినవి. ఇటలీ వినాశనమునకును జగ్మనీ దుర్బలత్వమునకును నీ యధికారవైరము కారణమైనది. జగ్మనీయంకు కొందఱు పోవుపక్షమును కొందఱు రాజుపక్షమును చేరిరి. ఇది జగ్మనీ యంతఃకలహములకు కారణము.

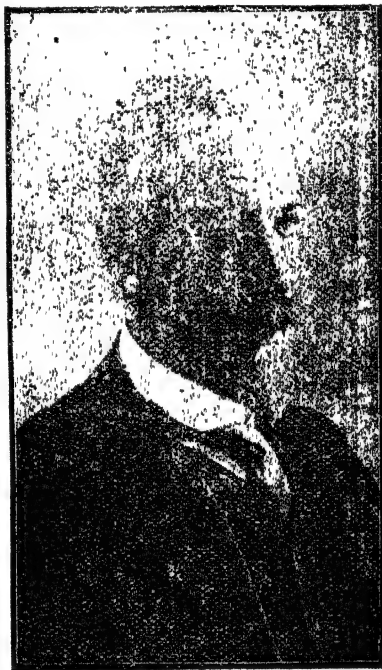
హెన్రీ యనంతరము పాలించిన రాజు లలో బాగ్నోజా యను నామంతరముగల మొదటి ఫ్రెడరికు మిక్కిలి సమర్థుఁడు. ఆయన 1152-1189-వ సం. లవఱ కవక్ర పరాక్రమముతో పాలించెను. ఆయన కాలమునందు పోవుల ధిక్కారమువలన నిటలీ యుద్ధములకు రంగమై కష్టములు పొందినది. ఆయన డెన్మార్కు, బోలొండు సాక్సనీ, బర్లండ్ దేశముల రాజులను సామంత ప్రభువులుగ చేసెను. ఆ రాజన్యని విజయములు ధైర్యము, పరక్రేయస్సహనము జగ్మనల హృదయముల యందు దేశభక్తి నద యింపఁజేసెను.

రెండవ ఫ్రెడరికు కూడ ధీరుఁడు. ఆ రాజు సామంతుల పట్టాధిపతిత్వం డయ్యెను. ఆయన యాడంబరమువలన దేశమునకు లాభము గలుగలేదు. ఆయన 1218-50 వ సం. ల వజ్రము పాలించెను.

ఫ్రెడరికు కాలమునందు ప్రవృత్తులు క్రైస్తవులైరి. మరియు సామంతుల యుద్ధము లక్రమము లని నిష్ణయింపబడినది. హోహెన్స్టాఫెనుల కాలమునందు జగ్మనీ రాజ్యాస్థితి స్థిరపడినది. పట్టణములు పెరిగినవి, ప్రజలయం దుత్సాహము పుట్టినది, నూతనాదర్శములు వ్యాపించినవి. ధర్మాభిలాష వర్ధిల్లినది. పట్టణములందు సమితు లేర్పడి ప్రజలకు సంఘబల మేర్పడినది. ప్రజలకు సద్వర్తన మలపడినది. దూర్వాచి శబ్దప్రయోగము వాడుకకు వచ్చినది. కాని సామంతప్రభువులు కాఖోపకాఖలుగ నీలి దేశసంక్షోభమునకు గారకు లైరి.

జగ్మనీ దేశ చరిత్రమునందు 1250-1278 సం. ల కాలము నాయకుండు లేని రాజ్యము. జగ్మన రాజ్యాధికారమును వంశపారం పత్యముగ నిలుచుటకు రాజులు యత్నించిరి. కాని పోవుల తంత్రము సామంతుల బలము ప్రతిబంధకము లైనవి. పదుమూడవ శతాబ్దమునందు రాజ్యపదము నియోజక సభాధీన మని స్థిరపడినది. నియోజకసభయం దేడ్లు రుండిరి. మెయిస్టర్, కొలోను, ట్రయరు స్థానముల మతాధ్యక్షులు సాక్సనీ, బవేరియ ప్రభువులు బ్రౌండెకోర్టు, బహిమియా రాజులు చేరి రాజు సెన్నుకొనెడి హక్కును గలిగియుండిరి. ఈ నియోజకసభ్యము జగ్మన రాజ్యమునకు దౌర్బల్యమును కలిగించినది. సామంతప్రభువులందు ప్రతి ప్రభువును రాజుగావలయు నని కుట్రలు పన్నుచు నొండొరులతో కలహించుచుండిరి. నియోజకసభ దుర్బలలను రాజులుగ నేర్పణచుచుండెను.

పదుమూడవ శతాబ్ద వంశమునందు హబ్సుబర్గ వంశజుడైన రుడోల్ఫు రాజుగ సెన్నుకొనబడెను. రుడోల్ఫు తన పుత్రులకు ఆస్తియ స్థిరియ, కెరి

క్రొత్త జర్నలేతపు ముఖ్యమంత్రి హర్ వాన్ బెల్ట్ హర్వెన్.

నోల కరింతియ సంక్రమించునటులు చేసి, హబ్సుబర్గ రాజ వంశమును స్థాపించెను. హబ్సుబర్గ రాజుల ముఖ్యోద్దేశము తమ వంశబలమును వృద్ధిచేయుట గాని దేశాభ్యుదయము చేయుట గాదు. నేటికిని హబ్సుబర్గ రాజులు ఆస్తియా దేశమును పాలించుచు దేశమును సంరక్షించుటకు సమర్థులుగా కున్నారు. హబ్సుబర్గ వంశజు లిప్పటికి 600 ఏండ్లుగ యూరపుఖండమునందు రాజులుగ నున్నారు. ఆ వంశజులు 1282-వ సం. నుండి ఆస్తియాకు ప్రభువులు; 1526-వసం. నుండి హంగరీ బోహిమియాలకు పాలకులు; 1804-వ సం. నుండి ఆస్తియాకు చక్రవర్తులు; 1438-1806 సం. వజ్రము జగ్మనీకి రాజులు, రోమక చక్రవర్తులు; 1516-1700 సం.లు స్పెయినున కేలికలు, ఈ కాలమునం దింకను ననేక సామంతభూముల కధిపతులు.

యూరపుఖండమునందలి ముఖ్యయోధవులు, వర్తమాన సంగ్రామము వలె, హాబ్సుబద్ద వంశజులవలననే నుప్పతిల్లినవి. అయిదవఘాతైసు దక్క ప్రతిభావంతు లెవరును ఆ వంశమునందు పుట్టలేదు. ఆ వంశజులకు పరంపరాగతం లైన షెట్టితనము గల దని కూడ ప్రతీతిగలదు.

పదునాల్గవ శతాబ్దమునందు నాల్గవ లాయి రాజుగ నుండెను. వాని కాలమునందు దేశ పశ్చిమద్విని చెంది జాతీయభావము పెరుగనారంభించినది. పోవులకు చక్రవర్తుల తాంకాధికారమునందు ప్రమేయము లే దను సిద్ధాంతము స్థిరపడినది. సామంతప్రభువులు సంయోగబలము గలిగియుండిరి. గనుతుల సంయోగమువలన ప్రజల బలము వృద్ధిచెందెను.

హామియా రాజైన లిస్సెస్టాసు 1376-వ సం. నందు రాజుగ నెన్నుకొనఁబడెను. వాని కాలమునందు పట్టణ సమయలపను సాయంతప్రభువులకును కలహములు గలిగినవి. సమయల పక్షము 1389-వ సం. నుండింపఁబడినది. సాయంతుల బలము హెచ్చినది.

హంగరీ గాజైన సిజిస్మాండు 1410 వ సం. నందు రాజుగ నెన్నుకొనఁబడెను. సిజిస్మాండు హాబ్సుబద్ద వంశజుడు. వాని కాలమునం దింతః కలహములు మత కలహములు ప్రబలింపినవి. ఆయన బ్రాండెబద్ద సంస్థానమును హోహెన్ జొల్లెనను వంశజుడైన ఫ్రెడెరికున కమ్మెరు. హోహెన్ జొల్లెనను వంశజులు జ్వము సామ్రాజ్యబలమును కేంద్రీకృతము చేసి పహా సామ్రాజ్యమును నిర్మించిరి. సిజిస్మాండు పరిపాలన వలన జ్వము దేశమునకును ఆస్ట్రీయా హంగరీలకును హాబ్సుబద్దవంశజులు రాజులుగ నేర్పడిరి; సిజిస్మాండు పరిపాలనము 1437-వ సం.లో వంతమునొందెను.

దేశచరిత్రమునందు 1440-వ సం. నుండి 1493-వ సం. వఱకు నేలిన మూడవ క్రైస్తవకు పాలనము ముఖ్యమైనది. వానికాలమునందు జర్మనీబలము లెక్కి ఆస్ట్రీయా బలము హెచ్చినది. రోమునందు మూఢాభిప్రాయ లైన రాజులలో క్రైడరిస్ కట్టకడపటి రాజు. వాని కాలమునందు సాయంతులకును పట్టణసమయలకును తిరిగి యుద్ధములు పొసంగివి. హోహెన్ జొల్లెనను వంశజుల ప్రతిభ పెరుగనారంభించినది. సాయంత రాజులు ప్రతిఘటించిరి. ఆయన తనయుడైన ఒకటవ మాక్సిమిలియను 1486-1519-వ సం. వఱకేలెను. సాయంతుల నొడించుటకై ప్రయత్నించెను. వాని కాలమునందు చిర కాలమునుండి రగులుచున్న మతావేశము మతపరివర్తనముగ పరిణ

మించి, జర్మను దేశమునందే కాక యూరపుఖండమునం దంతటను మతయుద్ధాం కురములు నాటఁబడినవి.

పదునైవవ శతాబ్ద మంతమునందు యూరపుఖండమున భావపరివర్తన మేర్పడినది. యూరపుఖండమునందు రోమక చక్రవర్తి యైన కాక్స్టెంటైను క్రైస్తవమతవ్యాపనముకు మూలకారకుఁడు క్రైస్తవమత వ్యాపనముతో రోమక సామ్రాజ్యమునందు నూతన విజ్ఞాన ముదయించినది. క్రైస్తవమతబోధకులు సర్వవిజ్ఞానం పన్నులు, పండితులు, ప్రజ్ఞావంతులు. చక్రవర్తులు పట్టాభిషేక మహోల్ససమయమునందు వారిమూలీయధమును బడయుచుండిరి. రాజులు మతాధిపతులను, భూము లిచ్చి సర్వకరించుచుండిరి. సుతాధిపతులు భౌతికావంబరములందును భోగ సంపదలందును రాజులను ధక్కరించుచుండిరి.

జనరలు వాన్ హెక్కి. (తరువాత జర్మను ముఖ్యసేనా నాయకుడు.

పదియవ శతాబ్దమునఁబడిన మతాధిపతులు రెండు విభాగములు కలగవలసివ్రేచిరి. త్రిమయలకలము ప్రభువులూర్జును బడయుచుండిరి. కాని కాలక్రమమున వతాధిపతులు విషయబోలులై బాహ్యుడంబరి నమోదైతు లైరి.

పదునాల్గవ శతాబ్దమునందు యూరపుఖండపు పండితులు మాతీనవి. ప్రజలయందు విజ్ఞానము వ్యాపించినది. వ్యాపారము విస్తరించినది. పట్టణములు ప్రబలింపి పట్టణవాసము నాగరకవ్యాప్తికి సాధన మైనది. కర్షణము వృద్ధిచెందినది. విద్యార్థులకులకు నుపాధులుగల నవ్యక్తము లగ్గినది. పోవులదురాశ, అపవిత్ర ప్రవర్తనము, సుతాధిపతుల దౌర్జన్యము గౌరవమును పోగొట్టినవి. ప్రజలకు భావస్వాతంత్ర్యము గలిగి మతపరివర్తన మేర్పడినది.

మతపరివర్తనలలో లూథరు ప్రఖ్యాతపురుషుడు. ఆ ధీరుఁడు 1417-వ సం. నందు మతదురాచారములను నిండించుచు నొక పత్రికను దేవాలయపు తలుపునకు కొట్టెను. మతసంస్కర్తలు లూథరు భావముల నామోదించిరి. మతపరివర్తనము మతమధ్యములకు కారణమైనది. యూరపుఖండమునం దంతటను, ముఖ్యముగ జర్మనీయందు, కాథలికులకు ప్రాప్తమైయుండు మతయుద్ధములు ప్రబలి వివాహనమునకు కారణము లైనవి.

పీయ్యట నయిదవ ఫిలిపు రాజుగ నెన్నుకొనఁబడెను. సాయంతులు ప్రజలు సుతావేశము పూనిరి. దేశమునం దంతటను తీక్షణమైన చర్చలు జరుగుచుండెను. మదకత్తు లేర్పడెను. పరాక్రమజాతయము గలిగెను. ఫాల్స్సు 1521-వ సం. నందు లూథరు బోధలు ధర్మవిరు

ధర్మము లని ప్రకటించెను. కాని పిమ్మట లూథరు పక్షవలంబకులను కాపాడుట కధ్యయమాస్త్రము నొసంగెను. లూథరును తక్కువలను మతసంరక్షణమునకై యొక సంఘమును స్థాపించిరి. ఛార్లెసు 1546 వ సం. నందు లూథరు పక్షవలంబకులైన సాక్షనురాజును ఇతరులను ముహూలు బర్సత్తుధర్మమునం దొడిగించెను. సమయమునకై వేచియుండిన ఫ్రెంచి రాజు రెండవ హెన్రీ, హెట్టునర్దును టౌలు నాక్రమించుకొనెను. ఛార్లెసు భయపడి రాజ్యమును ఫర్డినాండు నధీనము చేసెను.

ఫర్డినాండు ప్రొటెస్టెంటు మతమును నిర్మూలముచేయ సమకట్టెను. ఇంగ్లాండు, ఫోరెండు, డెన్మార్కు ప్రొటెస్టెంటు మత సంరక్షణమును చేయుటకై కంకణము, కట్టుకొనినవి. ముప్పదేండ్ల యుద్ధ మారంభ మైనది. జర్మనీదేశము 1616-48 సం.ల వఱకును యుద్ధరంగములకు నిలయును. స్వీడను రాజు గస్తనవడిలోల్ఫును మహానైస్యముతో జర్మనుదేశమున ప్రవేశించి దేశసంక్షోభమును గలిగించెను. మహాకూరుడైన ఓడోల్ఫును లూట్టెను యుద్ధమునందు హృతికొందెను. ప్రొటెస్టెంటు పక్షపు నైస్యములను కాథలికు పక్షపు నైస్యములను పట్టణంబులను పాడుచేసి సంక్షోభమును పుట్టించి సంహారముచేసిరి. సగరాలు ప్రజలు నలించిరి. సంపదలు పోయినవి. దేశాభ్యుదయమునకు భంగము గలిగినది. వెస్ట్ ఫేలియ యొడంబడికవలన, ఫ్రాన్సునకు హెట్టు, వర్డును, టౌలు అల్సేసునందలి కొంతభాగము కలిసెను. జర్మనీయందలి యుత్తరభాగములు కొన్ని స్వీడనుతో కలిసెను.

వెస్ట్ ఫేలియ సంధివలన యూరపురాజ్యములకు వర్తమానస్థితి యేర్పడినది. పిమ్మట జరిగిన యుద్ధము లన్నియు రాజ్యలాభమునకై చేయబడిన యుద్ధములు. పదునేడవ శతాబ్దమునందు ఫ్రెంచిరాజు పదునాల్గవ లూయీ తన రాజ్యమును వ్యాపింపజేయఁ దలపడెను. జర్మనురాజ్యము దుగ్ధులస్థితియందుండెను. ఫ్రెంచిరాజ్యము జర్మనీ నుండి స్ట్రాసుబర్గ్ మొదలగు దేశములను కలుపుకొనెను.

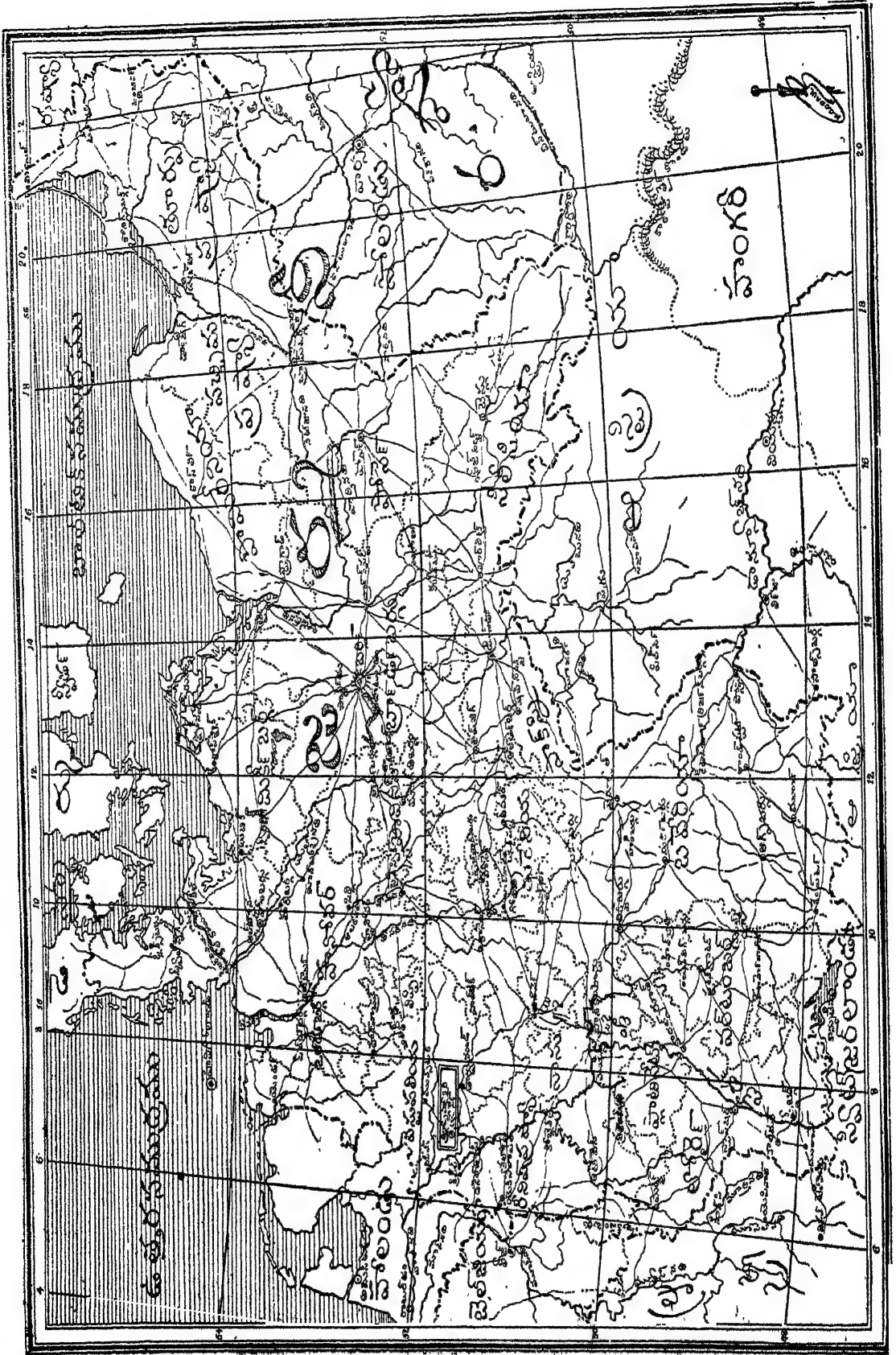
పిమ్మట స్పెయిను దేశపు బౌరసత్వపు హక్కును గుఱించి గలిగిన యుద్ధములలో జర్మనీ రెండు పక్షములందును చేరి యుద్ధము చేసెను. హాప్సుబర్గువంశజులు స్పెయిను, ఆస్ట్రీయ, జర్మనీ రాజ్యములకు రాజులగు నుండిరి. ఆరవ చార్లెసుతో హాప్సుబర్గువంశము నందు పురుషసంతతి నశించెను. మేరియా థెరీజా, ఆ వెతెండి చేసిన ఏర్పాటుల ననుసరించి, ఆస్ట్రీయాకును నితరరాజ్యములకును పాలకత్వము వహించెను. ఆ వె భర్త ఫ్రాన్సిసు 1745 వ సం. నందు చక్రవర్తిగ నెన్నుకొనబడెను. రుష్యా, సాక్షనీ, స్వీడనుల సహాయము వలన నాస్ట్రీయా రాజులు జర్మనురాజ్యపాలనమును తిరిగి స్థాపింపదల పెట్టిరి. ఆ యుద్ధములు ఏడేండ్ల యుద్ధ మని ప్రసిద్ధికెక్కినవి. ప్రవ్యా రాజైన ఫ్రెడెరికు మహామహాండు యుద్ధమునందు సంపూర్ణవిజయమును పొంది యుద్ధతండ్రిజ్ఞులలో నగ్రగణ్యుడని ప్రసిద్ధికెక్కి హా హెక్జాబొల్లారిను వంశమును స్థిరముగ స్థాపించెను.

హాప్సుబర్గువంశజులు శత్రువుల నెదుర్కొనుచుండఁగ, హా

హెక్జాబొల్లారిను రాజులు తమ రాజ్యమును వ్యాపింపజేసి బలపఱచు నుపక్రమించిరి. ఆ వంశమువారిలో ఫ్రెడెరికు విలియము 1640-1688 సం. వఱకును పాలించి ధర్మాధ్యయములతో నిమిత్తములేకనే రాజ్యమును వ్యాపింపజేసి సంపదలను కృత్రిమముచేసెను. ఆయన, సుతుఁడు ఒకటన ఫ్రెడెరికు 1688-1713 సం.ల వఱకును నేల ప్రవ్యా రాజుబిరుదమును పరిగ్రహించెను. రెండవ ఫ్రెడెరికు సుహాస హుం డని సత్కీర్తి గడించి 1740-1786 సం.ల వఱకు నేలెను. ఆ రాజేంద్రుని కాలమునందు జర్మనుదేశమునకు నూతనయుగారంభము. రాజ్యము నందు నైతీషియ, పోలండులలోని కొంతభాగము చేర్చబడినవి. నైస్యము సుకీర్తిమై బలము గలిగియుండెను. ప్రజలకు బాతీయ గౌరవము ఆత్మప్రజ్ఞయము నేర్పడినవి. ఫ్రెంచి నాగరికము కలన సమోహితములైన ప్రజలు, ప్రత్యేకకృత్తను స్థాపింప నెంచిరి. రాజు నిరంకుశాధికారాభిమాని యైనను ప్రజాసేవకుఁడు. ఆశాపరుడైనను నింగిరజ్ఞుఁడు. బలవంతుడైనను భక్తప్రభుఁడు. దేశాభ్యుదయమునకై రాజునకు ప్రతిభావంతులైన కవులు, గాయకులు నాటకకర్తలు, లెత్తనజ్ఞులు తోడ్పడిరి.

పిల్లలు తన కాన్యములందు జన్మను జాలియార్చును వ్యక్తికరించెను. కీచియు పెల్లింగును జన్మను జాలియనియను వ్యాపింపజేసిరి. క్యాంటు లెత్తనజ్ఞులను సుపదేశించెను. మహాసభావుఁడు గెయిటి గంభీరభావంబుల కనురూపంబైన భాషాగ్రంథులు భాషాగ్రంథుల కనుకూలంబులైన విశాలభావంబులను నిర్మించెను. గెయిటి కాన్య రచనలయందు కృత్రిమనిర్మాణమును నిఁచింది సరళమార్గము నడలంబించెను. నాయకానాయకుల గణాంకభవమే కాన్యమునకు ప్రాణమని స్థాపించెను. సామాన్యమానవులందు సయికిము ప్రాచీనగాథలతో ప్రమేయము లేకయే, దివ్యగుణాలములను వ్యక్తికరించెను. మార్గరు జర్మనుల సుగుణంబుల నుగ్గడించుచు పూర్వాపరకాణంబుల ననుసరించి జర్మను జాతీయతత్వమును బోధించెను; ప్రబంధకలంబులకంటె నొక వీరగీతము భావపరిస్ఫుటమున కెక్కున ప్రచారజనక మని తెలిపెను. పిల్లరు జర్మను ధీరుల సుగుణాలంబులను నాటకంబులందు సంగ్రహించెను. నవలాకారులు చరిత్రాత్మకంబైన నవలలను ప్రకటించి ప్రజలకు స్వదేశీచరిత్రపఠనమునందు తృప్తిసాము కల్పించిరి.

నూతనగ్రంథములు జర్మనులందు నూతనభావప్రపంచమును దయింపజేసినవి. జర్మనులకు తమ ప్రాచీనవైభవమునందును భావి భాగ్యస్థితియందును నమ్మకము కుదిరినది. భావప్రపంచమునకు తగిన కాన్యపఠతంత్రులు కూడ జర్మను రాజ్యరంగమునందు బయలుదేలి దేశక్షేమకై కంకణము కట్టుకొనిరి. రాజ్యధర్మభావము ప్రజలయందు దయించినది. కవులు, గాయకులు, వీరులు, భీరులు, పండితులు పామరులు, వైదికులు లౌకికులు, సామంతులు, ప్రజలు దేశారాధన పరాయణులై ఫ్రెడెరికుమహామహాని మార్గము నవలంబించిరి. ఇట్టి మహాయుగములె జాతుల చరిత్రములందు విజయములకంటెను, నైస్యములకంటెను, సంపదలకంటెను పవిత్రములై శోభాయమానంబులై,

విజ్ఞానప్రదంబులై జాతీయపరిశ్రామంబునకును, మానవస్వాతంత్ర్యమునకును సాధనంబులుగ నేర్పడినవి.

ప్రౌఢరితుతో నారంభమైన జన్మనజాతీయతను ప్రాచీన పరివర్తనము వెంచి బలపఱచినది. పదు నెనిమిదవ శతాబ్ద మంతయు నందు యూరపురాజ్యములలో ప్రజలు సాయంత్రుల దౌర్జన్యమునకు బలి యగుచుండిరి. బ్రిటీషు ద్వీపములందు మాత్రము ప్రజలు స్వాతంత్ర్యము గలిగియుండిరి. ప్రాచీనపరివర్తనము యూరపురాజ్యములకు విస్తారమును పుట్టించినది. ప్రౌఢరితు ప్రాచీనరాజునకు యుద్ధారంభమునందు సహాయము చేసెను. కాని నెపోలియను ంజరం, మునందు చేరి రాజ్యభీదత్వము చేసినపుడు జన్మన లాంగ్లేయులతో చేరి నెపోలియను నోడించిన యితిహాసము సుప్రసిద్ధము. ఆ సందర్భమునం దాస్ట్రీయావక్రవర్తి రెండవ ఫ్రేన్సిసు జన్మనరాజ్యపదమునందు గల హక్కును వదలుకొనెను. ఆపుడు జన్మనీ ఆస్ట్రీయా రాజ్యములకు చిరకాలబద్ధమైన హక్కుబద్ధవంశపాశబంధము విడిచి, రెండు సామ్రాజ్యము లేర్పడినవి. ట్యూటలనుజాతి రెండు భాగములుగ విభజింపబడినది. వర్తమాన సంగ్రామాంతమునం దీహస్త్రిములు తిరిగి యొక రాష్ట్రముగ నిర్మితంబగుట భగవంతుంకల్పము కావచ్చును.

ప్రాచీనపరివర్తనము నాటిన బీజములు వెలిగి యూరపురాజ్యములందు సుస్థిరము లైనవి. నెపోలియను సంగ్రామ చక్రారి జర్మను ప్రజలయందు దేశాభిమాన ముదయించినపుడు జన్మనజాతీయ నిర్మాణము సాధ్యమైనది. జాతీయనిర్మాణమునకు రాజ్యభగ్గము కంటె బలతరమైన సాధనంబు లేదు. జర్మనుదేశమునందు సాయంత్రాజులు స్వతంత్రులుగ నుండి నపుడు కేంద్రీకృతాధికారమున కవకాశము లేక, బలము చీలి ప్రజాసామ్యమునకును దేశసంతోషమునకును ననుపయోగముగ నుండెను. సాయంత్రాజ్యములు స్వతంత్ర రాజ్యాధికారము గలిగియుండెను. రాజ్యములకు సంయోగ మేర్పడి సంయోగపరిపాలనను స్థాపింపబడినది. ముప్పది తొమ్మిది సాయంత్రాజ్యములను చేరి సంయుక్త జర్మనరాజ్యమును స్థాపించినది. సంయుక్త రాజ్యపు రాజ్యతంత్రము ప్రాంతభీదనందు తూడెడి సభలో నిర్ణయింపబడుచుండెను. ఆస్ట్రీయా ప్రతినిధి ఆ సభ కధ్యక్షుడు. ఇది జర్మనరాజ్యాంగ నిర్మాణంబునకు మూలబీజముగ నుండెను. జర్మనీయం దుదయించిన ప్రజాప్రబోధమును చల్లార్చుటకై మూడవ ప్రౌఢరితు విలియము రాష్ట్రీయకాసన సభలను నిర్మించెను. కాని వానికి జర్మనసామ్రాజ్యపాశమును దృఢపఱుపఱ జాలినశక్తి లేకుండెను.

1835-వ సం. నందు నిర్మితమైన (జొల్లపెరిన్ Zollpeerein) శుల్కపాశబంధమువలన సంయుక్తపాలనము దృఢతరమైనది. ఆ సంయోగమునం దాస్ట్రీయా తప్ప తక్కిన జర్మనరాజ్యములు చేరినవి. నాలుగవ ప్రౌఢరితు విలియము 1840-61 సం.ము ప్రవ్యాస పాలించెను. 1848-వ సం. నం దేర్పడిన పరివర్తనమున ప్రజలు రాజ్యాంగ సంస్కర

ణము నేకగ్రీవముగ తోరి. రాజు ప్రజాసంరంధము నుపశమింపఁ జేయుటకై జాతీయసభను స్థాపించెను. ఆ సభయం దాస్ట్రీయా దక్కతక్కిన రాజ్యముల ప్రతినిధులు గలరు. పత్రికలకు స్వాతంత్ర్య మేర్పడెను. ప్రాచీనిధ్యము నిర్ణయింపబడినది. న్యాయవిచారణము నందు పంచాయతీ సభలు సమకూర్పబడినవి. నిర్బంధనైతిక శిక్షాంకురములు స్థాపితములైనవి. విద్యావ్యాపనమునకు సదుపాయములు కల్పింపబడినవి. పత్రికలు వృద్ధిచెంద నారంభించి.

జర్మనరాజ్యమునకు ఆస్ట్రీయా ప్రతిబంధకము వదలలేదు; చాలినంత బలము గలుగలేక; ప్రవ్యాసరాజ్యము సామ్రాజ్యమునకు కేంద్రీకృతము కాలేదు. ప్రౌఢరితు విలియమునకు గలిగిన చిత్తవైకల్యమువలన వాని గుణజుడు మొదటి విలియము ప్రవ్యాస రాజయెను. ఆ రాజునకు పుణ్యవశము విస్మయకరమైతిగ కన్పడెను.

పంచొమ్మిదవ శతాబ్దమునందు యూరపుఖండమున విస్తారము మించిన రాజనీతిజ్ఞుడు ండనుట యతిశయోక్తి గాదు. సంగ్రామపురత చాణక్యవంశ విలియమునకు విస్తారము రాజ్య ప్రాప్తికై తోడ్పడెను. విస్తారము-ప్రజాసంతుఁడ, దృఢచిత్తుఁడు, శివనాత్ముఁడు, రాజసేవాపరాయణుఁడు, దేశభక్తుఁడు. ఆ మంత్రి వర్యుఁడు సమయోచితముగ సామరాజ్యభేదదండోపాయముల నుపయోగించుచు రుష్యా, ఫ్రాన్సు, ఆస్ట్రీయా, ఇటలీ, ఇంగ్లాండు మొదలగు రాజ్యములను లాలించుచు బెడరించుచు నోడించుచు జర్మను సామ్రాజ్యమును వ్యాపింపఁజేసి బలపఱచెను.

ఆస్ట్రీయా యొక్క యధికారమును, సాయంత్రాజ్యముల నానాత్వమును జర్మనరాజ్యములపైత్యమునకు గాఢములు. ప్రవ్యాస 1848-వ సం. నందు ఆస్ట్రీయాను తొంగిరాట్టునొద్ద నోడించి ప్రాంత ఒడంబడికవలన వెల్లువిగు హోల్ స్టీను దేశములను తన రాజ్యము నంగు చేర్చుకొనెను. ఈ సందర్భవలన జర్మనీ యాస్ట్రీయావంశ గల సంబంధము సంపూర్ణముగ విడిపోయినది. జర్మనరాజ్యముల నేకభావబద్ధములుగ చేయుటకై 1870-వ సం. నందు ఫ్రాన్సునకు జర్మనీ కిని యుద్ధము సంగ్రాహ మైనది. యుద్ధకారణములు విస్తారము నిర్మితము లని ప్రతీతి. 1871-వ సం. నందు ఫ్రాన్సు సంపూర్ణముగ నోడింపబడినది. మూడవ నెపోలియను లక్షల కొలది నైనికులును ఖైదీలుగ చిక్కిరి. 20 కోట్ల రూప్యములను ఆర్జేసు లోలేను దేశములకు నిచ్చి ఫ్రాన్సు సంది చేసికొనెను. విలియము మహావైభవముతో సాయంత్రాజపరివేష్టితుడై ఫ్రాన్సుదేశమునందు వర్సెల పట్టణమున సంయుక్త జర్మను సామ్రాజ్యంబునకు చక్రవర్తిగ ప్రకటనైతి. డయ్యెను. విస్తారము రెండవ సంకల్ప మిడిరినది. హోహెన్ జొల్లెరిక్ వంశజులు జర్మను సామ్రాజ్యాధిపాత లైరి. జర్మను సామ్రాజ్యమునకు యావదదేశ సంగ్రాహ మైనది.

విస్తారము నిరపమానమైన బుద్ధివైభవముతో జర్మను సామ్రాజ్యసంపదలను ప్రతిభను సభివృద్ధి చేయుచుండెను. కఠినాత్ము

అటు నిరంతరము రాజధాని నుండి సహజము. రాజ్యతంత్రములందు చతురుపాయములలో ముఖ్యముగ దండిపాయమునందు విస్తారమున కభిమానము మెండు. 1871 వ సం. తరువాత జర్మనీయందు పరిశ్రమలు వ్యాపించి సంపదలు పెరిగినవి. మతస్వాతంత్ర్యమునకు నిలయమైన జర్మనీయందు వ్యక్తిస్వాతంత్ర్యము ప్రబలింది. వ్యక్తి స్వాతంత్ర్యము ప్రజాసభ్యులకు కారణమైనది. నిరంతరము రాజధాని మాని యైన విస్తారమున కీ భావనలు రుచ్యములు కావు. దండి పాయములను ప్రజాసభ్యుల వాదులను సంహరించడంపై పెట్టెను.

అప్పుడు స్వాధికారాభిమానమునందు విస్తారమును తలదన్నిన రెండవ విలియము చక్రవర్తి జర్మనురాజ్యరంగమునందు ప్రవేశించెను. స్వాధికారశ్రీయులైన యిరువురకు పొందు పొసగుట కష్టము. చక్ర వర్తి చతురుడైనది. ధర్మాధర్మములను తలపోయక హోహెక్ జొల్లెను సంకల్పించి జర్మను సామ్రాజ్యోద్ధరణమునకును తన జీవితము ధారావోసిన వ్యక్తిత్వములను 1890 సం. నందు చుట్టిత్వమును నిష్పాదముమీద మునుకొనెను.

1872 వ సం. నుండియు ప్రాసంగికముగా సంతకము జర్మను సామ్రాజ్యమునందు నూతనముగ మేల్పడింది. నూతనాధర్మములు తలయెత్తినవి. నూతనోత్సాహము వ్యక్తమైనది. విజయము నతిసులభముగ రుచిమించిన జర్మనులకు విజయపరంపరలు గాతయేర్పడినది. సన్నాహమునకై ముట్టిన 400 కోట్ల రూపములు ధనలోభమును పుట్టించినవి. ధనలోభమునకు రాజ్యలోభము జతపడినది. జర్మనులు తలంచినట్లు ప్రాచీనరాజ్యము చెడక యతిత్వముగ కోలుకొనినది. జర్మనులు విజయకాంక్షతో సమరసన్నాహములు చేయగఁడంగిరి. ఇటలీ ఆస్ట్రీయా దేశములతో సంధి చేసికొనిరి; విజయదినసంబునకై సంపూర్ణంబైన విశ్వాసముతో చక్రవర్తి, మంత్రి, యోధులు, విద్వాంసులు, గ్రంథకులు, పుస్తకాధిపతులు, సామాన్యులు అందఱును నిరీక్షించుచుండిరి. పాఠశాలలు, నాటకశాలలు కోటలు, శిథిలములు సమస్త విజయధ్వనులతో పిక్కటిల్లుచుండెను.

పందొమ్మిదవ శతాబ్దము ప్రారంభమున జర్మనీదేశమునందు గలిగిన భావపరివర్తనములను జర్మనుజాతీయ వ్యక్తత బలపడినది. పందొమ్మిదవ శతాబ్దమునందు వ్యక్తివ్యక్తత బలపడ నారంభమైనది. బ్రిష్టి నిషి మొదలగు తత్త్వజ్ఞులు వ్యక్తిజీవనమే సంఘ జీవనమునకు కీలక మని బోధించిరి. వ్యక్తిప్రకర్ణణమునకును జాతీయ

ప్రకర్ణణమునకును ననుసంధానమేర్పఱుపఁబడినది. కెయిజరునందు జర్మనువ్యక్తియు జర్మను జాతీయతయు మూర్తీభవించినవి. జర్మనుజాతీయ బలమును స్థాపించిన విస్తారమునకు లోకవ్యాప్తం బైన సామ్రాజ్య నిర్మాణమునందు విశ్వాసము లేదు. కెయిజరునకును వాని యనుచరులైన బరక్ హార్డి మోట్ ట్రి మొదలగు జేతాభిమానులకును గలదు. లోక సామ్రాజ్యప్రాప్తికై కెయిజరు జర్మనుసామ్రాజ్యసంపదలను వినియోగించు నుపక్రమించెను. సుశీతమైన వైద్యము, యుద్ధనౌకాదళము నిర్మింపఁబడెను. యుద్ధోపకరణములు విపరీతముగ నిర్మింపఁబడెను. పరిశ్రమలు వృద్ధిచేయఁబడెను. జర్మనుల శాస్త్రజ్ఞానము పదార్థనిర్మాణములకును, మాణిసాధననిర్మాణములకును వినియోగింపఁబడినది. సకలరాజ్యములందును జర్మనులు ముష్టిప్రహరముల నుపయోగించుటకు సంసిద్ధులై యుండిరి.

అన్ని యుగములందును లోకకంటకులకు ముప్పు లేవ్వక కలుగుచుండెను. కెయిజరు దురాశ మితి మిఠిపడినది. జర్మనుల డౌత్ర భావవిజృంభణము లోకసంతోభమునకు కారణమైనది. యూరపు రాజ్యములందు వైద్యములు, వైద్యోపకరణములు, యుద్ధనౌకలు, యుద్ధవిమానములు సకలభావములను నావరించినవి. ప్రవేశగాఢా లిట్టి భావవ్యాపనమునకు కారకులు. డౌలెర్ డౌబ్బెన్బర్గ్ సంతోషము చేసి శాంతిని స్థాపించుటకై బ్రిటిషుసామ్రాజ్యము యుద్ధమునందు చేరినది. సామ్రాజ్యంతర్భాగ మైన భగల్ భండమును చేరినది. భాగతయోధులు విజయకాంక్షతో యుద్ధము చేయుచున్నారు.

జర్మనుసామ్రాజ్య విస్తీర్ణము	చతురపు మైళ్లు	208,780
ప్రజాసంఖ్య		64,925,993
అదాయము 1913 లో	సగములు	178,869,935
వ్యయము	,,	178,869,935
వైద్యబలము		5,400,000

యుద్ధమునకు ముందు జర్మను అధినివేశముల		
విస్తీర్ణము	చతురపు మైళ్లు	1,131,489
అదాయము	సవరములు	2,386,500
వ్యయము	,,	6,054,500
జనసంఖ్య		12,969,800

పాలనము సంయుక్తపాలనము. శిష్టల సభ, ప్రజల సభ రెండు సభలు గలవు.

తే. ఈశునకుఁ బ్రీతికరము లై యెసఁగునట్టి
అన్బవిధపుష్పములను నీ వతులభక్తిఁ
బొందుమీ వానిచే దేవుఁ బూజఁ జేయఁ
దగును ఐదురుండు తనియును దాన మనస!

NIETZSCHE

కీర్తిశేషుడయిన నీట్జ్చే. జర్మను తత్వశాస్త్రజ్ఞుడు

TREITSCHKE

కీర్తిశేషుడయిన ట్రీట్జ్చే. జర్మను చరిత్రకారుడు

VON MOLTKE

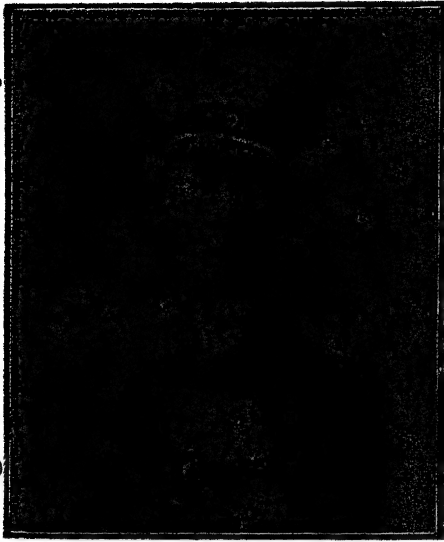
గతించిన వాన్ మోల్కీ. జర్మను మైస్త్రినిర్మాత

HERR VON JAGOW

హర్ వాన్ జాగో. ప్రకృత జర్మను విదేశాంగమంత్రి

CROWN PRINCE OF GERMANY

బర్మనీ యువరాజు

VICE ADMIRAL INGENOHL

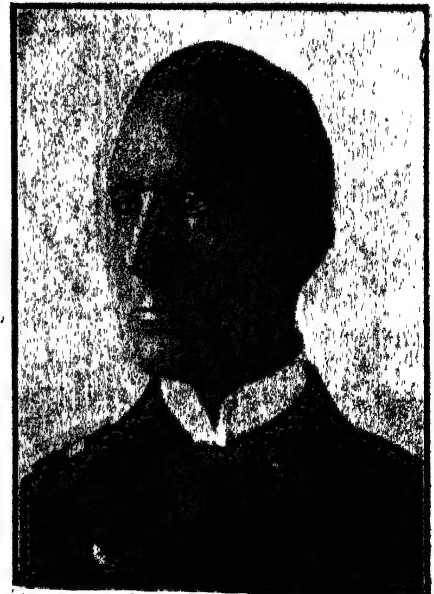
! వైస్ అడ్మిరల్ ఇంగెనోల్. బర్మను యుద్ధనాంగం నాధిపతి

ADMIRAL VON TIRPITZ

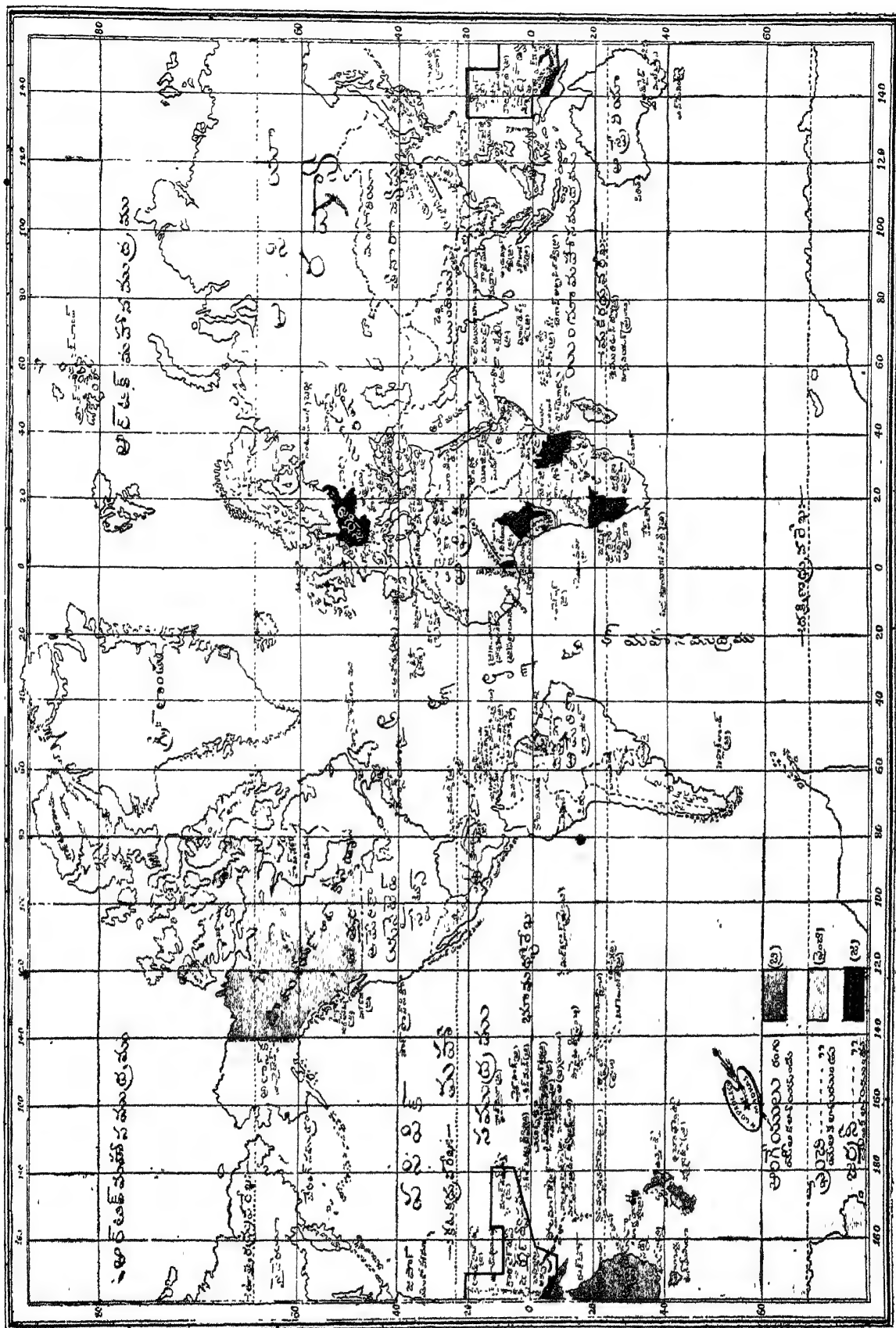

వాన్ టిర్పిట్. జర్మను యుద్ధనావాంగ ముతి

CAPTAIN VON MULLER

ఎడ్మెట్ (కూయిజరుకు కెప్టెనుగు వాన్ ముల్లర్

బ్రిటీషు సామ్రాజ్యము

సుఖినుఃఖములు జయాపజయములు కలిమి లేములు కర్మఫలసంజాతములు వైవాధీనములు. లోకము నందు వ్యక్తులకు జాతులకు దశాభేదము లనంతములు. అగ్లాంటీసు లెమూరియా సామ్రాజ్యము లంతరించినవి. అస్సిరియనులు గ్రీకులు రోమనులు దిగ్విజయము చేసి మహా సామ్రాజ్యము లను స్థాపించిరి. కాని లోకచరిత్రమునం దింత వఱకును బ్రిటీషు సామ్రాజ్యమును బోలిన మహా సామ్రాజ్యము గానరాదు. నైశ్యాలము నందును, నైభవము నందును, పరిపాలనము నందును, ప్రతిభ యందును, ధర్మసంరక్షణము నందును బ్రిటీషు సామ్రాజ్యము భూత వర్తమాన సామ్రాజ్యములందు సాటిలేనిది. సామ్రాజ్యము భూతలమునం దంతటను నాల్గవభాగము నాక్రమించి వ్యాపించి యుండుటవలన దానియందు సూర్యుడస్తమింపఁడు. సామ్రాజ్యసంపదలకు మితిలేదు. ఇది ప్రజాపరి

బ్రిటీషు సామ్రాజ్య వైభవము

బ్రిటీషు యుద్ధశక్తి

మ్రాజ్యములందు సాటిలేనిది. సామ్రాజ్యము భూతలమునం దంతటను నాల్గవభాగము నాక్రమించి వ్యాపించి యుండుటవలన దానియందు సూర్యుడస్తమింపఁడు. సామ్రాజ్యసంపదలకు మితిలేదు. ఇది ప్రజాపరి

పాలనా నిర్మాణములకు మాతృస్థానము; గౌరవసన్మానములకు ప్రమాణముగ నెన్నఁదగినది. ఈ సామ్రాజ్యచరిత్రమును సంక్షేపముగ నైనను నీ సంచికయందు ప్రకటించుట యలవిగాని పని. బ్రిటీషు సామ్రాజ్య

చరిత్రమును వ్రాయవలయుననిన మూడు నాలుగు వందల యేండ్లలోక చరిత్రమును వ్రాయఁబూనుటయైయుండును. మఱియు బ్రిటీషు సామ్రాజ్యచరిత్రముకొంతయైనను విద్యా వంతులకు తెలిసియున్నది. ఇచట బ్రిటీషు సామ్రాజ్యము లోని భిన్నభాగముల నైశ్యాల్యాది విశేషాంశములు మాత్రము తెలుపఁబడును.

బ్రిటీషు సామ్రాజ్యమునకు మాతృస్థానము బ్రిటీషుద్వీపములు. వానియందు ఇంగ్లాండు స్కాట్లాండు ఐర్లాండు చేరియున్నవి. వాని సంక్షేపచరిత్ర యాంధ్రభాషయందు ప్రకటింపఁబడియున్నది.

సామాన్య భాగములయొక్క విస్తీర్ణమును జనసంఖ్యయు వ్యాపారమును

దేశము	విస్తీర్ణము	జనసంఖ్య	దేశము	విస్తీర్ణము	జనసంఖ్య
బ్రిటీషు ద్వీపములు	1,21,377	4,64,07,087	మధ్య ఆఫ్రికా	8,600	50,000
యూరపు	121,512	458,78,500	పెర్షియా	12,000	1,730,000
ఆసియా	2,187,550	823,158,000	దక్షిణ ఆఫ్రికా	97,000	8,12,000
ఆఫ్రికా	8,618,245	49,458,150	ఆస్ట్రేలియా	2,21,000	6,20,000
ఉత్తర ఆఫ్రికా	8,893,020	7,458,000	మొత్తము	1,21,377	4,64,07,087

భాగములలోని రాష్ట్రములు	ఎట్లు లభించినది	సంవత్సరం	చిత్తుపు	జనసంఖ్య	విస్తీర్ణము	జనసంఖ్య
యూరపు						
సంయుక్త రాష్ట్రము	మాతృ దేశము	—	121,399	4,64,07,087	71,399,000	4,64,07,087
మాడు ద్వీపము	"	—	23	50,000	—	—
చానలు ద్వీపములు	"	—	7	97,000	—	—
మాలా గోవా	సమాధానముమీదనిచ్చి వేయబడి	1814	12	211,000	2,11,000	980,000
జెబ్రాల్టరు	" " [నది	1713	2	2,000	2,000	2,000
ఆసియా						
హిందూ దేశము	జయంపరచినది.	1757-1897	1,900,000	11,000,000	17,000,000	171,000,000
సింహళీలు	సమాధానముమీద నిచ్చి వేయబడి	1891	25,500	4,100,000	12,500,000	1,100,000
స్ట్రేయిట్స్ సెట్టిల్మెంటులు	" " [డినది	1785-1709	1,000	700,000	5,000,000	8,000,000
సంయుక్త గలయా రాష్ట్రములు	" "	1874-1888	21,700	1,000,000	12,000,000	32,000,000
ఇతర గలయా రాష్ట్రములు	" "	1903	11,200	800,000	—	—
హోం కాంగు	" "	1812-1906	390	4,000,000	—	—
వీమోవాలు	" "	1893	300	100,000	—	—
ఉత్తర బోర్నియో	ఇచ్చి వేయబడినది	1877	31,100	20,000	1,100,000	1,000,000
బ్రూనెయి	సమాధానముమీదనిచ్చి వేయబడి	1888	4,000	30,000	—	—
సరవాక్	రక్షణార్థము చేరినది. [నది.	1883	50,000	650,000	800,000	1,000,000
నైప్రు	సమాధానముమీదనిచ్చి వేయబడి	1914-లో కలుపుకొనబడినది. [నది	1878	8,600	275,000	700,000
ఆఫ్రికా						
కేపు రాష్ట్రము	సమాధానముమీద నిచ్చి వేయబడి	1814	277,000	—	—	—
నెటాలు	కలుపుకొనబడినది. [డినది	1843	35,400	5,100,000	—	—
ట్రాన్స్ వాలు	" "	1900	110,400	—	—	—
ఆరంజ్ ప్రెస్టేటు	" "	1900	50,400	—	—	—
బసుతోలాండు	" "	—	10,300	350,000	39,000,000	6,100,000
బెచ్చులాండు	" "	1895	275,000	126,000	—	—
రొడ్డిసియ	" "	1889	450,000	1,750,000	—	—
గాంబియ	సమాధానముమీదనిచ్చి వేయబడి	1807	4,000	146,000	776,000	785,000
గోలొ కోస్టు	" " [నది.	1672	80,000	1,400,000	4,025,000	4,307,000
సీరాలియోను	" "	1787	84,000	1,100,000	1,400,000	1,500,000
ఉత్తర నైజీరియ	" "	1891	255,700	10,000,000	6,500,000	6,100,000
దక్షిణ నైజీరియ	" "	1891	78,000	7,000,000	—	—
సోమలిలాండు	" "	1884	68,000	800,000	250,000	215,000
తూర్పు ఆఫ్రిక	" "	1888	182,000	4,000,000	1,850,000	1,200,000
ఉగండా	" "	1894	228,500	2,500,000	600,000	400,000
కాంజీబాదు	" "	1890	1,020	200,000	1,000,000	1,100,000
న్యాసలాండు	" "	1891	800,000	1,000,000	280,000	175,000

ఖండములలోని రాష్ట్రములు	పేర్లు లభించినది	సంవత్సరం	చతురపు మైళ్లు	జన సంఖ్య	ఎగు మతులు	దిగు మతులు
కళ్యాణ	కళ్యాణమునందు బడినది.	1882	400,000	12,000,000	28,000,000	29,000,000
సునాన	సునానమునందు బడినది.	1898	1,000,000	2,000,000	—	—
మామిడి	" ఇచ్చివేయబడినది.	1810-1814	720	370,000	2,300,000	2,500,000
సచిత్రి	సమాధానముగూడనిచ్చివేయబడినది.	1811	150	23,000	78,000	110,000
ఆనెట్ట	అధినివేరింపబడినది. [నది.	1815	40	150	—	—
నెయిటునాల్	నెయిటునాల్ బడినది.	1673	47	3,500	42,000	6,000
అమెరికా						
బెంగాల్	బెంగాల్ ఇచ్చివేయబడినది.	1759-1763	407,250	7,200,000	140,000,000	79,000,000
క్విట్	" "	1759-1763	706,850			
నోవాస్కోషియా	" "	1627-1713	21,500			
న్యూబ్రంస్విక్	సమాధానముగూడనిచ్చివేయబడినది.	1763	28,000			
ప్రిన్స్ ఎడ్వర్డ్ ద్వీపము	ప్రిన్స్ ఎడ్వర్డ్ ద్వీపము బడినది. [డి.సి.	1745-1763	2,200			
రీటింగ్ హోల్	అధినివేరింపబడినది.	1670	355,900			
మెంటోబా	" "	1813	251,900			
ఆంగ్లా	" "	1670	255,300			
సస్కాచెవాన్	" "	1670	251,700			
వన్య కుత్తరగాక్షులు	" "	1670	1,250,000			
న్యూఫౌండలాండ్	సమాధానముగూడనిచ్చివేయబడినది.	1583	40,000	240,000	2,700,000	2,400,000
బహమిన్	బహమిన్ బడినది. [డి.సి.	1655	4,200	850,000	3,050,000	2,710,000
బాహ్మాను	అధినివేరింపబడినది.	1629	4,400	56,000	358,000	276,000
బీరు ద్వీపములు	" "	1623-1659	750	140,000	640,000	503,000
బండార్ ద్వీపములు	ఇచ్చివేయబడినది.	1763-1768	510	200,000	800,000	800,000
బార్బడోస్	అధినివేరింపబడినది.	1605	170	196,000	1,460,000	1,088,000
టిగిడాగోట్ బాగా	యిచ్చివేయబడినది.	1797	1,860	330,000	4,700,000	4,500,000
బ్రిటిష్ గ్వయనా	బహమిన్ ఇచ్చివేయబడినది.	1803-1814	90,300	310,000	1,700,000	1,577,000
బ్రిటిష్ హబిడుం	" "	1798	8,600	40,500	700,000	550,000
సర్మూడా	అధినివేరింపబడినది.	1619	20	19,000	637,000	117,000
సాక్లాంట్ ద్వీపములు	సమాధానముగూడనిచ్చివేయబడినది.	1771	6,500	3,240	100,000	620,000
కేబిటార్ ద్వీపములు	" " [నది.	1771	1,000	—	—	—
అస్ట్రేలియా						
హ్యూస్టన్ ద్వీపము	అధినివేరింపబడినది.	1788	810,400	1,650,000	78,000,000	80,000,000
క్విట్రియ	" "	1832	88,000	1,320,000		
కెంబ్రిజ్ లియ	" "	1836	904,000	409,000		
గ్లెన్ లాండు	" "	1824	670,500	606,000		
గ్లాస్కోనియ	" "	1803	26,220	191,000		
క్విట్రియ	" "	1828	976,000	282,000		
గ్లాస్కోనియ	" జయింపబడినది.	1845	105,000	1,050,000	31,000,000	22,000,000
జి	స్వదేశీయులయొద్దనుండి ప్రతిగ్ర.	1874	7,500	130,000	950,000	1,060,000
గ్రాపున	కలుపుకొనబడినది ప్రాంతంబడినది.	1884	90,540	360,000	—	—
నిగ్లితు ద్వీపములు	సమాధానముగూడనిచ్చివేయబడినది.	1893-1906	12,500	200,000	850,000	300,000

సర్వీయా చరిత్రము

ప్రాచీనగాథ

ప్రస్తుత మైరోపామహాసంగ్రామమునకు ముఖ్యకారకులుగ నెన్నబడుచున్న సర్వీయాను లీ రాష్ట్రమువారే. బాల్కను ప్రజలందఱిలోను సర్వీయునులు స్వేచ్ఛాసామగ్ధ్యములు గలవారు. సర్బులని పిలువబడువా రీ సర్వీయారాష్ట్రమునందే గాక తక్కిన బాల్కనురాష్ట్రములలోఁ గూడ ననేకస్థలములందుఁ గలరు. వీరతిహాసులు. రణ మన్న నత్యుత్సాహము. క్రీస్తుశకము రెండు మాడు శతాబ్దములందు వీరు కాల్పేలి యన్ పర్వతప్రాంతములనుండి వచ్చి బాల్కనుద్వీపకల్పమునందంతట నక్కడక్కడ ప్రవేశించిరి. వీరు క్రమక్రమముగ వృద్ధియై యారవ శతాబ్దము మధ్యమున దక్షిణయూరపు సంతను దోచుకొన మొదలుపెట్టిరి. క్రీ. శ. 620వ సంవత్సరమునందు హెరాక్లియ సమగ్రీసు చక్రవర్తి సర్బులను డాన్యూబునది దాటి తుడిగట్టున నున్న దేశము నాక్రమించుకొనునట్లు ప్రోత్సాహపఱచెను. వారల్లే ద్వీపకల్పమునందలి పశ్చిమ భాగము నాక్రమించుకొని క్రమక్రమముగ నిప్పటి మాంటిసీగ్రోసు గూడ చేర్చుకొనిరి; ఈ విధముగ క్రీ. శ. 650వ సం. నాటికి బాల్కను రాష్ట్రములో చాలభాగమును వశపఱచుకొనిరి; అప్పటి గ్రీకు చక్రవర్తికి కప్పము కట్టుచు, ఆయనకు నామమాత్రమున లోబడియుండిన స్వతంత్రప్రభుత్వమును గలిగియుండిరి. అప్పటి సర్బుల రాజుల పేర్లంతగ తెలియరాకున్నవి. 830వ సం. లో వాయిస్లా వసునతఁడు రాజ్యము చేయుచుండెను. సర్బులతిస్వాతంత్ర్యేచ్ఛ గలవారగుటచే వారి యంతకృషిలవా రొకనాయకునిచే నడుపబడనేరక, వారి రాజ్య వంతెగ ప్రబలివది గాదు.

కడపట 1143వ సం. లో టైఫెన్ నిమాన్స్టా యనునతని ప్రభుత్వమునకును తమ జాతీయలక్షణమునకు తగిన కల్పితప్రభుత్వమునే కలిగియుండిరి. తూర్పుదేశములలో రాజకీయజీవనముతోఁబాటు మత జీవనము గూడ మిశ్రమయి యుండును గావున సర్బులకు మతాభిమానము హెచ్చుగ నుండెడిది. కాన్ స్టాంటైన్ మెతోడియన్ అను మతబోధకులు వీరికి ప్రచారకు లైరి.

తొమ్మిదవ శతాబ్దము నడుమ సర్బుల కధ్యక్షుఁ డగు రథో

స్లావ్ అనునతఁడు క్రైస్తవమతమును స్వీకరించెను. అతని సమవాతి రాజును క్రైస్తవమునే స్వీకరించుటచే, క్రమక్రమముగ ప్రజలందఱు క్రైస్తవు లయిరి. క్రైస్తవసంతప్రచారముతో పాటు నాగరకత గూడ వ్యాపించి, సర్బులకు సహజమై యుండిన సూక్ష్మలక్షణము లనేకము లంతరించెను గాని, యుద్ధాసక్తి మాత్రము వీరిని నిడువకుచే, తమ ప్రాంతములం దున్న బల్లేరియారాష్ట్రముతోఁగు తుక్కినోడను వీరు లఱచుగ పోరాడుచుండిరి. వీరి యంతకలహములనల, గ్రీకు చక్రవర్తి యిదిగఱ తుండిన యాటోనుస్ గాష్ట్రము నంతటి నాక్రమించుకొనఁగలిగెను. తొమ్మిదవ శతాబ్దము చివర భాగములో నీ రెండు దేశములకు తఱచుగ పోరు సంభవించుచుండెను. ఒక్కొక్కసారి రొక్కొక్కరు రెండవవారిని జయించుచుండిరి. ఈ రీతి నుభయులును దుగ్బలులగుటచే తురుష్కులు వీరిని లోబఱచుకొనుట తిట్టించెను.

సిమియన్ బల్లేరియా రాజుగ నుండినపుడు సర్వీయునులకు చాల కష్టములు కలిగెను. సర్వీయునులు బల్లేరియావారికి లోబడి యుండవలసివచ్చెను. బల్లేరియారాజ్యముయొక్క ప్రధమచక్రవర్తి సర్వీయా పేగయినను లేకుండెను. పిమ్మట బల్లేరియారాజు సిమియన్ చనిపోయెను. బల్లేరియాస్థితి తగ్గుచుండెను. సెస్లావు, బల్లేరియాలో ఖయిదీగ నుండిన పాల్ బ్రాంకొవిక్ అను సర్వీయారాజు పుత్రుఁడు. ఈతఁడు ఖయిదునుండి తప్పించుకొని గ్రీకుచక్రవర్తిని సమీపించి, బల్లేరియాపై దండెత్తుటకు తనకు సహాయము చేయ నేడెను. మొదటినుండియు బాల్కనురాష్ట్రములలో నొకదానిపై కొకదాని పురికొల్పి తాను లాభము నొందుట గ్రీకునకు సహజమే కావున తత్క్షణమే చక్రవర్తి యంగీకరించెను. వెంటనే, సెస్లావు సర్వీయా ప్రవేశించి చెదరియున్న సర్బుల నందఱను సమకూర్చుకొని గ్రీకుచక్రవర్తి సాయముతో సర్వీయాలో నుండిన బల్లేరియనులను పాఱఁదొలెను. క్రీ.శ. 905వ సం. మొదలు 11వ శతాబ్దము ప్రారంభమువఱకు సర్వీయా స్వేచ్ఛగ నుండి తిరిగి 1015వ సం. లో బల్లేరియాకు లోబడి పోయెను. మరల 1040వ సం. లో స్వాతంత్ర్యము పొంది టైఫెన్ నిమాన్ జా రాజు కాలమున, అనగా 1143-1149 సం. లలో సర్వీయా యభివృద్ధి చెంద మొదలిడెను. ఈయన 1169వ సం. లో బాస్నియాను గూడ సర్వీయాకు చేర్చెను; సామంత రాజులను వశపఱచుకొనెను. కాని నామమాత్రమునకైనను తనపై నున్న గ్రీకుచక్రవర్తి యధికారమును తప్పించుకొనేలేక పోయెను.

పిమ్మట కాన్ స్టాంటిన్ పీలులో మాన్యుయల్ కోమ్నెనన్ అను రాజును దర్శించి తన విధేయతను చూపి, వెనీషియునులపై తాను సహాయము చేసినందులకై, సర్వీయాకును మాంటిసీగ్రోకును

నడుమ నున్న, యిప్పుడు నోవాజా రని పిలువబడు, రాష్ట్రాధిపతి జిల్లాను ప్రతిఫలముగ సంపాదించెను. 1180-వ సం. లో మాన్యుయల్ రాజు చనిపోయి కాన్ స్టాంటినోపిలు బలహీనముగ నుండినపుడు నిమాన్డా తన రాజ్యమును వృద్ధిపఱచుకొనుటకు మంచి సమకాలినుల కొనినిచ్చిని తన గాజ్యమునకు చేర్చుకొని స్వెస్టి నాను తనకు ముఖ్య పట్టణముగ చేసికొనెను. ఇప్పు డితని రాజ్యము మునుపటికి రెండింటి లాయెను. ఇంతటితో స్వెస్టి నొండక 1185-వ సం. లో గ్రీకురాజు నకు కప్పము కట్టుటకు నిరాకరించి నిమాన్డా తన స్వాతంత్ర్యమును ప్రకటించెను. ఈతని ప్రథమ తగ్గించుటకై గ్రీకురాజు చేసిన యన్నియులు విఫలము లగుటచే, అరే దత్తనితో సంగతి చేసికొనవలసివచ్చి యాయెను. నిమాన్డా గ్రీకుచక్రవర్తిని సహాయునిగ చూచెను. అరే తుమారునకు చక్రవర్తి కూతు నిచ్చి వివాహము చేయుటచే సర్వియా స్వాతంత్ర్య వంగీకరించిన ట్టాయెను. నిమాన్డా యింతటితో కూడ స్వెస్టి నొండక అప్పటి జర్మనుచక్రవర్తిగ నుండిన ఫ్రెడరిక్ బార్బుగ్గాజాతో స్నేహము చేయఁదలపెట్టెను. ఆయన సరియధ్యము నిమిత్తము చేయఁనుండిన ప్రయాణములో రెండు దేశముగుండ మార్గమును ఆ సమయమున విశ్రేమించుటకు మంచి పట్టణమును నొసంగెద నని రాయబారి నంపెను. సర్వియా యొక్క డ నుండినదియు రెలియని యొక్కలమున నీ వార్త వచ్చుట జర్మనీలో మిక్కిలి యద్భుతముగ నుండెను. నిమాన్డా పిలుపు ప్రకారము బార్బుగ్గాజా సర్వియాకు ముఖ్యపట్టణ మగు బెల్గ్రేడులో వచ్చి దిగెను. ఇరువురు రాజులను స్నేహభావమును వెల్లెల్చుచున్నారని, పిమ్మట నిమాన్డా ప్రపంచవిషయములకు విముఖుడై 1195-వ సం. లో తన తుమారునకు సింహాసనము వదిలి ఆతానీపర్వతముమీఁద మఠము నొకదాని నేర్పఱచుకొని యయిదు సంవత్సరములకు పిమ్మట సమయక అను పేరుతో నగరంబును—మఠగురు వాయెను.

అతని చిన్న తుమారుడు సావా ఆ పర్వతము మీఁదనే పనిత్రత నొంది మఠగురు వాయెను. పిమ్మట తన యన్నయగు వైఫెన్ యొక్క సింహాసనాధిష్ఠాన కాలమునందు తన చేతితో సతని కిరమువై కిరీటుము పెట్టెను. అప్పటినుండి తూర్పు రాష్ట్రములలో సర్వియా యొక్క మతాధికృత హెచ్చెను. మొత్తముమీఁద వైఫెన్ తాను రాజ్యము చేసిన 25 సం.ల కాలములో నొకసారియైన యుద్ధమునకు దిగక కాంతిని స్థాపించి దేశమందంతఃను విద్యాలయములను దేవాలయములను నెలకొల్పెను. మొట్టమొదట నానెములితని కాలములోనే ముద్రింపబడెను. బెల్గ్రేయాతోడను గ్రీకు చక్రవర్తితోడను సఖ్యము చేసికొని సర్వియాగోఃవమును హెచ్చించెను. గ్రీకుచక్రవర్తి కాన్ స్టాంటినోపిలు సింహాసనమునకు వచ్చినపుడు, సర్వియా డాల్మేటియా బాస్నియాలులకు సహిపపు జిల్లాలకును వైఫెన్ రాజుని యతఃదోషుల కొనెను. కాని దేశమునందంత కాంతి యున్నను డాల్మేటియా బాస్నియాలుల చేర్చుకొనుట హంగేరియా రాజుగు రెండవ ఆల్బ్రెక్టు యొక్క విరోధమునకు కారణ మయ్యెను. నడుమ నెన్ని యంతరాయములు కలిగినను, ఆరే వైఫెన్ కాలములో సర్వియా ప్రభు హెచ్చియే యుండెను.

పదునాల్గవ శతాబ్దము నడుమ తురుష్కులు ప్రబలియుండుట చే గ్రీకురాష్ట్రవాదకమున కాటంకము కలిగెను. అందుచే గ్రీకు రాజు వైఫెన్ తు వై మొనిన్ అను రెండు కూతు నిచ్చి వివాహము చేసి యరేనిని మిక్రనిగ చేసికొనెను. ఇందువలన 1303-వ సం. లో సర్వియా రాజు తన మారు పతనమున తురుష్కులవైకి దండువెడలి వారిని రణిపెను. పరఁగైం డేడ్లకు పిమ్మట తిరిగి సర్వియనులు బ్రేసులో ప్రవేశించి తురుష్కులను సముద్రము పర్యంతము లేకుండఁ జేసిరి. ఈ సువిద్యమున బెల్గ్రేయనులు సర్వియావైకి వచ్చి యొడిపోయి సర్వియా ప్రభును మఠియ హెచ్చించిరి. పిమ్మట 1380-వ సం. లో బెల్గ్రేయా శక్తి రెగ్గిపోయి యొక రెండువలకును సర్వియా యధికారులు సర్వియావై కలిగియుండిన యధికారము తిరిగి యిపుడు పదునాల్గవ శతాబ్దములో సర్వియాకు బెల్గ్రేయావై గలిగెను.

సర్వియా వైఫెన్ డ్యూసన్ కాలమున నుత్కృష్టదశయందుండెను. డ్యూసన్ పేరు తగ్గరకములనఱకును పేర్కొనబడుచుండెను. 1385-వ సం. లో కింగ్ మిలన్ అను సర్వియా రాజు బెల్గ్రేయావై దండెత్తినపుడు గూత సర్వియా వైకులు డ్యూసన్ డ్యూసన్ అను సంగోషధ్యావములతో బెల్గ్రేడునుండి వెడలిరి. డ్యూసన్ గాజ్యమునకు వచ్చుకొంటి కిరవ దేండ్లవాఁడీ యయినను అప్పటి బెల్గ్రేయావై యుద్ధములో తాను స్వయముగ నొక సేనను, నడిపి బెల్గ్రేయా రాజ్యమున ద్వంసము చేసెను. బెల్గ్రేయా రాజును స్వహస్తముతో చంపెను. డ్యూసన్ తో పోల్చుటకు శక్తిసామర్థ్యములం దొక నెపోలియను ముగ్రిము సరియగును. సర్వియా రాజ్యమునకు యెజియన్ సముద్రములోనికి దారి యుండుట డ్యూసన్ కవసరముగ తోఁచెను పిమ్మట టర్కీవారికిని గ్రీకువారికిని కలిగిన కలహములో దీని నితఁడు సాధించెను. ఈ కలహములో నితనికి చాల దేశములు చేకూరుటయే గాక బెల్గ్రేయా సయిత మితని యధికారముక్రిందికి వచ్చెను. వేయేల, యిలయమించు బాల్కను రాష్ట్ర మంతయు నితని క్రిందనే యుండెను.

దేశమునందు కాంతి స్థాపించినతోడనే డ్యూసన్ చట్టములు వ్రాయుటకు మొదలుపెట్టెను; పరకము ప్రబలటకై యనుకూల మయిన చట్టములను కల్పించెను. ఏనర్తకుఁ డైనను ప్రొద్దు గ్రుంకి యొక యూరు పెరినపు డెరిని కాపాడసౌకర్యము మున్నగు వసతులు కలుగఁజేయుట గ్రామాధికారికి విధిగ చేసెను. ఇది యిట్లుండ తురుష్కులు యూరపులో ప్రవేశించిరి. వారిని వెనుకకు గ్రోలుటకై 80,000 పైనికులతో డ్యూక బయలుదేలి కాన్ స్టాంటినోపిలు ప్రవేశించి విజయము సిద్ధముగ నుండగ, జ్వరము వచ్చి 1386-వ సం. డిసెంబరు 18-వ తేదీన చనిపోయెను. ఇతనితో నితని రాజ్యము కూడ క్షీణదశకు దిగఁ

జొచ్చెను. ద్వారాను ఒక్కొక్కటిగ జయించిన దేశముల నన్నిటి నొక్కసారిగ నెవరి వారు తీసికొనిరి. తురుష్కరాజు అమురాత్ ఆరువందల 1380 వ సం. ఏడైయనోపిలును వశపఱచుకొని భీమముఖ్యస్థానముగ చేసికొనెను. సర్వయారాష్ట్రాధికారులు తమ రాజు యొక్క యశక్తతను చూచి రమ తమ యధికారములను మూలము బలపఱచుకొన మొదలుపెట్టిరి. అందఱును సామంతరాజు లైరి. ద్వారా చనిపోయిన పది సంవత్సరములలోనే యతని రాజ్య మంతయు చెల్లాచెదు రయిపోయెను.

తురుష్కులు క్రమక్రమముగ సర్వయావైకి వచ్చిరి. సర్వయారాజ్యమునం దైకమత్యము లేకుండుటచే వారి నెదిరింపలేక, కొందఱు మాంటిసీగ్రోకును, కొందఱు హంగేరీకిని చేరిరి. వఱి కొందఱు అప్పటి కింకను తురుష్కులచే నాక్రమింపఁబడని పాస్నియాకు చేరిరి. కడపటి కసావాయుధములో జయము నొందినతరువాత తురుష్కులకు కూడ చాల నష్టము సంభవించి యుండుటచే వారంతట దండ యాత్రలు మాని సర్వయారాజు తమకు లొంగినవారిని పింఛుకొని యూరకుండిరి.

పిమ్మట 1418 వ సం. లో మూసాయను తురుష్కరాజు సర్వయావై దండెత్తి వర్షికాబయలులయందు సర్వయనుల నోడించి మరొకరితో దేశము నాక్రమించుకొనెను. 1440 వ సం. లో సర్వయాయంతయు తురుష్కుల స్వాధీనమయి వారి ప్రతినిధి పరిపాలనము క్రింద నుండెను. పిమ్మట పాస్నియారాజు చనిపోవుటచే నది గూడ తురుష్కసామ్రాజ్యములో చేర్చుకొనఁబడెను. మాంటిసీగ్రోలో నుండినవారును హంగేరీకి పారిపోయినవారును తప్పు తక్కిన సర్వలందఱును తురుష్కులకు తలయొగ్గినవారయిరి.

ఈ విధముగ మహాన్నతదశ నొందిన సర్వయాధ్యంసమయి పోయెను; రాజకార్యములందే కాక మతవిషయములందుఁగూడ

కలిగిన యభిప్రాయభేదములచే, వైకమత్యము చేసి యభోగతిగా లయ్యెను. సర్వులు గ్రీకుచర్మచిహ్నులు, హంగేరిలోనివారు కాటోలిక్కులు. ఉభయవర్గముల గల మతభేదము వీరి నింతవఱకు తెచ్చెను.

తురుష్కుల సరిపాలనము

1459 వ సం. లో సర్వయా తురుష్కుల స్వాధీనమై తురుష్కుల నిరంకుశాధికారములో నుండెను. పారంపర్యముగ వచ్చుచున్న సర్వయన్ ప్రముఖుల భూములు తీసికొనఁబడి, విచ్ఛిన్నమిడగ పంచిపెట్టఁబడెను. ఏ సర్వజాతిమాఁవలయును ఆయుధము ధరింపరాదు. ఎల్లవ్రతు నాయుధపాణులై యుండెడివారి కి బెంబి కిప్పముగ నుండును ! వివాహితు లై నదంపతులు పన్నెండుగల నుండు. ఇది యిట్లుండ, పన్నెండు గ్రామములు స్వయముగ ముక్తముగా గాన యాత్రిక పరిపాలన బడెను. మిగిలినవియు నీ గణకలు 49 గ్రామములు కొన్ని దినములు పని పనియలచుకొను హక్కును ముక్తమున కలడెను. సర్వసేవాధుల నొప్పుకొనుదు నామగు శతాబ్దముల వఱకు తురుష్కుల యధీనములో నుండిరి. ఎన్ని దినములుండినను స్వాంత్ర్యము లభించు ననెడి యాశ లేక 87,000 కుటుంబములవా రొప్పియా దేశమునకు

ఆస్ట్రీయనులను సర్వయనులను పాల్కా యుద్ధములో పోరిన విధము

పోయి యక్కడ నివాస మేర్పఱచుకొనిరి. 1740 వ సం. లో 100,000 మంది రుష్యుకు వెల్లి సీసర్ నది ప్రాంతముల నుండిరి. వారు స్వదేశమునందుఁ గల యభిమానముచే తమ పట్టణముల పేగ్లనే తా ముండు గ్రామములకు పెట్టుకొనిరి.

బ్రాడోవో అను సర్వయా మహాకవి ఆస్ట్రీయా రాజగు రెండవ జోసెఫ్ ను సర్వయను ప్రజల గౌరవమును నిలిపి, సర్వయా సర్వయనులకు వచ్చునట్లు సహాయముచేయవలయు నని యనేకవిధముల ప్రోత్సహము చేసెను. ఆస్ట్రీయా చక్రవర్తి యాయనపై నభిమానము గలిగి తురుష్కులను పాల్కారుష్ట్రములలోనుండి తరిమి

వేయవలయు నని రష్యాచక్రవర్తి యగు కాతొరైన్ తో సంధి చేసి కొని 1788 వ సం.లో తురుష్కులవై యుద్ధము ప్రకటించెను. మూల మూల నుండిన సర్వియను లండనును సమకూడిరి. 1789 వ సం. లో డెల్ గ్రేడును పట్టుకొనిరి. బాస్నియా ఆస్ట్రియావారి యధీన మైనది. ఆస్ట్రియా మాసిడోనియాను గూడ సంసిద్ధముగ నుండెను. పిచ్చుట సర్వియాకు వచ్చిరి. తురుష్కులు పలాయన మైరి. సర్వియా దళ బైలుపవనట్లే యుండెను. కాని యింతలో ఆస్ట్రియా రాజు మరణించెను. కావున సర్వియా మరల తురుష్కుల యధీనమాయెను.

పిచ్చుట కరాజాజ్జి యను సర్వియా యోధుడు 1806 వ సం. ఆగష్టు 4 వ తేదీన తురుష్కుల నోడించి స్వాతంత్ర్యమును పొందెను. తురుష్కులు సంధి చేసికొనిరి. సర్వుల స్వాతంత్ర్యము నొప్ప కొనిరి. ఇంగ్లీషు ప్రెస్టి నొంది యూరపుండక కరాజాజ్జి తన గావ్యోగ్యసహాయమున చక్రపటప మొదలుపెట్టెను. దేశమునందలి సామంతములను స్థాపించెను. సర్వియాకు బాహ్యకలహము లుండెను. అంతకుముందు ప్రులెను. దేశమునందు రెండు పాక్షికములు గలవి. ఒక పాక్షికము ముస్లిములు, మరొక పాక్షికము క్రైస్తవులు. పక్షములు. వీరి నణచుటకై కరాజాజ్జి ప్రజలతో యుద్ధము చేయ మొదలిడెను. ఈ సంఘర్షణను మాను కొని తురుష్కులు తిరిగి దండెత్తిరి. కరాజాజ్జి తన భవమును పాతి వెట్టి, గూస్త్రి గూతు నోమెను. చాలగుది గొంగు లిత్తితోడనే యుండిరి. కాని యింతటి వైరియుగ మిలోమెట్లైనా అనునందు ముగ్గురు సర్వియాలోనే పస్ట్రాంతములలో దాగియుండెను. ఇతడు తురుష్కులను ముగ్గురుగ నెదిరించుటవలన వారికి కోపము పెరుగు ననియు ఇచ్చుముగలన ప్రయోజనము కల దనియుగపించి ఆమాగ్గురు నశలంబొందెను. వెంటనే తురుష్కులతో సంధి చేసికొనెను; తురుష్కు పక్షపాతివలె నటించెను. హెడ్జిస్ట్రోడాన్ అను సర్వియా యోధుడు 1814 వ సం.లో తుర్క్మి వారివై నెరుగుతరిగినపుడతని నణచెను. కాని తురుష్కులవలన అపాయము రాకుండ మాత్రము చేసెను. క్రూరుడైన తుర్క్మి సుల్తానుక్రింద తన కంటమాత్రమును తేమము లే దని తెలిసికొని తా నున్న బెర్లేడును వదలి తిరిగి యగణ్యము నొచ్చి కొంత పై నగము ప్రోగుచేసెను. 1815 వ సం. న నెపోలి యను యుద్ధములలో రష్యా సర్వియాలు కూడ జోక్యము కలిగించు కొను నను భయముతో టర్క్మి సుల్తాను సర్వియనులతో సంధి చేసి కొనెను. కాని మిలోష్ కాలమున తిరిగి సర్వియను లాయుధములు ధరించు హక్కును పొందిరి. పిచ్చుట తురుష్కులకు కలిగిన యప జయము లాస్ట్రియాలోనికి వెల్లిపలియిన కరాజాజ్జికి తెలిసి యతని కాళ కలిగెను. అందు 1817 వ సం. లో తన తావు విడిచి సర్వి యాకు చేరెను. కాని సర్వియాలో నిద్దలునాయకు లిందుట కష్టము కావున మిలోష్ ఎటులైనను జాజ్జిని వధించుటకయి గొందించి, జాజ్జి తిరిగి సర్వియాకు చేరె ననియు అతడు తుర్క్మి-పభుత్వమువై కుట్రలు చేయుచున్నాడనియు టర్క్మి సుల్తానుతో చెప్పెను.

సుల్తాను జాజ్జి నెటులయిన చంపింపుడని యాజ్ఞాపించెను. మిలోష్ అటులే జాజ్జిని నిద్రించుచుండగ చంపించెను. 1830 వ సం. లో మిలోష్ సర్వియా రాజుగ సుల్తాను చే నొప్పకొనబడెను. కాని యితడు కూడ ప్రజలను తురుష్కులకుంటె నెక్కుడు క్రూరుముగ చూచుటచే ప్రజల కయ్యుష్టం డయ్యెను. ఇతని తమారుని మరణమునకై ప్రజలు కుట్ర చేసిరి. అందువలన మిలోష్ ప్రజానుకూల్యమునకై ప్రజా స్వాతంత్ర్యప్రభుత్వము నొసంగెను. కాని ప్రజలు దీనిని నిర్వహించు కొనునంతటి శక్తి గలవారు కాకుండుటచేతను మిలోష్ తన నిరంకుశాధికారము నొక్కసారిగ విడుదలచేపుటచేతను పరిపాలన కట్టుదిట్టముగ లేవండెను.

ఈ దశను చూచి యితనిపై సుల్తానునకును నితనికి మిత్రుడుగ నుండిన జారునకును ద్వేషము పుట్టెను. జారు సర్వియా తురుష్కులకు లోబడకండునట్లును తన సహాయము లేకుండ నిర్వహించు కొనుట కసాధ్యమయినట్టియు స్వాతంత్ర్యము సర్వియాలోని యంత శాఖలవారికి కలుగునట్లును చేసెను.

మిలోష్ నకు తర్వాత సర్వీ ఫుత్రుడు మూడవ మిక్యెల్ అబ్రోనావిక్ రాజ్యమునకు వచ్చెను. ఈయడు పాశ్చాత్యముఖ్యపట్టణములలో ఒస్తానముగ నుండియుండుటచే వికాలమైన స్వేచ్ఛాదర్శములు గలిగి ప్రబాధికారమును గౌరవింపసాగెను. బ్రిటీషు పరిపాలనావిధానము స్థాపనీయు మయిన దనియు దానిని సర్వియా ప్రజలను భవించుటకు తగిన స్థితికి రాలే దనియు నితని యభిప్రాయము. ఇదివఱకుండిన పదు నేడుగురు సభ్యులు గల సెనేటును సహజ చేయుటకు సుల్తాను నుత్తరువు కావలసియుండుటచే దానిబోలికి పోక, సుల్తాను తొ ప్రసక్తిలేని లాకోర్టుల తీర్పునకు సెనేటు లోబడునట్లు చేసెను.

శిరపరములనుండి గొప్పవారిని కొందివారిని నేకకీర్తిగ బాధించుచున్న లెలపన్నును, అదాయమును బట్టి యిచ్చెడి యాదాయపు పన్నుగ మార్చెను. సుల్తాను వల దనుచున్నను మాయోపాయము చేత, అప్పటి దినములలో ప్రశస్తమయిన 2 లక్షల తుపాకులను దేశములోనికి తెప్పించి స్వల్పవ్రతమునకు ప్రజల కిచ్చినెను. ఈ విధముగ స్వల్పకాలములోనే తన దేశములో శీఘ్రమైన సైనికుల ననేకుల నేర్పఱుపగలిగెను. తన ప్రజల కెక్కువ స్వాతంత్ర్యము కావలె నని సుల్తాను నీతడ డెదిరించెపుడు, ఈ సైనికులవలని ప్రయోజనము స్పష్ట మాయెను. ఇతని కాలములో సర్వియా దేశములోని కొలలలో నొక తురుష్కుడైనను లేకుండునట్లు చేయగలిగెను. సర్వియా సర్వియనులవలననే సంరక్షింపబడుచుండెను. ఈతని దళ వెలంగుచుండెను. ఈతడు బాస్నియాను చేర్చుకొనవో, ఫ్రాన్సు ఆస్ట్రియా లీతనికి సహాయము చేయుటకు సిద్ధముగ నుండెను. కాని కాలవశమున 1868 వ సం.లో నితడు చంపబడెను. ఇతనికి పిచ్చుట నితని ఫుత్రుడు 14 సం. ల వయసున, ముగ్గురు రీడెట్ల సహాయముతో ప్రభుత్వమునకు వచ్చెను. సహాయకులు కొంచెము మార్పుతో వెనుకటి పద్ధతి నే ప్రభుత్వము

చేసిరి. 1869-వ సం. లో నేర్పడిన పరిపాలనాపద్ధతి ప్రకారము అధికార వంతయు నిజానికి 120 మంది సభ్యుల గల దేశీయమహాసభ కును నుండెను. సభ్యులలో 90 మంది ప్రజలవలనను 30 మంది రాజు వలనను నెన్నుకొనబడిరి. ఇంకను ప్రజల సంతుష్టిపఱచుటకై యసాధారణ సమయములలో 480 నుండి ప్రజాప్రతినిధులు చేరిన మహాసభవలన చేయబడిన తీర్మానము, అదివఱకుండిన యే కాన నమునైనను మార్పుకట్లు నిర్ణయింపబడెను. ఈయెన్నిక సాధారణ ముగ మంతులచేతిలో నుండుటచే, 1888-వ సం.పు రేడికల్ రిఫారము అట్టి, అప్పటి రాజగు అలెగ్జాండరుచే రద్దుచేయబడినపుడు అరలులోనికి తేలుచు నేటివఱకు జరుగుచున్నది.

మిలన్ యువరాజు 1872-వ సం. లో యుక్తవయసు వచ్చి రాజ్యభారమును వహించెను. రీజెంట్ల పరిపాలనలో సర్వజాతివారందఱు నొక ప్రభుత్వముక్రింద నుండవలె ననెడి యభిప్రాయము ప్రజలకు బాగుగ కలిగెను. సర్వియా తిరిగి తుర్కీవై యుద్ధము ప్రకటించెను. 1,48,000 సర్వియను వైసకులు తుర్కీవైకి వెళ్లిరి. కాని సర్వులు తుర్కీవైసకులకంటె తక్కువ చాకచక్రము గలవారగుటచే తురుష్కులు సర్వులను వెనుకకు తఱిమి సర్వియాలో ప్రవేశించిరి. 1877-వ సం. లో సర్వియా టర్కీతో సంధి చేసికొనెను. కాని మాంటీనీగ్రో టర్కీతో పోట్లాడుచునే యుండెను. ఇంతలో రష్యా కూడ టర్కీవై యుద్ధము ప్రకటించెను. రొమీనియా కూడ చేరెను. అయినను సర్వియా మాత్రము కొంత కాలమువఱకు టెట్రస్సుగ నూరకుండి తుదకు కలహములోనికి దిగెను. ఈ తడవ సర్వియా ప్రభావము కొంచెము హెచ్చుగనే యుండెను. విశేషవస్తువు గలిగినను సర్వియను సేనలో నొక భాగమునకు వైరట్ వద్ద నంచి జయము కలిగెను. రెండవ భాగము సర్వియా రాజగు మిలన్ చే నడుపబడి యప్పటికి 500 సం. నుండి యేకదీక్షగ తురుష్కుల చేతిలో నుండిన నిర్భయను పురాతనపు సర్వియను పట్టణమును పట్టుకొనెను.

తొమ్మిది దినములకు పిమ్మట వ్రాంజామొద్ద కలిగిన మూడవ జయము సర్వియను ప్రజల కెంతయు సుతానహము కలిగించినది సాన్ పైపానోయొద్ద జరిగిన సంధి కనుబంధముగ 1878-వ సం. లో జరిగిన బర్లిన్ సంధివలన సర్వియా పీరాటు జిల్లాను వ్రాంజాను నిల్పిన చేర్పుకొనగలిగెను. సర్వియా రాజ్యము మునుపటికంటె నొకపా లధిక మాయెను. ఇదివఱకు సాన్ పైపానోయొద్ద తుర్కీచే నంగీకరింపబడిన సర్వియా స్వాతంత్ర్య మిపుడు యూరోపియన్ రాజులచే గూడ నొప్పుకొనబడెను. 1882-వ సం. లో యువ రాజు ఒకటవ మిలన్ అను పేరున సింహాసనము నెక్కెను. సర్వియా కూడ స్వతంత్రరాజ్య మయ్యెను.

అభినవసర్వియా

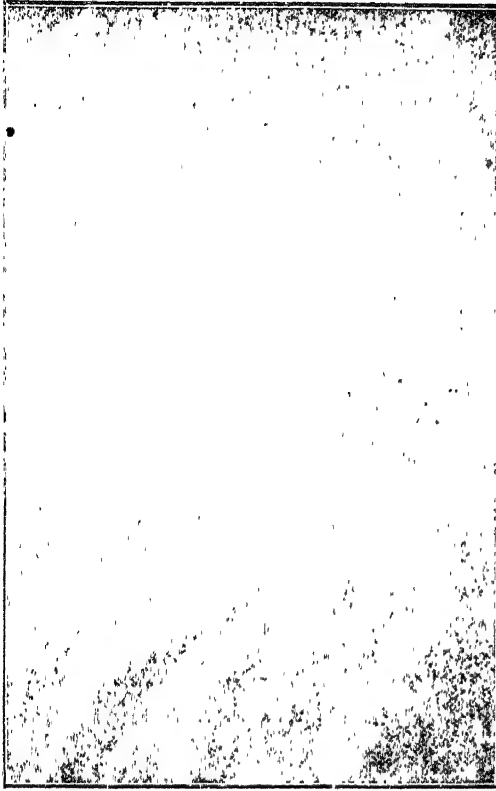
కాశ్వత మైన శాంతిని నెలకొల్పుటకై యేర్పడిన బర్లిన్ సంధి సర్వియాకును బల్గేరియాకును అసంతృప్తిగనే యుండెను. ఒక రచేక్షించిన దేశమునకు మరియొక రాశపడఁజొచ్చిరి. ఈ రెండు దేశములకును సరిహద్దుగ నున్న టిమోనదికి బల్గేరియావై పున కొంత బేచిరాకుఘామి యుండెను. దాని మా టేమియు బర్లిన్ సంధిలో నెత్తుకొనబడలేదు. సర్వియనులు నదిని దాటి వచ్చి దానిని సేద్యము చేయ మొదలిడిరి. 1884-వ సం. లో బల్గేరియా పటాలము వీరిని తఱిమివేసెను. ఆ భూమికి బల్గేరియనులు విశేషముగ పన్ను విధించిరి.

ఇది సర్వియనులకు కష్టముగ నుండి వారు యుద్ధమునకు దిగిరి. ఈ తడవ కూడ బల్గేరియనులచే తఱిమిపబడిరి. కాని యీదేశము బల్గేరియావారాక్రమించుకొనుట యాస్త్రియావారి కిష్టము లేక, వారడ్డు వడి సర్వియాను రక్షించిరి; సర్వియాకు దేశసప్తము గాని యుద్ధపు కర్వుల సప్తము గాని లేకుండునట్లు చేసిరి. ఈ యపజయము ప్రజల యసంతృప్తికి కారణమై దేశములో కక్ష లేర్పడినవి. అంతఃకలహములు ప్రబలినవి. గృహకల్లోలము గూడ దీనికి తోడై, మిలన్ వైర్యాముతో 1889-వ సం. న రాజ్యమును తన కుమారుఁ డగు అలెగ్జాండరున కిచ్చి ముగ్గురు సహాయకుల నేర్పఱచెను. ఇతఁడు కడు సమర్థుఁడు. ఇతని కాలములో ద్యౌసన్ ప్రభుత్వమునందుఁబోలె సర్వియను లందఱు నేక స్ఫురము క్రింద నుండు రని యభిప్రాయ ముండెను.

మాంటేగ్లెక్రిము జరిగిన బాల్కను యుద్ధమునందు సర్వియాకు గొంతభూమి తురుష్కుసామ్రాజ్యములోనిది సంక్రమించెను. సర్వియనుల విజృంభణము నణచుటకై ఆస్త్రియా నిగంతిగము ప్రయత్నము లను చేయుచుండెను. బాల్కనుయుద్ధమునందు సర్వియాకు సంపూర్ణ విజయము కలిగినను నాస్త్రియా కుట్రవలన తగిన ప్రతిఫలము దక్కకుండెను. మీదు మిక్కిలి బోస్నియా వార్షగోవినియాలను నాస్త్రియా తన రాజ్యమునందు చేర్చెను. ఆస్త్రియా బలవంతమైన రాజ్యము. సర్వియా స్వేచ్ఛరాజ్యము. ఆస్త్రియా సర్వియా వ్యాపకమున కన్ని దిశలందును నాటంకములను గల్పించుచు స్థాపుకాతియొక్క వైరమును బలపఱచెను. సర్వియనులు స్వాతంత్ర్యప్రియులు, హూయలు, దేశాభిమానులు. సర్వియనులను వర్తమాన సంగ్రామమునకు వారిగాఢమైన దేశభక్తి పురికొలిపినది. దేశవిస్తీర్ణము 34,000 చదరపుమైళ్లు, జన సంఖ్య 50,00,000, ఆదాయము సవరనులు 48,03,262, వ్యయము సవరనులు 52,80,588, వైస్యబలము 250,000. పాలనము నియమిత పాలనము.

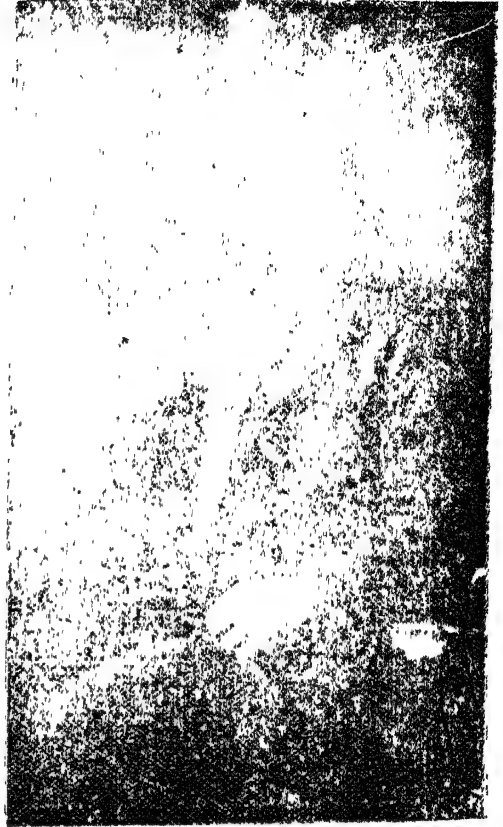
ఉ. ఎవ్వఁ డనంతలోకము సృజించుచు బెంచుచుఁ సంహరించునో
అ విష్ణుఁ డీశ్వరుం డగు జనార్దన దేవు డు జ్ఞానీనిక సదా
ఇ వ్వసు ధాతలంబునను హిందుజనానికి సార్వభౌముగా
చివ్వ నరాతివర్గజయశీలునిగా దయఁ బ్రోచుఁగావుతఁ.

SIR EDWARD GREY

సర్ ఎడ్వర్డ్ గ్రే: విదేశాంగమంత్రి

MR. BONAR LAW

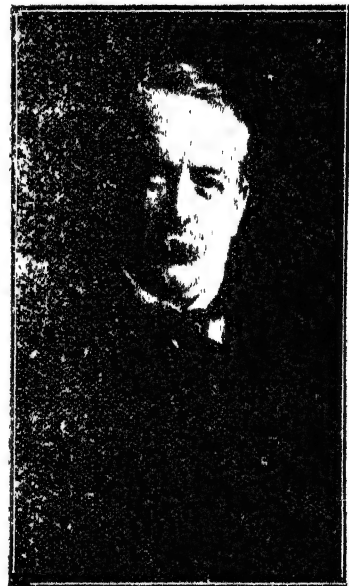
బోనార్ లా : అధినిషేకాంగమంత్రి

MR. WINSTON CHURCHILL

విన్ స్టన్ చర్చిల్: లంకాస్టరు ప్రదేశమంత్రి

MR. LLOYD GEORGE

లార్యజార్జి: యుద్ధసామగ్రి (మందుగుండ్లు) మంత్రి

FIELD MARSHAL EARL ROBERTS

ఫీల్డ్ మార్షల్ యన్ రాబర్ట్స్ (ప్రభువు)

PRINCE MAURICE OF BATTENBURG

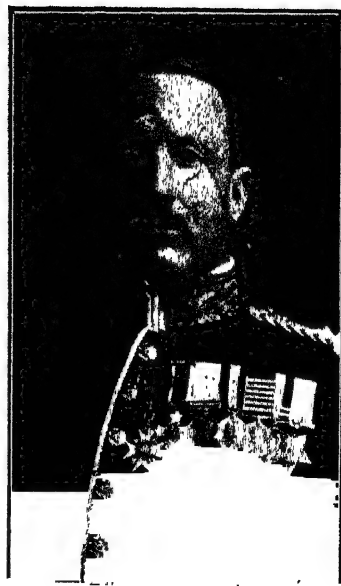
బాటెన్బర్గ్ రాజకొమరుడు మౌరిస్ (యంగ్లెండులో స్థాపించిన)

FIELD MARSHAL SIR EVELYN WOOD

ఫీల్డ్ మార్షల్ యన్ వుడ్ (అంగ్లో సేనానిరాష్ట్రాలలో నొకరు)

MAJOR GENERAL PULTENY

మేజర్ జనరల్ పల్టెని

విరోధా మహాసంగ్రామ చరిత్ర

ఎమ్. వెంకటరంగయ్య, ఎమ్. ఏ., గారు

1-వ ప్రకరణము

యుద్ధ మేలాగు నచ్చినది ?

ప్రేరేపకవత్సరములనుండి ఆస్త్రియాకును సర్వియాకును

పరస్పర ఖైదయి కలదు. సర్వియాను ఎట్లయిన కలిపజుచు కొనకలే నని ఆస్త్రియావాదులు, ఆస్త్రియాసామ్రాజ్యమును చివరిగ నొట్టకలయు నని సర్వియావాదులు ప్రయత్నములు చేయుచు

న్నాను. ఈ రెండు దేశములకును గల సంబంధ మిట్టివై యుండ, ఏదో యొక మీమ యుండఁ దలచే దని, యుద్ధము సంభవించుటలో ఆస్త్రియా మేమును లేదు. ఇట్టి ఏమి ఆస్త్రియావాదికి 1914 వ సంవత్సరము జూలై నెలలో దొరికెను. అందుమీఁద ఈ గలహడేశములకును యుద్ధము ప్రారంభమై, క్రొవొవొమున బెర్లిన్ నుండి వచ్చినది, ఆ సమయము ఆస్త్రియా ఖైదయిలలోని నన్ను దేశము నకును పూర్వముగ వ్యాపించినది.

ఆస్త్రియాదేశమున బొస్నియా దేశము నుండియు కలుగు. దీనిలోని ప్రజలు చాలకఱతన సర్వియాజాతివారు గనుక, వీరికిని సర్వియాసామ్రాజ్యములోని ప్రజలకును కేవలసంబంధము కలదు. ఈజిప్టున కగజిప్ యనునది ముఖ్య పట్టణము. ఈపట్టణమునకు 1914వ సంవత్సరము జూలై నెల 28వ తేదీన ఆస్త్రియాదేశపు యువరాజును ఆయన

లండను దీనిని నమ్మి, హంబుల్ నగరమున కేటించుటకంటె సర్వియా ప్రభుత్వమువారిని కేటించుటయే అకశ్య నునియు యుక్త నునియు అభిప్రాయపడి.

ఈ యభిప్రాయము ననుసరించి ఆస్త్రియా ప్రభుత్వమువారు జూలై నెల 28వ తేదీన సర్వియా ప్రభుత్వమువారికి యుద్ధాంశమును పంపెను. ఇందులో * సరి నమోదు వ్రాయఁబడియున్నది. అని సం దిగ్భమునందు సర్వియావారు సొంత కలహాల ననుసరించి నడచుకొనకలసిన దనియు, అట్లు నడచుకొనుట కంగీకరించుదు అందుగ తామును 48 గంటలలోపల తెలుపవలసివనియు, అట్లు చేయని పక్షమున యుద్ధము సంభవించు ననియు ఆస్త్రియావాది గా యుద్ధము ద్వారా తెలియఁజేసెను. సాసను! ఆస్త్రియావాదుల రాజుమొక్కి బొస్నియానుండి సర్వియావారి సేనయు తెలియజే తెలియదు. నిజముగ దానియందు వా రెవరికి జోక్యమునా కుండఁ జేసికొనలేదు. ఇది గాక, వారి సామ్రాజ్యము మిక్కిలి చిన్నది; అది సంపూర్ణములుగ శత్రువులగు సుకలలో బోగబోగ వారు మిక్కిలి యాసయిండుట. ఇట్టిస్థితిలో మారు మారు ఆస్త్రియావాదుల సేన యుద్ధమునకు దిగుట సంభవము కాదని జూలై నెల 28వ తేదీన 48 గంటలలోపలనే వారు ఆస్త్రియావారికి ప్రత్యుత్తరము పంపిరి. ఆస్త్రియావాది సరిగ జూలై నెల 28వ తేదీన ఎనిమిదిగంట కంగీకరించుదు, మిగిలిన

* ప్రధానమైన ముఠాలు: (1) ఈ తీవ్ర సర్వియాకు ముఖ్యపట్టణ మగుబెర్లిన్ లో సన్నంబడినది. (2) హంబుల్ లో సర్వియావాదులును, వారికి ద్వా ఓడ్రాజు పట్టణమునకు చేరిన సర్వియావాదికోడ్య గులు క్రొవొవొక ఆయధాగారమునకు తీసియచ్చిరి. (3) సర్వియా సరిహద్దులలోని యుద్ధోగల సుస్థితిగల సేన హంబుల్ లు, ఆయధములలో బొస్నియాకు పలపలచుచున్నారు. (4) సర్వియా సరిహద్దులకు దిగు మిలీటరీ సిగ్నల్ కో ఆనువాదకు హంబుల్ లుకు బాంబువేయుటను, పిస్తూలు కాల్పుటను నేర్పెను. (5) అనేక గ్రహస్యపు సమాజములు బొస్నియా హెర్జెగోవినాలో నేర్పబడి, ప్రజలలోని ప్రభుత్వమున సర్వియా ద్వారముచేయుచున్నది. (6) నిర్భయము ఆస్త్రియా సామ్రాజ్యమువై ద్వేషమును గవులుకోలుపు వ్యాపములను వ్రాయుచు, సర్వియాపత్రికలు అరాజకమును నృద్ధిచేయుచున్నవి. ఈ దుర్మార్గము సంతయు సర్వియా, ఆఫీతికలయును. అప్పుటయందు ఆస్త్రియా హంగరీ ప్రతినిధుల సహాయమును తీసికొనకలయును. హంబుల్ లును ప్రాంతాహుతిచిన యపరాధులను, సర్వియాలో నున్న వారిని, బెనా రించునప్పుడు ఆస్త్రియాప్రతినిధు లుండకలయును.

భాగ్యము వెల్లి గాజమాడ్చున పోవుచుండగా, దుర్మార్గులగు రాజుద్రోహు లెవరో యద్రులు వారిని కుపాకిగో తొల్పి చంపిరి. ఈ శోకవాద్యను కన్నులోడనే దేశములోని ప్రజలకును చక్రవర్తికిని అసాగమైన కిరానమును తోపయిన కలిగినది. క్రోధ పరకమైన ఆస్త్రియాచక్రవర్తియు మంత్రులును దుర్మార్గులను కేటించుటకై కావలసిన విచారణలు చేయుచు, సర్వియా ప్రభుత్వమువారి ఈకౌటకత్వమునకు తాళకు లనియు, వారి ప్రాంతాహు సహాయములు లేకుండ ఇది జరిగియుండు దనియు తుదకు తీర్మానించిరి. ఈ తీర్మానము సహేతుకముగ నుండకపోయినను ప్రజ

రెంటివిషయమై కొన్ని సంవత్సరములుండుటవలన ప్రక్షాళన 48 గంటలలో వారి సంకేతములకు సంబంధించినందున, అవి సామాన్య శిక్షలుగా సర్వీసు రాష్ట్ర స్వాధీనమునకు హామీముఖమును నుండుటచే, నిష్పక్షపాతముగ తీర్పుచేయగల ప్రభుత్వముల యెదుట వారి నుంచి వారి తీర్పు ప్రకారము నడచుకొనుటకు సిద్ధపడి యున్నామనియు, ఆ ప్రభుత్వ ప్రతిపక్షము వ్రాసిరి. ఆలోచించి చూడ, ఇంకంకంటే చట్టపరమగు సవాలు నడియొకట యుండఁ జాలదు; ఇంకమానము సర్వీసువా గంగీకరింతు నని ఒక్కరు కూడ అనుకొనలేదు. అయినను ఆస్ట్రీయావారు యుద్ధముందే అభిలాష గలిగియుండిరి ననుక ఆ సవాలునకు సమ్మతింపక, ప్రక్షాళన యుద్ధ నన్నాహము చేయుటకు ప్రాణంబించిరి.

సర్వీసువారును రషియావారును 'స్లావు' అనెడి యొక జాతిలో చేరినవారు. ఇంటే గాక, యింకొక పూర్వము సర్వీయ కష్టదశలో నుండి స్వాధీనమునకుకొలుకై శత్రువులగునొకరిలో యుద్ధముచేయక నిలవనరాదు అంటును రషియావారు వీరి కేంద్రో సహాయము చేసియుండిరి. ఇప్పుడు గూడ ఆస్ట్రీయ హాయమును చేయగలరనెడి యాశతో, ఆస్ట్రీయావారియొద్ద నుండి 23-వ తేదీని ఉత్తరము రాగానే, సర్వీయ ప్రభుత్వమువారి రాజకీయమై రషియా ప్రభుత్వమువారికి తెలియజేసిరి. రషియావారు, ఎప్పుటికలెనే యిప్పుడు గూడ సర్వీయవారికి సహాయము చేయ నిశ్చయించి, 24-వ తేదీని తమ నిశ్చితార్థ సందఱికి తెలియునట్లు ప్రకటించిరి. రషియావారిటువంటి యుద్ధమును ప్రవేశించిన యెడల వారికి సహాయముగ వారితో కలసి యుద్ధముచేసెదమని ప్రాణించివారు కొన్ని సంవత్సరములకు పూర్వమే ఒప్పుకొనియుండిరి గాన, వారు కూడ వెంటనే యుద్ధమునకు సిద్ధులైరి. మిత్ర సహాయమువలన మఱితే బలము సంపాదించినవారైనను, రషియా వారు తక్షణమే యుద్ధమునకు బయలుదేరినారు. యుద్ధమువలన ఉభయపార్శ్వములవారికిని వ్యర్థముగ విశేషనష్టము కలుగు నని యెంచి, ఆస్ట్రీయావారికిని సర్వీయవారికిని గల వివాదమును తీర్చి ఆ యుద్ధయంత్రులవారును సమాధానపడునట్లు చేయుటకై రషియా వారు మాడు దినములు ప్రయత్నించిరి. కాని, వీరిమాట విసక ఆస్ట్రీయావారు 28-వ తేదీని సర్వీయవారితో యుద్ధమునకు పూనిరి. వెంటనే రషియావారు కూడ కొన్ని వైస్యములను సిద్ధపఱచుకొనిరి గాని, 30-31-వ తేదీలలో యుద్ధ ముండుటకు మరి కొన్ని ప్రయత్నములు గావించిరి. తుదకు ఈ ప్రయత్నములలో కొన్ని సఫలములై, ఆస్ట్రీయావారికి యుద్ధము దున్నయాతురత్వము కొంచెము తగ్గించి, వారిని కొంతవఱకు సమాధానపఱచువఁ గలిగెను.

ప్రజలందఱు యుద్ధ ముగిసోను నని కృతాహులుగదా ముందే. అయినను ముందునిమిషమున కేమి రాగములో నడచు తెలియదుగదా? ఇంకెఱుకు యుద్ధము నిష్పము లేనట్లు నడిచుచున్న జర్మనీవారు 31-వ తేదీని ఈ కివామన ప్రవేశించిరి. ఆదినందుండే వీరు రషియావారిని బెడలించుచు వారు ఊహయై ఆదినను వ్రాసిరి. రషియావా నదినకు గావించుమన్న యుద్ధమును వ్రాసిరి. రషియావా నదినకు గావించుమన్న యుద్ధమును నిలుపుట కంగీకరించి ఆ యంగీకారమును 12 గంటలలోపల తెలుపవలసిన దనియు, అట్లు తెలుపనియెడల వారు ఆస్ట్రీయావారితో కలసి ఆస్ట్రీయావారికి శత్రువులైన రషియా ప్రాన్న మొదలగు దేశములవారితో యుద్ధమునకు పోవేమనియు జర్మనీవా రా యుత్తరములో తెలిపిరి. రషియావా గట్టి బెడలంపులకు నయపడువారు కారు; గనుక యుద్ధముననుసరించి మూడవ రోజు నిష్పముచచ్చినట్లు ప్రకటించుచుండెను. 12 గంటల బ్రేపోయినఁ. ప్రభుత్వ ప్రతిపక్షము రాజీనామమునకుకొలుకై 1-వ తేదీని జర్మనీవారు రషియా వారితోను వారిమిత్రులగు ప్రాణి వారితోను యుద్ధము ప్రారంభించిరి.

ఆస్ట్రీయా ప్రభుత్వ ప్రతిపక్షములోని వ్యక్తి

ఆస్ట్రీయా దేశపు యువరాజుయొక్క 17-వ మువలన ఇంత గుహాగ్రహమున యుద్ధము నడచించు నని నున చక్రవర్తి గారు కాని వారి పంతులు కాని కలగఁగ నూడ అనుకొన లేదు. ఈ హాస్యముగఱించి ఆస్ట్రీయావారు సేగముచుండనివాఁడనియు ఆలోచనలును సాధ్యమున నుండుటవలన ఏమి యూహించుటకును స్థానిక కవశాశము లేకపోయెను. అయినను 23-వ తేదీని ఆస్ట్రీయావారు సర్వీయవారికి ఉత్తరము పంపిరి తెలిసిన తక్షణమునుండియు గున చక్రవర్తి గారి మంత్రులలో నొకరగు గ్రేప్రభువుగారు ఆయుత్తరమువలన చిక్కుల నేకములు బయలుదేలు ననియు యుద్ధము రాకుండ ఆంపులయ అందఱికి షేనుక మనియు ఊహించి, అందుకొకై ఆగస్టునెల 4-వ తేదీనకు నన్నియో ప్రయత్నములుగావించిరి. జర్మనీవారుకూడ వీరితో ఏకీభవించి పనిచేసియుండినయెడల వీరి ప్రయత్నము లన్నియు కొనసాగియే యుండును; కాని మొదటినుండియు జర్మనీవా గట్టు చేయుట కిష్టపడకపోయిరి. గ్రేప్రభువుగారు మాత్రము ఊహకుండలేదు. ప్రప్రథమును ఉత్తరములోని యంశముల నన్నిటిని ఆలోచించి ప్రభుత్వ తీర్ మిచ్చుటకు 48 గంటల యవకాశము చాలదు గనుక మరికొంత యవకాశము సర్వీయవారి కియ్యవలసినదని గ్రేప్రభువు గారు ఆస్ట్రీయావారికి వ్రాయుచు, ఉత్తరములోని పది సుదహలకు సాధ్యమైనంతవఱకు సమ్మతింపవలసినదని సర్వీయవారికి తెలియజేసిరి; తా మొక్కచే ప్రయత్నము చేసినయెడల కార్యము సఫల మగునో కాదో యని సందేహపడి, ఇంగ్లీషు జర్మనీ ఇటలీ

ఫ్రెంచి ప్రభుత్వములవారి కంటకు కలసి, పాపములను దేవములను సమాధానములను కట్టినయెడల బాగు నుండు నని ఆ ప్రభుత్వముల వారికి బోధించిరి. దీనికి అందఱును అంగీకరించి గాని జాగ్రత్తగా మాత్ర మిచ్చినవలేదు. ఈ కేసు ప్రయత్నముతో కంటకు నలుగురు వదిలిపోయెను.

25వ తేదీని సర్వయామాస్ ప్రత్యుత్తరము పంపి రనియు దానితో తృప్తిపొందిక ఆస్త్రియావారు యుద్ధసన్నాహము చేయుచున్నారనియు గ్రే ప్రభువుగారికి తెలిసెను. జూలీవారి సహాయము లేకుండ ఏకకాలమునకు ఒంటరిగా ఆస్త్రియావారు సర్వయామాస్ పైయా ప్రాన్సు దేశములవారిలో యుద్ధము చేయుటకు రనియు, జూలీవారికి యుద్ధమున పాల్గొని లేనియెడల ఆస్త్రియావారు కూడ యుద్ధమును మానుగ ననియు. ఏ మాసి 26వ తేది మొదలు 28వ తేదీవరకు జూలీవారు ప్రాన్సును పట్టుకుంటున్నట్లు ప్రయత్నించుచు

రాష్ట్రములను కొన్నిటిని స్వాధీనపఱచుకొన్నయెడల, మీ రాయుధములతో వారికి సహాయము చేయక రెట్టములుగ నుండుట కష్టపడెదరా? దీనికి మీ కంగీకరించయెడల యుద్ధము ముగిసిన పార్వత మేము మీతో కలసి మీకు సుఖములను ప్రార్థించెదము. ఇది యిచ్చుచు మీకు సమ్మతియేనా?" అని వీరి కొక కంటకు శియును పంపిరి. దీనిని పఠించి గ్రే ప్రభువుగారు దిగ్భ్రాంతి పడెను. యుద్ధ సూక్ష్మములకు ఒకటి యుద్ధమున పాల్గొని ప్రయత్నము చేయుచున్నారని యిప్పుటికి స్పష్టమాయెను. ఇట్టి కృత్రిమములతో వారు పంపిన సందేశమున కంగీకరింపకుటకు నివారణ పని గలిగి యొకటి యుండదని భావించి జూలీవారు ఫ్రెంచివారిపై యుద్ధము నకు పూనికనుండల ఇంగ్లీషువారు గొప్పటికిని రెట్టములుగ నుండఁజాలరని గ్రే ప్రభువుగారు ధృఢతమైన నభిప్రాయము పంపిరి. దుర్భాగ్యులదొకఁడు పొరుగుంటని చొరుకుటకు సిద్ధుడై యున్నప్పుడు

ఆస్త్రియాముఖము

ఆస్త్రియాముఖము

చేసిరి. అందఱునందలి జగ్మనీ ఇటలీ ఫ్రెంచి గాఢబాంధువులుగా తామును కలసి సగ్గ చేసి, అందఱికి సమ్మతి యగు తీర్మానము నొకదానిని గాఢపఱచుచు నని వీ రారాయబాంధులను కోరెను. దీనికి జగ్మనీ రాయబారి తప్ప మిగిలిన వారందఱు నొప్పుకొనిరి. ఇట్టి సగ్గ చేయుట యిచ్చును కానియెడల పరిచయమైన మార్గమును నూచించి యుద్ధము వాఁకుటకు ప్రయత్నింపవలయునని వీరు జగ్మనీ రాయబారిని కోరిరి గాని దీనికి ప్రత్యుత్తరము కూడ రాలేదు.

యుద్ధము రాకుండఁజేసి గ్రే ప్రభువుగారి కట్లు వాగము దిగములుగ ఎన్నియో ప్రయత్నించుచు పేయుచుండ, జగ్మనీ ప్రభుత్వము వారు వీరితో ఏకీభవంపకపోవుటయే గాక 29వ తేదీ రాత్రి "మేము ఫ్రెంచివారితో యుద్ధమునకు దిగి, వారి నోడించి వారి

తైత్తిరిగ నుండఁగలముగ పొరుగువారియొద్దకు వెళ్లి "నేను దోచుకొని పోయినను. నీవు మామను డోచుకొండెదవా? కావలసినయెడల నీకు కూడ కొంచ మిచ్చెదను" అని చెప్పినప్పుడు బలవంతుల డగువాఁడని దీని కంగీకరించయెడల ఎంత గౌరవహానియో ఎంత యభ్యుక్తమో, జగ్మనీవారి సలహాల కంగీకరించినయెడల అంత గౌరవహానియు అంత యభ్యుక్తమును అని ఇంగ్లీషువారి గంఠము "నేక గ్రీకుముగ చెప్పబడినది. కాఁబట్టి యేపాపము నెఱుంగని ఫ్రెంచి వారితో జగ్మనీవారు యుద్ధమునకు పూనికనుండల తాము ఫ్రెంచి వారికి సహాయము చేయుట కేది యని యింగ్లీషువారు నిశ్చయించిరి. జగ్మనీకిని ప్రాన్సునకును యుద్ధము సంభవించినయెడల ఫ్రెంచివారి ప్రధానపట్టణ మగు పారిసును స్వాధీనము చేసికొను

టకు జర్మనులు మొట్టమొదట ప్రయత్నము చేయుదు రనియు, ఈ పని యెంత త్వరలో జరగిన జర్మనీవారి కంత లాభము కలుగు ననియు గ్రేప్రువుగారు గ్రహించిరి. జర్మనులు పార్లమెంటు పట్టణము నకు పోవుటకు మార్గాంతరము లనేకము లుండినను వారు బెర్లియము మాన్యుననే పోయెదనని యనుకొనుటకు కారణము లనేకము లుండెను. పరిరాజుల వైస్రము లేకయైన బెర్లియములో ప్రవేశించి యా దేశమును స్వాధీనపఱచుకొనుటకు పూనినయెడల, తా మా వైస్రముల నోడించి యాదేశమును సంగక్షించెద నని యెనుబడి సంవత్సరములనాడు ఇంగ్లీషువారు వాగ్దానము చేసియుండిరి. ఆ వాగ్దానము ప్రకారము ఈ 80 సంవత్సరములకు ఇంగ్లీషువారు నడచు కొనుచునే యుండిరి. బెర్లియము మిక్కిలి చిన్న రాజ్యము. దానికి విశేషించినవైస్రము గాని సౌకర్యము గాని లేదు. దానికి ఇరుగుపొరుగున నుండువారు మిక్కిలి బలవంతులు. వా కెల్లప్పుడు దీనిని స్వాధీనము చేసికొనుటకై ప్రయత్నము చేయించుడువారు. ఇందుకలె ఎన్నియో యుద్ధములు సంభవించుచుండినవి. ఇట్టి యుద్ధములు రావడంబడుటకై 1899-వ సంవత్సరములో ఇంగ్లీషువారును ఫ్రెంచివారును జర్మనీవారును బెర్లియమువారును చేరి యొక యొడంబడిక చేసికొనిరి : (1) బెర్లియమురాజు పరరాష్ట్రములను జయించుటకై యుద్ధ మెన్నటికిని చేయరాదను; స్వరాష్ట్రమున శత్రువు లేనరే నజయింప నెంచినయెడల, ఆపస్తదు మూత్రమే యుద్ధము చేయవలసినది; పరదేశపు వైస్రముల నెన్నటికి స్వరాష్ట్రములోనికి రానియఁగూడదు. (2) ఈ యొడంబడికలో చేరిన యింగ్లీషువారును జర్మనులను ఫ్రెంచివారును బెర్లియమును స్వాధీనపఱచుకొనుటకై ప్రయత్నము చేయఁగూడదు. ఇతరు లేనరేన అట్టి ప్రయత్నము చేసినయెడల, ఒకంబడికదారు లందఱు నొక్కటిగ చేరి శత్రువు నోడించి బెర్లియము దేశమును రక్షింపవలయును. —ఈరెండు ఒకటలును అప్పటి యొడంబడికలోని ప్రధానాంశములు. అది మొదలు నీ రందఱు దానిప్రకారమే నడచుకొనుచుండిరి.

జర్మనీ వైస్రములు బెర్లియమును స్వాధీనపఱచుకొనుటకు ప్రయత్నించినయెడల, అట్టి ప్రయత్నమును విఫలము గావించి బెర్లియమును కాపాడుట యింగ్లీషువారికి విధి యగుటవలన గ్రేప్రువు 81-వ తేదీని “ఇప్పు డొకవేళ యుద్ధము సంభవించినయెడల, 80 సంవత్సరములనాడు మన మందఱుము చేరి బెర్లియమును గుఱించి చేసికొనిన తీర్మానము ప్రకారము మీ రందఱు నడచుకొనుటకు సమ్మతించెదరా? ఇంగ్లీషు ప్రభుత్వమువా రా తీర్మానము ననుసరించి ప్రవర్తించుటకు సిద్ధపడియున్నారు.” అని బెర్లియము ప్రాన్సు జర్మన్ ప్రభుత్వములవారి కొక యుత్తరము వ్రాసెను. ప్రాన్సువారు అట్లే నడచుకొనెద మని యాదినమే ప్రత్యుత్తర మందిరి; బెర్లియమువారు రెట్లే యని మఱునాడు జవా బిచ్చిరి; జర్మనీ వారు మాత్రము జవాబు కూడ నియ్యక, అగట్టు నెల 1-వ తేదీని “మా వైస్రములు మీ దేశముగుండ పోవలసిన యవసరము మాకు

కలిగినది. ఇట్లు పోవుట 80 సంవత్సరములనాడు తీర్మానమునకు విరుద్ధ మని మాకు తెలియును. కాని యాతీర్మానమునకు విరుద్ధముగ నడచుకొనవలసిన సవయ మిప్పుడు నెట్లుచేయిం. మిదేశముగుండ పోవుటకు మీ రంగీకరింపక నను, ఇట్లు చేసినయెడల యుద్ధము ముగిసితర్వాట మీ దేశమును మీము లోనిము తీసికొని జేయక దానిని తిరిగి మీ కిచ్చివేసెదము. అట్లుచేసినయెడల మిమ్ము శత్రువులగు భావించి మీ దేశమును సంతకముగ స్వాధీనపఱచుకొనెదము” అని బెర్లియము ప్రభుత్వమువానికి లేఖించెనది. తన రాజ్యమును శత్రువాధిపతికి కట్టించెన నని ప్రతిభావించు జర్మనులే యా ప్రతిజ్ఞను భంగపఱచుదు అప్పుడు దేశక శత్రువుల ప్రవర్తించుచుండట కార్హ్యునడ, “మేము కష్టమున నున్నాము. మమ్ము రక్షించెద నని ప్రతిజ్ఞ చేసినవారలో మీ కొకరుగ నున్నాము. కనుక జర్మనులవలన మాకు కలుగుచుండఁ బొధనాడ మీరు మమ్ము రక్షింపవలయును.” అని బెర్లియమురాజు జర్మన్ ప్రభుత్వమునకు లేఖించెను.

ఇట్టి సవయమున ఇంగ్లీషువారు నిరాశపడెను. “మీ దేశమును, ప్రపంచమును వారికి గల ప్రతిష్టయును నొక్కరినకు కట్టి వేసెదము నెలిచియుండువా? లేదు కన్న కష్టములుగా నెప్పుడును నుండు మాటప్రకారము నడచుకొనుటకంటె, భుక్త్యును నాగ్రహమును ఏమి యున్నది? కనుక రిట్టి జామే “బెర్లియములోనికి మీ స్వాధీనము రాఁగూడదు. ఆ దేశమువైకి మీ వైస్రమును నుండు మని కొనిన రిట్టి జామే యొప్పుకొనవలయును. అటు లొప్పుకొననియెడల “మేము యుద్ధసన్నద్ధులమై బెర్లియమువారికి సహాయపడి మీ స్వాధీనము నోడించి బెర్లియము రాజ్యమును కాపాడుటకు నిశ్చయించి నున్నాము” అని యింగ్లీషువారు జర్మనీవారికి తెలిపిరి. దీనికి 19-వ వారు ప్రత్యుత్తర మీయక 4-వ తేదీని తిరువైస్రములో “బెర్లియమును ప్రవేశించిరి. ఆ దినమే యింగ్లీషువారు యుద్ధమునకు ముగిసిరి.

ఇంగ్లీషువారు యుద్ధము ప్రారంభించిన యిరువది రోజులు జపానువారు వీరితో కలసి జర్మనులపై యుద్ధమునకు పునరి. తర్వాత దేశములలో నెల్ల జపానుకలె ప్రభావాలి గాంచిన దేశము లేనయెడల లేదు. జపాన్ వారును ఇంగ్లీషువారును యుద్ధంబునం దొకరికినొకరు తోడ్పడవలయు నని పదిసంవత్సరములనాడే డేర్పాటు చేసికొని యుండిరి. కనుక ఇంగ్లీషువారికి సహాయముగ వా లిప్పుడు యుద్ధము ప్రారంభించి నై నాదేశములో జర్మనుల యధీనమందున్న కైచో యను రాష్ట్రమును ముట్టించి స్వాధీనపఱచుకొనిరి.

యుద్ధము ప్రారంభమై 11 నెల లాయెను. మొదటి మూడు నెలలలో టర్కీ-ప్రభుత్వమువారు గురుతురకలు రహస్యముగ జర్మనులకు సహాయము చేయుచుండిరి. జర్మనుల యుద్ధనాకలు రెండుదో యొకవిధముగ తప్పించుకొని టర్కీ-రాజ్యమును, చేరఁగా, ఆ రెంటిని టర్కీ-వారు రక్షించుచుండిరి. టర్కీ-రాజ్యములో వ్యాపారము గావించుచున్న యఱునది డెబ్బది యింగ్లీషు నౌకలకు వీధి, విశేషవత్తమును కలిగించిరి. ఇది గాక, వాగ్దాన మొదలగు తురక రాష్ట్రములయందున్న యింగ్లీషువారిని వానావాదలు పెట్టుచు

కొనుచు, వారి పట్టుముగతుల విరుద్ధముగ నారికి లిక్ష వేధించుచు, ప్రభువులకు తుంకలు కాలము గడపుచున్నది. ఈ దాహాన సహించలేక క్రైస్తవ ప్రజల అవస్థపైను కలహించుచుండెను. కాని యిది టర్కీ-రాజ్యము క్రైస్తవ ప్రజల కృపించుచు వచ్చెను. టర్కీ-క ఇరుకు సోయగుల దున్న ఆస్త్రియావారును గిషియావారును ఈ ఊరిను చూచి లేచి రాజ్యములను విస్తరించుకొనినట్లు కనకంశము కలిగినది గదా యని తుత్తూహలపడచుచుండిరి. టర్కీ-రాజ్యములో యుద్ధముచేసి వారి నోడించి వారి రాజ్యము సహపరిపరలయు నని గిషియావారు తీర్మానించుకొనియుండ, ఆస్త్రియావారు టర్కీ సుల్తానును ముఖ్యుని చేసి వారికి మెత్రులవలె నడిచి, చేరునకు వానిని రాజ్యము నుంచి నిజముగ లేచి యధికారియనే ఆరాజ్యమున దండెత్తును వ్యాపారము చేయునని నిశ్చయించుకొనిరి. తన తీర్మానమును నెఱవేర్చుకొనవలయు నని గిషియావారును, గిషియా దేశమును కొనసాగించుకొనవలయు నని ఆస్త్రియావారును ప్రయత్నము చేయుచుండటమున వీరికి గల పరిస్థితిపేరిధము చురుగు ముగియబడినది.

టర్కీలో నున్న క్రైస్తవ ప్రజలను స్థావరభూమివారు, వీరిలో చాలగుండుకీ గిషియా క్రైస్తవ ప్రజలగునట. కనుక వీరు టర్కీ-సుల్తానునై కలహించినపుడు డెల్ల గిషియా క్రైస్తవ ప్రజల సహాయము చేయుచువచ్చెను. తుంక కీ గిషియా క్రైస్తవ టర్కీ-రాజ్యము నుండిన సాధనము మరొకలేకపోయినది. సైన్యములను, స్వయంసేవకులను టర్కీ-లోని క్రైస్తవ ప్రజలు సామంత్ర్యమును సహకారమునగలిగెను. ఇందువలన టర్కీ రాజ్యమునకు గురు. ఇప్పుడు దానిదేశము నందు (1) గిషియా (2) మెదలెన్ (3) గ్రీసు (4) బల్గేరియా (5) రోమేనియా—ఇవి క్రైస్తవ రాజ్యములున్నవి.

కడచిన నూరు సంవత్సరములనుండియు ఆస్త్రియావారి ఇక్కడ మాటలను నెఱవేరి కలుగుచున్నది. ఆస్త్రియాసామంత్ర్యమునకు బోయిపోయియుండ, ఇదిగో దేశమును బొమ్మిలోని చా.భాగమును స్వాతంత్ర్యమును పొందినది. టర్కీ-రాజ్యమునకు గగిలము నుండునట్లు నని చేసిన ప్రయత్నము నన్నియు నిష్ఫలము లాయెను. సర్వయా మొదలగు స్వతంత్ర రాజ్యములు స్థాపనచేసినది మొదలు ఆస్త్రియావారికి వరుణి భయము కలుగుట కారణమైనది. టర్కీ-లోని స్థావర భువనము తుంకల నోడించి స్వతంత్ర రాజ్యమును స్థాపించుకొన్నట్లు తమ రాజ్యములోని స్థావర భువనము కూడ తమవై కలహించు గనెడి సంతయము ఆస్త్రియా ప్రభుత్వమువారికి పుట్టెను. కనుకనే యని మొదలు సర్వయా మొదలగు స్వతంత్ర రాజ్యములను కూడ గళహించుకొనినయడల పగరాష్ట్రములవలన బాధ లగు ననియించి, ఆస్త్రియావారు దీనికై యన్నియో పన్నుగడల పన్నుచున్నారు. ఇందువలననే వీరికిని సర్వయావారికిని విరోధము పుట్టెను.

ఇది గాక, టర్కీ ఊరిమదమగ్గు దేశలో ఆస్త్రియావారి కేదో విధముగ తుంకలయొద్దనుండి బొన్నియా హజ్జగవీనా యను రాష్ట్రములను చంపిని సంపాదించిరి. ఈ రాష్ట్రములలోని ప్రజలు మూర్ఖము సర్వయావారిలో చేరినవారు. కనుక వారు నూతనముగ స్థాపించు

గిషియా సర్వయా రాజ్యములో ప్రవేశించవలయు నని పట్టుపట్టియున్నారు. ఇది యాస్త్రియావారి కెంతయును నిష్ఫలములేదు. కాని సర్వయా రాజ్యములోనినా గిషియా దేశము నోడించి ఆస్త్రియావారిని యాచించు పరిస్థితియందును కారణములందు సర్వయానున ఆస్త్రియావారి ప్రభుత్వమునుండి వేరుపడెను. కాని వేర్వేరుకలయు ననెడి యపేక్ష కలిగియున్నది. అందుచేరి కూడ ఆస్త్రియా రాజ్యమువారి కల పరిస్థితిగోధము చురుగు ప్రబలమాయెను.

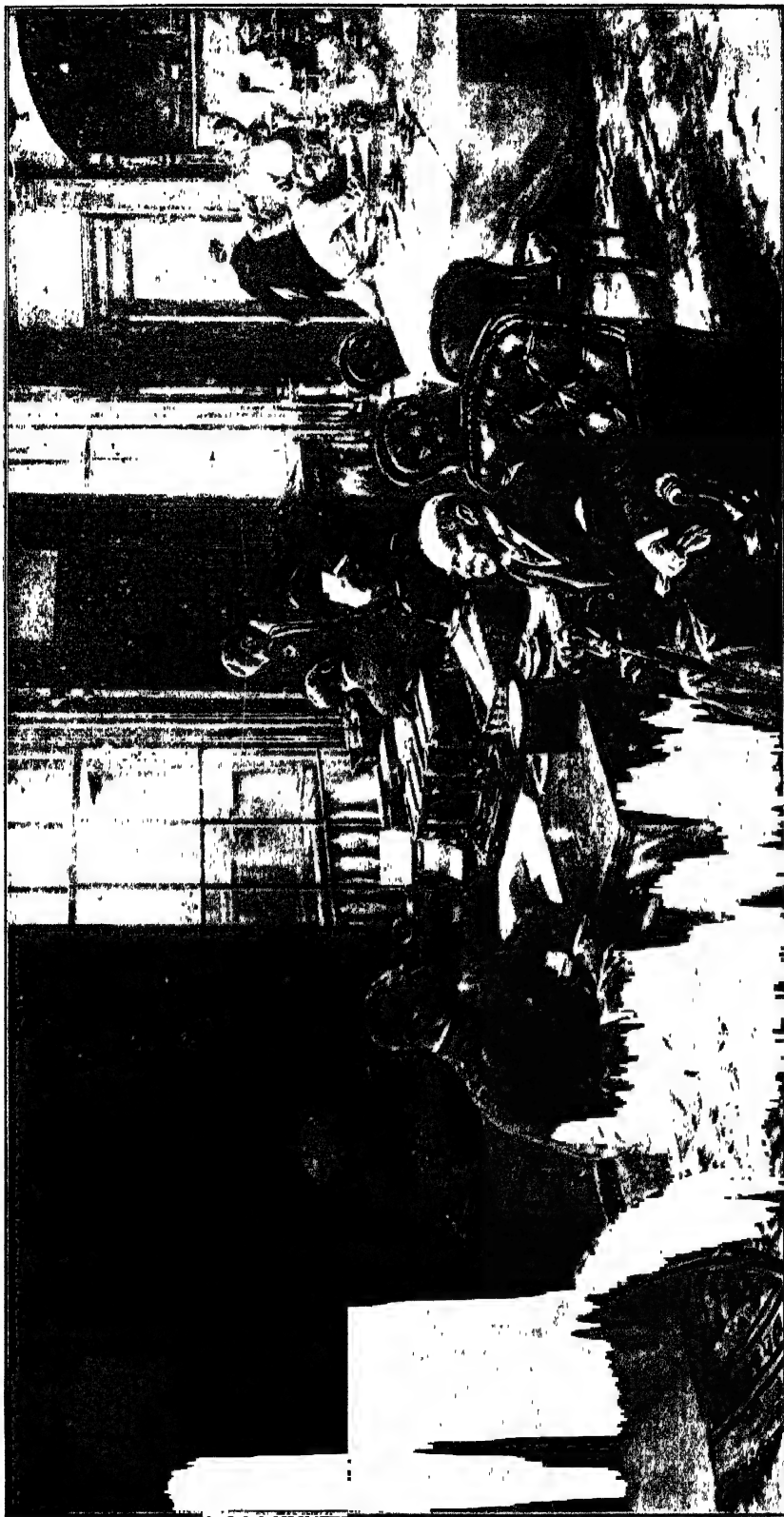
ఈ యంత్రములవలన ఆస్త్రియావారును టర్కీ-వారును ఒక పక్షమున డెంగుతు చేయుచుండెడియు స్పష్టమగుచున్నది. గిషియా వారి సహాయములననే సర్వయాను మొదలు గాక గల క్రైస్తవ భువనము తుంక రాజ్యమునుండి వేరుపడి కలహించి సామంత్ర్యమును సంపాదించి గిషియా వారు గిషియావారివై కలగెను పునయున్నది. ఆస్త్రియావారు సహాయము తా మిచ్చునట కోరు పోయిన సర్వయా మొదలగు రాష్ట్రములలో కొన్నిటివై తిరిగి సంపాదించుచున్న సేవ గూడతో టర్కీ-వారి యుద్ధమున గిషియా

బర్లిన ప్రార్థన

బర్లిన ప్రార్థన తుర్కీ-వై పని గిషియా-వై పని పదునై వై పని ప్రార్థన చేయును ఉన్నది. ఈ ప్రార్థనలో టర్కీ-క దాని యందు బర్లిన ప్రార్థన ప్రజలకు బర్లిన ప్రార్థన ప్రార్థన ఉండక గెప్పును.

1871 కు సంవత్సరమునకు సర్వయాను గిషియాను మెదలెన్ బలహీనులై ముడి. ప్రజలకు ప్రార్థనము లికిపోవునటే గాక. దేశ సంగత్యము ఒక క్రైస్తవ ప్రజలకు మోలెదలక అనేకములను చిన్నచిన్న రాజ్యములను విశ్లేషణ చేయి యె. ఈ గాన గుండును ఎల్లప్పుడు ఒకరితో ఒకరు కలహించును, దీని ప్రజలను సహకరించు దోచుకొనినది, హాసితములు గాని చేయునై చివర ప్రార్థనమునా కూడ ఈ కలహమును దుంక గా చేయును చేయుచుండెను. బర్లిన దేశ మిట్టి దుస్థితియందుండ, గానిని గడు టర్లిన ప్రజలనున్న ప్రార్థన చేయు ఇక సర్వయాను కలిగి కేంద్రసామంత్ర్యములు గల రాజ్యాల పరిపాలనలో నుండిన. ఈ ప్రజల గానము బర్లినను బలహీనులను చూచి, వారిని బలముచూగు ముగ్గురిని గాని యన్నియో యుద్ధములను చేసిరి. తుంక క్రైస్తవ క్రైస్తవ యగు సహాధిక్ష కాలమున జగ్గిని దేశ సంగత్యము ప్రభుత్వమునకు సుంయు. ఇందువలన బాతిభేదము చే జగ్గినులను ప్రభుత్వమునకి కలిగిన వైగము ప్రభుత్వ రాజ్యాల దురాశయే అభివృద్ధి గాంచెను.

1815-వ సంవత్సరములో ఇంగ్లీషువారును బర్లిన వారును కలసి ప్రభుత్వ చక్రవర్తి యైన నెపోలియను నోడిచెనదిగిరి. అది మొదలు జగ్గినులు తమ దుస్థితిని చూచి కలహించెడి, గుం బోషములననే ప్రభుత్వ రాజ్యములను తగుదేశమునై అధికారియ సామంత్ర్యములని గ్రహించి, అలోపములను పోగొట్టుకొనుటకు కలగిన ప్రయత్నములను చేయుటకు మొదలు నెపోలి. ప్రజల యంత్రాసమును ఉద్దేశమును ఇట్లుండు కాలమున, వారి యభివృద్ధిశతముచే అసమాన ప్రజల గల

యుక్తకార్యాలయమునందు కిచ్చెనరుప్రభువు రాబట్టప్రభువుతో సప్రతింతుట.

ఆయన యుక్తారంభమునందు యుద్ధపరిత్రాగ నియమింప బడినపుడు “నేను యోధుడను, నాకు రాజ్యతంత్రములతో ప్రసేయము లేదు.” అని నడివెను. కిచ్చినెనరు ప్రభువు సామర్థ్యమునందు పైనిక నివహించులు, ప్రజలు, పరిశ్రమలు సంపూర్ణ విశ్వాసముగలిగియున్నారు.

[illegible]

స్వాధీనముకొనుటకు సరుకు మెప్పుడెప్పుడు దొరకునా, ఎప్పుడెప్పుడు తరుకొక లిడెటునా యని కాలమును నిశ్చయించు, కడచిన నలువది సంవత్సరములనుండియు జగ్జనీవారు కావించుచుండిరి. పరునియింటిని దోచుకొనుటకు ఇన్ని ప్రయత్నములు, ఇంక యేక దీక్షతో చేసినవారు చురమొకరు లేరు.

1871-వ సంవత్సరము మొదలు ప్రెంచివారు కూడ దీక్షలు యుండలేదు. అయినను, పీరి యుద్దేశము ఇరగదేశములను బయలుచుట కాదు. రెండు కున్నదానిలో ఒకటి పొంది, రెండు రాజ్యమును శత్రుపాలననుండి కాపాడుకొనుటయే పీరి ప్రధానోద్దేశమై యుండెను. 1870, 1871-వ సంవత్సరములో పీరికిని జగ్జనీవలకును జరగిన యుద్ధమును వీరపరిమిరసప్తమును పొందిరి. యుద్ధము ముగిసిన తర్వాత కఠినమౌనము లగు జగ్జనీలు వీరమొద్దనుండి మూడు వందల కోట్ల (800,00,00,000) రూపాయలను ఆల్సేను లోరైక్ అను రెండు రాష్ట్రములను తీసికొనిరి. ఏకకాలము 100 గొప్ప నష్టమును భరించుకొనవలసివచ్చిన ఆత్మజనులను దీని వెట్లో ప్రెంచి వారు సహించిరి గాని, అది మొదలు జగ్జనీవారితో పగతీర్చుకొని ఈ రాష్ట్రములను బయించి తిరిగి రెండు రాజ్యములలో కలుపుకొని టకు సరయ మెప్పుడెప్పుడు వచ్చునా యని నిశ్చయించుచునే యుండిరి. ఇది గాక, జగ్జనీవారు చేయుచున్న యుద్ధసన్నాహమును చూచి వీరు బరింగ్ భయపడి, ఈ సన్నాహ వలనయు రెండు రాజ్యములకు యని తెలిసికొని, వీరు హుడె గొప్ప యుద్ధ సన్నాహము గావింపజేసెను. జగ్జనీవారివలెనే వీరు కూడ రెండు దేశములనున్న భువనంబు లందుజేరి యుద్ధమును సేసి గొప్ప వైభవమును లభింపజేసిరి. జగ్జనీలు తమ దేశములకు వచ్చుటకు వీలు లేకుండునట్లు తూర్పుభాగము దిండుగు సెత్తు కొరటలను కట్టి నానియెడల గోరింగులు మొదలుగు సమకర్తయుద్ధములకు లులను సద్ద సజుచి యుంచుచిరి; వీరును విశేషధనము వృథానెట్టి యుద్ధముకలను కట్టిరి.

ఇట్లు ప్రెంచివారును జగ్జనీలును నలువది సంవత్సరముల నుండి ఒకరితో నొకరు పందెము చేసికొనినట్లు యుద్ధసన్నాహము వందు ఒకరిని మించి పరులముకరు పనిచేయుచుండినను, ప్రెంచివారు శుద్ధకు జగ్జనీలతో తులతూలకలేకపోయిరి. జగ్జనీ దేశములోని జన సంఖ్యయు పురుషుల సంఖ్యయు మిక్కిలి యధికముగ వృద్ధియగుచుండుటవలనను ప్రెంచివారి సంఖ్య యిట్లు వృద్ధి పొక యథాప్రధానముగ నుండుటవలనను జగ్జనీలు వైభవములు ప్రదర్శింపజేయుటకంటె అతిశయించుచుండెను. ఏకేటను ప్రెంచివారికంటె ఎక్కువ సామ్రాజ్య నామలపై కన్నునెట్టుచుండుటవలన జగ్జనీవారి యుద్ధసౌకల సంఖ్య కూడ ప్రెంచివారి యుద్ధసౌకల సంఖ్యను మించియుండెను. కాబట్టి యిట్టి సుదీర్ఘముగ జగ్జనీలతో చేరుకు యుద్ధము సుభవించినయెడల 1871-వ సంవత్సరపు యుద్ధమునకునే సరకు సమకర్తయును కలుగు నేమో యని ప్రెంచివారు భయపడసాగిరి. ఇట్లుండ, కొన్ని కారణములవలనను, ప్రెంచివారి యుద్ధవైభవమును, 1891-వ సంవత్సరము

మొదలు రషియావారును, 1905-వ సంవత్సరము మొదలు ఇంగ్లీషు వారును వీరికి స్నేహితులై సహాయము చేయుట కంగీకరించిరి. ఇట్టి సహాయము లేక పీరి లొంటరిగా సన్నాహము చేసిని బయింపవలయు నని జగ్జనీ లెన్ని బాట్లో ప్రయత్నము చేసిరి గాని, వారి ప్రయత్నములు సఫలములు కాకపోయినవి.

3 జగ్జనీ, రషియా, ప్రాన్సు

జగ్జనీవారు ఐక్యమై లేక మిక్కిలి విలసిల్లునగు నుండి సంవత్సరము వాడుకను రషియావారి కేలాట భయమును లేకయుండెను. కాని 1871-వ సంవత్సరములో జగ్జనీ సామ్రాజ్య మొక చక్రవర్తి యాధిపత్యముక్రింది స్థాపించబడిన దిని నుండి జగ్జనీ వారు క్రమక్రమముగ విలసిల్లుట కాడొచ్చిరి. ఇది గాక, యెల్లప్పుడు వీరు యుద్ధసన్నాహముండే కాలము గడపుచుండిరి. దీని వలన చూచి రషియాను బయించుటకొరత యా సన్నాహ వలనయు జగ్జనీలు చేయుచున్నా రని రషియావా రసమానపడి టకు మొదలయిరి. క్రమక్రమముగ ఈ విలసిల్లుటకు ఈ యనుమానము వృద్ధియై విశోధముయిన పరిణామించెను.

1875-వ సంవత్సరములో జగ్జనీవారు ప్రెంచివారితో యుద్ధమున లె వెట్లో గా, రషియా చక్రవర్తి తాను ప్రెంచివారికి సహాయము చేసెనని ప్రకటించి జగ్జనీల ప్రయత్నములకు పీఠము గావించెను. 1880-వ సంవత్సరములో టర్కీకి వ్యతిరేకముగా రెండు సంవత్సరములు జగ్జనీలు ఆ టర్కీకి టర్కీని రషియా మొదలుగు సహాయముల యొక్క గాఢప్రయత్నములవలన వచ్చి, రషియాను సభాభ్యుత్థునియై యెల్లయులను గెలిచిరి. ఆ సభలో రషియాకు రషియాకు గుర్తయిన సభ్యులు, రషియాకు చెందిరిగిన లాభములను కొన్నిటిని చెందిరియెరి, టర్కీలో గొట్టిన హక్కులను కలిగియుండని యాస్తి యాకుల బాధ్యతను బాధ్యత వారును మోగటంబు చెందిరి ఇష్టించెను. ఈ సభ ముగిసిన తర్వాత రషియావారికి జగ్జనీలు విరాడ కలిగిన శ్రోధము కలిగి యాస్తికాధి గాంచెను. దీనివలన ఈ గ్రామ దేశములను గుర్తయి యుద్ధముకుండ సంధికలదునట్లుండెను. దీనిని చూచి రషియా నీతిమంతుల చక్రవర్తి సోని గల రషియాకు ఇరగదేశముల సహాయమును సంపాదించుట సుభాగ్య మనియు, అట్లు చేసినయెడల రషియా నోడందుకు సులభ సమయము, గ్రహించి కొన్ని ఖమ్ యాస్తియా చక్రవర్తి కలసికొని వారితో నొక యేర్పాటు చేసికొనెను. అది మొదలు రషియాతో యుద్ధము సంభవించినయెడల జగ్జనీవారును ఆస్తియావారును కలసి యుద్ధము చేయవలయు నని ఆస్తియా చక్రవర్తియైన జగ్జనీ చక్రవర్తియైన అంగీకరించిరి. ఆస్తియావారు జగ్జనీలు లనియు వీరికిని స్థావు లగు రషియావారికిని ఒకదాని మున్న దనియు ఇరువతీ సహతు జేలియును. రెండు కిగోగు లయిన యాస్తి యావారితో జగ్జనీ చక్రవర్తి యొడంబడిక చేసికొన్నాడని వివర గనే రషియావారి కోపమునకు మితి లేకపోయెను. కాని రషియాకు జగ్జనీకి సాంత్రిక నుండిసంపాదకు రషియాచక్రవర్తిని ముఖ్యుని చేసియు ఆయనకును ఆయన మిత్రులకును భేదము కల్పించియు

ఆయన లాభముకొనుట పాటుపడుకట్టు నడిచియు యుద్ధము రాకుండలేదుగలిగెను. 1883-వ సంవత్సరములో ఇప్పటి బ్రిష్ క చక్రవర్తి యగు రెండవ విలియము రాజ్యాధిపత్యమును వహించి బిస్మార్క్తో కలసింది అతనిని సంతరిపెనుండి తొలగించి, అని మొదలు రషియాచక్రవర్తిని విక్సిల్లీ మలకనగా నూదుటకు మొదలిడెను. అందువలన జర్మనీకిని రషియాకును ఇదివరకే కలిగిన వైరము పెరుగుచువచ్చెను.

క్రవక్రముగ టర్కీనిమిత్తమై కూడ ఈ విశోధ పట్టపుద్ది కాజొచ్చెను. పుడేశములకు క్రవముగనో యక్రముగనో బయించి తన రాజ్యమును వృద్ధిపఱచుకొనవలయు ననెడి మరాళ 1871-వ సం వత్సరముమొదలు జర్మనులయొద్దు వత్తియై పని యిదిచఱక ఈకు తెలిసియున్నది. ప్రపంచమును జయించి వశపఱచుకొనదగిన దేశములు మాకు విధములుగ నున్నవి:—(1) గ్రీస్ మొదలగు పుగ ప్రాయములగు పునుష్యులు కాపురముండు ఆక్రఖండములలోని దేశములు మొదటిరకములో చేరవలె. ఈ పునుష్యులకు నేర్పుగల నాగరకులగు శిల్పవారిో యుద్ధముచేయుటకు తెలియదు. శుచారి శబ్దము వినిగనె ధయపడి శరణుజొచ్చునట్టి స్థితిలో వీరు న్నారు. కనుక ఈ దేశములను యుద్ధములేమియు చేయక యేగంపాదింపవచ్చును. తూర్పు ఆక్రఖా, పశ్చిమాక్రఖా దేశములను జర్మను లీలాగే స్వాధీనపఱచుకొనిరి. (2) ఎత్తున నాగరకము గాంచి మిక్కిలి యభివృద్ధి పొందిన శిల్పవారి యధీనమం దున్న ఆక్రఖా ఆసియా ఖండములం దుండు దేశములు రెండవ రకములో చేరవలె. వీనిని బయించుటకు బహు కష్టము. తనతో సమాన లయిట్టియు తనకుంటె నధికులగు నున్నట్టియు శ్రేణివారియొక్కయు ఇంగ్లీషువారియొక్కయు అధీనమం దుండుటవలన వీరి సైన్యముల నోడించి యాదేశములను చరపఱచుకొనుట జర్మనులకు సాధ్యమైర పని కాదు. (3) మూడవ రకములో చేరిన దేశములలోని ప్రజలు నాగరకులే కాని రాజకీయ విషయములందు మూలము వీరి కెట్టి జ్ఞానమును లేదు. టర్కీ పర్షియా చైనా మొదలగునవి యిట్టి దేశములు.

అంతఃకలహములవలన ఊజించుచున్న టర్కీ రాజ్యమును చూచి, ఇది స్థావులగు రషియావారి యధీనము కాకుండ తన యధీనమం దుంచుకొనవలయు నని జర్మనులు ప్రయత్నము చేయఁ దొడగెడి. ఇందునిమిత్తమై యుద్ధము చేయుటకన్న మంచిమాటలు చెప్పట యుక్త మని యెంచి 1871-వ సంవత్సరము మొదలు జర్మనీ వారు తురకల స్నేహమును సంపాదించగలిగిరి. తురకల సైన్యము క్రొత్త పద్ధతుల ప్రకారము తిష్టితు కావలసియున్న దనియు, అట్లు తాము చేయించెద పనియు టర్కీనుల్లారునకు బోధించి, సైన్యమందు జర్మనుల నేకు లుద్యోగములను సంపాదించిరి. టర్కీ-రాజ్యమందు శ్యాసాయమును వ్యాపారమును నా రసమాన్యుల ననుసరించి యభివృద్ధి చేసెను పని యా రాజ్యరచదు రైళ్లు చేయుటకును వర్తకశాలలు కట్టుటకును హక్కులు సంపాదించిరి. ఇట్లు క్రవక్రముగ నుల్లూముకొని దయకు పాత్రులై పరిపాలనావిషయమందు

కూడ ఆయనకు సంత్రాలోచన చెప్పటకు మొదలిట్టె. సైన్యములు బృహద్యోగ్యముల యధీన మైపోయినక; రైళ్లు మునిగిపోయి వీరి వశమందు నిలిచినక; ఇట్టి స్థితిలో నేరుకను నుండు నాక; డుండినను, అధికాక సంతరియ బిస్మార్కు లునధికేందును ముల్తానును తమచేతిలోని బాహ్యులతో ఆడినగలిగెను. ముల్తాను ఈ మోసమును గ్రహింపలేక, స్థావులతో తనకు యుద్ధము సంకల్పించుటకు, బిస్మారులు తనకు సహాయము చేయకు రని ప్రకటించెను. తనను, తనకు లీయుద్ధమందు జాగ్రత్తనితో చేరి ఇంగ్లీషు ప్రభుని రషియావారివలె యుద్ధము చేయుదుందట కిదియే కాణము.

బొస్నియా సైన్యమును విక్సిల్లీను నిగ్రహించెను; ఇట్టిగా వారితో కలసి వీరు రషియావారిో గొప్పయు చేయిపట్టి సద్దమయిండిరి; ఇప్పుడు టర్కీ-రాజ్యమును కూడ స్వాధీనము చేయగలిగిరి. ఇట్టి స్థితిలో నా మూలకయుండినయెడల తనకు కలహము సంభవించు నని రషియావారు స్నేహితులను సుఖపఱచుకొనటకు మొదలిట్టె. జర్మనులతో విరోధముగూని వారితో సమానముగ సుద్ధమన న్నాచి ము చేయదు రుదకు వారితో కులత్కాని లేక స్నేహములను వెనుకడుక్రొచివా గుండెట దా? క్రొచించివా? స్నేహము చేసికొనిన వాగుండు నని రషియావారి నమరొనటకు మొదలిట్టె. 1891-వ సంవత్సరము మొదలు రషియావారికిని క్రొచించివా? మైత్రి వృద్ధికాజొచ్చెను. ఇది గాక, రషియాచేశములు మిక్కిలి ధనవంతులు కాదు. జర్మనీతో యుద్ధము సంభవించినయెడ గానినో జయము సంపాదించుటకు సైన్యమును, కింగులు, యుద్ధనౌకలను విశేషముగ కావలసియుండును. ధనము లేరయద వీనిని సుఖపఱచుట యసాధ్యము కదా? కనుక రషియావారు సరద యోధశిక్షుల గొమ్మ వైన అప్పు చేసి ఈ యుద్ధసాధనములను హక్కుననుటయే దు కర్తవ్యమైట్టరె నని తీర్మానించుకొనిరి. ప్రాన్స్ వశమందు శిక్షాపద్ధతి చూడవలె. క్రొచించివారు దీనిని గెనన కడ్డికి అప్పమృతుకు సిద్ధమందును. వెతుకఁ బోయిన తీగ కాలిక చుట్టుకొన్నట్లు అప్పమృతగా రెవరా యని పిచారించుచున్న రషియావారి క్రొచించివా? యెల సైనికులు కావలసిను ఇచ్చుటకు నిశ్చయించుకొనిరి. ఇట్లు కాలక్రమముగ రషియావారికిని క్రొచించివారికిని అన్యోన్య స్నేహ హక్కువృద్ధికావడమొగన. తుదకు, జర్మనీవారితో యుద్ధము సంభవించినయెడల ఈ రెండు దేశములవారును కలసియే యుద్ధము చేయఁ దనవలెనొక నియమంబడిక చేసికొనిరి. ఇందువలననే రషియావారును క్రొచించివారును కలసి గొప్ప నులతో ఇప్పుడు యుద్ధము చేయుచున్నాగు.

4 ఇంగ్లీషు, జర్మనీ, ఫ్రెన్చు

కడచిన నాలుగు కందల సంవత్సరములనుండి ఇంగ్లీషువారు బరిపాఖండనం దెన్నియో యుద్ధములు చేసెయున్నాగు. కాని యొక యుద్ధములో కూడ ఆ ఖండనం దగడెడి శిల్పవారి దేశములను జయించి తమ రాజ్యములో చేర్చుకొనగలయు ననుదురాళ వీరిని పట్టుకొన్నది కాదు. ఇదియే వీరు గావించిన యుద్ధ

ములకును శైలివారిలో మిగిలినవారు చేసిన యుద్ధములకును గల భేదము. ఐరోపాఖండముందలి దేశములను జయింపవలయు నను దురాశ లేనియెడల, ఇంగ్లీషువారిన్ని యుద్ధముల నెందుకు చేయవలె నని చదువరు లడగగచ్చును. దీనికి రెండు జవాబు లున్నవి:—(1) తమ దేశమును శత్రువులనుండి కాపాడుకొనుటకొరకు వీ రిన్ని యుద్ధములు చేసిరి. ఇదియే వీరి ప్రధానోద్దేశము. 1550-వ సంవత్సరము మొదలు 1600-ల సంవత్సరమువఱకు ఐరోపాఖండమున దగ్గరిజ్యోతును పొంది ఖండారములం దనేకదేశములను స్వాధీనపఱచుకొన్న స్పెయిను దేశపురాజులు ఇంగ్లండును జయింపఁజేసెదగా, వారిలో ఇంగ్లీషువారు ఫోనియ్యుద్ధమును చేయవలసినవారైరి. తర్వాతి 1796-వ సంవత్సరము మొదలు 1815-వ సంవత్సరమువఱకు ఐరోపా శైలి స్వాధీనపఱచుకొని, అసమానబలపరాక్రమములు కలవాడై ఫ్రెంచి చక్రవర్తి యగు నెపోలియను ఇట్టి యూహనే కలిగియుండగా, సమైక్యమున కాపాడుకొనుటకై ఇంగ్లీషువారు వానితో ఇరుకది సంవత్సరములు పట్టుదలతో ఎడతెగక యుద్ధము చేసిరి. (2) ఐరోపాఖండములో బలవంతు లగు రాజు లెక్కువను దురాశాపరులై బలహీను లగు వారిని జయింపుటకొరకు ప్రయత్నము చేసినయెడల సాధ్యమైనంత వఱకు ఆట్టి ప్రయత్నములకు విప్పుము కలిగించి గలహీనులగు దీను లను కష్టించుటయే ఇంగ్లీషువారి చెడవ యుద్దేశము. 1550-వ సంవత్సరము మొదలు స్వాతంత్ర్యము నిమిత్తమై స్పెయినురాజులతో హాలెండువారు యుద్ధము గావించుచుండ, వారికి స్వాతంత్ర్యమును సంపాదించుటకై ఇంగ్లీషువారు స్పెయినురాజులతో యుద్ధముచేసిరి. ఇందువలననే హాలెండువారికి స్వాతంత్ర్యము దొరికెను. అంతర్యాత్రి 1700 సంవత్సరము ప్రారంభమునను 1790-వ సంవత్సరము గిర్వాతను ఫ్రెంచిరాజులు హాలెండు దెబ్బయము మొదలుగ చిన్నచిన్న దేశములను జయించి స్వాధీనపఱచుకొనుటకు ప్రయత్నము చేయగా, ఇంగ్లీషువారు ప్రయత్నములకు విప్పుము కలిగించి యీ చిన్న దేశములను కాపాడిరి. పగరాజుల బాధ నోవ్వలేక స్వసామ్యముకొలుపు పాటుపడుచుండిన ఐరోపాలోని దేశములలో ఇంగ్లీషువారు సహాయమును పొందని దేశ మెక్కడకి కూడ లేదు. 1756-వ సంవత్సరము మొదలు 1760-వ సంవత్సరమువఱకును, తర్వాతి 1815-వ సంవత్సరము లోను జగ్మములు కూడ ఇట్టి సహాయమును పొందిరి. ఇంగ్లీషువారు చేసిన యుద్ధముల కన్నిటికిని ఇవియే ప్రధానకారణములు.

బెల్జియము సహాయముల స్థితి

ఐరోపాఖండముందు బలవంతులుగ నుండువా లెవరును హాలెండు దెబ్బయము దేశములను జయించి స్వాధీనపఱచుకొనుట ఇంగ్లీషువారి కష్టము లేదు. ఈ రెండు దేశములను ఇంగ్లండునకు మిక్కిలి సమీపమున దున్నవి. వీని సమద్రతీరమున విశాలమైనట్టియు అనేకయుద్ధసౌకల్య నిలుచుటకు వీలైనట్టియు శత్రువుగల పట్టణము లనేకము లున్నవి. ఈ పట్టణములలో యుద్ధసౌకల్యను చేర్చు వానితో ఇంగ్లండువైక దండెత్తినప్పుడు మిక్కిలి సులభమైన పని. పోలీక ప్రదేశమున వైశ్యములను యుద్ధసౌకల్యను సహకూర్చుకొని సముద్రము

దాటి యింగ్లండువైకి వచ్చుట సాధ్యమైన పని కాదు. ప్రాస్తు దేశము ఇంగ్లండునకు మిక్కిలి సమీపమున దున్నను, దాని యుత్తర తీరముందు విశాలమైన శత్రుపట్టణ మొకటి కూడ లేకపోవుటవలన, ఫ్రెంచివా రిదివఱలో ఇంగ్లండువై దాడి వెడలుటకు చేసిన ప్రయత్నము లన్నియు విఫలము లయినవి. స్పెయిను దేశము ఇంగ్లండునకు చాల దూరముం గుండుటవలన ఇంగ్లండును జయించు నిమిత్తమై స్పెయిను రాజులు చేసిన ప్రయత్నములు కూడ వ్యర్థము లయినవి. హాలెండు దెబ్బయము దేశములను స్వాధీనపఱచుకొనిన గాని ఎరకిని ఇంగ్లండువైకి వచ్చుటకు వీలుండదు. కనుకనే వీనిని స్వాధీనపఱచుకొనుట కెన్నఁ ప్రయత్నము చేసినను, ఆప్రయత్నము నకు విప్పుము కలిగించుట ఇంగ్లీషువారి కవశ్యమై యున్నది. ఇందు వలననే ఇంగ్లీషువారు రిపబ్లిక్ ఆఫ్ నేపర్వాయము లీ రెండు దేశములను సంరక్షించు నిమిత్తము ఫ్రెంచివారితోను స్పెయినువారితోను యుద్ధము గావించవలసినవైనను. ఇందునిమిత్తముగనే 80 సంవత్సరముల వాడుక బెల్జియమును స్వతంత్రసర్వాధికారముందును కట్టించెన నని ఇంగ్లీషువారు కంఠజాము కట్టుకొనిరి. జగ్మనీవా రిప్పుడు దెబ్బయమును స్వాధీనపఱచుకొన్నది సులభముగ ఇంగ్లండు వైకి లభ్యమైనట్లును సంభుట. తమ దేశమును కష్టించుకొనుటకు పూర్వము హాలెండు దెబ్బయము దేశములను కష్టించుట ఇంగ్లీషు వారికి పనికి ర్హము యున్నది.

జగ్మములయెడల ఇంగ్లీషువారు రిదివఱ కెట్టి శత్రుత్వమును వహించియుండ లేదు. జగ్మములు కష్టదశలో నున్నప్పుడు, ఇంగ్లీషు వారు వారి కన్నియూర్ సహాయము చేసిరి. ఫ్రెంచి చక్రవర్తి యగు నెపోలియనునకు జగ్మనీ దేశములనుండి వెంటి వేయుటలో జగ్మములకు ఇంగ్లీషువారు గాఢచిహ్న సహాయము ఇచ్చిరి. కాదు. ఇంగ్లీషువారి సహాయము లేనియెడల జగ్మములకు ఇంగ్లీషువారి స్వాతంత్ర్యము లభించియుండజాలదు. 1815-వ సంవత్సరపు యుద్ధములో శత్రువుల నోడించి, అంగికలవాములను పోల్కొట్టుకొని, జగ్మములు తమ దేశము సంపద నొక చక్రవర్తి పరిపాలనలోనికి తీసికొనిగొరగి గని విప్పివోడనే, ఇంగ్లీషువారు పొందిన గూనలదమునకు మితి లేకయుండెను. 1815-వ సంవత్సరము తర్వాతి అనేకసంవత్సరముల వఱకు, జగ్మములకు శత్రువు లయిన రషియావారితో గాని ఫ్రెంచి వారితో గాని ఇంగ్లీషువారు స్నేహము చేసినయుండలేదు. జగ్మనీ వారికిని ఇంగ్లీషువారును వివాదములు కలిగినప్పు డనేకపర్యాయము రింగ్లీషు వారు జగ్మముల పక్షముండే యుండిరి. ఆఫ్రికా మొదలగు ఖండారములనులకు దేశములను సంపాదించుటకై జగ్మములు ప్రయత్నములు చేయుచుండ, ఇంగ్లీషువారు వీరి కంత మాత్రమును అడ్డుపడక ఎంతయో సహాయము కూడ చేసిరి. ఇంగ్లీషువారి యడ్డు పడియుండినయెడల, జగ్మనీవారు కింగ్ దేశములనుంచి దింత గొజ్యము లభించియే యుండజాలదు. జగ్మములు సరకు లనియు, తామును వారును కలసి పొలస యొకపర్వముతో నుండినయెడల అందఱికిని డేనుకరముగ నుండు ననియు ఇంగ్లీషువారు సమ్మతితో స్నేహము

సంపాదించుటకై యెన్నియో ప్రయత్నములు చేయుచుండిరి.

సామ్రాజ్య సంక్రమణమును దురికించుటకును జర్మనులు కూడ ఇంగ్లీషువారియెడల స్నేహభావము కలిగియు ప్రవర్తించుచుండిరి. అటుపర్వాత్ ఇప్పటి చక్రవర్తి యగు రెండవ విలియము సర్వాధికారము వహించగానే ఇది యంతయు మాటిపోయెను. ఇంగ్లండు జర్మనీకంటె చాల చిన్న దేశ మైనప్పటికిని, జర్మనుల సంఖ్యకంటె ఇంగ్లీషువారి సంఖ్య చాల లెక్కన యయినప్పటికిని, ఇంగ్లీషువారు ప్రపంచములో పాతిక భాగమునకు ప్రభువులై యుండుటయు, 25 కోట్ల నల్లవారు వీరి పరిపాలనలో నుండుటయు చూచి, జర్మనీవా రహయపడసాగిరి. ఈ యనూయయే క్రమక్రమముగ విరోధముగ మాటి యిప్పటి పునరుద్ధమునకు ప్రధానకారణ మైనది. ఈ యనూయ పుట్టినది మొదలు ఇంగ్లీషువారి నోడించి రోజులవరములలో వారి పరిపాలనయందున్న రాష్ట్రములను స్వాధీన పరచుకొనుటకై జర్మనులు ప్రయత్నములు చేయసాగిరి. ఎంతయో సామ్య కర్చుపెట్టి సైన్యములను వృద్ధిచేయుచుండినను, ఇంగ్లండు సముద్ర మధ్యగంగ దొక ద్వీపము కుటవలనను, ఇంగ్లీషు పరిపాలనకు లోబడిన దేశములు సముద్రమున కావల నుండుటవలనను, నాకా బలము లేకుండ వీరిని జయించుట యసాధ్య నని జర్మనులు గ్రహించిరి. అది మొద లేటేటను కోట్ల కొలది రూపాయలు వ్యయము చేసి యుద్ధనౌకలను కట్టుటకు మొదలిడిరి. కడచిన పది పందెండు సంవత్సరములనుండియు జర్మనులు యుద్ధనౌకలకుఁగాను 450 కోట్ల రూపాయలు కర్చుపెట్టిరి.

ఆంగ్లేయులు జర్మనులను శంకించుట

ఇంగ్లీషువారు జర్మనుల నాకాబల పభివృద్ధి యగుచుండుటను చూచి “జర్మనీవారి కింత నాకాబల మెందు? జర్మనీకి శ్రేకు వులయిన రష్యావారును ఫ్రెంచివారును సైన్యములతో భూమి మీఁద యుద్ధము చేయువారే గాని సముద్రముమీఁద యుద్ధము చేయువారు కారు. వారిని జయించుట కింత నాకాబల మవ శ్యకము కాదు గదా! ఏ యుద్ధేశముతో జర్మనులు యుద్ధనౌకల నిమిత్తమై యింత ద్రవ్యము కర్చుపెట్టుచున్నారు?” అని యాలోచించుటకు పూనిరి. జర్మనులయెడ ఇంగ్లీషువారు స్నేహభావ మును గౌరవమును కలిగియుండువారు గనుక జర్మనులకు ఇంగ్లీషు దేశముల నపహరింపవలె నను దురుద్దేశ మున్న దని వారు మొట్ట మొదట ననుకొనలేదు. కాని క్రమక్రమముగ రహస్యము బయలు పడఁజొచ్చెను. జర్మను చక్రవర్తియొక్క మాటలవలనను పనులవల నను ఆరని యుద్ధేశ మేదియో స్పష్ట మాయెను. దక్షిణాఫ్రికాలో ఇంగ్లీషువారికిని బోయర్లకును యుద్ధము సంభవించినపుడు, జర్మను లింగ్లీషువారికి మిత్రులవలె నుండినను, బోయర్ల జయమునే కోరుచు వారికొరకై యెంతయో పాటుపడిరి; ఇంగ్లీషువారి సైన్యములాయుధములలో ఆక్కడక్కడ కొన్ని యపజయములు పొందఁగా, ఆ సైన్యముల నెగతాళిచేయ మొదలిడిరి. ఇట్టి సంభర్షమున జర్మనులను గుఱిగిరి ఇంగ్లీషువారి కనుమానము కలిగెను. ఈ యనుమానమే కాక

క్రమమున విరోధ మాయెను. ప్రెసిడెంటు బ్రూక్స్ నభివంశించుచు దక్షిణాఫ్రికా యుద్ధము జరగుచున్నపుడు రెండువరుగా లొక శత్రు వాడ నంది ఇంగ్లీషువారికి విచ్చిలి యాగ్రహము కలిగినిది.

జర్మనుల యంద్రేతను తట్టి చని శానిటోనిని స్మరింపండి ఇం గ్లీషువారు తమ నాకాబలమును వృద్ధిపరచుకొనుటచే గాక, ఇంగ్లీషు దేశములలో గల పరిశుభముల నెల్ల వైరమును నూనిచానిది” స్నేహము సంపాదించసాగిరి. రెండు వందల సంవత్సరములుగ ఫ్రెంచివారి తోను, వంద సంవత్సరములుండి రష్యావారితోను ఇంగ్లీషువారికి విరోధ ముండినది. రష్యావారు టర్కీ పర్షియా ఆఫ్ఘానిస్తాన్లు మొదలగు దేశములను బయించి గుడిబు ఇంటి గూడెనే కచ్చి, ఈ దేశమునుండి ఇంగ్లీషువారిని పట్టుబేయు నుద్దేశించియున్నా రని ఇం గ్లీషువారి వంద సంవత్సరములుండియు ఆభిప్రాయము, రష్యావారి వారికి రెండు మూడు మార్లు యుద్ధము కూడ చేసియుండెడిది. 1700 సంవత్సరము మొదలు 120 సంవత్సరములవరకు ఇంగ్లీషువారు ఫ్రెంచి వారికి యుద్ధము చేసి వారియొద్దనుండి కనఁడా మొదలగు దేశము లను సంపాదించి, 1750-వ సంవత్సరము ప్రారంభమున వారిని వన దేశమునుండి పట్టిమివేసి వారి చక్రవర్తి యగు సెసోలియను యొక్క యంత్రం కన్నిటికి 1815-వ సంవత్సరమునాటికి భింకము కావించె. 1880-వ సంవత్సరము మొదలు ఈజిప్టు విషయమై కూడ ఇంగ్లీషు వారికిని ఫ్రెంచివారికిని వివాదములు జరగుచుండెను. తమ యధీన ములో ఈజిప్టు నుంచుకొనవలయు నని ఇంగ్లీషువారును, తమ యధీన ములో నుంచుకొనవలయు నని ఫ్రెంచివారును వివాదపడెను. ఇం గ్లీషువారి దేశమును వశపఱచుకొనిన తర్వాత కొన్ని సంవత్సరము లకు వారితో ఫ్రెంచివారు (1898-వ సంవత్సరములో) యుద్ధము కూడ తలపెట్టిరి. 1899-వ సంవత్సరము మొదలు 1902-వ సంవత్సరము వఱకు ఇంగ్లీషువారు బోయర్లతో యుద్ధము చేయుచున్నప్పుడు, వారి కపజయము రావలె నని కోరినట్టి బోయర్లచే కాని బలము కలుగవలె నని కోరిన మిత్రు లై రోహింజుండమందలి బలవంతులలో నొకరు కూడ లేకయుండిరి. ఇంగ్లీషువారి యుద్ధయంత్ర దివ్యజయము పొందినయెడల, ఇండియాపైకి దండెత్తివచ్చుట సులభ నగు నని రష్యావారును, ఈజిప్టును స్వాధీనపఱచుకొనుట సులభమగు నని ఫ్రెంచివారును, ఆలోచించుచుండిరి. కాని, యీ యుద్ధము ముగిసిన తర్వాత, ఫ్రెంచివారితోను రష్యావారితోను విరోధము వహించి యుండుటవలన లాభము లే దనియు, బొమ్బేవా రందరికిని విరోధ ముగ నుండుటవలన వారినుండి యేలాటి భయమును కలుగఁడుటకై మిగిలినవారి రందఱు నొకరితో నొకరు కలసియుండుట యుత్తము ననియు, ఇంగ్లీషువారు నిశ్చయించుకొనిరి. ఈ నిశ్చయము ననుసరించి 1904-వ సంవత్సరములో ఇంగ్లీషువారును ఫ్రెంచివారును అప్పటి వఱకు తమ తుండిన పరస్పరవివాదముల నన్నిటిని పరిష్కరించు కొని జూలైతో యుద్ధము సంభవించినయెడల పరస్పరము సహాయము చేసికొనవలయు నని యొడంబడిక గావించుకొనిరి. ఇట్లే 1907-వ సంవత్సరములో రష్యావారికిని తమను గల వివాదముల నన్నిటిని

వారును ఇట్టియధ్యము వచ్చు ననియే తీర్మానించుకొని సమయము కొఱకు మాత్రమే నిరీక్షించుచుండిరి. ఇదివఱకు వీరు యుద్ధసన్నాహము నిమిత్తమై చేయుచుండిన ప్రయత్నములను భవ్యమున

వీరు యుద్ధము నవేషించుచుండి రనియు తెలుపుచున్నది. 1900-వ సంవత్సరము మొదలు వీరు వైద్యములకొఱకును యుద్ధసన్నాహమున కర్చుపెట్టుచుండిన సామూహికచర్యలు కాదు.

సంవత్సరము	కోట్ల రూపాయల వ్యయము						
	జగ్జని	అష్ట్రీయా	(పాన్సు)	రషియా	ఇంగ్లండు	జపాను	మొత్తము
1900	60	28	68	67	195	21	444
1901	65	30	64	69	225	16	469
1902	65	30	62	70	150	13	390
1903	65	31	60	75	108	12	351
1904	64	32	57	78	99	5	335
1905	69	39	64	79	93	6	350
1906	74	38	70	76	88	21	368
1907	62	33	68	79	87	31	340
1908	87	40	70	82	88	33	400
1909	96	39	72	93	94	25	419
1910	96	33	75	96	102	25	427
1911	95	41	78	96	105	28	443
1912	112	42	80	106	108	28	476
మొత్తము	1,030	451	883	1,066	1,542	264	5,236

తెల్లియము సర్వీయా మొదలగు చిన్నచిన్న రాజ్యములు వైద్యముల నిమిత్తమై కర్చుపెట్టుచున్న సామూహిక ఈ 5,236 కోట్ల రూపాయలతో చేర్చినయెడల, 13 సంవత్సరములలో సుమారు అఱువేల కోట్ల రూపాయలను వీరు యుద్ధసాధనములకై కర్చుపెట్టి రని మనకు స్పష్టమగుచున్నది.

యుద్ధసాధనములకై కర్చుపెట్టుటకు బదులు గోడ్లు ఆసుత్రులు రైళ్లు కాలువలు పాతశాలలు మొదలగువానికొకటై ఇంత సామూహికదేశములవారు కర్చుపెట్టియుండినయెడల వారి కెంత లాభమును తీరుమును కలిగియుండునో యాలోచించి చూడుడు! ఇన్ని కోట్ల రూపాయల పన్నులను దొరతనమువారికి చెల్లించుటలో ఆ దేశములలోని ప్రజలెన్ని కష్టపట్టులను పొందినా? మన మేలేట సెన్నియో పన్నులు చెల్లించుచున్న మన దొరతనము వారికి నూట ముప్పది కోట్లకంటె ఎక్కువ యాదాము వచ్చుట లేదు. ఆ దేశములు మన దేశముకంటె సెంతయో చిన్నవి; వానిలోని జనసంఖ్య కూడ మన దేశములోనిదానికంటె చాల తక్కువ; అయినప్పటికిని వారు మనకంటె సెన్నిరెట్లు అధికముగ పన్నులు చెల్లింపవలసియున్నానో కదా? ప్రజలను నిర్బంధపఱచి ఇంత ద్రవ్యమును వసూలుచేసి ఆయాదేశముల దొరతనములవారు ఆద్రవ్యమును ఏవిధముగా కర్చుపెట్టిరి? శత్రువులు రణరంగమునకు తీసికొనివచ్చు మనుష్యులను కఠినహృదయముతో కసాయివాండ్రవలె చంపుటకు

తమ మాగ్గములను కనిపెట్టి దానికి తగిన యేర్పాటులను చేయుట యందును, వైద్యములను సేయుట చేయుటయందును కదా ఇంత ద్రవ్యమును వారు కర్చుపెట్టిరి! వైద్య వనరగా నేమి? మనవలె సామాన్యవిద్యను నేర్చుకొని శిషిండు మనుష్యులతో కూడినట్టి కాదు. వైద్యములోనివారు నేర్చుకొన విద్యలు రెండు విధములుగ నున్నవి. మొదటిది యొక్కని రంపుట; రెండవది తాము చచ్చుట. దీనిని నేర్పుటకై వీరి నన్ను చుట్టముగా నిచ్చి పోషించుటయందే ఈ యారు వేల కోట్ల రూపాయలతో చాల భాగము కర్చుచున్నది. గ్రామ దేవతకును కాలికాలదేవకిని బలినిచ్చుటకై సెల పశ్యం! మొక మృగమును పోషించునట్లే సంస్కారముల పశ్యంతము వైద్యము లోనివారిని పోషించి తుదకు రణరంగ నును బలిభూమికి వారిని తీసికొనిపోయి శత్రువులను చంపుడు; లేదా, విరాటన చావుడు! అని వారి కాజ్ఞాపించుట యనాదినుండి ప్రపంచమంతా దాచాముగ నున్నది. ఈ యాచారము ననుసరించియే వీరి రంపు ద్రవ్యమును కర్చుచు చేసిరి. దీనినిబట్టి యిది యంతయు దుర్య్యయ మని చెప్పవలెట నీలు లేదు. యుద్ధసన్నాహముయొక్క యుద్ధదేశములు రెండు విధములుగ నున్నవి: (1) అన్యాయముగ నితరదేశములపైకి వెళ్ళి నానిని జయించి స్వాధీనపఱచుకొనఁ గోరుట మొదటి యుద్ధదేశము. ఇది మిక్కిల్ నింద్య మైనది. దీనిని సెలవేర్చుకొనుటకై ప్రయత్నము చేయువా రందఱును దోషిదేశాంధ్రులు. ఈ ప్రయత్నములతో వ్యయముగ నున్నంతయు దుర్య్యయము. (2) ఇట్టి దురుద్ధేశముతో ప్రవర్తించుచుండు

శత్రువుల బాధనుండి స్వదేశమును గడించుకొనఁ గోరుట యుద్ధ సన్నాహముయొక్క రెండవ యుద్దేశము. ఇది స్వదేశమునుండి దీనికై వ్యయమును దన నుంతయు సవ్యయము. ఇందుకై సైన్యములలో చేరి తన కీశిత్యమునుగొనికై సాగునగు ననుభవములకు నుత్తములను పరియొకడు లేడు. ఇట్టి శూరులను దేశాభిమానులును ఏదేశమును దుండరీ ఆదేశము తప్పక కీర్తిగాంచును.

జయపజయములు

బలాబలములు

ఇట్టి సహాయధర్మములో జయ మెవరికి కలుగును? అపజయ మెవరికి కలుగును? — అను విషయమైన మన మిప్పుడు కొంచె మూహించింపవలసి యున్నది. ఏపక్షము వారి బల మెక్కువో వారికి జయము లభించుటయు, ఎవరి బలము తక్కువో వారి కపజయము లభించుటయు, సహజమై యున్నది కదా! యుద్ధసాధనములను గమనిగ కలిగియుండుటయే బలము. ఈ యుద్ధసాధనములలో ప్రధానము లయినవి (1) సైన్యములు (2) ఆయుధములు (3) నిహానములు, మో! గుర్రబండ్లు, రైళ్ళు, గుడ్డములు మొదలగు నుపకరణములు (4) సైన్యముల పోషణకొఱకు కావలసిన గూహారము, దుస్తులు మొదలగునవి (5) ధనము (6) యుద్ధము చేయుచుండు ప్రభుత్వముల మొదల వారి ప్రజలు కిలబలుచేడి యను రాగము, భక్తి సమృద్ధి కము మొదలయినవి. ఈ గూఢంగములను ఏనక్షయమువారు సమృద్ధిగ సంహరింపఁగలరొ వారికి జయము కలుగు ననుటలో సందేహ మేమిదు లేదు.

1. సైన్యములు

రెండు పక్షములవారును ఇవికొకటిని మో సంశ్లేష్మములనుండి యుద్ధసన్నాహము చేయుచుండి రని వనకేదినకాక తెలిసియున్నది. శత్రు సైన్యములకుంటే తన సైన్యములు ఏప్పటిక నుండవలయు నను తీర్మానముతో, ఒక ఇంగ్లీషువారు తప్ప మిగిలినవా రందఱు మిక్కిలి శ్రద్ధతో పనిచేయుచుండిరి. ఇంగ్లీషువారు మాత్రము వారి సైన్యముల నొడుకు వృద్ధిపఱుపలేదో క్రమక్రమముగ నునకు తెలియఁగలదు. రషియా ప్రాంతున్న జర్మనీ మొదలగు దేశముల ప్రభుత్వములవారు ఇందునిమిత్తమై “నవలీరునుభ్యండును ఇరుగు సంగత్యముల వనసున్న రాంగానే సైన్యములలో చేరి, యుద్ధము చేయు విధమును నేర్చుకొనవలసి” దనియు “అట్లుకొన్ని సంవత్సరములు నేర్చుకొనినవలె ర్వాత్ర ప్రభుత్వమువా రెప్పుడు కొరకు నప్పుడు యుద్ధమునకు వెళ్లుటకు లేయాతై యుండవలసిగ” దనియు చట్టములు చేసిరి. ఈ చట్ట గమములలోనికి వచ్చినది మొదలు ప్రాంతున్న జర్మనీ మొదలగు దేశములలోని వాగ వాం ద్రండులు యుద్ధము చేయుటను నేర్చుకొనిరి. కనుకనే యాదేశములలో యుద్ధము చేయు నేర్పు లేనివారి సంఖ్య చాల తక్కువ. ఇట్టి క్షేత్రము పొంది గణభూమిక వెళ్లుటకు సిద్ధపడిన వనుభ్యులీ దేశములలో లక్షలకొలది యున్నారు. ఇంగ్లీషువారు మాత్ర మిట్టి నిగ్గంధమును వెట్టిక యిచ్చమువచ్చివాఁడు సైన్యములలో చేరవచ్చు ననియు ఇచ్చుములేనియెడల దోషకర్ముండవచ్చు ననియు నిగ్గయించుకొనిరి. ఇందువలననే యుద్ధము ప్రారంభమై

నప్పుడు ఇంగ్లీషువారి సైన్యములకుంటే జర్మనుల సైన్యము లధికముగ నుండినది. కాని యింగ్లీషువారిలో ప్రేంచి రషియా సైన్యము లేక భవించి యుండుటవలన వీరి సైన్యము లన్నియు చేరి జర్మనీవారి సైన్యములకుంటే మెంకొ యధికముగ నున్నది.

ఇంగ్లీషువారి పక్షము

1. ఇంగ్లీషు సైన్యములు	6,32,889
2. ఫ్రెంచి సైన్యములు	3,818,000
3. రషియా సైన్యములు	5,962,000
4. సర్వయా సైన్యములు	250,000
5. తెల్లియము సైన్యములు	150,000
6. ఇటలీ సైన్యములు	7,50,000
మొత్తము. (116 లక్షలు.)	11,622,889

జర్మనీవారిపక్షము

1. జర్మన్ సైన్యములు	4,000,000
2. ఆస్ట్రీయావారి సైన్యములు	1,820,000
3. టర్కీవారి సైన్యములు	500,000
మొత్తము. (63 లక్షలు.)	6,320,000

దీనిబట్టి యింగ్లీషువారి పక్షమున జర్మనీవారి పక్షములోని వారికంటే యుద్ధము చేయవలసినవారి 45 లక్షలకుండు యెక్కువగ నున్నారని తేలుచున్నది.

ఇదిగాక, యుద్ధము ప్రారంభమైన సగ్గాని రెండు పక్షముల వారును నురకొన్ని సైన్యములను సిద్ధపఱుచుట మొదలిడిరి. వరు నొకండు సెలవుగ యుద్ధము లోగుచున్నది; గుడియెన్ని సెలవులో జరగఁగలను. దీనిలో నృతి పొందువారును, సైదీ లగువారును, గాయపడినవారును ఎందఱో గుఱుచును. ఇట్లనేవలె నట్లమై నప్పుడు వీరి స్థానమున కొంతవారు సమాను చేసి యుంచుట రెండు పక్షములవారికిని కిద్దము యున్నది. కనుక వీ గనేవలకు యుద్ధము చేయుటను నేర్పుచున్నారు. కాని యింగ్లీ షుపక్షమువారు తియారు చేయఁగలిగినంత వరదని జర్మనీపక్షమువా రన్నటికిని తయారు చేయలేదు. సాధారణముగ 18 సంవత్సరముల వయస్సునకు లోబడిన వారును 45 సంవత్సరముల వయస్సునకు మించినవారును యుద్ధము చేయుటకు కావలసినంత బలమును కలిగియుండరు. కనుక వీరికి యుద్ధము నేర్పుటవలన విశేషలాభ ముండదు. 18 సంవత్సరములకు మైబడినట్టియు, 45 సంవత్సరములకు లోబడినట్టియు వరదని వయస్సులో నుండు పురుషులు

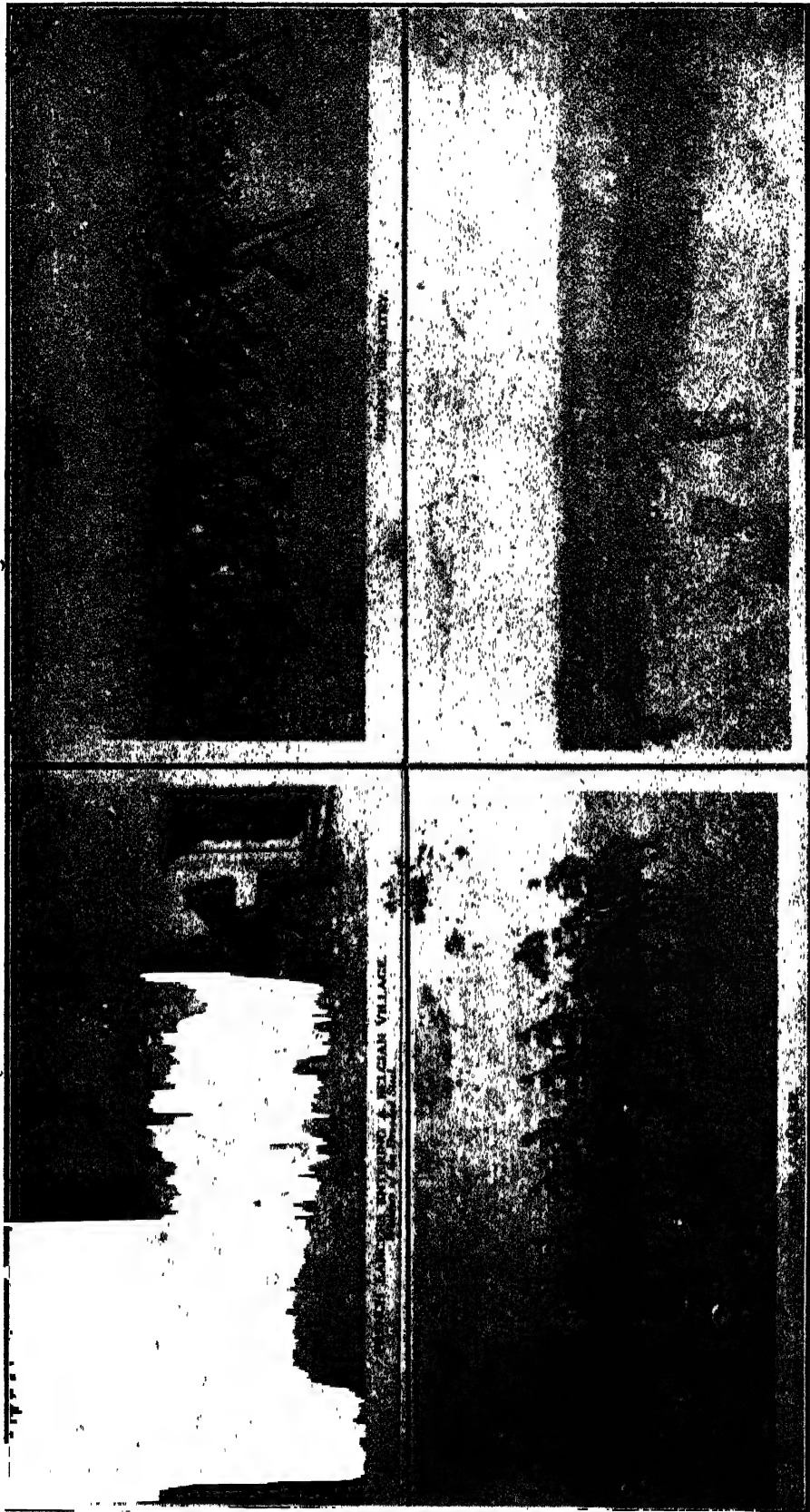
జర్మనీయందు	3,000,000	మందియు
ఆస్ట్రీయాయందు	2,700,000	"
మొత్తము.	5,700,000	"
ఇంగ్లండునందు	3,500,000	"
ప్రాన్సునందు	1,622,000	"
రషియాలో	5,500,000	"
ఇటలీలో	3,000,000	"
మొత్తము.	13,622,000	"

క్రొ.టి.పి. చిహ్నకాండములు - క్రొ.టి.పి.చిహ్నకాండములు - క్రొ.టి.పి.చిహ్నకాండములు

చిహ్నకాండములు - చిహ్నకాండములు - చిహ్నకాండములు

THE FRENCH ARMY IN BELGIUM

(ప్రెంట్ చేసినది) జెల్లి చామలూరి ఆసుట

TAKING THE ENEMIES' GUNS

విజయవాడ నుండి సైన్యము జరిగిన పోరాటము

కలగు. కనుక జన్మనివారు సాధ్యమైనందున 57 లక్షల సంపన్నుల, ఇంగ్లీషుపక్షమునారు 106 లక్షల సంపన్నుల, ఇకమిండ్లకు తయారుచేసి యుద్ధమునకి పంపగలరు. 57 లక్షలకు మించి సాధ్య నీవా రెన్నిటికిని రెండువేల మేరము. ఇంగ్లీషుపక్షమువారు మాత్రము అనగనముండినందుల 106 లక్షలకు గాక దానికంటె రెండువేలవారు రెట్టిదికంటె మై వైద్యమును కూడ సిద్ధపఱచగలరు. ఏ లక్షగా, ఇంగ్లీషువారు ప్రపంచము దెన్నెయి వైద్యమును పరిపాలించుచున్నారు. గలచి నడిచిపోవునట్లు సాక్షాత్తిము, యుద్ధము చేయుటకు రెట్టిదికంటె మై వైద్యమును కూడ సిద్ధపఱచగలరు. 57 లక్షలకు మించి సాధ్య నీవా రెన్నిటికిని రెండువేల మేరము. ఇంగ్లీషుపక్షమువారు మాత్రము అనగనముండినందుల 106 లక్షలకు గాక దానికంటె రెండువేలవారు రెట్టిదికంటె మై వైద్యమును కూడ సిద్ధపఱచగలరు. 57 లక్షలకు మించి సాధ్య నీవా రెన్నిటికిని రెండువేల మేరము. ఇంగ్లీషుపక్షమువారు మాత్రము అనగనముండినందుల 106 లక్షలకు గాక దానికంటె రెండువేలవారు రెట్టిదికంటె మై వైద్యమును కూడ సిద్ధపఱచగలరు.

వైద్యములు పితృమముగ నున్నందునామెననే యొక్క కష్టము జనుము లకపోవచ్చును. వైద్యమునా నేర్పిన తేని వైద్యము తెన్ని యున్నది లాభము లేదు. కొన్ని కష్టములలో రెండు పక్షములవారి వైద్యములను సమానశక్తి కలిగినవైద్యులతోని కలిపి కొన్ని విషయములలో ఇంగ్లీషువారి వైద్యములు జగ్మక వైద్యముల సతిశయించియున్నది: (1) శిక్ష. — క్రెంచి జగ్మని వైద్యములలోనివారు ఇంగ్లీషువైద్యములలోనివా గంటికి కేతును పొందుట లేదు. ప్రతి యింగ్లీషువైద్యుడూను తిడికిడితో నేడు సంపన్నముల కాలము యుద్ధము చేయుటకు నేర్చుకొనుచున్నాడు. జగ్మములు దీనికై మూడు సంవత్సరములు మాత్రమే వినియోగించుచున్నారు. (2) ఉత్సాహము. — జగ్మక వైద్యములకును ఇంగ్లీషు వైద్యములకును ఈ విషయము దెక్కువ భేదమున్నది. ప్రతి పురుషుడూను వైద్యములో చేరి యుద్ధమున కేవలము ననుచుట్టుము జగ్మనిలో నుండుటవలన జగ్మక దుండినలలోనివా గనే కలు నిర్బంధమువలన దానిలో చేరియున్నాడు. ఇట్టి చట్టమును నిర్బంధమును ఇంగ్లీషువారిలో లేనికాక యుద్ధము చేయుటయందెవరికి ఇష్టమును ఉత్సాహమును నుండునో యట్టివారే యింగ్లీషు వైద్యములందున్నారు. ఇట్టి యుత్సాహము లేక, ఇది నాకగ్యము. నన్ను యుద్ధము చేయు పని బలవంతకెట్లునున్నారు. నా కిష్టమైకటి నేద్యము, వ్యాపారము మొదలగువానిని వదలుకొని దీని లోనికి రావలసివచ్చినది. ఏమి నా కలవాల్సినది? అని వినుకుకొను వారు జగ్మక వైద్యములలో ననేకులు గలరు. ఇంగ్లీషు వైద్యములలో ఇట్టి నిర్బంధముతో పనిచేయువా రొకరు కూడ లేరు.

(3) ధైర్యము. — ఎన్ని కష్టములు వచ్చినను జంకక తలనెట్టిన పనిని చేయుటయే ధైర్యము. దీనినే మనోబల మని చెప్పుదురు. శరీరబలము లేకపోయినను మనోబల ముండినయెడల మన మనుకొనిన కార్యము లన్నియు సాధ్యము చేయగలిగి యుండుము. ఈ మనోబలము మన కన్ని సందర్భములయందు నుండగలదు. మనము చేయు బూనిక పని నుంచి దని మనలోని దీనినెట్లు చేసి పని ముండును. అప్పుడే మన కన్ని యడ్డములు కలిగినను వానిని గా నింపకగలము పుచ్చేయక బూనికము, దుస్సాగ్యము చేయుచున్నప్పుడు మనము నిండియు గను గను పంక ప్రక్కను, పాపకార్యము చేయుచున్నాము గదా యను కి చాల మొక ప్రక్కను నింపకగల బట్టి వాధించుదునే ముందుకులన మనము నంపక గలము చేయగలచిని సనియోగద నింపుట దుస్సాగ్యముగ నుండును. తాము చేయునది పాపకార్యము నని జగ్మనిలకు తెలియును. నశ్శాగ్యము చేయు వారు ముందు కి ముందు వాయించి చెట్టుయినా? లేనా చేయునది ధర్మకార్యమనియు, దీనిలగు తెలియకువానిని గమించుట యనియు, సర్వవాక్యమును పరిపాలించుట యనియు తెలిసి, యింగ్లీషువారు యుద్ధము చేయుచున్నారు. రాక్షసులకు తెలిసినదే మును దోచుకొని రెండు స్వాధీనమును నాశనము చేసి, తన మానమునకు గుండుము కలిగించుటకై జగ్మములు వచ్చి నియు; ఎప్పుడో యొకప్పుడు చావలసినదే గనుక దేశసంరక్షణార్థమై యుద్ధము చేసి పిరిసర్దుమును పొందుటయే గురుత్వము పనియు; జగ్మములకు నేనకులై యుండుటకన్న ప్రస్తుతుడే మే లనియు; ఎంచి క్రెంచి వారును బెల్లియమువారును పట్టుదలతో యుద్ధము చేయుచున్నారు. ఇట్టి సందర్భమున వీరి కున్నంగ మనోబలము జగ్మముల కెట్లుండగలదు? లీకో, ఆంట్వెర్పు, కోటలలో యుద్ధముచేసిన బెల్లియము మహాకూరులను పూజింపనివా డొక్కరి కలగదా?

(4) సైన్యము. — శత్రువులన్ని వర్షమునుకురిపించుచుండినను దానినిలక్ష్యముచేయక యున్నచోటును వదలి పాటిపోక యుండుటయే సైన్యము. ఈ గుణ మింగ్లీషువారిలో నున్నట్లు మరెవరికంటెయును లేదు. ఈ యుద్ధముండే కాదు; ఇది జగ్మకతో పాటుండమం దింగ్లీషువారు చేసిన యుద్ధము లన్నిటిలోను, ఇందుకే వారు ప్రఖ్యాతి గాంచి యున్నారు. 1815-వ సంవత్సరములో వాటర్లో యుద్ధమందు నెపోలియనునంటి మహాకూరుని వశపఱచుకొనక గలిగినది యీ సైన్యమే. ఇందువలననే యిప్పటి యుద్ధమందు కూడ శత్రు సైన్యములకంటె రెండువైద్యము చాల చిన్నదైనను భయ మున్నది లేక శత్రువుల సతిశయించి యింగ్లీషువారు యుద్ధము చేయగలిగి యున్నారు.

(5) అనుభవము. — 1871-వ సంవత్సరము తర్వాత జగ్మక వైద్యములు యుద్ధము చేసినది లేదు. అంటే గాక, ఇంగ్లీషువారును గడియనులును ఇటీవల నెన్నియో యుద్ధములు చేసిరి. 1877, 1898 సంవత్సరములలో శురకలతోను, 1901 మొదలు 1906-వసం. కలకు

జనాభావారితోను రక్షియనానూ యుద్ధము చేసియున్నారు. ఇంగ్లీషువారి టిటికలనే వక్షిణాక్రికాయందు బోయగ్లతో యుద్ధము చేసిరి. కనుక వీరి వైద్యములును సేవాధిపతులను యుద్ధముయందు మిక్కిలి యనుభవము కలిగి వాగుగ అతీతేజీయున్నారు. జ్యోక్ వైద్యముల కిట్టి యనుభవము గాని జ్యోక్ సేవాధిపతుల కింత నేర్పు గాని లేదు. (6) వైద్యకులకును సేవాధిపతులకును ప్రేంచి యింగ్లీషు సేవలలో నున్నంత పరస్పరానురాగము జ్యోక్ వైద్యములలో లేదు. జ్యోక్ దేశమందు దింకిను కొన్ని జాతిభేదములున్నవి. అన్ని జాతులవారికిని వైద్యము దుర్బోగములు దొరకుట లేదు. ఈ గొప్ప యుద్ధోగము లన్నియు నొక జాతిలోనివారికే లభించుచున్నవి. మిగిలిన జాతులలోనివారు సామాన్యవైద్యులుగ నుండవలసివచ్చెడి. ప్రేంచి సేవలలో ఇట్టి భేదములు లేవు. ఎంత హీనులగుండు పుట్టినవారైనను శక్తిసామర్థ్యములను చూపినయెడల సేవాధిపతి యగుట కవకాశమున్నది. (7) సమయస్ఫూర్తి: - యుద్ధము ప్రారంభము కాకపూర్వమే శత్రువువై కీమాగ్గున వెళ్ళవలసిన దనియు, ఓడిపోయినయెడల ఈ మాగ్గుముగుండ తప్పించుకొని రాకవలసిన దనియు, ఈపద్ధతి ననుసరించి శత్రుబలములను సంహరింపవలసిన దనియు ఇరుపక్షములవారును ఒకరికి తెలియకుండునట్లు నడియొకరు నిర్ణయించుకొనెదరు. ఈ యేర్పాటుల ననుసరించి వెళ్ళుటకు వీలు లేనప్పుడును, ఆకస్మికముగా ఇదివఱక కనుకొనని యాపద యేదైన రెడబడినపుడును, సందర్భానుసారముగ మరియొక మాగ్గును నడలించి, ఆయాపదలను తప్పించుకొని జయమును సంపాదించుటయే సమయస్ఫూర్తి కలిగియుండుట. సమయమునకు తగినట్లు ప్రవర్తించు శక్తి ప్రపంచానుభవమును విశేషముగ కలిగియున్న యింగ్లీషువారి కున్నట్లు జర్మనులకు లేదు.

వైచేప్పిన గుణములు జర్మన్ వైద్యములయందు లేనికారణముచే కొన్ని విషయములలో వారింగ్లీషువారికి వెనుక చిక్కియున్నారు. దీనినిబట్టి జర్మనులు మూఢులనియు, శౌర్యహీనులనియు, మన మనుకొనగూడదు. నలువది సంవత్సరములనుండి యోధవీరులతో జర్మనీ ప్రభుత్వమువారి వైద్యములను తర్జీతు చేసియున్నారు. ఒక ప్రదేశమునుండి మరియొక ప్రదేశమునకు వీరతి శీఘ్రముగ ప్రయాణము చేయగలరు. సేవాధిపతుల యాజ్ఞ ననుసరించి నడచుటలో వీరికి సమానులు మరియొకరు లేరు. ప్రాణావస్థము కలుగు ననుభవము లేక ఎంతటి స్వల్పకార్యమును చేలకొలది సైనికులు చేరి చేయుటకు ప్రయత్నించెదరు. శక్తిసామర్థ్యములయందు తమ్ము మించినవారొకరు లేరనియు, తమకు జయము తప్పక లభించుననియు, శత్రువుల నోడించుట యొక కష్టమైన పని కాదనియు వీరికి మూఢవిశ్వాసము కలను. కనుక, తుదకు వీరి రోడిపోవువా రైనను, గట్టిగ యుద్ధము చేసి, క్రమ చేతనైన ప్రయత్నములను గావించియే, వీరు రక్షరంగమును నడచుదురు. ఇందువలననే యుద్ధము నడపించుటకై మన చక్రవర్తిగాగు నియమించిన కిచనర్ ప్రభువుగారు జర్మనుల పరిపూర్ణముగ నోడించు

టకు మూడు సంవత్సరముల రికము పట్టు పని గావించి నట్లు.

II. ఆయుధములు

శత్రుబలమును హరించుటయే యుద్ధము యొక్క ప్రధానోద్దేశము. శత్రు సేవలలోని మనుష్యులను చంపుట, వారికి గాయములు కలిగించుట, వారిని శైద్యుగ పట్టుకొనుట, శత్రువుల కొడులను నశింపజేయుట మొదలగునవి యింగ్లీషు వైద్యకళన సవలలో ముఖ్యము లయినవి. ఈ పనులను మన చేతులతో చేయుటకు వీలు లేదు. వీని కన్నిటికిని పిచ్చిపాములైన, యాముధము లేన్నీ కాకలసియున్నవి. భూగర్భకాంగులను శత్రుసంహారము చేయగోరిన మన ఋషులకు సుక్రజిజ్ఞములును శివవాక్యములను ఆయుధములుగ నుండినవి. రాక్షసులు యుద్ధము చేయునప్పుడు బండలను పెట్టును రాళ్లను ఆయుధములుగ నుపయోగించుచుండిరి. త్రియోశారులు ధనస్సును బాణమును ప్రధానాయుధములుగను, కత్తి గొడ్డలి బల్లెము మొదలగువాని రోముగను, వాడుచుండిరి. కొన్ని యస్త్రము లేకొలచుందు నూళ్లకొలది బిడలను సంచరించు శక్తి కలిగియుండిన వనియు, మరికొన్ని ప్రపంచ పంటలను వ్యాపించునట్టి ప్రభావము కలిగియుండిన వనియు, బ్రహ్మాస్త్రము పాశుపతము చక్రము మొదలగువాని నడ్డగించెడి యాయుధము లేకొండను లేవనియు, మనము పురాణములలో చదువుచున్నాము. ఇట్టి యస్త్రములను సంపాదించుటకొఱతీ త్రియవీరులు తమ జన్మమును గడపుచుండిరి. వారి పరిశ్రమయొక్కయు తపస్సులయొక్కయు ఉద్దేశము లివియే. వీని నుపయోగించు క్రియమును సేపుకొనుటయే త్రియముల విద్య. దూరము దుండునట్టియు, స్థిగముగ నొకచోట నుండక కదలుచుండునట్టియు, పదార్థముగిరిగ నూటిగ బాణము వేయుటయందు సేపును సలహాించి వీరు విశ్కీరి. ప్రభాగ్ని గాంచుచుండిరి. శత్రుప్రాణముల నీ గూ నలభును వలన సెక్కున నష్టము కలుగుచుండనే ఆ యాయుధమునే ప్రశస్త మైనదానిగ వారు గణించుచుండిరి.

ఇప్పటి యుద్ధయందు ధనుస్సును బాణమును నుపయోగించువా రెవరును లేరు. వీనికంటె సెక్కునగ ప్రాణావస్థమును కలిగించెడి యాయుధము లిరుపక్షములవారి యొద్దను నున్నవి. ఇదియే ఫింగులు తుపాకీలయొద్దలయినవి. ఒక ఫింగు బెబ్బతో చేలకొలది మనుష్యులను ధ్వంసము చేయుచున్నది. ఎంతగట్టికొడులు నీఫింగులెబ్బతో ముక్కు నెక్కులకుగ పడిపోవును. కొన్ని ఫింగులు 13, 14, 15, 23, మైళ్ల దూరములో నుండు శత్రువులను కూడ చంపగలవు. వైద్యములో నుండు ప్రతిమనుష్యుని యొద్దను ఒక తుపాకీ యుండును. దీనిని కాల్చియే వీరు శత్రుసంహారము చేయుదురు. దీని బెబ్బ 1, 1½ మైలు దూరము పోవును. ప్రతి సైనికుని యొద్దను ఒక పెద్ద కత్తి కూడ నుండును. శత్రువునకు చాల నూకను దున్నప్పుడు తుపాకీని, శత్రువును కలసికొన్నప్పుడు కత్తిని వీరు గుఱుకొనించెదరు.

శిశువులు బాగుగా పనిచేయుటకై వానియందు రెండు లక్షల యలంబలమును, వాని ముఖమందుండి బయలుపడు గుండ్లు చాల మూలము వెళ్లగలిగియుండుట మొదటి లక్షణము. ఈ శక్తి యుండినయెడల చాల దుశ్శయము నుండి శత్రు సేవలను ధ్వంసము చేయ వచ్చును. శిశువులు తేలికగా నుండుటయే రెండవ లక్షణము. పరువుగ నున్నయెడల ఒక ప్రదేశమునుండి మరొక ప్రదేశమునకు వీనిని తీసికొనిపోవుట కష్టము. ఈ రెండు లక్షణములును గల శిశువుల తేవడమున నెక్కువగ నుండిన, ఆపడమువారి చెక్కున లాభము కలుగును. యుద్ధము ప్రారంభ మైనప్పుడు

వీనిని కొని రెండు పక్షమునకు తెచ్చుకొని ఒక్కొక్కరు యుద్ధసామగ్రిని తెచ్చుచు చేరికొనుచుండిరి. యుద్ధము ప్రారంభము కాగానే యింగ్లీషువారు నౌకాగ్రహణమునకును బిచ్చుల వ్యాపార సంబంధము నిలిచిపోయినది. కనుక వీరి కెప్పుడీ సామానము దొరుకుదునో యుద్ధము. వీరి రెండు ధర్మము నిచ్చినను వీరికి లక్షలమంది వు. ఒక సంవత్సరమునకు కావలసిన మందు తోటలు మొదలగువానిని వీరు యుద్ధమునకు ముందు కూడఁజెట్టియుండిరి. ఇది యంతయు కొలది కావలయునో నే నిచూపబడిపోవును. అటుతెల్లవారికిని వారికిని గులు నిరుపయోగము లైపోవు నని కూడ నూహించుటయున్నది.

జన్మనలయొద్ద
9000 శిశువులు
అస్త్రియావారియొద్ద
3000 శిశువులు

12000

ప్రచివారియొద్ద
4000 శిశువులు
మియావారియొద్ద
6000 శిశువులు
ఇంగ్లీషువారియొద్ద
750 శిశువులు

10750

ఉండినది. ఈ సమస్యకుండు నెలలనుండియు ఇంగ్లీషు పక్షము వారు జన్మనల శిశువులతో సమానము లయినట్టియు కొన్ని విషయములలో వాని సత్తియుంచునున్నట్టియు శిశువులను తెచ్చుచు చేయుచున్నారు. కనుక సంఖ్య యందు కూడ ఇప్పటికి సులభము శిశువులై యెక్కువగ నున్న పని చెప్పవచ్చును. ఆయుధములను గుఱి నెట్టి నూటిగ కాల్పు చేయు మైనికలయందుండిననే కాని, వీని కలన ప్రయోజనము కలుగదు. ఇంగ్లీషు మైనికులెక్కువ తప్పిగును పొంది యుక్తుల యనుభవము కలిగియున్నవారు గనుక వీరి దెబ్బ లెప్పుడును గుఱి తప్పి యిటునటు పోవుట లేదు. ఈ యంశములో జన్మనల కింత నేర్పు లేకట్లు తెలియుచున్నది.

ఇది గాక, శిశువులను తుపాకులను నుపయోగించుటకు తుపాకీకందు తోటలు మొదలగు వస్తుసామగ్రి విశేషముగ కావలసియున్నది. ఈ వస్తుసామగ్రిలో వశములు జన్మనీయందున్నట్టి యగునవి కావు. కాంట్రీ యింగ్లీషువారునుండియే జన్మనలు వీనిని గుంపాదించుకొనవలయును. యుద్ధమునకు పూర్వ మితగతములలో

జ్ఞానమునైపు బాహుశిరి ఖరణి అర్థమీద ప్రయోగం

ఇంగ్లీషువారికి గాని వారు ముగ్గులను గాని ఇట్టి కష్టము లేనియు లేవు. యుద్ధకాలమునకు కూడ వావ్యాపారము యథాప్రకారముగా నేర్పబడుచున్నది. కాంతిగ నుండునది వారి సేవదాగ్ధము కావలసియున్నది అతి సులభముగ దొరుకుచున్నది. వారి శిశువులు సర్వములను ననుభవము కొంచెము కూడ లేదు.

3. విమోచములు

మొదలగునవి

గడయు సేవలనుండు మైన్లులకు ఆయుధములే కాక సర్వకొన్ని సాధనములు కూడ లోక లసియున్నవి. వీనిలో ప్రధానము లయినవి: (1) గొట్టపుచీకెలు (2) కిక్కురములు (3) మోటారు బల్బు. ప్రతిసేవయందును గొట్టపు చీకెలు లోకము లుండును. గడ మ్రూపులు వీనిని చతురంగులమునో చేర్చుచుండిరి. ఇవి చేయవల

సిన పను లనేకము లున్నవి. 1. ఏదైన నొక ప్రదేశమందు యుద్ధము చేయబూనుటకు పూర్వము శత్రువుల స్థితిగతు లట్లున్నవో, వారి బల మెంతో, వారి యేర్పాటు లెట్టివో, అప్పుడు వారితో యుద్ధము చేయుటకులన జయము కలుగునో యవజయము కలుగునో మొదలగు విషయములను తెలిసికొనుట యత్యావశ్యకము. వీనిని తెలిసికొనక యుద్ధము ప్రారంభించుటకులన నెక్కువ ప్రమాదము కలుగవచ్చును. కనుక ప్రతి మైన్వాధిపతియు మైన్స్యము నెల్ల దూరమున నుంచి గొట్టపుచీకెలను ముక్తము శత్రుమైన్స్యముల సమీపమునకు మొట్టమొదటి పంపును. గొట్టము లతి వేగముగ ముగిల్చుటకు గలది, గొట్టపుగోతు శత్రుమైన్స్యములను సమీపించి, వానిని పరిక్షించి కావల

సిన సమాచారము నంతయు సేనాధిపతికి తీసికొనివచ్చి చెప్పెదరు. అటుతర్వాత యుద్ధము చేయుట లాభకరమని తోచినయెడల, యుద్ధమునకు పూనుటయు లేరుడెవల మూనుటయు సంభవించును. శత్రువుల బలము తన ఒలముకంటె నెక్కువగ నున్నట్లు తెలిసిన యెడల సేనాధిపతి యాప్రదేశమును విడిచి పాటిపోవుటకు ప్రయత్నించును. సేనాధిపతియొక్క యజ్ఞానమును పోగొట్టి, స్వపక్ష వైద్యమును రక్షించుటచే గుఱ్ఱపు దళముల మొదటిపా. 2. ఇట్లే యొక ప్రదేశమందు రెండు వైద్యములును చేరి యుద్ధము చేయుచు న్నప్పుడు శత్రువుల ఒకము తగ్గుచున్నదో వెనుగుచున్నదో వారు వైద్యముగో యుద్ధము చేయుచున్నా రేక భయపడి పాటిపోవుటకు ప్రయత్నము చేయుచున్నా రే మొదటియు ఓడయములను

పట్టుకొనవలసియుండును. అనగా వారు చేసిన పనినే విడిచి చేయు వలసిన ట్లుండును. ఇట్టి సందర్భములలో పాటిపోవుచుండు శత్రు వైద్యములను పాటిపోకుండ చేయుట మిక్కిలి యుక్తము. అతి వేగముగ పరుగెత్తజాలినవి గనుక, శత్రువులు పాటిపోవుచున్నారని తెలియంగనే వారి నడ్డగించుటకై వైద్యాధిపతి శత్రుగుఱ్ఱపుదళము లంపును. గుఱ్ఱపు రౌతులు వెళ్ళి శత్రువులను విడిచిపెట్టి పరుగెత్తు వారిని చెల్లించెను చేసికొని లేక వారి కధ్యక్షుని ప్రవేశించి వారి బలమును పరస్పరముగా నాశము చేసికొని వేరుకరింపజేసెడివి.

కనుక శత్రువుల స్థితిగతులను గుఱ్ఱించి సమాచారము కొరకు సినస్థానము, శత్రునాశము మొదలగు పనులు మానేగముగ చేయవలసివచ్చినపుడు, గుఱ్ఱపు దళములకంటె మునుపగొనముగ

కూన్సుకు ఒహిర్వాగమున బ్రిటిష్, ఫ్రెంచి, ఆర్మీల అత్యున్నత సేనాధిపతులు

సాధనములను జయచేయుటకు యని యజయచు ధ్వజపాద స్థితిలు ఆర్మీల సైనికులను కూన్సుకు పోరాడటము

తెలిసికొని గుఱ్ఱపు రౌతు లప్పుడప్పుడు సేనాధిపతికి వర్తమానము తీసికొని వచ్చుచుండురు. 3. ఇది గాక, యుద్ధపుధ్యమందు శత్రు వైద్యములపైఁ బడి వారిలో కలవరము కలిగించి వారి కేమి చేయుటకును తోచుకుండునట్లు గావించుటయందు కూడ ఈ గుఱ్ఱపు దళము లుపయోగించును. 4. యుద్ధము ముగిసిన తర్వాత, ఓడిపోయిన పక్షములోనివారు శత్రుబాధను తప్పించుకొనుటకై మరియొక దూర ప్రదేశమునకుఁ గాని, ఒక కోటలోనికిఁ గాని, సుగత్తితముగ నుండు మరియొక స్థలమునకుఁ గాని, అతితగ్గుతముగ పాటిపోవుట కారంభింతురు. ఇట్లు వీరు పరుగెత్తి యొక కోటలో ప్రవేశించినయెడల, యుద్ధములో జయము సంపాదించినందునకు తగిన ఫల మేమియు నుండదు. జయము పొందినవారు తిరిగి యీ కోటను ముట్టడించి

సాధనములు వరిచేయు లేవు. ఇట్టిపనులను ఇంత వేగముగను ఇంత జయప్రదముగను కావలె మెచ్చుటకీని చేయఁబాలదు. యుద్ధము ప్రారంభ మైనప్పుడు

ఇంగ్లీషువారియొద్ద	50,000	గుఱ్ఱపు రౌతులు.	} 200,000
ఫ్రెంచి	50,000	"	
రషియా	100,000	"	
జర్మనీ	70,000	"	} 120,000
ఆస్ట్రీయా	50,000	"	
ఉండిరి.			

నిమానములు. — పది సంవత్సరములకు పూర్వము విమానము లను చేయుచున్న ఐరోపావారికి తెలియనే తెలియదు. తర్వాత వారు దానిని తెలిసికొని యది మొదలు వానిని చేయుటకు మొదలు పెట్టితి. ఇప్పుడు రెండు పక్షములవారే మొదలు విమానము తెన్నియొ యున్నవి. ఇవి యన్నియు నొక రకములో చేరినవి కావు. కొన్ని చాల తేలికగను పరికొన్ని మిక్కిలి బరువుగను నున్నవి; కొన్ని యొక దిద్దఱుగను పుట్టుట కూర్చుండుటకును పరికొన్ని నూరుమందిమనుష్యు లుకూర్చుండుటకును వీలు కలిగియున్నవి. వీనిలో కూర్చుండు మనుష్యులు తమతో కూడ తుపా

కులను వలయును పోటాలను గూడఁగల గుండు లొక పైనికులతో మాట్లాడుటకు వీలు కలుగజేయు తెలిగ్రాఫు నుండు తీసికొనిపోయెదరు. ఇది యొకాళిగల టైరు మైల్ యెత్తుకొనకు నెగిరి, గంటకు 40 మైలును 100 మైల్ల వరకును నడిచేగముగ ప్రయాణము చేయఁగలను. ఎంత యెక్కువ ప్రయాణము చేయుచున్నా, భూమిమీది నుండు మనుష్యులను గొల్లముగాఁగలు గుండు మామటకు కట్టికొనికొని వెళ్లి మొదలును కిక్కిరియించును. కిని నవోయిం మున భూమిమీది నుండు జగదుమండు నదియు వీరు తెలిసికొనుచున్నారు. ఇట్టి కిమానములు

ఇ స్త్రీలవారుచుద్ద..... 250 ము
క్రెంచి..... 700 ను
జగ్గని..... 600 ను
యద్దము ప్రాంతభూమిపన్న భూమి.

ఈ విమానములవలన అనేకలా భములు కలుగుచున్నట్లు ఈ పదు నొకండు నెలలనుండి జగదున్న ముద్దయుండియే తెలియు చున్నది. (1) శత్రువుల స్థితిగతులను గుఱించి యిదిగఱి గుఱిపు దళములు తెలియజేయుచున్న సమాచారములనె ఇప్పు డీ విమాన ములను తెలియజేయుచున్నది. ఈ పనిని చేయుటలో గుఱిపు దళ ములకంటె విమానముల కెక్కువ యవకాశమును సాధ్యమును గలవు. గుఱిములకంటె నివి యెక్కువ జేగముగ ప్రయాణము చేయఁ గలవి గనుక గుఱిపు దళము లొకదినులలో చేయు పని నివి రెండు మూడు గంటలలో చేయగలిగియున్నవి. శత్రువులయొక్క ఎంపు

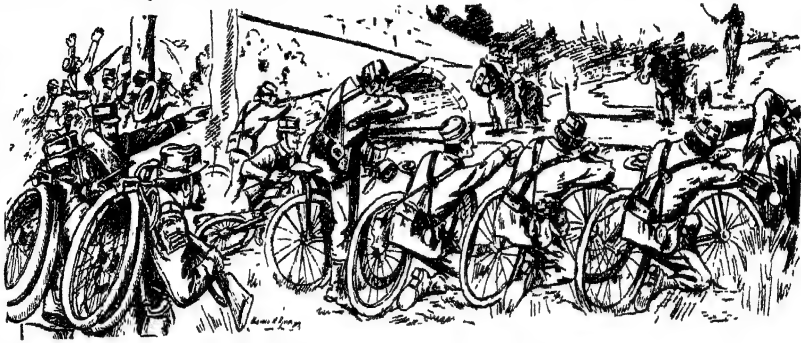
ప్రపంచ విమానముల అవకాశము

టులను ఉద్దేశములును వీనికి తెలిసికట్లు గుఱిపు దళములకు తెలి యజాలవు. విమానములు శత్రు సైన్యములకు వైభాగమున నిలుచుండి యన్ని దిక్కులలో జగదుమండు పగులను బాగుగ చూడగలవు. శత్రు సైన్యములని దెలిసియు ననుభవించు నున్నానో, వారిటువైపు వెళ్లుటకై ప్రయత్నము చేయుచున్నానో, మొదలగు కిమయ ములు విమానములయందగుచువారు కొంచెము గూడ పారపాటు లేక బాగుగ కనుపెట్టగలరు. దీనిని కనుపెట్టి రిమనెనాధపతికి వచ్చి చెప్పటయే విమానములలోని పురుషుల ప్రధాన మైన పని. (2) ఈ

కిమానములు రాక పూర్వము గుఱిపు దళము లుండనను ఒక పక్షము వారు చేయునది యంతయు మరి యొక పక్షము వారికి తెలియుట జేగ. ఇందుకలెని శత్రుపక్షమువారికి తెలియకు నట్లు కొంచెల వెనుకనో పోయి సహాయం చేయు సైన్యములను దాచి శత్రువులను బాగుగ కనుగొన నున్నట్లుగా వాడెదరు. ఇది వానికి సమయ కలిగిండుట సాధ్యమే యుండదు. ఇది గాన, గ్రామముల తెలియకు నట్లు ఏదో ఒక గ్రామమును ప్రయాణిం చుచు శత్రువులు వెనుకవైపున కచ్చి యుండునట్లుచూడ వాడెదరు. ఇది గాన, అందరి చురుకుఁబడుట వా యిదిగఱి సమయమున నెన్నిగో పనులను చేసి శత్రువులను తెలుపుచు గొడిచి గలిగియుండు. ఇప్పుడు కిమానముగ దేనినిచేయుటకును వీలులేదు. ఎక్కడ వట్టిపను శత్రువుల కిమానములు తిరుగు చునే యుండును. రహస్యముగ నేమి చేయుటకు ప్రయత్నిం చినను, దాని నీ విమానములలోనివారు తెలిసికొని స్వస్థమువారికి తీసికొనిపోయి చెప్పెదరు. ఏదిచేసినను ఇప్పుడు శత్రువులకు ప్రత్య క్తుముగను బహిరంగముగను చేయువలసినదే గాని రహస్యముగ చేయు టకు వీలు లేదు. విమానము లనేకము లుండఁజాలకును శత్రుపక్షము వారు మాన ప్రచ్చి యొడితు గను భయ మిప్పుడు కొంచెము కూడ లేదు. ఇప్పటి యుద్ధములో కిమానములవలన కలిగిన రెండవ లాభ మిదియే.

మోటారుబుద్ధులు. వీని యువయోగమున గుఱించి దును ప్రతిపల్లె యంగున కాలసింపబడునై న్ని పేరును మిక్కిలి విశేషముగ చెప్పవలసివది లేదు. వైద్యములను గాని వైద్యోపకరణ కట్ట నుగుటయే గాక యెక్కువ ధనవ్యయమును కలిగించును. కనుక ములను గాని యె క ప్రదేశమునుండి వరియొక ప్రదేశ మునకు మిక్కిలి పేగముగ తీసికొని పోవలసి నవ్వడు ఈ బండ్లు చాల నవాయముచేయు ను. వైలుమార్గ ముండిన యెడల మోటారువైరులనెక్కి ప్రయోయింపట దిశిమగులుతు

వైద్యము లొక చోటునవలసి ను యొకచోటికి వెళ్ల వలసివచ్చును. ఈ యుద్యమము మో టారుబండ్ల నుప యోగించుచు న్నాగును. బుద్ధుని వానిని వీని నెక్కి కనుపయోగించు

ఈపని యింకకంటె సులభముగజరుగును కాని, ప్రతి గ్రామమం చున్నట్లు తెలియుచున్నది.

IV-వ ప్రకరణము

నౌకాబలము

ఇంగ్లండును స్వాధీనపఱచుకొనుటకు ప్రయత్నించు శత్రువు తెల్లవృక్షుడు సముద్రమును దాటుటకు పిరియన మార్గమును వెరు చుందురు. శత్రువును కట్టి సముద్ర మును దాటి ఇంగ్లండునై దండెత్తి వచ్చుట వనుష్యమాత్రులకెవరికిని సాధ్యమగు పని కాదు. లక్షల కొలది వైద్యములను విమానముల యందుమోని యాకాశమార్గ మున ప్రయాణము చేసి యింగ్లండునై కిచ్చుటకు సామర్థ్య మిదిమొ కెవరికిని లేదు. ఇంక గొప్ప విమా నముల నెవరు నిర్మింపగలరు? కాబట్టి యపరిమితమైన నౌకా బలము గలవారె యింగ్లండు నోడింపగలరెదరు కాని, అట్టి 2లము లేనివారు మిగిలిన విషయ ములయం దెంత యాధిక్యము కలి యున్నను, ఇంగ్లీషువారిని వశ పఱచుకొనగలరు. ఇంగ్లీషువారిని రక్షించుచుండు కుడదేవత సము

శత్రువులు సముద్రమును దాటి యింగ్లండులో నడుగు వెట్టిగ తర్వాతి వారిని లెవ వైద్యములచే నోడించి నిజీయ సేయుటకు బదులు శత్రువులను సముద్రము దాటినీయకుండుటయు, దాటుటకు ప్రయత్నించుచుండు శత్రు వైద్యములను నాశనము చేసి సముద్రుని పాలు కావించుటయు నుత్తరమార్గ మని యనాదిగ గ్రహించి, ఇట్టి పనిని కొనసాగించుకొనుటకు యుద్ధనౌకల లెప్ప నేలేని యువకళా ములు లేవని లెవ నౌకాబలమును పెట్టి మొగిటునుండి యింగ్లీషు వారు వృద్ధి పఱచుకొనుచునే యున్నాగు. గండు మాడు దేశముల వా లొకటిగ చేరి లెవ నైకి యుద్ధము ప్రయత్నించునా వా గందట్టి యుద్ధనౌకలకంటె నెక్కువ యుద్ధనౌకల నిగ్గీషువా కల్లవ్వడు నిద్రము చేసికొని యుంచురు. శత్రువులు లెవ దేశమునై కేగిక్కు నుండియైన రాగలరని ఇంగ్లీషువారు లెవ యుద్ధనౌకలను నాలుగు వైపుల సముద్రములయందు నుంచుచుండురు. కాబట్టి యింగ్లీషు వారికంటె నెక్కువ యుద్ధనౌకలు కలిగియుండువారే యింగ్లీషువారి నోడించగలరు గాని, ఈ సాధనము లేనివా కట్టి యపాయమును కలుగజేయలేరు. శత్రువు లెందరో యెన్నిమాగో ప్రాప్తు, జన్మని రషియా మొదలగు సమస్తదేశముల మీదికిని దండెత్తి ఆదేశముల లోని భాగములను వశపఱచుకొనగలిగిరి కాని తొమ్మిదివందల సంవత్సరములనుండి యింగ్లండునై దండెత్తగలరిన శత్రు వొకఁడు మాడ లేఁడు. దీని కంతకును ఇంగ్లీషువారి నౌకాబలమును శత్రువుల నౌకాబలహీనతయు మాత్రమే కారణములు. ఫ్రెంచి చక్రవర్తి యగు నెపోలియను విరోపాలాని సమస్తదేశములను జయించి సమస్తప్రజలను లోబఱచుకొనెను గాని ఈ నౌకాబలలోపముల ననే యెన్నియో ప్రయత్నములు చేసెయు ఎన్నిమాగో దగ్గరించుచు ఇంగ్లండునై దండెత్తి యింగ్లీషువారిని మాత్రము స్వాధీనము చేసి కొనలేకపోయెను.

ప్రండు. ఇట్టి సముద్రుని స్వాధీనపఱచుకొన దగినది నౌకాబలము గాక మరియేమున్నది? రోగము వచ్చినతర్వాత మందు పుచ్చుకొనుటకన్న రోగము రాకుండ దేహమును కాపాడుకొనుట మంచి పద్ధతి కదా! అట్లే

ఇంగ్లండు గాక ఇంగ్లీషువారి పరిపాలనకు లోక 2 డిగ్రీ దేశములు ప్రపంచమున నేకము లున్నవి. వానిలో (1) సున హిందూ దేశము (2) కనడా (3) ఆస్ట్రేలియా (4) న్యూజీలాండు (5) దక్షిణాఫ్రికా (6) ఈజిప్టు ముఖ్యములైనవి. ఇవి యన్నియు సముద్రమున కావలీ విరోధాత్ములు ఇంగ్లండునకును చాల దూరముం దున్నవి. విరోధాలాని శత్రువు లెవరైన ఈ దేశముల కుపద్రవము కలుగఁ జేయుటకు గాని వానిని జయించుటకుఁ గాని ప్రయత్నింతురేని, అనేక సముద్రములను వారు దాటి రావలసియుండును. యుద్ధ సౌకల్యము లున్నఁ గాని యిది సాధ్యమగు పని కాదు. ఈ దేశములు శత్రువులపాలు గావడం, కాపాడుకొనుటకు కూడ ఇంగ్లీషువారి కెంతయో సౌకాబల ముండవలయును. శత్రుసౌకల్యకన్న ఇంగ్లీషువారి నావ లభికముగ నుంచువలయును శత్రువులు సముద్రమును దాటి యీ దేశములపైకి వచ్చుటకు సాహసింపఁజాలరు. వైద్యము లున్నను లేకపోయినను సౌకాబలము లేకుండ ఇంగ్లీషువారి దేశములను జయించుట యసాధ్య మనియు, శత్రువుల సౌకాబలముకన్న అధికబల మింగ్లీషువారియొద్ద యుండినయెడలనే ఇంగ్లండునకును ఇంగ్లీషువారి యితర రాష్ట్రములకును శత్రుపాద తప్ప ననియు, ఇందువలన స్పష్టమగుచున్నది. ఈ కారణమువలననే, ఇతరదేశములవారు ప్రతిపురుషుఁడును యుద్ధముచేయుటకు నేర్చుకొనవలయు నని యేర్పాటు చేసికొని తమతమ వైద్యములను వృద్ధిపఱచుకొనుచున్నను, ఇంగ్లీషువారి గట్టి యేర్పాటు చేసికొనక స్వల్ప వైద్యములతోనే తృప్తిపొంది, తమ యుద్ధసౌకల్యము మాత్ర మధికము చేసికొనుచున్నారు. ఇంగ్లీషువారిని కాపాడుచుండునది వారి సౌకాబలమే; కాని వారి వైద్యములు కావు.

జర్మనీవారు దీని నెఱిగియే, కడచిన పని పనులైన సంగన్నరములనుండియు ఇంగ్లీషువారి సౌకాబలముతో సమానమైన సౌకాబలమును తాము గూడ సంపాదించునోర యేటేటను వెక్కిరింపుచు పాపాలు కల్పించెడి యుద్ధసౌకల్యము కట్టుటకు మొదలిడిరి. ఈ పనులైన సువత్సరములుగ ఇంగ్లీషువారి రూరకయండియుండిన యెడల, ఇప్పటికి జర్మనీవారి రింగ్లీషువారితో సమానమైన బలమును సంపాదించియే యుండును. అట్లు గాక, ఇంగ్లీషువారుగూడ జర్మనుల కంటె వెక్కిర క్రద్ధతో తమ సౌకల్యము వృద్ధిపఱచుకొనుచుండి నందువలన యుద్ధము ప్రారంభమగునప్పటి కింగ్లీషువారియొద్ద జర్మనులయొద్ద కంటె రెండింతల సౌకల్యముండెను.

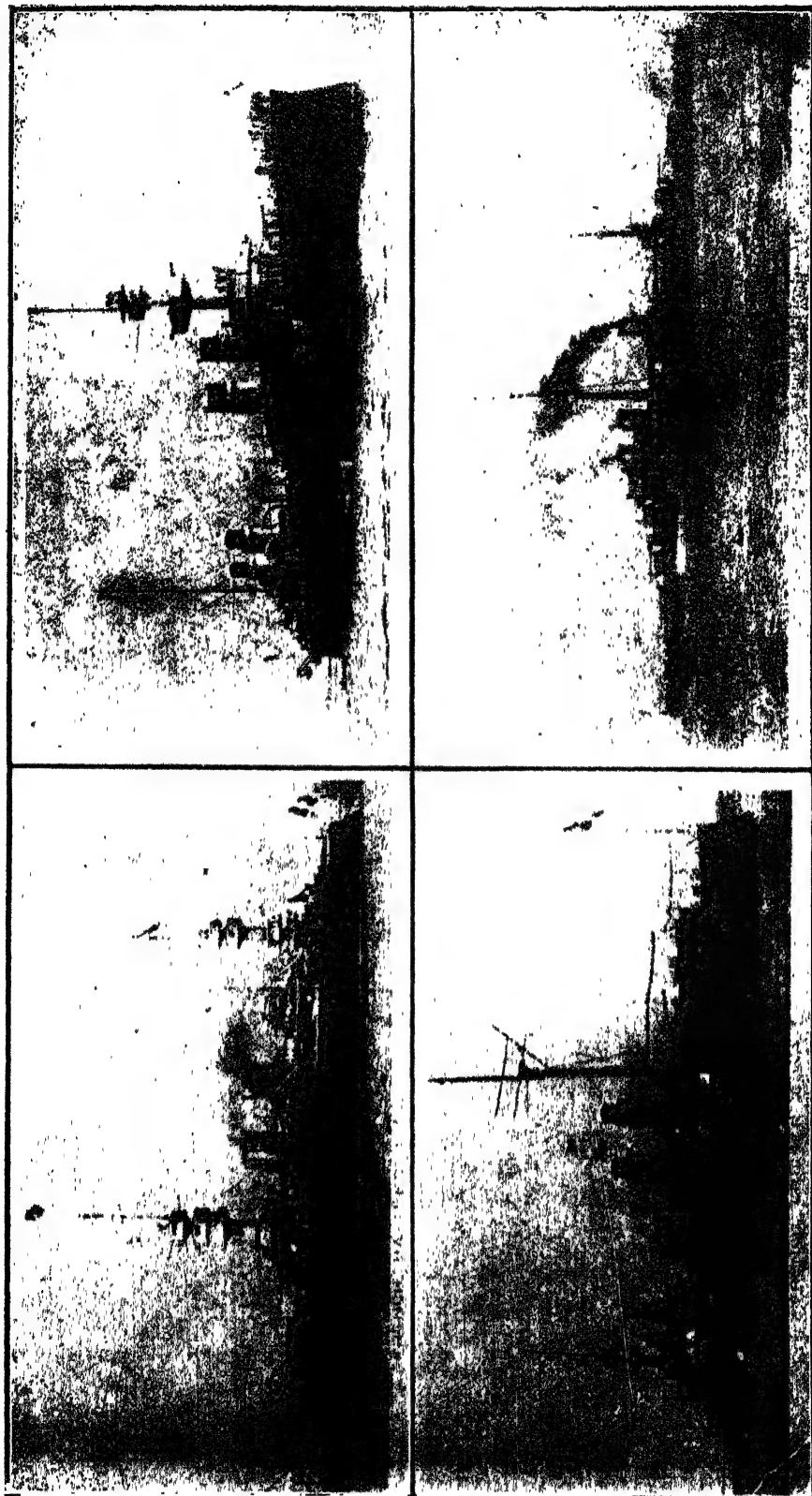
యుద్ధముం దిరుపక్షములవారును వినియోగించుచున్న సౌకల్యము అనేక లక్షములుగ నున్నవి. యుద్ధము ప్రారంభమైనతర్వాత రెండు పక్షములవారును తమతమ సౌకాబలమును వృద్ధిపఱచుకొనసాగినను, ప్రారంభములో వారి నానలసఖ్య యీక్రింద విధముగ నుండెను:—

వివరము	ఇంగ్లండు		ఫ్రాన్సు		రషియా		ఇటలీ		జర్మని		ఆస్ట్రీయా		టర్కీ	
	కల్బ్రీనవి	గోల్డ్	కల్బ్రీనవి	గోల్డ్	కల్బ్రీనవి	గోల్డ్	కల్బ్రీనవి	గోల్డ్	కల్బ్రీనవి	గోల్డ్	కల్బ్రీనవి	గోల్డ్	కల్బ్రీనవి	గోల్డ్
యుద్ధనావలు	58	14	21	10	8	7	9	5	35	6	14	2		
బ్యాటిల్ క్రాయిసర్లు	9	1				4			4	3			3	
క్రాయిసర్లు	47		21		12		9		9		2		4	
లైట్ క్రాయిసర్లు	65	20	8		2	8	14	4	43	6	9	3		
టార్పెడో బోట్లు	25	1	3				3				11			
టార్పెడో బోట్ డెస్ట్రోయర్లు	201	36	80	7	95	45	30	16	133	12	15	3	8	
టార్పెడో బోట్లు	106		153		25		94	1	80		58	27	3	
సబ్ మెరైనులు	69	27	50	26	25	18	18	2	24	14	6	5		

దీనినిబట్టి ఇంగ్లీషుపక్షమువారియొద్ద జర్మనీపక్షము వారియొద్ద కంటె రెండు మూడు రెట్టిధికముగ యుద్ధసౌకల్యము వని స్పష్టమగుచున్నది. ఇరుపక్షములవారి సౌకాబలముల తారతమ్యమును మరియొక విధముగ మనము కనిపెట్టవచ్చును. అన్ని నావలు సొకే వైశాల్యము

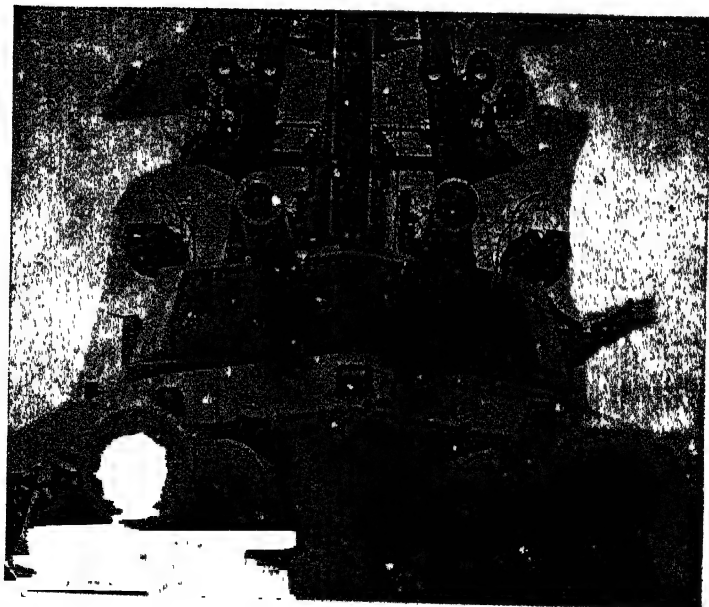
కలిగియుండవు. కొన్ని పెద్దవిగను మరికొన్ని చిన్నవిగను నుండును. ఎక్కువ వైశాల్యము గల యొక యొక్కటి తక్కువ గల రెండు మూడోడలకంటె పెద్దవిగ నుండవచ్చును. 2, యయినయెడల, దానియం దెక్కువ మంది యుద్ధగట్టు లుండి ఎక్కువ ఫిరంగు లుండును. కనుక వైశాల్యముపడిన సర్వవిధముల

BATTLESHIPS

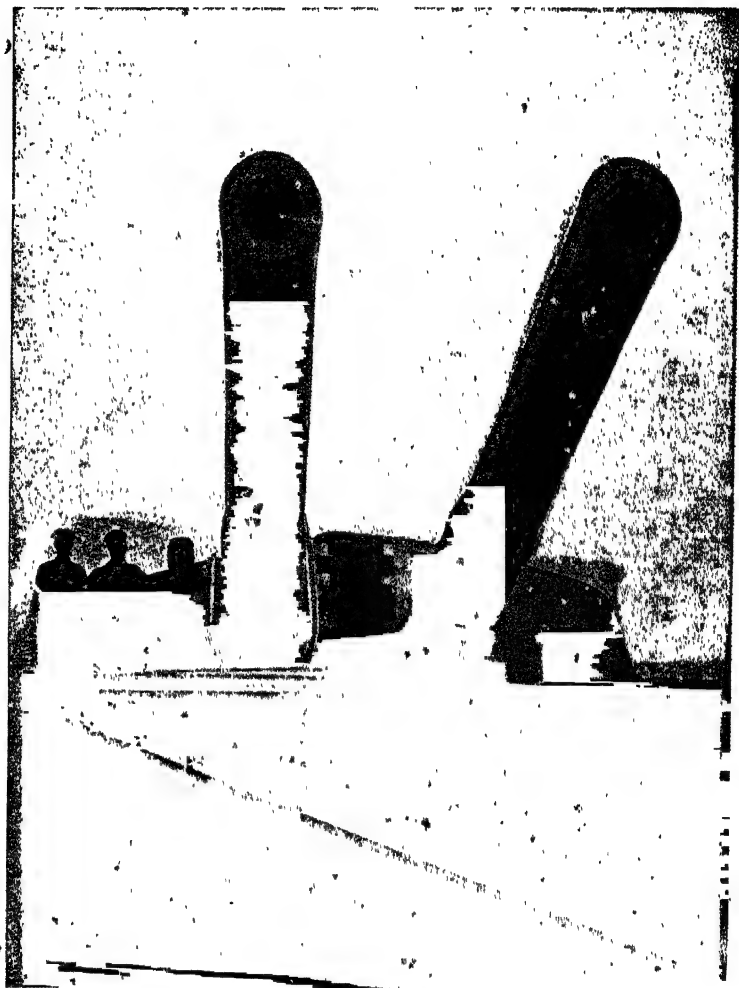
బాల్ థియేటర్

THE GREAT GUNS IN THE BOWS OF H. M. S. NEPTUNE

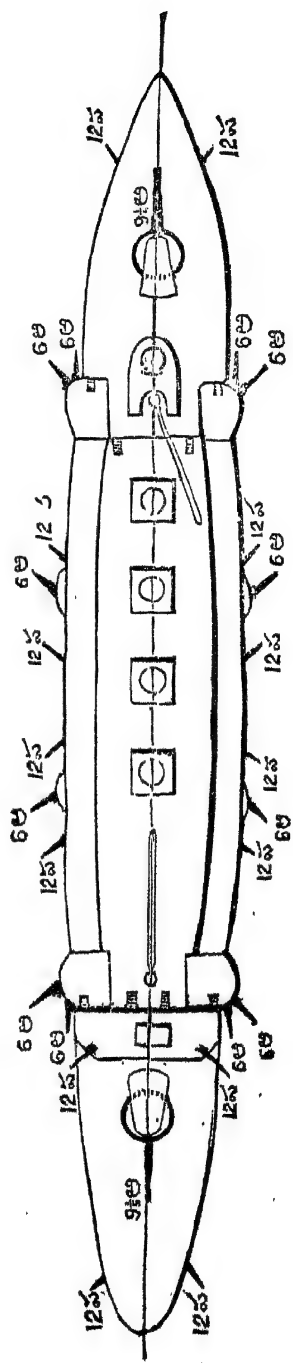
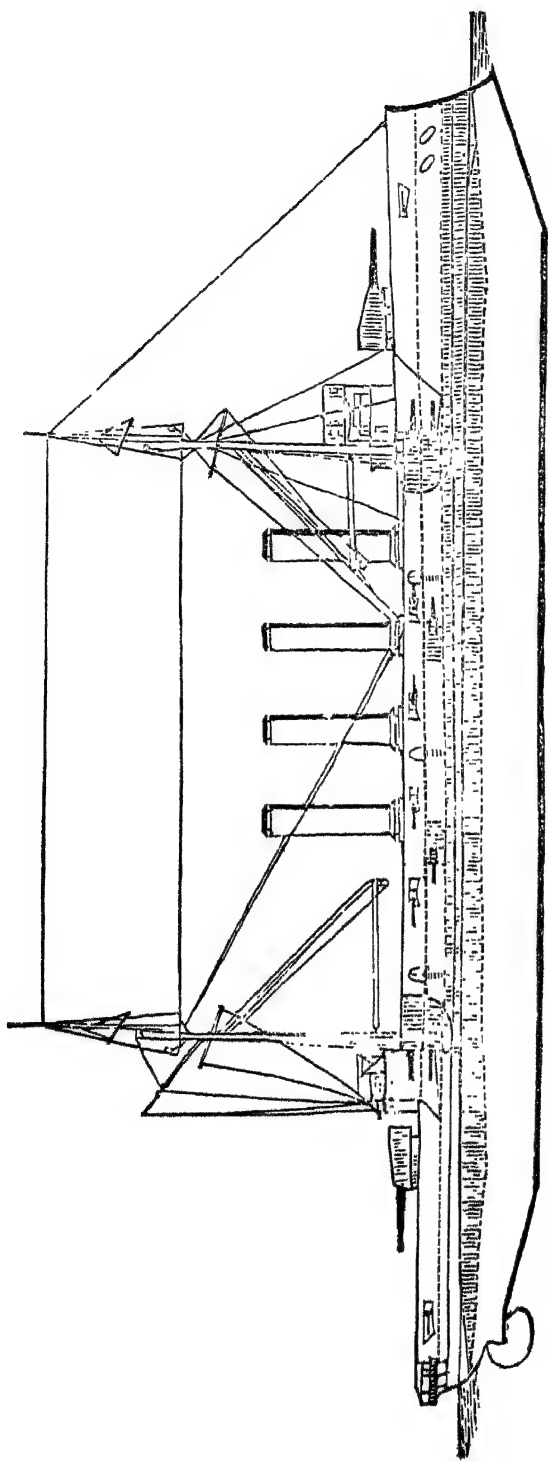
నెప్ట్యూను యుద్ధనావలోని కలపములు

THE 13.5 INCH GUNS OF THE FORE TURRET OF H. M. S. AJAX

అజాక్షు యుద్ధనావలోని 13.5 ఇంచి ఫిరంగులు

A MODERN BATTLESHIP

దేవతాటు యుద్ధనావ. అంజలి టూల్స్‌లో నటించుచుండే ప్రజాసంగీతం టూల్స్‌లో.

యుద్ధనౌకల వైశాల్య మీ క్రిందివిధమున నున్నదని తెలిసికొనుట యుపయోగకరము.

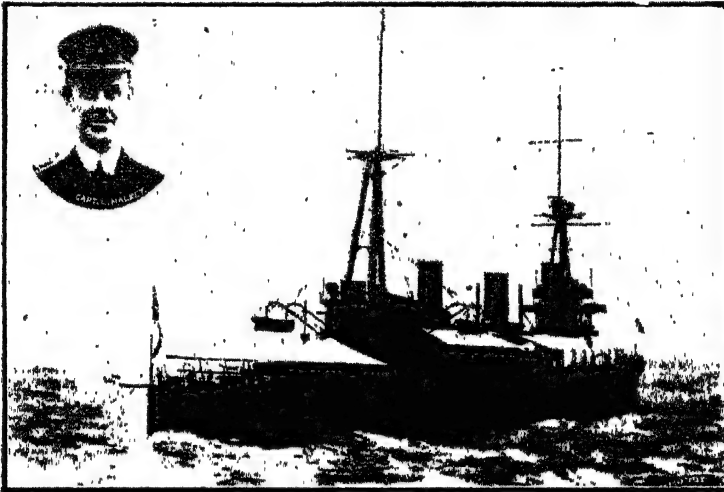
	ఇంగ్లీషు పక్షము	జర్మనీపక్షము
డ్రైడ్ నాట్ల వైశాల్యము	1,704,828 టన్ను	728,962 టన్ను
క్రూయింగ్స్ ,,	1,153,779 ,,	272,287 ,,
డిస్ట్రోయర్స్ ,,	290,274 ,,	99,222 ,,

మొత్తము 3,148,881 1,100,471
(సుమారు 32 లక్షల టన్ను) (11 లక్షల టన్ను)

ఇంగ్లీషు పక్షమున జర్మనుల పక్షముకంటె మాడింతల యధిక వైశాల్యము గల నావ లున్నవి.

ఈ యుద్ధనౌక

లలో ఒక్కొక్కదాని వలన నొక్కొక్క విధ మైనయుపయోగము కలుగుచున్నది. వీని యన్నిటిలో “డ్రైడ్ నాట్లు” మిక్కిలి గొప్పవి. వీని పొడుగు 390 అడుగులు మొదలు 580 అడుగులవఱకు నుండును. వీని వైశాల్యము 15,000 టన్ను మొదలు 27,500

హ్యాలెండ్ గ్రూవర్

టన్నువఱకు నుండును. వీనిలో నొక్కొక్క పౌలిగోలాండ్ యుద్ధములో ఆగస్టు 24-వ తేదికి లండను దగ్గను యుద్ధనౌకను కలగించి బ్రహ్మచారిలతో పోరాడి. వీనిలోని కిరీటగు దానిని కట్టుటకును 150 లక్షల రూపాయలు మొదలు 350 లక్షల రూపాయలవఱకు పట్టును. ప్రతి “డ్రైడ్ నాట్లు” నందును 10 మొదలు 25 మైళ్ళ దూరమువఱకు నుండును పంపెడి ఫీగరగు లనేకము లుండును. ఈనౌకలు గంటకు 20 మొదలు 24 మైళ్ళవఱకు ప్రయాణముచేయగలవు. వీనిలోనొక్కొక్కదానియందు 750 మొదలు 1000 మంది మనుష్యు లుండును. శత్రువులయొక్క డ్రైడ్ నాట్లను వెదకి వానిని నాశనము చేయుటయే వీనియొక్క ప్రధానమైన పని. సముద్రయుద్ధమందు జయాపజయములను నిర్ణయించు యుద్ధనౌక లిదియే.

“క్రూయింగర్లు” ఇవి గుండవ తరగతి యుద్ధనౌకలు. యుద్ధ కాలములో ఇవి చేయుపని వైస్యములలోని గుఱ్ఱపు దళముల పని వలెనే యుండును. ఇవి డ్రైడ్ నాట్లకంటె చిన్నవిగను తేలికగను నుండుటయే గాక, వానికంటె నెక్కువ వేగముగ ప్రయాణము కూడ చేయగలవు గనుక, శత్రువుల యుద్ధనౌక లెక్కడ నున్నవో,

వాని బల మెంతమాత్రమో శత్రునౌకాధిపతుల యుద్ధేశము లెట్టివో ఈ మొదలగు శత్రువుల స్థితిగతులను తెలిసికొనుట యందు విముఖ్యముగా నుపయోగింపబడుచున్నవి. ఇవి యతివేగముగ ప్రయాణము చేయగలిగినవి కావున, నౌకాధిపతి లేదైన సమాచారము కీక్రముగ తెలియవలసియుండు నెడల ఒక క్రూయింగరును పంపి కావలసిన సమాచార మాత్రము తెలిసికొనును. ఇది యాయుధనౌకలు చేయు ముఖ్యమైన పని. వీని పొడుగు 400 మొదలు 500 అడుగులవఱకును, వైశాల్యము 2000 టన్ను మొదలు 15000 టన్నువఱకు నుండును. ఇవి గంటకు 25 మొదలు 30 మైళ్ళవఱకు ప్రయాణము చేయగలవు. సమాచారములను తీసికొని వచ్చుటయే గాక, ఇవి నుటికొన్ని సనులను కూడ చేయుచుండును. శత్రువుల క్రూయింగర్లు ఎక్కడవైనా కన

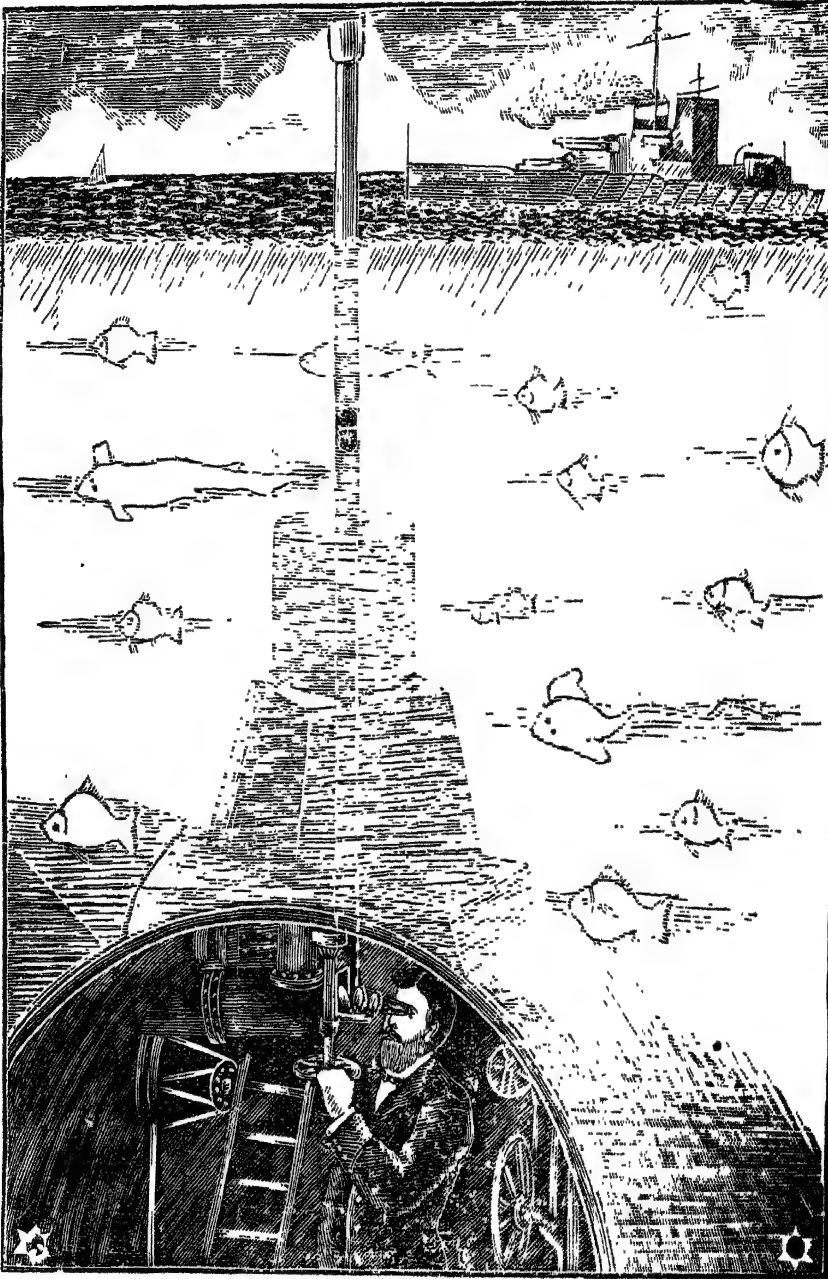
బడినయెడల, వానితో పక్షిణమే యుద్ధముచేసి వానిని నాశనము గాకంచుటయు, వ్యాపారము చేయుచుండు శత్రువుల నావను పట్టుకొని తనుగోళమునకు తీసికొనివచ్చుటయు ఇట్టిచేయునట్టి ఇతర కార్యములు. ఇవి డ్రైడ్ నాట్లతో యుద్ధమున కెప్పుడూ సాహసికపు.

లతో గొప్పపే కావు. డ్రైడ్ నాట్లకంటె నెక్కువ వేగము కలిగి యున్నవి గనుక నేటి యుద్ధనౌక యొక్కత కనమింపగనే ఇవి పరుగెత్తిపోవును.

“డిస్ట్రోయర్లు”—ఇవి మూడవ తరగతి యుద్ధనౌకలు. “డిస్ట్రోయర్” గ్లనగా నాశనము గావించునవి యని యర్థము. వీనిలో వివిధము లైనవి యున్నవి. కొన్ని జలముపై నుండియే శత్రునౌకలను నాశనము చేయును; మరికొన్ని జలములోపల దాగియుండి సమయము వచ్చినప్పుడు వైకి వచ్చుచు శత్రునౌకలకు నష్టము కలిగించును. ఇవి యన్నియు చిన్న నావలు. వీనిలో నొక్కొక్కదానియందును కొన్ని విడిగొట్టము లుండును. ఇవియే టార్పిడో లనబడును. ఈ గొట్టములలో ముందు తోటాలు మొదలగువాని నుంచి శత్రునౌక కనబడినప్పుడు రహస్యముగ యంత్ర సహాయమున ఆ గొట్టములనుదాగివైకి పంపుదురు. శత్రునౌకను తాళగనే యీ గొట్టమునందున్న మందు గరులుకొని గుండును

నావనైకి పంపును. ఈ గుండు తగులగానే శత్రునౌక పగులుటయో మునుగుటయో లేక మరియేవిధమైన నష్టము నొందుటయో సాధి పించును. ఇట్టి డిప్టాయర్లు రెండు పక్షములనాకయోద్ధనుల నేకము లున్నవి.

వీనికి, శత్రు నౌకలను నాశనము చేయుకత్తి యున్నను, ఈ యుద్ధమందు వీని కలగ వశేనలాభ మింకను కలుగ లేదు. దీనికిరెండు మూడు కారణము లున్నవి. ఇవి మిగుల పెల్లంగా ప్రయాణము చేయును. కనుక వేగముగ నడచు డ్రెడ్ నాట్లను గాని ప్రాయ సర్లనుగాని వెంట డించి పోవుటకు వీనికి శక్తి లేదు. జలాంతర్రాములు నీళ్ల లోపలనుండి పని చేయును. డిప్టాయర్లు ఎల్లప్పుడు జలములో పల నుండలేవు. ఆప్పుడు పప్పుడు గాలి పిల్చుకొనుటకువైకెరాకలని యుండును. ఇవి మైకెచ్చినప్పుడు శత్రు నౌకలు చూచిన యెడల

జలాంతర్రాము శిఖరము

తత్క్షణమే అది కాడియండి వీనిని నాశనము చేయఁగలిగియుండును. పొరుసుముతో బహిరంగముగ, యుద్ధము చేయుటవలన కలుగు నంతటి లాభము ఇట్టి రహస్యపు పనులకలన ఎన్నటికిని కలుగఁ జాలదు. ఇది గాక, ఈ డిప్టాయర్లలోని గొట్టములు చాల మృదు

వైనవి. ఎంతమాత్ర మపాయము కలిగినను, ఇవి నిగిసయోగము లైపోవును. ఈ యుద్ధమువలన ఇవి సాధారణమైన చిన్న చిన్న యోధులను నాశనము చేయఁగలిగియుండును. రిని గొప్పగొప్ప యుద్ధనౌకల నెన్నటికిని ముట్టుకొనలేవు. కనుకనే యుగమునీ కీని

కలన శత్రునాకల లోటయింపాయు మును కలుగలేదు. స్వస్థియయ ములనాకల నము ద్రము మీద నింగించుదుడట శత్రువుల యుద్ధ నౌకలను నాశనము చేయుటకు ఇవి నశముల వారికనివన్నియో సాధనము లున్నవని స్పష్టమగుచున్నది. డ్రెడ్ నాట్లు డ్రెడ్ నాట్లను, గ్రూయి సర్ల గ్రూయి సర్లను, డిప్టాయర్లు అన్ని రకముల నాకలను, నాశనము చేయుటకు యోగ్యమైనవిగాని పరిణామములున్నవి. ఇవి ముఖ్యముగా యుద్ధనౌకల కంటే ఎక్కువ ప్రధానమైన హేతువు మరి

యొకటి యున్నది. నావికలయొక్క నేర్ప యీ హేతువు. సముద్రముమీద యుద్ధము చేయు నేర్పు సులభముగ లభింపజేయుట కాదు. ఇది యనుభవమువలన కలుగఁగదగినది వీనిని నేర్పించుటకు వేఱు మార్గము లేదు. ఇట్టి యనుభవమునకు ఇట్లు వివరింప

కున్నంత యవకాశము విరోధాని మరియే దేశములకును లేదు. ఇంగ్లండు ద్వీప చుగుటవలన నానిలోని ప్రజలందఱు సముద్రము యొక్క మంచిచెడ్డలు బాగుగ గుర్తెరిగి యున్నారు. అనాదినుండి సముద్రమువారిద ప్రయాణము చేయుట వీరికి సహజమై యున్నది. ఈ దేశమునం వోడలేవు లనేకము లుండుటవలన ఇది వ్యాపారమున కత్యంత సునుకూలముగ నున్నది; అందుచేత ఇంగ్లీషువారు చాల కాలమునుండి దేశదేశములతో వ్యాపారము చేసి నావికలలో నెల్ల సగ్రహణ్య లని ప్రసిద్ధి గాంచియున్నారు. సముద్రము వారిద యుద్ధము చేయుటను వీరు నిన్న నేడు నేర్చుకొన్నవారు కారు. వీరు పుట్టినది మొదలు వీరి కిదియే వృత్తియై యున్నది. ఇంత యను భవము మరి యెవరికిని లేదు. జగ్ముల కిటీవలివఱకు యుద్ధనాకలే లేవు. వీరి దేశముయొక్క సముద్రతీరము చాల చున్నది. భూయద్ధమం దున్నంత నేర్పు వీరికి సముద్రయద్ధమందు లేదు. ఇది గాక, విశాలమైన రోడ్లచేవులు వీరి దేశమందు లేవు. ఈకారణముచే సముద్రము వారిద ప్రయాణము చేయుటకు కూడ జగ్ముల కెక్కువ యవకాశము లేదు. వందలకొలది సంవత్సరములనుండి సముద్రయద్ధముతో ఆరితేరిన ఇంగ్లీషువారి కిది పది పదునైదు సంవత్సరములుగ దీనిని నేర్చుకొనుటకు ప్రయత్నము చేయుచున్న జగ్ములకును ఎంత మాత్రము సాటి లేదు. జగ్ములు డెల్లియమున జయించి స్వాధీనపఱచుకొనుటకు ప్రయత్నించుటలో ఈ విషయమై తమ స్థితిని బాగుపఱచుకొనుటయే వారి ప్రధానోద్దేశము. డెల్లియము దేశములోనివారు మిక్కిలి నేర్పుగల నావికులు. ఈ దేశపు సముద్రతీరమున ఆంధ్రోర్పు మొదలగు విశాలమైన రోడ్లచేవు లనేకము లున్నవి. కనుక డెల్లియము స్వాధీనమైన యెడల, ఈదేశపు ప్రజలను నావికులగు నుపయోగించుటకును, ఈ రోడ్లచేవులలో గొప్ప యుద్ధనౌకలను తయారు చేయుటకును ఎక్కువ యవకాశము కలుగును. ఇదిగాక, పోలడు వై కూడ జగ్మనీవారు చాల కాలమునుండి కన్ను వేసియుండుటకు కూడ, ఇదియే కారణమై యున్నది. ఈ విషయములను బట్టి ప్రస్తుత కాలమందు ఇంగ్లీషువారి కున్నంత నేర్పు సముద్రయద్ధమందు జగ్ములకు లేదని స్పష్టమగుచున్నది.

యుద్ధ మెంత కాలము జగ్మనో యంతకఠిను యుద్ధము చేయుచుండు నైనికులకును నావికులకును సమృద్ధిగ అన్న పానములు దుస్తులు మొదలగు పోషణసామగ్రి యుండవలయును. కడుపు నిండ తినుట కావలయును, ఎండ గాలి వర్షము శత్రువుల గూయధములు మొదలగు హానివలన కలుగు బాధలనుండి తప్పించుకొనుటకు కావలసిన బట్టలను లేనియెడల, నైనికులు బలహీనులై యుద్ధము చేయలేక శత్రువుల వశము కావలసినవా గగుదురు. యుద్ధరంగమం దిప్పుడు సుమారు రెండు కోట్ల జను లున్నారు. వీరి కందఱికి కావలసినత యాహారసాగ్ని ఇండు పక్షములవారును సిద్ధముగ నుంచుకొని యుండవలయును. ఇది గాక యుద్ధము

సాగుటకు మరికొన్ని పదార్థములు కూడ కావలసియున్నవి. వీనిలో ముఖ్యము లైవ (1) కుసాకి పండు; నోటాలు (2) నెక్రో లను చమురు (3) రబ్బరు; (4) గుడ్డుములు. వీనియొక్క సప్లయి యెప్పుడే పక్షమువారికి లగిపోవునో అప్పుడే యా పక్షమువారు యుద్ధమును మావలసియుండును.

అహారము:—యుద్ధము లేనప్పుడు మామూలుగ ఈ రెండు పక్షముల దేశములలోనివారును తమకు కావలసిన యాహారపదార్థములను ఏవిధముగ సంపాదించుచున్నారో దీనిను తెలిసికొనవలయును. వీరిలో రషియావారు మాత్రము కృతసాయము ప్రధాన వృత్తిగా గణాచార్యులైనట్లు కావలసిన గోధుమలు మొదలగువానిని తమ దేశమునందే గుత్తెత్తివేసి తమకు కావలసినంతకంత దేశరం దుంచుకొని మిగిలిన ధాన్యమును ఇతరదేశముల కంపి బాధము పొందుచున్నారు. కనుక వీరికి కావలసిన ధాన్యసంతయు వీరి దేశములలోనే పండును. జగ్మనీవారి కట్టి సరుసాయము కిశేషముగ లేదు. వీరు కూడ కృతసాయము చేయుచున్నారు. కాని వీరి భూములలో పండు ధాన్యము ప్రజలందఱికి చాలదు. ప్రజలకు కావలసిన ధాన్యములో మూడు వంతులు మాత్రమే జగ్మనీయం దుప్పిత్తి యగుచున్నది. మిగిలిన యొకవంతును వీరి దేశదేశములనుండి వ్యాపారములమున తెప్పించుకొనుచున్నారు. ఇంగ్లీషువారి కింతటి యవకాశము గూడ లేదు. వీరికి నేద్యము ప్రధానవృత్తి కానే కాదు. వీరిలో ముస్లామిక్ భాగము బట్టి సేయుట గనులనుండి బాహములను తీయుట, ఇనుము మొదలగువానితో సామానులను యంత్రములను చేయుట, గోశాలములతో వ్యాపారము చేయుట, మొదలగు నానికలన భవనము సుసాది.చుకొనెదరు. వీరికి కావలసిన యాహారపదార్థములతో పదియవ వంతుగూడ వీరి దేశమున పండుట లేదు. ఇరిగ దేశములతో వ్యాపారము చేసి, ధాన్యము కస్తూరముగ సుడెడి యిండియా, కనడా, మొదలగు దేశములనుండి, వీరు సేయుట కావలసిన యాహారపదార్థములను తెచ్చుకొనుచున్నారు. ఈ దేశముల యగ దొకవేళ తామను సంభవించినయెడల, ఇంగ్లండులో జూనుము సంభవించినట్లే. ప్రాప్త్య అట్టిగూ దేశములలోనివారు సూడ తమకు కావలసిన యాహారపదార్థములలో కొన్నిటిని నిమ భూములయందే పండించుకొనుచున్నను మరికొన్నిటి నితరదేశముల నుండి కొనితెప్పించునో నెదరు. కనుక దీనిబట్టి రషియా వారు తప్ప మిగిలిన వాకందరికి కావలసిన యాహారపదార్థము లితర దేశముల నుండి రావలసియున్న వని స్పష్టమగుచున్నది.

యుద్ధము లేనప్పుడు వీరి స్థితి యిటు లున్నది. యుద్ధము సంభవించగానే వీరి కి విషయమై మరింత కష్టము కలుగును. కృతసాయము చేసి గదా భూమినుండి ధాన్యము నుత్పత్తి చేయుట, యుద్ధము లేనప్పుడు కష్టపడి పనిచేయగలిగియున్నందున యావన మునం దున్నట్టియు కైతులు దులివాండ్రు బానేకులు నేద్యము చేయుచుండును. యుద్ధము ప్రారంభించిన దిగనే ఇట్టి మగవా

గంధణు తమ పొలములను విడిచి సేద్యమును మాని నైద్యములో చేరి యుద్ధరంగమునకు వెళ్ళవలసి యుండును. ఇందువలన యుద్ధమునం దుపయోగపడని యాడువాండ్రు ముసలివాండ్రు పిల్లవాండ్రు మాత్రము సేద్యము చేసి ధాన్యము నుత్పత్తి చేయుచుండును. సాధారణముగ ప్రజలకు కావలసిన ధాన్యములో మాడు భాగములు జగ్గని యందే యుత్పత్తి యగుచున్నను, యుద్ధసమయములో ఇది సాధ్యము కాదు. పని చేయలేని యాడువాండ్రు మొదలయినవారు సేద్యము చేయుటవలన భూములలో మామూలుగ పండుచున్నంత పంట పండదు కదా? కనుక వ్యవసాయము చేసి తమ దేశములోనే ధాన్యమును కొంతవఱకు పండించుకొనుచున్న జర్మనులు శ్రాంతి వారును యుద్ధకాలమున బట్టు చేయలేక, ఇతర దేశములనుండి మామూలుకంటె నెక్కువ యాహారపదార్థములను తెచ్చుకొనవలయును. ఇదివఱకు తమ దేశమందు మూడు కోట్ల పుట్టు పండుచున్న యెడల, సేద్యము చేసేవారి చేయుటకు వీలులేని యుద్ధకాలముందు జర్మనులు చెండు కోట్ల పుట్టు సేద్యముచేయుటకు కనుక నెప్పటికిన్న నిప్పుడొక కోటి పుట్టు ధాన్యము నెక్కువగ వీరితరదేశములనుండి కొని తీసికొని రావలయును. ఇతరదేశముల స్థితి కూడ నిట్టిదే. యుద్ధము లేనప్పుడును యుద్ధము సంభవించినప్పుడును ఆహారపదార్థముల విషయమై యొకటే స్థితియందుండు దేశ మొక ఇంగ్లండు మాత్రమే. యుద్ధము లేనప్పుడు కూడ వీరితరదేశములనుండియే తమకు కావలసిన ధాన్యములను తెచ్చుకొనెదరు. యుద్ధకాలముందు కూడ వీరిట్లే చేయుదురు.

ఆహారపదార్థములను గుఱించి మరిచెండు విషయములను మనము తెలిసికొనవలయును: (1) ఇంగ్లీషువారు, జర్మనులు, శ్రాంతి వారు తమకు కావలసిన ధాన్యము నితరదేశములనుండి యేలాగు సంపాదించుచున్నారు? మామూలుగ వీరు చేయు పని యావిధముగ నుండును. ఇతరదేశస్థుల కెన్నియో సరుకులు కావలసియున్నవి. బట్టలు లోహపు సామానములు, యంత్రములు మొదలగువాని నితరదేశస్థులు వీరివలెనంత నెప్పుతోను చౌకగాను చేయలేరు. మన దేశములో ప్రతి పండుచున్నను మనము నీమనండి విస్తారముగ బట్టలను తెప్పించుచున్నాము. అట్లే యితరదేశములవారు కూడ చేయుదురు. కనుక ఇతరదేశస్థులకు కావలసిన వాణెమైన సరుకుల నింగ్లీషువారు చేసి వాని నితరదేశములకు పంపి దానికి బదులొకపదార్థములను తీసికొనెదరు. వీ రెక్కువ బట్టల నిచ్చిన, ఇతరదేశస్థులెక్కువ యాహారపదార్థముల నిచ్చెదరు. వీరు తక్కువ యిచ్చిన ఇతరులు కూడ నట్లే చేయుదురు.

యుద్ధము సంభవించిన తర్వాత వీరి ఆహారపదార్థములు పూర్వముకంటె నెక్కువగ నితరదేశములనుండి రావలసియున్న పని యిదివఱకే మనము తెలిసికొనియుంటిమి. దీనికిగాను, వీరు మామూలుకన్న నెక్కువగా బట్టలు మొదలగు సరుకులను చేసి ధాన్యముత్పత్తి యగు దేశముల కంపవలయును. ఇట్లు పంపిన గాని

వీరికి కావలసినన్ని యాహారపదార్థములు దొరకజాలవు. యుద్ధకాలముందు బట్టలు మొదలగువానిని మామూలుకంటె నెక్కువగ చేయుట కష్టమైన పని. మామూలుగ చేయుచున్న సరుకులను చేయుట కూడ దుస్సాధ్యము. ఏలనగా, నేత, గనలు త్రవ్వటల యంత్రములు చేయుట, మొదలగు పనులను చేయుచున్న మగవారందఱు యుద్ధము సారంభము వాఁగానే, సుపనులను విడిచి నైద్యములో చేరుదురు. కనుక బట్టవాండ్రు ముసలివాండ్రు మాత్రమే యావనులను చేయుచుండును. దీనివలన మామూలుకంటె తక్కువ సరుకులు జగ్గని మొదలగు దేశములయందు ఉత్పత్తి యగును కాని యెక్కువ సరుకు లుత్పత్తి వాఁజాలవు. ఇతరదేశములనుండి యెక్కువ యాహారపదార్థము లిప్పుడు వీరికి కావలసియున్నను వీనిని సంపాదించుటకు వీలైన బట్టలు మొదలగువానిని కిచ్చుట కంటె నెక్కువగ చేయలేని మనకు విచారించుచున్నది.

(2) ఇట్టి స్థితిలో గుఱు పనులవారును ఆహారసానుగ్రహి సంపాదించుటకై యేమి చేయవలయును? దీనికి బదులుగ ఇతర పదార్థములను విశేషముగ నియోజనముచేయుట. వీరు ధనము నిచ్చి దీనిని కొనవలసియున్నది. ఇదివఱకు బట్టలు అద్దపుసామానముల బొమ్మములు మొదలగువాని నిచ్చి జర్మనులు మనయొద్దనుండి గ్రహించు మొదలగువానిని తీసికొనుచుండిరి. ఇప్పుడు వాని నెక్కువగ చేసి పంపుటకు వీలు లేదు. కావున వీరు సుపాదాయ నిచ్చి యా ఆహారపదార్థముల నితరదేశములనుండి కొనవలసియున్నారు. ఇట్టి స్థితిలో వీరియొద్ద విస్తారము ధన ముండవలయును. యుద్ధకాలముందు ధనము లేకుండ నే పదార్థమును దొరకకు. కనుక నేనడుపువా రెక్కువ ధనవతులగా వారికి జనుము లభించును; ధనము లేనివారైనను కప జయము లభించును. మామూలుగ యుద్ధములు లేనప్పుడు ఇంగ్లీషు వారును శ్రాంతివారును విశేషధనము గుండెట్టి కావలసినవారి కప్పిచ్చుచు నట్టి సంపాదించుచుండువారు. వీరి వ్యాపార నుపరితమై యుండుటవలన వీ రెక్కువ ధనమును గడింపకలిగిరి. ఎట్టి కష్టమును లేక వీరి కెంత ధనము కావలసియున్నను దొరకును. జర్మనీవారిట్టి స్థితిలో లేదు. సాధారణముగ వీ రెప్పు తీయువారే కాని యితరుల కప్పిచ్చునంత నుంచినదశలో లేరు. కనుక తమకు కావలసిన పదార్థములను కొనుటకు విస్తారమైన ద్రవ్యము వీరియొద్ద లేదు. ఎంతయో కష్టముమీఁద గాని వీరి కిప్పుడు అప్పు దొరకకు, యుద్ధమునకు ముందు కూడఁబెట్టిన ధనముండునా? కనుక కావలసిన పదార్థములను కొనుచుండురు; కాని యిది ముహూర్తముగ నే వీరు యుద్ధమును నిలుపవలసియుండురు.

మందు, త్రోటాలు. ఇవి యుండిన గాని సంగతులనుగుపాకులనుయుద్ధమునం దుపయోగించుటకు వీలులేదు. వీనిని చేయుటకు గాని యిత్తడి మొదలగు పదార్థము లనేకములు కావలయును. ఈ పదార్థములు జర్మనియందు విశేషముగ దొరకవు. ఇతరదేశములనుండియే జర్మనులు ఇంగ్లీషువారును వీనిని కొనవలసి యున్నారు.

పెట్రోగ్లి:—కి సనాయాల్ గనులనుండి తీయబడే యొక విధమైన చురురు. దీనిని విస్తారముగ విమానముల కొరకును మోటారు బండ్ల కొరకును వాడుదురు. ఒక ప్రదేశమునుండి రుణయొక ప్రదేశమునకు నైస్వయముల మిక్కిలి వేగముగ పంపవలసి నప్పుడు మోటారు బండ్ల నుపయోగింతురు. పెట్రోలు చురురు లేకుండ విమానములు గాని మోటారు బండు గాని ప్రయాణము చేయలేవు. ఇట్లు కూడ వీనికొకటి విస్తారముగ నుపయోగింపబడుచున్నది. ఈ రెండు పదార్థములును జన్మనియందు నొరుకుట కష్టము.

గుట్టుములు:—గుట్టుపు దళములు యుద్ధమునకు చేయవలసిన పనులు చేక్కగ జరుగుటకు గుట్టుములు కావలసియున్నవి. వీనిని గూడ నితర దేశములనుండియే యిరుపక్షములవారును నేమియుకొనవలయును.

యుద్ధనౌకలు చేయు పని

ఇంగ్లీషువారు జర్మనులకంటె నెక్కువ యుద్ధనౌకలు కలిగి యున్నారని మన కిదివఱకే తెలిసియున్నది. ఈ యుద్ధనౌకల నింగ్లీషువారి చేతిధనుగ నుపయోగించెదలగా ఇవి చేయు పను లెవిగా మన మిప్పుడు తెలిసికొనవలయును. యుద్ధనౌకలు చేయవలసిన పనులు నాలుగున్నవి. (1) శత్రువుల యుద్ధనౌకలను యుద్ధమునకు పురికొల్పి వానిని నాశము చేయుట మొదటి పని. (2) శత్రువుల వ్యాపారమును నిలిపివేయుట రెండవ పని. (3) శత్రువులవలన తమ దేశస్థుల వ్యాపారమున హాని భంగమును కలుగకుండునట్లు చేయుట మూడవ పని. (4) తమ దేశమునకును తమ ప్రభుత్వమునకు లాభపడయుండు నితర దేశములను గూడ సలబంధము తెలిపిపోగుండునట్లు కాపాడుట నాలుగవ పని. ఈ పనుల నేవిధముగ గుండు పక్షముల నావలను చేయవలెనో మనము విచారించెదము.

మొదటిపని

శత్రువుల యుద్ధనౌకలను యుద్ధమునకు పురికొల్పి వానితో యుద్ధము చేసి వానిని నాశము చేయుటయే సముద్రయుద్ధము యొక్క ప్రధానోద్దేశము. యుద్ధము ప్రారంభ మైనప్పుడు ఇంగ్లీషువారి పక్షమున జర్మన్ పక్షమునకంటె నెక్కువ నౌకలు ముండినది కదా? ఇట్టి సందర్భములలో జర్మనుల నావలు సాహసించి సముద్రమధ్యమునకు వచ్చినయెడల వాని నోడించుట యింగ్లీషువారి కంత కష్టమైన పని కాదు. జర్మనుల కింత సాహసము చేయుట కిష్టము లేకపోయినను అందువలననే వారి నావలన్నియు సముద్రములోనికి రాక నొడ రేవులయందే యింతవఱకు దాగియున్నవి. దాగుకొనియుండు యుద్ధనౌకలతో యుద్ధము చేయుట యెట్లు సంభవించును? ఏ విధముగనైన వీని నోడరేవుల నుండి బయటికి వచ్చునట్లు చేయవలయు ననియు, అట్లు వచ్చినప్పుడు సమయము చూచి వానిని హరింపవలె ననియు, ఇంగ్లీషు యుద్ధనౌక లన్నియు జర్మనీకిని ఇంగ్లండునకును నడుమ నున్న యుత్తర సముద్రమునకు దరిజాగరూకతతో నందరించుచున్నవి.

జర్మనుల నావలతో యుద్ధము సంభవించవలసినదే కాని యట్టియుద్ధములో తమకు తప్పక బయలుకులుగు నని యింగ్లీషువారు భృశముగ నమ్మియున్నారు. జర్మనులవలె వీరు భయపడి రేవులలో దాగిపోనక విచ్చలవిడిగా తిరుగుదు నెప్పుడెప్పుడు యుద్ధము వచ్చునా యని తుతూహలపడుచున్నారు.

జర్మనుల నొడరేవులలోనికి వెళ్లి వారి నావల నేల నాశము చేయవలెనని సందేహము కొందఱికి కలుగవచ్చును. ఇట్లు చేయుట మిక్కిలి యపాయకము. ఇది తులినోట చేయి నెట్లుటయే గాని మరియొకటి కాదు. జర్మనుల రేవుల చుట్టును బలిష్ఠములగు కోట లనేకము లున్నవి, వీనిలో గొప్పగొప్ప ఫిరంగులుండబడియున్నవి. వీనిని తప్పించుకొని రేవులోనికి ప్రవేశించుట కులభమైన పని కాదు. ఇది గాక రేవులో దగ్గఱ సముద్రమందంతటను పెక్కు “డిస్ట్రోయర్లు” దాగియున్నవి. మాగ్నములో నీటియందు యంత్రవహాయమున నెక్కువలకుగనులను జర్మనులు వేసియున్నారు. ఈ డిస్ట్రోయర్లు ఈ సుందుగనులు ఎక్కడ నున్నవి? ఇవి తెలిసికొనుటకు సాధ్యమురాదు. రేవులోపల ప్రవేశించుటకు ప్రయత్నము చేసెడి యింగ్లీషు యుద్ధనౌకలకు గాకవేళ ఈ డిస్ట్రోయర్లకు తిగిలి మునిగిపోవచ్చును. కనుక రేవులో నుండు జర్మన్ నావలతో యుద్ధము చేయుట తగినకార్యము. దీనివలన నపాయము కలుగుట సత్యము. కనుక నే యింగ్లీషు నావ వీ రేవులోనికి వెళ్ళక బయటనే తిరుగుదు జర్మన్ నావల రేవులకు వచ్చి సముద్రములోని సన్నని రేవునా నుని చేయియున్నవి.

అనేకసంఖ్య ముండు కోట్ల కొలది ద్రవ్యమును కర్చుచేసి యింగ్లీషువారి నోడించు నుద్దేశముతో నెన్నియో యుద్ధనౌకలను జూనులు కట్టియు, ఇప్పుడేల యుద్ధము చేయుటకు వీరు భయపడుచున్నారు? ఇంత భయపడువా రెంత ద్రవ్యము నెలకొను కర్చుచేయవలెను? ఎప్పుటికైన నింగ్లీషునావలతో యుద్ధము చేయవచ్చు ననెడి గూత వీరి చేమైన నున్నగా? దాగుకొనియుండుటలో జర్మనీవారి యభిప్రాయ మేమిటో తెలియకున్నది. ఇంగ్లీషువారి యుద్ధనౌకలు జర్మనుల నావలకంటె సగతియుగ నుండువఱకు వానితో యుద్ధము చేయుటవలన అపజయము కలుగు నను భయము జర్మనుల కున్నది. కనుక ఏదో యొక పథమున కొన్ని యింగ్లీషు నావలను నాశము గావించి, తిర్వాత మిగిలినవానితో యుద్ధము చేయవలయు ననియే వీరి యభిప్రాయము. దీనికొకటై జర్మను లింగ్లండు చుట్టుప్రక్కల నుండు సముద్రము లన్నిటిలోను డిస్ట్రోయర్లు నుంచి యున్నారు; అన్ని భాగములందును సుందుగనుల వెడలజల్లియున్నారు. దురదృష్టవశమున ఇంగ్లీషు యుద్ధనౌక లీ గనులు మొదలగు వానిని తాళి సముద్రమందు మునిగిపోయినయెడల వీరి నాకాబలము తగ్గిపోవు ననియు అటుతర్వాత వీరిని జయించుట కులభ మనియు వా నూహించుచున్నారు. ఇట్టి గనులను తాళుటవలన ఇంగ్లీషునావ లిదివఱకే కొన్ని మునిగిపోయినవి. కాని ఇంగ్లీషువారు కూడ ఇట్టి

గనులను పెదజల్లియుండుటవలన జన్మనీ నావలు గూడ కొన్ని మునిగి పోయినవి. కనుక ఈ పద్ధతినలన ఇంగ్లీషువారి నాకాబలము జన్మనీ బలముతో నెప్పుడుపోల్చినను తీజించు నదిగా నుండవలయు నిజము.

దీనినిబట్టి యింగ్లీషువారికిని జన్మతలవలన సముద్రమువీడెద తల్లలో యుద్ధము జరుగు నని చెప్పటకు వీలు లేకయున్నది. దీని వలన ఇంగ్లీషువారికి నష్టమేమియు లేదు. జన్మకావల సముద్ర ములలో సంచరించుచు ఇంగ్లీషువారి వ్యాపారమునకుఁ గాని రాజ్య మునకుఁ గాని యేదైన నుపద్రవము కలుగఁజేసినయెడల నష్టము కలుగును కాని అది రేవులలో దాగియుండునంతవఱకు ఎట్టి నష్ట మును ఇంగ్లీషువారు పొందఁజాలరు. సముద్రమువీడెద యుద్ధము జరగకపోయినను, జన్మకావల సురక్షితముగ నున్నను, యుద్ధము వలన ఇంగ్లీషువారి కెట్టి లాభము కలుగునో అది యిదివఱకే కలిగినది. యుద్ధము జరగియుండినయెడల జన్మకావల నాశనము పొందియుం డును. యుద్ధము జరగకపోయినను జన్మకావల దాగియుండుట వలన అది జీవచ్ఛవములై యున్నవి. జీవచ్ఛవములై యుండుయుద్ధ నాకలు నశించిన నేమి, సురక్షితముగ దాగియుండిన నేమి? వాని వలన ఇంగ్లీషువారి కేలాటి హానియు కలుగఁజాలదు.

రెండవ పని

శత్రువుల వ్యాపారము నిలిచిపోవునట్లు చేయుటయే యుద్ధ నాకల రెండవ పని యై యున్నది. ఈ కాలమున ఇంగ్లండు జన్మని మొదలగు పశ్చిమదేశముల యైశ్వర్యమున కంతటికిని వ్యాపారమే మూలకారణమై యున్నది. వ్యాపార మెప్పుడు నిలిచిపోవునో ఆ తుణుకుండే ఈ దేశముల సంపద తీజించుటకు మొదలిడును. తాము చేసిన పదార్థములను విక్రయించుటయు, తమకు కావలసిన పదార్థ ములను కొనుటయునేకదా వ్యాపారము. ఇదియే యాదేశములలోని వారికి జీవనాధారమై యున్నది. ఇది చక్కగ జగరుచుండునంతవఱకు ఆ దేశములలోని ప్రజలు శ్రమింతులై యుండెదరు. ప్రజలు నుంచి స్థితిలో నుండువఱకును ప్రభుత్వమువారు పన్నులనేకము పనులు చేసి వైస్యములను నావలను వృద్ధిపఱుపఁగలిగియుండును. ఇది వృద్ధి యగుచుండువఱకును వీరు ఇష్టమునచ్చినన్ని యుద్ధములు చేయు చుండవచ్చును. అట్లు గాక, వ్యాపారము నశించి, ప్రజలు నిరు పేదలై కష్టము లనుభవించునప్పుడు ప్రభుత్వమువారికి పన్నులు దొరకుట గాని, వైస్యములు వృద్ధి జగకుట కాని, యుద్ధము చేయుట కాని, సంభవింపదు.

ఇది గాక, ఆహారము మొదలగువానిని గుఱించి మనము విచారించినపుడు యుద్ధకాలమందు కావలసిన ధాన్యము, లోహములు, పెట్రోల్ మొదలగు పదార్థములు యుద్ధము చేయుచుండు దేశ ములలో విశేషముగ నుత్పత్తి యగుట లే దనియు, వ్యాపారమూల మున ఇతర దేశములనుండియే వీనిని ఇరుపక్షములవారును సంపాదింప వలె ననియు తెలిసికొనియుంటిమి. ఏదైన కొన్ని కారణములచేత వ్యాపారము నిల్చిపోయినయెడల ఈ పదార్థములు వీరికి దొరకఁ

జాలవు. అంగులన వీరు యుద్ధమును మానినేరుగలసియుండును. కనుకనే, ఇంగ్లండు ప్రాన్సు మొదలగు దేశములలోని శీతస్థువులు రానీకుండుటకై జన్మనీవారును, జన్మనీలోని కి. గాకండుకట్టు చేయుటకై ఇంగ్లీషువారును, మొదటిసంవత్సరము ప్రయత్నము చేయు చున్నారు. వీరిలో ఎవరి ప్రయత్నము సఫలమగునో వారికి తుదికు జయమును ఎవరికి విఫలమగునో వారి కపరాజులును సంభవించు గలదు. వ్యాపారము నిలిచిపోవుటవలన కలుగు నష్టమిట్టిది. యుద్ధము చేయుటకు కావలసిన సామానులు దురుమొద్ద లేనప్పుడు యుద్ధము చేయుట దుస్సాధ్య మైపోవును గదా?

జన్మనీదేశముల ప్రతిసంవత్సరమును ఎంతోమో కిలుగల సరు కుల నితరదేశములకు పంపుచున్నారు; ఇట్లే యురంగో విలువ గల సరుకుల నితరదేశములకుండి కొని రకు దేశమునకు రేచ్చుకొను చున్నారు. జన్మనీలో ఎట్లును నేయుట, యెర్రెలియులను చేయుట మొదలగునవి యనేకులకు జీవనోపాయములై యున్నవి; అనఁగా ఈ పనులలో కూలి చేసి యనేకులు తమ సంసారములను పోషించు కొనుచున్నారు. ఈ పనులెప్పుడు నిలిచిపోవునో అప్పుడే వీరికి కూలి కూడ దొరకఁజాలదు. వీరును వీరి సంసారములను పట్టుండవలసినవారగుదురు. మన దేశములో నష్టములు లేక వ్యాపారము సంభవించినపుడు ప్రజాస్థితి యెట్లుండునో కొంచె ముగాఁగించి చూడుండు. పాల ములనిండ వై దున్నప్పుడే కూలివాండ్రకు వఱి కోయుట కుప్పలు నురుచుట మొదలగు సరయములయందు కూలి దొరకుటయు వీరు మంచి స్థితిలో నుండుటయు కలుగుచున్నది; తాగుము సంభవించి నప్పుడు వై దంతయు నెండిపోవుటవలన కూలివాండ్రను సరికి పిలుచు వారే యుండరు. అట్లే జన్మనీదేశము దివ్వకు ప్రజలు మిక్కిలి దుస్థితియందున్నారు. ఇతరదేశములనుండి యన్ని సా సరుకులు వచ్చినఁ గాని జన్మనీవారు ఎట్లును నేయుట మొదలగు పనుల నేరకుం జాలరు. నేద్యము చేయుటకు వన్న మెట్టివశ్యమో ఈ పనులు చేయుట కీ సరుకు లంతి యవశ్యము. వన్నము లేనప్పుడు నేద్యము నిలిచిపోవుటయు, కూలివాండ్రకు పని లేకుండుటయు, ప్రజలు కష్టపడుటయు ఎట్లు కలుగునో, ఈ సరుకులు లేనప్పుడు నేత మొదలగు పనులు నిలిచిపోవుటయు, కూలివాండ్రు కష్టపడుటయు కలుగును. బట్టలు నేయుటకు ప్రతిసంవత్సరమును జన్మనీవారు 45 కోట్ల రూపాయల విలువ గల ప్రత్తిని

8 " " " జనుమును
12 " " " గొట్టెబొమ్మను

కొని తెచ్చుకొనుచున్నారు. యుద్ధమువలన వ్యాపారము నిలిచిపో యినయెడల, ఇవి జన్మనీదేశమునకు రాఁజాలవు. ఇవి రానీకుడల జన్మనీయం దుండెడి నేత ఫ్యాక్టరీ లన్నియు పనులు చాలించును; ఈ ఫ్యాక్టరీలలో పని చేయుచుండు వారందఱు జీవనాధారము లేకుండ నుండవలసినవారగుదురు. ఇట్లే ప్రతిసంవత్సరము జన్మనీ వారు 22 కోట్ల రూపాయల విలువ గల గాగిని

10 కోట్ల హాపానుల విలువగల తోళ్ళను

10 " " " పెట్టుపన్ను

60 " " " ఆహారపదార్థములను,

తెచ్చుకొనుచున్నారు. ఇంగ్లీషువారి ప్రయత్నములు కొనసాగిన యెడల, ఈ సామానుల వచ్చుల కూడ నిలిచిపోవును. ఇందువలన మరికొందఱు ప్రజలపరిమితపన్నును పొందెదరు. వ్యాపారము నిలిచిపోవుటవలన ప్రజల కెంత కష్టమును నష్టమును కలుగునో, దీని నోపాయము కూడ లేక యెట్లు దారిద్ర్యము ననుభవించవలసి యుండురో స్పష్టమగుచున్నది.

ఈ వ్యాపారమును నిలిపివేయుటలో, ఇంగ్లీషు యుద్ధనౌకల ప్రయత్నము సఫలమయినదో జగ్మను యుద్ధనౌకల ప్రయత్నము సఫలమైనదో చూడుడు.

ఈ రెండు దేశముల వ్యాపార మంతయు సముద్రమార్గమున జరుగుచున్నదేకాని భూమార్గమున కాదు. అనేక సముద్రములను దాటి ఇండియా, అమెరికా మొదలగు దేశములనుండి వర్తకనౌక లీ సరుకులను తీసికొని వచ్చుచుండెను. యుద్ధారంభమున జగ్మనీవారి యుద్ధనౌక లేడెనిమిది తప్ప మిగిలినవన్నియు శత్రువులలో చాళిగలసి వచ్చును. ఇంగ్లీషునావ లట్లుకాక, అన్ని సముద్రములలో నెప్పుడును సంచరించుచునే యున్నవి. వర్తక నౌకకును యుద్ధ నౌకకును గల భేద మందఱు నెఱిగినచో, యుద్ధనౌకలయందు స్థిరంగులు మొదలగు యుద్ధసాధనము లుండును. వర్తక నౌకలయందు దిట్టియిండువు. శత్రువుల వర్తకనౌక యుద్ధనౌక కిగవడిన గుండల యుద్ధనౌక తక్షణమే దానిని పట్టుకొని సాధ్యమైన యెడల తన దేశమునకు తీసికొనివచ్చి దానిలోని సరుకుల నపహరింపవలయుండవు. ఇట్లు తీసికొనిపోవుట సాధ్యము కానియెడల ఫిరంగులను కాల్చి వర్తకనౌకను ముంచివేయును. జగ్మకు యుద్ధనౌకలలో నొకటి యగు “ ఎమ్డెక్ ” చేయుచుండిన పని యిట్టిదే. తిప్పించుకొని సముద్రములో తిరుగుచుండిన యే డెనిమిది జగ్మకు నావలు నుండినంతవఱకును ఇంగ్లీషువారి వర్తకమునకు కొంచెము నష్టము కలుగుచుండినది కాని, ఇప్పుడా నావల నన్నిటిని ముంచివేసినారు గనుక ఇంగ్లీషువారి వర్తకమున కేలాటి యాటంకములను లేవు. యుద్ధ మారంభ మైనది మొదలు జగ్మనుల వర్తక నౌకలను నుగ్గ వర్గంతయు ఇంగ్లీషువారు పట్టుకొనిరి. ఇప్పుడు జగ్మకు వర్తకనౌక యొక్కటి కూడ సముద్రమందు తిరుగుట లేదు. ఇంగ్లీషు యుద్ధనౌకల మహిమవలన జగ్మనుల జగ్మకు నావల గుండ చేయుచుండిన వ్యాపార మంతయు నిలిచిపోయినది.

జగ్మనీవారి వర్తకనౌక లేవియు వారికి కావలసిన సామానులను తీసికొనిపోవునట్టి స్థితిలో లేవు. ఇది గాక, ఇతరుల నావలు జగ్మనీవారికి కావలసిన వస్తువులను తీసికొనిపోవుచున్న యెడల వారికి కూడ నిర్బంధము కలుగజేయుటకు తగిన యావకత మింగ్లీషువారి కున్నది. ఇంగ్లండునకును ఫ్రాన్సునకును నడుమ నింగ్లీషు చానల్

అనెడి యిరుకైన సముద్రము కలదు. దీనియం దెల్లప్పుడు నింగ్లీషు నావల నేకము లుండును. ప్రపంచమం దేదేశమునుండి యైనను జగ్మనీకి సరుకులు వెళ్లవలసినయందుండినయెడల, ఈచానల్ సముద్రమున దాటియే వెళ్లవలెను. సుఖమైన మార్గము మరియొకటి లేదు. కనుక ఇతరుల లెవరైన యుద్ధముం దుపయోగకరి మైన సరుకులను జగ్మనీవారికి తీసికొనిపోవుచున్న యెడల, ఆ సరుకులను పట్టుకొనుటకు ఇంగ్లీషు వారి కవకాశ మున్నది. ఇట్టి స్థితిలో క్రమక్రమముగ జగ్మనీనావ వ్యాపార మంతయు నిలిచిపోవు ననియు, వారికి కావలసిన పదార్థములు దొరకజాల వనియు వేఱుగ చెప్పు నక్కఱ లేదు.

నేలమీది జాగు యుద్ధము లేట్లు ముగిసినను, ఇంగ్లీషువారి నౌకాబలముగలన జగ్మనీవారి వ్యాపార మంతయు నిలిచిపోవు ననుట నిస్సంశయము. దేశములోని ప్రజలందఱు దీనినాధారములు లేక షామచిడితులై సమస్తకష్టముల ననుభవించు స్థితిలోనికి వచ్చెదరు. ఇట్టి స్థితి కలుగుటకు కొంత కాలము సట్టిన పట్టవచ్చును, కాని తుదకు యుద్ధమువలన జగ్మనీవారు పడుదుగవస్థ యిట్లేయుండు నని పరిమానించుటలో సత్యము మేముయు లేదు. యుద్ధమువలన నున కిట్టి కష్టములు సంభవించినవి గదా యని ప్రజలు విచారపడుచుండ, జగ్మకు చక్రవర్తి యుద్ధము నేలమీద ప్రయోగించుట? ఇట్టి సందర్భమందు కూడ యుద్ధమును మానిరియెడల జగ్మనులు తమచక్రవర్తితో కలపించి, యుద్ధమును నిలుపునట్టిరానిని లెవరెవలెనచెప్పవలసి నిస్సంశయము. కనుక ఇంగ్లీషు యుద్ధనౌకలకును జగ్మకు యుద్ధనౌకలకును సముద్రముమీద యుద్ధము జరిగకపోయినను, ఇంగ్లీషు యుద్ధనౌకలు జగ్మనుల వర్తకము నంతయు నావలను పసి, జగ్మనీయందు షామభాధను కలిగించి, జగ్మకు వైస్వములను శుభ కోపింపజేగల వని పరిమాని నిస్సంశయముగ నెప్పుడవచ్చును. జగ్మనీవారి గర్వమును అధిభావమును అణిచినది ఇంగ్లీషువారి నౌకాబలము కాని మరియొకటికాదు.

మూడవ పని

శత్రువుల యుద్ధనౌకలవలన తమ దేశముల వ్యాపారమున కేలాటి భంగమును కలుగకుండునట్లు చేయుట యుద్ధనౌకల మూడవ పనిగా నున్నది. ఈ పని రెండు యవశ్యమై యిప్పుడు విస్తారముగ వివరించి చెప్పవలసినది లేదు. సురస్త దేశముల సౌఖ్యమును వ్యాపారముమీద నిలిచియున్న దిని యిరువడక చెప్పియుంటిమి. ఈ వ్యాపారము నిలిచిపోవుటవలన ఇరుపక్షములవారికి నెంత నష్టము కలుగునో, యుద్ధము చేయుట కూడ ఎట్లు దుస్సాధ్య మగునో తెలిపి యుంటిమి. ఎవరవరి వ్యాపారమును వారివారి యుద్ధనౌకలు కాపాడుకొనుట విధియై యున్నది. ఇట్లు చేయనియెడల దేశములోనికి రావలసిన సరుకులు వచ్చుటయు, దేశమునుండి పోవలసినవి పోవుటయు సంభవించును. ఇంగ్లండు దేశమం దాహారపదార్థము లేవియు నుత్పత్తియగుట లేదు గనుక, ఇంగ్లీషు వర్తకనౌక లింకదేశములకు వెళ్లి ప్రజలకు కావలసిన ధాన్యమును తీసికొని రావలయును. ఇట్లు చేయనియెడల ఇంగ్లీషువారి రందిలు షామభాధచే పడితులై శత్రువులను

శత్రు పాంథవలసినవా రగుదురు. ఇట్టి దుస్థితి రాకుండుటకై ఇంగ్లీషు యుద్ధనౌకలు సముద్రములలో తిరుగుచు పోలీసువారు దొంగలను వెతికవల్లు జన్మనీయుద్ధనౌకలను వెతిక పట్టుకొను చుండును. శత్రువుల యుద్ధనౌక లన్నియు ఇట్లు పట్టుకొనివచ్చుచు నిగ్గియముగ ఇంగ్లీషు వర్తకనౌకలు దేశదేశములకు వెళ్లి ప్రజలకును వైద్యములకును కావలసిన వస్తుపానుగ్రాని తీగలిగియుండును. జన్మకొ యుద్ధనౌకలకంటె ఇంగ్లీషువారి యుద్ధనౌక లెక్కువగ నుండుట వల్లను జన్మకుల యుద్ధనౌకలు దాగియుండుటవల్లను, ఇంగ్లీషువారి వర్తకనౌకలు యథాప్రకారము దేశదేశములకు వెళ్లి వ్యాపారులు చేయుచున్నవి.

నాలుగవ పని

యుద్ధము ప్రారంభమైనప్పుడు ఇంగ్లీషువారి వైద్యములు జన్మ నీవారి వైద్యములకంటె చాల చిన్నవిగా నుండినను క్రమక్రమముగ కొంత కాలములో పెద్దవి కాగల వనియు, ఇండియా కనడా ఆస్ట్రేలియా మొదలగు దేశములు ఇంగ్లీషువారి ప్రభుత్వమునకు లోబడి

యుండి యుండుటయు, వీనిలోని పురుషు లందఱు ఇంగ్లీషు వైద్యములలో చేరి యుద్ధము చేసి లాభ సంపాదించి మాపుటకు తోరుచుండుటయు ఈ వైద్యాభివృద్ధికి ప్రధానకారణము. నియు, మామూల ప్రకారములో తెలిపయుంటిని. ఇండియాలో లెక్కల కొలది వైద్యము లిదికంటె రెండుపై ముప్పై; సహాయుని లెక్కలు కావలసియున్నను తయారు చేయవచ్చును. ఇట్లే కనడా మొదలగు రాష్ట్రములయందును ఎన్నియో వైద్యములున్నవి. అయినను యుద్ధ గంగము ఈ దేశములలో లేదు; యుద్ధ ముంతయు ఈ దేశములకు వేలకొలది మైళ్ల దూరమున సముద్రముల కాల విరోధాభింధములో జరుగుచున్నది. ఈ రాష్ట్రములయందుండి వైద్యములు విరోధాలలోని యుద్ధభూమికి వెళ్లగలిగినందులకాగా, ఇంగ్లీషువారికి లాభము కలుగుటయు వారి వైద్యములు చృద్ధి నగుటయు శుభకు వారికి నియుము కలుగుటయు సంభవించును! ఇవిదేహా మొదలగు దేశములను వదలి ఈ వైద్యము లందు దూరము ప్రయాణము చేయలేనియెడల వీనికలన ఇంగ్లీషువారి సంరక్షణ ప్రాప్తి కలుపయోగ

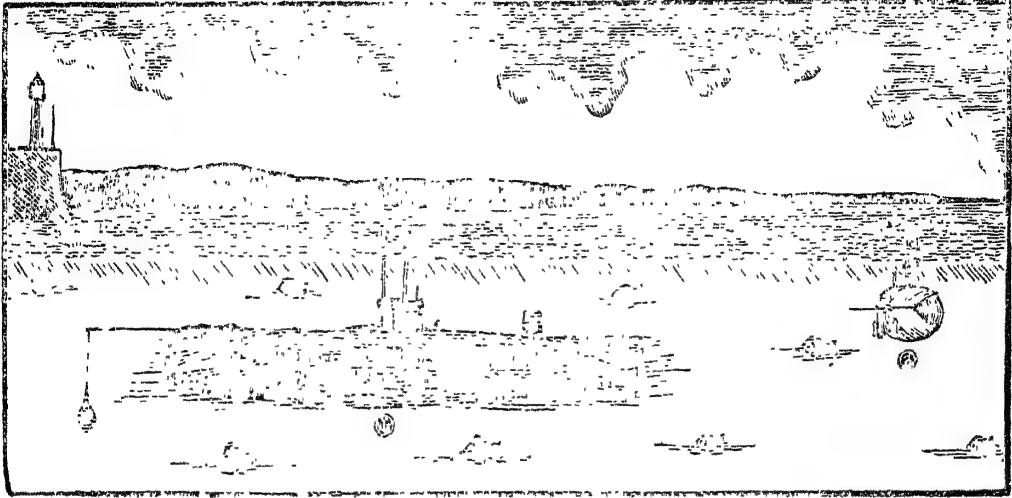
మును కలగజాలదు. కనుక ఈ వైద్యముల నన్నిటిని దూరరాష్ట్రములందుండి యుద్ధగంగమునకు తీసికొనిపోవుట కేదైన సాధన మొకటి యుండవలయును. ఇంగ్లీషువారి యుద్ధనౌకలే ఇట్టి సాధనముగ నున్నవి.

ఇదికంటె మన దేశమందుండి గొప్ప వైద్యమొకటి విరోధాకు వెళ్లి జర్మనులతో యుద్ధము చేయుచున్నది. ఇట్లే ఆస్ట్రేలియా కనడా మొదలగు దేశములనుండి కూడ వెళ్తున్న వైద్యము తయారై యుద్ధగంగము దున్నది. ఇంత దూరదేశములనుండి సముద్రముమీద ప్రయాణము చేయుచున్నప్పుడు జర్మనుల యుద్ధనౌక లీ వైద్యముల నెదుర్కొని యుండిన, వీని గతి యేమై యుండును? యుద్ధనౌకల ఫిరంగల బెబ్బలవల్ల ఈ వైద్యము లన్నియు సముద్రమున కాహారము కావలసినవేకదా? జర్మన్ యుద్ధనౌకల నీ వైద్యముల కడ్డుపడ నీయక, వీనిని విరోధాకు సురక్షితముగ చేర్చినది ఇంగ్లీషువారి నౌకాబలమే. ఇంగ్లీషువారి యుద్ధనౌక లనేకములు సముద్రములలో తిరుగుచుండునంతవఱకును జర్మనుల నావలు లేవులలో నుండి బయటికి వచ్చి ప్రయాణము చేయుచుండు వైద్యములను సముద్రనిపాలు

చేయుట కెట్లు సాహసించగలరు? ఇది గొప్ప యుద్ధము గానగుచున్నను ఇంగ్లండులోనివారు లెను ప్రభుత్వములో నున్న యిండియా, మొదలగు దేశములకును, ఈ దేశములలోనివారు ఇంగ్లండుకును, మామూలుగ యుద్ధము లేనప్పు డేలాగు రాకపోకలు చేయుచుండిరో అలాగే యిప్పుడు కూడ చేయుచున్నాము. జర్మనుల యుద్ధనౌకలు చూచుచుండగనే ఇంగ్లీషువారి వైద్యములును నున వైద్యములును ప్రాన్న దేశమున ప్రవేశించి శైలిచింతకి సహాయముగ యుద్ధము చేయుచున్నవి. దీని సంతను చూచుచు జర్మనుల నారలూరకుండవలసియుండెను. ఇది యంతయు ఇంగ్లీషువారి నౌకాబలము యొక్క పుష్టిమయే.

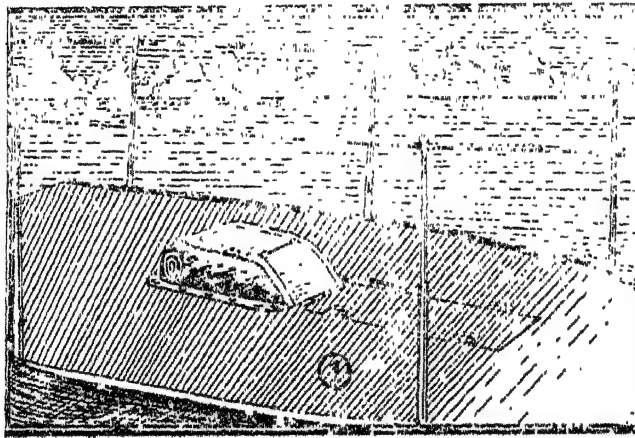
జర్మనీవారి కింత నౌకాబలము లేని కారణముననే, ఆఫ్రికా ఏషియా మొదలగు దేశములలో తమ ప్రభుత్వమునకు లోబడి యుండు దేశములకు తమ వైద్యములను పంపి వానిని గ్రహించుకొనే సంతటి దుస్థితిలో నున్నారు. ఇందుకలననే యీ దేశము లన్నియు నొకటి పెంబడి యొకటి యింగ్లీషువారియొక్కయు వాంఛ ముగ్రుల యొక్కయు పరిపాలనలోనికి వచ్చుచున్నవి.

THE SUBMARINE

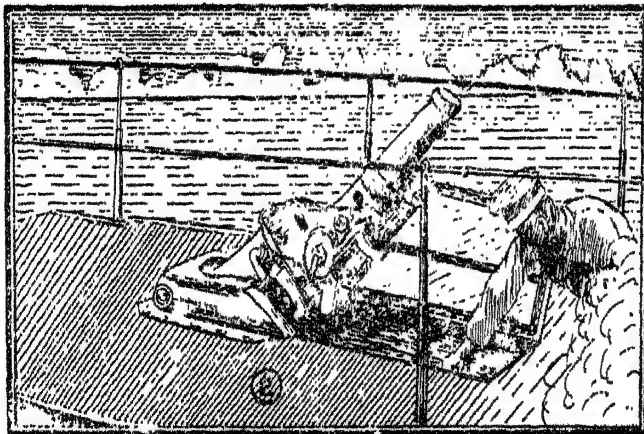
సీతగా మునిగిపోయిన బలాంతరాముని

THE STEEL HATCH

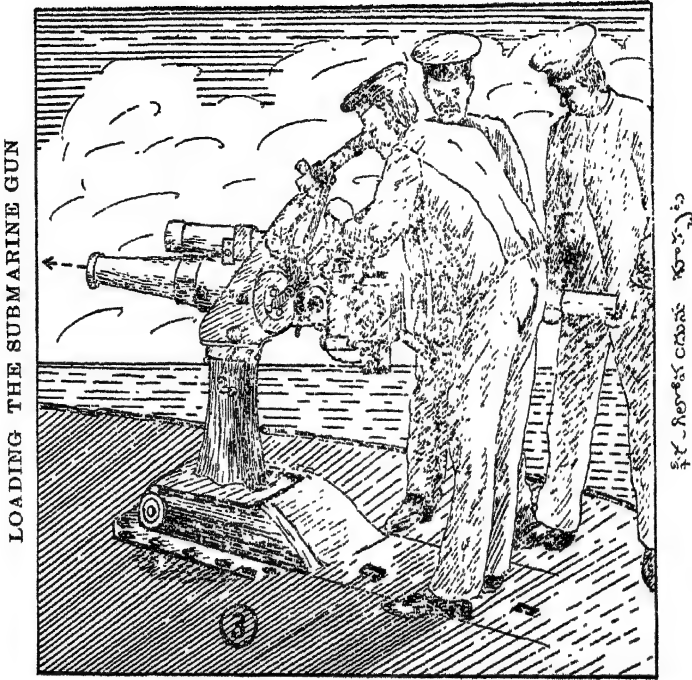

జలాంతరామునితో కలగని లావణ్యమును

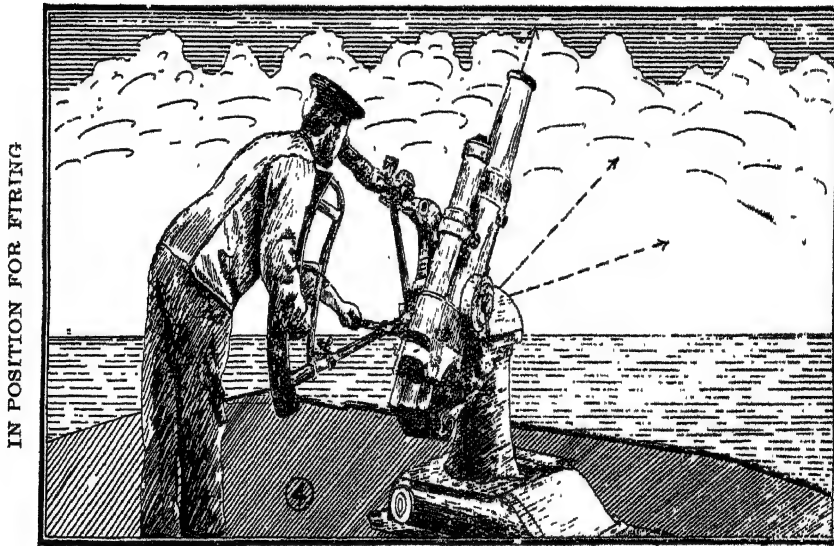
GUN SWINGING UPWARDS

పైకి పైరంగిని త్రొక్కుట

కొరగిలోపల యుద్ధ నౌక

కొరగిలోపల యుద్ధ నౌక

జలాంతర్గాములు:—నర్తమాన సంగ్రామమున నీటియందు మునిగిపోవు యుద్ధనౌకలకు ప్రాముఖ్యత గలిగినది. వాటియందు శత్రువుల నౌకలను పొడుకేయుటకు టార్పిట్ గొట్టములుండును, శత్రువులవిమానములను నాశనము చేయుటకై ఫిగంగులనుగృహియమున్నవి. ఈపటము జలాంతర్గామివై నవంబరు 14 పొడయను దెలుపుచున్నది. ఇది మొదటను పడవనెత్తిమీద ననుగృహియముండి త్వరలో లోపల నమర్చుటకు వీలుండును. ఈఫిగంగులకు సులభము లగుచున్నదియుండగాన ఫిగంగులను గాల్చువారు సులభముగ గురినిపెట్టుటకు వీలుండును. దానికై నియమించిన ముగ్గురిలో నొకడు మందునిచ్చును, రెండవవాడు నింపును, మూడవవాడు కాల్చును. ఫిగంగిని నన్నివైపులకును, నడినెత్తికిని, త్రిప్పుటకు తగినటు లున్నది. మొదటిపటమునందు సమముగనున్నటులును రెండవదానియందు నడినెత్తికి గురిపెట్టినటులును చాపబడినది.

ఆ కా శ యా న ము లు

పాలవర్తి రామమూర్తిగారు

స్వప్నియందలి సకలజీవరాశిలో మానవుడే శ్రేష్ఠుడని చెప్ప నొప్పును. మానవునందలి విజ్ఞానమే యీ శ్రేష్ఠత్వమునకు ముఖ్యకారణము. ఈ జ్ఞానములన మానవుడు పంచభూతములను పరిశోధించి వాని ధర్మములను గ్రహించి యవి మానవుని సౌఖ్యమునకును అక్కఱకును నుపయోగపడఁగల వని గ్రహించెను.

జ్ఞాన వధికమైన కొలది స్వప్నియందలి నూతన శక్తులను గ్రహించి మానవుడు దిగదినాభివృద్ధి గాంచుచున్నాఁడు. ప్రథమమున పాదచారి యగు మానవుఁడు చిన్న శకటము నేర్పాటు చేసి తిరుగుచుండెను. దానికన్న వేగముగ పోవలె నని యుద్దేశించి దైని కిళ్లను మోటారు బండ్రును, ధూను శకటములను నిర్మించి ప్రయాణము సలుప మొదలిడెను.

అటులే జలమును దాట యత్నించి చేపలు నీటిలో నీచుటను చూచి మానవుడు హస్తముల సాహాయ్యమున నీటిలో నీడ మొదలిడెను. తరువాత మహానదులను హస్తసాహాయ్యమున నీడుట దుష్కరమని యెంచి తరువులు నీట తేలుట గని కొన్ని కొయ్యలను చేర్చి తెప్పగా నిర్మించి నదులను దాటఁ గలిగెను. రాను రాను చిన్న పడవలను నిర్మించెను. తరువాత మహాసముద్రములను గయితముదాట నుద్దేశించి యోడలను ధూమనాకలను గని పెట్టి స్వేచ్ఛగా జలరాశిని దాటఁ గలుగుచు న్నాఁడు.

చేపలు నీటిలో నీచుటను చూచి మానవుడు నీటిని దాటఁ గలిగినట్లులే పక్షులకాకమున నెగురుటను గని మానవుఁడంతరితమున నెగురవలె నని ప్రయత్నములు సలుప మొదలిడెను. ఈ ప్రయత్నములయొక్క ఫలితముగా నాకాశయానము చేయుటకు విమానములు కనిపెట్టబడినవి.

విమానములు--పురాణ నిదర్శనము

వన ప్రాచీనగ్రంథములలో నక్కడక్కడ విమానములుండినట్లును పురాణవీరులు వానిపై నెక్కి తమ యిచ్ఛ వచ్చిన చోటుల నెల్ల గ్రుమ్మరుచుండినట్లును చెప్పబడియున్నది.

పురాణములను చదివినవారలకు పుష్పక సౌంధికవిమానముల పేర్లు విశిష్టములు. అంతేకాక, యిందుమీందు 2,500 సంవత్సరములకు పూర్వము బోధరాజువారినుండి విప్పించుకొనటకై యతినిశిల్పి

దారువిమానమును నిర్మించి కుటుంబ సమేతు దానిపై నెక్కి యగిరి పాటిహాయి నని యొక కథ కూడ కలదు. మనవలె నెగ్గియు కూడ తను పూర్వీకులారాకాశయానము చేసినట్లు చెప్పుచున్నాఁడు.

పదునాఱవ శతాబ్దమున భటారవి మాతశిర్డూ దొకఁడు వివిధ నుగు సత్తుల ఆకృతలను చేర్చి తనసాహువుల కంటఁ గట్టుకొని యొక కొట గోడపైనుండి పైకెగురుటకు యత్నించెను. కాని యతిఁడు భూమిపైఁ బడి కాలు విఱుగఁకొట్టుకొనెను. పూర్వమిట్టి పిచ్చిప్రయత్నము లెన్నియో జరుగుచుండెను. ప్రథమమున నాకాశయానమునకు బ్రోవఁ జూచిన వాఁడు తెనువీటు ఫారిని యైన "బ్రానా" యని చెప్పవచ్చును.

ఈయన 1670 వ సం. న వ్రాసిన

గ్రంథమందు ఆకాశయానమున కనుకూలించు కొన్ని యూహలను వ్యక్తీకరించియుండినను.

ఆంగుళములో 23½ వ వంతు మందము గల రాగిలేకుతో 25 అడుగుల వ్యాసపు కొలత గల గుండ్రని నాలుగు గోళములను నిర్మించి యందలి వాయువును దీసివేసి మూతులను బిగియించి యా నాలుగు గోళముల నొక చిన్న పడవ కంటఁగట్టినచో, నది యాకాశమున తేలగల దని "బ్రానా" తన పాత్రమునందు లిఖించెను.

విమానముల మార్గాన్వేషణమున కియ్యుట

చెయి. పలుచని గోళములను నిర్మించుట దుస్సాధ్యమైనను, ఈయన యూహలకలన వాతావరణములోని వాయువుకన్న లఘువగు పదార్థముయొక్క సాహాయ్యమున నాకాశయానము సాధ్యమగు నని స్పష్టపడెను. పురాణ చరిత్ర, ప్రాచీనగాథల నటుంచి ప్రస్తుత విమానముల విషయమై యాలోచింతుము.

అకాశయానము - ప్రథమప్రయత్నము

ప్రాన్నదేశములో "లయన్సు" పట్టణము దగ్గర "అన్నో శే" అను చిన్న పురము గలదు. అందు "మాంటుగాల్ఫయరు" అను ధనాధ్యుడైన వక్రతుడు గలడు. అతనికి శోసెఫ్, ట్రీసెన్ అని యిద్దఱు పుత్రులు గలరు.

ఈ సోదరు లొకనాడు ఆకాశమున తేలుచున్న మేఘములను జూచి తేలికయగు వాయువుచే నింపబడిన తీర్థులు సయితము మేఘములవలె నాకాశమున తేలగల వని యూహించి కొన్ని శోధనలను చేసిరి.

గాలికన్న పొగ తేలికయగు పదార్థ మని కాగితపు గుమ్మటములలో పొగను నిండి వానిని వై కెగు వేసిరి. అది వై కెగుక శేలమీదనే పారలచుండెను. ఈ శోధనలను జూచుచున్న యొక ముగుసరిశ్రీ గుమ్మటమున కొక చిన్న బట్టను కట్టిచో అది వై కెగును నని యుపాయము చెప్పెను.

మాంటుగాల్ఫయరు సోదరులు తాము చేయుచున్న శోధనలను క్లిష్టపఱచుకొనకుటకు నిశ్చయించుకొని 1783-వ సం. జూలై 5 వ తేదీని గడ్డికట్టలను తగులఁజెట్టి దానికలన వచ్చు పొగతో 105 అడుగుల చుట్టుకొలత గల గుమ్మటము నిండ నింపి దాని నాకాశమున విడిచిరి. అంతి నా గుమ్మటము కివ్వన నిగి కెగిరి పది నిమిషములలో మైలున్నత దివ్యన శేలఁ బడెను. ఇంత స్వల్పకాలములో గుమ్మటము శేలఁగుంటుటకుఁ గారణము గుమ్మటములోని యుష్ణవాయువు కల్లపడుటయే యని గ్రహించిరి.

మాంటుగాల్ఫయరు సోదరులు చేయుచున్న శోధనలు ప్రాన్నదేశమందంతటను వ్యాపించెను. ప్యారిసునగరమున చార్లెసు రాబర్టు అను ప్రకృతిశాస్త్రవిశారదులు మాంటుగాల్ఫయరు గుమ్మటము మాదిరి గుమ్మటమును కొన్ని మార్పులతో నిర్మించిరి. అందుష్ణవాయువునకు మాటుగా ఇనుకొని పొడివై గంధకద్రావకమును బోసి దానికలన జనించెడి యుదజనివాయువును తీర్తిలో నిండిరి. కాగితపు గుమ్మటమునకు మాటుగా రబ్బరుపూత పూయఁబడిన పట్టుగుడ్డ నుపయోగించిరి.

కీ విని యాకృతులను చిత్రపటముల ఎత్త పుటలలో జూడనగును.

ఈ గుమ్మటము నొక మైదానమునకుఁ గొనిపోయి యాకాశమునకు విడిచిరి. అంత గుమ్మటము అమితవేగముతో 3000 అడుగుల యెత్తున కెగసెను. అది 45 నిమిషము లాకాశమున నుండి, విడిచిన ప్రదేశమునకు 15 మైళ్ల దివ్యన శేలఁ గూలెను. అక్కడి కాలపు 10డి యేదో యొక భూత మని భ్రమచెంది కట్టలతో దానిని కొట్టి

తునాతురులు గావించిరి.

తరువాత కొన్ని శోధనలు చేసి గుమ్మటము శేలమీద సెమ్మడిగా దిగుటకును, నూర్చొచ్చిచే గుమ్మటము మిడికినప్పుడు, అది బ్రద్దలు కాకుండ దానిలోని యుదజనివాయువును వెలుపలికి పోనిచ్చుటకును గుమ్మటముయొక్క యుపరిభాగమున నొక కివాటు (Valve) మేర్పాటు చేయఁబడెను.

ప్రథమమున ని గుమ్మటముయొక్క క్రింది భాగమున వేలాడఁబట్టఁబడిన తొట్టిలో నొక మేకకును, కోడిని, నాతును నుంచి యాకాశమునకు విడిచిరి. గుమ్మటము భూమిక దిగివచ్చును, అందుండఁబడిన జంతువుల కేదగ్గమైన యపాయమును, మార్పును లేమిందేని భూచగములయిన జంతువులు సయిత మాకాశమున సంచారము చేయవచ్చు నను విషయము నిర్ధారణపడెను.

1783-వ సం. నవంబరు 15, 16 తేదీ, మార్చి 25న డెర్బీ డేను, మిసెస్ సేజీయనెడ యాంగ్లేయవానిగ జి. ఈ మువ్వగు గుమ్మటము లో నెక్కి యమిలిసాహసమునో ప్రధమమున వాతావరణము నల్పిరి. ఒకనాడు రోజురు గుమ్మటములో నెక్కి యుగ్గిఁ పు చానలు దాటఁచుండఁగా గుమ్మటము కాలి బ్రద్దలై సమగ్రముగ బడి యరలెడు వృత్తినిొందెను. 1786-వ సం. న బ్లానుచుట్టు అను వైమానికుడు గుమ్మటములో నెక్కి యుగ్గిఁ పు చానలును నిరపాయముగ దాటెను.

తొలుగొల్ల గుమ్మటములను గనినెట్టి చూకాశనానమునకు దారఁజూపినది ప్రాన్నదేశీయులే. అది సంగ్రహ సమయములందును నుపయుక్తము లని గనినెట్టిది కూడ ప్రాన్నదేశీయులే. 1791-వ సం. న జ్యూనీవారికిని ప్రాన్నవారికిని జుగిన యుద్ధములలో నీ గుమ్మటముల సాహాయ్యమున ప్రాన్నవారు కత్తువుల గట్టుచుట్టులను గమనించుచు, ఉత్తరముల ప్రచారమును గూడఁ జేసిరి; మఱియు గుమ్మటములలో పావురములను గొనిపోయి తిరిగి వానిద్వారా లేఖలను బంపుచుండిరి. అప్పటి ప్రాన్నవారి జయమునకు ఈ గుమ్మటములు సయితము కారణము లని తెలుపఁబడినది.

గుమ్మటములలో నెక్కి యాకాశమున సంచరించుచున్నప్పుడు భూమకటముల కూతలు తుక్కులయఱపులు మాత్రము కొద్దిగా విడఁబడు ననియు మనుష్యుల వ్యయలు విడఁబడ వనియు, మనుష్యులు చిన్న చీమలవలెను, రాజవిధులు సన్నని తెల్లగీతలుగను, నగదులు ననియు కొందఱు వైమానికులు నుడిచుచున్నారు.

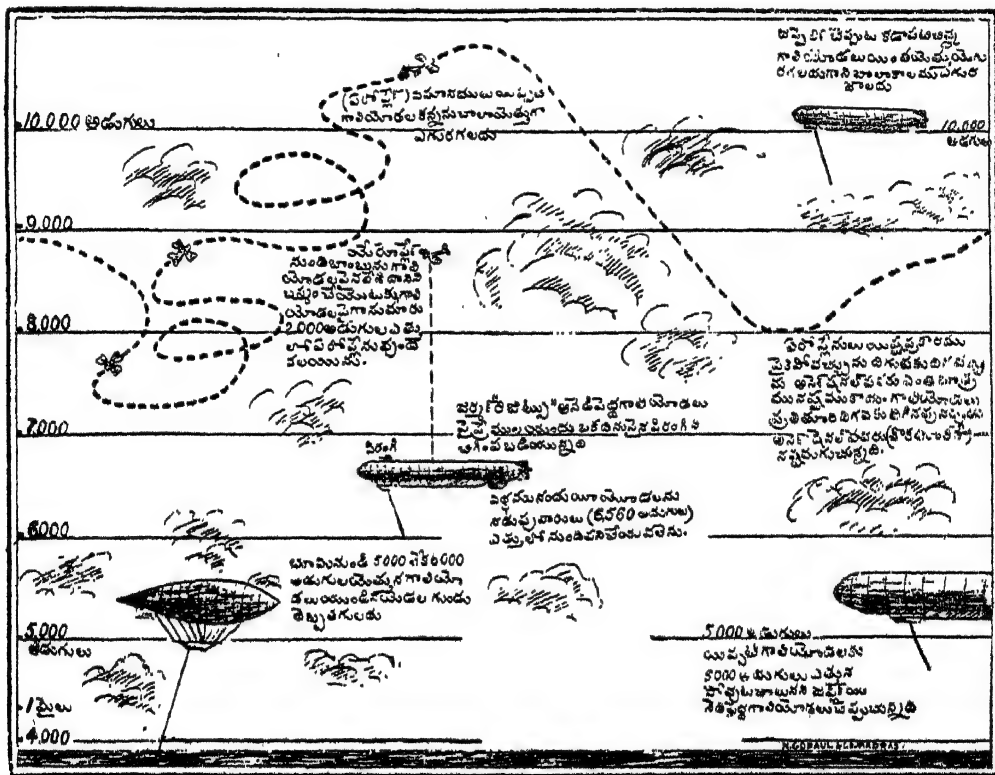
1836-వ సం. వఱకు గుమ్మటముల విషయమై యవధును తలఁచియుండలేదు. తరువాత బుద్ధిమంతులు కొందఱు కొన్ని నూతనములైన యేర్పాట్లు చేసి గుమ్మటములమీద నెక్కి యాకాశమున కెగురుటతో నవిచ్ఛిన్నమందక, వాని నిచ్చునచ్చిచ్చిట్లు దిక్కులకు నడపించు ప్రయత్నములను గూడ చేయ మొదలిడిరి.

గాలియోడలు

ఇచ్చునచ్చిన దిక్కునకుఁ ద్రివ్యకుట పీలగుఁజేటి నొండలప

డిరిజబిల్లు అని పేరు. వీనినే గాలిచె్డ లని పిలుతురు. 1852-వ సం. న, గిఫార్డ్ కొరగారు నకుపుటకు వీలగునట్టి విమానమును నిర్మించిరి. ఈ విమానము 114 అడుగుల పొడవును, 39 అడుగుల వ్యాసపు కొలతయు గలిగి సోగి మట్టి యాకారమున నుండెను. గుండ్రముగా నుండో పొగమట్టి రూపమున నుండుటచే గుమ్మటము తలక్రిందగుట కవకాశ ముండదు. కాని మరొకొన్ని యిక్కట్లులు సంభవించుచుండెను. గాలిచె్డను నూత్రకర్మ సోకినప్పుడు దాని వాయుకోశము యొక్క మధ్యభాగ ముదికి వెద్ద దగుటయు, శీతలవాయువు సోకినప్పుడును, మేఘముల చాటునకు వచ్చినప్పుడును కోశములోని యుదజనివాయువు తగ్గిపోయి గుమ్మటము ముకుళించుకొని యాకారమునందు మార్పు చెందుచుండెను ఈ మార్పును నివారించుటకై

వాయుకోశముయొక్క మధ్యభాగమున దొక త్రిత్రి సేగ్గుజచిరి. గుమ్మటము ముకుళించుకొని పోయినప్పుడు ఈ త్రిత్రిలోనికి వాయువును జొప్పించి వాయుకోశముయొక్క పరిమాణము యథాప్రకారముగ నుండునట్లు చేయబడును. వాయుకోశ ముదికినప్పుడు కోశము పగిలిపోకుండ దానిలోని కొంత వాయువు కవాటముద్వారా వెలుపలికి పంపబడుచుండును. ఈ త్రిత్రి బాలు రాటలాడు కాటిబంతిలోని రబ్బరుపుత్తికల నుండు నని గ్రహింపవచ్చును. వై నుదహరించిన యేర్పాటులకుఁ బోదు మూడు గొట్టముల శక్తి గల యాపరిమిత్ర విా గాలిచె్డ క్రిందిభాగమున కున్నట్లుండెను. ఈ యంత్రము నూరుపానుల బరు వుండును. ఈ యంత్రసాహాయ్యమున గాలిచె్డ గంటకు 6 మైళ్లవరకు నడువగలిగియుండును.

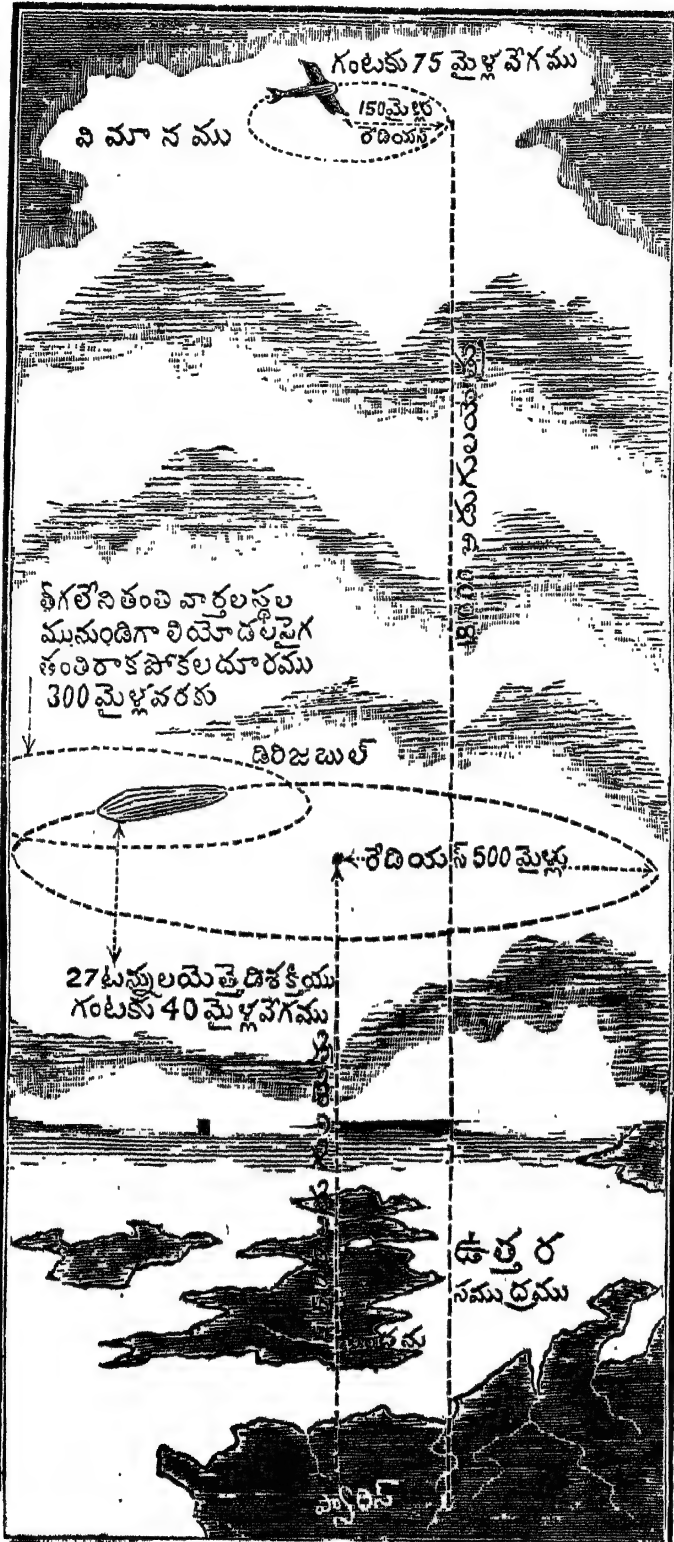
తరువాత కొందఱు హస్తములతోను విద్యుచ్ఛక్తితోను నడపు గుమ్మటములను కొన్నిటిని గనిపెట్టిరి. ఇప్పుడు పెట్రోలు (కిరోసిన్ నూనె)తో విమానములను నడపు నేర్పాటు గాంపఁబడినది. ఈ పెట్రోలు ఇంజను గనిపెట్టబడిన తరువాత, వాయువును స్వాధీన పఱచుకొనుట సాధ్యమయ్యెనని నిగారణచేయబడెను. తరువాత గిఫార్డ్ కొరగారు నిర్మించిన గుమ్మటముకన్న కొన్ని నూతనములై యేర్పాటులతో క్రెబ్బుగా రొకదానిని నిర్మించిరి. ఈ గుమ్మటమునకు వార్షికులూసిన చీనాపట్టుగుడ్డతో నిర్మింపఁబడిన వాయుకోశమును, ప్రయాణికులు కూర్చుండుటకు వెదురుకట్టలతోఁ గట్టిన యొకతొట్టెను నతః కేర్పాటు చేసెను; ఈ తొట్టెకు వెనుక భాగమున దొక నిలువువుక్కానిని, దానికి వెనుక మైకి లేచుటకును,

క్రిందికి దిగుటకును వీలగు మరొక యడ్డచుక్కానిని నమర్చెను. ఆ గుమ్మటమునకు 9 గొట్టముల శక్తి గల విద్యుచ్ఛక్తి మోటారు ఇంజను నుంచెను. దీని సాహాయ్యమున గుమ్మటము గంటకు 14 మైళ్ల వేగమున నడవగలిగియుండెను. ఈ గుమ్మటముల ద్వారా కొంతమంది యింజనీర్లు తమ వైపుణ్యమును జాతుటకుఁ గొన్ని ప్రదర్శనములను జేయుచుండిరి. ప్రాసులోని ఎపియల్ గోపురమును జూట్టి వచ్చుటకు పందెమువేసి కొని ధూమాంటుగా రొక చోటునుండి పయనమై తిరిగి బయలు దేసిన స్థానమునకు అఱగంటలోపు కాలములో వచ్చి చేరెను. చుట్టి వచ్చిన దూరము 7 మైళ్లుండును. ఈ పందెమును గెలిచినందులకు ధూమాంటుగారికి 60 వేల రూప్యముల బహూనాము వచ్చెను.

యము లేక యది యాకసమున నుండఁగలదు. వాయుకోశమున నమృగ్బడియుండును.

కేవిధమైన యపాయము గలుగుతుండ దానియుప రిభాగ ముక్కు తీఁగె లతో సంధింపఁ బడిన యల్పమైనపు కేకు లతో మూయఁబడి యుండును. మార్గరశ్మి కిని, వర్షమునకును, మంచుకును కోశము లోని వాయువు మార్పు చెందకుండ కోశము మైనపు గుడ్డతో మూ యఁబడియుండును. ఈ గాలియొడ 450 అడు గుల యడ్డకొలత గలిగి, 450 అడుగుల పొడవు గలిగియుండును.

గాలి యొడ తల క్రిందు కాకుండ నుండు టకు చేపల కుండు తొక్కలవలె దీని కిరు ప్రక్కలను పొడవగు పలకలు గలవు. చెండు నిలువు పలకలు క్రింది యడ్డపలకమీద నున్న యుతకలలో నుంచబడి కిటికీ తొక్కల వలె నానుచుండును. మరియు క్రింది పలక యొక్క పుధ్య భాగమం దొక పెద్దచుక్కాని యుం డును. ఈ చుక్కాని వల్లను చెండు నిలువు పలకల వల్లను గాలి యొడ యడ్డముగా నడువఁ గలిగియుండును. గాలియొడ నిలువుగా నైకి పోవుటకుముందును వెనుకను నాలుగేసి పల

కెస్టిల్ నిర్మించిన యుద్ధపు గాలియొడలు మిగుల బలిష్ఠములయి యుద్ధమున కవసరగు మందు, గుండు సామాను లును, మూడు ఫిరంగు లను మోసికొని గంటకు 60-70 మైళ్ల వేగమున పోగలిగియుండును. ఇవి 10 వేలు మొదలకొని 11 వేల యడఁగుల యెత్తున కెగురఁగలవు. ఈ గాలియొడలు 125 మొదలు 150 గుట్టుముల కక్షికల నాలుగు కేట్రో లింజనలకల్ల నడు పఁ బడెను.

మరియు యుద్ధపు గాలి యొడ మీద చెండు, మూడు ఫిరంగు లును, బొంబులును క్రిం దికి విడచుటకు వలయు యంత్ర సామగ్రియు, 135 మణుగుల తుపాకి నుండును, చుట్టు చెండు వందల మైళ్లలో నుండి వార్తలను గొనుటకు వీల గున్నట్టి తీఁగలేని వార్తా యంత్ర సామగ్రియు నుండును. గాలి యొడ క్రింద నున్న తొట్టిలో నుండి ఫోటో గ్రాఫులను దీయుటకును చుట్టుప్రక్కల నున్న శత్రుసేనల గుట్టుచుట్టులను గనుగొ నుటకును గొందఁ జుట్టో గుట్టులమీద నీగాలియొ డమీద నుండును. దీని లోక గొన్ని నీటిమీద

కలవంతున నీ పలక లొక్కొక్కను, 8 పలకలు చెండవప్రక్కను పయితము దిగుటకు వీలగునట్లు నిర్మింపఁబడినవి. ఇట్టి గాలి యొడ

లను ఇంగ్లండులోని ఒక్కరు కంపెనీవారు నిర్మించి బ్రిటీషు నౌకాశాఖవారి కోసం నిర్మించినది.

కెప్టిన్ రిజిడ్డు గాలియోడ ఏరోప్లేనకన్న మిగుల శ్రేష్ఠమైనదని పలువుర యభిప్రాయము. కాని యిది మిగుల భారవంతమైనదగుటచే ఆకాశమున పోవకాల ముండుటకును మిగుల ఎత్తునకు పోవుటకును మిక్కిలి బలవగు నింజనులు గావలసియున్నవి. మరియు నీ కెప్టిన్ గాలియోడలు వెనభూతములవలె నున్నందున శత్రువులు గుఱిచూచి కొట్టుటకు వీలుగా నుండును. అందుకల్ల నందఱి దృష్టియు ఏరోప్లేనలకంటకు పోవుచున్నది.

వై వికరించిన గాలియోడ లెట్లు నడుచునో, తుడి యెడల కెట్లు తిరుగునో, వైకి, క్రింది కెట్లు పోవునో మున్నగు విషయములను గొంత తెలిసికొందము.

నీటిమీది నొడ చుక్కాని సాహాయ్యమున తుడియడములకు దిగుగుట్టు గాలియోడలు సయిలము చుక్కాని సాహాయ్యమున త్రిప్పుబడును. కాని గాలియోడ యొక్క చుక్కాని నీటియోడ చుక్కానికన్న చాల నెదది. ఇది యోడచుక్కానివలె పూర్తిగా కొయ్యతో, శీఘ్రబడక చుట్టు నొక చుట్ట మేగ్గుటచి యా చుట్టము వైచారగడను పజచి బిగువుగా బంధించెదరు. ఇది గాలియోడ వెనుకభాగమున నిలువుగా నమ్రబడియుండును. గాలియోడ తుడిప్రక్కకు దిగుగలవలె నన్న చుక్కానియు తుడిప్రక్కకు త్రిప్పువలెను. అట్లు త్రిప్పుటవలన గాలియోడ ప్రక్కనుండి వచ్చు బలమైన తాకుడుచేత గాలియోడ తిరుగును. నీటియోడ చుక్కానియు, గాలియోడ చుక్కానియు దిక్కులకు త్రిప్పుటకే యుపయోగ పడును. కాని యొక భేదము మాత్రము కలదు. నీటియోడయొక్క చుక్కాని విడి తుడిప్రక్కకు స్రవ్విన, ఓడ యెడమ ప్రక్కకు నడచును. గాలియోడ యటుగాక, అది తుడిప్రక్కకు దిగుగవలసినచో దాని చుక్కాని కూడ తుడి ప్రక్కకే త్రిప్పువలెను.

ఇంక వై కెల్లరుట క్రిందికి దిగుట విషయమై కనుగొందము. ఈ పని రెండు విధములుగా జరుపబడును. మొదటి విధము, ప్రోవెల్లరు (ముందునకు త్రోయు యంత్రము) నొక చుక్కాని త్రిప్పుట చేతను, రెండవ విధము, అడ్డముగా నున్న చుక్కానికల్లను జూపబడును.

ఈ ప్రోవెల్లరులు గొప్ప యుద్ధోగముల బల్లలమీద నుండు

విద్యుచ్ఛక్తి విసకజ్వలవలె నుండును. ప్రోవెల్లరు మున్నగు చుక్కాని లేక యాకులు మిగుల బలిష్ఠము లయి సావధానము నంగీకరింపరు.

గాలియోడ నూటిగా ముందుకు పోవలసివో నిలుపునాక విడుదలను ప్రోవెల్లరుయంత్రము గాలియోడ నడుచు చుక్కానిని లంబముగా (వెన్నెండిత్వలయగా) నుంచుటచేను. గాలియోడ నెక్కి గాలి క్రిందికి గాలి పోవలసినప్పుడు ప్రోవెల్లరుయంత్రము మూలకు త్రిప్పుబడును.

రెండవ విధమైన చలనము అడ్డముక్కానికలకల నుండును.

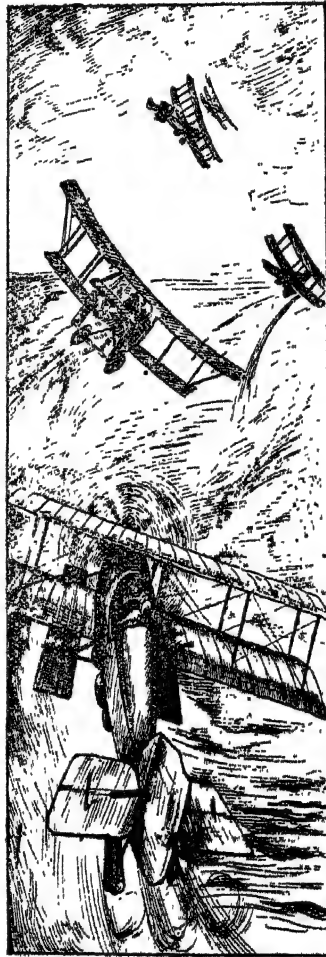
అది గాలియోడయొక్క ముందుభాగమున గాలి, వెనుకభాగము నందుగారి నిలువించుచుండును. ఈ యడ్డముక్కానిని గొప్ప కుముల విమానములలో నీట యని నిలుపుదు. ఈ యడ్డముక్కానిని క్రిందికి వంచిన, గాలియోడ యొక్క ముందుభాగము (ముఖము) క్రిందికి వంగును; వై కల్తీ ముఖము వైకి లేచును. ప్రోవెల్లరు యంత్ర సాహాయ్యమునను అడ్డ చుక్కాని సాహాయ్యమునకు గాలియోడ తుడి యెడమలకు నడచు వనియు, అడ్డముక్కాని వలన వైకి, క్రిందికి పోవుననియు గ్రహింపవలయును. ఈ యంత్రము లన్నియు వెల్క్రోలు (కిరోసిక్ నూనె) ఇంజనుతో నడుపబడును. స్వందనములోని వై మానికుల కపాయము గలుగకుండ వెల్క్రోలు నిలువయుండు గొట్టి స్వందనమునకు చూచుగ నుంచబడును. గాలియోడ యందలి చక్రలన్నియు గాలియోడను కదపు వైమానికుని స్వాధీనములో నుండును.

ఏరోప్లేనులు

ఈ ఏరోప్లేనులకు గుమ్మటములు గాలియోడలకు వలె వాముకోశముయొక్క సాహాయ్య మవసరము లేదు. వీని యంత్రములు, పలకలు మున్నగు సమస్తసామగ్రియు గాలికన్న బరువైన వగుటచే నీ ఏరోప్లేనులకు గాలికన్న బరువైన యంత్రము లని పేరు వచ్చినది.

గుమ్మటములు గాలియోడలు గాలికన్న లేకయైన యుదవిని వాయువుతో నింపబడిన తిత్తి సాహాయ్యమున వాకసమున నెగురును గవక వీనికి గాలికన్న లేకయైన యంత్రము లని పేరు.

ఏరోప్లేను ఆకాశమున నెగురునప్పుడు దాని కమర్వబడిన పలకలమీద తీవ్రముగా వీచేడి గాలి తాకుడుచే గలిగెడి కదలిక వలన నది యాకాశమున నిలువగలిగియుండును. గాలియోడ కగు వ్యయముకన్న ఏరోప్లేనున కగు వ్యయము మిగుల తక్కువ యగునని, గాలియోడ తుండెడి సదుపాయములు, ఉపయోగములు ఏరోప్లేను

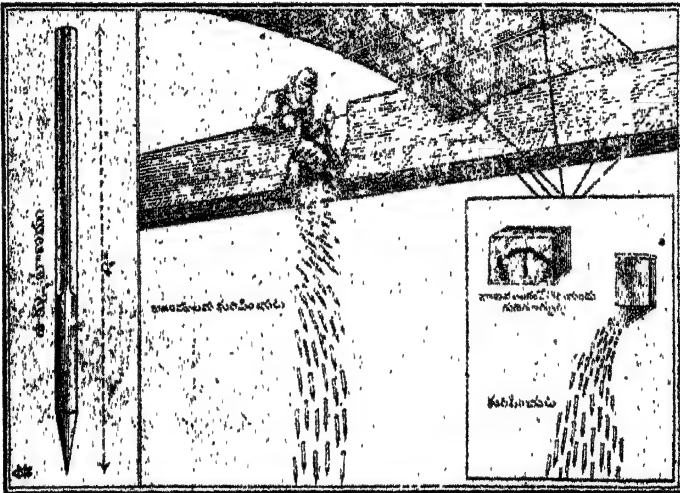
ప్రోవెల్లరుచుట్టల సాహాయ్యము

నందు లేవు. మరియు విమానము భూమినుండి వైకి లేచునప్పుడు కొంత దూరము నేలబారుననే పోయి యక్కడనుండి వైకి లేచును. దీనికి దృష్టాంతముగ సెడ్ల పక్షులు సయితము భూమినుండి వైకి లేచునప్పుడు కొంత దూరము నేలబారుననే పోయి యక్కడనుండి వైకి క్రమముగా పోవును.

ఈ విమానములలో గొన్నింటికి పెద్దపక్షుల కుండు తెక్కల వలె గాలిలో నాడించుటకు పెద్ద తెక్కలుంటును. మరియు రకములలో వైకి లేచు శక్తి దానిలో నున్న నిలువు తీరును చుట్టును తిరుగు మరల సాహాయ్యమున గలుగుచున్నది. వై నుడివిన పద్ధతులను మిలితము చేసి యిప్పటి యేరోప్లేనులు నిర్మాణము కాబడినవి.

ముఖ్యముగా ఏరోప్లేనుల నిర్మాణమునకు బొలగ గాలిపటమే యాధార మని చెప్పవచ్చును. 1890 వ సం. న జన్మించి దేశమున డైన లీలియత్ థాల్సు, అమెరికా దేశమున డైన రైటు సోదరులు గాలి పటముయొక్క యాకారమును పెట్టెమోదిగ మార్చి కొన్ని ప్రయోగములను జేసిరి. ఈ పెట్టె యాకారము గల విమానమును వై కెక్కించుటలోను క్రిందికి నెమ్మదిగా జారుటలోను లీలియత్ థాల్సు మార్గ

దర్శకుల డని చెప్పవచ్చును. ఈయన తాను నిర్మించిన విమానమునకు సెడ్ల తెక్కలేగ్నతీచి వానిని లెచు చుట్టునుండున శ్లేర్పాటు చేసి యొక యెత్తగు గుట్టపొడికి గొనిపోయి యక్కడ నుండి వైకి బోస యాములు సలిసెను. విమానమును సమ భారములో నుంచుటకు తన నడుము మొదలు క్రిందిభాగ మంతయు క్రిందికి వ్రేలాడునట్లు కూర్చుండి క్లాక్ను ముందుకు వెనుకకు జూపుచు విమానము రల క్రిందు

ప్రసిద్ధ హామిలు విమానములనుండి వాణములను వదిలుట

కాకుండ నెగురుటలో జయమును గాంచెను. తరువాత కొన్ని శోధనలు చేసి తెక్కలకుమాటుగ కొన్ని పలకలను నేర్పతీచి జయ ప్రథములైన ప్రయోగములను జేసెను. ఈ ప్రయోగములలో నొక తూరి విమానము క్రిందపడి లీలియత్ థాల్సు మరణించెను.

తరువాత కొండలు విమానమునకు కొన్ని మార్పులుచేసి దాని నావిరియంత్రపు సాహాయ్యమున నడుపుచుండెరి. పిదప దానికి చక్రము లేర్పాటు చేసి పెట్రోలింజనుతో నడుప మొదలిడిరి.

నిర్మాణవిధానము

ఈ విమానమునకు క్రింద నొకపలకయు, పయి నొకపలకయు నుండును. ఈ రెండు పలకలకు నిలువుపాటి తేలికయగు కణ్ణులతో గాని, అల్యూమినియం కమ్ములతో గాని పులిబోసవలె నడుచునడుచు సులభు లుండునట్లు నిర్మింపబడును. పులిబోసు కున్నట్లు కమ్ములు దగ్గరదగ్గరగా నుండక చాల నెడమెడముగా నుండును. ఇట్లుండుటచే రెండు పలకలనడుచును. వాయువు స్వేచ్ఛగా సంచారము చేయుటకు వీలగును. క్రిందిపలకయొక్క మధ్యభాగమునందు విమా

నము క్రిందికి దిగుట కుపయోగించు యంత్ర ముండును. ఈ విమాన మొక యెత్తగు గుట్టపొడికి గొనిపోయి అచ్చటనుండి యంత్ర సాహాయ్యమున వాతావరణములోనికి ముందుకు ప్రోసికొనిపోబడును. క్రిందికి దిగునప్పుడు విమానముయొక్క రెండు పలకల నడుచు నున్న గాలియొత్తడినలన విమానము తొయనలె నూటిగా గ్రింద బడక వాటముగా నెమ్మదిగా గ్రిందికి జారును. గాలిపటముయొక్క దారము తెగినప్పుడు గాలిపట మేవిధముగా నేలకు జారునో గమనించినవారి కిది సులభముగా దెలియగలదు. దీని ననుసరించిన యిప్పటి యేరోప్లేనులు నిర్మింపబడినవి.

ఈ యేరోప్లేను లెటు లాకసమున విహించునో విచారించుము. గాలిపటము వైకిపోవుటకు దార మెట్లు సహకారికా అటులే యీ కొనూపలకు పెట్రోలింజ సంత సహకారి. ఏరోప్లేనులలో మానోప్లేను, ప్రెస్లేను, ట్రైప్లేనులని త్రివిధము. ఇందు కడటిది యుపయోగములలో లేదు.

పీచుములను చిర్రపటముల ఎల్ల పుటయందు జూడనగును.

ట్రైప్లేను నిజముగా డైడు (నెమ్మదిగా జారునది) విమానము

ననుసరించి కొన్ని మా న్నులతో నిర్మింపబడి గడిచిన డైడ్లనుండు రెండు పలకలయందును. అవి యొకదానిపై నొకటిగా నేర్పాటుచేయబడును. ఒక్కొక్కపలక నుమాను గలిచెనుపు డెములవై కెల్లయు గలిగియుండును. విమానమునకు ముందరి భాగమున క్రిందకి మీదికి లేచుటకు మీటగా నుపయోగ పడును. నొక పలక యుం

డును. వెనుక భాగమున నొకమక్కాని యుండును. ఇవిగాక, విమానమును నడుపు ఇంజను, ప్రోపెల్లరు యంత్రము, వీనికి సంబంధించిన లిక్కినసాహగ్రి యుండును. మరియు ట్రైప్లేనుయొక్క క్రిందిపలక మీద విమానము నడుపుయంత్రము, వైమానికుని సీగము, తక్కిన యన్ని పరికరములు నుండును. రైటువోగారు తన ట్రైప్లేనును తేలికయైన కణ్ణులతో నిర్మించిరి. విమానముయొక్క పలకలు ప్రసంధమున వెనురుబొంగులతో గదులుగదులుగా పాలకల్లినలె కట్టబడి యుండెను. ఈ చక్రము అయితాకారమున (రక్తాంగులదు) చిన్న చిన్న గదులుగ నిర్మింపబడి దానిపై నారగుడ్డ బంధంపబడి యుండును.

ఎలివేటరు (మీట):—విమానము వైకి క్రిందికి బోవుట కుపయోగపడు మీట యొకటి ట్రైప్లేనుయొక్క రెండుపలకలకు ముందు భాగమున నుండును. ఈ మీట క్రిందిపలక మధ్యభాగమునుండి యిటు నటు పడకుండ పట్టియుండెడి కమ్ముల యాధారమున నిల్చియుండును. ఈ మీటను క్రిందికి మీదికి లేపుటకు వీలగునట్టి యొకవిస

యందును. ముందు మిటపలకలును, వెనుక నున్న చుక్కాని పలకలును విమానమున కంతకు నాధారముగా నున్నవి. ఈ నర లన్నియు వైమానికుని స్వాధీనములో నుండును.

మానోప్లేను

మానోప్లేను నిర్మాణమునకును, బైప్లేను నిర్మాణమునకును వ్యత్యాస పథికము. బైప్లేను క్రిందిపలకయొక్క వెనుకభాగము నిలువుచుక్కాని నుంచుటకు మాత్రమే యాధారముగా నుండును. మానోప్లేను క్రిందిపలకయొక్క వెనుకభాగమును భ్రూజలేజి యం దురు. ఆనగా పిట్టయొక్క పొట్ట యేవిధముగా దానితలకు, అొక్కలకు, తోడకు నాధారమౌ అటులే మానోప్లేనుయొక్క వెనుకభాగము విమానమున కంతకు నాధారమై యుండును. మానోప్లేనుయొక్క భ్రూజిలేజి (చట్టము) పిట్టయొక్క యాకారమును బోలి యుండును. ఇది పూర్తిగా మూడుబడియుండును. ఇది నిర్మాణ మందు వంపుగా నుంచుటచేగాలి నుండిగాఁ దిరుగుటకు వీలుండదు. దీనియొక్క స్వరూపము చేతవలె ముందుభాగము లావుగా నుండి వెనుకకు పోనపోను సన్నమై కూచిగా నుండును.

పిట్టయొక్క కిరస్సు దాని కిరీరుముయొక్క ముందుభాగము నందుండినట్లు మానోప్లేను విమానముయొక్క ముందుభాగమునందు ప్రోపెల్లరుయంత్ర ముండును. ఈ ప్రోపెల్లరు వెనుకనె యింజనుండును. దీని యిరునునకు ముందున్న ప్రోపెల్లరు సంధింపబడి యుండును. ఇంజను వెనుక వైమానికునిపై నుండును. బైప్లేను కున్నట్లు దీనిని వెనుకభాగమున తోడకుల నొకపలకయుండును. దీనినె 'టెయిల్' ప్లేను అని పిలుతురు. ఇది యంత్ర మంతకు నాధార భూతమై యుండును.

మానోప్లేను యొక్క అొక్కలు క్రిందికి మీఁదికి నాడించుట చేతనే విమానము ఆకాశమున నిలువఁగలుగుచున్నది. ఈ కదలిక వైమానికునియొద్ద నున్న తీగలెలద్వారా గలుగు చుండును. మానోప్లేను యొక్క అొక్కలును బైప్లేనుయొక్క పలకలును పొడవగు తేలిక యైన కట్టలతో గదులుగదులుగ నొక చట్టముగ నిర్మింపబడి వానివై నారగుడ్డ దిగువుగ బంధింపబడియుండును.

వైకి క్రిందికి పోవువిధము

విమానము ప్రథమమున ముందుకు జరుపఁబడి ఎలివేటరు (మీట) సాహాయ్యమున క్రిందికి దిగుచుండును. ఇట్టి యెలివేటరు బైప్లేనులో ముందుభాగమున నుండును. మానోప్లేనులో వెనుక నుండును. బైప్లేనులో నెలివేటరుయొక్క లోపలికొన లుతకలలో నుంచ బడును. వెలుపలి కొనలు వైకి క్రిందికి లేపుటకు వీలగును. మానోప్లేనులో వచ్చుభాగమునందు బందులతో సంధింపఁబడిన తీగలవల్ల క్రిందికి మీఁదికి లేపఁబడును.

కుడి యెడమలకు నడచువిధము

నిలువుచుక్కానివల్ల విమానము తుడియెడమలకు త్రిష్టంబడును. ఈ చుక్కాని యన్నిరకముల విమానములలోను వెనుక భాగముననే యుండును. కొన్ని విమానములలో నొక్క చుక్కాని

నియు నుకొన్నిటికి రెండు చుక్కానులును నుండును. ఈ రెండు చుక్కానులు నొకదానిప్రక్క నొకటిగాఁ గాని, యొకదానిపై నొకటిగాఁ గాని యుండును. నిలువుచుక్కాని కుడిప్రక్కకు త్రిష్టించు విమానము తుడిప్రక్కకు తిరుగును. ఎడమప్రక్కకు త్రిష్టించు విమానము త్రిరుగును. ఈ నిలువుచుక్కానికి రెగిలెడి గాలి తాకుడువలన విమానముయొక్క ముందుభాగము (ముఖము) దిక్కులకు తిరుగుచుండును.

సంచరించు విధము

బైప్లేను గాని మానోప్లేను గాని యొకటి రంప ప్రోపెల్లరుల వల్ల నడుపఁబడును. ఇది విమానముయొక్క ముందు భాగమున నుండును. ఈ ప్రోపెల్లరులకు విద్యుచ్ఛక్తి విసరకట్టల తుండేడి యాకులవలె రెండు గాని మూడు గాని యాకు లుండును. ఈ యాకులు నిమిషమునకు వేయి సార్లు వంతున ఇంజను సాహాయ్యమున తిరుగుచుండును. ఇట్లు తిరుగుటచేతనే విమానమునకు ముందుకు జరుగు శక్తి కలుగుచున్నది. నుజమేకు తలయొద్ద నులిగి త్రిష్టంబుటవలన మేర కేవిధముగా కొయ్యలోనికి చొచ్చుకొనిపోవునో యా రీతిగా ప్రోపెల్లరు యంత్రపు సాహాయ్యమున విమానము గాలిలో మార్గము చేసికొని యుండునకు నెట్లుకొనిపోవును.

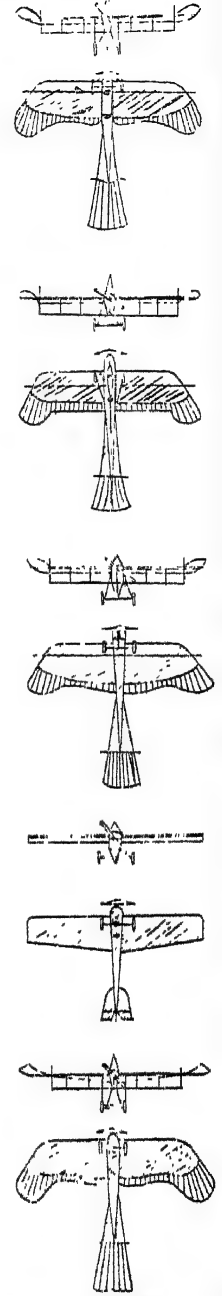
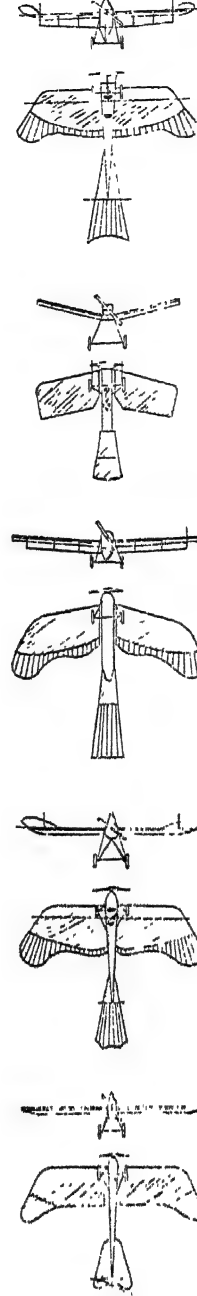
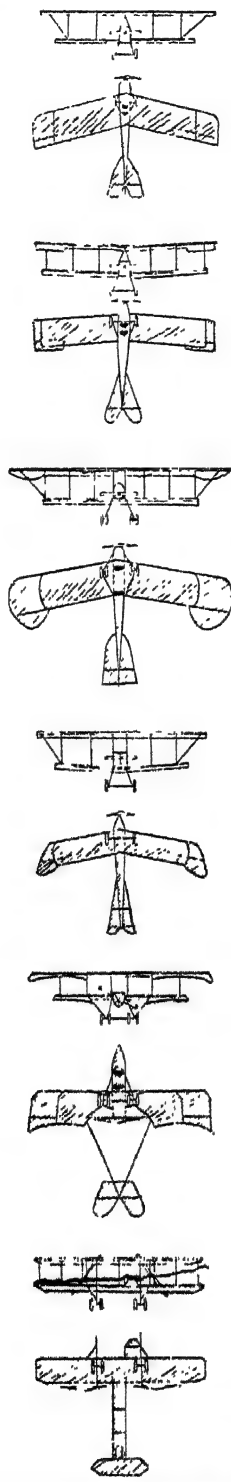
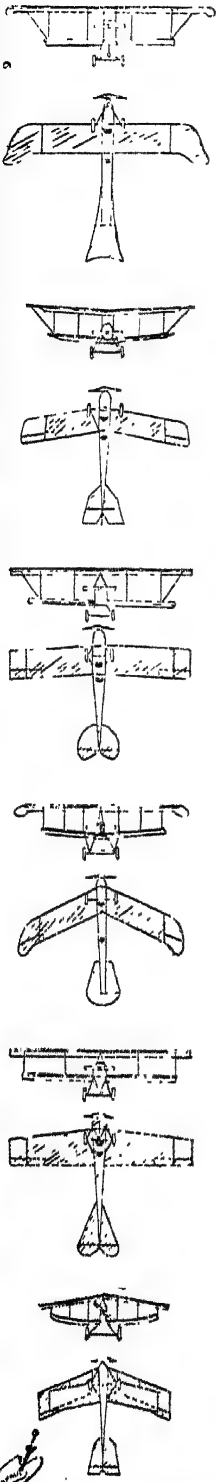
నీటిమీద నడుచు విమానములు

కొన్ని విమానములు నీటిమీద దిగినప్పుడు మునిగిపోకుండ విమానములయొక్క యడుగుభాగము బొప్పనలె వంపుగా చేయఁబడి యుండును. ఈ వంపువలన అంగుళముల కెరుటము వచ్చిన నపాయముండదు. నెద్ద నెద్ద యల లుచ్చుపును గాని తుపాను గొట్టుచున్నప్పుడు గాని విమానము నీటిమీద దిగఁజాలదు. విమానముయొక్క భాగమునకు దగినట్లు క్రిందిభాగము వంపుచేయఁబడును. ఇట్టి విమానములు యుద్ధ సమయములలో శత్రువులయొక్క కట్టలను కనుగొనుటకు ప్రతి యుద్ధనౌకమీఁదను నుండును.

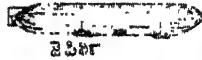
విమానములనుగూర్చి శాస్త్రజ్ఞులు శోధనలు చేసి నినదివాటి వృద్ధి గాంచుచున్నారు. అందువల్ల నీ విషయమై యంతిటితో ముగించుటకు వీలుండదు. ప్రథమమున గుమ్మటములు కనిపెట్టబడిన. తరువాత బుద్ధివికాసము సెలపొందినకొలది శోధనలు చేసినకొలది సీగుమ్మటములో నెన్నియో మాన్యులు చేయఁబడి గాలియెడలు విమానములు, నీటిమీద దిగు విమానములు, యుద్ధమున కుపయోగపడు విమానములు మొదలగునవి కనిపెట్టబడినవి. ఒక్కొక్కనువ్వుని కన్న నెక్కువమందిని తీసికొనిపోవుటకు వీలులేని విమానము కట్టవలెవు లేకొనిపోవుటకు తగినట్లు చేయఁబడినవి. అంతియగాక వేల కొలది పానుల బరువు గల ఫిరంగులను, సామగ్రిలను తీసికొనిపోగల శక్తియు గలిగింపఁబడినవి. ఇంక నెన్ని యాశ్చర్యకరములైన క్రొత్త యేర్పాట్లు గానింపఁబడుచున్నవో యోచించుట దుష్టరమౌ సర్వేశ్వరునిచే సృజియింపఁబడిన మనుష్య మాత్రుణ్ణి ఇట్టి మహా దృఢత కార్యములను చేయుచుండ, నొక స్పష్టికర్తయైన యా పరాత్పరుని మహిమలు అగమ్యగోచరము లయి వట్టి సాతీతములుగ నుండున గదా!

జర్మనుద్విపక్షనిమానములు

జర్మను ఏక పక్షనిమానములు

జర్మను గాలి నౌకలు

జర్మనులవిమానములను కౌన్సిలులను గుర్తించుటకును మిశ్రమండలి ఆకాశయానములకును జర్మనువాటికినిగల భేదమును బెలుపుటకు (ఫెంచ్ థర్మమువా రిట్టిపటమును ముద్రించిరి. యుద్ధరంగమునందు మిత్రవిమానములను కృత్రువిమానములను గుర్తించుటకిది మంచిసాధనము

ప్రకటన ఏటు సంక్షేపముగా నుడివెను. “శత్రువులు నునవైనయ్య సయి వారి యంత్రాశక్తిగంతులను ప్రయోగించుటకు ప్రారంభించిరి. నేను నగి శత్రు సేనయొక్క శక్తములతో పూర్తిగా నిండియుండినది.” ఘోషణలతో చాచగా మిగిలిన సేన లోన్ సెట్టుకు చేరుటయు, అచ్చట ఆస్త్రియనులకు నూకొన సేన సహాయము వచ్చుటయు గట్టస్థించినందున లోన్ సెట్టు యుద్ధము నెండు దినములు జరిగెను. చాలా సార్లు వైనితులను టోలుపోయిన సర్వయనులకు తిరిగి క్రొత్త సేన వచ్చుటచే వారును కార్యమున తృప్తిపాముతో గడంగిరి. అన్ని చోటులలోను ఆస్త్రియ సులు శుడిచినేమిటచే. ఆస్త్రియా నివాసులగునను, సర్వయనుల యందు సానుభూతిగల స్థానులగులయులను ఆస్త్రియా సేనాధిపతి సైన్యమునకు విలంబభాగమున నుంచి వారినే ముగ్గుగా వేలవొడిగి జంపించుట ఆక్రూరుడే యుద్ధమున జేరిన కొన్ని గుర్తుగ్గులు.

ఆస్త్రియాదాశి అంత మొందుట

ఘోషణలతో ప్రారంభమై లోన్ సెట్టులో నందఱు మొదలైన యె

దినముల యుద్ధములో ఆస్త్రియా సులు పరాజితులయిరి. సర్వయను భూమి విడిచి యుద్ధము నుండి వెనుక నెను. ఆస్త్రియా సులు ద్రేవానగి లో వందలలో పది నడచచ్చిరి. సర్వయనుల బట్టెపు టొట్టచే కందలు వందలుగా నడచిరి. కిరంగులకు

లోన్ సెట్టులో ఆస్త్రియనుల సర్వయనులకు లొంగుట

వేలకు వేలు గుఱియైరి. వారు ఆస్త్రియాదేశములలోనిక సుగుళ్ళు మండగా బోస్నియా ప్రజలు చేతికి చిక్కినందున రెండు

సాంకేతిక సిని దీప్తికొని కృతకృత్యు లయిరి. సర్వయనులకు ఖయిదీలయిన శత్రు సేన 4500 మంది. 53 కిరంగులు, 8 మాపిట్టలు, 114 కాంసును కిరంగులు, ఒక్కవైద్యుల సమాహము, వైద్య పరికరములు, 14 యుద్ధభూమి సాక సామానులు, 6 భోజన సామానుల సేగనులు, 4 గుడ్డలబండ్లు, 5 తుపాకిమందు వేగనులు, అనేకములగు సుసాకులు, తోటల నెట్టెలు, తెలిగ్రాఫు తీగెలు, ఇంజనీయరుల పరికరములు సర్వయనులక శ మయ్యెను. మరియొక సర్వయను సుధ కావ ప్రకటనము కలగ చచ్చిన వారు 20,000 మంది, ఖయిదీలు 10,000 మంది అని తేలిక. ట్రంకు బడిన కొప్ప కిరంగులు 70.

ఈ రెండు ముఖ్య యుద్ధముల కలగ సర్వయనుని దిగమొంగి దలచిన ఆస్త్రియా నాడిపోవుటయే కాక ఒక అంకుశము సర్వయను భూమిని కళపటగు కొన లేగ. ఒక్క ఆస్త్రియాను (ఖయిదీగా) సర్వయను భూమిపయిని లేవకొచ్చెను. రెండు యుద్ధములకు గుటచే వారి నెగుర్చుకొనుటకు ఆస్త్రియానుల సర్వశక్తియు పనియోగించు

బడలయు నని యు. సర్వయనా గిజిల్లు కట్టి నడచుటచే. రెద్ద వైద్యమామూలీ వంతు సర్వయను లేచినయొక్క డెస్కును సర్వయనా కట్టించి కుండు కట్టింపల పా ముండు సనియక, ఆస్త్రియా సుధ కావ కర్గము అబద్ధపు వ్రాసలను

వ్రాస నెల్లడించిరి. సర్వయనా టోకుకుండక ఆస్త్రియాంగరివై వాడి వెళుటకు ప్రయత్నములను శీఘ్రమందెను.

జర్మనులు లీజుకోటును ముట్టజీచుట

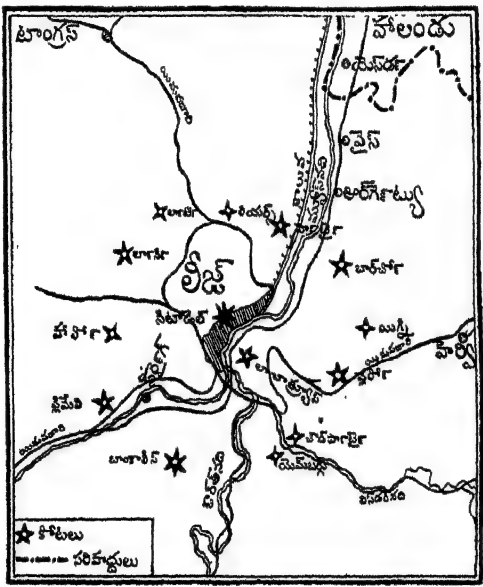
నాలుగునందల మయిల్ల మాగము పాగు మూజానది ప్రాంచి, తెల్లిమం, డచ్చివారలదిగా బిగ్గిగిరింప బడుచున్నది. తెల్లియము సరిహద్దులలో బ్రవేలించు సప్తటి కీ నది దేశసంరక్షణకై కట్టి బడిన కోటల నొడ్డున గలిగి ప్రవహించుచుండును. మూజానదీతీరమున 1891-వ సం. న తెల్లియమున కిరువది దుర్గము లుండెను. పై, లీజ్, మాస్త్రిచ్, నామూరు లంగు ముఖ్యమయినవి. వాటల్లా యుద్ధము జరిగిన పీడవ ప్రాంచివారిని తెల్లియములో జీరబడుటకు వీలు కలంగ చేయకుండుటకు 20 కోట్ల ఫ్రాంకులు కోటలకయి వ్యయము చేయబడెను. కాని 1870-వ సం. లో ఇన్ని కోటల కలగ

ప్రయోజనము లేదనియు, శక్తివంతయు నొకటి గొండు కోటలలో తీక్షణముగా నుపయోగించిన చాణసనియు మిలిటరీ ఇంజనీయరుల యభిప్రాయమై యుండుటచేత లీజ్, నామూరు, పై, దుర్గములు మాత్రము బలమలంబడి నూతన యుద్ధవిధానము ప్రకారము కావలసిన పరికరము లన్నియు సగుహుగ్గు బడిన.

లిజానగరము

లిజాపట్టణములో చాలాభాగము మూజానదికి ఎడమవైపున నుండును. ఇచ్చట తెల్లియము పశ్చిమ లధికముగా నుండుటచే నగర మొక్కొక్కనంతయైనది. తెల్లియమునకు పెక్కిల్లా నగరము

వంటిదని పిలువబడుచున్నది. ప్రజలు సామాన్యకుటుంబము. దేశభక్తులు. స్వతంత్రప్రియులు. 1468 వ సంవదీ పట్టణము థాన్ డెన్ నిబోట్టా ఆఫ్ బర్గండీకలన కొల్లకొట్టబడెను. 1619 లో ఒకటవ మాన్సినిలన్ వలనను, 1675-1691 వ సం. లకు మధ్య కండు సర్కారుములు ఫ్రెంచివారివలన నా పట్టణము ముట్టడింపబడెను. 1702 వ సం.లో ఇంగ్లీషు ప్రభువును మారల్ బోగో గారు ఫ్రెంచివారి మీద యుద్ధము చేయుటకు దీనిని సళపము కొనెను. 1794 లో ఆస్ట్రీయను సేనా నాయకుడగు క్లెయిర్ ఫెయిట్ ఇచ్చటనే జనరలు జౌర్డెయిన్ గారి చేతిలో గట్టిగా డెబ్బును తిసెను. బ్రెయిల్ మాంటను బెల్లి యము జనరలు యొక్క బద్ధి కుశలత కలన నీసగరము చుట్టును 12 కోటలు మూడు మూడు మైళ్లదూరమునను, సుధ్యకోట కన్నియు ఆటుమైళ్ల దూరముననుండునట్లును కట్టబడెను. కిరిమైళ్ల మట్టును గల యాకోట లొకబెల్లియనుచే సంకల్పింపబడి, ఒక ఫ్రెంచివకంపెనీ వారిచే కట్టబడి, జగ్మను కి ఇంచి హజిరు ఫిరంగులను రక్షణార్థమై కలిగియున్నవి. ఒక్కొక్క రైద్ల కోటలో 200 మంది సైనికభటు లుండును. చిన్న కోటలలో 169 మంది యుండెదరు. కోటలో సజేక యంత్రఫిరంగులు రాత్రిని పగలుగా మార్చివేయగల దేదీప్య మాన మగుదీపములును, ఒక కోట కొక కోటకు కందకములును గలవు. కోటలలో సజేకదినముల వజ్రకు కావలసిన మందుగుండు సామగ్రి భోజన పదార్థములు ఉండునని వ్రాయనక్కఱలేదు. గొప్ప గూర

తాంజోరు, తాంజూరు

దగ్గనీ యంత్రములను బెట్టుకొని సేనాధిపతి యెల్లప్పుడును మ్యాటలను పరీక్షించుచు తనకు తోచిన ఫిరంగులను కాల్పుటకయి వార్తలను బంపుచుండును. కోటగోడల నానుకొని యేటవాలుగానుండు బయలుపద్ద కొకవేళ శత్రువులు రాగలిగినను, లేక భూమిలోపలనున్న మార్గములను వారు కనుగొననను వారిని చెండాడుట కయి ఫిరంగులు సిద్ధముగా నమర్చబడియున్నవి. కోటల మధ్యనున్న భాగము లీ దుర్గపమాహమునందు బలహీనమునవి. అందుచే 25,000 మంది సైనికులు, వానిని బాగుచేయుటకు యుద్ధమునకు ముందు నియోగింపబడిరి.

యుద్ధప్రారంభము

స్వారిసును పట్టుకొనుటకయి జగ్మనులు బెల్లియముగుండ నచ్చుచున్నారనిపిడుగుంటివార్తను వినిపప్పుడు బెల్లియము సేనాధి పతులు కెన్నిను ఆటనాడుటకయి వెళ్లుచుండిరట, అంత ఆకస్మిక

ముగా బుట్టిన చచ్చి బెల్లియమునిగారు పడెను. 1914 వ సం. ఆగష్టు 2 వ తేదీ ఆదివాము సామంతుల సాయముగల జగ్మనుల కిక్కిరి సైన్యమును యుద్ధమున కాడ్చి నోరెత్తెను. సైన్యవాసులు గురుకాడ కయిలలు ఆప పోరుటను, సైన్య సమంజసములు జగ్మనీను కి రాతుకుట కి నామిన కిక్కిరిగము జగ్మను శేషము లకు బలిదానముగా పోయిరి. బలవలన యుద్ధము కలిగినది. జగ్మ సేనావాసులు నామిన యుద్ధమున నేడుగుటకు బెల్లియమును కిక్కిరిగములు నామిన యుద్ధమున ద స్రాన్నునిగారి బెల్లియముగా వ్రోగి గురుగలనామినయియు, సుద్రెడడు గురుగలనా జవాబు గానియునట్ల బెల్లియమునో బుట్టిన పోరాడ ప్రోగి చేసి కోరవలన కయిలలును బలిసెను. బెల్లియము కిక్కిరిగము స్రాన్నునిగారు మును ప్రాన్నునిగారు కిక్కిరిగముగా మునుకొనుటచే జగ్మనీను నామిన

ముడ నోల్లక, స్వాల్పిగూరన మును కాపాడుగొనుటకయి జగ్మనీను వరకుల కంగీకరింపక, జగ్మను సైన్యము నచ్చు వాగులను తగ గొట్టి కయిలలును ఎత్తివేసి యుద్ధమున కిక్కిరిగమును. లీజుకోటల నుడ పారు ఫిరంగు లకు అడ్డముగా వెళ్లుగా నున్న ఇండ్లన్నియు అధికారుల ఆజ్ఞలచే కనోసి నాగులునో గాల్చి వేసి బడెను. బెట్టు కొట్టి వేరుగ బడెను. గురుగలనాము నామిన యుద్ధము నకు జగ్మను శత్రువులు బెల్లి యమునోలనిగారు సాగుగ బెట్టిరి. జనరలు వాన్ ఎట్టిరి. జగ్మను సేనాధ్యక్షుడ.

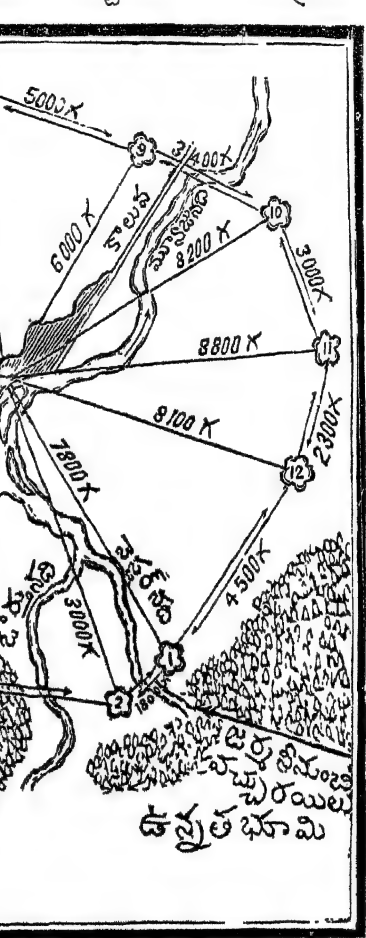
1914 వ సం. 5 వ ఆగష్టు నాటి రాత్రి 11 1/2 గంటలకు నిగూ వెన్నెల కాముచుండగా లీజుగలను యుద్ధ ప్రారంభ సమయము జగ్మను వెల్లు అమిం ప్రకాశమునో కోటలపయిని పడ మొదలి డెను. బెల్లియము కోటలు కిక్కిరిగము సమంధాన ముచ్చుచుండెను. ఉత్తి గమున పడ్రెండుమైళ్ల దూరముననున్న వైజుమొలను లీజుకు దక్షిణభాగనుండున్న ప్రదేశసమంధానముగా నుండెను. ఉత్తి యము 5 గంటలకునప్పటికి యుద్ధము హోరాహోరిగా జరుగుచు డెను. అప్పటికి స్టేగన్ అను కోటమార్గము జగ్మను ఫిరంగులచే నిశ్చి బ్ధముగా శేయబడెను. అచ్చట న్నట క్యాబులము నడుగు జగ్మను అశ్వ సేనయు కొంత పనిచేయుచుండెను. ఆ భూమియొక్క ప్రకృతిని బట్టి జగ్మనులు బాగుగా దాగియుండుట కనుకలము లనేకము లుండెను. అయినను జగ్మనుల యుద్ధక మనేకపర్యాయము లడగపర బడెను. 9 వ బెల్లియము పటాలమువారు రాత్రి గులనరే బోరిరి.

దెబ్బియను లీ విధముగా బోయగని స్వయం సేనాధిపతి అను కొనిలేడు. 1 లక్ష 20 వేలవని జ్యోతిషులను మూడవ దెబ్బియము వైశ్యము 35,000 నుండి యుగక్రొవించి. జ్యోతిషులు ప్రవేశించిన ప్రతిష్ఠలములలోను 17,000 నుండి జన్మనాలను 5000 నుండి దెబ్బియములు మట్టుకే తాళి నొడిచిందమండిరి. వెత్తునగని జన్మముల కొంటలలోని కింగులదే, కొడవలతో గడ్డికొనినట్లు, కొనివేయబడుచుండిరి. క్రతువులు సామీప్యమునకు వచ్చిప్రభు బలైపుసోట్లను తినుచుండిరి. అనేకపర్యాయముల దెబ్బియను సేనానామకులను తిమిమై నికుల యనియి

యుద్ధ సం గుళము నణచి వేయ వలసి వచ్చుచుండెను. జ్యోతిషులను కొంటలప్రసాదానము వాతకు గానిచ్చి అచ్చటకెరిగి గులను వర్షపాతము వలె దెబ్బియములు కరిపించిచిద్వంసము చేసిరి. ఒక్క బాల్బోన్ కోట ప్రక్కన వేరిన జ్యోతు శకములవత్తు నాలుగుడుగు లయి యుండెనట! ఇచ్చట భంగపాటు నొందిన జన్మను సేనాని ఎట్టి గతుణమును లేని లీజా పురజనుల గృహముల మీద పెట్టులను విడువ ప్రాగంభించెను. కాంతజీవనులగు పురజనులిందుచే

చాలమంది చంపబడిరి. కాని పురజనులు భయభ్రాంతులు కాలే దనుటకు నొక్క యుగావగణము చాలును. బుధవాంసునాటిగాత్రి కిరగి ధ్వనులతో నగరమంతయు ప్రతిధ్వనించు చుండగా లీజా విశ్వవిద్యా లయము పాను పానుసాంకస్యంక పగిలులను కాంతియతో జలైపుచుండిరి. మగునాడు జ్యోతుల బలము కృద్ధియయినది. వారు కురిపించిన కింగిగుండ్రకు మిగిలేలేక. దెబ్బియము సేనాధిపతి జనరలు లీమెన్ నగరము చుట్టునున్న కంజెల నన్నింటిని తుపాకి నందు పెట్టించి ధ్వంసము చేసెను. కింజ దైత్యులు నందియు మ్యాజునడికి ఎడగు భాగమునకు పిసికొని వెళ్లెను. ఇట్లాగో కండ్లకు గంటలు కట్టబడిన

యొక జన్మను సేనాధికారి జనరలు లీమెన్ గాల్వద్దకు జనరలు ఎయ్యకుగారి సంజేశమును దీసికొని వచ్చెను. ఆ యువ్వోగి కొంటలను జన్మయలకశము చేయవలసినదనియు, అధిక వష్టయను దెబ్బియములు పొందుటకలన భాగ మేమియు లేదనియు, అందుకు సేనాని గొప్పప్పదని నగరమును కొంటలను సముచితు మట్టడించుట ఆనగంబులకు ప్రాగంభముననియు తెన్నెను. జనరలు లీమెన్ గారు ఆని స్వాగృహగమునకు దగిన జవా నొసంగెను. “కొంటల సేనెప్పటికి నశము చేయను. పట్టణము గతియా దానినై త్రోవ దానినై.” అంటు జ్యోతు సేనాధికారి వచ్చిన విధమును సరిగ్గా లీ సోమెను.

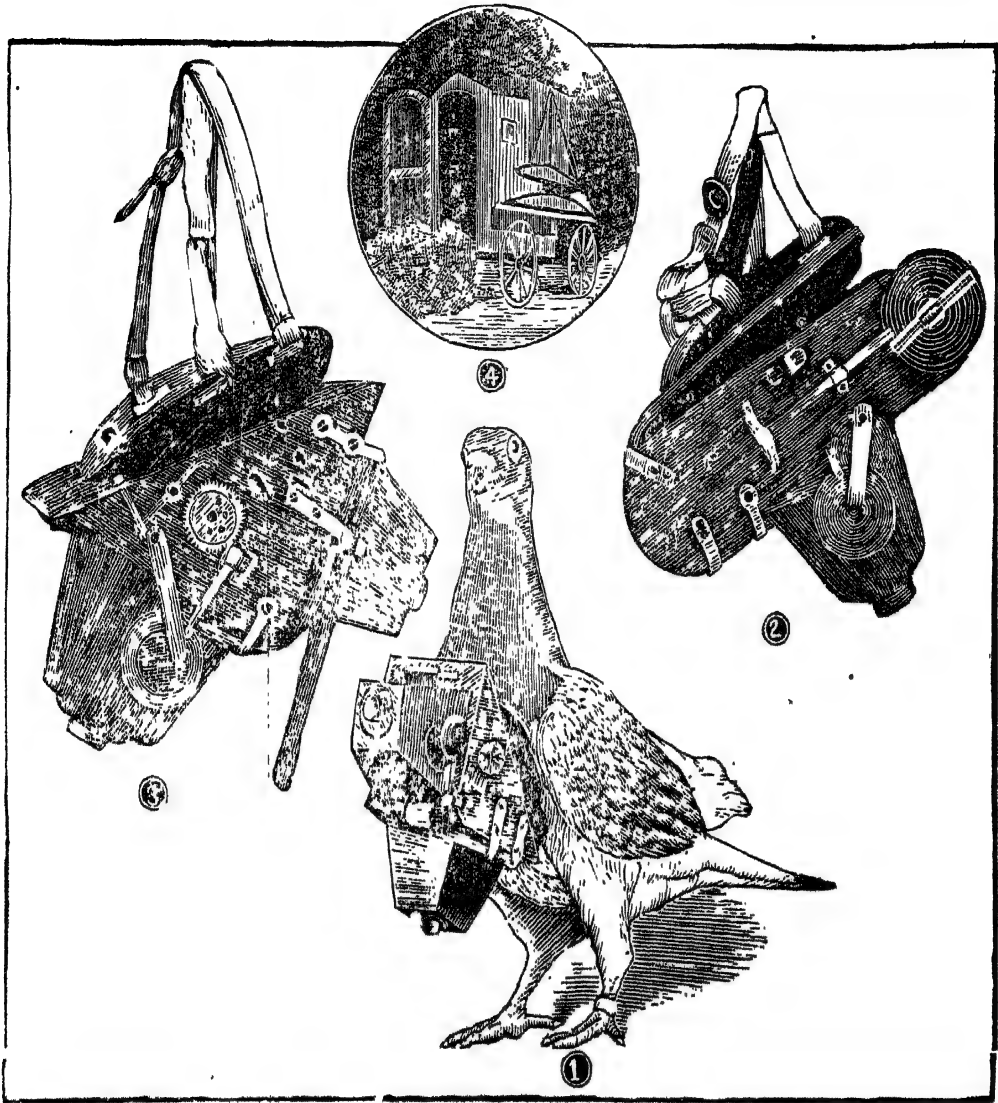

సేనాధికారి వచ్చిన విధమును సరిగ్గా లీ సోమెను. కొంటల పురవాసులయొక్క కింగిధా గలు పురసెను. వారి కిచ్చుముల వగనాతీ యెను. అనేకంబు నిండు పాపముగాను ప్రీతి యయి నది. అనేక సంపాదములు పట్టణములతో చుట్టబడినవి. అనేకముల కింగియి వచ్చి నిగ్రహి లేని వాగునొక అవత్తు కు ఒట్టి. నాలుగు కింగిముల ప్రీయు ముఖ గీతము గలిగిన నకల సంకోపములతో నున్న ప్రజలిదినమున నిరాధానులయిరి. రమణీయంబయి పిల నిల్లుమన్న లీజానగరము గుర్వాసలతో

కొంటల గజములు

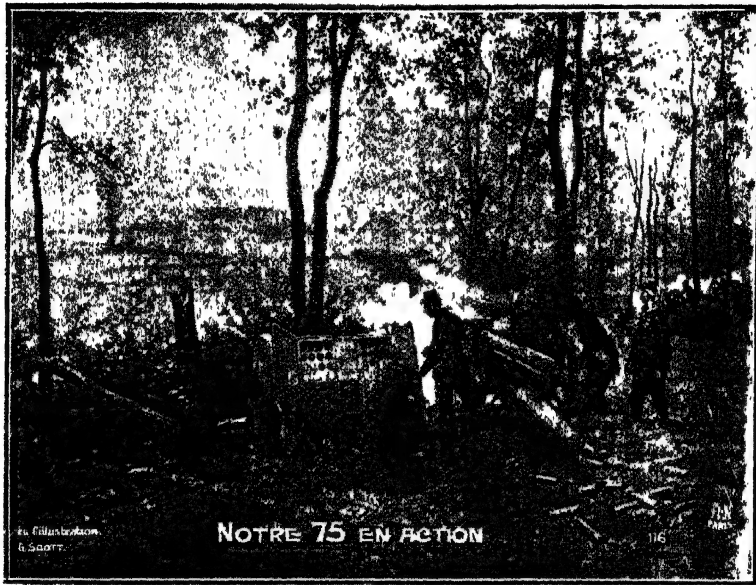
కొంటలు-కొంటలనుండి కొంటలకు దూరము

నిండి శృంగారవాటికవలె దోమచుండెను. కుద్రవాసమునాడు 11-క్ర గంటలకు ఎవరి పీనుగలను వారు సాటిపెట్టుటకయి 24 గంటలు యుద్ధమాపవలసినదని ఎయ్యకుగారు కోరిరి. ఇప్పటికి 25,000 నుండి జన్మములు వచ్చిరి. ప్రతి దెబ్బియము వైనినికిని ముగ్గురు జన్మమునై నికులు చచ్చి పడియుండిరి. ఒక్కోసోజా యుద్ధ మాపవలసినదని యడుగుటకు నిజ మగుకాగరము జన్మవైనికుల కాచారము లేక కడుపు మండుచుండునట. జన్మసినుండి భోజనపు వేగములు సకాలమునకు రాలేదు. కాని చుట్టుప్రక్కలనున్న దెబ్బియము గ్రామములు జన్మయలకు అన్నము పెట్టి ఆకలి దీర్చిరి.

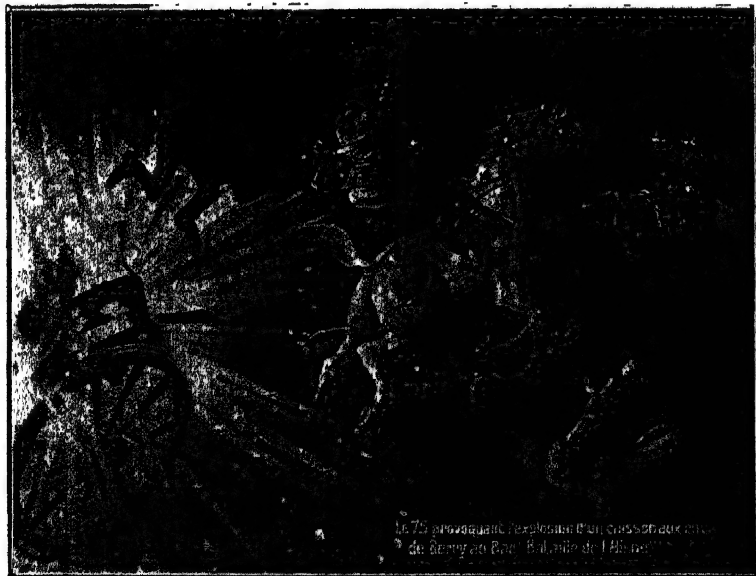
యుద్ధసమయములందు పాపురములను వాస్తవ నంపుటకు శిశువుల గుట్టును కనుగొనుటకును బంపువాడుక గలదు. పాపురములను పెంట్లను లీసికొనిపోయి మూడు నాలుగు వందల మైళ్ల దూరమున వానిమెడలో చీట్లను కట్టి నడచిన నవి స్వల్పములు జేరును. ఆయుత్తరమును జదువుటవలన స్వపక్షపు స్థితి తెలియును. శిశువులగుట్టును గనుగొనుటకై పాపురములమెడయందు ఫోటోగ్రాఫులను తీయవచ్చుట గట్టదురు. అవి మిక్కిలి చిన్నవిగనుండును. వానికి స్వతస్సిద్ధముగ బొమ్మలను దీయి మరల మర్పబడియుండును. షిట్ట యెగురునప్పుడు రెండుమూడునిమిషములకొకసారి ఫోటోపడును. ఆ ఫిలుమునుండి ఫోటోలను తయారు చేయుటకై సం 4. సాధనము చేయబడినది. ఇట్టి సాధనములను జర్మను వేగులవాండ్రు పరదేశములలోని రహస్యములను గనుగొనుటకు వాడుచుండిరని ప్రతీతిగలదు. కోటలమీద నెగిరెడిపాపురము లిప్పుడు కాల్పి చంపబడుచున్నవి. సం 2. కామెరాలో క్రింది వస్తువులు మాత్రము ప్రతిబింబించును. పాపురముమెడయందున్న కామెరాలో క్రింద నెడుట నున్న వస్తువులు ప్రతిబింబించి బొమ్మలేర్పడును.

THE FAMOUS FRENCH 75 MILLIMETRE GUN

క్రొందివాది గుర్రసిద్ధమైన 75 మిల్లిమీటరు కింగిలో
గుండెనుకూర్చి విద్యుత్తు కేసులు

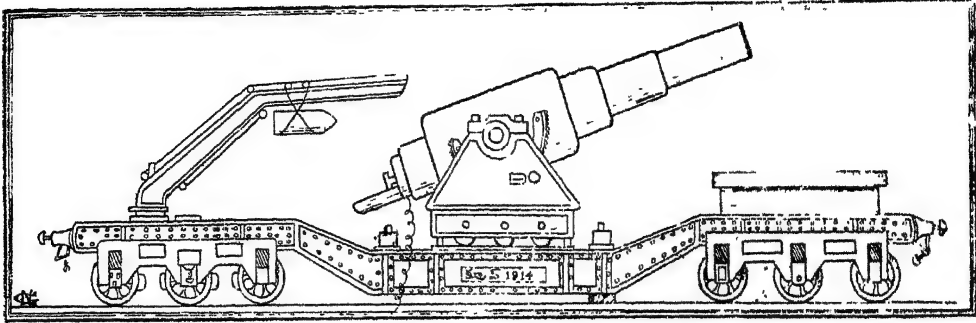
A GERMAN GUN DESTROYED BY 75 MILLIMETRE

విక్రయములలో యాదానికి ఒక జన్మనుకొనినది
అశ్వములను, పైనికలను ధ్వంసము చేయుట

ఈ 75 మిల్లిమీటరు కింగిని క్రొంది కీల్బగ్ ఆని పిలిచెదరు. దీనికంటె త్వరితముగా గుండ్లను పేల్చు కిరంగి యూరపులో మరెవరికినిలేదు. గుండువిడువబడగానే ఇతరకింగులవలె యిది వెనుకకు ముందుకు కదలదు. ఇతరకింగులలోవలె ప్రతి మూడు లేక నాలుగుగుండ్లనుకాల్చినతరువాత వానిని కూర్చవలసినపనిలేక ఒక్కపర్యాయ మనేకమును కూర్చి యుంచవచ్చును. ఈగుండ్లు గాలిపెద్దవి ఒక్కటన్ను బరువుండును. 6 అడుగులకు తక్కువగాకుండ పొడవుండును. 8 మైళ్ళదూరము పొంగగలవు.

THE 42 C. M. KRUPP HOWITZER

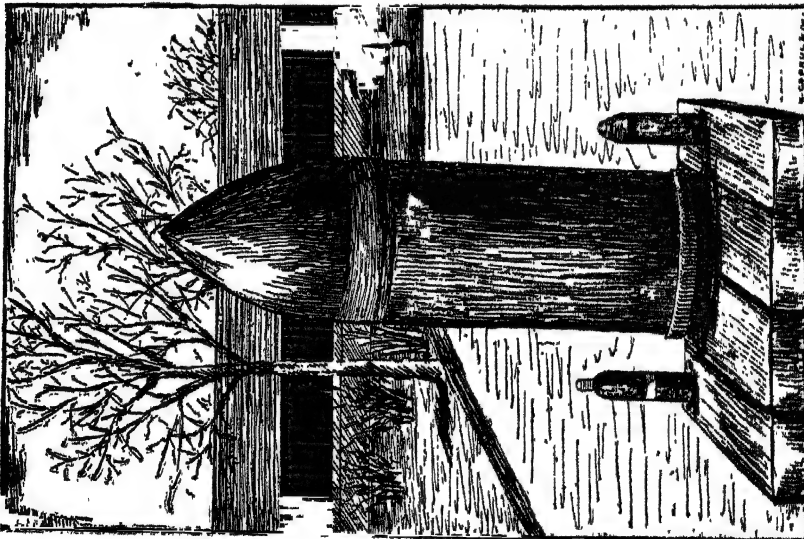
42 సెంటిమీటర్ క్రప్ హవీజర్ ఫిరంగిని రైలుగొడి పెట్టిపంపుట

IN ACTION

వేగవంతముగా ప్రయోగము చేయుట

A SHELL FROM 42 C. M.

గ్రేట్ గ్రానైట్ ఫాబ్రిక్ యొక్క

జగ్మము 42 సెంటిమీటరు ఫిరంగినుండి ప్రయోగింపబడిన యీ రాక్షసిగుండు (సాధారణముగా ఒక మనిషియొక్క) 5 అడుగు ఎత్తున, 7½ మైళ్ళ దూరమునుండి వచ్చి వర్షకాళివర్ష పడినది. కాని బ్రద్దలుకాలేదు. దీని బరవు ఒక్కటమ్మట 188 రతులు కట్టువగా నున్నది. ఇది ఫ్రెంచివారి వశమునందొప్పుడున్నది.

చెప్పిరి. కావలినంతవఱకు దోచుకొని ఆగ్రామమును ఈనవనా గరకులు వదలిపోయిరి. ప్రజలును వీరి బాధలను పడఁజాలక కొద్ది పాటి జగ్గము గట్టుపు దళముగాని వైసికులుగాని చేతిలో చిక్కి నప్పుడు దెబ్బయనులను వారిని తగినరీతిని పగాధనించు చుండిరి.

డినాంటు, లీజు, లోవేన్ యుద్ధము

లీజుపట్టణము పడినను కోటలన్నియు వశము కానందున జనరలు ఎమ్మిక్ గార్డు పురబహిర్యాగమున నివసించుచుండిరి. 14వ ఆగష్టు లేదిన ఫ్రెంచివైస్యములు దెబ్బయనుల సహాయము వచ్చుచున్న వనియు, వారివారి యుద్ధోగియులు యుద్ధక్రమమును గురించి పరిష్కరించుకొనిరనియు తెలిసినది. 13 ఆగ్స్టుకొరలు (కొను అనగా 40,000 పైకులు) ఫ్రాంసును వదలి దెబ్బయము రక్షణార్థమై వచ్చుచున్నారనియు వదంతులు పుట్టెను.

డినాంటు యుద్ధము

దెబ్బయములోని ఈ డినాంటుకును ఫ్రెంచివారి సరిహద్దు గ్రామముగు గివెట్కును దూరము 14 మైళ్లు మాత్రమే. ఇది మ్యాజునది కుత్తమున నున్నది. ఇచ్చటికి కొంత ఫ్రెంచిసేన కంపంబడెను. ఇంతకుముందు దిచ్చటనున్న దెబ్బయముసేనకు సరియైన తుపాకులుగాని ఫిరంగులుగాని లేవు. జగ్గమును 15వ ఆగష్టు లేదిన మ్యాజునదికి క్రిందిభాగమున దాటి నామూరుమీదికి వెళ్లగలయునని ప్రయత్నించు చుండిరి. ఫ్రెంచివా రాకస్థితిముగాని దోచుట తాకబడినను ప్రార్థనతో పోరాడిరి. ఒక ఫ్రెంచిసేన అరగంటలో నాలుగు మయిళ్లు పరుగెత్తుకొని వచ్చెను. ఫ్రెంచివారు జగ్గముల పతాకమును గురిపెట్టి కాల్చి పటాపంజలు చేసిరి. ఇచ్చట ఫ్రెంచివారికి తాళజాలక డినాంటు కొకమయిలు పంపుగా నదిని దాటుటకయి జగ్గములు వెళ్లుచుండిరి. ఇచ్చట తాత్కాలిక వారధి కట్టి దాటుచున్న జగ్గములు ఫ్రెంచివారి ఫిరంగులకు సరియైనగురి యయిరి. వంటెని ముక్కలుముక్కలుగా చేయబడెను. అనేకులు శత్రువులు జలమరణమును బొందిరి. కాని మధ్యాహ్నము రెండుగంటలకు జగ్గములు డినాంటుపట్టణమునే ముట్టడించిరి. వారిని ఆవుట కడరికిని శక్తి లేకపోయెను. ఇచ్చట ఫ్రెంచివారి అరపటాలము యోడింపబడెను. దుర్గముపయిని జగ్గములు తమ పతాకమును పాతిరి. దుర్గమునుండి మెషీను గన్నులకు ప్రయోగించి నిరపరాధులగు పురజనుల ననేకులను చంపిరి. ఇంతలో ఫ్రెంచివారికి కావలిన సేన మోటారు బండ్లలో రాగా సాయంకాల మయిదుగంట లగునప్పటికి నది కిరు పార్శ్వములను నతి తీవ్రముగా జగ్గములకును, ఫ్రెంచివారికిని పోరు జరుగుచుండెను. దుర్గముమీది జగ్గముపతాకమును రెండుపర్యాయములు గురిపెట్టి కొట్టి ఫ్రెంచివారు ఆకసములో నెగురునట్లు చేసిరి. ఫ్రెంచి 15వ నెంబరు ఫిరంగులు శత్రువులను భస్మముచేయుచుండెను. జగ్గమువారి 7వ కొరు(40,000 పైస్యము)రెండుగా చీల్చబడి ఒకటి గివెటుప్రక్కకును రెండవది అస్సేప్రక్కకును పరుగెత్తెను. సాయంకాలము 7 గంటలకు డినాంటులో శత్రువులు లేరు, బోవెన్సు

నీ సేగ్రామములకు మధ్యనున్న నదీతీరమునందు జగ్గముసేనుగులు 8000, లెక్కింపబడినవి. సుప్రసిద్ధమైన కెయజుగారి ఇంపీరియలుగాడ్డు ఈయుద్ధములో నానుమాతావళిప్తు మశ్యెను.

లీజుకోటలు పడకుండుట

ఈకోటలు జగ్గముల వశము కానందున జనరలు వాన్ ఎమ్మిక్ ఆత్మహత్య జేసికొనెనని వదంతులు పుట్టెను. లీజునకు కొంతదూరము దుండి 41,000 జనసంఖ్యగల సెరెంగునద్ద కఠినయుద్ధము జరిగెను. జగ్గములు రూడూ సెరెంగునద్ద ఫలముచుండి తరుచుబడిరి. ఇచ్చటనే 71వ జగ్గము కాల్చులమునకు సేనాధిపతియగు బ్రిన్స్ విలియం ఆఫ్ లిప్పి గారును, ఆయన పమనాలుగువత్సరముల తనయుఁడును కీర్తిశేషులయిరి. లీజు సేనాధిపతియగు లీమెన్ గారికి ఒక పెల్లురలన గాయము తగిలినను మడతవర్పులో కూర్చుండి యుద్ధవిధానమును నడుపుచుండెను. ఈ పట్టణమున కంటకును ఫ్రెంచి వైసికెంటు గారగు పోయిన్ కేసుగా రింత హైకోర్టువాములతో బోరినందునకయి క్రాన్ ఆఫ్ ది లీజియన్ ఆఫ్ ఆర్ అను గౌరవమును నొంగి సన్మానించిరి.

యుద్ధవృత్తి

డినాంటుయుద్ధమునాటికి దెబ్బయములో స్థితి యీధముగా నుండెను:—లీజ్ కోటలుకొన్ని శత్రువుల వశ మింకను కాలేదు. నామూరుమీది జగ్గములు వెడలలేదు. మ్యాజునది ప్రాంతమును ఫ్రెంచి వారిప్పుడే మాపిన సాహసమును బట్టి గొప్పగా సహాయులగుదురను నమ్మకము కలిగినది. అంతెప్పుడు అభేద్యమయిన దుర్గముగా బరిగ్రహింపఁ బడఁచుండెను. ఒకవేళ జగ్గములు ఈ కోటను సమీపించినను కాలవలను దెరచి నీళ్లలో ముంచివేయవచ్చు నను ప్రార్థనము దెబ్బయనులకుండెను. బ్రుసెల్సుముఖ్యపట్టణము కోటలను గలదికాక పోయినను, దానికిని శత్రుసేనకును మధ్య, దెబ్బయను సేనలో నతి పరాక్రమవంతమయిన పటాలము లున్నవి. ఇంగ్లీషువారును దెబ్బయనులకు సహాయము చేయుటకు వచ్చుచున్నారు. కాని తత్కాలము జగ్గముల ఉగ్రము ఆపఁబడినను అనేక లక్షల వైస్యమును దొట్లించగల శక్తి వారికి గలదని దెబ్బయనులు చక్కఁగా గుర్తెరింగి యుండిరి.

జగ్గముల విజృంభణము

మ్యాజునదిని నూతనసేనతో హైదర్దాదాటి లీజు, నామూరులకు మధ్యనున్న దెబ్బయను అక్రమసేనను పారదోలి 2 లక్షలమంది జగ్గము వైసికులు భస్మమున బ్రుసెల్సుముఖ్యపట్టణమును పట్టుట కయి చనుచుండిరి. జగ్గముసమూహములముందు నిలువఁజాలక అతి పరాక్రమముతో బోరినను, దెబ్బయనులు పెనుకకు తగ్గిపోయిరి. గీటు బెల్జునద్దను, బూడింజ్కోనద్దను అక్రమవైసికులకు పోరు జరిగెను. రణరంగములరమ్మై పొడవుండెను. కాని శత్రుసేన అత్యధికమగుటవలన దెబ్బయనులు చాల సేపు పోరి, గొప్పపచ్చమును గలిగించి మరింత పెనుకకు తగ్గిరి. తరువాత డిస్ట్రి, ఏర్ హెట్, టిర్నమాంట్, లావేన్

చెల్వీయను అగ్రస్థ పైకివల 'గట్ట' రైల్వే కర్త సుబ్బయ్య గారు

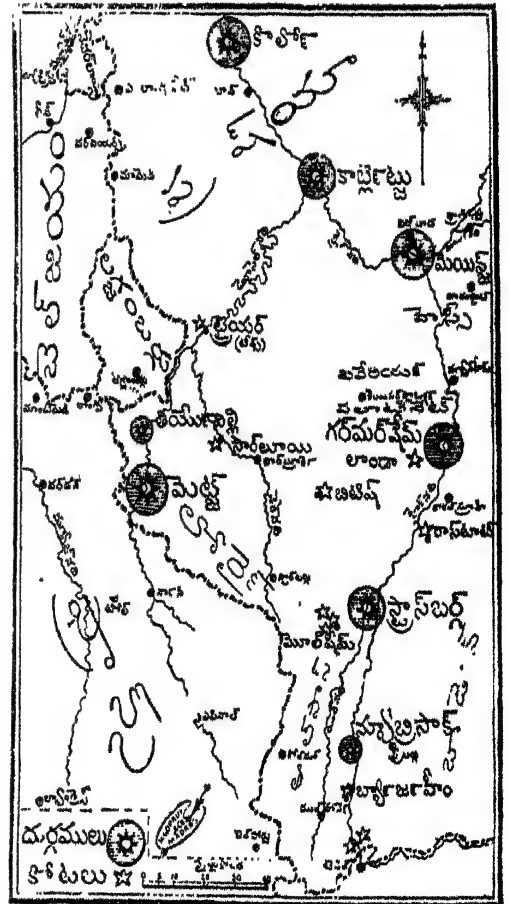
పటానుల మీద ఎడతెగక జగ్గము ఫిరంగుల ధార కురిపెను. టిల్ల మాంట్ బ్రు సెల్సుకు 28 మైళ్ల దూరమండేకలదు. ఇచ్చట ఫోగ మయిన యుద్ధము జరగినది. మంగళవారమునాటి రాత్రి ఎనిమిది గంటలకు నిప్పుంటుకొని టిల్లమాంటును, ఒక్కగంట పిమ్మట డిస్ట్రీకును మండపాగెను. అనేక గ్రామములు చుట్టు ప్రక్కన తగులబడినవి. కాని యుద్ధము జరుగుచు నే యుండెను. తరువాత చెల్వీయనులు లావేన్ నగరము వఱకును పారిపోయి అచ్చట యుద్ధ మున కుప్పకొనుచిరి. ఈ యుద్ధములో మూడవచెల్వీయము సేన 600 భుంది దిగంతముల వఱకును ప్రఖ్యాతిని గడించిరి. ఈ గుఱిపుదళము 10000 జగ్గము కాల్బలము మీద దుమికి పెక్కువందలను చంపిన తరువాత ఏడుగురు తప్ప మిగిలిన వారందరను వీరస్వర్గమున కేగిరి.

ఆరాత్రి పెక్కుమంది జనులు దిక్కులేక బ్రు సెల్సు నగరము నకు బోవ మొదలిడిరి. చెల్వీయము రాజు ఆల్బర్ట్ గారు ఒక్క అంగ రక్షకునితో తమమోటాయబండి నెక్కి పెక్కుతావుల దిరుగుచు జనులకు ధైర్యమును బురికొల్పుచు, వైస్రము ప్రాణ ముండువఱకును పోరాడునట్లు చేయుచుండిరి. ఒక వైనికుడు శ్రీవారిని "మహా రాజా" అని సంబోధించగా వారి చేతిని బట్టుకొని చిఱువవల్పు నవ్వుచు న న్నట్లు పిలువకుము. మన మందఱుమిప్పుడు చెలికాండ్రము. నన్ను "ఆల్బర్ట్ అని పిలువుము" అని శ్రీవారినిన ఘోషించి దేశపుంతట నెట్లో తెలిసి వారియందు ప్రజలకున్న

ప్రేమ చరిత్ర వృద్ధియొచ్చెను. లెఫ్టినెంటు హెన్రీ-స్ట్ర అను నతడు ఫిరంగులతో నెను పైకివల తమమోటాయబండిని ప్రతియుద్ధము మెట్ల పుట్టెను వైనికులను ముదాపిటకయి యాంధ్ర సుమారు చెల్వీయమందిని నొక్కడే యిట్లు సుస్పృహయు.

ఆల్బర్ట్ లాకైన్

ప్రాన్సుమీది దాడువేలటలకు బోన్సులకు గొడుగు ముట్టు కలవు. మొదటి నుద్దము ఉత్తరమున బ్రియము, లక్సెంబర్గ్ లకును, దక్షిణమున స్వీట్జర్లకును ఉభయ ప్రాంతములను వారి హద్దుగానున్న కంహంబిల యిల్ల సాహసభూమి. కంహంబిలము చెల్వీయములో ప్రాన్సుని ఉత్తర ప్రాంతము నాక్రియమిగిలెను. కాని యారెడువందల చుట్టల సహద్దులలో ప్రతి యిప్పుని మయిల్లకును ఉభయములకు పోటలను ప్రతివాని కట్టిరి. ఈపోటలలో కన్స్, టూల్, ఎమనాల్, డెల్ఫోర్ట్ లనుపేరి ఒకటి క్రింద నొకటి గలవు. వీనిలో 10 లక్షల వైస్రము నకల యుద్ధవడికములతో జూన్ లెల్లి వచ్చినయడల ఓటమిటకయి సర్వసిద్ధముగా నుండెను. ఒక పోటను నింకొక పోటకును గద్దెనున్న స్థలములో జగ్గములు పోవు సేతు పోలనల దూరము పొగగల ఫిరంగులు బుంబబడినవి. ఇచ్చట

రెండి, బర్గున సరిహద్దులు. వానియందలి కోటలు

మ్యూజియం దాటుట మరియొక పెద్దయిబ్బంది. దేశప్రకృతి దం
డెత్తివచ్చు వైద్యమునకు గొప్ప ఆటంకములను గలిగించునట్టిది. ఈ
పేజిలోని మ్యూజియం జర్మన్ ప్రాంసు సరిహద్దులు, వానిమందు

గల కోటలు, ఆల్
సేస్ లోరైన్ రా
ష్ట్రములు చూడ
నగును. ఈ మార్గ
మును 2 ట్రైన్ యెడల
స్పృత్య వు నోట
బడుటయేయని జెల్లి
యము త్రోవను ఒక
పుటకయి జన్మములు
నిశ్చయించిరి. జెల్లి
యమునకును ప్రాన్సు
నకును మధ్యనున్న
సరిహద్దులలో కోట
లు గట్టబడలేదు. కార
ణము శత్రువులుముం

దుగా జెల్లియనుల నోడించు అన
గన ముందు నియు, ఇంతలో
ప్రెంచి వైద్యములను సిద్ధము
జేయుటకయి కాలముండనియు
ప్రెంచి ఇంజనీయరులు కొలంచు
టయే. అదిగాక జెల్లియముమీద
ఎవరును పడకూడదని యొడం
బడిక జ్యోతు ప్రభుత్వమువారు
సంతకముతోగూడ నుండిరుగదా.
ఈ యొడంబడికనే పనికిమాలిన
తాగితనుని జ్యోతు ముఖ్యరంగ్రి
గారు త్రోసివేసిరి.

44 సం.ల క్రిందట ప్రెంచి
వారి నోడించి, ప్యారిసును పట్టు
కొని, గొప్పకప్పమునుగొని, ఆల్
సేస్ లోరైన్ జిల్లాలను జర్మనులు
ప్రెంచివారివద్దకుండి తీసికొనిరి.
కాని ప్రజల సానుభూతియు,
ప్రేమయు ప్రెంచివారి మీదనే
చెదరకుండ నుండెను. వీరిని జ్యో

తులనుగా జేయుటకు జర్మన్ ప్రభుత్వమువారు చేసిన ప్రయత్న
ములు భాగముగా ఫలించలేదు. ఈ జిల్లాలను తిరిగి సంపాదించుటకంటె
తక్కువ వ్యయోపరమావధి లేదని ఈ యంతర్యామునండియు ప్రెంచి

వారు తలంచుచునే యున్నారు. అందుచే యుద్ధము ప్రారంభము
కాగానే ప్రెంచి సేన లీజిగ్గాలలోనికి ఆగస్టు 7 వ తేది శత్రువారము
రాకు పంపబడెను. జనల యానందమునకు మితిలేదు. ఆవాలగోపా

ఆల్సె కిక్కులో ప్రెంచి సైనికులు శత్రువుల బొమ్మలతో బొమ్మలు

లము ప్రెంచి వైద్య
మును జూచినప్పడు
వెల్లి కావలించు
కొనిరి. ప్రెంచివైద్యక
సరిన్ని గృహముల
మీదను నెగురు
చుండెను. కాని పంప
బడిన వైద్యము గొ
ప్పదికాదు. 6000లకు
మించి యుండదు
మొట్టమొదట వీరు
3000 ప్రజలు గల
ఆల్సె కిక్కుకు
వెళ్లిరి. అచ్చటనున్న
జర్మనులు 7000

ఆల్సె కిక్కులో ప్రెంచి వారు శత్రువులను కట్టములకు బాంధులకయి ఎగురుట

వంచి వైద్యముతో పోరాడిరి.
ప్రెంచి వైద్యమును ఆపుదనుకను
నివానాయలను కీలుపడలేదు.
బ్యాంకులతో ద్వంద్వమునకు
గి అక్కలను బట్టిములతో
పోడిచి చంపిరి. వీరి కిక్కుట ఆకా
శమున నెగురుచు తీవ్రమైన లున్న
వైపున నుండుటలు గాల్పుట
కయి గురిని యొక యొక
ఆకాశమోము చాల సహాయము
చేసెను. ఈపమానము గురివెట్టి
జ్యోతులు కాల్చిరి. అది క్రిందికి
బరిగినను తిరిగి నాకంగమున కెగుర
గలిగి తప్పించుకొని జెల్లియముకు
గురితీరముగా చేసెను. జ్యోతు
లప్పుడు వెలుకకు దగ్గిరి. వారు
నాడు ప్రెంచి సేన మార్గభ్రష్ట
మందున్న కొద్దిపాటి జర్మన్ సేనల
నోడించుచు సాయంకాలము రెండు
లకు ముల్తై సుపర్త్తమును జేరెనది.

కాని ముల్తై సులో బ్రవేశించిన ప్రెంచి సేన 2 హృద్వల్లను గుటకలన
నూర్ బెయిసాక్ కోల్తారులనుండి వచ్చిన జర్మన్ సేన మరునాడు
రాత్రి వారిని నగరము నిడిచిపోవునట్లు చేసెను.

వోన్ జన్ ప్రాంతమున నయిదిగవములు ఫ్రెంచివారు పోరి ఆల్సేను మాగాణములకు మార్గములగు కనుమల నన్నింటిని పట్టుకొనిరి. ఫ్రెంచివైద్యముల వెనుకభాగముమీదపడినయెడల ఆల్సేనును వదలునట్లు చేయవచ్చునని తలచి పేజ్ కోటను పట్టుకొనుటకయి జర్మనులు సేనను బంపిరి. ఒథయిన్ నడినద్ద జర్మనులు ఫ్రెంచివారిని పరాజితులను గా జేసి కనుమలనుండి తరిమిరి. క్రొత్తవైద్యమువచ్చుట వలన మరునాడే ఫ్రెంచివారు యుద్ధమునకు గడంగి జర్మనులను పూర్తిగానోడించి 1000 మంది ఖయిదీలను బట్టుకొనిరి. ఆగస్టు 12 మొదలు 14 వఱకును బాల్కుంటు, సైరే, ఆల్టికర్టులనద్ద తీక్షణమయినపోరు జరుగెను. ఇచ్చట జర్మను లోడిపోయిరి. వోన్ జన్ మార్గములన్నియు ఫ్రెంచివారికి తిరిగి వశమయ్యెను. వీరు వైద్యమును తిరిగి ఆల్సేనుకు జనరల్ పా గారి యధ్యక్షతక్రింద పంపిరి. జెలోస్

ర్మనుండి వెడలి, ధాన్ నుండి 14వ ఆగష్టున జర్మనులను సాగదోలి ముల్హౌసుకు 12 మైళ్లలోనున్న థర్ గ్రామము నీయన పట్టుకొనెను. మరునాడు దన్ని మేరి గ్రామము వశమయ్యెను. కొన్ని దినము లీ ప్రాంత్యమున అటు నీయ జయుము సుమకూరుచు వచ్చెను. తరువాత దోర్నా మనద్ద జర్మనుల నోడించి పా గారు 24 కిగంగులను పట్టుకొనిరి. ఈ జయుమువలన ఫ్రెంచివారు జెలోస్ పుట్టు మొదలు కొల్మరుకఱకు దేశమున వశము చేసికొనిరి. ముల్హౌసు రెండవవర్గాయుము ఫ్రెంచివారికి లభించెను. ఆగష్టు 18 వఱకు జరిగినపోరులో ఆల్సేను తన్ను కనుమ మార్గములను, ఉత్తగ ఆల్సేనును ఫ్రెంచివారివశ మయిననని చెప్పవచ్చును. మున్ముందు జర్మను లెంతగోప్పవైద్యమును బంపి ఆల్సేను నెట్లు తిరిగి వశముచేసికొనినదియు చూడగలము.

సముద్రయుద్ధ ప్రారంభము

ఈ మహాసంగ్రామము ప్రారంభము కాకముందు మాడుసంక తగ్గరములనుండియు సముద్ర యుద్ధాంగుంత్రియగు విన్ స్టన్ చర్చిలు గారి యధ్యక్షతక్రింద బ్రిటిషు యుద్ధనావ లక్షముగా గట్టబడుటయే కాక ఏతాణమును యుద్ధము ప్రాప్తించిన అతాణమును సిద్ధముగా నుండునట్టి నరింపబడినవి. జర్మను యుద్ధనావ లాక స్మృతముగావచ్చి పడకుండుటకయి యన్ని ప్రయత్నములను చేయబడినవి. యుద్ధము ప్రకటింపబడగానే ఈ కాళాముం డెట్టిలోపములకును, అలగ్యమునకును ఆస్పదము లేకుండెను. జర్మనునావలు ఇంగ్లీషు నావలు లోగాని అట్లాంటిక్ సముద్రములోగాని ప్రవేశించుట తన్ను మార్గము లన్నియు మూయబడినవి. వయస్సును బట్టి చిన్నవాడయినను బుద్ధి సామర్థ్యమునందు నిరుపమానడగు సర్ జాన్ జెల్లికో గారు న్యూ సేనాధిపతిగా నియోగింపబడిరి. ఆయన బావపరదియు ప్రియమిత్రుడను నగు రేర్ ఆర్మిరల్ మాడన్ గారు ముఖ్యోద్యోగులలో మొదటి వాడు నేర్పజపబడియెను.

వర్తక మార్గములు

ఉత్తగ సముద్రమునందు నావలను బ్రిటిషు ద్వీపములను గా పాడుటకయి చక్కగా నియమించినతరువాత భోజనపదార్థములను, ఇతరసామగ్రియు, పరదేశములనుండి రావలసిన వర్తకమార్గములను కాపాడవలసిన పనిని అడ్మిర్లీటీ (నాకాంగళాఖ) వారు పెట్టుకొనిరి. ఇంగ్లీషువారి వర్తకనావలను ముంచుటకయి పంపబడిన జర్మను క్రూయిజర్లు బ్రెస్లాగో బెన్ అనునవి మధ్యధరాసముద్రములోను, డెన్ డన్ కారల్సు రూ అనునవి అట్లాంటిక్ మహాసముద్రములోను దిరుగుచుండెను. వీనిని ముంచుటకయి పెక్కు క్రూయిజర్లు పంపబడినవి. చైనాలోని కయో ఫా హోర్బులోనున్న స్క్వారన్ హోర్బు, సెయిస్సా, ఎమ్మెన్ న్యూరెన్ బర్గ్ క్రూయిజరులు తప్పించుకొని పాకిస్తాన్ వద్దను, ఒక వేళ పాకిస్తాన్ వయన వానిని పట్టుకొని యోడించుటకును బ్రయంపుయెద్ద ఖాతము, రెండు ఆర్మీ క్రూయిజరులు, రెండు లయటు క్రూయిజరులు,

అనేక గుయిన టార్పెడో బోటులు, రెండు సబ్మెరైనులు, ఆస్ట్రేలియా హారి బాటిల్ క్రూయిజరు, ఆస్ట్రేలియ లయటు క్రూయిజరులు మెల్బోర్న్ రను సిక్వీయను నవియు, వాని వెనుక అత్యంతపరాక్రమముగ నుండున జపాను ముద్దనావలన్నియు సముద్రములను గాచుటకయి రుండుడెను. ఇంగ్లీషు ముద్దనావ లన్నియు ఉత్తగ సముద్రమును, ప్రాన్స్ ను శ్రేగ దిశను గాపాడుటకయి యుండుటచే, ఫ్రెంచి నాకలన్నియు సుధ్యధరాసముద్రమును గాచుటకును, ఆస్ట్రేలియా నావలు పుర్రుగాటికు సముద్రమును వదలి మధ్యధరాసముద్రములో ప్రవేశపడుట కాపలాయుండుటకును నిర్ణయింపబడినవి. గవ్యవాహక బోల్టికనుము ద్రిములోనున్న 4 యుద్ధనావలు, 1 టార్పెడో నుండునవి, కొన్ని చిన్న క్రూయిజరులు డెస్ట్రోయరులు, సబ్మెరైనులు, అగ్గిన గుయిన నవ్వును జర్మనులకు తొందగ కలిగించుట తన్నున. మిత్రములవారి వారివన్న ఇంట్ నాకాబలము గుండు, జర్మను, ఆస్ట్రేలియనుల కంట బలము గలవో యీక్రింద పేరకంపబడినవి.

విభాగము	జి. బి. టి.	జి. బి. టి.	జి. బి. టి.	జి. బి. టి.	జి. బి. టి.	జి. బి. టి.
(1) డెడ్డాటులు	22	10	...	82	18	9
(2) బేటిల్ క్రూయిజర్లు	10	10	4	...
(3) డెడ్ నాటులు కానియు ద్వీప నావలు	88	18	10	61	22	12
(4) ఆగ్నేయ క్రూయిజర్లు	47	27	12	86	9	2
(5) లైట్ క్రూయిజర్లు	66	8	2	76	45	11
(6) డెస్ట్రోయర్లు	202	80	95	877	188	15
(7) టార్పెడో బోట్లు	106	158	25	284	80	58
(8) సబ్మెరైనులు	70	50	25	147	24	6

మిత్రములవారిని అన్నియు గలవి 1071

జర్మనులవి

మొత్తము 487

ఇక ఫిరంగులమాట విచారించెదమనిన 35 ఇంచి ఫిరంగులు ఇంగ్లీషు యుద్ధనావలలో 188 గలవు. ఈ శ్రేష్ఠమయిన ఫిరంగులు ఇంకొకరికి లేవు. 12 ఇంచి ఫిరంగులు మిత్రమండలికి 500 లును, శత్రుమండలికి 158 యు గలవు. 11 ఇంచి ఫిరంగులు శత్రువులకు 90 ఎక్కువగా గలవు. 4.7 ఇంచి ఫిరంగులు, 4 ఇంచి, 3.9 ఇంచి మిత్రమండలివారికి 302 అధికముగా గలవు. 65 ఇంచి, 6 ఇంచి 5.5 ఇంచి ఫిరంగులు శత్రుమండలికి 110 హెచ్చుగా నున్నవి. ఇటలీగూడ యుద్ధములో దిగుటవలన మిత్రమండలియొక్క బలము మిక్కిట మయినదని వ్రాయవలసరము లేదు.

యుద్ధము ప్రకటింపబడిన పదిదినములలో జర్మనుపశాకము నెగురివేయుచున్న సముద్రమునూది వర్తకనావలన్నియు ఇంగ్లీషు యుద్ధనావలచే ఒక్క ఫిరంగికాల్పబడకుండ బట్టుకొనబడెను. ఈపది దినములలోనే జర్మనీవారి ఎగుమతి వ్యాపారము అంతరించెను. కొన్ని

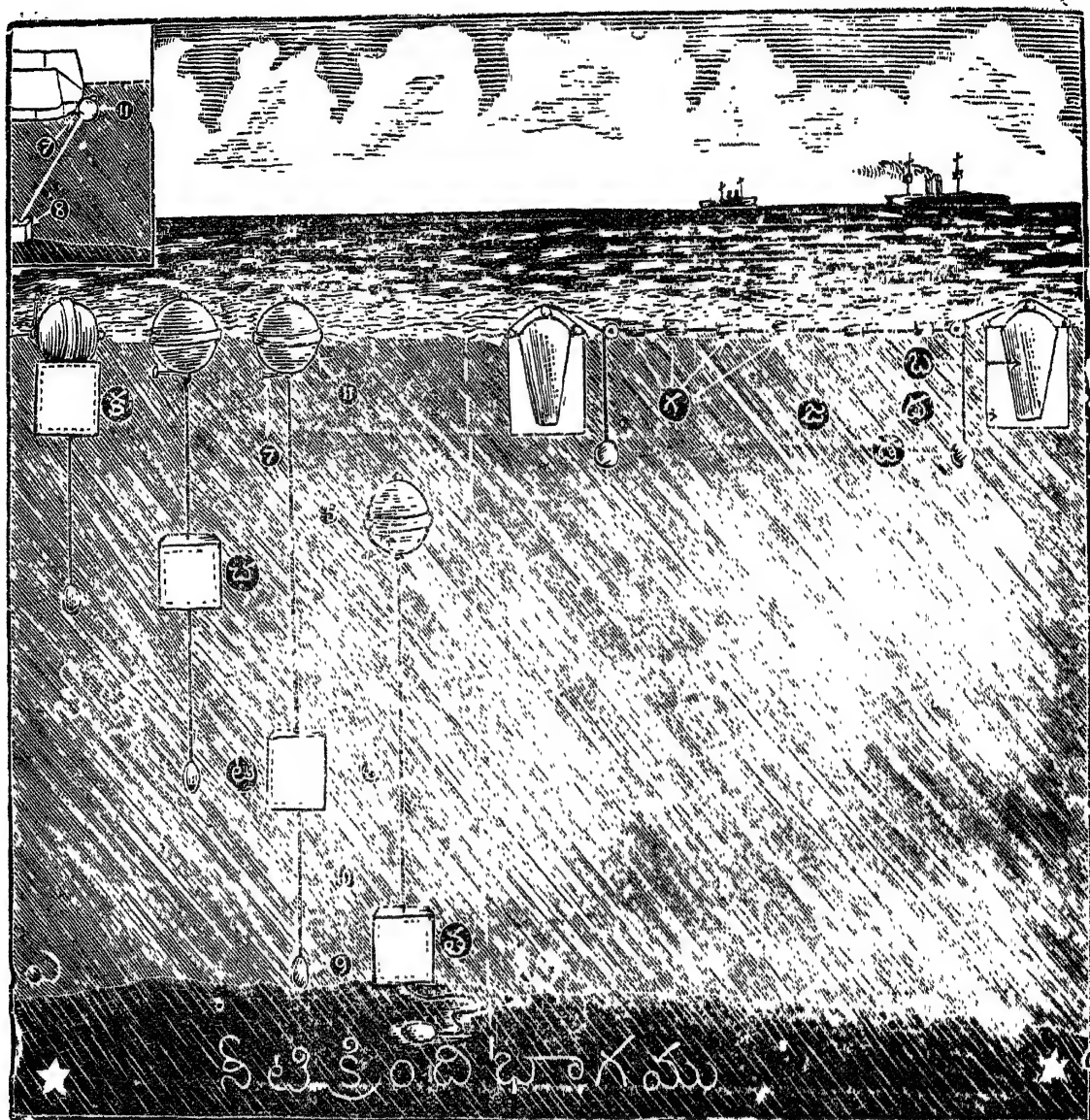
జర్మనువ్యాపారనావలు తటస్థదేశముల నౌకాశ్రయములకు బరుగై తి శరణుకొచ్చెను. జర్మనీవారికున్న యోడల మొత్తము 100 టన్నులకు మించినవి 2090. ఇంగ్లీషువారివలన పట్టుకొనబడినవి 129. జర్మను శత్రువులలో నున్నవి 738. బాల్టిక్, నల్ల సముద్రములలో నుంచబడినవి 71. మిత్రమండలివారి శత్రువులలో నున్నవి 166. తటస్థదేశపు శత్రువులలో శరణుకొచ్చినవి 646. లెక్కకురాకుండ 500 టన్నులకు వైగానున్న యోడలు 125. లెక్కలేని చేపలబోట్లు 353. చిన్న పడవలు మాయ మయినవి 381. జర్మనీవారి డ్రెస్ డెస్ క్రాయిజరు ఆగస్టు 5 వ తేదీన లూసిటానియ యను నావకు ముంద జూచెను గాని యది చిక్కలేదు. ఈలా సిటానియా యే తరువాత ఈ సందర్భము మేనెలలోన బెర్మరయ ను కలన ముంచి వేయబడినది. లూసిటానియాను సోదరినౌకయగు మారి టానియాను కాల్పునూక్రాయిజరు అట్లాంటిక్ సముద్రములో పట్టు కొనజూచెను గాని ఎ సెట్స్ క్రాయిజరునచ్చి దానిని రక్షించెను. ఆగస్టు

అమెరికా కంయున్ డ్ రాష్ట్రములకు గానలూయన్ నౌక యొక్క యోధులలోని ఒక నౌక

5 వ తేదీన సముద్రములో గనులను విచ్ఛలించిడిగా వెదకల్లుచున్న జర్మనువారి కొనిగిన్లూయి యను నావకు ఆంఖియన్ అను ఇంగ్లీషు లైటుక్రాయిజరు ముంచివేసెను. కాని ఆంఖియన్ యుద్ధకాకకు మరు నాడుదయమున కొనిగిన్లూయి వెదజల్లిన మందుగని యొకటి తగిలి యునికిపోయెను. ఇందలి నావికులలో 139 మంది శత్రు తక్కినవారు కాపాడబడిరి. ఆగస్టు నెలయంతయు జర్మనుయుద్ధనావలు బయలు దేరి యుద్ధమునకు వచ్చునోమోయని అంగ్లనౌకలు నోరుతెగచుకొని యుండెను. కాని యొక జర్మను అడ్మిరలు జర్మనుయుద్ధనావ లెందు రలన బోరాడవో కాగణముల నిట్టిక యుపన్యాసమునందు దెలిసెను. మనము హోరాహోరిగా ఇంగ్లీషువారితో సముద్రమునూది బోరితి మీన్నియోడిపోవుదుమనుట నిష్కరము. పోయిన నావలకు బదులుగా క్రొత్తనావలను కట్టుటకును, అవి ఈయుద్ధమునకు పనికివచ్చుననుట కును వీలు ఎంతమాత్రమును లేదు. సముద్రయుద్ధములో తక్కువ

బలముగల వనము ఓడిపోతిమేని మన సముద్రతీరమంతయు శత్రు వులచేత ధ్వంసముచేయబడి జర్మనునూమిషయిని మనశత్రువులు దిగి యుద్ధముచేయుట కవకాశము సమకూరును. మన యుద్ధనావలను కదల్చకుండ కాపాడుకొంటిమేని సంధి జరుగునప్పడు మనమాటలు ఆదరముతో ఆలకింపబడును. మన మప్పుడు బలహీనులముగా పలుక వలసిన యవసరముండదు. ఇందువలన సముద్రయుద్ధమునకు జర్మ నులు దిగక సమైగయునులచేత హాని కలిగింప వలయునని తలపెట్టి యున్నారు. ఆగస్టు 11 వ తేదీన జర్మనుసమైగయునులు బ్రిటిషు క్రాయిజరుగు బర్మింగ్హమును టార్పెడోవేసి ముంచుటకయి రాగా ఈ యుద్ధనావయు, కొన్ని బ్రిటిషుదేష్ట్రాయరులును వానికి సప్తము కలుగచేసి తరిమివేసెను. ఈరోజుననే జర్మనుసమైగయును 15 యు నెంబరుగలబానిని బర్మింగ్హము క్రాయిజరే సముద్రములో ముంచి వేసెను.

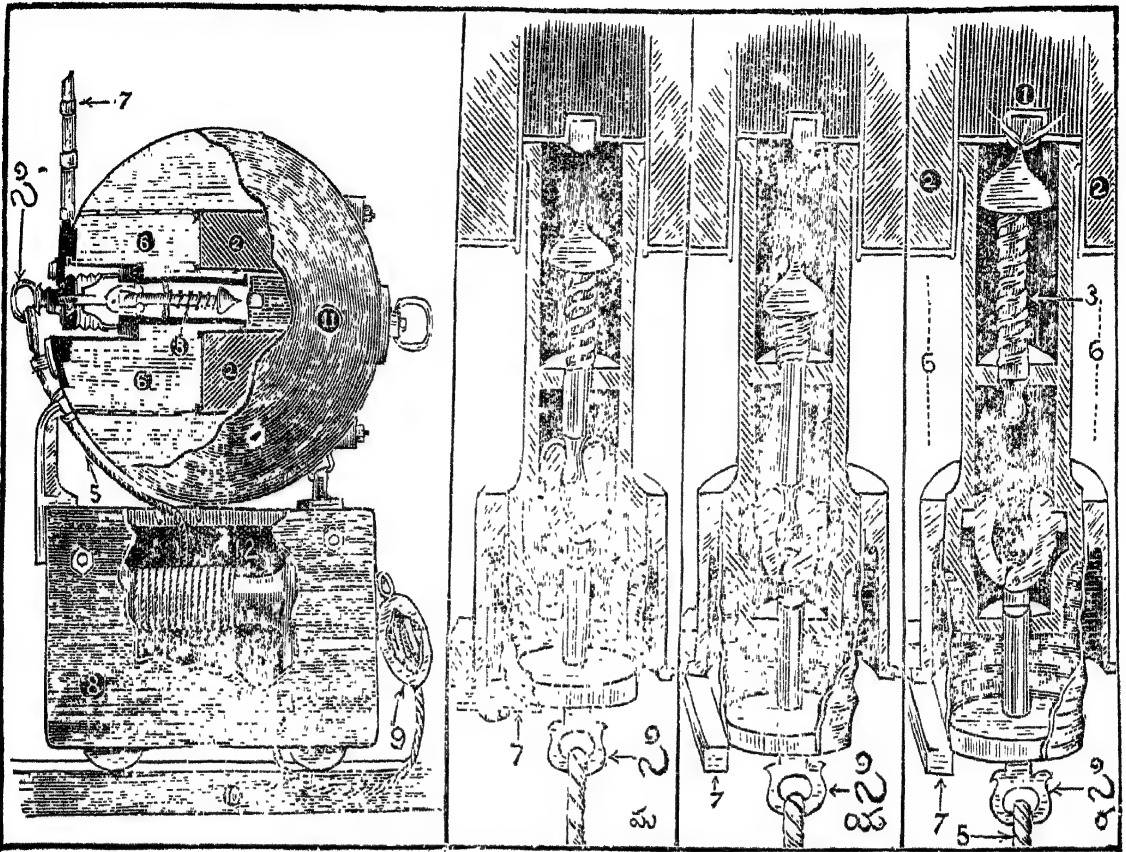
గమకము:—800 మొదలు 1000 రతులవరకు బరువుగలతుపాకీ దూదితోను యిది యితరమగు ప్రేలుడుపదార్థములతోను కేయ బడును. తరంగము లెంత తీవ్రముగానున్నను సముద్రపు వైభాగమునకు 9 లేక 10 అడుగుల లోతున నివి కదలక నిలిచియుండును. ఆహ్వా మున ప్రయాణము చేయుచుండు నావకు తగులగానే గంధకదావకమున్న యొక గొట్టము పగిలి లోపలనున్న ప్రేలుడుపదార్థము క్లోరేట్ ఆఫ్ పొటాషుకు విస్ఫుంఠించును. అది లోపలనున్న యితరపదార్థములకు సయితము విస్ఫుంఠించి వీడుగునంటి ధ్వనితో నానను బ్రద్బలపడును. హాస్యపులలో నెట్టబడు గనులు యింకొకనూదిరికూడ గలవు. నెట్టబడిన గనివయికి శత్రునావ రాగానే చూచి బిడ్డనుండి పిద్యుచ్చక్రితో గనిని ప్రేల్చి నానను ముంచుదురు.

ఎ. (క) పొగయోడనుండి ఆగ్నేయాస్త్రము వేసినపుడు లోపలిత్రాడు జారుటను చూపుచున్నది. (చ) క్రిందినున్న బరువు వలన లంగరునెట్టె క్రిందికి జారును. (ట) బరువు నీటియందు కేలను చేరుట. (ఠ) లంగరునెట్టెభాగమువలన బరువు బలముగ్గి మైన నీటి క్రిందికి జారుట.

కుడివైపున నావ మైనకు తగిలి ప్రేలురీతి చూపబడినది. [రెండవ విధమైన మైన] బి. (గ) జీలగబెడులవలన నీటియందు తేలునటులు చేయబడును. (జ) మైనలకు గట్టిత్రాడు. (ఙ) త్రాడును బిగువుగనుంచెడి బరువు. (ద) మైనను తేలనిచ్చెడి నెట్టె. (బ) మైన ఈమైనలందు నావలుత్రాడును తగిలి ఈడ్చినపుడు మైనప్రేలి నానను ముంచును.

1 కేపు.	5 మైనకు కట్టిత్రాడు.	8 లంగరునెట్టె.	10 నీటియడుగున నెతలోతుగ మైనయుండగలయుగ్గ
2 ప్రేల్చెడి యాగము	6 తేలుటకై గా నింపిన నెట్టె.	11 మైనరూపము.	[నిర్ణయించెడి త్రాడు.
3 పొడిచెడి కేకు.	7 మొదట పొగయోడకు తగిలెడి లివరు.	9 బరువు.	12 త్రాడుచుట్టిన గిలక పి. మైనను ప్రేలుడచేయుటకు

[కాగితము]

పొగయోడలపైన పైనులు నీటిలో వేయక పూర్వము వ్రేలాడుచుండెడి విధము.

పైను నీటియంగను నిలిచియుండు నీటి.

మేకు ఊడి (ను) యందు గనుపరిచిన చినర అక్లమునుండి నిలుపుగా తీరుగుట.

ఊడినమేకు కేపురు ప్రేల్చుటనలన పైను ప్రేలి యోడలను ముంచును.

రుష్యా రణరంగమున బ్రవేశించుట

యుద్ధమునకు గొంతకాల మునకుబూర్వము గవ్యాదేశముకాంతి భూయిష్టమయియుండెను. పరిశ్రమలనలన జీవించువారు సమ్మెకట్టులు కట్టి నానానాల్లరులజేయుచుండిరి. “నీగా జగ్మయ యెహిణుల నెదిరింపగలటివారు!” అని జగ్మములు వ్రవ్వచుండిరి. కాని యుద్ధమకాంతిని రాజభక్తిగా మార్చివేశెను. తమ ‘చిన్నితమ్ములగు’ సర్వీయనులను ఆస్త్రియా దుర్మార్గమునుండి కాపాడుటకయి, రష్యను భట్టాకము కత్తిని దూసెను. రష్య ప్రభుత్వముమొదల అపనమ్మకము

గలిగియున్న ఊలలకు తగిన వాగ్దానములజేసియు, ఫిన్లండు ప్రజలకు స్వపరిపాలన మొసంగెడగని ప్రకటించియు, ఆస్త్రియాలోభాగవగు “గెలిషియాలోని వ్యభాతివారగు స్లావులను రషలోజేరి జాత్యభ్యుదయమును గోరుడని యుత్సాహపఱచియు, గవ్యాలోని యూధులను తృప్తిపఱచియు, వారి కెత్తిగ్రయమును లేకుండజేసియు, తమ సామ్రాజ్యనుండుటను బాగుగాను దేశభక్తి కమించుగా బురికొల్పిరి. జూలయ 28-వ తేది యుద్ధము ప్రారంభమయినది. 2 వ ఆగష్టున కప్పడే కొంత రష్యనుసేన జర్మనీలో ముఖ్యరాజ్యమగు ప్రష్యా సరిహద్దులలో బ్రవేశించెను. ఇంతకుముందు స్వల్పముగు రష్యా నావికబలమును జగ్మని ఫిన్లండు గల్గునందు మూసివేసి ఆలాండు ద్వీపమును వశముజేసికొనియెను. రష్యామీద కేల యుద్ధమునకు జర్మని 15 లక్షల సైన్యమును సిద్ధముగా నుంచినది. రష్యనులేని సరిహద్దులలోని అనేకమగు రష్యాగ్రామములను ముందుగా జగ్మములు తగులబెట్టి ప్రజలను నానాకష్టములపాలు నేసిరి. ఈ యుద్ధములో మొట్ట

మొదటి 15 దినములును చిన్న చిన్న పోరాటములతో సరిపోయినది. తూర్పుప్రద్యోలో ముఖ్యపట్టణములలో నొక్కటియగు ఇటూ-నెన్ ను రష్యావారు పట్టుకొనిరి. జర్మనులు వారముదినములు భగీరథ ప్రయత్నములను పట్టణమును తిరిగి సంపాదించుటకయి చేసిరిగాని జయింపలేదు.

రష్యా యుద్ధభూమికి 80 లక్షలవైద్యమును నిర్ధయచేయు చున్నదియను వార్తను విని ఫ్రెంచి, ఇంగ్లీషువారికి గలిగిన యానంద మింతింతకాదు. దెబ్బయముదేశములో వైద్యవాచాశ్రయములకలిన యిష్టముచచ్చినట్లు విజృంభించుచున్న జర్మనీ వెనుకభాగమున రష్యా తాడుట మిత్రమండలికి పచ్చిచు

రంగమున సంతోషహాయకారియని తలంపబడెను. మహాప్రభు నికోలస్ గారి పై న్యాసిపత్రముకొండ ఒక వైద్యము గలిపియూమిడికిని, చరి యొకవైద్యముతో నగము విల్పా నుండియు, రెండవనగము వార్సా నుండియు తూర్పుప్రద్యోమిడికిని వెడలెను. ఈ ప్రయత్నముల కన్నింటికిని ఒక్కసెల పట్టినది ఈ రెండవవైద్యముమిడి గూటో, బా జోరెన్, కై బేకిలోనులగద్ద జర్మను లుపోరాడి దెబ్బబుతినపారిపోయిరి. స్ట్రాల్సుపోసేన్ వద్దజరిగినయుద్ధము తూర్పురంగమున జరిగినవానిలో మొట్టమొదటి గొప్పయుద్ధమని చెప్పవచ్చును. ఇచ్చటజర్మనులురష్యా వారితో కడు తెంపుతో పోరాడిరి. వెనుకభాగమునుండి వాగ్నా మిడుగా వచ్చుచున్న వైద్యము పై తము జర్మనులనిచ్చటముట్టడించెను. జర్మను సేనాధిపతి కిచ్చట సేమియు తోవలేదు. అతని పన్నుగ డలన్నియు మంటగలిసెను. తన

బాచిన్ ప్రాంతమున ఆస్ట్రీయను గుఱ్ఱపుదళమును రష్యముదేశిని కోరకు అడ్డువైద్యములు

ప్రక్కన వచ్చిన జనులను పూడ్చివెట్టుటకయిన కొంతకాల మొనంగ వలసినదని రష్యా సేనానినడుగగా నాయన ఒప్పుకొనలేదు. జర్మనులు రెండు వైద్యములపద్య ఆరుదినములు పోరి పూర్తిగా నోడిపోయి పరుగెత్తిరి. గంబిన్నెను అను మరియొక ప్రదేశమున జర్మనులుమంచి అనుకూలమయిన స్థలమునుండిపోలినను, జయింపజాలకపోయిరి. ఈ యుద్ధములో రష్యలోని గొప్పకుటుంబములకు జెందినయావనమును రష్యాపార్లమెంటుఅగు డ్యూమానభ్యులును, సాధారణ వైరికుల వర బోరి తరు మార్పిదేశచారిత్తమునకుగీర్తిచెచ్చిరి. ఇచ్చటనుండి ఇన్స్ట్రుమెంట్ బర్లెన్, కోనిగ్సుబర్గ్, ఆరెన్ బేర్గ్ మున్నగును ప్రసిద్ధదుర్గములను

100 మైళ్లు రణరంగమునుండి నడచుచు, పట్టుకొనుటకయి రష్యములు వెద వైద్యములను పట్టుకొనిరి. జర్మనులకును కావలసినంత సహాయముపంపడెను. సిడెంబర్గ్, విల్లెహెల్మ్స్, ఆర్మీబుర్గ్, కోటలు తరువాత రష్యముల కసామిచ్చెను.

ఆస్ట్రీయనుమిడి హాసె

నెక్కరందల మైళ్ల సరిహద్దులు సులభమున టాలన ఎవో టనయినను కొద్దిసేపటికి లెల్లము కలిగిరిమిట ప్రభువులకు గులభము. ఒక ఆస్ట్రీయను గుఱ్ఱపుదళము సిట్టె కుటుంబంబర్గ్

మిడి కుటుంబంబర్గ్, వారిని టెల్లెగోగా నుండి పట్టుకొను వాడుకు పట్టి నోరుమి కొని వచ్చియండగా లూసెన్ గొప్పసేనాని 5000 కోసవర్గ్. ఆస్ట్రీయైనికులను ఒక వడి తోమునకు పట్టుముగా గట్టివైద్య గివోట నాచిగిరించె. లూసెన్ ప్రాంతమున ఆస్ట్రీయను గుఱ్ఱపు దళమును భగ్నముచేసిని కోరకు. ఆశ్వవైనికులు ఆస్ట్రీయనులు సామీప్యమునకు గా గా సే ఆకర్మికముగా వారిమిడి పడి అందరిని బూదలో ప్రొక్క వేసిరి. ఈసేనానిని ఒక్క ఆస్ట్రీయనులును స్వదేశమును తిరిగిచూడలేదు. గలిపియూమిడికి పంపబడిన రష్యనుసేన చాలపట్టణ ములను బట్టుకొనెను. బుకోబినా యను రాష్ట్రములోని ప్రజలు రష్యనులకావ్యాన మొనరి తమ రక్షకులని చారిని మన్నించిరి. ఆస్ట్రీయను దేశములోని గంబిన్నెన్ మెల్కెనెన్ కోవల్లెక్, కైక్ మొదలగు రావులు రష్యనులచేతిలో

బడెను. ఈయుద్ధములో రష్యనులు 240 మైళ్ల పొడవుననున్న రణ రంగమునందు బోరుమండిరి.

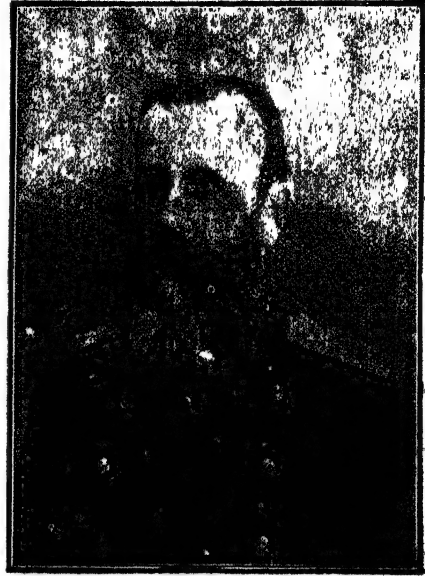
రష్యనుభూమిలో ప్రవేశించిన జర్మనులు రష్యను పోలండులోని కరీమ్ అను కోటను బట్టుకొని డెంబ్రోవ అను జిల్లానంతయు నాక్రమించి, ఈజిల్లా గనులతోనిండినదగుటచేత, తమకు వీలయినంతబొగ్గును జర్మనీకి సేగుమతి చేసిరి. ఈ కరీఫునగరపు ప్రజలను రెడ్సుగా హింసించిరట. ఈనగరముమిడి 50,000 రాబులు అపరాధము విధింపబడెను. ఈ క్రూరకృత్య చారిత్తమును వినిన రష్యనులు రోషా వేకులయి మరింత దృఢముగా బోరుటకు సంకల్పించుకొని యుండిరి.

GRAND DUKE NICHOLAS

గ్రాండ్ డ్యూక్ నికోలస్. రుష్యా సర్వ సేనాధిపతి

GENERAL IVANOFF

జనరల్ ఇవనోఫ్. రుష్యా వైస్రతి సేనాధ్యక్షుడు

GENERAL RENNENKAMPH

జనరలు రెన్నెన్ కాంఫ్

GENERAL SAMSONOFF

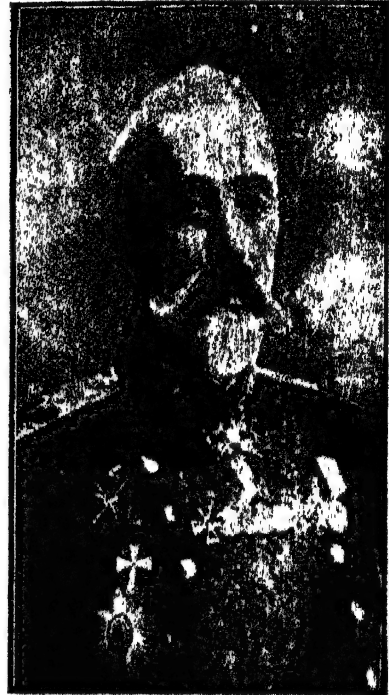
జనరల్ సామసోఫ్. రుష్యా సేనాధ్యక్షుడు

M. SOZONOFF

రుష్యా విదేశాంగ మంత్రి ఎం. సోజొనోఫ్

ADMIRAL GEORGE WITCH

అధ్యక్షులు జార్జ్ విచ్

KING OF MONTENEGRO

CROWN PRINCE OF AUSTRIA

ప్రకృతి ఆస్త్రియా యువరాజు

బునెల్సులో జర్మనులు ప్రవేశించుట

14-న ఆగష్టు 1914-నాడు లౌ వెయిన్సు వదలి బెల్జియను సైన్యము చేరినట్లు తెలిసెను. బునెల్సుగగములో ప్రవృత్తి నాటుటకు వారమునాడు వచ్చుచును బ్రవేశించిరి. ఈ ముఖ్యపట్టణమునకు గోటలు లేకయున గాఢగారును, పోలీసులను ఇతరులతో కలిపియును ఒక రాత్రి నుండుగా గలుగుచుండ ఆంట్వెర్పు నగరమునకు వెళ్లిపోయిరి. జర్మనుల నెరించుటకయి ముఖ్యపట్టణములో నుంచుండి 20,000 సినిలుగార్లు వైద్యము శక్తులును ముందునుండి ఆగ లేదని వెనుకకు తీసికొని పోయెను. జర్మనులతి నూడకయును నగరమును బ్రవేశించి బెల్జియను పతాకముల స్థానములలో జర్మను పతాకములను పాతి, ప్రజలకు భీతి కలుగునట్లు నేక ముద్రకాగ్రములను పేర్చిరి. స్థానికులను ప్రవృత్తి గుఱుపురౌతులు యుద్ధ బెల్జియను వైనికోవోగులను తమ కాళ్ళకు కట్టుకొని

బజారులలో లాగి చేసిన యవమానమును బెల్జియను ప్రజ లెప్పుడేని మఱువజాలరు. పయిగా లన్నిలో ఆగ్రము పోషకట్టు ఖర్చులకయి 12 కోట్ల రూపాయలను ప్రజలందఱు ననాలు చేయుటవలన వారి కెంత యవమానము జర్మనులకెంత నాంకనో వ్రాసువలయునా?

ఇక లౌ వెయిన్ నగరపు ప్రజలకష్టములును మితిమారియుండెను. జర్మనులు జయింపబడిన ప్రదేశములలోని జనుల నెన్ని విధముగా హింసించుటకు మార్గములు కలవో అన్నింటిని ఈ ప్రజలవై నుపయోగపఱచిరి. రిక్-వ్రాడన్ బర్గునాలము లోకభూతమును, అమూల్యమునగు లౌ వెయిన్ సుప్రకా గామున భస్మముచేసి లోకచరిత్రమునందు కాళ్ళతయిన కపకరి నార్పించిరి. ఈ లౌ వెయిన్ నగరము లోని ప్రధాన సనములలో హోటల్ డివిల్లి తప్ప తక్కిన వన్నియు జర్మను షిరంగుల కావూతి యగుదును.

నామూరు మొదలు అన్వేషించుట

బునెల్సులో కొంత సేనను వదిలి మాన్యుకును ఛార్లెరా యొకిని సుదూరముననుండి గ్రామమునకు పడవలయునని జర్మనీ వారి యిచ్చెను. ఆగష్టు 21-న నేది నాటికి 10,000 జర్మను వైద్యము కోసగార్లు కదల నుండుటెను. గ్రామములు, జొడెగార్ల కదల ఫింగి నేన నాటూరుండలో బంపబడెను. నామూరు, ఛార్లెరాను,

కోటను కిద్దముడేసెను. 13-న నేదిన బెల్జియను అశ్వదళము జర్మనుల కొల అశ్వదళము నోపించెను. 21-న ఆగష్టునాటికి గాని పట్టువలతో నామూరు ముట్టడింపబడలేదు. తుక్రవారము మొదలు ఆదివారము రాత్రితరువాత ఒక్క నిమిషమయినను కింగిగండ్లు కోటలమీదను నగరములోను పతాట ఆగలేదు. కోటలలోని బెల్జి

యములకు కదల వైద్యములును, బెల్జియనులను ఆంట్వెర్పు వద్ద నాటూరు మాన్యు నొది కంకా వైద్యమును పంపబడెను. వారి నెరించుటకయి మిక్రిమండ లివారి వైద్యములు మూడెను. ల కంబర్లు నుండ వచ్చుచున్న వైద్యమును ఫ్రెంచి వారిదిచికి. లెస్సె, మ్యాజులకు సుదూరమున వైద్యము గోతలకుటకయి రెండవ ఫ్రెంచి సేన ఆన్వెర్పు పరగణానుండ పంపబడెను. సాంబ్రె, మ్యాజులకు సుదూరమున జర్మనుల మడిభాగమునో పోరుటకై మూడవ ఫ్రెంచి వైద్యము నడుచుచుండెను. ఈ కడపటి వైద్యమునోనే ఇంగ్లండు నుంచి వచ్చిన సేనయు గలిసియుండెను.

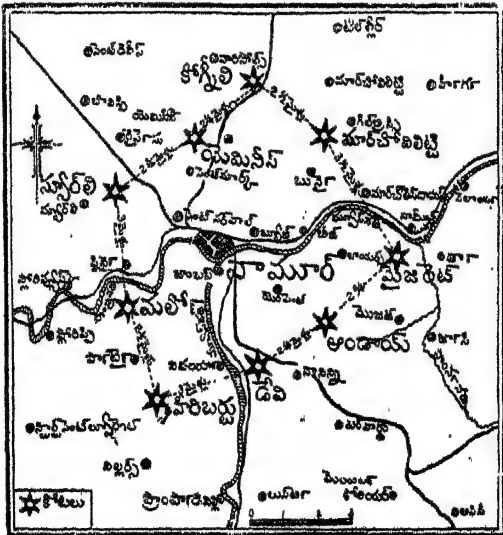
నామూరు ముట్టడి

14-న ఆగష్టు తేదిన జర్మనువారి మూడు మెల్లులు నామూరు మీద పడెను. నాలుగవ బెల్జియను డివిజను సేన యుద్ధమునకు

యము ఫింగంకులు 8.4 ఇంచువి. జర్మనుల ముట్టడి ఫిరంగుల ముందు ఆగ జాలినవికారు. మాగ్నోక్ లెట్టి, ఛాంపియన్, మైజర్ట్, ఆండాల్ ఎమిన్సుకోటలు జర్మనులవారి కాగ జాలకపోయెను. ఈకోటలకు నగరమునుండి క్రొత్త వైద్యము పంపుటకయినను జర్మనులు వీలకలుగ జేయలేదు. కోటలలో మందుగుండు సామాను దాదాపు అయిపోయెను. అప్పు డింకోకమాగ్నము లేక బెల్జియను సైనికులు నామూరు వదలి వెనుకకు పోయిరి. ఇట్లు పోయిన 26,000 మందిలో 12000 మాత్రమే

ఆంట్వెర్పు వేరగలిగిరి. 25-న ఆగష్టున రాత్రి యెనిమిదిగంటలకు జర్మనులు నామూరు ప్రవేశించిరి.

ఈ సామూరు ఇంతకేగ్రముగా పడిపోవుట మిక్రిమండలికి మహావకారముయ్యెను. వీరు తమ యుద్ధవిధానము నంతయు మార్చుకొనవలసివచ్చెను. మ్యాజుమార్గము లన్నియు జర్మనుల వశమయ్యెను.

ఈ కోట పడకుండునున్న చో ప్యారిసు సామీపమునకు సముద్రము, శత్రువులు పెట్టుట కవకాశములే నట్టిది. ఫ్రెంచివారు నామూరును రక్షించుటకయి పంపిన సహాయము ఆలస్యముగా జేరినందున ప్రయోజనము లేకపోయెను.

మాలిన్ను, ఆస్థైందులు జర్మనుల వశమగుట

24వ తేదిన బెర్లియము నేన ఆంట్వెర్ప్నువదలి బ్రు సెల్సుకు పడకుట 14 మైళ్లలో నున్న లోండర్ జీలు అను చోట చూడు జర్మను డివిజనులతో దలపడెను. జర్మనులు విల్వోర్డ్ వరకును రెరమబడిరి. పరుగెత్తుచు వీరు మాలిన్ను క్రైస్తవా గారమును పాడుచేసి పోయిరి. జర్మనులు బ్రు సెల్సునుండి, తిరిగి 40,000 సేనతో వచ్చి బెర్లియనుల నోడిం

చుటచే నాని ఆంట్వెర్ప్నుకు సురక్షింపి. మాలిన్నువద్ద బెర్లియము రాజుయొక్క మోగారుబండి ముగిసిన నెలకెట్లు ప్రదర్శించును. దైవతమున ఆరాధన కిసాయము కలుగ లేదు. మాలిన్నును, నక్రిములు తునక లంబుగా. మాలిన్నునుండి న్యాయము నుపక్రమించునన్న ఆస్థైందుకు వెల్లిడి.

ఇక్కడ కొన్ని కందలు పట్టుకొని బెర్లియము నేన బాగుగాపోరాడెను. ఇంగ్లీషు వలక్రమే 7000 మంది సేనలొని నావికా ఫిరంగులతో ఆస్థైందులతో గ్రావేరివి కల్లి నులుబట్ చాల సహాయముచేసి ఆనగ్రమును కొన్ని దినములు నిలుపుచేసెను. కాని జర్మనులు అనేక పేలతో వచ్చుటచేత ఇంగ్లీషు నావికలు పొడవై లెక్కి లెచలి పోయిరి. ఆస్థైందు జర్మనుల వశమౌచును.

ఛార్లీ రాయి యుద్ధము

ఇప్పటికి ఇంగ్లీషువారి సేనయు ఫ్రెంచివారి సేనయు నధికముగా బెర్లియమును చేరినను. ఇంగ్లీషువారు మాన్సు నాక్రమించుట

బుట్టినవారగు) టంగ్గోలు వదలబడిరి. వీరందఱును సహాయ దీయులకుండు వీరానేతముతో జర్మనులతో నతిపాపమునోగోరెన

ఫ్రాన్సులో మొట్టమొదట దిగిన ఆంగ్ల సైనికులను ఫ్రెంచివారు దర్శించుట

కయి పంపబడిరి. ఛార్లీరాయిని రక్షించుపని ఫ్రెంచివారు పెట్టుకొనిరి. 21వ అగస్టు శుక్రవార ముదయ మూడుగంటలకు శత్రువులు వచ్చుచున్న వార్త తెలిసినది. 7 గంటలకు వారి మొదటి ఫిరంగుండు ఛార్లీరాయిలో పడినది. జర్మనుల మీదపడుటకయి ఫ్రెంచివారి ఆగ్రహం అధినివేతములనుండి వచ్చిన (ఆరబ్బులకును, నీగ్రోలకును

ఇ నులతో లోగానుటకును వచ్చిన టంగ్గో (గ్రో) సైనికులను ఫ్రెంచి గృహస్థులొచ్చిన మొదలు

బల్లెములతో జర్మనుల కరికములను చీల్చిరి. కాని ఒక ప్రాణి కన్నా గారములో దాచియుంచబడిన యంగ్లెపు ఫిరంగులు మీద రూపుమాపెను. ఒక్కపటాలములో 100 మంది మృతిచేసి గాయములు తినక తిరిగి ఫ్రెంచివారిలో గలియ గలిగిరి.

సంఖ్యాగ్రామముల గల జన్మములు ఛార్జి గాని నగరములలోనే లేరువాత ప్రవేశించిరి. ఇటువా నుదయమున ఛార్జి గాయకద్ద తిరిగి గొప్పపోరు జరిగెను. పూర్వీకులు దీనుగల తున్నలతో నిండియుండెను. ఈ పుగము శ్రేణిచివారి పశుసమైక్యము. ఈవిధముగా నయిదుపర్యాయము లీ నగరము చేతులుమారెను. ఒక్కపర్యాయము టర్కీలు జన్మములను

రెండుమయిల్లవరకును దరిమి కనిదీర వారిని జంపిరి. ఫిరంగి యుద్ధము తీవ్రముగా నిచ్చట జరిగెను. కాని జన్మములకున్న అధిక సంఖ్యవలన ఛార్జిరాయకద్ద పోరుట జననప్రము గాని లాభము లేదని శ్రేణిచి వారు వదిలివెట్టి వెల్లిపోయిరి. ఛార్జిరాయ యుద్ధమును జన్మములే జయించిరి.

మాన్యునద్ద జరిగినపోరు

ఇంగ్లీషు సేన ప్రాన్సులో దిగగానే ఆ బహుల యానంద మింతింకాదు. బ్రిటిష్ సైనికులకు శ్రేణిచిస్త్రీలు పూలచరములు వేసిరి.

అప్పుడు, సానిటేరియము గొలుల లేకుండ నొసంగబడిన. అప్పుడు పోలము లన్నియు పంటలతోనూ, పండ్లతోనూ పుష్పములతోనూ పండి నే శ్రోత్రిక మొనరించు దుండెను. జనాలు రింటింటివలయు హాయిగా కాలము గడపుచుండెరి. కొన్నిదినములలో నీ స్థితి మారెను మార వలసియున్నది. ఇట్లు పంటలు పోలములు పొంగువడ వలసియున్నది. సంసారములు కూలవలసియున్నది.

21వ ఆగస్టున ఇంగ్లీషువా రొచ్చట పోగలవలసియున్నదియు, 25వనా శ్రేణిచిగాంక దిప్పయిగా పోగలవలసియుండెను. సాంప్రదించిగాని శ్రేణిచి వారి యుడగువైపు నున్న పైకొయ్యను గడచిపోయిరి. ఇంచుమొన్నకాండె యను ప్రదేశములనుకలుపు పండ్లిమిగాని సులపబడిరి. మాన్యు కాలుగను తూర్పున నున్న భాగమును కలవనైకొయ్యతో సర్వహారేన్ స్పిత్ డోరియన్ గారు కాపాడుటకయి నిర్దేశింపబడిరి. మాన్యునద్ద యీనైకొయ్యలో నొక భాగము బ్రిటిష్ ముదటి సేనాధిపతియగు సర్ డోర్లన్ షేగు గారి ఎడమద్రక్కను తొలకుంచును. అశ్వసేనాధిపతియగు ఆలన్సీ గారిసేన రిటర్నులో నుండునట్లును ఎవరి కచ్చట సహాయము గావలయుననిన నచ్చటికి పంపబడునట్లును పరిష్కరింప బడినది. బ్రిటిష్ దియగు జనాలు సర్ లిలిథ్ ఛార్జియడ్ గారి గుఱ్ఱపురాతులు కొందరు శత్రువులబాద తీయుటకయి పంపబడిరి. ఈ భాగమున ఒకటి రెండు ఆగ్నికొరలకంటెను; † ఒక అశ్వసేన దివిజను

కంటెను, హెన్యుగా ముట్టడికి జన్మములపంపని శ్రేణిచి సేనాధిపతి జోశేఫాదు ఇంగ్లీషు సర్వసేనాధిపతికి జెప్పియుండెను. ఆకాశ

విమానములును, ఛెట్టుడ్ గారి రాతులును అదే వర్తమానములను దెచ్చిరి. ఈవిషయములలో శ్రేణిచి ఇంగ్లీషు సేనాధిపతులు మోస పోయిరి. జన్మము లిచ్చట నొక చపత్తారముయిన యుక్తి జేసిరి. వారు బ్రుకెల్నును పట్టుకొనిన తరువాత వారివైకొయ్య మూడు నెద్ద భాగములుగా విభజింప బడిన. ఒకభాగము వాటర్లుగూడ నీవెల్లి నునద్దకు వెల్లి, అచ్చటది తిరిగి రెండు భాగములయి ఒకటి మాన్యు మీదికిని, రెండవది ఓంచి-ఛార్లరాయి మీదికిని నడచెను. మూడవది ఈ సేనాధిపతుడు జనరలు వాన్ క్లాక్ కింద హాలుపత్తెనము మీదుగా తిరిగి ఎం ఘెయిన్, ఆటల గుండ టోర్నాయిమీదికి వెల్లెను. దినమునకు ముప్పదిమైళ్లు నిద్రాహారములు లేక, రాత్రిం బవల్లు జన్మములు నడుచుటవలన నిలలేన నొక్కపర్యాయము

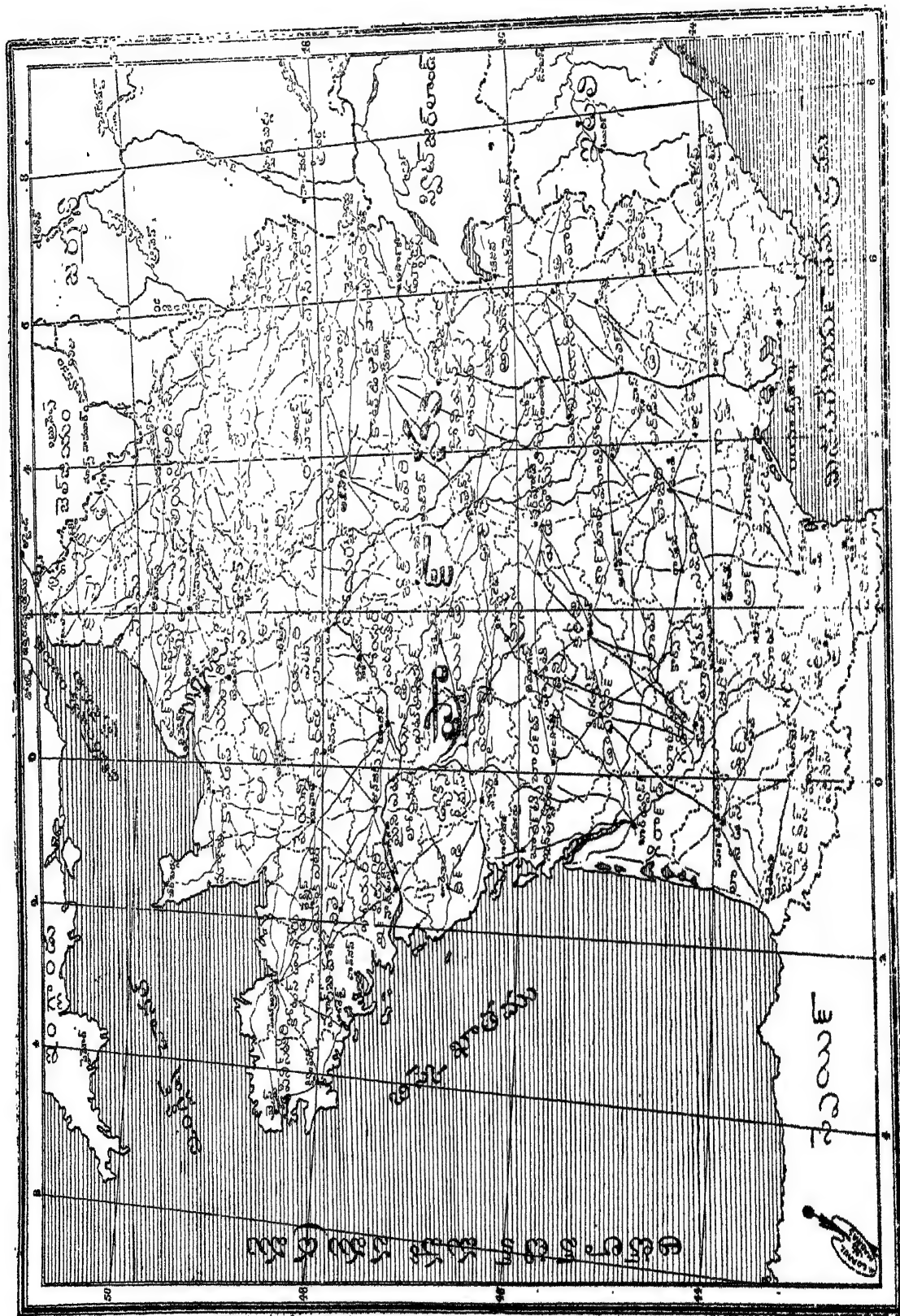
మాన్యు వెల్లెయ్య అండ్లనైకొయ్య దివిడి ప్రాంతములను తీర్చుట.

శ్రేణిచివారును, ఇంగ్లీషువారును కామకొన లేకపోయిరి. వారివైకొయ్య ముకంటె జన్మమునైకొయ్య పదిరెట్లుండెను.

ప్రారంభము

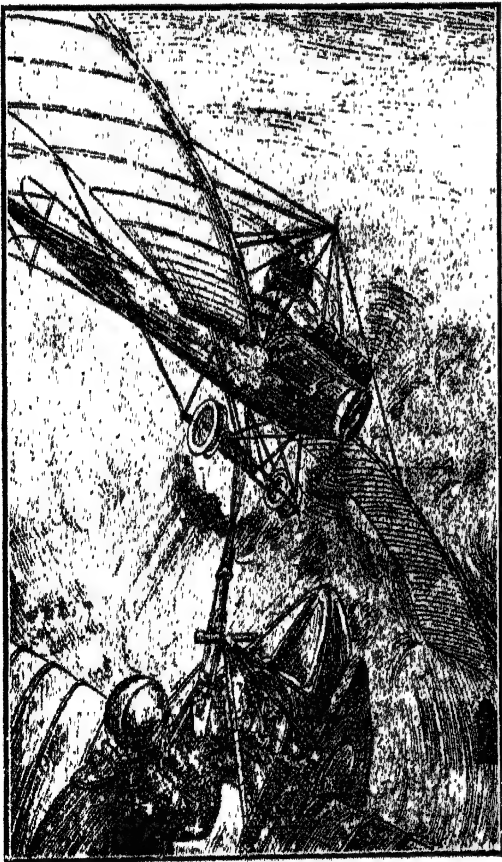
ఇంగ్లీషువారి సేనలమీద నొకవిమాన మొక బాంబును వేసి నల్లపొగ బయటికి వచ్చుటతో మాన్యుయద్దము ప్రారంభమయినది. ఇరువది నిమిషములలో జన్మముఫిరంగులు వడగండ్లవలె విరాచములేక నాలుగు దినములవరకు గురిపెను. ఈ నాలుగు దినములను ఒక్క ఆంగుళము స్థలమయిన నొసంగక బ్రిటిష్ సేన రాక్షసులవలె బోరాడి అనేకవేల జన్మములను బరిమార్చెను. బ్రిటిష్ వారికిని గొప్ప నష్టము కలిగెను. బ్రిటిష్ సైనికులు సెక్సు రెజిమెంటులలో 1000మంది యుంధగా

† ఈపుస్తకము కలవనైకొయ్యనైకొయ్య క్రింద గారు అన నేమిటో చూడవలెను.

చూచుచుండెడిది. తూర్పున లోయను వోన్ జెసులలో ప్రెంచివారే ముంగురు జ్యోతులను తరిమి వెళ్లుచుండిరి. నాన్నీలోను, దక్షిణ వోచర్ లోను గొప్ప పోరాటము లేవియు జరిగలేదు. వైట్, మెజ యిస్కరుచున్న జ్యోని యుగగాజు సేన కదలకుండ జేయబడినది. ఏడవ ప్రెంచి ఆర్మీకోరు ఎమియన్నుకు దక్షిణమునకు గయిలుమీద తీసి కొని రాబడినది. ఆరవ ప్రెంచి ఆర్మీకోరు బ్రిటిషుసేన కెడమపార్శ్వ మున నుంచబడినది. ఆయివవ ప్రెంచి ఆర్మీకోరు ఆయి నదికివెనుక లా ఫెక్- గైలరు వున్న స్థలమాక్రమించుకొనెను. ఈ కడపటి వైస్య మున కెదురుగా జ్యోను వారి అయివారు కోరులును ఇంగ్లీషువారి కెదురుగా రెండును, ఆరవ ప్రెంచిసేన కెదురుగా మూడు వాల్లును నుండెను. ప్రతి మిత్రపండులివారి సేనను జర్మనులు మూడు నాలుగు సేనలతో నెదిరించు చుండిరి.

28వ ఆగష్టు తేదిన గై వద్ద జనరలు పా గారు జర్మను వైస్య మును చిందరవందరచేసి నరికి నదిలోనికి ప్రోసెను. ఈ యుద్ధము నందొక జర్మను విమానము నింగ్లీషు సేన గురిపెట్టి కాల్పుగా నది ఇంగ్లీషు పంజులలో బడినది. వైమానికుడును వానితో నొక ఆరెండ్ల బాలుడును గాయములు తిని నేలమీద బడిరి.

నాన్నీలోని జర్మను వైస్యము దారుణ స్థలము లాలోని నేలమీదను.

జర్మను వైస్యము 1 గంటకు జనరలు జో ప్రెంగారు

సర్ జాక్ ప్రెంచిగారి విడిదికివచ్చి బ్రిటిషువారు కాంపేను సాయ సన్న పంజినజుకును వెనుకకు వెళ్లుకొని 5వ ప్రెంచి సేన బ్రిటిషు వారికి సుదూరంబడి తొడవకిలుగకుండ చేరుకొట్టును తాము నిశ్చయించితిమని చెప్పిరి. సెప్టెంబరు 1వ తేదీన బ్రిటిషు కోటగట్టునగద్ద ఆంగ్లే యుల విరుగు గార్డును, స్కాట్టుంగ్, కోట్లు స్త్రీ)ములకిలిసి ఆర మైలు సమీపమునకున్న కొండకయి జ్యోనులతో హోరాహోరి గా బోరిరి. జ్యోనులు యిరువది నంది ఫింగుల సహాయమువలన ఇంగ్లీషువారి నాపి కొండను ముందుగా నాక్రమించుకొనిరి. వీరు జర్మను ఫింగుల బారికి తాళజాలక గుట్టుములనెక్కి చూటిగా జర్మ నుల పంజులలోనికి బరుగెత్తి చాలావైస్యమును బొందినను 18 ఫింగులను బట్టుకొని జ్యోనులను తరిమివేసిరి. రెండు ఫింగులను మాత్రము జర్మ నులు తీసికొనిపోగలిగిరి. ఇంకొకచోట రెండవ డ్రాగును గార్డు లును, క్షీప్రుజేలను ఆశ్వసేవారును, ఏక బాటరి ఆర్. ఎన్. ఎ. వారును నూనోదమునునకు పూర్వము జ్యోను సెల్లుల వాధ యప రిమితము కాగా వారి ఫింగులను పట్టుకొన వలయునని నిశ్చయించు కొనిరి. బ్రిటిషువారి ఫింగులు చాలునను, జ్యోనులవి 12 క్రస్పు ఫింగు ముందు చాలకపోయెను. ఈల వేకబడగానే వారు శత్రువులను చేదించుకొని కెల్లి 11 క్రస్పు ఫింగులను బట్టుకొని తిరిగి వచ్చిరి. ఇచ్చ

జర్మను వైస్యము దారుణ స్థలము లాలోని నేలమీదను.

ట సే 50 అడుగుల స్థలములో 9 నంది ఉచ్చాసులును, 16 గుట్టుములును, చంపబడినది. అయిదవ బ్రిటిషు డ్రాగును గార్డు యిరువది నంది తప్ప కిక్కినవారందరను చంపబడిరి. కాంపేనువద్ద పయిదిధమున బోరినను

GERMAN ATROCITIES ON FRENCH FAMILIES

ఒక ఫ్రెంచి గ్రామములో గృహిణిని బిడ్డలతో పెడలగొట్టి ఇంటిలోని పడక నొద జ్వన్నపైనివడు నిరింపు చున్నాడు.
ఒక చేతియందు సారాయిబుడ్డి రెండవచేతిలో శుశూకి వీనికగలదు

FIERCE HAND TO HAND FIGHT WITH HUNS IN A BED ROOM

ఒక యింటిలోని పడకగదిలో స్త్రీలకు బదులుగా ఫ్రెంచిపైనికులు దాగియుండి జన్మకులను పొడుచుట

A FRENCH FAMILY MURDERED

జర్మను రాక్షసుడొక డ్రెంచులసొంకమును వధించుట

THE MURDERER KILLED

జర్మనులని జంక్యించి తన రాక్షసునిని జంక్యించుట

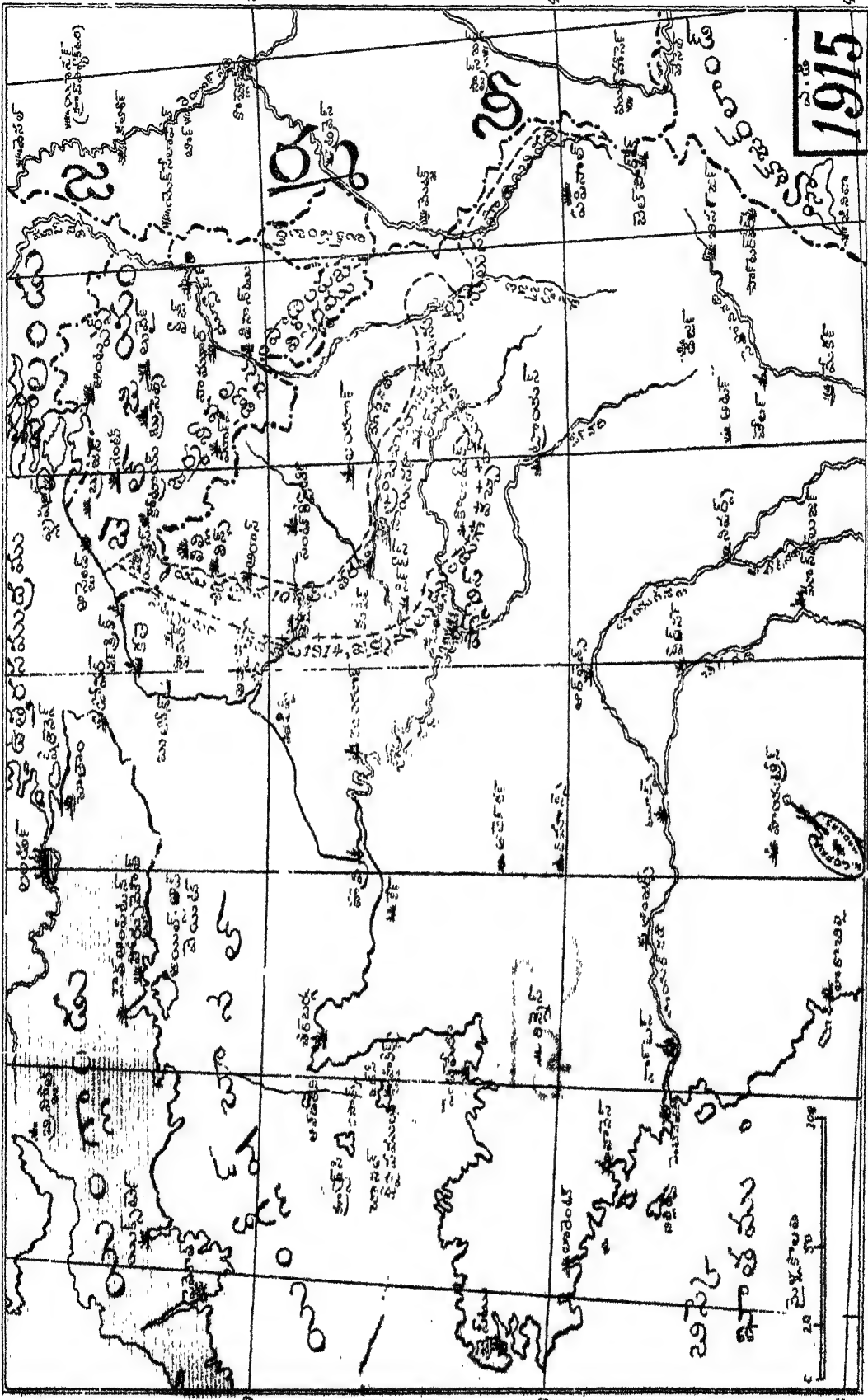
THE MURDERERS TAKEN PRISONERS

జర్మను వంశములను చాలవందిని ఖయ్యదీయిలుగా చేయుట

1915

20 మైళ్ళ కొలత

GENERAL VON KLUCK

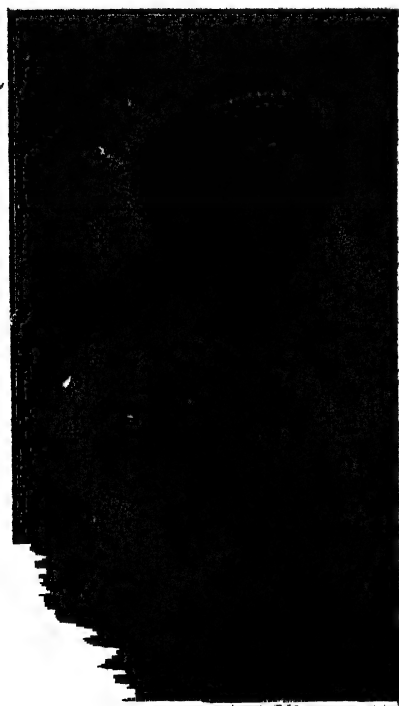
జనరల్ వన్ క్లూక్

FIELD MARSHAL VON HINDENBURG

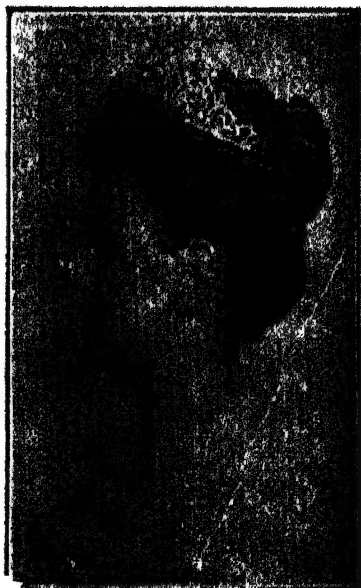
ఫీల్డ్ మార్షల్ వన్ హిందెన్ బర్గ్

DUCHESS OF LUXEMBURG

డ్యూచెస్ ఆఫ్ లక్సెంబర్గ్

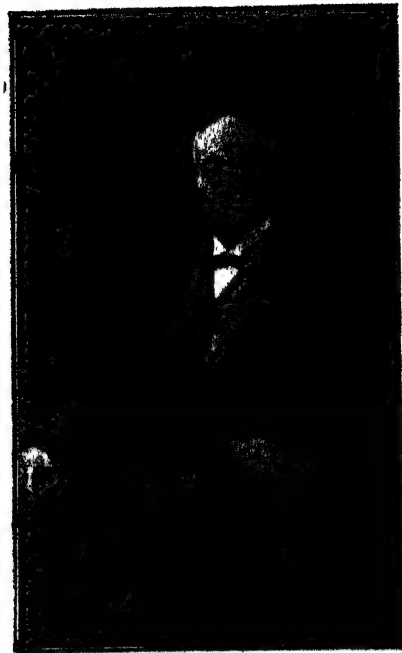
QUEEN OF HOLLAND

క్వీన్ ఆఫ్ హాలండ్

EMPEROR OF JAPAN

COUNT OKUMA

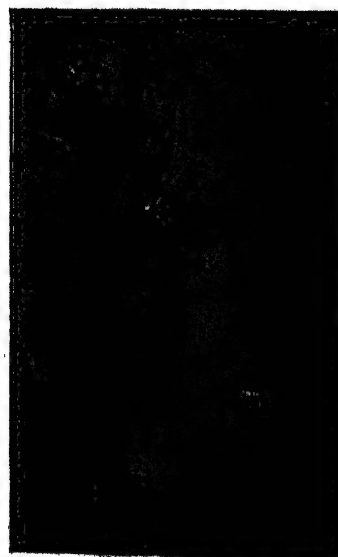

జపాను చక్రవర్తి

జపాను ముఖ్యమంత్రి ఒకామా ప్రభువు

PRINCE HENRY OF HOLLAND

A_VETERAN|SUPADAR MAJCR

హాలెండు రాజగారి భర్త బ్రిటన్ వారి

45 వ రైఫిల్స్ నిర్మాణ పట్టణములోని యోధుడగు సుబేదారు సేజర్

దొరికినప్పుడు పెట్టెలలో దెట్టుకొని యిండ్లకు పంపుకొనిరి. స్త్రీలను చెజచిరి. బాల బాలికలను కత్తులతో పోడిచి చంపిరి. పెన్లెలిన్ నగ గమునకు నిప్పంటించిరి. పుగసాలకును సుసాకితో గాడ్చినది.

తరువాత ఫ్రెంచి టుగ్గోనుపకాల మిచ్చటికి వచ్చి వారి పొద్దును కత్తులతోను వాడి బల్లెనులతోను పెన్లెలులోనున్న జన్మనుల వెచ్చ పెన్లెని కత్తిమును వీగలలో సూరకముల తేసి మిగిలిన

వారిని పారదోలిరి. కొంతవరకీ కృత్యమునలన పెన్లెనుమీద చేయబడిన సాపము సరిహరింప బడెను.

సెప్టెంబరు 5 వ తేదిన హ్యూ, ప్రాన్సు, ఇంగ్లండు లీ యుద్ధమును తుట్టతుంచరకును నోరుకట్టును, ఒకరి యిష్టములేక ఇంకొకరు తెల్లపులతో నల్ల జేసికొన రాదనియు తాగించులను వ్రాసికొనిరి.

మార్చే యుద్ధము

ఈ యుద్ధములో తొమ్మిది జన్మనుల ఆరీకొరులను 3 అశ్వమై నికుల డివిజనులను మిత్రమండలివారిది 11 ఆరీకొరులు, 11 గుజ్జము దళముల పకాలములు ఎదుర్కొనెను. ఓర్పునదిని దాటకుండు ఫ్రెంచివారో కతనముగా జన్మనులు పోరాడిరి. ఫ్రెంచివారి రాకని దాటి మాంటికాన్వత్రపులను బల్లెములతో పోడిచి పట్టుకొనిరి. బ్రిటిషువారితోను జన్మనులు పోరాడి, 2, 3, గార్డు కావలసిన పకాలముల సహాయమునలన వెనుకకు సుగలిరి. ఇచ్చట జన్మను అశ్వసేన గ్రీటిషు అశ్వసేన ముందు చాలక పోయెను. గ్రాండుమారిస్ నదిని ముందు దాటిని జన్మనులను బాగుగా నాశముచేసి ఇంగ్లీషువారు ఖయిలప బట్టుకొనిరి. ప్యాంటుకు యిరువదిరుయిళ్లదూరమున నున్న మ్యూపట్టణమున ద్ద ఫ్రెంచులు యుద్ధము జరిగెను. జన్మనుల ప్రయత్నము మార్చేనదినిదాటి ప్యాంటుకు మాగ్గ మేగ్గుడుమరికొన నలయునని. ఒక్కచోట 16 పగ్గాయములు దాట యుత్పించిరి. క్రిందికింగులన్నిచోటులలోను వారి తాత్కాలిక కలహనలను పాడుచేసి గారి సునోరధమును సుమారు నీచులేను. ఒక్క పటదాద కి గ్యాగారును వద్ద 2000 నంది జన్మనులలో 200 బ్రతుకగలిగిరి. ఒక్క జన్మను కుండకములో 6000 పెనుగలు లెక్కింపబడెను. జన్మనుల కీ యుద్ధములో మునుసామానుగూడ తిత్తున యుగ్యును. వారి కొరకయి వచ్చుచున్న మితిలేని కింగిగుండబండ్లను క్రీపి ఎన్-వాలింగులద్ద జనగలు పాగారి అశ్వసేన ముట్టడించి అన్ని బండ్లను పశుగూనగ్రేటి చేసెను. మాడిమాంటు ఫ్రెంచి కొరకయి నాలుగు పగ్గాయములు జరిగిన పోరులో ఆప్రదేశము రెండుపగ్గాయములు ఫ్రెంచివారికి, రెండుపగ్గాయములు జన్మనులకు వశమయ్యెను. నాలుగవపగ్గాయము బల్లెములతో జన్మనులను పోడిచి కాత్వతముగా ఫ్రెంచివారు వశము చేసికొనిరి. ఇచ్చటి యుద్ధమునకు సంబంధించిన చిత్రపట మిసంచి కలో కలదు. ఈపోరు మార్చే యుద్ధములో ముప్రసిద్ధమయినది. ఫ్రెంచివారినుప్రసిద్ధపరరాక్రమమును నిలువదెట్టినట్టిది. అయి, సోయిజి

బోయి, ఎల్లేనూర్ ఛాన్సల్లి, వాంటిల్లు గ్రామములవద్దను గొప్ప జగడము జరిగినది. ఎస్తుల్ గ్రామములోని కాఫీ దుకాణాదారుని యిరువది వర్సముల చెల్లెలు జ్యూమిదోగ్గీరులతో న్యభిచారుమున కిగికి రింపంగన ఆమె చంపబడెను. ఈ చుక్కెరల నందరిని సువారి వచ్చిన ఫ్రెంచిసేన చంపి సాపపరిహారమును చేసెను. ఇచ్చట జన్మనులు 3000 బండ్లు అత్యుత్తమసాగాయమును పాల చేసెను తొంగలించి రాక్షసులనలె త్రాగిరి. ఒక గెట్టించుకొనిన ఫ్రెంచివద్ద 18 మంది జన్మనులను పోడిచిన తరువాత సెజన్వే కద్ద చంపబడెను. గిగిన భోజనములు జన్మనులందీ గొనంగున జన్మను నీ యుద్ధములో వచ్చి ఉద్దగడ్డలను, సురి యేది దొంగకన దానిని తివరలపి చచ్చెను. అట్టిగా గూరుకద్ద ఇంగ్లీషువారు జన్మనుల నెదుర్కొనిరి. క్రింది సంగతులు వలన నవగిరికి వారిని తిరిపి చేసిరి.

సెప్టెంబరు 10వ తేదీ యగునబ్బడికి మార్చే కద్ద నిలుకలేక ప్యాంటుకులో బ్రవేలించుఅద్దమును పోగొట్టుకొని జన్మనుల వచ్చిన మాగ్గమును కొంతదూరము బట్టిరి. జన్మనులు మాగ్గనుద్దముల నగికి సామానులను - బూతులు మొదలు నెద్ద కింగుల కలకును - కదిలి వచ్చిరి. గిగినవారి వానలు తుగములుటగన విక్రీకుండలిసేన ప్రాన్సు నుండి పూర్తిగా జన్మనులను నిలమిచేయుటకు సుంది బాటలులేక గుబ్బందిపడకలసి వచ్చిరి. ఇంగ్లీషు జన్మనులందీ కావలసినదీసేన, పదార్థములు వచ్చుటయు, కందకములనుద్దము ప్రాంగణము గుట్టయు సంభవించినది.

వద్దను ప్రాంతముననున్న జన్మనీ యువరాజుసేన నాన్సింగము ప్రవేశించుటకును, ఆ మహోత్సవమున జామటకయి జన్మనుచక్రవర్తి వచ్చుటయు తటస్థించెను. కెయిజుగారు గొప్ప అశ్వసేనతో జన్మనుసేనల వెనుక నిలువబడి యుండెను. పాపమాయన నాన్సిని బ్రవేశించు నో మప్పుడు నోచుకొనలేదు. ఆకాశంగుడయి వెనుకకు తిగిలిపోవలసి వచ్చెను.

మార్చే మొదలు సాయినన్నవరకు

మార్చే మొదలు సాయినన్నవరకును మిత్రమండలి వారి సేన బర్మనులను తిరిమిచేసిన తరువాత సాయినన్న ప్రాంతమున ఏన్ నదిని మిత్రులు దాటకుండ జనరల్ వాల్ క్లెక్కుగారు సర్వ

ప్రయత్నములను చేసిరి. ఈనదిని దాటుచున్నప్పుడే జన్మనులు తమకు బరువయిన కింగులను నీటిలో వారచేసిపోయిరి. ఈ ఏన్ నది 180 మొదలు 200 అడుగులవరకు వెడల్పును, 15 అడుగులు

నావలను తుర్కి జర్మనులు అమ్మివేసివట్లు కాగితములను పుట్టించి వానికి తురుష్కపు పేరులను పెట్టిరి. ఇప్పటికిని నది తురుష్కల శత్రుమండే కలవు. అప్పుడప్పుడు వల్లసముద్రములోని రహస్య రేవులమీది కాల్పుటకు వెళ్ళుచుండును.

బ్రిటిషువాటికు సముద్రములో మాంటిసీగ్రుల రేగులు అంటి వారినిద కాల్పుటకయి పంపిన ఆస్త్రియనుల యుద్ధనావలు, శ్రాంతి వారి నావలు పోరుటకయి వచ్చుచున్నవని వార్తపని పోలా రేవుకు పరుగెత్తెను. కాని శ్రాంతివారు జంటాయను నౌక క్రూయిసుకును, ఇంకొక నావను ముంచివేయఁగలిగిరి. యుద్ధప్రాంతం నుండి పది రోజులుగా ఆస్త్రియాసముద్రవ్యాపార సమయము బ్రిటిషువాటికు సుఖవ్యాపారమును (45 మైళ్ల పొడవు) శ్రాంతివారు తమ నావలపే మూసివేయుటచేత అంతరించెను. యుద్ధధరంసముద్రములోను, ఆసియా ఖండములోను, ఆస్త్రియాలోను, ప్రత్యాగఱుచేయుచున్న ఆస్త్రియా వ్యాపారనావ లన్నియు మిగ్రండ్లవివారివశంబుగవును. ఆస్త్రియా రేవులు శ్రాంతియద్దనావల నాకి గుటియయ్యెను. ఒకయాస్త్రియా వ్యాపారనావ ఆస్త్రియావారు వెట్టివనండుగినికి దగిలి 300 మంది ప్రయాణికులతో మునిగిపోయెను. పోలా రేవు మాత్రము బాగుగా కాపాడఁబడి యందుటచేత మిగిలిన యుద్ధనావలన్నియు నందుగాఁగొనినెను. ఆక్రికాలో లేకు న్యాసా యుద్ధనావను బ్రిటిషువారి స్వదేశోల్లో అనుబ్ధిమగు కొన్ని ఖిందులను దీసికొని వాఁకునిస్సామూస అనుపేరుగల జర్మనువారి ఫిరంగివానను ముంచివేసి నామిలను ఖందులనుగా బట్టుకొనెను. పరిష్కారమున ది రెన్నాము నౌద్ద జర్మనువారి సర్వపడనను ఒక బ్రిటిషుక్రూయిసుకు ముంచివేసి.

అట్లాంటిక్ మహాసముద్రము:

ఈ సముద్రములోనున్న జర్మనువారి కాలిబుర్గు, డ్రెన్ డన్ క్రూయిజరులును, వర్తకనావమీద ఫిరంగులు వెట్టుటచే యుద్ధ నావగా మారిన క్రోన్ప్రింసు విలియం నావయు బ్రిటిషువర్తక నావలను ముందుటకయి తిరుగుచుండెను. బ్రిటిషు జర్మను క్రూయి జరు సభకు, కల్లకోకపర్యామును కాలిబుర్గు పడెను గాని దాని వేగమధునగుటచలన తక్కువయ్యెను. తిరువాత బ్రిస్టల్ అను ఇంకొక బ్రిటిషు క్రూయిజరుకు దూరమున కనుపడి స్వరగా పరాగెత్తి రెండవపర్యామును రిప్పించుకొనెను.

ఈ జర్మను క్రూయిజరులకే సముద్రములో కరోసి నాయిలు వయిరా అందించుచున్న రెడా అను వర్తకనావను సభకుక్రూయి జరు పట్టుకొని ఒక బ్రిటిషురేవులో నొప్పజెప్పెను. కెయిజరు విలియం డర్ గ్రోసియను 14,000టన్నుల వర్తకనావ యుద్ధనావగా మార్పబడి, యుద్ధము ప్రారంభమయిన రెండుదినములకే అట్లాంటిక్ సముద్రములోనికి జర్మనులచేత పంపబడగా విప్లవనంద్దనౌక బ్రిటిషు పోలబోటును, రెన్వుడ్, నైయాంజ నావలను, ఇంకొక వర్తక నావను ముంచివేసెను. ఇచ్చటనుండి ఈ కెయిజరు విలియం డర్ గ్రోసి నావ ఆఫ్రికాతీరమునకు నావలను ముందుటకయి వెళ్లెను. కేవుట

వును నుండివచ్చుచున్న 'గలిషియను' అనుబ్రిటిషు నావలోని హైని కోడోగ్సుని, వారి నవుకరుని ఖయిదీగా బట్టుకొని, పడవయొక్క కాగితములను పహరించి, అందుకు రసీదిచ్చి, తీగలులేని తల్త్రీయాలయ మును చెడగొట్టి "విడ్డపాసలను స్త్రీలును" ఇందుండుటవలన పడనను ముంచునని చెప్పి కెప్తాను గలిషియను నావను ఇంగ్లండుకు పోనిచ్చెను. తరువాత 'కెల్పగా' యను బ్రిటిషు నావయొకటి దీనివలననే ముంచబడెను. ఇంకొకటితో కెయిజరు విలియం డర్ గ్రోసికి ఆనుగ్ధు యను నుండినది. బ్రిటిషువారి క్రూయిజరుకు హైస్టోయర్ యనునది ఒక్కగంట పోగాడ దీనిని స్వాధీనంబు ఆఫ్రికాతీరమున ననూకే ఓగో వద్ద సముద్రమునకు కొప్పజెప్పెను. జర్మను నావికోడోగ్సులు ఖయిదీగా బట్టుకొనబడినను తమి నన గావ్యలు దూరబడిరి.

కాలిబు సముద్రములో గవ్యులకున్న నావలకొద్ది. గొట్టే కున్న యుద్ధనావలు ముంచినదేనిని ఆగవు. లీవాగగముమీదను, ఆలంబద్ధియములమీదను యుద్ధనావలు ఫిరంగులను కాల్చి అప్పుడప్పుడు సముద్రమున లిగించివేసి. రైటుబావుములను పడగొట్టెను. గల్ ఫో ఆఫ్ ఫిన్లండుకుకును వెల్లిపంనాగము చేసివచ్చినది.

హోలీగోల్ లాగానైట్ లో సముద్రయుద్ధము.

జనవరి 24-వ తేదీన రెండు బ్రిటిషు సబ్మర్సైనులు స్కాటు వొకాత్ర గునుకు హోలీగోలాగున వెట్టువద్దకు వెల్లి, గ్రోనాప్పిపోయి అనుభవములు నిలువబడిననానిన తదితల సముద్రము వెల్లిగమున నుండెను. సీనిని కెట్టుకుటకయి ఫియర్ లన్ అను బ్రిటిషు క్రూయి జరు సభ గెట్టుకొనివచ్చెనుండెను. ఈ మూటిని గూడ నిముషములో బట్టుకొనవచ్చునని, జర్మను కాలిబుకోబోట్లు, డెస్ట్రాయరులు, క్రూయిజరులు రేవునకుగి బయటికి వచ్చెను. బ్రిటిషునావలు కదిల జొచ్చెను. జర్మనులు వెంటడించిరి. ఈ కడముగా నుంచి ఎత్తువేసి జర్మనునావలను వారి కోటలలోని ఫిరంగుల సంగతుజును నుండి రిప్పించి, కనుండును కేసుగాను ఉత్తరసముద్రములోనికి లాగుకొని పోయిరి. జర్మనుల నెనుక్కొనుటకయి నుప్పట బ్రిటిషు డెస్ట్రాయ గులు, రైటుక్రూయిజరులు విసవకరవరె వ్రాహమును పన్ని సిద్ధముగానుండెను. ఉదయము రిగంటలకు మంచు కురియుచుండగా, ఏమును కనపడకపోయినను యుద్ధము ప్రారంభమయ్యెను. జర్మనులు వీ రావేళముతో బోరిరి. ఇంగ్లీషువారి ఆరగూసా డెస్ట్రాయరును జర్మనువారివి రెండు డెస్ట్రాయరులు రిరి నిమిషములు ముట్టుడించి యూపిరాడకుండ జేసినను, ఇతర సహాగుములన నీ రెండును ముంచివేయబడెను. ఇంగ్లీషువారి లిబర్టీ, లార్వెన్ డెస్ట్రాయరులను జర్మనువారివి ముట్టుడించి చీకాకుపజుచెను. లార్వెను నావకు కెప్తక్ అగు బార్లెబ్ మోద ఒక పెల్లు పడుటవలన నలిచి మృతినొండెను. ఈ నావకు పెల్లులు పూర్తిగా తగులుట వలన వెనుకకు తగ్గిపోయెను. మరి రెండు జర్మను డెస్ట్రాయరులలో నొకటి ఫిరంగిగుడ్డవలన బార్లెబుపడి మునిగిపోయెను. రెండవది మునిగిపోయినను నావికులు బ్రిటిషు వారివలన రక్షింపబడి ఖయిదీలు

చేయబడిరి. ఈ యుద్ధమును త్వరలో పూర్తిచేయుటకయి డ్రెడ్నా టులతో సమానమయిన బ్రిటిషు బేటిలుక్రూజరులు, లనున్, ప్రిన్స్స్-వాలెంట్, న్యూజిలాండు, ఇన్ విన్సిబిల్ అనునవిరంగముగా అడ్డొరలు బియాటిగారి నాయకత్వముక్రింద బ్రవేశించెను. ఈ మాహి యుద్ధనావలలోని 18 ఇంచు ఫిరంగుల ముందగ జర్మనునావలలోని 4 యంచు ఫిరంగులు గాలికుపాకు లాయెను. మేనిజ్, కోలన్ అను రెండు జర్మనుక్రూజరులు బ్రిటిషు ఫిరంగులచే తగులబెట్టబడి ముంచివేయబడెను. అరియామ్ని యను పోత క్రూజరుకు గూడ నిదే గతిపట్టెను. మిగిలిన జర్మనునావలు దెబ్బలుతిని లెప్పించుకొని విల్లెత్ మ్యు పేవెన్ హాఫ్సులలోనికి పరుగెత్తెను. హాఫ్సుయొక్క ఫిరంగులను లెప్పించుకొనుటకు వీలుపడనందున ఇంగ్లీషువారు యుద్ధము నాపిరి. జర్మనులు 4 డిప్ట్రాయరులను, మూడు క్రూజరులను, 1000 పునుదులను పోగొట్టుకొనిరి. మిగిలిన ప్రతినానకును దెబ్బలు తగిలెను. ఇంగ్లీషువారి నావలలో ననేకములకు దెబ్బలు తగిలినవిగాని ఒక్కటియు మునిగిపోలేదు. 15 దినములలో నావలకు

తగిలిన మగవృత్తులు చేయబడి తిరిగి సముద్రములో నుంచి నిర్లిప్త స్థానము నాక్రమించుకొనిరెను. ఇంగ్లీషునావికమున నీ పోరులో 34 నుంచి ఆగ్నేసులును, పునజులును మృతిచెందెను.

సెప్టెంబరు 15 వ తేదిని స్కాట్లండు తోమున కయిటు ఆబ్బుకొండ్లు అనుచోట ఒక జర్మను సర్వేయరును, సాతల్ థా డెను అను బ్రిటిషువారి మోపడమును కొనవేసి 268 పునుదులను ముంచివేసెను. సెప్టెంబరు 18 వ తేదిన బ్రిటిషువారిని 22 వ తేది విలుంగుతు బియాంతిగ్రామమున పోరాటంబున నున్న జర్మను వారి మోలాయను క్రూజరులను కంఠం మీదకు పట్టి ముంచి పాతే సైంధువును ముంచినందునకయి జర్మనులు చెల్లింపగల విలుంగమును తీసుకొనివచ్చెను. కాని సెప్టెంబరు 22 వ తేదిని స్కాట్లండు తోమున ఒక జర్మను సర్వేయరుని ద్వారా జర్మనుక్రూజరులను అటాకీ, హోలు, క్రెస్టీలను ముంచివేయుట ఇంగ్లీషునావికజర్మను సర్వేయరును లెంథి కట్టుమును కలుగజేయుటను చూపించెను.

ఆస్ట్రేలియా-పర్షియా రైలివయ్యుద్ధము

మొట్టాలోన్ నిట్టాలవద్ద సర్వయనులచేత పరాజితులయిన ను, ఆస్ట్రేలియనులు రెండవపర్యాయము తిరిగి సర్వయామై వెడలిరి. అయిదు దిక్కుల నీపర్యాయము అయిదు కోరులసేన (2½ లక్షలు మొదలు 3 లక్షలవరకు) పంపబడెను. నేవు ద్రీనా నదులవద్దనున్న వైస్యము పూర్వమువలెనే గట్టిగా మోడింపబడి తరిమివేయబడెను. ఇచ్చట ఆస్ట్రేలియనులకు సాయముజేసిన డాన్యూబునదిలోని యుద్ధ నావల బారులకు సయితము సర్వయనులు జడియలేదు. వాలియేలో వో దిక్కున దేశప్రకృతినిబట్టి ఆస్ట్రేలియనులు గాలేరని సర్వయనులు కొద్ది వైస్యములను మాత్రమే యుంచెరి. ఇచ్చటికి ఆస్ట్రేలియనులు కావలసినంత సేనను బంపి వాలియేలోవోను బట్టుకొనిరి. బెల్లేడు ఘుఖ్యనగరముపయి ఎప్పటినుట్లే ఫిరంగులను వదలుచుండిరి కోలాను అనుకొండవద్ద సర్వయనుల నోడించి పారదోలి ఆస్ట్రేలియావారు దానిని పట్టుకొను నప్పటికి బెల్లేడు నగరమును కాపాడుకొను సదుపాయము లేదో యను భీతి సర్వయనులకు పశ్చిమయ్యెను. అదృష్టవశమున నింతలో ఒక్కదినములో 25 మైళ్లుపరు గెత్తుకొనవచ్చిన పటాలమొకటి సర్వయనులకు సాయపడెను. వీరిప్పుడు ఆస్ట్రేలి హంగేరియనుల కత్యుత్సాహముదీక్షినిరి. మూడుదినములు నత్యంత పరాక్రమముతో బోరి కత్తువులను వారికందకములనూడి సయితము పారదోలి గుక్కుత్రిప్ప కొనుట కవకాశమునును గలిగించలేదు. ఈసమయముననే సర్వయాయువగాజు రణరంగమునకు వచ్చి సేనల కత్యుత్సాహమును బురికొల్పెను.

ఈయుద్ధములో నతి సాహసవంతముగు కార్యము సెమిలిసు నగరమును సర్వయనులు పట్టుకొనుట. ఈనగరమునుండి ఫిరంగు

లనుగాల్చి బెల్లేడుకు పట్టుము కత్తువులు కలుగజేయుమిన్న సంగతిని గురించి మనము చదివియేయున్నాము. డాన్యూబునదికి సాతల్ లిక వంశేనలు కట్టుకొనిదాటి, ఆస్ట్రేలియాభూమిలోని సెమిలిసును సర్వయావంతి స్వల్పరాజ్యము పట్టుకొనుట సాధ్యమయినపని కాదు. ఇచ్చట కావలసినన్ని యుద్ధసామానములు, భోజనవసాధములు సర్వయనుల కవశయ్యెను. ఇంతటితో దిగువజయగూర్చి నావకి హంగరీకి ముఖ్యపట్టణమగు బుడాపెస్టు నే రమ్మనులకు సహాయము జేసి పట్టుకొనవలయునని యాచిన్ని దేశభూమి సర్వయనులు నిరూపిరి. హంగరీ ప్రజలు భయకంపములయి బుడాపెస్టును కైగొనుటకు కశేకి ప్రయత్నములను జేయుచుండిరి. కాని అధికసేనలు ఆస్ట్రేలియానుండి వచ్చినవి. సెమిలిసును సర్వయనులు వదిలి వెట్టి పోవలసిన వారులైరి. సర్వయాకు పడమటికి హద్దులలో ఆస్ట్రేలియా తొందగంబుకలుగుట చే ఉన్న వైస్యమంతను పోగుజేసికొని ఎరిట్రెయనును దాటి పోయెను. సెమిలిసునువదిలి వెట్టవలసినవచ్చుటకు గాగణము సర్వయగూరలకలుగు చున్న బాధలను తప్పించుకొనుటకయి ఆ సేనలను సైన్యమును సరిహద్దులలో ఆస్ట్రేలియా యుంగవలసినచ్చి, అనంతరంబు క్షిణిమగ సర్వయ సెమిలియాన బారులకుండుటయు మిత్రులందలిక ఒత్తియూ సేనయన్న సహాయము. బోస్నియాలోనికి పంపబడిన సర్వయ సేన కచ్చటికి విచ్చేగాడు నగరమును పట్టుకొనెను. మాంటెనీగ్రో బోస్నియాకు త్తెగ భాగములను పట్టుకొనెను. మాంటెనీగ్రో సేనకట్టాగో దుగ్గమును పట్టుకొనుటకయి కొంత పంపబడెను. సోదో నగరముమీదికి మరికొంత వెళ్లెను.

అకాశయుద్ధములు

- అట్టోబరు ఎనిమిదవ తేదిన డెసక్ డార్ఫులోని జర్మను ఔట్రిగ్గి సుతీగమున చాలపర్యాయములు బొంబులు వేయుట గను. జెప్పిలను కర్మాగారము మీద బాంబులను వేసి బ్రిష్టువైమాని కుల్లు అందరి ఔట్రిగ్గిలనులను తిగలబెట్టిరి. ఇంతకు ముందాగష్టు 21 వే దిన, ఆంట్వెర్పు ఆట్టెంతు సగరములమీద జర్మనులు బాంబులను వేసి నిప్పుంటించిరి. ఫ్యూరిసు మీద ననేకపర్యాయములు జెప్పి లును బాంబులను వేసిపట్టు నినుచునే యున్నాము. ఇటీవల

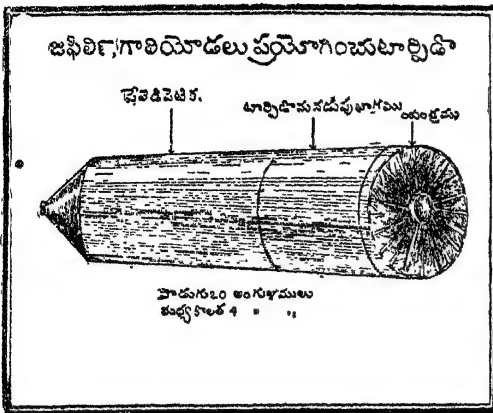
ఇంగ్లీషుతీగమున చాలపర్యాయములు బొంబులు వేయుట గను. లండనుమీద సముద్రము ప్రక్కగొంపబడినవి. జర్మనీలోని సగర ముల మీదను తమరుగా మిత్రులందరి వారు బాంబులను ప్రక్క గొలిచి నష్టము కలుగజేయు చున్నారు. ఒక నెలక్రందట కాల్కు రూపట్టణ నివాసిధముగా నష్టపడినందున కయిజరు గారు నాప్రియ యిను గయిచ కాల్కు ప్రజలకు శ్రమనిమానములు నష్టము

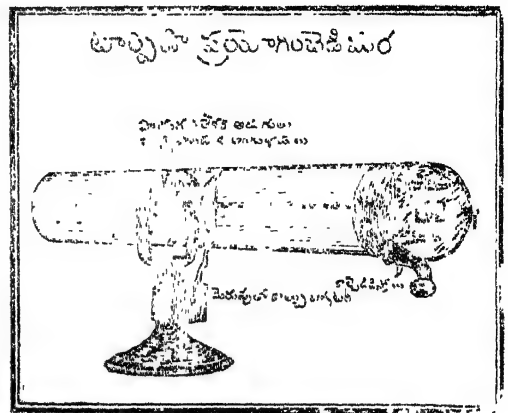
దశలో దాగ్ఫులోని ఔట్రిగ్గిను కర్మాగారము వయన బాంబుల వాల్కు వైమానికులు వేయుట

కలుగజేసిండును. కిక్కురుచుండు చున్నదని తెలిపివాగ్గు సోగం నుండిరి. కాల్కు సెల సుధ్యమున వారశోభోట్ట అను ఆంగ్లవైమా నికుడొక ఔట్రిగ్గిలను మీద నెగిరి చాలగు బాంబులను వేసి గానిని నిగ్గుచుజేసిండునకయి బార్డిగ్రక్కర్తిగాగు విట్టోరియా ట్రాగు చిగుదమునొసంగిరి. కిక్కురజేయుట చాట్టలన్నియు రాత్రిం బగట్టును అనేకవందల విమానములచేత కిక్కురిమానములు రాకుండ కావలి కానుబడుచున్నది. అయినను అకాశమాగ్గు నుతి విశాలయనుక దగుటచే కొన్ని తప్పించుకొని నష్టము కలుగ జేయుచునేయుండును. పెద్ద పెద్ద పట్టణములలో భవనముల కిక్కుముల

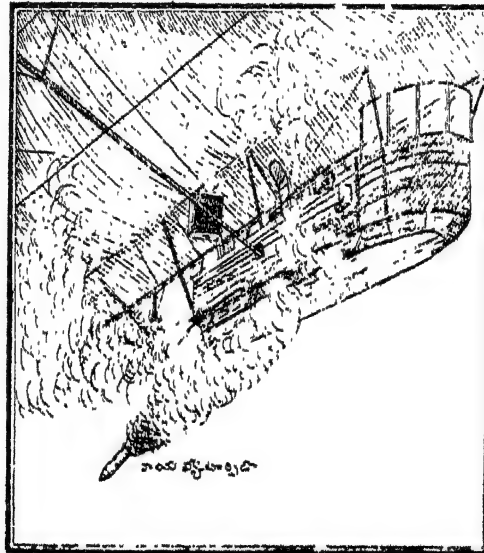
నిగిదికక్క దూగదగ్గునీ యంత్రములను బెట్టుకొని నిగింరగము కిక్కు విమానములు చచ్చుచున్న వేమోనని చూడ బడుచుండును. సెప్టెం బరు 6 వ తేదిన కెన్సెలైన్యముల మీద నెగురుచున్న యొక ఔట్రి గును ఘామిమీద నెగజువద్ద కూల్పబడి ప్రయాణికులందరు ఖయి దీలు జేయబడిరి. ఫవుంటెను వెల్లెలవ లెనుండు విమాన బాణములను గురించియు, కిట్ట విమాననిర్మాణమును గురించియు, ఈసంచిక లోజేతోకపోటు వ్రాసుబడిన వ్యాసములను ముద్రింపబడిన పటములను జరువరులు చూడవగును.

జిఫ్ గ్యాస్ ఇంజిన్

ట్యాంకు ప్రయోగము

గ్యాస్ ఇంజిన్ యొక్క పరిమాణాలు

గ్యాస్ ఇంజిన్

జనరలు వాక్యం గారి నైపుణ్య ఫిరంగులధ్వని పూరితులగుటకు లోబడుచుండగా రువ్వనులు తూర్పు ప్రదేశము, గలీషియాను పట్టు కొనుగో కయి సగ్వ ప్రయత్నములను జేయుచుండిరి. మొట్ట మొదట ఆకస్మికముగా ప్రాన్సునోడించి తరువాత రష్యాను మట్టు పెట్టరచ్చు నని తలచిన కెయిజరుగారి యుత్తరేఖయు కొనసాగలేదు. రష్యా తూర్పు ప్రదేశములో బ్రవేశించుటవలన పడమట ప్రాంసు ఇంగ్లండులమీది దుడుకు తగ్గెను. జనరలు సాంసకోక్ క్రిందను చాలదేశమును రష్యాను లాక్రమించుకొనిరి. జర్మనీ వారు ఒకదిక్కు నుండి రష్యానుపోలండులో బ్రవేశించుటకును, ఆస్ట్రీయా వారు గలీషియానుండి దక్షిణమున రష్యా రాష్ట్రమును లబ్ధిమును నాక్ర

మించుకొని, ఇచ్చట జగ్గునులగో గలీషి రష్యాను సేనలను చాతము చేయుటకును పూర్వములు పన్ను బడి యుండెను. ఇంగ్లండును ఆస్ట్రీ యనులు లబ్ధిముమీది కరిగిరి. ఆస్ట్రీయావారి సత్తున నెరిగియున్న రష్యా వారు నైపుణ్యమును రెండుగా విభజించుకొని త్రికోణమునలె పూర్వమును పన్ని రెండు సేనలును ఆస్ట్రీయాలోని గలీషియాను ముఖ్యపక్ష నమగు రెంబర్గులో గలుసుకొనునట్లు సంకల్పించిరి. రెంబర్గులో లబ్ధిమును వెల్లిన సేనకు సహాయము జేయుటకయి ఆస్ట్రీయను లుంచిన మూడు ఆర్మీకోరులును, మూడు ఆర్మీ సేనలును (డివిజనులు) గలవు. వీనిమీద రష్యానులుపడి జనరలు రసీగారి యాధిపత్యము క్రింద రెంబర్గు నాక్రమించుకొనిరి. రెంబర్గుపై పడినదో అప్పుడే

ADMIRAL SIR JOHN JELlicOE

అంగ్లయద్ధానాదానాధిపతి: అడ్మిరల్ సర్ జాన్ జెలికో

ADMIRAL LORD FISHER

అడ్మిరల్ లార్డ్ ఫిషర్

REAR ADMIRAL MADDEN

రీర్ అడ్మిరల్ మాడెన్: అలొంగననాధిపతి

REAR ADMIRAL MOORE

రీర్ అడ్మిరల్ మూర్

ADMIRAL SIR HENRY JACKSON

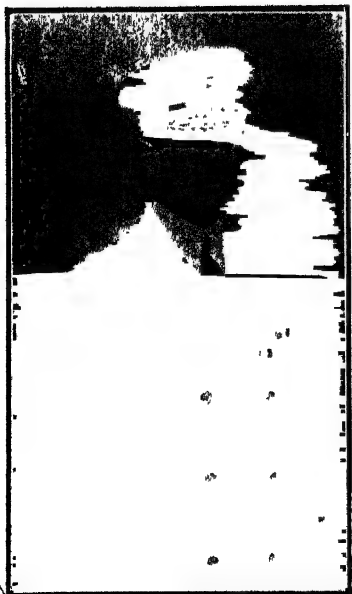
COMMODORE TYRWITT

మధ్యధరాసముద్రములోని యుద్ధనౌకాధిపతి: అడ్మిరల్ సర్ హెన్రీ జాక్సన్

కమోడోర్ టైర్విట్

REAR ADMIRAL BEATTY

రీర్ అడ్మిరల్ బియాటి

COMMODORE KEYS

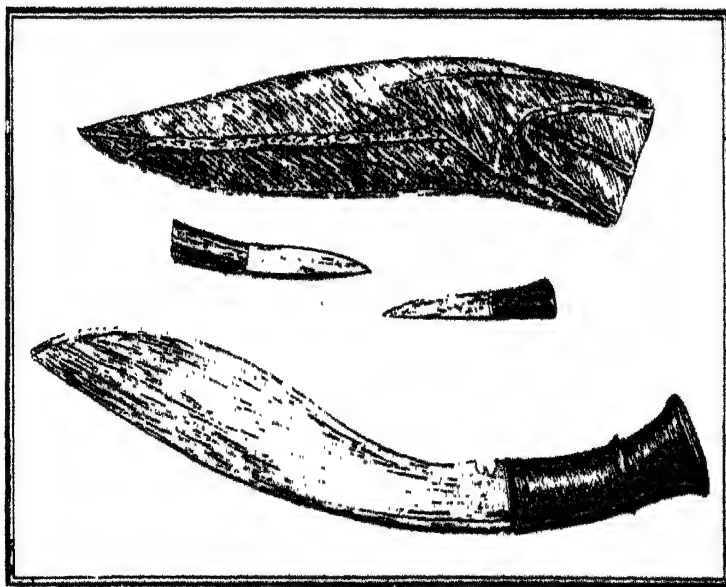

కమోడోర్ కీస్

GURKHAS MARCHING TO THE FRONT

గూర్ఖా సైన్యము ముందుకు సాగుచున్నది.

THE DEADLY KUKRI

మరణకాండవలెనగు గూర్ఖా కుక్రి

ఒకసారి దీనితో పోరాడేటప్పుడు దూరముననుంచి గూర్ఖా సైన్యము ప్రకారము కత్తులును, కార్లు తిగలులును, ఒకటి పరుచుచున్న ఖడ్గములును ఉండును.

KILLING THE ENEMY

జర్మనులను గూర్ఖలు పోల్చి చంపి

GURKHAS ON A DEADLY ERRAND

గూర్ఖాలొక నదిని దాటి రాత్రివేళ జర్మనులను ఇంపుటకయి బయలుదేరుట

CUTTING THE THROATS OF GERMANS WITH THE KNUFE

జర్మనులను గూర్ఖలు పోల్చి చంపి

అంగ్ల సైన్యమున కుంభకర్ణమున

తూర్పు ప్రవ్యాలో యుద్ధాంగంధమున బ్రవేశించిన గవ్యసేన తైకో, ఆలన్ ఫ్రేజర్, గోట్టాపు గుంటి నైజ్, ఇంస్టీరుబర్గ్ పట్టణముల బట్టుకొనెను. టిల్ సిట్, కోనిగ్సుబర్గ్ రాష్ట్రములలోనికిని వైస్యము లంపబడినది. రవ్యను జనరలు సాంసన్ యొక్క అప్పటికే విశేష సహాయము వెనుకలేక తూర్పు ప్రవ్యాలో బ్రవేశించుటవలననీతిని సోడ్డా నీ డెన్బర్గ్ ఆస్ట్రో-హోంబర్గ్ పంక్తుల యందుట నుంచి అనుకూలగ యున ఫలములొనరించి జగ్గము కిల్ల మూర్తులు హిందెస్సెర్ ఎదిరించెను. జగ్గములు కయిలుపాద కావలసి నన్ని సేనలను దెచ్చిరి. వారి క్రస్సుకోంగుల ముందగ గవ్యములకు చాలకుండెను. గవ్యములు గట్టిగా ఓడకొట్టబడిరి. సేనానాయకుడగు సాంసన్ యొక్కారు ఒక మ్యాపును పరిశీలించుచుండగా ఒక పేల్లు (పేలి ఆకలిని మరికొందరు దోంగియలను జంపివేసెను. గవ్యములు పూర్తిగా తూర్పు ప్రవ్యానండి కిరిమి వేయబడిరి.

ప్రాంసు

ఎకేనద్ద యుద్ధములు ప్రాంధమయిన వని గత ప్రకరణము నందు వ్రాయబడినది. నవంబరుమాసములయందు ఒక కోటనో, ఒక కొండనో ఒక గ్రామమునా కొంతస్థలమునో జగ్గములు పట్టుకొనుట, తిరిగి వానిని ఫ్రెంచివా రాక్రమించుకొనుట, ఘోరయుద్ధములు జరుగుట, ముందునకువచ్చుట, వెనుకకు పోవుట వీనితోనే క్రతువులకు సరిపోవుచుండెను. జగ్గముల విధాన నవంబరు 2 వ తేదికొన్ని

ఫింగులను జగ్గములు వేసిరి. కాని ఒక్కరోజు అయిన పిగ్గుట వెనుకకు పోలిపోయిరి. హెల్లిబీరున, మెస్సిన్సును, ఫ్రెంచి మొర్రాకా వైస్యములును, హైందవ వైస్యములును జగ్గములకద్దమండ పట్టుకొనిరి. ఈ ఎముకయుద్ధములో ఇంగ్లీషు సైనికులు పోరినరీతిని జూచి జగ్గములే సరైన భ్రాంతులయిరి. బ్రిటిష్ కాల్బులము, హైందవ కాల్బులము ముందర లోకములో నేసేనయు నిజమగుటచే జగ్గములో బర్లిన్ కే. జి. హెల్ట్ అను గొప్ప పత్రికా ప్రధానసంపాదకుడు వ్రాసి, బ్రిటిష్ వారి యుద్ధసామర్థ్యమును గురించి జగ్గములవారికి పచ్చి యభిప్రాయములను గాగదోలకలసినదని నొక్కి చెప్పెను. బ్రిటిష్ ఆఫ్ వేల్సు నవంబరు మధ్యను గణాంగమునకు గాగదోలకలవలన నంపబడినది.

ఆరువారములు సుదృఢదళములు ప్రిమర్స్ మును ఫ్రెంచి ఆర్మీలు లెటిక్ పత్రికయిట్లు వ్రాసెను:—వైస్యము మనదేశ యుద్ధచారిత్రియనగు సుపరిద్రుగమునది, ఇంగ్లీషువారు కాలమునకు దగినట్లు చేసినసహాయము మన అనోన్యమైత్రి సాన్నిధ్యమున జరిగి. ఆ లెస్సు లోరయులలో ఫ్రెంచివారి నోడంబరుకు రై నానద ప్రాంతమునుండి వోడ్డెనుకు జగ్గము కొప్ప సేనను బంపిరి. ప్రాంసుదేశములో డిసంబరు మాసాంతమునకు జగ్గము లాక్రమించుకొనఁ గుమి దేశపు విస్తీర్ణము లెమ్మి 100 కి. మీ. కంటే కంటే 20, 100 కిలోమీటరులు. 10 దినములు కయిలుపాద గారిక బట్టి సేనలనున బర్లిన్ కిగములనుండి తిరిగి 20 కి. మీ. దిసంబరున గణాంగమున వేసిరి. క్రిస్మస్ మండుగ దినమునకు ఆంగ్ల-హాయిలవైస్యములకును అధిక వేళముల వారికిని ఫ్రెంచి జనంధమును బహుమానములను, వారి దస్తులను గల యుద్ధగములను జరుపఁ గును గాక యని పంపి వారి నానందింపజేసిరి. ఫ్రెంచివారివత్తుమున ఆంగ్ల సైన్యములలో బోరుమన్న ఇటాలియను దేశగత్తుడుగారి బొల్లిగారి నునుమకు కిందకములను బట్టి కొనబోవుచుండగా మృతినొందెను. ఈయన అయిదుగురు సోదరులతో యుద్ధమునకు బోయెను.

భారతీయ సైనికులు

యుద్ధము ప్రారంభము కాగానే హైందవుల రాజగత్తిని చక్కగా నెఱింగి యున్న మన రాజప్రతినిధిగారు సకల యుద్ధ పరికరములతోను 75,000 సంంది ప్రాన్నునకు సర్వోత్తము విల్ కాత్సగారి నాయకత్వము క్రిందపంపిరి. మార్చియుల్లు నగరములోనికి 'లామార్చియుల్లు' అను ఫ్రెంచి జాతీయగీతమును వీధులలో నడచుచున్న బెలూచీ సైనికులు బ్యాంకుపాద పాడినప్పుడు ఫ్రెంచి వారాగంద పరనకులయిరి. మదేశమును తూర్పునుండి గక్షింప వచ్చిన వీరులని పొగడిరి. వీరి సంసారములకు సహాయార్థ మయి రాజప్రతినిధి గారి కొట్టిరాపాయలు వనూలుచేసిరి. గణరంగమునందు కులకట్టుబాటుల ప్రకారము భోజన సదుపాయము లేరనిచెబడినది. వీరికి హిందూదేశపు భోజన సామాను ననేకమంది పంపిరి. వైద్యకళలు ఉష్ణప్రదేశములలో గట్టబడినవి. వీరికి కావల

సిన వస్తువుల నొసంగుటకయి క్రేటు బ్రతుకులలో కొన్ని నిధులేన్న మాచి వారి కైర్గిసాహసముల గొనిగూడిరి. పోయిన పోయినవిని
దేను. రాజుగారు స్వయముగా వెల్లి యుద్ధభూమిలో జూచిరి. బల్లెముల నుపయోగించు నప్పుడు ఒక భాగ తీయునకి పనిమంది జంతుల
బాల్లు గాబట్టుగారును, తరువాత నిజీకల ముఖ్యవ్యక్తి గారును యికను ఆగలేకని జగ్గనలీ ముప్పుములో ననుభూయముగా పోయినట్లు.

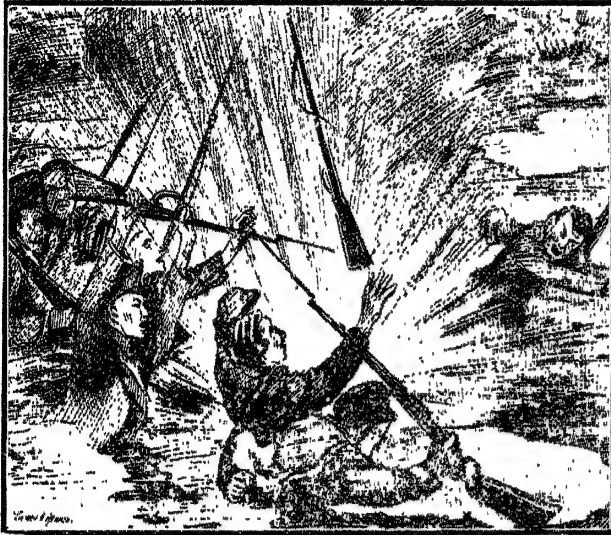
రాంబాకావల్లివద్ద ఒక నిక్కులాంబుడు వైద్యుడు చర్మము బల్లెముతో పోయినట్లు, అదివాడు చేయినట్లు.

భారతీయ వైద్యముచే చాల
చోట్ల నోడింపబడుట జగ్గనలకు
బహులజ్ఞాకరముగా నుండెను.
ఇండియనులతో చేతులు చేతులు
కలిసి పోరాడుట కేవలము దుస్సా
ధ్యమని జగ్గనలు గ్రహించి సిగ్గు
పడ జొచ్చిరి. ఇండియనులు విరి
విగా నవంబరు మాసము మొదలు
నవంబరు మాసము వరకు ప్రవేశ పెట్టబడిరి.
కాని సాహస పరాక్రమములను
గొనియాడుచు సర్ జాన్ ఫ్రెంచి
గారే వ్రాసి యుండిరి. ప్రాంతముల
మీద వారి కెంత యలక్రమో
స్వయముగా కండ్లతో జూచిన
అనేక వాస్తవత్రికలవారు వ్రాయ
మొదలిడిరి. కొన్ని మాసములలో
రాజప్రతినిధిగారు 1,25,000

ఒక రాకెటువైద్యుని కండ్లకు వైద్యుడు చర్మము బల్లెముతో పోయినట్లు.

మంది భారతీయ వైద్యులను నిర్ద
ప్రాప్తముకాదు. రాంబాకావల్లి
వద్ద 5000 మంది తేలికాని బాం
సములు జగ్గనలకు పోయినట్లు
12 వా కొట్టెలవారు 1000 మంది
భయపలను కట్టుకొనిరి. సాహస
మును గొప్ప ప్రదర్శన చేసిన
లురు తీయినట్లు వ్రాసియున్నది
వ్రాసియున్నది. అనేక పరిస్థితులు
అవకాశముగా బయ్యిపోయినది
భయముతో జగ్గనలకు పడ
కుండ నుండ ఆధీనములు మొదల
వుల వాపనలని వచ్చుచుండెను.
గుర్ఖానులనే సాహసకృత్యము
లను రాత్రిచేకను, కంఠకములలోను
తేసిరి. ఈ సంబంధముయొ
పటము రీ సంచిలో గలవు.

పాతకములను చంపివేయు

ఈ చిత్రపటము సందికలో గలను. సంవత్సర 20-వ తేదీన బికనీరు పటాలము వలన 70 నంది తెహాపాయములు గంపబడిరి. ఈ మాన నుందే జగ్గునుల పతిపాపముతో జరిపి నంద నకు గంగాసింగు తేగికి పత్తిరిమా కోన ఒకరిని పడెను. ఈనిదిగి గాడు చేతుల లోను, హమ్మిగోను గుంక పట్టులు పోగిలను. ఒక జగ్గును మనోగిని చంపి వానికి త్రిని నాకు కొనెను. వాలగుంక జగ్గులను గంపెను.

25 శ్రీకృష్ణాదియ లాహోరు డివిజన్, న్యాయుడైన కర్ణాటకము గా బోరను. అక్టోబరు 25-వ తేదీన 47 పటాలపు పట్టులు, సామర్థ్య మొనగ్గవారి కిదిగోతున్న గొప్పకీర్తిని కాపాడుకొని గలిగిరి. సంవత్సర 22-వ గొట్టాలన్న పట్టులు శత్రువులచేరి చేరింపబడినవి. రెండవ గొట్టాలపటము కట్టులు మోగి గాదికింద సాహసముతో పోరి శత్రువులను దరిమెను. 4 నేను చూచినంతవరకు హైందవులు శ్రీకృష్ణామిగా శ్రీకృష్ణ పద్మల ప్రకారము పోగడవలసి వచ్చినను, తమ గొప్ప కీర్తిని నిలుపుకొను చున్నారు. అని జనరలు ఫ్రెంచిగారు యుద్ధాంగ మంత్రికి తెలిపి యుండిరి. డిసెంబరు నెలలో శ్రీకృష్ణ చక్రవర్తిగారు యుద్ధభూమికి వెళ్లి అన్ని వైశ్యములను ధూచి హైందవ సైనికులను ప్రత్యేకముగా నభినందించి వారికి పరిమితానందమును గలుగ జేసిరి. తెలియము రాజాగారిని, ఫ్రెంచి సేనాధ్యక్షును, జనరలు జోసే ప్రభృతులను చూచి వారితో ముచ్చటించిరి. ఈజనరలు కర్ణ 12 జగ్గును ఆర్మీకోరులు 4 అక్టోసేను 3 వారములు మిగ్రిమండలి నెదిరించి 1,20,000 మందిని కోలుపోయి, వెనుకకు పోయిని క్రింది వారు డిసెంబరు 2-వ తేదీన ప్రకటించిరి.

“మొట్టమొదట మనము ఇండియను సేనకు కొర్రము కలదా యని నీచముగా చూచితిమి. ఇప్పుడా శుభిప్రాయమును మార్చు కొన వలయును. వారి దెబ్బలకు మనము తాళవాలము. వారు మన ఫయిన ఆకాశము పగులనట్లు అవును మీద పడిరి. వారి ఆద్రవుల

సంబంధంలో మాడువాములు ఈ వెను లాబాసి ప్రాంత్యములను హైందవ సేనలు నిలుచుటకు నీడ నీయక కిగంకులను శత్రువులు పడిచిరి. గం దియను హైందవ సేన సన్నగిలు చుండెను. శత్రువులున్న తావు కనపడదు. చేతితో పోడుచుటకు నుపడరు. పనిచేయునది కిరంగులు. ఈయనప సన్ననాతియు గం మండెను. ఒక గూర్ఖాకంపెని జగ్గునుల కంక ములలోని కొక రాత్రివేళ కిప్పలన లే ప్రాకిపోయి అంగన్న వారిలో ననేకల గొంతులు కోసిరి ఇంక కిందకి ముగ్గురు గొంతుల త్రస్వి అంగు తుపాకీమందు పెట్టి గానిని పేల్చుటచే 4 కందకమం తయు బద్దలయి లోని జగ్గునులు చచ్చిరి.

ఈశిపు సరిమాన్దలలో మునుపులకును బికనీరు ఒంటె పటాలమునకును ఈ వాములోనే పోరుజరు గగా బికనీరువా రోడించి తురుపులను దరిమి చేసిరి.

విల్లియం వల్లె ఘోరముగా అర్జునకంబములలో దుముకుట కుదుగెట్లు

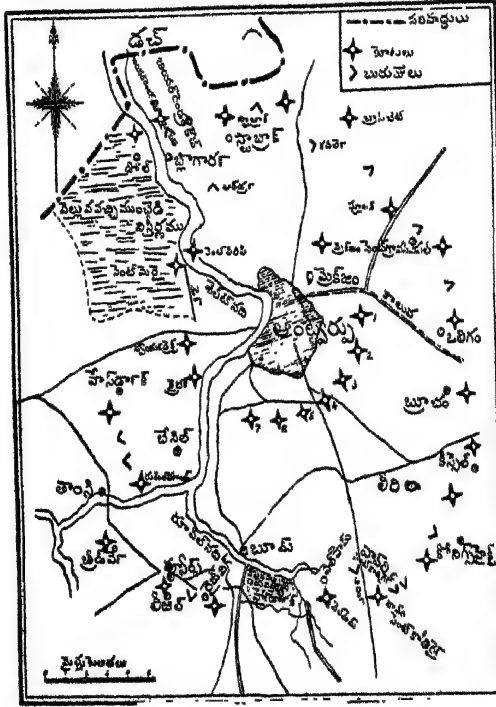
పందర మన హుగ్రాలు పసిగిడ్డల తేకలు. పట్టులు సులభముగాగోడలు
గురువట్టు అనేకులుగన కింకవములమీది వచ్చిపరికి. కత్తులుమాసి కం
కములలో ఎప్పుడు ప్రవేశించినాగో గాని అంగరిని గంగరి. ఈ
శ్లోమ "ప్రాంతపుర్వక జయింటుగు" ప్రతిక డినుగునెలగా
నా నెను.

ఆ గాభాను గారు దాదైయ్య గొనడ పోవుకుతును. పోవును
కాపాడుకుతును కూడెన హెంగన నేనా పా నానా అనగాగో పోవు
నాడేలో చూచి ముఖ్యము పోవును నా పోవు ప్రాంత ని.
ఆనందమును బుట్టించిరి.

బెల్లయము

సెప్టెంబరు 22వ తేదీన ఒక జెప్పిలును ఆంధ్రైర్వపుము నెగిరి
గాంబులు చేసెను. ఇచ్చట 2,500 మంది జర్మనులు కొద్దిపాటి బెల్లి
మునులోడించి పాగోదోరి. 26 వ తేదీన బెల్లియములు ఆంధ్రైర్వపు
దలి జర్మనులవై ఒడి పాగదోలి
అలోట్టు నాక్రమించుకొనిరి. 28వ
తేదీన జర్మనులు తిరిగి ఈనగరము
లోని మూడుకోటలపై గాల్చిరి;
కాని లాభము లేకపోయెను. ఈ
ప్రాంతములలోని మోలు, తెర్ర
గ్రామములను జర్మనులు తగుల
బెట్టిరి. అక్టోబరు 1వ తేదీన ఆంధ్రైర్వ
పులోని విల్లె ముకోటమీద ఫిరం
గులు విస్తారముగా గాల్చుబడిన.
అక్టోబరు 5వ తేదీన కోటలను
వశము చేయనిచో నగరముమీద
కాల్చెదమని జర్మనులు తెలిపిరి.
నెల్లునదిని దాటి నగరములో ప్రవేశి
ంచుటకు జర్మనులు చేసిన ప్రయ
త్నములు విఫలమయినవి. అక్టోబరు
8వ తేదీన బెల్లియము రాజు
ఆంధ్రైర్వపు వదలి పల్లెట్రాను

ప్రయత్నిము నిమ్మి నొజనమైనది. ఆంధ్రైర్వపు, పల్లెట్రాను
నుండి, జర్మనులు కేరూట్ వెన్వెంతులకు వెనుమొడిరి. ముఖ్యము
లువ ప్రాంత్యదేశమును బెల్లియము లతిసాహసముతో శుభ్రముచేసిరి.

ఆంధ్రైర్వపుపట్టణము

మునకు వెళ్లెను. పట్టణములో ఫిరంగిగుండ్లు కొల్లులుగాపడి భవనము
లకు నిప్పంటుకొనెను. వేనవేలజనులు అప్పెందుకు పరుగెత్తిరి. పై
కోర్టు తగులబడిన. రిలతుల శరణార్థులు హుండు సరిహద్దులలోనికి
చనిరి. నీటిచెరువులయొడ్డులు బద్దలు చేయబడిన. కిశోనివాంబులు
చెరువులకు నిప్పంటుకొనెను. బెల్లియమునీన ఆంధ్రైర్వపు వదలి
పరుగెత్తిపోయెను. ఆంధ్రైర్వపుకోటలు వశమయ్యెను. జర్మనులు
నగరమును ప్రవేశించిరి. బెల్లియములో నుండుట తేచుకరముగాదని
రాజుగారును మంత్రులును ప్రాంతులోని హావేకు తమ రాజధానిని
మార్చుకొనిరి. అక్టోబరు 12 వ తేదీన జర్మనులు బ్రూకెన్ నగరము
నాక్రమించుకొనిరి. ఫెంటుపట్ట 1,00,000 జర్మనులు కాపలాకయి
యుండుబడిరి. ఈనెలలో బెల్లియమునుండి దోచుకుపోయినవస్తువును
వెల్లి బ్రిటిషునావలను నాశనము చేయవలయునని జర్మనులు చేసిన

వేళ బ్రిటిషునైపుము పంపబడి బెల్లియముతీగమును బ్రవేశించునన్న
జర్మనులకు నైంధవులకలె నడ్డము పడి వారి విశృంభణము నాపివేసిరి.
జర్మను లీకాల్ ప్రయత్నములను కొన్ని దినములలో 50,000 మందిని
పోగొట్టుకొనిరి. 5,00,000 మంది సైనికు లీకాల్ ను పట్టు నుకో
రథ మీడేరలేక చాల నష్టపడి బ్రుసెల్సునగరమునకు తిరిగిపోయిరి.

బెల్లియములో నింగ్లీషువారు పోరుచున్న దిక్కునందు కెయి
జరుగారు కొన్ని దినములు గడపి వెళ్లిరి. వారి దిడిని వదలిన 20
నిమిషములలో బ్రిటిషు సైన్యముకు బాంబులను వేసి దానిని
తగులబెట్టెను. కెయిజరు గారదృష్టవశమున చావు తప్పించుకొనిరి.
లాహో ప్రాంత్యములోను, దీక్షునూడువద్దను జర్మనులు
నవంబరు 15 వ తేదీ మొదలు అతిసాహసముతో బోరిరి. ఒక్కొక్క
నైనికుడు తిరిగివచ్చినను కాల్చి వేసెదమని జర్మనులు తగవు లొసం

మజుని కాలుకు లాంకులు
దోలుదుకులన కాల్చి వెళ్లుకు
ప్రయత్నించుచున్న సమయమున
జర్మనులు పల్లెట్రానులోని మోలె
పోయిరి. ఎలుకలు బోనులలో చిక్కి
నట్లు వీరి పని యయినదిని తెలుప
బడిన. ఇచ్చట కొక్క వాంబు
లో 7+8 గంగుల జర్మనులు భయపడి
లుగా పట్టుకొనబడిరి. బెల్లియము
శత్రులకు వీరి కాల్చే వెళ్లుకుకయి
ప్రయత్నించుచున్న జర్మనుల
మీద పత్రము గడుములకు నిండుగా
ఇంగ్లీషు ముద్ద నాశనము ఫిరంగినా
కులును ఫిరంగి ధూలినూనుకునివార
ప్రయత్నించు నింగ్లీషుని కొన్ని ము
చేసినవేనను. ప్రాంత్యములో ఏమి నడ
యెడనండి నుండుల మీదను

మోగారు బండ్లమీదను అక్కర ప్రతి

గిరి. అంగుచే జగ్గును పట్టాలములలో 100 కి 90 మంది యిచ్చట కీర్తిచేయుచు రి. తైల్రెను యుద్ధ సు నేదినములు జరిగినది. ఇంగ్లీషు వారు ప్రాంసు ను వైరితీయునకు జగ్గులను వెళ్ల నీమొకండ ఇనుప గోడలకలె నిలబడిరి. జగ్గును లెన్నో వేల వైయ్యమున గోలుపోయిరి.

ఫ్రెంచి బెల్జియము ఇంగ్లీషు సేనలకును కావలసినంతవ్వము కలిగినది. కాని జగ్గునువారిచుకోరధ మిడేసినది కాదు. అటు తూర్పున వాగ్గా పడలేదు. ప్యారిసు, కాలేటు పచ్చిగుమున వశముకాలేదు. అందుచే కెయిజరు గారికి గలిగిన మనస్సుంతాపమునకు మిది మేగ లేకుండెను.

సముద్ర యుద్ధము

అక్టోబరు కడపటి వారములో బ్రిటిషువారి తైలు క్రూయి జరుగెను. ముంబై తిరిగివచ్చుచుండగా డోవరు జంపండ్లలో ముంచబడినది. జగ్గునులు సరిహద్దుములలో ఇప్తముచచ్చినట్లు నుండుగనులను వెదజల్లిరి. వర్తకమాన్యులును గనులతో నిండియుం

డెను. ఆమెరికా, ఇంగ్లీషువారికి కొన్ని ప్రీచునులు మునిగి పోయెను. ఒక బ్రిటిషు గనికి తగిలి మోర్గు-అను జగ్గును క్రూయిజరు గిరి మంది నావికులతో జగ్గునీ కుత్తరమున నున్న జాహాజ్ ఖా- మునిగిపోయెను.

దక్షిణ ఆమెరికాలోని ఫిలిప్పీన్సులకు వానలను వర్ష వ్యాపార వానలను ముంచుచున్న ఆరు జగ్గును క్రూయిజరులు స్కాగర్ హోర్టు న్యూరెన్ బర్గు, నైసే న్, బ్రెమెన్, లీప్సిగు, డ్రెస్డెన్ అనునవి వానిని వెలకుటకయి వెల్లెన మాన్ మాతు. గుడ్ హోప్, స్టాగ్ అను మూడు బ్రిటిషు క్రూయిజరుల నెదుర్కొని

మాన్ హోప్, గుడ్ హోప్, యుద్ధవాహన కెగ్గులతో మునిగిపోవుట

ఒక్కగంట కాలము పోరాడెను. మాన్ మాతు, గుడ్ హోప్, వానలు మునిగిపోయినవి స్టాగ్ క్రూయిజరుకు నిప్పుంటున్నది. అది లెప్పిం చుకొని పారిపోయినది. జగ్గును వానలకు కలిగిన నష్టముంతగా గొప్పదికాదు. సముద్రయుద్ధములో జగ్గును నింకనగు కలిచిన దీయుద్ధమే.

నవంబరు రెవ తేదిన ఎప్టెనుయుద్ధనాన కీలింగుద్దీపముకొద్ద ఆస్ట్రేలియావారి క్రూయిజరు సిస్టీ వలన నోడింపబడి, బిడ్డునకు తరి

మిచేయబడి, ముంచివేయబడెను. నవంబరు కడపటివారములో జగ్గు నుల వశమయియున్న బ్రిటన్ జనగముపయి ఇంగ్లీషునావలు అనేక దినములు ఢిగంగులనువేసి, సబ్మెరైనులు కట్టబడుచున్న స్థానమును పొదుచేసి, నష్టములేకుండ ఇంగ్లాండునకు తిరిగివెళ్లెను. జగ్గునులు వర్తకవానలను సబ్మెరైనులు టార్పుడోలలేత ముంచుట ప్రాం భించి లోకనుంతటను హాస్యమునకు పాలయిరి.

డిసంబరు రెవ తేదిన దక్షిణ ఆమెరికాలో ఆర్జెంటియనా

ఆర్జెంటియనావారి ఘోరములకు ఫాల్కులాండు యుద్ధములో మునిగిపోయినట్లు

తీగమున ఫాల్కులాండు వద్ద జగ్గును క్రూయిజరులు న్యూరెన్ బర్గు స్కాగర్ హోర్టు నైసినా, లీప్ జగ్, అనునవి బ్రిటిషు అడ్మి రలు ప్లెడ్జి గారి నావలచేత ముంచ బడినవి. డ్రెస్ డెన్ నావలు పరు గల్తినవి. కాని ఇంగ్లీషునావలు తరుముచుండెను. జగ్గును అడ్మి రలు కనయిద్దరు పుక్కులతోను. ఈ యుద్ధములో నావలతో మునిగి చనిపోయెను. ఈ యుద్ధమునకు ఆర్జెంటియనా గంటలు పట్టెను.

ఇంగ్లీషువారి నాన లేనియు నష్టపడలేదు. డిసంబరు 10-వ తేదీని ఒక బ్రిటిషు జలంతగ్గామి డార్జిలంగు జలసంధిగాఁ బ్రవేశించి ఆయిదు పంక్తుల గనులను తిప్పించుకొని మెఘా అని పెద్ద యుద్ధనావను టార్పెడోవేసి ముంచి తిప్పించుకొని గాఁటి

పోయెను. జగ్జను క్రూరుజరులను ఇంగ్లండునకు తూర్పుదిశగా దున్ను స్ట్రాస్బరో, కట్టి సోర్తి జుహులుమోగ ఫిరంగులను విచ్చి డిసంబరు 15-వ తేదీని గొప్పచప్పును సత్తిగించెను. 200 చ. అడుగు గాఁతులులు తగిలెను. కొంతసేపటికి నిచ్చిరి.

ఆకాశ రంగము

ప్రాంసులో నొక రయిలు స్త్రీనును మీద జగ్జనువిమాన మెగుగు మండగా నవంబరు మొదటితేదీని రయిలు నెక్కబోవుచున్న యిండియనులు దానిని కాల్చి నేలఁ గూలంజేసిరి. నవంబరు 6-న తేదీన బెల్జియములోని బ్రూజెనుపయిని మిత్రమండలివారు బాంబులను వేసిరి. కానోసినాయిలు చెరువుల సామీప్యమున నపడెనుగాని మీద పడలేదు. రై నెన్ వద్ద రెండు మిత్రమండలివారి విమానములు జెప్పెలిను వసారాపయి బాంబులనువేసి డార్జను డాట్ ప్రక్కకు నవంబరు 13-వ తేదీని వెళ్లెను. ఫ్రెంచివారు క్రొవ్వకర్మాగారమువై

డిసంబరు మొదటివారములో బాంబులను వేసెద. ఇప్పుడు మిగిలిన వింతినియె దెలియలేదు. డిసంబరు 24-వ తేదీని ఇంగ్లండులోని పియర్ నెస్ మీద జగ్జనువిమానములు బాంబులను వేయఁబడినవి గాగా ఇంగ్లీషువై హునికులు వారిని సాగుదోలెను. ఆయిదు జగ్జను విమానములు వారానూనియె నెగిరి 40 బాంబులను వేసెద. 28-వ తేదీని వేసెను. 29-నందు వీధులలో నచ్చిరి. కొన్ని రులు ద్రువు నివ్వఁబడినవి గొనెను.

తుర్కీ

జగ్జనుల కుట్రలవలన తుర్కీ. కారణము లేకుండ, యుద్ధము ప్రకటింపకుండ బ్రెస్టా, గోబెన్ యుద్ధనావలను రష్యావారి నల్ల సముద్రపు రేవులమీదికిబంకి కాల్పించి యుద్ధములోనికి దిగెను. ఇంతకు ముందే తుర్కీ-నైస్యుము సంతయ జగ్జనుద్యోగియులు తరిఫీయతు జేయుచుండిరి. కాకస్తాంటు నోపిలును బలపఱచిరి. నొకా శ్రయములలో దగిన యేర్పాటులను జేసిరి. గోబెన్, బ్రెస్టా లలోని జగ్జనుద్యోగులను, ఫిరంగులను దీసివేసి ఆనావలను హాగ్న రలో గట్టివేయవలసినదనియు, బ్లాక్ సీ రేవులమీద ఆకారణముగా గాల్చినందునకు సమాధాన మొసంగవలసినదనియు మిత్రమండలివారడిగిరి. తుర్కీ కొన్ని కుంటి సమాధానములను జెప్పెను. ఆల స్యము విషమగునని మిత్రమండలివారి రాయబారులు కాకస్తాంటి నోపిలునుండి తిరిగివచ్చుట కాజ్ఞాపింపబడిరి. తుర్కీగో దగవుకు ప్రబలమైన కారణములను జూపుచు, యుద్ధాగంధమునుండియు జర్మనీవారి చేతిలోపడి ఎట్లు దుర్మార్గమునకు దిగినదియు మన రాజ ప్రతినిధిగారు తేట తెల్లముగా వెల్లడించిరి. మహమ్మదీయుల తీగ ప్రదేశములు మక్కా, మెడీనా మొదలగునవి ఇంగ్లీషువారిచే నతి పవిత్రముగో గాపాడబడునని తెలుపబడెను. ఇండియాలోని మహమ్మదీయులు బ్రిటిషు సింహాసనము యిడ దనుకుగల రాజ భక్తిని దెలుపుచు వేలకొలది సభలనుజేసిరి. ఇండియాలో జగ్జను లనుకొనినట్లెట్టి తొందరులను ముసల్మానులవలన గలుగక వారి నిరుప మాన రాజభక్తియే వెల్లడియయ్యెను అనేకవేల మహమ్మదీయుల పట్టికే పశ్చిమరంగమున బోరుచునే యుండిరిగదా? నిజము గారను తమ రాజభక్తిని దృఢముగా వెల్లడించి, మహమ్మదీయులను, తమ ప్రజలను కాంతిపొంది, రాజభక్తి కలిగియుండువలసినదని ప్రకటించిరి.

ఇంగ్లీషువారి యుద్ధనావ మొసంగియునునది పీషియాలోని అకాబా కోటలవైగాల్చి నైనికులను జంపెను. కనోసినాయిలు పగులుకు నిప్పంటుకొనెను. డార్జిలంగు జలసంధిమీద ఇంగ్లీషువారి నావలు ఫిరంగులను విడిచెను. కోటలలోని ఫిరంగులు యుద్ధనావలకు తగులనంత దూరము పారవని గావించెను. ఈజిప్టులో ముద్ద లోలా ప్రకటింపబడిన. పాలనయంతయు నైనికాధికారుల చేతులలో నుండెను. ఈజిప్టులోని మహమ్మదీయ నాయకులందరును గాబర్నీ క్షి గలవారగుని నేనానాయకులగు జనము మాన్యు వెల్గొని వద్దకువచ్చి చెప్పిపోయిరి. ఈజిప్టులోగాని సరిహద్దులలోగాని జరుగు యుద్ధము ప్రాయముల నింగ్లీషువారి ఫిరంగులచేతనియు, ఈజిప్టు నేనెను పూర్వ ముగ్లమీద బోగుటకు తీసికొని పోదినదనియు, ఈజిప్టునాను కాంతిను వహించి ముండిన జానుననియు బహులు మాన్యు వెల్గొని ప్రకటించిరి.

ఇండియానుండి ఆ గోరగా మీదికి పంపబడిన స్కాంగవలెను సరిమ్యను గొన్నలో హాగ్నెన్ 1917 వది ముఖమునకున్న సాగిను నిట్లు గొనెను. తిరువారీ బ్రాహ్మణిము వాక్రమిండుకొనినట్లడిగి. ఈనగ గనుమిట్లు గున్న భూములు ఆంగ్లంతి విశ్వద్యోగంతివయింపి. ఆగబ్బులు గునుంబ్బులు అతిసాహసముతో బోరిగిగాని భారతీయులముంగు చాలకపోగురి. ఈపాల్వోదేశమంతయు బ్రిటిషువారి అధినివేశమయిదని బ్రిటిషు బహులు ప్రకటించి, పన్నులను తగ్గించుచేనే దేశము నేలుమిన్నాడు. ఈనెవ్యము మేకునయ్యదు గ్రాయమును పట్టుకొని కేపు బేదిలో మాండవుకు తూర్పుననున్న కోటలను కళముచేచికొనెను. డిసంబరు నెలలో టైగర్, యూఫ్రటిసునగిలు సంగమించు స్థానమునున్న తుగ్గ నగరిమును గాయమున్న అగబ్బులను, తుగ్గ మ్మలను పారదోలి దానిని ఆంగ్లపాయించిననెన అక్రమించుకొనెను.

తురుష్కుల పక్షమున పోరుచున్న అశ్వీపాండవుల యుద్ధము నందిస్తుమలేకయు, చాలమంది వారిలో జచ్చుటకలసిన పటాలములను చదివిన పాఠశాల ప్రయోగము.

1,85,000 ఆస్త్రియనుల నోడించి వారి ముఖ్యనగరమును బెల్గ్రేడును తిరిగి పట్టుకొనిరి. రాజుగారు సకల గాఢచిహ్నములతోను తన నగరమును బ్రవేశించెను.

కాకేషన్ కొండలు

తూర్పురంగము

ఈ ప్రాంతమునందున్న తుర్క్మరాష్ట్రములయొక్క వెళ్ల వలసినదిని యుద్ధచక్రవర్తిగారు కాకేషన్ రాజప్రతినిధి కాశ్మీరును బంపిరి. కాకేషములో మైసోన్, ఈరాడోక్, అనుచోటుల తురుష్కులైనవారు ముందుచేయుచుండెను. కర్ణుపటాలములు పారదోలుబడినవి. నవంబరు 4 వ తేదీ యుద్ధములు జేరూజీదు నాక్రమించుకొనిరి. కరాకీషీదుగా ప్రాంతమును తురుష్కులను ముందడుగవేయించి రహ్యవారు పోరాడవలసి. ఎవరంగప్రాంతమున జర్మను యుద్ధాగ్రముల క్రింద కూడియున్న 90,000 తురుష్కులను గవ్యను లనేక దినములు పోరాడి నొడవపగలిగిరి. యూజువేరనువద్దను తురుష్కులను యుద్ధము లోడింపగలిగిరి. నవంబరు కడపటివారములో తెలహాండు కోటలను గాల్చిరి. యూప్రటీసునదీ తీరమునందు డాటాను గవ్యములు పట్టుకొనిరి. తురుష్కు సేనరహ్యలోని బాటరాష్ట్రము వద్ద కనునడిచి. కాకేషియనులలో కారకల్లిస్, ఎర్రేగం, అలాన్ కిట్ట, ఖన్నే యలలో తురుష్కులైనవారు లోడింపబడినవి. వారి నుండుగుండు, సామానులు పట్టుకొనబడినవని నవంబరు నెల అంత్యమున గవ్యము ఆధిగమము ప్రకటించి.

ఈజిప్టు

తురుష్కులతోను, జర్మనీయవారితోను నల్లలు పన్ని ఇంగ్లీషువారిమీద తిరుగుబాటుకయి ఈజిప్టు ఖజీవు యల్లిములను జేయుటకలన బ్రిటీషువారివలన పదభ్రష్టుడు చేయబడినాడు. ఇతని స్థానమును హుస్సేను సుల్తానును బిరుదుతో రాజ్యాధిపతిగాఁ జేయబడి, రాజ్యము నేల భూము ఇంగ్లీషుప్రతినిధి యగు సర్ సూనీ ముఖ్యపాను గారివారిద నెట్టించెను.

సెర్వీసు

ఆస్త్రియనుల సైన్యముల ముగిసిన యుద్ధములను గాని ముఖ్యనగరము బెల్గ్రేడును చదివినట్టి రాజధానిని గవ్య నగరమునకు మార్చుకొనిరి. ఆస్త్రియనులు బెల్గ్రేడును ప్రవేశించిరి. గురువార వేలొకచోట సర్వీసుగా భూమిలో జరిగిన యుద్ధములో 21,000 ఆస్త్రియనులు నలుగురు జనరలులతో ఖయిదీలుగాఁ బట్టుకొనబడిరి. నిష్కాగమును పట్టుకొనుటకయి ఆస్త్రియ సేన ఆనగరమువారికిఁ జనుచుండగా గర్వియనులు తలపడి గట్టిగా నోడించి బెల్గ్రేడువై పుంతు పారిపోవుకట్లు ఒకరించిరి. 2500 ఆస్త్రియను సేనుంగులు భూమివారిని రెక్కింపబడినవి. హుట్టా-బోనిట్టాప్రాంతములకు సర్వియను సేన నడుచుచుండెను. 28,000 ఖయిదీలు, 7, కిరంగులు, 44 క్విక్ డ్రైరున్ పట్టుకొనబడినవి. సర్వియను లింతటతో నూరకుండక గొప్పసైన్యమును జనుచేసికొని

గల్షి గూలో కాకో మొదలు ధారవవరకును జరిగిన పోరాటములలో 23వ అక్టోబరు మొదలు నవంబరు 4వ తేదీనకును రష్యనులు 271 నుండి ఆఫీసులను, 18,000 వైనికలను, 40 క్విట్టఫిరంగులను, 58 క్విక్ డ్రైరున్ కిరంగులను, కిరాలిజరులను, అనేక మగు నితరయుద్ధ సాధనములను ఆస్త్రియనులవద్దనుండి పట్టుకొనిరి. కాని తిరిగి రష్యనుల నోడించుటకయి 30 లక్షల సైన్యమును శిశ్రుమండలినారు పంపిరి. కాకోకు నవంబరు 17వ తేదీన యుద్ధములు సమీపించిరి. 18వ తేదీ నిష్పంతుకొని నగరము తలబడెనది. కాని రష్యనుల చళముకాలేదు. కార్యక్రమము కొండలమీది కంపబడిన సేన కొన్ని కను నులను సట్టుకొనెను.

లోడ్డువద్ద జరిగినయుద్ధములో రష్యనుల కే జముము సమ కూరినదని అధికారులు ప్రకటించిరి. తరువాత రష్యనులు లోడ్డు వద్ద బెల్గులు తిరి సూరపోయి, జర్మనులు పోలంతులో రష్యవారి కుడి యడచుస్థితిని చిహ్నము ముంగు నాకె మోటుచి, తరువాతి యుద్ధమును సైన్యము నోడించుటకై గొప్ప పూహమును బన్నిరి. “ఒసోవ్జి” వద్ద వాగ్డింపబడినది 1,70,000 సైన్యముతో ఆస్త్రియనులు కార్యక్రమములనుండి దూక వారి స్థితిని భయంకరముగా జేయగలరు. గవ్యవారి పంతులు భేదగపడెడినను భయములేదు. అని లండను ప్రముఖపత్రిక డిసంబరు కడపటి వారములో వ్రాసెను. అప్పటికి పోలంతుస్థితి ఆవిధము గా నుండినది. జర్మనీవారి పోలంతు దండయాత్రయొక్క యుద్ధకేసు గల్షి మాను గవ్యను లాక్రమించు కొనకుండ గోరుట, సైన్షి మా పూనికి వెడలకుండ జేయుట, గ్రాకోవారి స్థితిలో పడకుండ పొడి టయ్యు యుండెను. ఈమాట యుద్ధకేసు లేమార్తము కొనసాగ లేదు. ఈనెలలోనే రష్యవారి సారాయి వైనికల కన్నుకూడదని శాసనము చేయబడినది.

తూర్పురహ్యలో ముసారియను సోసులపోతు గవ్యమును వెల్లిరి. అచ్చుల పోరయద్ధములు పూర్తా పేసన్ ఎస్సెం సరగ్ హద్దులలో జరిగినవి. సోల్దా నెయిడను బద్దలయొద్దను జ్యములు గవ్యనులను మట్టిడించి. ప్లాక్ మొదలు వాల్దా వరకును ఇంకొక యుద్ధము మొదలిడెను. ఒకాదు గ్రాకోవోవద్ద జర్మనులు రష్యనులను వెనుకకు త్రోసివేసిరి. కలిక్టా మొదలు నెయిర్ డాక్ వరకును పోలంతులో జర్మనులు సైన్యము నుంచగా ప్రవ్యను గార్దులను రష్యనులు పోదొలిరి.

పోలంతులో రష్యనులు ఇంగ్లీషు టో అను అతురముకలె పూహ్యమును పన్ని జర్మనుల నాశము చేయజూచిరి కాని వారు పారిపోయిరి. జనరలు రెన్నంకాపుకు గవ్యను సైన్యములలో వేళకు కేరక పోవుట. జర్మనుల భాగ్య ముంకుదె

THE CHARGE OF THE BENGAL LANCERS AGAINST THE GERMANS

CHARGING ON FOOT WITH THE LANCE

HAND TO HAND FIGHTING

కందకములో జగ్గులను తుపాకులతో చాచుట

THE TRENCH CAPTURED

కందకములోని శత్రువుల నందరినిజంపి దానిని గళము శ్రేణినివట్లు బాకాచాగట.

ENVER PASHA

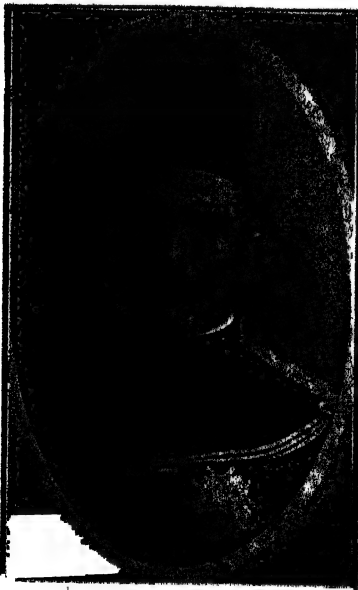
కుర్కీ యుద్ధాంగమంత్రి ఎన్వర్ పాషా

FIELD MARSHAL VON DER GOLTZ

జర్మనీల్లో వానడర్ గోల్ట్. కుర్కీ-పర్షియాధిపతి

THE EX-KHEDIVE OF EGYPT

పదభ్రష్టుడయిన ఈజిప్టు పాలకుడు

RIKANER CAMELRY ENGAGING THE TURKS

ఈ దిశ సరిహదులలో బిక్ నీరు ఒంటెలపటాలను తురుష్కుల నోడించుట

HAND TO HAND FIGHT

కములలోని హిందవ వైనికుడు క్రతువును లొట్టిపిట్టతో జంపివేయుట

ఈ దారుణ సంగ్రామమున కట్టి ఫలమును ప్రయోజనమును నిర్ణయించుట దుష్టము.

జయోపజయములు వైద్యులమును నౌకాబలమును విమానబలమును ననుసరించి ముఖ్యముగ ద్రవ్యబలము ననుసరించి యుండును. యుద్ధస్థితిని నిర్ణయించుటకుఁగాను వైద్యులమును, నౌకాబలమును, విమానబలమును, ద్రవ్యబలమును, ధర్మబలమును మూడు ఖండములందుఁగల క్రమములకు సమన్వయము చేయవలయును. ప్రతి భావమునైన నేనాధ్యక్షులకు సయిత మిది యలవిగాని పని యని గ్రహించి

చివఱును సామాన్యులమాట వేటుగ చెప్పవలసిన పని లేదు. ధీనుండులు సకల బలములను సమన్వయము చేసి యుద్ధస్థితిని నిర్ణయింపవలసి యుండును. యుద్ధవార్తలందు మనము ప్రతిదినమును చదివెడి జయోపజయముల వార్తలవలన యుద్ధస్థితిని గ్రహించుటకు వీలుండును కాని యుద్ధఫలమును నిర్ణయించుటకు వీలుండదు. యుద్ధఫలమును ప్రస్తావనక్రమముయొక్క సకలమైన సాధనాధికములను సమన్వయము చేసి నిరూపించుట ప్రయోజనకరము.

జర్మనుల తంత్రము

జర్మనుల యుద్ధ ప్రస్తావనక్రమము మొదట ఫ్రాన్సును పీఠ్యుట రుష్యాను తదనంతర మింగ్లాండును నోడించుట యనియు నీ పని యతిశీఘ్రముగ ముగియవలయు ననియు జర్మను యుద్ధ తంత్రజ్ఞుఁడు బర్నహార్డి

గారు గచియించిన గ్రంథమునందు వివరముగ తెలుపఁబడినది. ఆ పూర్వమునందు జర్మనుల మనోరథములు విఫలమైన వని గ్రుపవడినది. జర్మనీ ఔల్లియను నోడించి యూ దేశము నాక్రమించుకొనినది. ఫ్రాన్సునందును రుష్యానందును కొంతభాగము నాక్రమించుకొనఁజాలినది. కాని ఫ్రాన్సు, రుష్యా, ఇంగ్లాండులను జేరిపోవఁజాలకున్నది. జర్మనులు తమ మొదటి సంకల్పము నెఱవేఱ దని గ్రహించినపుడు క్రొత్త పూర్వమును పన్న నారంభించిరి. యుద్ధ మంతయు శత్రువుల దేశములందు జరగవలయు ననియు

జర్మను దేశము యుద్ధోపద్రవమునకు లోనుగాకుండవలయు ననియు జర్మనులు లెలవెట్టిరి. ఈ పద్ధతి నవలంబించుటవలన జర్మనులకు యుద్ధము చిరకాలము చేయుట కవకాశము కలుగును. జర్మను దేశమునందు గాఢావ్రతాగము పంటలు పరిశ్రమలు సాగుటకు వీలుండును. అన్ని ప్రక్కలను జర్మనీకి గనునాగనను మార్గములు బంధింపఁబడినవి. దీనికి తోడు యుద్ధములు జర్మను భూములందు జరిగిన జర్మనులు బ్రతుకుటకు వెఱవు లేకుండును. జర్మను లీరహస్యమును గ్రహించితమ భూమిని యుద్ధోపద్రవమునండి రాపాడుటకై

ఈ గురు బ్రిటిషు సైనికులు కర్ణాటక ప్రదేశములో ఖజురీలను పట్టుకొనుట

విశేష మైన నష్టమును భరించుచున్నారు. జర్మనులు శత్రువుల దేశములందు కందకములను త్రవ్వి స్థిరవాసములను నిర్మించి శత్రువు లాకస్థితిముగ మీఁద పడకుండుటకు లగిన సదుపాయములను కల్పించి సయము చేచ్చినపుడు శత్రువుల నెడనుచున్నారు. కాలహానిము గాకుండుట జర్మనుల యుద్ధశైల్యమునకు మొదటి యంతరిగము. తప్పని సరిగ నాలహాని మైనపుడు యుద్ధములను శత్రువుల దేశములందు చేయుట రుండవలయుంతరిగము.

మిత్రమాండలి

యుద్ధ తంత్రము

మిత్ర సమంధలి యుద్ధ తంత్రములలో మొదటి యంతరిగము శత్రువులను తమ దేశమునండి వెడలఁజేయుట యని నది సాధ్యము గాన పుడు కాలహానిము చేయుటయు నై యున్నది. జర్మనులు తమ పూర్వకము నెగ్గించి

చుటకు పూర్వరంగమునండి పడమటిరంగమునకును పడమటిరంగమున నండి పూర్వరంగమునకును ననుసరమునుబట్టి మాటుచుండురు. మిత్ర మాండలివారు జర్మనుల పూర్వకము పాడుచేయుటకై పూర్వరంగమున పడమటిరంగమునందును జర్మనుల వైద్యమును వెడల్పవలసి పట్టించుచుండురు. మిత్రమాండలి నిష్కారణముగ వైద్య వివాదమున కంగీకరింపదు. ఈ విషయమును గమనించినవారల కుభయ పక్షముల వైద్యములు ముందునకు వెనుకకు పోవుటకుఁగల కారణంబులు విదితములు. ఆ కారణంబుల నరయుచు యుద్ధప్రస్తావనక్రమం

బును విలోకించినపుడు భయపక్షముల జయపజయములు, బలవృద్ధి లగ్నములు, ాభవ్యములు సుబోధ్యము లగుచున్నవి.

ముట్టపి యగ్రము

మిత్రమండలి వైస్యములు ప్రాన్య వైస్యము దేశములలోని కొన్ని ప్రదేశములందు జగ్మము వైస్యములను కొన్ని వందల గజములు ముందుకకు నెట్టిన వనియును, మరికొన్ని ప్రదేశములందు జగ్మము వైస్యములు మిత్రమండలి వైస్యములను వెనుకకు నెట్టిన వనియును వార్తల సారాంశమై యున్నది. కాని పడమటి రంగమునందు ముఖ్యముగ గమనింపదగిన విషయ మొకటి గలదు. ఆ లేన్సునందు ఫ్రెంచి వైస్యములు క్రమక్రమముగ చొరబడుచున్నవి. ఆ మార్గముననే ఫ్రెంచి వైస్య నివహములు జగ్మము దేశమునందు చొరబడుననియును జగ్మము

గాయకదిన ఫ్రెంచి వైస్యని ప్రాంత వైస్యముల కిదిరమునకు తిరిగిపోవుట

సామ్రాజ్యాంతర్యాగమైన బవేరియానందు కలవరము గలుగుచున్నటులును వదలి, జగ్మములు మిత్రమండలి వైస్యములను కత్తె, ఈ సెన్, సిస్సోన్సు మార్గములనుండి గాక ప్రాన్య దేశమునందలి ఆగ్నేయ దిశనుండి భేదింపఁ బ్రయత్నించుటకై 20,00,000 వైస్యనివహముల నాయత్తపతిచున్నటులు యుద్ధతంత్రజ్ఞు లూహించుచున్నారు.

రువ్యనులు వెనుకకు మరలుట

పడమటి రంగపు స్థితి యిటు లుండఁగా, తూర్పు రంగపు స్థితి యను సందిగ్ధముగ నున్నటు లూహింపదగియున్నది. తూర్పు

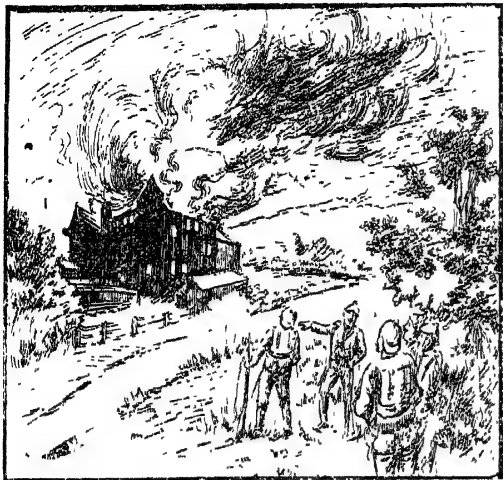
ప్రస్థానము. రువ్యనుల ఘోషనామక బృహత్ వైస్యములకలన నిరోధ మేర్పడినటులు రువ్యనుల ప్రతిపక్షమున నున్న మును మున్నది. తిరిగిపోవుటకు వీలు గలవైస్యము వైస్యములను కలుపుకొని జగ్మము వైస్యనివహములను మిట్టిదలన వనాదియై నిర్బంధములు తెలియుచున్నది. జగ్మము క్రమక్రమముగా నీ వైస్యములను కలుపుకొని ఐక్యమునకు నడుచుచున్నది. తూర్పు ప్రాన్య ప్రాన్యములందు రువ్యనులు యుద్ధాంగమునందును వెనుకకు పడమటి రంగములలోని వైస్యములను విలోకించుచున్నది. విలోకించుటకు జగ్మము రువ్యను వైస్యములను లక్ష్యముగా గుర్తుచేసి.

గల్ఫ్ సముద్రమునకు రువ్యనులు పోవుట

కార్పెలియాను కనుమలందు రువ్యనులకు విలసిల్లున నాస్తి) యనఁట సగజయమును గొనుచున్నది. తూర్పు సముద్రము పనునైదు గజములలో 40,000 మంది జగ్మము (వైస్య) ను వైస్యములు నింపుట ప్రయత్నములు దృష్టాంతము గలదు. ఈ రువ్యనుల ఆర్థికవిషయ, పరిషయ, పర్యాజు ప్రాయోగములందు సగజము లగుచున్నది. వార్తలవలన తెలియుచున్నది. కల్ల సముద్రమునందును బార్బి సముద్రమునందును మిత్రమండలి యుద్ధనౌకలు భయపెట్టుట వారలను వైస్యములను పర్యాజములను వాతనము చేయుచున్నటులు తెలియుచున్నది. ఆఫ్రికాయందు రాజధానిములు వశులైరి. జగ్మముల దేశములందు ఆంగ్ల వైస్యములు చొరబడుచున్నారు. సర్వయనులకృత్యములను పట్టికల నేమియు వివరములు లేదు. మొత్తమున యుద్ధ ప్రసాన క్రమము భూమియందు మిత్రమండలి కనులనుముగ నున్నది. మిత్రమండలి యుద్ధ మున్నది. ముట్టపి యుద్ధ ముగియెను. మిత్రమండలి ప్రసాన క్రమమునందు నూతన విధాన మేర్పడినది. వివిధములైన ప్రయోగములను పన్నుటకు గాని గొప్ప పరియములను పొందుటకు గాని సాధనములు తగ్గినవి. గానియు పక్షముల వైస్యము లుండఁగోను మా ర్గానుటకు కందకములు నడుచుచున్నది. కుండలములలో కందకమును వాతనము చేసిన గాని వైస్యనివహముల కొక గజమైనను ముందుకు పోవుటకు వీలు గలుగుట లేదు. అందులకనే యీ యుద్ధము ముట్టపి యుద్ధముగ పరిణమించుచున్నది.

ప్రాన్య

ఫ్రెంచి వైస్యములకు జోక్రి మార్గము యుద్ధము ముగిసి తరువాత వైస్య నివహములను సిద్ధము చేయుచుండెను. జనవరి మొదట మూలమునదీర్చియునందు నున్న స్టీక్ వాచియుద్ధ గుండ వానను తురిపించి జగ్మములను పరాసు లాడించిరి. జనవరిమున దగ్గరను సిస్సోన్సుకడకు ఈ ప్రయోగముల నుగ్రయ పక్షముల వైస్యములు ముందు వెనుకలకు పోవుచుండినవి. జగ్మము చక్రవర్తి గణాంకమునకు స్వయముగ 17-వ తేదిన వచ్చియుండినది. సిస్సోన్సుకడ జగ్మములు 1,000 మంది పరాసు వైస్యములను పట్టుకొనిరి. వానలు తురి

రీమ్యు పట్టణముగల రీమ్యు పట్టణము లోని రీమ్యు పట్టణము లోని రీమ్యు పట్టణము

యుటవలన యుద్ధము బాగుగ సాగుటకు వీలు లేకుండెను. రీమ్యులు ప్రాంతమునందు జగ్గములు గెలిచిరి. జగ్గము లప్పడపుడు రీమ్యు పట్టణమును మంగుండలతో నాశనము చేయుచుండిరి. ఆపైను బ్రిటీషు ప్రాంతములందు జగ్గములు వెనుకకు నెట్టబడిరి. సడనుటి రంగమునందు 20,00,000 నుండి జగ్గము వైరియు యుద్ధము చేయుచున్నారు. లక్షలమంది చూచినొందిరి. ఆపైను ముదలు వాపైను వలకును వ్యాపించియున్న బ్రిటీషు ప్రాంతము వైరియు కూడ విశేషముగ నికాతు లైరి.

పరాసుల నిశ్చయము

నాన్ క్లక్కు- నాయకత్వమున జగ్గముల పునావృత్తి నాపుటకు ప్రేరితమైన యెందులు మి సాలు వంతెనను సాదుచే నను. జనవరి మధ్యమున ప్రేరిత పార్లమెంటు కూడనపుడు సభ్యులలోని తానాముతో యుద్ధము సంభూతము కలుగుటకు చేయట యవసర మని తీర్మానించిరి. జగ్గములను తలుముట, బెట్టి యునునకు విముక్తి కలిగించుట, ఆల్మెను లా చేయునులను తిరిగి స్వాధీనపఱచుకొనుట ముఖ్య మని ధగ్గ మని తీర్మానింపబడినది.

బ్రిటీషు వైర్యములు జనవరి మాసమునందు దగ్గరింప సాహస వైర్యములతో తమవై గుండలవాన కురయుచున్నను, లాబాసి యను పట్టణమును జగ్గములయొద్ద నుండి లాగుకొని స్వాధీనము చేసికొనెను. ఈనర ప్రాంతమునందు జగ్గము లొడ్లనేనను తాకిరి కాని, ప్రయోజనము కలుగలేదు. బెట్టి యును వైర్యము లొడ్లవైర్యములతో కలస పోరాడినది.

సూర్యురంగము

తూర్పు రహ్యరంగము బాల్మిక్కు- సముద్రమునుండి నల్ల సముద్రమువలకును వ్యాపించియున్న ది. తూర్పు ప్రహ్య,

పోలాండు, గలిషియా కక్షియా, ప్రదేశము లీ రంగమునందు చేరి యున్నవి. రువ్యములు ప్రహ్యుచందలిలోపైను, గుంబ నెను, పిల్లెలెను ప్రాంతములందు జగ్గముల నోడించి బిల్లిటు ధారనువలకును పోయిరి. కాని, ఫిబ్రవరి మాసాంతమునందు జగ్గముల యొత్తికెనలన రువ్యములు వెనుకకు పోవలసినవైనను.

పోలాండునందు జగ్గములు విప్రులొడియొక్క యుద్ధమునై పునకు వ్యాపించిరి. బుజురాగదిని దాటు యత్నించినపుడు రువ్యములు వారి ప్రయత్నములకు పిన్నమును కలిగించిరి. ఫిబ్రవరి మాసాంతమునందు వార్సా నగరమునకు సమీపమున జగ్గములు కిందకములను త్రివిధ స్థిరావాసములను నేర్పించిరి. సోనకులు బెట్టియు కనుగుల యొద్దను జురాగదియొద్దను జగ్గముల నోడించి గోదీలను పట్టుకొనిరి; వాలిచూచియు నాక్రమించుకొనిరి. అర్జిహువెదగ్గఱ కిరయును నొందిరి. రువ్య వక్రకర్తి పోలాండు గణపరియును సైనిక నివహించులను మాచి యభివర్ణించెను.

గలిషియానందు రువ్యముల గెలుపు

గలిషియానందు వాలిగ్రామ, కర్మగ్రామ, బుకొటనా ప్రాంతములందు రువ్యము లాప్రియులు నోడించి 5000 మంది స్థైరీలను పట్టుకొనిరి. కార్మ్యునును సర్వములలోని కిన్నావా మాకనను మార్గము రువ్యముల వశమైనది. బ్రిటీషు సైన్యము లొక ప్రాంతమునందు రువ్యముల లోడించుచుండిరి, 1010 మంది స్థైరీలను పట్టుకొని బడిరి. కార్మ్యును పట్టణము నిమగ్నముల వశమైనది. ఒక నెలలో రువ్యములు 48, 131 మంది స్థైరీలను 135 ఫింపులను పట్టుకొనిరి. రువ్యములు కార్మ్యునును సర్వములు గాటి బుగ్గరిరాప్రియునందు ప్రవేశింప నాల్గించిరి; రాకొగదినిండి వంతెనను పాడుచేసి మూడు జగ్గము పోలములను నాశనము చేసిరి.

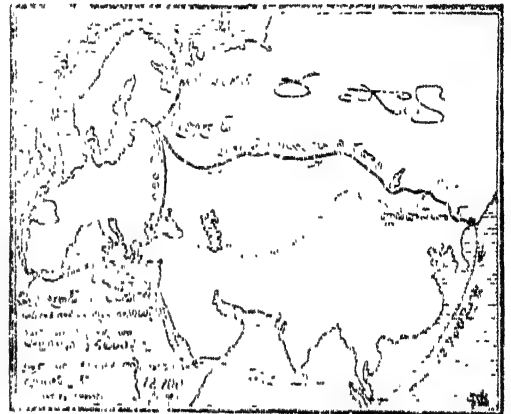
లాబానీకర్త లర్మముల పట్టణమున కిరంగుల నిండ్లనుపాడు కడలియొకనాలోపు

జాను నెల మొదట వారు బాల్లికు సమద్రతీరమునం దున్న లీచా పట్టణమున కరపఱచుకొనిరి; నాగార్జును దక్షిణదిశ నుండి దువ్వారమునందు సోజుబడి రుద్రవసుల యాస్థాన దక్షిణ దైవ్యములను పొందెను యోగిండుటకై వచోపూహమును పన్నిరి. జన్మగోల యొత్తిడికి తాళబాలక రుద్రవసులు వెనుకబడి నాగార్జుని చిరి; 50 శ్లోకమునందుండి వెనుకకు పోయిరి. కనుకను ప్రాములు పట్టణము తిరిగి యాస్థానియనుల వర మైచిరి. పోలంగడందను గలిపి యాయందును జన్మముల బలము నొచ్చినది.

మిత్రమండలి యుద్ధతలవ్రతు

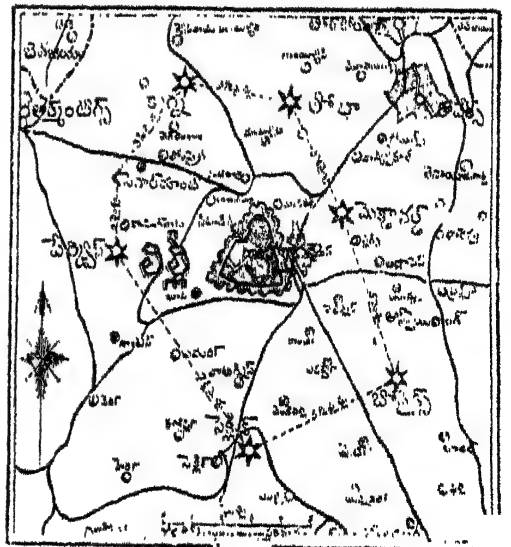
కాని, యీ విషయ ఫలమును నిర్ణయించుటకు లెగిన సాధనములు లేవు. 1871-వ సంవత్సరమున జరిగిన ఫ్రెంచి జర్మను గాల్గొముల యుద్ధములకు ఫ్రెంచి దైవ్యములు జర్మనులకు దుండవడి. వేటవేటుగ దుర్గములు ముట్టుకొనబడినవి. పట్టుకొనబడినవి. ఫ్రెంచి పైనికులను జర్మనులు యిగురులగ నేపెరి. ఆ యుద్ధమున ఫ్రెంచి సేనాధ్యక్షుడు నానాకలేను. నెపైనికు మానమునందు జర్మను దైవ్యములు ప్రాప్తిచేయునై దాడి వెచ్చినిపుడు సేనాధిపతి కోట నొకని స్పెనికలకు పోయిని వచ్చి వెనుకకు పోవునట్లు లుత్తరువు చేసెను. నూరు కోట మూడు మీ పుట్టుకల గొర్రులు నుండునట్లు ప్రభులు దైవ్యములకు కోరిన మైన సత్తును కలిగిరి. జర్మను దైవ్యములకు దిక్కులను ప్రభు దైవ్యములు ప్రభుత్వముగ పనుకెరు నుండునట్లు జర్మను సేనాధ్యక్షులకు డైన వాక్కి క్లిక్కుగారి యుద్ధతలవ్రతు సహితము; జర్మనుల నాధిపతును పట్టుకొను క్లిక్కులను విరాళి చేసెకొని వెనుకకు పోయిరి. దైవ్యసంకరానుభవము బలమున, క్లిక్కులనుగారి క్లిక్కులనును కొలుకు నుండునట్లు ముగ్గులను పట్టుకొనిరి. గలిపి కూ ప్రశానమునకు నున్న సేనాధ్యక్షుడు పిచ్చిలను ప్రభువు సేనాధ్యక్షులను ప్రతిభకై బలమును కోరినట్లు దైవ్యసంకరానుభవము భంగము కాకుండుట్లు దైవ్యములను వెనుకకు పోన నాల్గుటని నట్లు యుద్ధతలవ్రతుల తిలమిమన్నాను. ఇట్లుంటును రుద్రవసుల దైవ్యములను భేదించుటకు జర్మనులకు సాధ్యము నీలే. గలిపి యా దండయాత్రయందు జర్మనులకు జయము కలిగినను విశేష మైన నష్టము కూడ కలిగినది చిర వాస్తవమున నెరియుచున్నది. రెండు రంగములందును నీ క్లిక్కుగారి విశేషసంభావకు లకు జర్మను పైనికులను వివాళియుపాలు చేసి విజయమునకై కాలధర్మమును నమ్మియుండుట మిత్రమండలివారి యుద్ధపూజాతలవ్రతు మని చారి పుస్తక యుద్ధకాళిభిక్షులు రెలందుచున్నారు. గలిపి కూయందు జర్మనుల విజయముతకు ముఖ్యకారణము వారికిగల ప్రహులమైన యుద్ధసామగ్రిలే. రుద్రవసులు చాలినన్ని యుద్ధపరికరములు శక దైవ్యకుతు పురరిరి. ఈ యుద్ధపరికరములు రుద్రవసో చాలినంత చేయుటకు పిలువడలేదు. ఇంగ్లండు, ఫ్రాంసు, ఇటలీలనుండి పంపుటకు

డాక్టర్లు మార్గములను తురుష్కులు మూసివేసిరి. బాల్లికు సముద్రము జర్మనుల కరమం చున్నది. అమెరికాలో కొని జపాను తీరమునకును పంపు, వాడివాట్లకును 10,000 వైశ్వాగము కెవ్వ నెనీరగా కెయిలుకొండ తెప్పించుచున్నాను. జపాను నుండి వావలము పనిను భిరెమూ గు కెయిలుకొండకు పవలసినదే. భిరెమూ ముగ్గులను పోయియు నూడు; కును. రుద్రవసు లింకను కొన్ని ప్రాంతములందు వెనుకకు పోవుచున్నాను. పీఠము ముగ్గుల నెలందును దైవ్యము పిడుగు ముప్పులను లిపనవ్రతులను ప్రసాదింప నాగార్జునిచి. ఇట్లు కూడ రుద్రవసుల పరాజయమునకు కారణము నైతి.

రుద్రవసు సాధనము

పాపములకు గురైన సుకలూకములకు నుండుట ముగ్గులకు ముఖ్యము. జర్మనులకు కలిగినయులు ముగ్గులకుమి నుండు ముగ్గులకుమి. కలగినయులు జర్మనులను నాగ్రిమి గురొనుటయే విషయములకు మూల మైనది. పాపములకు గురైన సుకలూకములకు

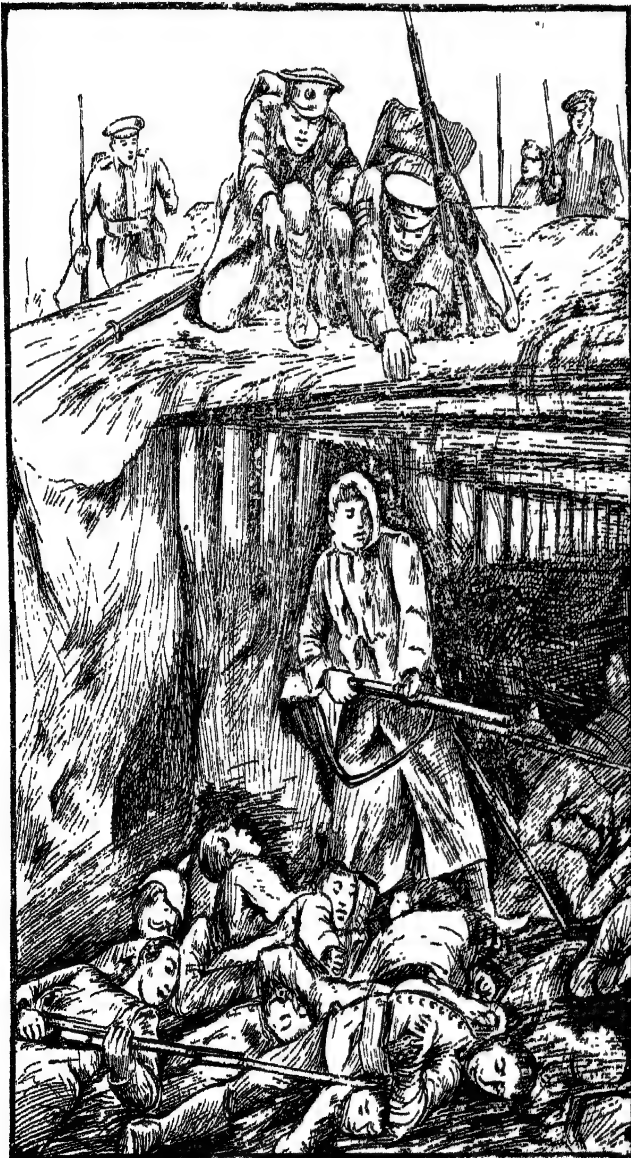

విజయము

మైనది. లిల్లికి వెళ్ళు లైలు మాగ్గులులు బాటలు గలవు. దాని యాక్రమణములన జగ్గుల క నేకనదుపాయములు కలిగినవి. మిశ్రమండలికిని కలుగగలవు. సర్ జాక్ ఫ్రెంచి లిల్లి నాక్రమించుటకై ప్రయత్నించెను. ఈసమయమున కాలిఫోర్నియాలో నారంభమైన ప్రశానక్రమము న్యూహాపలేతో నంపము నొందినది. న్యూహాపలేయొద్ద విశ్రమండలికి విజయము కలిగినను, జగ్గుల దూరదృష్టివలనను సేనానాయకుని విలంబములనను లిల్లి పట్టువడలేదు. ఈసమయమున, న్యూహాపలే, 60-వ నెంబరు కొండ, డిట్యూమాండు మొదలగు ప్రదేశములందు ముట్టడి యుద్ధములు జరిగినవి. తెల్లయును లాంగ్లేయుల కీ యుద్ధములందు తోడ్పడుచుండిరి.

పరాసులు మెల్లగా ముందునకు పోవుట

ఫ్రెంచివారు అర్రాసు, హెంబెయిను, అగ్గొయిక్, అల్సేసు,

జగ్గులపై నెదియు జగ్గుల కందకములో చేరిన వధ

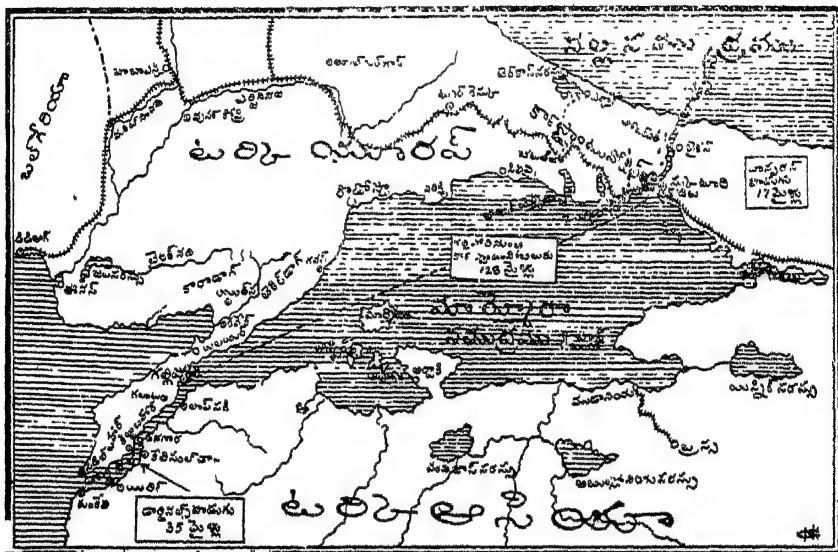
లోయిక్, వాస్టెసు, నెంబెయిను జార్జి మొదలగు ప్రదేశములందు క్రమ క్రమముగ విజయములను పొందుచుండిరి. ఫ్రెంచి సేనాన్యాయకుడు జోసెఫు యుద్ధాల్జోండో. ఆయన సైన్యమున నెల్లప్పుడు నందు క్రొత్త యెత్తు వచ్చెను. ఈయన యుద్ధాల్జోండో యుగ లిన వైనికుల నాశనమున కొవ్వకొనెడు; నెమ్మదిగ క్రమశిక్షణమున నాశనము చేయుటకు యత్నించును. ఈ యుద్ధాల్జోండో ప్రాన్సును గూర్చినది. గంటకు గంటకు లక్షల మైళ్లు గంతున ప్రయాగించడి పాచుగ్గము కింగనంతికకు క్రమ వైద్యమువై బడుట కివకాశము లేనిది. ప్రాన్సుదేశమునుండి జగ్గులు సన్నగిగ నెట్టబడచున్నాడు. అల్సేసు లోయిక్ ప్రాన్సు ముందు పరాసులు సన్నగిగ జగ్గుల దేశములో చొరుబడచున్నాడు. జగ్గులు తిరిగి కలియు మాగ్గుల పార్శ్వమున సమీపించుటకు నుత్పించి విఫలమౌగగలుగైరి. ఆ సమయమునందు జగ్గులను చక్రవర్తి స్వయముగ నాయకత్వము వహించి సేనలను విజయమునకు పురకొలిపెను. మే జూన్ మాసములందు బొంగిదేశమునకు నిర్భముగ నున్న ముప్పాను తిప్పించుటకై జగ్గుల బలములతో విశేష భాగము పడచుట కంగమునుండి గూర్పుంగము నకు మరల్పబడినది. ఆ మార్పులన ప్రాన్సునందు జగ్గుల వైద్యములకు బలము గల్గి పరాజయమును, తూర్పు కంగమునందు బలము సొచ్చి విజయమును కలిగినవి. జాను మాస నుంతిమునకును పడచుట కంగమునందలి కందకములను స్వాధీనపఱచుకొని ముందునకు మెల్లగా పోవుటయే మిగిలుండలి ప్రశానక్రమమై యున్నది.

తుర్కీ

రుష్యనుల విజయము

కాక్ససు ప్రాంతములందలి లెక్కయి సరికామిషను ఆగష్టు మాసము గ్రామములను రుష్యనులు వశపఱచుకొని 41,300చుండి ఖైదీలను ఫిరంగులను పట్టుకొనిరి. కారాగృహను ఎనికవై అగ్గ నెయిల దగ్గఱ రుష్యనులు సంపూర్ణముగ తురుష్కుల నోడించిరి. సింయి యొద్ద తురుష్కు లోడింపబడిరి. టాబ్రిజి నాంగ్ల సేనలు వశపఱచు కొనినవి. ముస్కతు మజెరానద్ద బ్రిటిషు సైనికులు తురుష్కుల

నోడించిరి. హర్జింజి గ్రభువు సోనిక సంయుక్త గ్రుడమునకు పోయి బసా) మోమెగ మొదలగు స్థలములను సందర్శించెను. రుష్యనులు టెలిజాంజును వశపఱచుకొనిరి. థార్జి సెల్వ జరిగెందని వశపఱచుకొని కాకస్తాంటినోపలును స్వాగ్గనపముదుకొనెటలై మిగిలెందలి ప్రయత్నించుచున్నది. అచ్చటి ముందుగనలు తీసి వేయబడుచున్నవి.

డాక్టరెల్లు ముట్టడి

తుర్కీ దండయాత్రయందు మంచి ప్రయోజనము కలదు. తురుష్కుల రాజధాని యైన కాన్స్తాంటినోపిలును ముట్టడించుటలై మిత్రమండలి చేయు ప్రయత్నము తురుష్కుల వైరమును నూ యజు ప్రాంతమునండియు ఆసిగూభాగములనుండియు స్వదేశసం రక్షణార్థమై మరల్చుచున్నది. తురుష్కుల సహాయమునకై జగ్గను వైరమునందు విభాగ మేర్పడుచున్నది. డార్డెనెల్లు జలసంధియు బాస్ఫరసు జలసంధియు స్వాధీన మైనపుడు రుష్యా దేశపు సంపదలు తెలునడుటకును రుష్యాకు యుద్ధసామగ్రి శీఘ్రముగ చేరుటకును వీ లేర్పడును. అన్ని కారణములకంటె ముఖ్య మైనది బాల్కను రాష్ట్రములందు మిత్రమండలి ప్రతిభ పోచ్చి సంకయావస్థయందున్న బాల్కను రాజ్యములు మిత్రమండలి పక్షమున చేరవచ్చును. ఈ కార్యసిద్ధికై నల్లసముద్రమునుండి రుష్యనులు డార్డెనెల్లునుండి మాంగ్ల ఫ్రెంచి వైర్యములును ప్రయత్నించుచున్నారు.

మార్షియం గాంగ్ల ఫ్రెంచి యోధులు డార్డెనెల్లునుండి నిష్క్ర గుండ్లను ప్రసాగింప నారంభించినవి. ఎలిజబిత్తు యుద్ధనౌకనుండి వైద్ సెల్లులు డార్డెనెల్లు ముఖద్వారముగం దున్న కిట్టబహారు, కాంకలేసి, సుల్తానె, మెజ్జి, కోళి, నగర కోటలవై ప్రయోగింపబడి కోటలు నాశనము చేయబడినవి. అంగ్ల జలాంతగ్గామినులు యుద్ధ నౌకలు డార్డెనెల్లునందు చొరబడి తురుష్కులకు భయము పుట్టించినవి. మెయి సెల మొగటి వాగమునందు బ్రిటిషు వైర్యములు గ్యాలిపోలియందును ఫ్రెంచి వైర్యములు బాస్ఫోకియందును దిగి తురుష్కులను పారద్రోల నారంభించినవి. రుష్యా యుద్ధనౌకలు బాస్ఫర ప్రాంతములందు వర్తము కలిగించినవి. మెయి చివర గను లు తగిలి యాంగ్ల యుద్ధనౌకలు బ్రయంఘ మెజ్జికు డార్డెనెల్లునందు మునిగిపోయినవి. ఇపుడు తిరిగి డార్డెనెల్లుముట్టడి పోల్ల మెల్ల గ సాగుచున్నది.

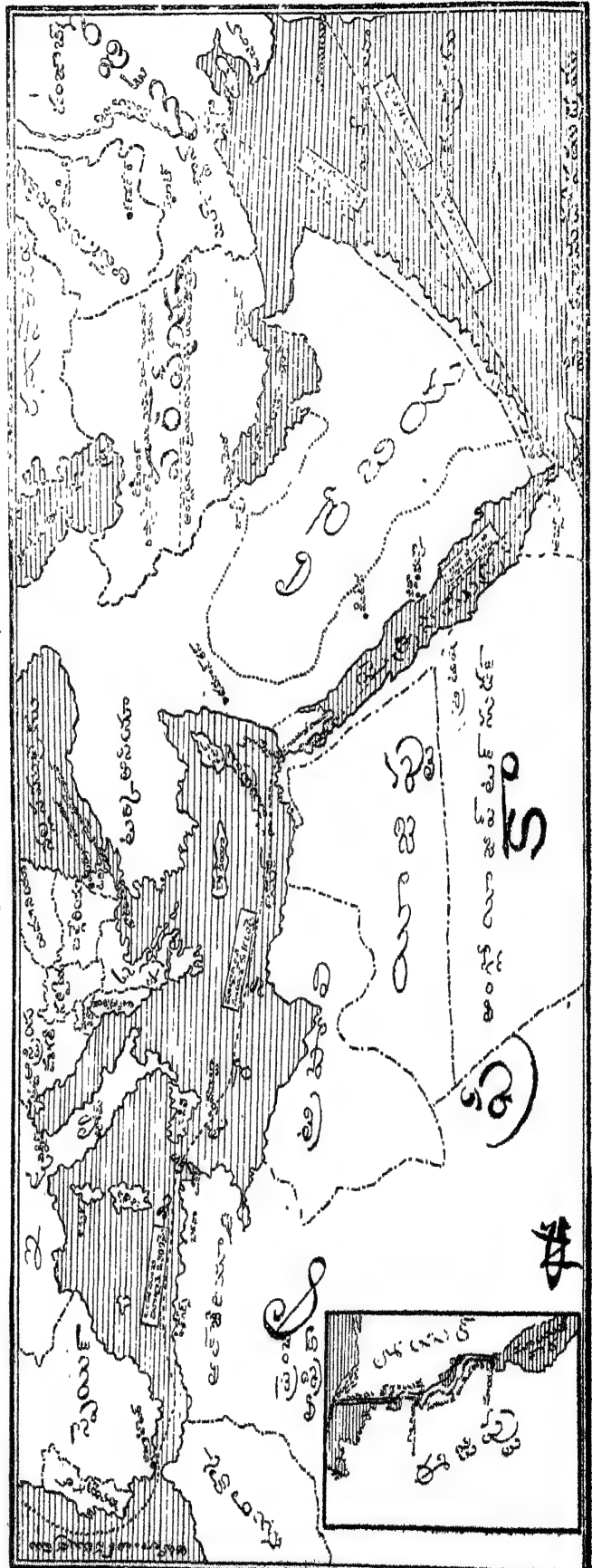
కాకనకు యుద్ధము

కాకనకు ప్రాంతములం గ్రామము నెలలలో తురుష్కులు పరాజితులైరి. ఈజిప్టుంగను తురుష్కుల కపజయము గల్గెనది. గూరుజుకాలు పను క్షీంచుటకై యెంతెలపూలము నాంగ్లేయులు నియమించిరి. సర్ ఇయస్ హేమిల్టన్ వధ్యధరా సముద్రములోని యాంగ్ల వైశ్యముకు నేనాధ్యక్షుడగు నియమింపబడినా. ఆయన నాయకత్వముక్రింద డార్జిలింగ్ నుండి యధ్యక్షానము ల్వరగా ముగిచుగల దని నిశ్చయపరచుచున్నది. తురుష్కులు మెసపొటేమియ నూరుజు ప్రాంతములగున నోడించబడిరి. విక్రమవంశి వైశ్యము స్మరణను ముట్టడించినది. సాహెబానుండి తురుష్కులు వెడలగొట్టబడిరి.

సముద్రరంగము

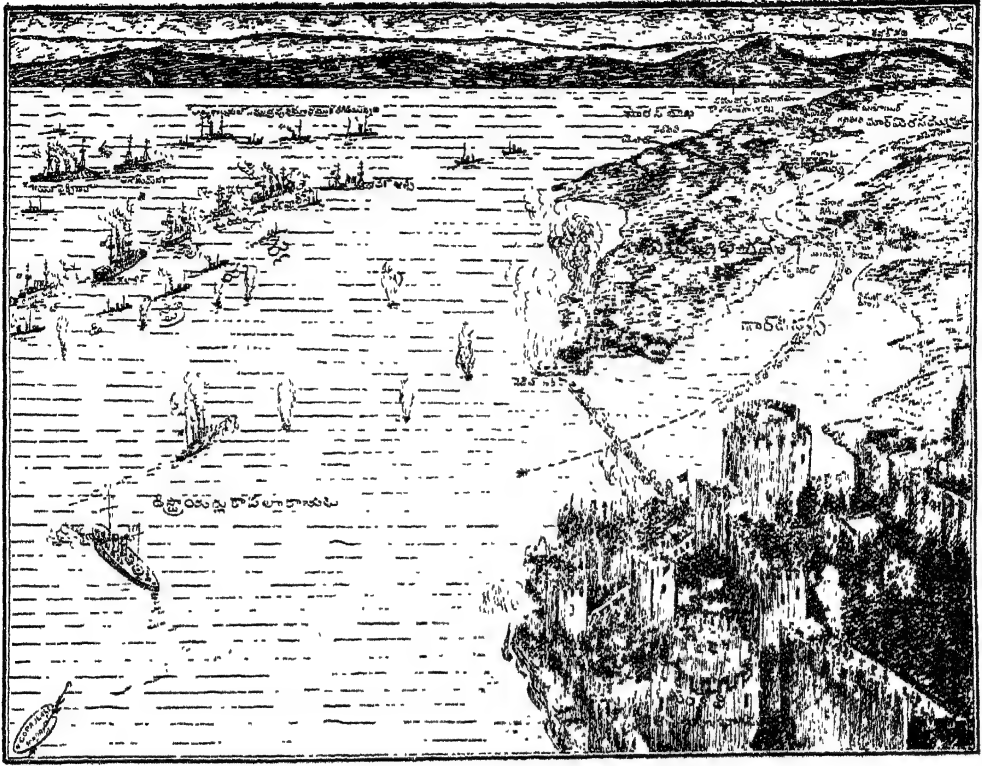
జర్మనుల పరాభవమున కాంగ్లేయులు పన్నిన నాకావ్యూహము ప్రశస్తము. ఆంగ్లనాకాదళము జర్మనుల వ్యాపార నాకాదళమును పాడుచేసివారి నేతమునకు రాకపోకలను బంధించినది. ఆవ్యూహము జర్మనుల కాగ్రహమును కలిగించి: ది. అన్ని యొడలకు వివక్షిత లేక ముంచుటకు జర్మనులు కీబనరి నెలలో సిద్ధపడిరి. జనవరి కీబనరులందు ముందరబడిన మిత్రవంశివారి నాకల వివరము:— షార్క్ డెబులు (యద్ధనాక) మునిగినపును 517 గురు నావికులు మృతినొందిరి; మిత్రవంశివారి నాలుగు పొగయొడలను, క్రోకౌ (సింజివిల్ హెల్మ) ముంచి నది; రెండు డాంగ్లస్టీషగులు, ఒక బ్రూలరు, ఒక ఫ్రెంచి జలాగ్రతగ్గామిని, డర్వార్డు స్టీచరు ముంచి వేయబడినది. వింకార మునుగులను 270 మంది మృతి నొందిరి. సుడాబ్లాంచి, బాక్ట్రుఆచక, టోకొబూరు, వైద్యనాక ఆన్ డ్రియన్, ఇకారియక, డర్వియచి, కాంబాంతు, డికోరా, ఎటెను, బ్రాక్స్ ముచైక, రియోపార్నా, నార్నావిక, ఓక్సి, కాక్మాక్నాటను, కరబ ముంచివేయబడినవి.

డాడ్డెనెల్సునందను నల్లరముద్రమునందున కొన్ని తురుష్కు నాకలు, బాల్టికునందు రజ్యకు స్త్రీమరులు, ఉత్తరసముద్రమునందు కొన్ని జర్మను స్త్రీమరులు ముంచబడినవి.

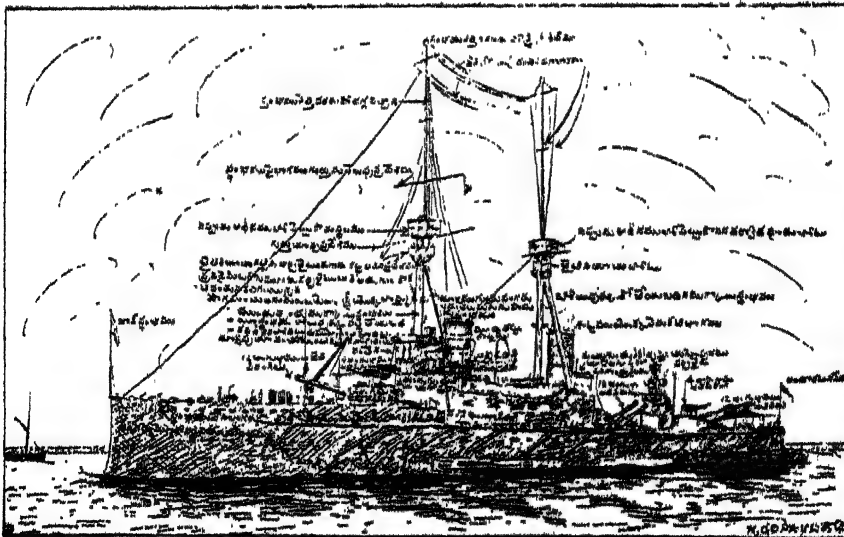
ఆంధ్ర చరిత్ర

THE DARDANELLES

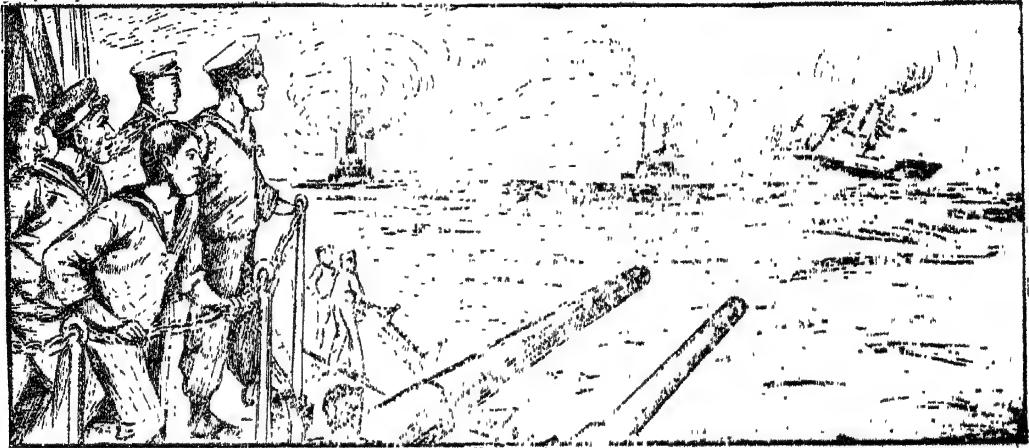
డాడ్జ్ లున్ ఎలగ్ది మార్గమున విశ్రమించుచున్న గుండ్ల నావలు బంధించుట.

A DREADNAUGHT

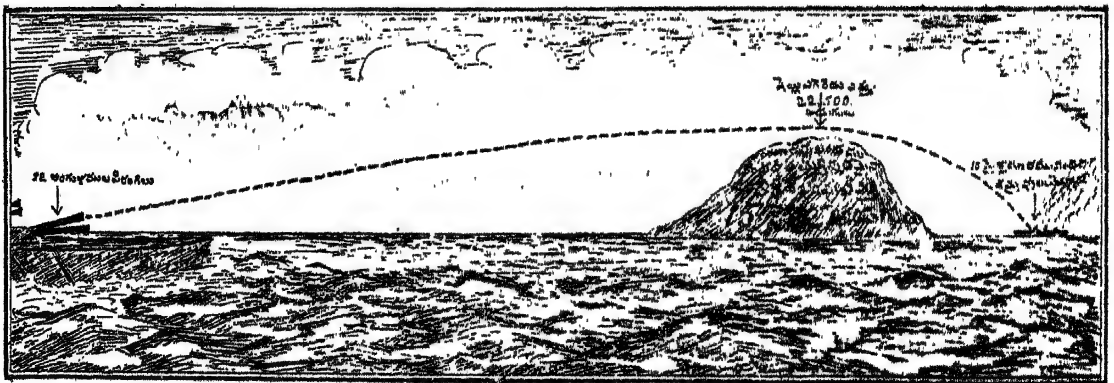
డాడ్జ్ లున్ లో యుద్ధము జేయుచున్న ఒక డ్రెడ్ నాట్టు.
అందలి భాగముల వ్రాసము.

THE GUNS OF THE "QUEEN ELIZABETH" IN ACTION

క్వీన్ ఎలిజబెత్తు యుద్ధవాననుండి ఫిరంగులు శత్రువాళులమీద డార్జెస్ట్లో 20 మైళ్ల దూరమునకు గాల్చుచున్నట్లు

DISTANCE COVERED BY THE MODERN NAVAL GUNS

డార్జెస్ట్లో బ్రిటిష్ వారి యుద్ధవాననుండి గాల్చిన 12 యింబి ఫిరంగిగుండ్లు 22,500 అడుగుల యెత్తున సరి
15 మైళ్లుదూరములో సైనికుల సెక్కించుకొని పోవుదున్న తుర్కీవారివానమీద పడట

LORD HAIDANE

హార్డేసు ప్రభువు

MR. L. HARCOURT

లూయి హార్కోర్టు

LORD GLADSTONE

గ్లాడ్ స్టోన్ ప్రభువు. బ్రిటిష్ పార్టీకి గొప్ప బలముగా నుండెను

MR. JOHN REDMOND

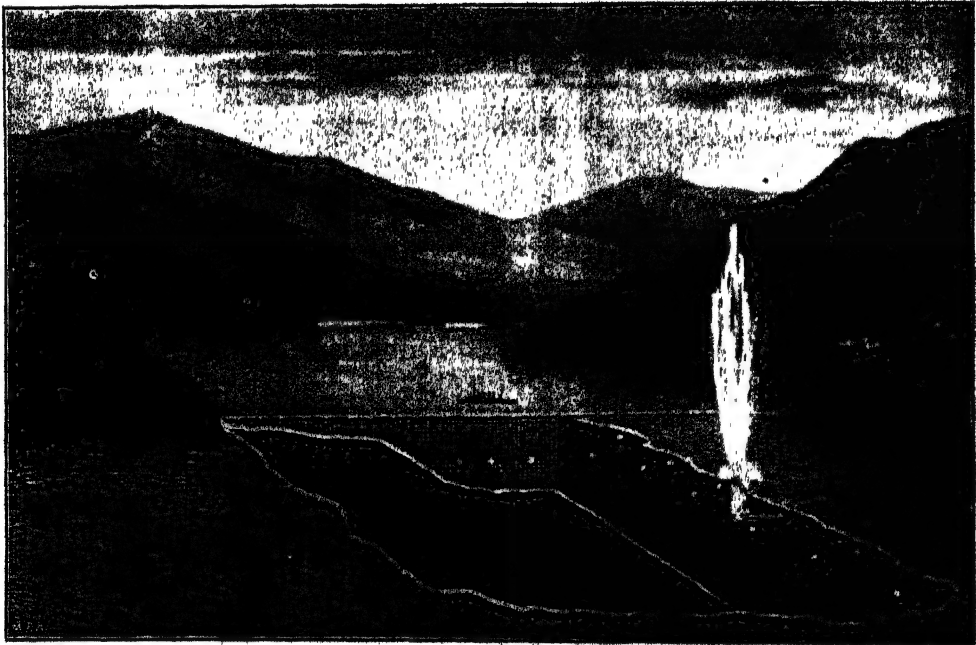

జాన్. రెడ్ మోండు. బ్రిటిష్ పార్టీకు

LUSITANIA

HARBOUR DEFENCE AGAINST SUBMARINES

హార్బర్ డిఫెన్స్

హార్బర్ లోని యుద్ధనావలను గాఢంగా రక్షించు అనేకమందు గనులు పెట్టబడియున్నట్లు ఈ పటమునందు జూడవగును. పట్న తగిలినను సుబ్మరైను నాశనమగును. హార్బర్ ధ్వారములందు ఉక్కుస్తంభములు నింపబడి నాని చుట్టును గోగని యుగపరులను నిర్మోళింపఁడును. సుబ్మరైనును లావలలలో జిక్కుకొనఁగా, ఇట్టిసంరక్షణములవలన యుద్ధనావ లందు హాజరులకు సుబ్మరైనుల భీతిలేదు.

ఉత్తరసముద్రమునందలి నౌకాయుద్ధము

సముద్రరంగమునందు జనవరి 22-న తేది నాంగ్ల జర్మను నౌకా దళములకు యుద్ధము సంభవించినది. జర్మనుల యుద్ధనౌకలు బ్రిటీషు ద్వీపములయందలికొన్ని స్థలములపై నిప్పు గుడ్డలు వేసి ప్రజలనుభయ భ్రాంతులను జేయ నెంచి వెలువడినవి. కాని, ముందున్న బ్రిటీషు సంచారనౌక లీయందులమును నౌకాధ్యక్షుడు సర్ జేవిడు బియాటికి కలిపెను. రెండు నౌకాదళములకును 15 మైళ్ళ దూరము గలగు. జర్మనుల యుద్ధనౌకల ముఖమునందు 'బ్లూచరు' గలను. 18,000 గజముల దూరమునందును పురుగు బ్రిటీషు యుద్ధనౌక 'లయను' బ్లూచరువీరైనన్నిగోళములను ప్రయోగించినది. ప్రెస్టెసు రాయలు, ట్రైగురు, లయను మార్గము నడలించినవి. బ్లూచరు నుండ నాంభించినది. ఒక నిప్పుగుండు లాగునకు రుగిలి దానియందు లోట్టెలు చెడినవి. అపుడు లయను వెనుకపడినది. ట్రైగురు, ప్రెస్టెసు రాయలు, హ్యూలందు, ఇండాసు టెబులు నౌకలు జర్మనుల డర్ ప్లింగరు, వెయిడ్లిజ్ మోల్ ట్రైగురు బ్లూచరు మొదలగు నౌకల నెదుర్కొనినవి. బ్లూచరు

కాలుచు మునిగిపోయినది. మరొకొన్ని టార్పిడో బోటులు, క్రూయి జరులు, యుద్ధనౌకలు చెడి మరలిపోయినవి. ఈ నౌకాయుద్ధము సంఘ జర్మను లాంగ్లనౌకాబలముయొక్క ప్రాశస్త్యమును చవిచూచిరి. పిగ్మెంటు నౌక సారీ యైనను నింపకకును ముఖముఖి నాంగ్ల నౌకాబలము నెదుర్కొనుటకు జర్మనులు సాహసించలేదు. సముద్రరంగమునం దాంగ్లనౌకాబలమునకు చాలిన బలము లే దని స్థాపితమైనది. యుద్ధపరిణామము సముద్రరంగమునం దాంగ్లనౌకాదళ బలము వలన నిర్దిష్టము కాగలదు.

జర్మను నౌకా వరోధన్యూహము

జర్మను లాంగ్లనౌకాబల వ్యూహముకలనను విజయమువలనను భయపడినట్లు సముద్రరంగమునందు నూతనవిధానము నవలంబించిరి. బ్రిటీషు ద్వీపముల నావలించుకొని యుండు సముద్ర మెల్ల క్రతువుల ప్రదేశమనియు, ఆ ప్రదేశములగు సంచరించెడి నౌకలు ముంచివేయఁబడుననియు జర్మనులు తమ నౌకావరోధధర్మమును ప్రకటించి ధర్మాధ్యక్షులుతో నిమిత్తము లేకుండ, కనబడిన యెడల నన్ని

జర్మను లాంగ్లనౌకాబలమునకు వరోధన్యూహమును ప్రదర్శించు చిత్రము. కాలము 1915-న సం. జూలై 14-న తేది

టిని ముంచివేయుట ని ప్రకటించిరి. యుద్ధో ప్రకరణములు నైసితులు గల యెడలను ముందుట యుద్ధధర్మ మైనను, నిగపరాధులు గల యెడలను ముంచుట యుద్ధధర్మముగాదు. లూసిటానియాను ముంచి ని పరాధులైన పిల్లలను స్త్రీలను సముద్రముపాలు చేసి జర్మనులు భవ్యుదాహు లైరి. జర్మనుల క్రూరుమువలన నిరపరాధులందఱో సముద్రము పాలైరి. బ్రిటీషు రాజ్యాధికారులు పన్ని న నౌకావ్యూహము జర్మను పోజును కాహారపదార్థముల నందనీయ నలగున ధర్మవిరుద్ధ మనియు నధర్మమున కధర్మమే ప్రతీకాగ మనియు జర్మను రాజ్యాధికారులు ప్రకటించిరి. కాని పట్టణముల ముట్టడియందు వరే దేశముల ముట్టడియందు కూడ నాహారపదార్థముల కవరోధమును గల్పించుట యధర్మముగా దనియు ద్రవంత్రిజ్ఞుల యభిప్రాయము. ధర్మధర్మ నిర్ణయ మెటు లున్నను నిపరాధుల సంహారము ధర్మ ప్రతికూలము, నింద్యము.

ఇతర నౌకాయుద్ధములు

సముద్రరంగమునందు మూడు న్నయుద్ధములు జరిగినవి. మెయి మూడవ తేది నుత్తరసముద్రము సంధు జరిగిన యుద్ధములో నౌక యాంగ్ల క్రూయి జరు నష్టమయినది. జర్మనుల టార్పిడో బోటులు మూడు నాశనము చేయఁబడినవి. బాల్టికుషము ద్రమునందు భవ్యుదాహ నౌకలకును జర్మను నౌకలకును మెయి మూడు నెలలలో యుద్ధము జరిగి

౩౨. చెండు యుద్ధములందును నష్ట మధికముగ జర్మనులకే కలిగిన నని తెలియుచున్నది. జర్మనులు తామవలంబించిన మాగ్నమునుబట్టి యానక వ్యాపారశోకలకు ముంచిరి.

జర్మనులుముంచిన నౌకలు

సిటీ ఆఫ్ కేంబ్రిడ్జి, క్రాస్ ఆఫ్ కాస్టయిలు, సెలెస్ సికె, ఎమ్మా, సౌతుపాయింటు, లార్క్స్ డు, డేరొ, పియర్మింగు, ఎలిస్ ఫెంటిసు, ఉన్స్టా, క్లాండియా, రూతు, ఈడేలు, గల్ ఫైటు, లూసి టూనియా, గోలియతు, ట్రయంఫ్, కొన్ని నాక్వే, పోప్పిగీసు, స్వీడుకు, డచ్చి ట్రీనురులు, కొన్ని ట్రాలరులు జర్మనులచే ముంచ బడినవి.

మిత్రమండలిముంచిన నౌకలు

మిత్రమండలివారు జర్మనుల డ్రెస్డెను, కారల్ ఫూహి, ప్రొసుల్స్, డ్యూచిలొండు మొదలగు యుద్ధనౌకలను, ఏ డెనిమిది జలాంతర్గాములను, కొన్ని టార్పిడ్ బోట్లను, కొన్ని వ్యాపారనౌకలను ముంచిరి మరియు నల్ల సముద్రమునందును, మార్మొరా సముద్రమునందును తురుష్కుల నౌక ల నౌకములు మిత్రమండలిచే నాశనము చేయబడినవి.

ఒక జర్మను విమానము ల్రిటిషు నావనయి బాంబులను వేయటము

జర్మనులనౌకా వరోధఫలము

జర్మనుల నౌకావరోధపద్ధతివలన తటస్థగొల్పముల ప్రజలకును వ్యాపారమునకును నష్టము కలుగుచున్నది. నిరపగర్గులు జర్మనుల దౌర్జన్యమువలన మడిచుచున్నారు. ఆమెరికా ప్రభుత్వ మవారు జర్మనుల పద్ధతిని నిందించిరి, ఆగ్రహపాటకు లైరి. కాని యితవజతును జర్మనులు ప్రతీకాగమును కల్పింపలేదు. జర్మను లవలంబించిన నౌకావరోధ పద్ధతివలన నాంగ్ల వ్యాపారమునకు విశేష మైన నష్టము కలుగలే దని వాదనలన తెలియుచున్నది. ఆంగ్ల నౌకావ్యూహము మహత్తరముగ జర్మనులను బాధించుచున్నది. ఆంగ్ల నౌకాధికారులు జర్మనుల దర్జయములకు చనింపక తగు వ్యూహమును నిర్విస్ఫుముగ నడపుచున్నారు. యుద్ధఫల నిష్ణయ మాంగ్లనౌకాదళ వ్యూహమువలననే తేలు నని యుద్ధతంత్రజ్ఞులకు ధృవ నిశ్చయము గలదు.

ఆకాశరంగము

భూరంగమునందు జర్మనుల బలము మొదట హెచ్చుగ నున్నను, కాలక్రమమున మిత్రమండలి బలము కూడ హెచ్చుచు న్నది. జలరంగమునందు బ్రిటీషు నౌకాబలమును జర్మనుల నౌకా బలము మించుట దుర్లభము. ఆకాశరంగమునందు చెండు పక్షముల బలాబలములను నిర్ణయించుట దుస్సరము. జర్మనులకు జెష్టినులందు ననుష్ఠము గలదు ఫ్రెంచివారికి విమానములయందు విశ్వాసము గలదు. ఆంగ్లేయులకు చెంబియందును సమానాదరణముగలదు. ఆకాశయానములను గుఱించి ప్రకటించిన వ్యాసమును చదివినపుడు పాఠకమహాశయులకు వాని గుణగుణములు బోధకా గలవు. కాని జెష్టినులును విమానములు నూతననిర్మాణము లగుటంజేసియు, యంత్రనిర్మాణములందు లోపము బుండుటవలనను వాని ప్రయోజనమును బలమును చక్కగా నిర్ణయించుట సాధ్యము కాదు. జెఫీలిను లాక్వతి యందు సెద్ద వైనను, నవసాగమునంగ, కిమాన లకు సాటిరావని వర్తమానపుర్రాసునందు బులు వగుచున్నది. మొత్తమున నౌకాశరంగబలమునందును మిత్రమండలి పక్షము జర్మను లకుఁ దీసిపో దని జరిగిన విషయములను బట్టి నిర్ణయింపవచ్చును. జన వరికి బ్రవరి మానములం దాకాశరంగమున నడచిన విషయ విా క్రింద వివరింపబడినది.

జర్మనులైమానికులు దుండగములు

జనవరి మొదట జర్మనులు జెష్టినులనుండి నిష్పగుండ్రను కలేయి డెకర్కు నాన్సీ పట్టణంబులమీఁద ప్రయోగించి జనసంతోభిమును కలిగించిరి. ఈ నెల 18-వ తేదీని జర్మను విమానము గుంజాఫో కాల్సుబడినది. 20-వ తేదీని ఛాం నెయిను ప్రాంతమున నలువుగు వైమానికులు పట్టుబడిరి; జర్మనులు 21-వ తేదీని నాన్సీకు నుండల్ మునందలి యార్మతుమీఁదను 23-వ తేదీని ఏయిటాపలుమీఁదను నిష్పగుండ్రను ప్రయోగించిరి; రుస్సల్యానో లీవామీఁద కూడ బాంబు లను వేసిరి కాని, రువ్వనులు విమానమును తుపాకులతో కాల్చి

వైమానికులను పట్టుకొనిరి; శిబిరముందు జన్మములు తిరిగి డంకర్కు-
మీదను నిండ్లండులోని యెన్నెక్కమీదను బాంబులను వేసిరి.

మిత్రమండలి వైమానికులు ఆధిక్యత

మిత్రమండలి వైమానికులు జనవరి 16వ తేదీని న్యూస్‌పోర్ట్
ఆంట్వెర్పులమీదను, 23వ తేదీని జీబర్గ్ ఆంట్వెర్పులమీదను,
30వ తేదీని బ్రూజెసుమీదను, శిబిరవరి 12వ తేదీని జీబర్గ్
మీదను, 18వ తేదీని యుద్ధకాళమీదను బాంబులను ప్రయోగిం-
చి విజయము కలిగించిరి. ఆకాశాంగమునందు జన్మముల యాకాశ
యానములకు మిత్రమండలివారి యాకాశయానములకు గలిగిన
యుద్ధములకు మిత్రమండలి వైమానికులే తిరుగు విజయము సం-
ప్రాప్తమైనది. గతవత్సరము వివర్ణించినట్లు డాకాశాంగమునందు
కూడ బలము మిత్రమండలివే హెచ్చుకలదని తేలుచున్నది.

ఆకాశాంగమునందు జన్మముల బల మంత హెచ్చుకలదని
గతించిన మాసములందు సంభవించిన విషయములను పరిశీలించి-
నపుడు విశదమగుచున్నది. జన్మములు కలెయి, డీయి, హ్యారిసు, రీమ్స్,
నార్తంబర్లాండు, ఎన్నెక్క, కెంటు, ఇప్పినిగ్గి, డంకర్కు మొదలగు
చోట్ల బాంబులను వేసి సంస్కారము కలిగించిరి. కాని ప్రజల
బాంబుల కలవాటుపడి శత్రువులు పూనియున్నారు. మిత్రమండలి
వైమానికులు జీబర్గ్, మస్కో, హెల్సింగ్, ఆస్టెంహ, ప్రాగ్‌సుబర్గ్
మొదలగు ప్రదేశములమీద నిష్కరుణ్ణము ప్రయోగించి జన్మములను
వివేచనమునకు తీసికొనిరి. ఏప్రిలు 22వ తేదీ జరిగిన యాకాశ
యుద్ధములకు శ్రేణివైమానికుల వైఖ్యము శత్రుసాహసములు
వ్యక్తము లైనవి. గతించిన గూఢ మాసములందును జన్మముల జీబర్గ్
లకు నేకములు నాశము నొందినవి. యుద్ధాంగమునందు వివిధరాజ్యము
లకు గల యాకాశ మాసముల క్రింద వివరింపబడినవి:—

నావికాబలము	విమానములు
ఆస్ట్రియా	7
గ్రాన్డ్	16
గ్రేట్‌బ్రిటన్	6
జర్మనీ	30
ఇటలీ	8
రుష్యా	10
సర్వము	20

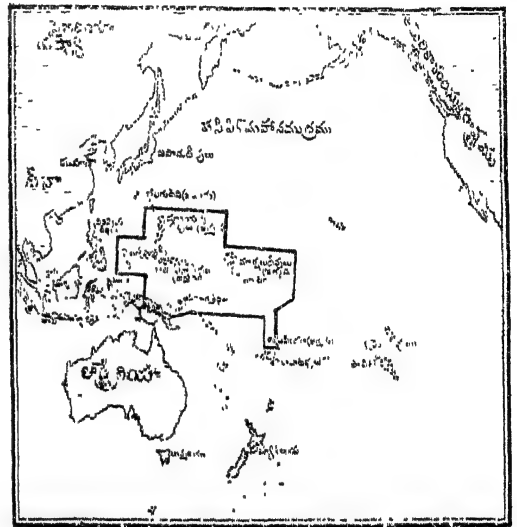
వైమానికులను బట్టి వివర్ణించినట్లు డాకాశాంగమునందు జన్మ-
ముల బలము మిత్రమండలి బలమును మీటి యుండునని ప్రకటన
చున్నది. యుద్ధమారంభమై పరిశ్రమమునయును ముగిసినది. లక్షల
కొలది ప్రజలు నాశము నొందిరి. కోట్లకొలది రూప్యములు పాడ-
యైనవి. జన్మములు లూహించినటులు మూడుమాసములలో విజ-
యము గలుగలేదు. పరిశ్రమ సెలవుకైనను గలుగు నని నమ్ముటకు
వీలులేదు.

మేయి 24వ తేదీ ఇటలీ యుద్ధాంగమునందు జీరినది. జన్మము
లకు మరొకయుద్ధాంగము తీవ్రమైనది. ఇన్నిరంగము లందిరి

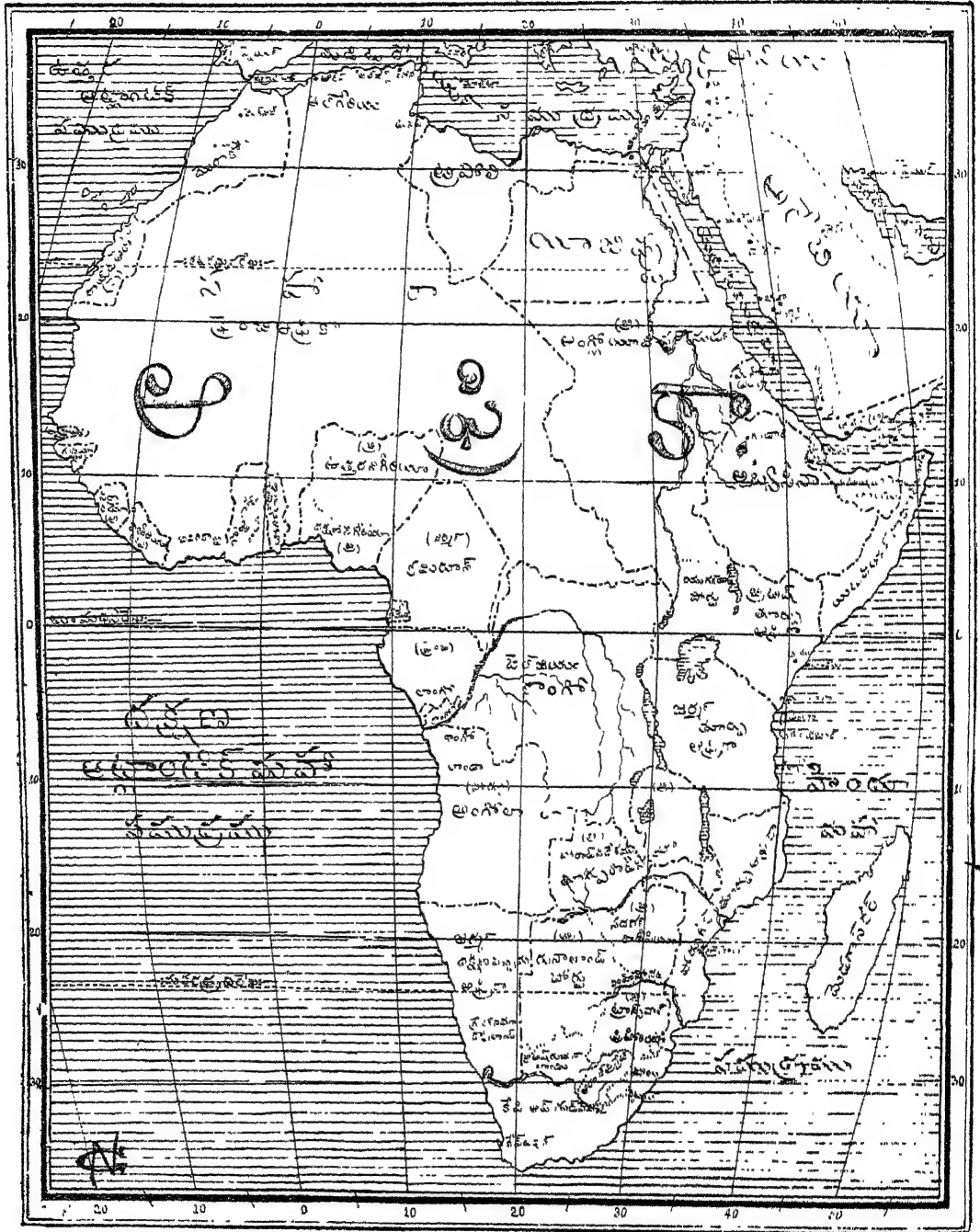
ప్రజల వైరులతో జన్మము సాగుటయు సలిపి విజయమును గాంతురను
కలగా నుండగలదు. కాని వైరులయును లలంఘనీయులు. లోక
పరిణామమునకై యేర్పడిన మహాసైన్యము భగవదీచ్ఛ సఫల
మగుచున్నది. పరిణామమే నొంతుల యసంభవము.

ఆస్ట్రియా రంగము.

యూరప్పియన్‌మునందు రెండు సత్తులవారికిని జయప-
జయములు నిర్ణాత చేయుటకు వీలు లేకపోయినను, ఆసియా
ఆఫ్రికా భూభాగములకు నిర్ణాత చేయుట ముగియదు. ఆసియాభు-
గములలోని జన్మము రాజ్యభాగములు మిత్రమండలికి వశమైనవి.
కియావో సామాన్య ద్వీపములు జపాను ఆస్ట్రేలియా రాజ్యముల వశ

మైవై. ఆసియాభూభాగమునందు నాంగ్ల కుట్రను బలములకు విజయము
గలిగినది. ఆస్ట్రియాభూభాగమునందు మిత్రమండలిపక్షమునకే విజ-
యము గలుగుచున్నది. బర్గర్ మొట్టొకటి యుద్ధమునందు పరాములు
జన్మముల నోడించిరి. బర్గర్ నడుగు నీశిష్ట శ్రేణి మిత్రమండలికి ప్రతి-
కూలముగ ప్రయత్నించుట నాంగ్లేయులు కనుగొని వానిని రాజ్యమునండి-
తొలగించి మూడు మాసములు రాజ్యాధీశులుగా చేసి యాజిత్వము
శ్రేణిని సామ్రాజ్యమునందు చేర్చిరి. మిత్రమండలి బలములు ఎత్త
కాంతారా ఇస్కాల్ గూ, నినము, మూడుజులయొద్ద తురుష్కుల
నోడించినది. ఈజిప్టు రాజ్యమునందు మధ్య మార్గ కాలయందు పాశ్చాత్యము
నందు భాగతీయులు తురుష్కుల నోడించుటలో శత్రుత్వపతాపము
లను కనబాటుచిరి. పోగొడిన వీరులలో నాథానింగునకు గాయ
ములు తగిలినవి. తురుష్కులు మానుజుల వలనను సులభయోగ-
ముగ చేయవలయు, నని చేసిన ప్రయత్నములు ఫలము లైనవి,
జన్మములను హైందవమైనికులు తూర్పు ఆఫ్రికాను దోడించిరి.
మిత్రమండలి వైఖ్యము బంబాకముల ద్వారా పోయి షిరాటియా
గ్రామమును పట్టుకొనినది. జన్మముల మాఫీయా లంకలు మిత్రమండలి
వశమైనవి.

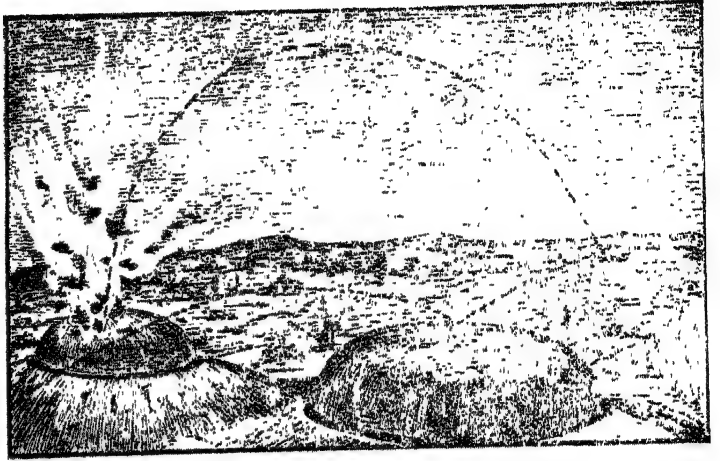

సేవాధిపతి బోధా ఆశ్రమమున జన్మించిన నోడియెను. ఘంటసాల, మహాబలము పట్టణమునను, క్రమక్రమముగా నాశ్రమములోని జన్మమునకు ముగియించి మిత్రమండలికి వశమగుచున్నది. దక్షిణాఫ్రికా వైశ్యములు వాక్ బాధను, కాలిక్కు

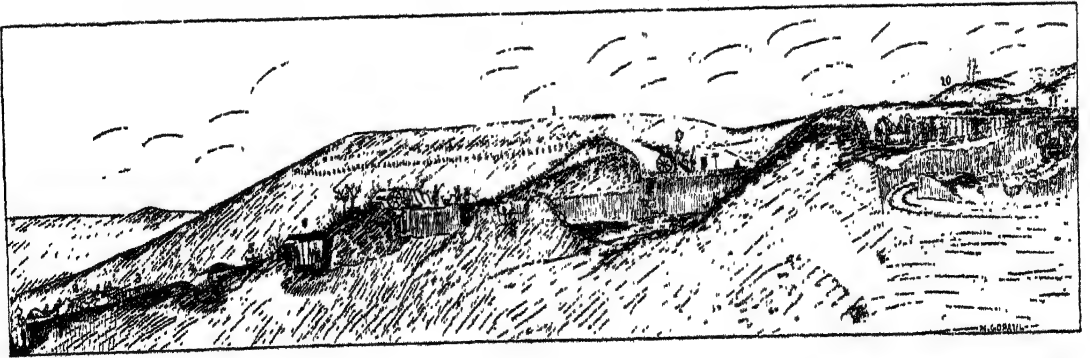
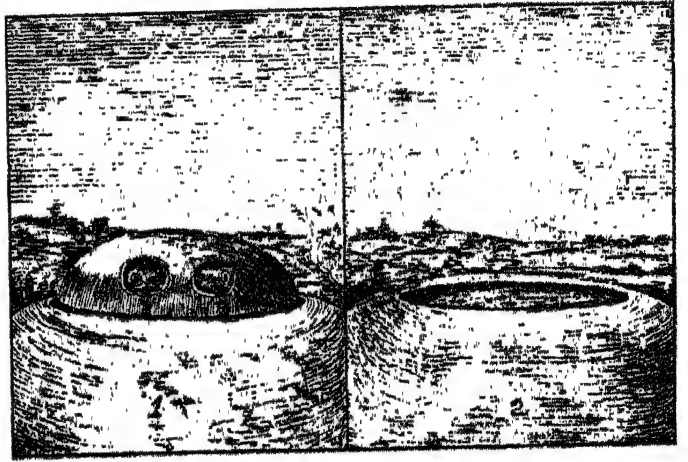
కోటలు కందకములు మొదలైనవి

కోటలు

జర్మనుల విగ్నిజయయాత్రకు బౌగి
యనులు లీజి నామూరు కోటల
యాధాకమునలన పైధపునినలె న్న
పడి ప్రాచి పైన్యము కూడుట కవ
కాశము కిట్టిచి వాడికి చేసిన సహ
యము పత్రికాపాఠకులకు విదితము.
కాని, కోటలలో సనీవప్ధతి సనుసరించి
బ్రియాల్కుండు అనునతఁడు నిర్మించిన
కోటలకును ప్రాత కోటలకును వ్యత్య
యము కలదు. ఆ కోటల నిర్మాణ
క్రమము నీ పటము తెలుపుచున్నది.

కోటమొక్క రక్షణమునకై యనేక
సాధనములు నిర్మింపఁబడినవి. కోటల
పునాదులు మాత్రము సామాన్యముగ
స్థిరము చేయఁబడియుండును. యద్ధము
ప్రారంభము కాగానే, అదివఱకు ను
ర్వంబ కియుండిన భౌగములందు యుద్ధో
పకరణములుంచబడి శత్రుబలము
లను భేదించుటకు తగియుండును.

1. పిరంగులనుర్వంబడిన కోట.
2. ముండ్ల తీరములను దాటుటకై శత్రు సైన్యములు బిల్లలను తీసికొనిపోవుట.
3. మల్లతీరాలు.
4. భూమియందు మందును నింపి వైన రాళ్లను వేసి కప్పి శత్రువులు వచ్చినపుడు మెలుపుకత్తిలన ప్రేల్పఁబడెడి మందు గనులు.
5. మల్ల తీరాలు.
6. కాల్బల మందు స్థలము. (ప్రవాతులు నీరు లేని కందకములందు దాగియుండును.)
7. పిరంగుల దళము.
8. యంత్రశత్రువులు.
9. మట్టిడి యంత్రశత్రువులు.
10. యంత్రశత్రువులు.
11. లోపలి కందకపు బాటలు, చైలుమార్గములు.

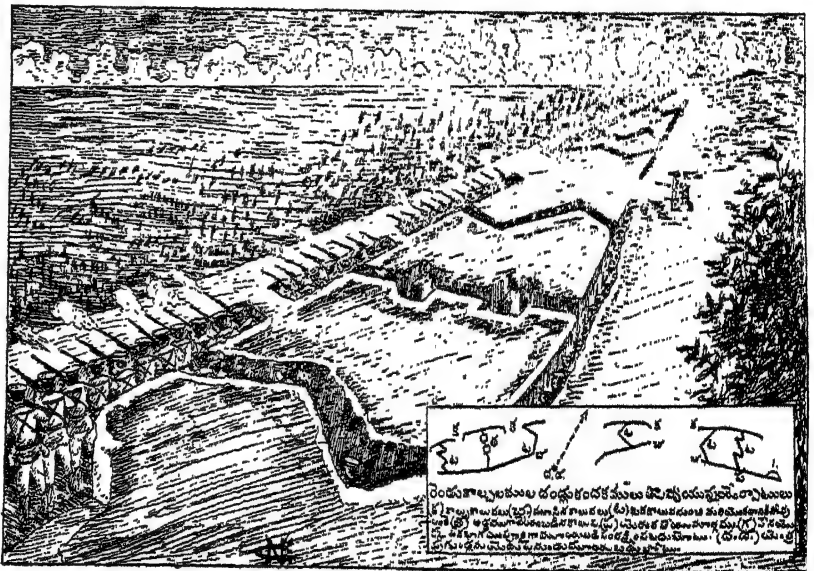
శత్రుబలము ముళ్ళగైలను సమీపించినపుడు వారి ఘోరగుల శస్త్ర మారణబడును. అపుడు కోటలోని ఘోరగులు శత్రువులపై కాల్పబడును. మందుతోనింపిన గనులు ప్రేల్పబడును. శత్రువులు కోటను రాత్రివేళ లందు ముట్టడించినపుడు విద్యుద్దీపము వారిపై ప్రసరింపజేయబడును. వారి చూపులు మెఱుపుకాంతివలన కనుపించకుండును. కందకములందు పొంచియుండు పదాతులు శత్రువులను తాఁకి నాశనము చేయుదురు.

ఇట్టి కోటలను బెల్లియనులు జర్మనులు ప్రాచీన వారు తమతమ సరిహద్దు ప్రదేశములందు శత్రుసైన్యముల నాపుటకై కట్టిరి. కాని యవి 12, 14, 15 అంగుళముల ఘోరగులవలన నుగ్గునుగ్గుగ చేయబడిన విషయము లీజ నామూరు ఆంట్వర్పు లిలీ మాబ్యాక్ లోని కోట లుట్టి విధమున నిర్మింపబడినదే. మొదలగు కోటల చరిత్రమువలన తెలియుచున్నది.

సరిహద్దు మార్గములను సైన్యశత్రుములను నదీముఖములను పరస్పరైన్యమునుండి రక్షించుటకై వర్తమానకాలమునందు ఇనుపకోటలు నిర్మింపబడుచున్నవి. వానికి క్యుబోల యని పేరు గలదు. ఆ కోటలయందు యంత్రతంత్రులు లనుర్పబడి గుండ్రము గోపురములను బోలియుండును. ఆవరణము దట్టమైన యుక్కుచే నిర్మింపబడును. ఆ కోటలు సమోరాలు పునాదిమీఁద గాని యుక్కు పునాది మీఁదఁ బుట్టి గాని లోయవర్పబడి చుట్టిచుట్టి తిరుగుచుండును. నున్నది శిఖరములు మాత్రము కనుపించుచుండును. అనంతరమైన దిక్కులందు కోట తిరుగుట నాపి గుండ్రనాన కుప్పించి శత్రుసహారము చేయుటకు వీలుగలదు. ఈ క్రింది చూపిన కోటము లోని కోట లుట్టి విధమున నిర్మింపబడినదే.

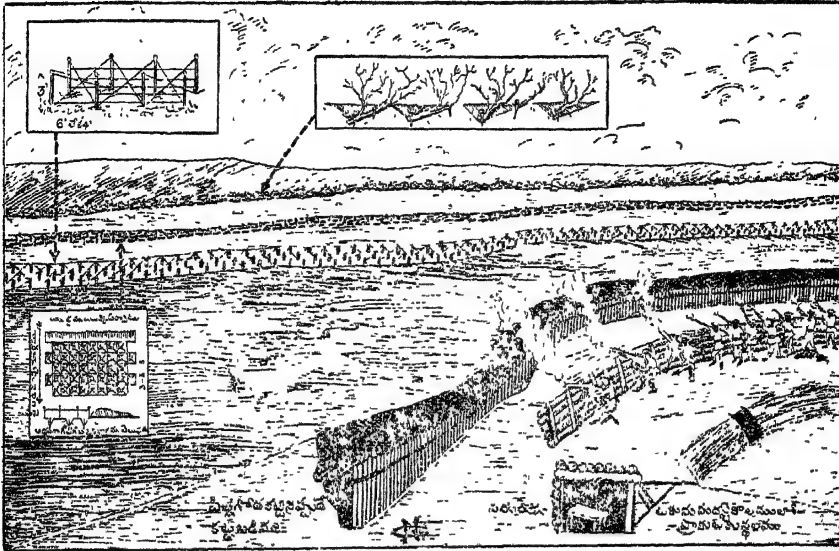
కందకములు

కందక మను పద మింత వఱకు కోటకు చుట్టును నుండు నట్టియగడ్డకు వాడఁబడుచున్నది. కాని యిచట కందక మను పదము సైనికులు భూమియందు గుహలవలె నిర్మించుకొనిన పొడవైన స్థలముల కన్వయించుచున్నది. రెండు సైన్యములును యుద్ధమునకు సిద్ధముగ నున్నపుడు సంగ్రామము కందకములు నిర్మింపబడుచున్నవి. సైనికుల మొన

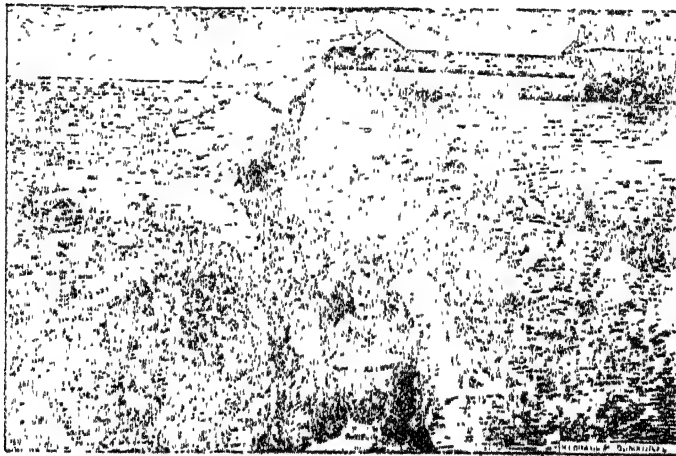

కందకములలో సైనికులు పరుసగా పోరులను తీర్చుచున్నారు. ఒక కందకమునుండి యింకొకరాని కిందుమార్గములు కలవు.

పెక్కు సైన్య దూరము వ్యాపించియుండును. కొన్ని ప్రదేశములందు కదలుటకు వీలు లేకుండును. కొన్ని ప్రదేశములందు సులభముగ శత్రువులు మీఁదఁ బడుటకు వీలుండును. అట్టి సులభమైన స్థలములందు కందకములు నిర్మింపబడి సైన్యరక్షణోపాయములు బలపఱుపబడును. ఒక పక్షపు సైన్యములు కందకములను దాటినఁ గాని రెండవ పక్షపు సైన్యమును తాకుటకు వీలుండదు. సైన్యసమూహములు కందకముల చాటున నుండి కందకములలోని సైనికులకు విశ్రాంతి నిచ్చుచు బదులు పంపుచు వీలైనప్పుడు శత్రువులతో యుద్ధము చేయుచుండును. కందకములందు సేనానాయకులకు సైనికులకు ఘోరగులకు యుద్ధద్రవ్యములకు భోజనాదులకు యథాయోగ్యముగ వీలు చేయబడియుండును.

ఈ కార్యక్రమంను పూర్తిచేయు, గుంటూరు, పుట్టింటి నాయకుని పేరిట గొప్ప ధైర్యముతో పోరాడగలము గని గ్రామమును గాని కొనసాగించు, పట్టుకొని నాశనము చేసే లక్ష్యములు వివిధరకములను చూపించును.

కందకములు భూమియగు
దగు దా రడుగుల లోతు
కలిగి యుండును. కందక
ముల గోడలు నేల సిమెంటు
పూయబడి నివసించుటకు
తగియుండును. పైభాగము
కప్పు కలిగి యుండును.
కొన్ని ప్రదేశము లందలివి
సామాన్యపు నేల నలె
గనించుచుండును. పైని

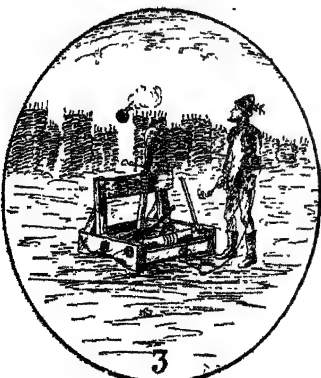
కును తుపాకులను ఫిరంగు
లను కాల్పుటకును కావ
గులు చూచుచుండుటకును
శగత లుండును. కందకముల
మధ్యమున నచ్చటచ్చట
యంత్రశత్రువు లగోచర
ముగ నమర్పబడియుండును.
కందకములమందు మండ
తీగలుండును. ఫిరంగిగుడ్డు
కందకములను సంపూర్ణ

ముగ పాపచేయజాలవు. శత్రువులపై పడుటకు ముందు ముండ్లతీగెలను కందకములను పాపచేయవలయును. లక్షల కొలది ఖరచిగిడ్డు వాడవలె కుఱివించి కందకములను పాపచేసి శత్రువులను తాళి యోడింప వలయును.

గ్రెనాడులు

గ్రెనాడు అనుపదము దానిమ్మపండు అను సర్థము నిచ్చుమాటనుండి పుట్టినది. అవి దానిమ్మ పండువంటి యాకృతిని గలిగియుండుట వలన నీపేరుగలిగినది. ఇవి మొదటను 16 వ శతాబ్దమునందు వాడుకకు వచ్చినవి. 1600 సంవత్సరానంతర మీసాధనములు గ్రెనాడియగులను ప్రశ్నే కరైసిరులచే వాడబడుచుండెడివి. వది యేను పగునెనుది శతాబ్దములలోని యుద్ధములదివి తిరుగుగ నున్నను పందొమ్మిదవ శతాబ్దమునం దివి అనుపయోగము లైనవి. కాని సోదరులకు మట్టజీయగఁ దిగి ఇవి వాడుకకు వచ్చినవి. అప్పుడు వాటియందు పెల్లెలగువలె బలముగ ప్రేలేసి ముగించుట వాడుకకు వచ్చినది. పెల్లెలవలె ప్రేలి నట్టమును గలుగజేయగలవు. వర్తమాన మహాసాగ్రామము నందు పరాసులు పీఠిని విశేషముగ నుపయోగించు చున్నారు. ఈదలములందు పమనారు పడునేడు శత్రువుములాడు గ్రెనాడులను వేసెడి విధము, ప్రస్తుతము వాటినివేసెడివిధము చేసెడి విధము చూపబడినది.

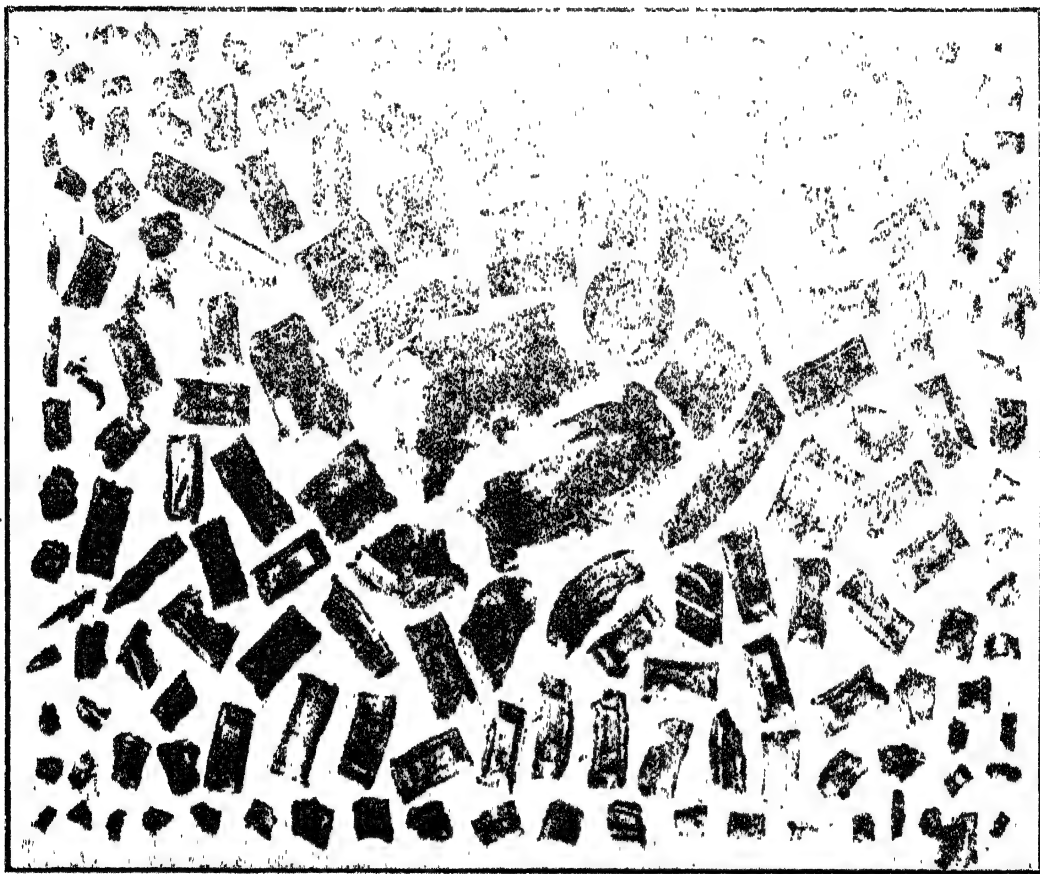

కందకములను పాపచేసి కందకము లలోని నై నిరులను చంపుటకు గ్రెనాడులను నాగ్నేయగోళములు వాడబడుచు న్నువి. ఫ్రెంచి నైనిరులు వానిని తోటల వలె కాల్చి జర్మనుల కందకములపై వేసి సంక్షోభము కలిగించుచున్నారు. గ్రెనాడుల నడుమ గంధకము సురాకారము తుపాకీమందుగలవు. ఇవి యిసుప గుల్లయగుంచుబడినిపుంఱించి రగిలినపిదప శత్రువులపై వేయబడును.

సంఘ ప్రేరేపక ముద్రా లాపం

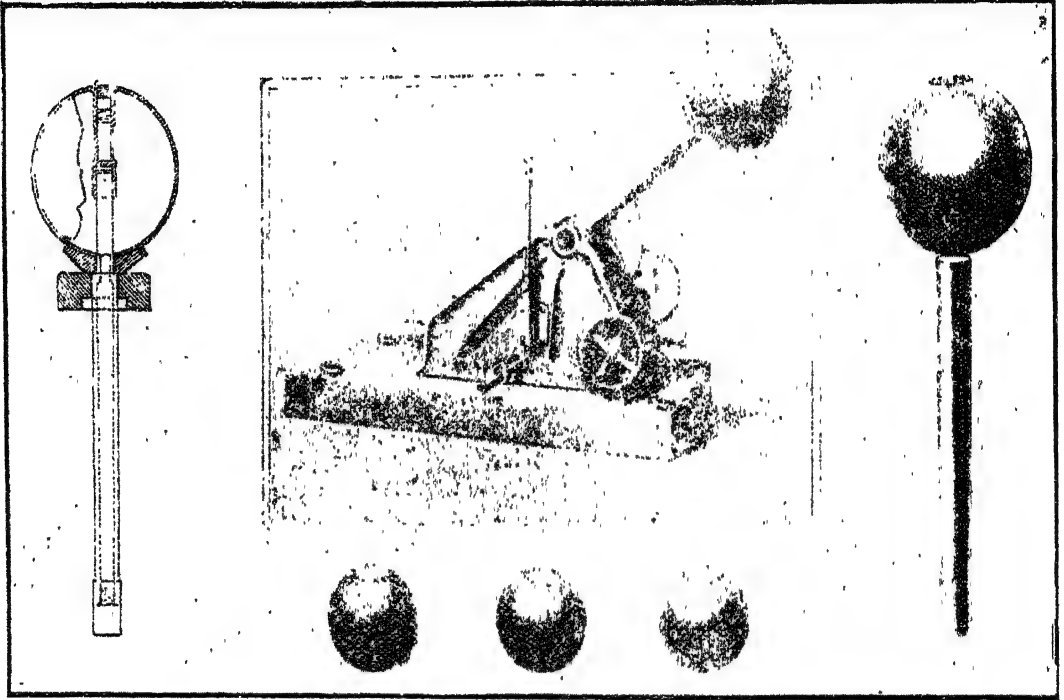
ఫిరంగుల ముఖములనుండి వెలువడెడి గుల్ఫు ప్రాప్తెలులు పెల్లెలు అని రెండు విధములుగ నుచ్చవి. ప్రాప్తెలునందు సుమారు 300 చిన్న రవ్వ లుండును. పూగిని కాల్చిన తరువాత ప్రాప్తెలుకొనిత దూరము పోయి ప్రేలివపుడు ఉపచయి చిన్నచిన్న ముక్కలగును; రవ్వ లన్ని గిరిలుగను వ్యాపించును. ఇందుముక్కలు రవ్వలు జనులను చంపుటకు చాలియుండునని కాని గోడలను గృహములను భీరింపజాలవు.

పెల్లెలు నిర్మాణమునందు ప్రాప్తెలును జూలియున్నను, కనబడునట్లుగ తునికీయందు నిట్టెలు మొదలగు ప్రేలెడు పదార్థము లుండును, పెల్లె ప్రేలుటకు రెండు కారణములు. పెల్లెమును పోకోక పదార్థమునకు కొట్టుకొనవలయును; లేక పెల్లెనగును, పూగిలను జూల్చుటచేత గతిగడి విడిగి రగిలిడి వత్తి యుండుట వలన, నది ప్రేలవ అను. పెల్లె ప్రేలి ముక్కముక్కలుగా బ్రక్క సర్వసంభవము చేయును. పెల్లెల బరువు 60 మొదలు 2,500 రతులవఱకుండును. ఈ పటమునందొక పెల్లె పగిలిన విధము చూపఁబడినది.

గుండ్రవాన కురిపించు యంత్రము

జర్మనులు తమ కందకములనుండి పెల్లులవాన కురిపించుటకై యొక యంత్రమును నిర్మించిరి. ఆ యంత్రము ముఖమున పెల్లులను బాంబులను నుంచి మఱిను త్రిప్పిన, నవి దూరమునం దుండు శత్రువులవైః బడి శత్రుసంహారమునకు తోడ్పడును. ఈ పట మా యంత్రాకారమును చూపుచున్నది.

జర్మనులు రాత్రులందు పెల్లులను గాల్చునపుడు చీకటివలన గురిపెట్టుటకు వీలందుటకై ఒక యుపాయమును గనిపెట్టిరి. ప్రతిపెల్లునకును నొకపారచ్యూటు కట్టియుండును. పారచ్యూటు ముడచబడియుండును. పెల్లు పగిలినపుడు పారచ్యూటు వీడి పెల్లులోని రవ్వలంటు కొని పెద్దదీపమునలె కొన్ని నిమిషములు వెలుతురు నిచ్చును. ఆ వెలుతురునుబట్టి

శత్రువైస్యములను గుర్తించుచు పెల్లులను గాల్చుటకు వీలుగలుగును. దీనిని క్రూపు యంత్రాలమాధి పతులు నిర్మించిరి. ఇట్టి నిర్మాణము లితర రాజ్యములకునుగలవు. వాటికి నక్షత్రగుండని పేరు గలదు.

ఈ పటమునందు జర్మనులు పెల్లునకుగట్టిన పారచ్యూటు వీడివెలిగి వెలుతురు నిచ్చెడి విధము చూపబడినది.

సుపీరియరు లీవరు జ్యూవెల్స్ (రిజిస్టరు) వాచ్

మందు

వెనుక

ఈ విశిష్టత రెండవవలె స్విడ్జర్లాండునుండి తక్కువవలె నై గడియారమును నిర్మించి యందుకు తృప్తికరముగా వ్రాసినందున యందు పరిశీలించి. ఈ ధోరణి యధ్యక్షులవారును, ధనవ్యయ ప్రయోగలకు వెనుకొని మన పరిశీలన పేరేమిగ నుండగలయునను లేకపోతే నై చిత్రమున నందు మార్చి గడియారములను ఈ మాడకతరారి నిర్మించితిమి. దీనిచేత మాకు పట్టుబడి గుర్తులు అధికముగ నిలిచిన దీని సాటిలను కొని యాగి యెరుగను నుద్దేశముతో నదే వెల కలిగి యెరుగను. ఇది వాటిలో యొకటి నేను వ్రాసెదామి, ఇప్పుడే నిజముగా వ్రాసెదామి. ఇటుల వ్రాసి దీనికి ధేదము పేరేమియుగ నుండను. దీనిని దానిని నుంచి మాచిన రెండవ భేదములు తెలియును. ఇందు మాత్రంపెనిపేరు ఎగ్రనిసిగానో తెలుగునాడు నుండను. ఇందుకు గలగుతులతో మాచేరు గడియారము వెనుకమాత్రం చెక్కబడియుండును. ఇదియే మాకు రిజిస్టరు ప్రేరణముగా. దీనిని వానిని వ్రాసె వ్రాసెదామి. ఇది యొకటి లభియుండును. దప్పుప్రూఫ్ అను గ్లాసు చూయుండును. దీనిని గడియారమున దుమ్ము ముట్టినచో చేరవు. వేరేమి. ఒకటి రెండు చిహ్నములు. ఈ గడియారము నుంచి వెల్లెలినాడు మంపెనిపేరు గడియారము చేరు నిజముగా ములతో నుండను. వెల్లెలినాడు లోతట్టున గ్యారంటిపత్ర ముండును.

చిహ్నము గొలుసుతో వెల నిల్చి. 2-1-0 పోస్టేజీ 4-0-0.

ఇండియన్ మెయిల్ లీవరు రిజిస్టరు గడియారము

5 సం॥ ల గ్యారంటిగలది. చక్కని గొలుసుతో వెల 3 రూపాయలు. పోస్టేజీ 4-0-0. ఇది మనోహర నిర్మించినదిగానూ నెరికిడ నుండను. దీని సాటిలను కొని గడియారము తక్కువ వెల నుంచితిమి. వెల నిల్చునైనను ఫలవర్తికగని యనుభవమున తెలియును. దీనికి వెనుక మాత్రం మా ప్రేరణముగా. చెక్కబడి యుండును. ఇది మాచేరు గడియారములకు తప్ప వేరేక నుండదు. కాన మా గడియారములను గొనవారు మార్చును నాచి తీసుకొనను. ఇది యొకటి మాచేరు సామానాలనే కేయబడి, దప్పుప్రూఫ్ అను గ్లాసు చూయుండును. కలిగియుండును. చాలకాలము నిలువర న్న పీకరముగ పనిచేయును. పరుగెత్తినను, జారిపడినను, గట్టునొడ్డినచో నీకను కొన్ని గడియారములకంటె అగదు. ఇప్పుడు కాలమును చూపుచుండును. మేము మాకర్కర్మించుటచే ఫలపేరుతో ఒక గడియారమును దీని పరిశీలించిన సత్యావస్థములు తెలియను. గడియారము వెల్లెలినాడు 'ఇండియన్ మెయిల్' అను చేరుండును. వెల్లెలినాడు గ్యారంటి పత్ర ములిగించియుండును.

ఇండియన్ మెయిల్ లీవరు గడియారము (గ్లాసుచూపు గలది) గొలుసుతో 3-0-0

ఈ గడియారములను మావద్ద దొంగకును

ఇంగ్లీషు మెయిల్ లీవరు గడియారము (దీనికి గ్లాసుచూపులేదు) గొలుసుతో 2-8-0

రంగూన్ మెయిల్ లీవరు గడియారము (దీనికి గ్లాసుచూపులేదు) గొలుసుతో 2-8-0

దీనికి 3 సం॥ గ్యారంటిపత్ర మివ్వబడును. గొలుసుతో సహా 2-4-0

రాసుకోప్ లీవరు గడియారము

ఈ గడియారము చూచుటకు బహు సుందరముగాను నరిగియుండు కాలమును చూపునది, నొక ప్రక్క దళము అద్దముతో మూలచేయబడినది, వెనుక ప్రక్క రెండు మూలలుగలది ముల్లు త్రవ్వబడుటకును తాళమిచ్చుటకును తలలలోను మరగలది. ఇది జోబికి అణకున గానుండును. కచ్చపుపనులకును 7 గడియారములకొని పరుగెత్తినను దుమికనను నిలక చక్కగానడయును ఒకటిగొని నిజముచూడుడు. గొలుసుతో సహా 2-4-0

మాచిరునామా:—సుపీరియరు వాచి కంపెనీ,

పోస్టుబాక్సు నెం 167, మదరాస్.

పోలండు రాజ్యచరిత్రము

పోలండు వంతుల సంకల్పముల క్రింద ప్రయోగము

అట్టి మా దేశమును ప్రబలితా కాదు అని యింకా పోలవ్యభాగములను పోలండు రాజ్యము వర్ధిల్లుచుండెను. ఇది నిండుకే ప్రభుత్వము కాదు; ప్రజాస్వామ్యము, సర్వకర్తాత్వము, ప్రజామండల సంపన్నము. ప్రజాస్వామ్యము గాఢముగ నేర్చుకొనెను; ప్రజలకు నాగ గతము లెక్కువ. అట్టి మా మాత్ర మిక్కిలి చిన్న రాజ్యము. ఇంకా దేశపు పురాణ కట్టుకట్టులుగ లేవు. ఉక్తిప్రవృత్తము ననుభవించిన పోలండునకు కాలాంతరమున పరుల దాస్యము గెప్పలేదు. అది సమీపరాజ్యములకుల నేటికిని అద్భుతమైనది పోలండున్నది. దైవమర్మిపాకములను పోలండుదేశ మిప్పుడు నిజంగముగ మాత్ర నది. పీఠమ మహామహానుజుల దేశము నుద్ధరించెను. ప్రెదరికు జన్మను సామ్రాజ్యమును నిర్మించెను. తరువాతిది నిస్మార్తప్రభువు గాఢనీతివలన జగద్విఖ్యాత రాజ్యముగ ముందుకు వచ్చినది. ఒకప్పుడు తురుష్క సామ్రాజ్యములలో పెరిగి బోస్నియ పెర్షియా వివాదాలు అట్టి మా హంగరీ రాజ్యములలో పెరిగినవి. రష్యా జూనియోనా అట్టి మా మాత్ర విశ్వంభింప నాగభిం చెను. ఈ మాను రాజ్యములకు ఆశ నెరిగి, నేడు పోలండునందు ఘోరసంగ్రామముపమున దాన్ని లోకమును గెల్చియు చేయుచు న్నది. ఇప్పుడు పోలండు దురదృష్ట వశమౌతుము. లిథునియ అప్పుడు లేదు. నిజున నీడ లేదు. దేశముగారి వ్యాధిగతులు లుదలు పోరాడుచున్నారు. పృథులును శ్రీలును మాత్ర మైతిలకు కాలం శ్రీ వస్తుసాగుగ్గి లిథును నేయుచున్నారు. సుఖసాధన మైన శ్రీలలో లేవు. వర్తకము మాట పడినది. వ్యవసాయము జగము లేదు. ప్రజలు తమ శక్తి సుందలకు శత్రువులను నాశనము చేయు టకై వినియోగించుచున్నారు. ఇంత కాలమునుండియు దురదృష్టము నున్న పోలండు దేశము ప్రస్తుతసంగ్రామ ఫలితముగ వినుక్తి పోలండు నను నయ్యకయు కలుగుచున్నది. విగోసా మధ్యరాజ్యముల గతి పోలండురణరంగమున నిర్ణయింపబడి, పోలండు రాజ్యచరిత్రమునందు నూతనశకము ప్రారంభ మగు నని యుద్ధనిపుణులును గాఢవేత్త లును చెప్పుచున్నారు. పోలండు విశ్వగురు లును సుఖస్థితికి వచ్చు టకు చిరకాలము పట్టుచు. ఎప్పటికి టైనను రెండు కోట్ల సహజము మనోరథము నెఱవేటి పోలండునకు స్వంతత్రాధికార మన్ని గొరవ స్థితి రాకపోయినను, సంయుక్తపాలన మైనను స్థాపింపబడున నని యాశ కలుగుచున్నది.

జాతులు క్షీణించుటయు వర్ధిల్లుటయు సమాజములే. ఏ జాతియు పూర్తిగ నంతరింపదు; ఎన్ని దురదృష్టము పొందుచున్నను, తన సహజపౌరుషమును వ్యక్తీకరించుచునే యుండును. దేశము

అన్యాయమును సహించుక! సహజ క్షీణించుగాక! దేశములో నొక్కరైన మిగిలి చున్నను ఆ జాతి కలకలములు వానియందే చిగిల్చితిమై యుండును. జాతీయతకే ఎంత ప్రాతి యుండును. శత్రువునకే కాలగతి. అట్టి నిర్ణయము. తాత్కాలికముగ జాతియంగ ములు కృతించి, పోషించు కొంటిని ముందుకు. కాని జాతి నశింపక జాలదు. జన్మను నేరలు చెల్లించు దేశమునై వలదెక్కరిగినవి కాని, దేశము సహజపౌరుషమును పరిపేయును. దేశ తరము? చెల్లాచెల్లై యున్న తెల్లములు నేన స్థాపకముగా నేటికిని జన్మ మలను మార్గం పరమార్థమున్నది. అట్టి మా జన్మని నేర్ప దేశములు పోలండును పండుగని గాఢ మేలుచున్నను, పోలండు సాంప్రదాయము మాత్రము. భాష పూర్వమునలే నే విశ్వంకం మై యున్నది; దేశభిమానమును మోక్షము గ్రంథము లెన్నియో బతులు దేలుచున్నవి; దేశము వెంకటాచలశ్రీ గాఢమున గాఢ గాఢతల తును కలిసావ్యధోయలకును లెక్కువ లేదు; మామొక్క మాటల మాత్రిని విశ్వంకములతో నిలిపివేసి కలగనిపుణులకు కలుపు లేదు; పీఠమును మామొక్కం యును నేటికిని ఉపయోగించుచునే యున్నాడు; ప్రజల స్వాంత్ర్యభిలాషయు కాన్యదీక్షయు పట్టు దలయు లెక్కలేదు. దివ్యుగా నీమెను దివివా వంతు పూర్వము నలేకే గుండుకలముగ నిండి ప్రవహించి చాల్చితు సహజసద్రద్రుమ సంకల మగుచున్నది. ఇది ప్రవహించునంతకును, దేశము పూర్వము నలేకే ఫలంతయుగ నుండును; ఎప్పటికలెనే సుందరనవము లయూర్ధ్వ మగు తరుసంపద మోసంకుచున్నది.

పోలండు చక్రమైప్పును ప్రారంభ మైనదియు వెంకటాచల రక్కడనుండి వచ్చినది గను నదిగా తెలియును. దీనిగుఱించి పలు పురుషులు తెలుగుల నేటి వందేయుచున్నారు. పదియవ శతాబ్దము నకు పూర్వము దీనిగుఱించి గ్రంథములలో నొక్క విషయమైనను కానగ దున్నది లేదు. ప్రథమమున స్థానూపాధిలో ననేక శాఖలుండెను. పోలు లీ శాఖలలో నొక వానికి సంబంధించినట్లు ప్రతీతి. వీరి పూర్వులు తామ్రాక్షులుగి ప్రవహించుచున్న ప్రదేశములనుండి, అప్పుడుండెను వివృతా నదులచే పరా మగుచున్న సాంప్రదేశీయలకు వచ్చి గుండుకట్టు చెప్పుచును. వీరి శాస్త్రభాషయు, వ్యవసాయములన జీవించువాడు.

పరుషాకొండ శతాబ్దము ప్రారంభమున, పోలండు క్రైస్తవ మతమును స్వీకరించిరి. స్థానూపాధి ననేక శాఖలవారు గ్రీకు ఆర్థడాక్సు నులెక్కులు. అయినను పోలండు నేటివఱకును గోరును కేధలికు సత్య ములగనే యున్నారు.

పరుషాల్లన శతాబ్దమున పోలండు రాజ్యము వర్ధిపించ

నాంభించెను. కాకిమిర నుంచును ను 1388-వ సంవత్సరము మొదలు 1370-వ సం. వఱకును రాజ్యము చేసెను. ఈయనకు రైతుల యెడ మిక్కిలి యభిమానము. "రైతుల ప్రభు"నని యీయనకు స్థానము కనాగము. సుప్రసిద్ధమగు క్రాకో విశ్వవిద్యాలయము నీయనయే స్థాపించెను. గెల్లెడిగా రాష్ట్రమున, తెలంగుట వోలుపీనిచూ పర గణాలును ఈయన రాజ్యకాలములోనే సంపాదించబడినవి. జన కరమగు తిరునామ రాష్ట్రము ఈ కార్యభాగమున బాల్లివ సముద్ర ప్రాంతమునకును తూర్పుభాగమున దాదాపు మాన్గో పట్టణము వఱకును వ్యాపించియుండెను. 1388-వ సంవత్సరమునందీ రాష్ట్రము పోలంతుడేశమునకు కలుపబడినది. ఇందువలన దీని విస్తీర్ణము ద్విగుణీకృతమయ్యెను. ఈ క్రొత్త రాష్ట్రమును పోలంతులొకలుపుటకు ప్రయత్నము జరిగినదే కాని చివర కది కొనసాగలేదు.

పరునాటు పరునేడు శతాబ్దములందు పోలంతు డేశము నిక్కిలి యుక్త్యుష్టమగు దుండెను. అప్పుడైనను దీనిలో నయి దారు రాష్ట్రము లేనియో చేరియుండనే కాని యిది యేకరాజ్యముగ నుండలేదు. వీనికి పూర్వమైన స్వాతంత్ర్యము లేదు. భాషయందును, ఆచారవ్యవహారములందును, ధర్మమునందును ఒక రాష్ట్రము లోని ప్రజలకును, మరియొక రాష్ట్రములోని ప్రజలకును పరస్పర వైరుధ్యము కలదు. వీరియందు సమానప్రవృత్తయభావము లేదు. ఒకరిని చూచిన మరియొకరికి చుక్కమెదురు. చిట్టచివరకు పోలంతునకు దారుణమైన యపద్య సంభవించినది. దేశములోని లోతుపాతులను కొంచెము చూచిన వారికి సుమతము, దీని కిట్టి యపద్య తప్ప దను సంగతి మొదటినుండియు గోచరించుచునే యుండెను.

దొరకనము విషమై యోచించితిమా, పోలంతు పేరునకు మూలము ప్రజాసామికితమే యైనను నిజముగ నెల్లప్పుడును నియమ బద్ధమగు పాలనముగ్రిందనే యుండెను. ఆరంభదశలో పాలకునకు రాజ్యాధిపత్యము వంశపారంపర్యముగ వచ్చెడిది. పండ్రెండవ శతాబ్ద మనంతరమున సామంతులు కొందఱు బయలుదేలి క్రమక్రమముగ రాజ్యవ్యవహారముల నన్నిటిని లోబఱచుకొని తామే స్వయముగ నిర్వహించసాగిరి. రాజుల పరకాసంతరము ఈ సామంతులు రాజ్యాధికారముకొఱ కొకరితో నొకరు మెనగులాడు చుండెడివారు. వీరికి వేఱువేఱుగ ఆస్తిని మరమృతాను సాక్షనీ స్వీకరణ రాజకుటుంబములు సహాయభూతములై నిలిచి వీరి కక్షలను మెంచుచు, దేశమును కేరల నురాజకన్ధిలిలోనికి తెచ్చినవి. ఈ కారణమున రాజ్యాధికారము వంశపారంపర్యముగ వచ్చు పూర్వాచారము తఱచుగ నతిక్రమించబడుచుండెను. ఇట్టి పారంపర్యనియాచకము చెడినందున సింహాసనము కొఱకు లెక్కలేని కుట్రలు చురంతయులు ప్రబలుచుండెడివి. మేటిమతంత్రపరాయణులగు మేకన్యలి మేజరనుల నాటి యెహోపాయము కూడ నిట్టి దారుణములు జరగినట్లు తోచెను.

పోలలు దేశపాలనాతంత్రమున దొక విశేష ముండెను. లోకమునందెన్నియో ప్రతినిధిసభ లున్నవి. వీనిలో కొన్నిటియందు

ఎక్కువకుంది సభ్యుల నూట చెల్లుదుండును. కొన్నిచోట్ల నందు మతులగుండి యభిప్రాయము నిట్టి వ్యవహారము నిర్వహించబడుచుండును. కాని, పోలంతులొక సభ్యులగుటకు ఎగ్గరించిన యే వ్యవహారము నైతను దిగ సభ్యులొకరికి పంపి నిలిచి సానిని వ్యతి పోవచ్చును; "నా కిప్పులు లే" వని పంపి వ్యవహారము నిలిపి వేసి, సభకు విచ్చేయుచు పోవుచును. రాజ్యాలు, పాలనాధిపతి దురాచార మెక్కడను లేదు. ఈ "నాన్వినా గీతానంద్యతి" పోలలు దేశపాలనమును తెచ్చి నెట్టిదిగ. సామంతులలో చున్నది సామ్య సాగెను. ఇందువలన ఏ విదేశేష్టావ్యమో లేదు. సభ్యులము కల మరియొకరితో, యందునకు వచ్చి కొలకొక గానమును నిర్వహించి ప్రతినిధిసభా కార్యములను జరపుట ముఖ్యపాత్ర్య మయ్యెను.

దేశములోని సతీతగతినియు జక్కములు. వీరు వస్త్రములు, కయ్యము వడ్రము చున్న గు చేతనులులం దాదాపరచుట. వీరిలో కొందఱు శ్యామరక్తములు కలరు. పోలంతులొక సామాన్యములు వ్యవసాయకులు. వీరు గ్రామములలో నిగనించుచుగను. వీరు రచన శస్త్రనాతీతము, వ్యసనకరము. నీరిక స్వాంత్ర్యములేదు. వీరు వానిసతనము చేయుచు దనికుల భూములను దున్ని నీలించుచును. వీరి మాట కనువా రెవరు? యజమానులు నిగంతులవోరులు. తెరుకు తోచినట్లే వారు చేయుదురు.

వ్యవహారములందును సాంఘికార్థికస్థితిగతులలోను 17-18 శతాబ్దములందు పోలంతుడేశము లెక్కిన యొక్కోనా గాఢముల ముందర వెనుకబడియుండలేదు. ఈ దేశములకంటె నుత్తమనాగరక లక్షణములందు పోలులే శ్రేష్ఠులుగ నుండిరి. లెక్క లేనన్ని విశ్వ విద్యాలయములను పాఠశాలలును నుండెను. ప్రజలు విశేషముగ వీనిలో చదువుకొనుచుండిరి. భాష ప్రస్థమగు నయ్యెను. పల్లె కొలదిగ్రంథములు వెలువడుచు వచ్చినవి. క్రాకో విశ్వవిద్యాలయము నుండి తోమ్మి కను బయలుదేలి, విశ్వవైదికమును సభ్యుభమున సమన్వయించుకొని సుమచితప్రార్థనములగు మానవులను పోషించు నారంభించెను. ఈయన బోధించిన ప్రకృతివిజ్ఞానము నాస్థితును మహాశయుడు లరువాత సంపూర్ణముగ లోకమునకు ప్రసరించెను. గానమునందును తదితర కళలందును పోలలు ప్రసిద్ధి గునకతో ఒక ప్రసంగాపాత్ర మైనది.

రాజ్యాంగమునందేమి, రాజ్యాంగమునందేమి, కార్య విజృంభణమునందేమి, పోలంతు దేశము నన్నె కన్యకును వచ్చెను. 1683-వ సంవత్సరము పోలంతుగజ్యదాశ్రయమునకు సుప్రసిద్ధము. పరాక్రమశాలి యగు బాను సానిస్కా నామకవ్యముగ్రింద పోలంతు దేశపు సేనలు తురువ్కునైనకనికానుమును చిచ్చి చుడాడెను. బాను నగరపు మట్టడిని విడిపించినవి; ఈ నగర గజమును విరోహ పడ మటి భాగముల నాగరకమును తురువ్కు సేనల కాహంతి గావించి రక్షింపఁగలిగినవి.

స్వాధీనపరత్వము సకలసర్థములకును మూలము. ఈ సిద్ధాంత

మానవులందువలెనే జాతులకును రాజ్యములకును కూడ వర్తిల్లుచున్నది. ప్రజలకు స్వార్థపరత్వము హెచ్చినకొలదిని దేశాభిమానము క్షీణించి దేశ మంతరికలహములకును పరిపీడనమునకును లోనగుచుండును. పోలండు దేశపు సామంతులలో స్వలాభము పెరిగినది. మాతస్యము వృద్ధియైనది. ద్రోహచింత దృఢపడినది. రాజ్యాంగము నానాటికి దుర్బల మయ్యెను. ప్రస్థా ఆస్త్రియా రాష్ట్ర రాజ్యములు పోలండు రాజ్యపు సరిహద్దులలో నున్నవి. పోలండురాజ్యపు క్షీణదశ కి మూడు రాజ్యముల యాశాపరస్వమును తోడుపడినది. మానవుల సంపదవలెనే రాజ్యముల సంపద కూడ నశ్చిన్నము. చంచలము. రెండు శతాబ్దములనుండి పోలండులో స్వేచ్ఛగ విహారించుచున్న రాజ్యలక్ష్మి క్రొక్కముగ రష్యా ఆస్త్రియా దేశముల నాశ్రయించెను. దీనికి తోడు, దేశమునందలి కేంద్రీకృతాధికారములు ప్రముకానాగును. సకలరాజ్యాధికారమును కేంద్రీకృతము చేయగల నాయకులు లేకపోయిరి. సామంతుల యధికార ప్రాబల్యమే యొక విధముగ పోలండు రాజ్యపు క్షీణతకు కారణమని చెప్పవచ్చును.

పదునెనిమిదవ శతాబ్ద మారంభమున వివేకకూన్యఁ డగు రెండవ ఛార్లెసువున దేశము నాశనము నునరింపి స్థితి లచ్చినది. కాని రష్యాదేశపు రాజగు పేటరు మహామహుని ప్రతిభవలన అప్పటికాస్థితి లచ్చినది.

ప్రస్థాదేశపు ఒక ప్రాంతమున నహామండల ప్రజాసంఘము, గ్లగ్గరహంబలెర్రెజ్జును, క్షీణించుచు నున్నందున పోలండు రాజ్యమును పంచుకొను తలంపు మొట్టమొదట నెడరికు రాజునకు పంపించినట్లు చెప్పుదురు. సమయము దొరుకునా మ్రింగుదుమా యని కనిపెట్టుకొనియున్న సమీపరాజ్యములకు కొంత భాగము నిచ్చి మిత్రత్వమును సంపాదించుట కీర డాలోనించెను. ప్రాంతము 1740-వ సం. న రాజ్యాధికారమునకు వచ్చి నన శక్తిసామర్థ్యములను రాజ్యవ్యాప్తికై వినియోగించ సుకుశ్టము.

ఇది డాస్త్రియా సామ్రాజ్యముతో పోరాడి పాత్రక్రమిక నిలయ పరచుటకు సిల్వీ నూరుండులమును సంపాదించగలిగెను. తరువాత డానుబిక్కు సరిహద్దునకు దున్న పోలండు రాజ్యములోని భాగములను మ్రింగుటకై సమయము వేచియుండెను. అంతకు పూర్వమునుండియు గ్లగ్గరహంబలెర్రెజ్జున క్రికెనర్తని యగు రెండవ కాత్రిన్ ను పోలండు రాజ్యవ్యవహారముల నమిల ఫిక్టితో దూచుచు ప్రసక్తి కలిగించుకొనుచుండెను. గ్లగ్గర సమ్మతించిననే గాని దేశమును పంచుకొనుటకు వీలు లేదని ప్రెడ్రెకు గ్రహించియుండకపోలేదు. అందువలన ప్రెడ్రెకు తనదృష్టిని రష్యావైపునకు మళ్లించి 1760-వ సం. త్వర మాంభమున దేశమును పంచుకొను విషయమును మెల్లగ రష్యాదేశపు రాజుకి నూచించెను.

ప్రథమమున నీ భావము గ్లగ్గరవానికి కంటకముగ నుండెను. పోలండు రాజ్యమును విభజింపగూడదని యైకోపా రాజ్యములన్నింటిలోను రష్యారాజ్య మొక్కటే తన యసమ్మతని గట్టిగా

ప్రకటించెను. కాని యాస్త్రియా సాక్సన్ టర్క్ మున్నగు నిలరాజ్యము లిందునకు తన యంగీకారము నిచ్చినవి. తనెంతగాజ్యములు సంయమము విభాగము కూడ దని చెప్పలేకపోయినది.

దేశబలము నానాటికి క్షీణింప నారంభించెను. అంతరికలహములు వృద్ధి యొంది. కడలు పెరిగినవి. పోలండు ఛిద్రావస్థయందుండెను. ఎవరికి తోచినది వారు పంచుకొనదలచిరి. నోరు కలవారికి పలకుబడి యుండుటయు రెక్కనవారి మాట చెల్లకపోవుటయు సహజము. దీనివలన అధికాల్పకాష్ఠ్యముల వ్యత్యాసము వృద్ధియగును. ప్రజలరాజ్యభంజననీతి యుద్ధరింపబడదు. అందుచేత రాజులు సమష్టిరీతి పోలండును పంచుకొనుట సంభాష్య నని యెంచిరి.

పోలండు రానుండిన కష్టదశను తలచుకొనినప్పడెంతటి కఠినాత్ముల కైనను గాఢముగ విచారము కలుగకమానదు. పోలండు రాజ్యవిభాగమును మొదట ప్రెడ్రెకు నూచించెను. దీనికి నూరు సంవత్సరములకు ముందే బేజిస్థితి తోచనియుముగ నుండెను. రాజ్యవ్యవహారములను రాజు చూచుట మానివేసెను. దేశము దుర్బలాకాంత మైనది. నేన తీసివేయబడినది. కోశాధికారులు ప్రజల ధనము నపహరించి చాగుపడుచుండిరి. దేశ చరాజక మై క్రుంగ నారంభించెను.

1765-వ సంవత్సరమున ప్రజ లొకసారి కన్ను తెరిచిరి. కాని యీ ప్రతిభయు చాల కాలము నిలిచినది కాదు. అనగ్ధదానకంబగు "నగ్వజనాంగ్లొగ్గ పద్ధతి" రద్దు చేయబడినది. ప్రెడ్రెకు సహాయభావుని క్రొలులగలన దుష్ఠిని తిరిగి తలము త్రింపి. పోలులు తన రాజ్యము నుద్ధరించుకొని స్వామిత్ర్వమును నిలుపుకొనుట యీ చక్రవర్తికి కొంచెమైన నిష్ఠయు లేకుండెను.

దైవనిగ్ధయమును గుర్తింపజాలము. శత్రువులు మిత్రులుగను మిత్రులు శత్రువులుగను మారుచుండురు. ఆస్త్రియా ప్రస్థాలని తగవైగము క్రమక్రమముగ మిత్రత్వముగ మారీ ప్రెడ్రెకు పన్నుగడ ఫలింపెను. పోలండు రాజ్యభాగమునకు గష్టా వెనుకదీసి నవ్వడు ప్రాంతము తన వైపున కాస్త్రియావారిని త్రిప్పుకొనెను. ఈ ప్లుబర్గ రాజ్యము నేలమండన మేర నూతిరిగారు పోలండు రాజ్యభాగము గట్టలేదు. కాని యా మెకుమారుండు రెండవ జోసెఫును ప్రధానమంత్రి యగు కొనిట్టును డిరెక్టున్న యా మె నూకకుండనియ్యక ప్రస్థా వారును రష్యావారును పోలండును పంచుకొనుచుండ తాము చేతులుముడుచుకొని మిన్నకుంటలు యనుచితి నని చెప్పి నిల్చుకట్టుకొని పోయిరి. ఈ స్వాస్థ్యపరత్వవాదమును నతగురువులు కూడ తిసుకు సాధ్యమైనంతవఱకు బలపఱచుచు, రాజ్యనీతికిని వ్యక్తినీతికిని సంబంధ మెంత మాత్రము లేదని వాదించి యా మెను తన నిజాభిప్రాయమునుండి మరలించి వంచిరి. ఈబలవత్ ప్రోత్సాహము నామె నిరోధింపలేక యొక మూల హృదయము కంటగించుకొను చుండినను పోలండు విభాగమునకు తన యనుమతి నియ్యలేక యియ్యలేక యిచ్చెను.

మేరియా తిరిజావలెనే గ్లగ్గరచక్రవర్తినియు నీ సామ్రాజ్య

కాభాగమును కంటగించుకొనెను. పోలండు రాజ్యమును చెక్కుచెదర
నియనని యామె నిష్క్రమణభారముతో రెండు వాగ్దానము చేయుచు
వచ్చినది. రష్యా ప్రాబల్యమును వ్యాపింపజేయుటయే యామె
యుద్దేశము. పోలండు పంచుకొను లెలల సేమెత్తు కలుగలేదు. కాని
యాస్త్రియావారి సుకల్పమున కీమె కూడ లొంగిపోవలసివచ్చెను.

ప్రైవరీకు పుహోరుహుని కంత్తప్రాబల్యము ఫలకంత మైనది.
ఆస్త్రియా రష్యా దేశముల వైరమును వృద్ధిచేసి న మనోరథమును
నెజ్జబెర్చుకొని వారిచేత లెగు కిష్టము లేని కార్యమును చేయుట
కిరడు సమకట్టించెను. ప్రైవరీకు చేసిన యా మామోహాయమును కేతి
రైన రాణి నుజుచిపోలేదు. జూని రష్యల వైరమున కీ క్యూహోర
ములే కారణము లని యూహించబడుచున్నది.

పోలండును పంచుకొనుటకు 1772వ సంవత్సరము ఆగష్టు
నెల 12వ తేదీన సేతుగ్రాడు (నెయింటుసేటర్సునర్రో)లో సంతి జర
గెను. దేశము గాని స్థితిగతులు పా నగునందనందున సమాపరాజ్యముల
కాంతికి భంగము కలుగునని రష్యా ఆస్త్రియా ప్రష్యా దేశముల
వారు లోడలకు నచ్చుకొట్టినను, వీరు రెండుకొట్ల పోలల కేమయు
సమాధానము చెప్పలేకపోయిరి. మీదుమిక్కిలి పోలలతో నాలో
చింపవలెనను లేదు. వీరు రెండు దేశమును పంచుకొందు గని పోలలు
కలలోనైన ననుకొని యుండలేదు.

ఈ విభజనమువలన పోలండులో నాల్గు పంతుకంటె
నెక్కువ రాజ్య మిరులపా లయినది. ఆస్త్రియా కెక్కువ పంతు
వచ్చెను. ప్రష్యా చక్రవర్తి తాను ప్రత్యేకముకొరుకొనిన భాగమును
తీసికొనెను. వీని నే యిప్పుడు తూర్పుప్రష్యా యని పిలుచుచు
న్నారు. లిథోనియా రాష్ట్రమును యుక్రెయిన్ జిల్లాలను రష్యానంతు
నకు వచ్చినవి. న్యాయ మాలోచింపవలసివచ్చినాడెల, నీ జిల్లా
లొకానొక కాలమున రష్యారాజ్యముక్రంద నుండినట్లే చెప్పవలసి
యున్నది.

ఈ విభాగమువలన కొంత కాలమువరకు సేవిధమైన యిబ్బం
దియు కలుగలేదు. ఆస్త్రియా రష్యా జ్వలీలు పంచుకొనిన భాగము
లన్ని విధముల పంచి స్థితిలోనికి వచ్చినవి. దీనిని చూచి, పంచుకొగా
మిగిలియున్న పోలండులోని ప్రజలు రెండు దేశమును కూడ నుంచి
స్థితిలోనికి తెచ్చుకొనుటకై ప్రయత్నింపనాగిరి. రష్యావాం రాజ్య
ప్రకృతి సమసింది 1775వ సంవత్సరములో పోలండు రాజ్యమునందు
నూతనపద్ధతు లేర్పాటు చేయబడినది. మూడు సంవత్సరముల తరు
వాత, పార్లమెంటువా రెన్నియో సంస్కరణములను చేసిరి. బల
సంపదలకు నిలయము లగు రష్యా ప్రష్యా ఆస్త్రియా సామ్రాజ్య
ములు పోలండున కిరుగుపొరుగు నున్నవి. చివరకు పోలలు వీరు
చెప్పింట్లు నడుచుకొనవలసివచ్చెనైరి. ఈ సామ్రాజ్యములవారు
సయము దొరకనప్పడు దేశములోని యితరభాగములను కూడ
మొంగివేయుటకు కనిపెట్టుకొనియుండిరి.

అట్టి సరము 20 సంవత్సరములకు వచ్చినది. 1791వ సం

వత్సరములో దేశమున నూనినోద్యమము బయలుదేరినది. ఇరుల సం
బంధము లేకుండ పోలలు గూడ రాజ్యసద్భతి నేర్పాటు చేసికొనిరి.
రాజ్యము కంఠసారంబుగముగ గావలయు ననెడి గూఢాచారియు లింగి
నెలకొల్పబడినది. “సన్వజనాంగీకారపద్ధతి” గద్దుచేయబడినది.
పట్టణపు ప్రతినిధులు పార్లమెంటు సభ్యులుగ నంగీకరింపబడిరి. క్యవ
సాయకుల యర్హతాణముల సేవిధమైన యిచ్చునలము కలుగకుండ
తగిన కాననములు కాసింపబడినవి. ఎన్నడును రైతు లెట్టి గొణ
మును పొందియుండుదురు. పోలలు స్వతంత్రులై రాజ్యాంగమునం
దిట్టి మాగులను చేసికొనుట ప్రష్యా రష్యలకు లెలనొప్పని నం
డినది. పూర్వము రష్యావారు చెప్పిన రాజ్యపద్ధతి పోలలు లంగిక
రింపలేదు. రష్యాప్రష్యలకు కొపము వచ్చినది. వారు పోలరామిరాడ
పడి యుద్ధము చేసి రష్యా యిప్పుడు రాజ్యపద్ధతి నంగీకరించుటకు
నిష్పంధపడిరి. రాజ్యాంగములో పనిచే పద్ధతుల నేర్పనచుకొను
టకు యత్నించుటయే కొప్పు సే మైనది. పోలలక లో పోగొ
మిగిలియున్న సగము దేశమును వారి కవగాళియైకొం యున్న
చెల్లింపవలసివచ్చెను. ఈ పగ్యమును ప్రష్యా రష్యలు మామ్రమే
పంచుకొనినది. 1791వ సంవత్సరము జనవరినెల 12వ తేదీన చేసి
కొనబడిన సందిలో నీ యేర్పాటులు బంగిడెన.

ఇక పోలండునకు లక్ష నలువదియొక్క వేల చదువు మైళ్లు
మిగిలియున్నవి, అనగా యెక్కువ రాజధానిలో నుమాదు సగము భాగ
ముండును. రష్యా ప్రష్యలు చేసిన కార్యము పోలలకు కడుపు
పంటను కలిగించినది. కానియస్కో యను మహాధీమం డమెరికా
పిష్టమునందు పని చేసెను. ఇరిండి సరయమునకు నాయకత్వము
వహించి, పోలల కావేశము కలిగించెను. వీ రెండును సేగింపించి
స్వాతంత్ర్యమును సంపాదించుటకు సులభులై నిలిచిరి.

యుద్ధము ప్రారంభ మైనది. పోలలు లెట్టిప్రగ్యముగో పోయి.
కాని విజయలక్ష్మి శత్రువుల కశి మైంది. ప్రాన్సు ప్రభుత్వము
మేమో రెండుకు సాహాయ్యము చేయునని పోలలు గుండా దాగ
పెట్టుకొనిరి. చివర కా గూత నిగత యయ్యెను. రష్యా ప్రష్యా
ఆస్త్రియా లేకము కాకుండు పోలలు ప్రయత్నించిరి. కాని ముగియు
భగ్నుయ్యెను. దేశమునందు ప్రజల కింతకలహములు పుట్టియు, దేశ
విమోచనమునకై యారు నెలలు ప్రాణములను పోగొంది పోగొ
హోరిగ పోరాడిన పోలలు కక్షయు ప్రవాహములై చూడినది.
సేన ఖీణించినది. నిర్జనమై యున్న దేశము శత్రుగూఢాచారి కధీన
మైనది. పోలండుదేశపు గొజకు ప్రానినును ప్రవాహములకు డకు
జనరలు కాసియస్కోయు రష్యాముగ్ధులైయునుకు ప్రవాహము
పంపబడిరి.

పోలం డభోగతికి వచ్చుకాలము సమాపించినది. దీనిని పంచు
కొనడ దలంచినవారిలో కలెలలు వచ్చినందున కొంతకాలమువరకు
కూరకుండి 1795వ సంవత్సరము జనవరినెల 12వ తేదీన రష్యా ఆస్త్రి
యాలు పోలండును మావన సారి పంచుకొనినది. దీనికి ప్రష్యా

యొప్పుకొనెను. ఓడరు బగు నీమెరు నదుల శుభ్రమున నున్న రాష్ట్రము ప్రత్యా వతునకు వచ్చినది. ఆష్ట్రీయనుకుకు (కాశో, దాని దగ్గల నున్న కొలంబు గొట్ట)మునుకు స్పెన్సింగ్ మిలిటరీ రివ్యూనా లైనది. పోలీసు వేయి సురక్షితులగుటకు వారు పంపిన సౌభాగ్య పుష్పటితో నస్తయించినది. వేయి సురక్షితులగుటకు స్వాతంత్ర్యమును నిలుపుకొనుటకై ధాన్యోద్యమ కక్షయు వృధా యైనది. వాటితో స్వాతంత్ర్యసహిత నగు పోలంకు ప్రపంచట మునుండి తుడిచివేయబడింది. పోలీసు లిగు దేశమును వదిలి వదేశములకు వెళ్లి నేవలలో చేరిరి. సెపోలియను నాయకులైన క్రొవీయ లకు కక్షయును నీరువలె వైదోహానణాంగములగు ప్రా పించడేరిరి.

రష్యాచక్రవర్తి యగు మొరీజ్ ఆలెక్జాండరు సలహామీద 1807-వ సంవత్సరములో సెపోలియను వాగ్ధానము స్వీకరించువల ముగా చేసెను. దీనివలన పోలీసు యాత్ర మేల్కొనినది ముందు వెనుక లాగోచింపకుండ వాగ్ధానము కక్ష నిర్మూలమైనది. ప్రత్యా వతునకు వచ్చిన సరగకాలు కొన్ని దీనిలో చేరినవి. 1809-వ సం వత్సరమునాటికి దీనియందు 15 లక్షల జనులుండెను. తూర్పు గెర్మనీయా కూడ నిందులో చేర్చబడినది. ప్రాన్సు దేశపు రాజ్యాంగము నంటి గాల్పొంగ మేల్కొనుపడెనది. ఆ సే 'లియనుకోర్టు' అనుట లో పెట్టబడినది. శుభస్వాతంత్ర్య మిచ్చబడినది. పేలెనకు మాత్రము బానిసలము రద్దుచేయబడినది. ఫ్రెంచుకు ఆగ్నేయ దీనికి రాజుగ చేయబడినది. అందు జన్మించుకొన్నది. సెపోలి యనునది మిత్రులకు.

దీనివలన పోలంకులో స్వాతంత్ర్యము గలది నందులందు చున్న దీని పోలు లెక్కలు తలచిరి. కాని కాన్స్టాన్స్టా మున్నగు వారి కనుమానముగనే ముందైనది. తిరిగి ప్రాన్సు హక్కులను కలుగజేయుదు నని విశ్వాసంగముగ చేర్చున గాని సెపోలియను నొద్ద సేన చేయుటకు కాన్స్టాన్స్టా నున్నదివలెను.

పోలంకు దేశాధిపతుల కొరెయి. కెను వదిలినది. 1812-వ సంవత్సరములో సెపోలియను రష్యామీదికి దండెత్తుదు పోలం కులో ప్రయాణము చేసెను. అప్పుడు కూడ పోలీసు లెదురు స్వాతంత్ర్య మిప్పించగలసిన దని గూర్చి చేయకొనినది. 80 వేలమంది సేనలో చేరిరి. మాస్కోనగరమునకు వెళ్లిరి. సెపోలియను సేన వెనుకకు పరుగునప్పుడు నానావిధాలు పడినది. వీరితో సాటు పోలంకుదైనికులు కూడ ననేకబాధలకు పాలైరి. కాని సెపోలియను పీఠ మాట వైనను దలచలేను. లయనాని గలది సంక త్తిగములకు సెపోలియను నధికాగ చేస్తమించినది. దానితో పోలుల యాకాశోతి కూడ చిల్లరినది.

విరోధరాష్ట్రములు 1814-వ సంవత్సరములో వియన్నా నగరమునందు సభ చేసి పోలంకును గుఱించి కొంగు విచారించినది. దీని నేకరాజ్యముగ చేసి తన యధికారముక్రంద నుంచుకోవలయు

ననిరష్యాచక్రవర్తి యలెక్జాండరు కోరిక. ఇతడు తన యల్లిపాదు మును 1811-వ సంవత్సరమునాటికి పోలంకు ప్రజానాయకులకు తెలియజేసెను. స్పెన్సింగ్ పోలంకునకు మిక్కిలి మ్యోలననే గాని ప్రాన్సునకు గా నని మాత్రమే చెప్పెను. కాని పోలంకు నేకరాజ్య ముగా గెల్పించు భావము బలమున్నా సభలో సమావేశమైన రాజ్యము లొప్పుకొనలేను. నాల్గవసారి చేరియిది పంచమముననే చివరకు తీర్మానించబడినది.

1712, 1793, 1795 సంవత్సరములందు జరిగిన నిర్భాగములలో లిథుంగుగా మొదలగు జిల్లా నిర్వహణ కూడ రష్యావారిక్రిందనే మున్నవి. ఆష్ట్రీయ ప్రత్యావతు వచ్చిన భాగములలో కొన్ని మార్పులు కలిగినవి. గెర్మనీయా జనసభ్యు 15 లక్షలు. ఈ గొట్టము నాష్ట్రీయనగు ఫ్రెంచుకొనిన పోలీసు ప్రత్యా వతునటి భాగ మును భగనులొకను ప్రత్యా వతుకాముక్రింద వచ్చినది. దీని జనసభ్యు పది లక్షలు. లిథుంగ గొట్టమును పోలంకురాజ్యముగ నిర్మించి గాని రష్యాచక్రవర్తి యధికారముక్రింద ముందు ప్లేగ్వాటు జరిగెను.

ఇంగ్లీషుతో స్వర్ణము గొర్లి కారేను. కాశో పట్టణ సుత్రపురానిన మైద. జనసభ్యు 60 లక్షలు. దీనిని స్వచ్ఛాతంత్ర్యము గల పోలంకు ప్రజాప్రభుత్వము నిర్మించి, ప్రత్యా వత్తి గాను దీనిని స్వభాగముగ చేరియిది కలుగకుండ మామనట్లు వాగ్ధానము చేసెను.

ఈ యేర్పాటులందు పోలంకు సుఖోద్యమ కలిగినది. పోలంకు అను పేరు లిరిగ ప్రపంచటయిన నగపడినది. ఈ క్రొత్త రాజ్యమునకు గొట్టపద్ధతి యేర్పాటు చేయబడినది. దీనివలన పోలంకును ని గుమరునగును నగకాము ప్రజలకు కలిగినది. ప్రజలు పొగ్గ మెలకు సభ్యుల సెన్సుకోనవచ్చును. ఇట్లగుట ప్రాన్సు ప్రజలకుల వీరి కష్టముల బంతుల విశ్లేషణపడినది. బాతీయనతా కము లాతి గననకు యేర్పాటు చేయబడినది. ప్రజల యాయవ్య ములులకు చచ్చిందికొనవచ్చును. సుభస్వాతంత్ర్యము పత్రికాస్వా తంత్ర్యము నొసంగబడినది. కచ్చేరీలలో చేతభాషను వాడుకొన వచ్చును.

ఈ రాజ్యముక్రింద వచ్చిన పరగకాలకు పోలంకురాజ్య ములో తిరిగి కలుగుటకు రష్యాచక్రవర్తి వాగ్ధానము చేసెను. కాని యది యట్లు జరగలేదు. పోలంకుదేశ ప్రభుత్వమునకు రష్యాకును తీరిని కలలెలు ప్రాంధి మైసె.

1830-వ సంవత్సరములో ప్రాన్సు తల్లియను ప్రజలు స్వాతంత్ర్యమును సంపాదించిరి. దీనివలన పోలంకు కొంతము కలిగినది. రష్యావారి రాజ్యమునందు పిమ్మక నొందుటకు పోలు లొక్కసారి తిరుగుబాటు చేసిరి. వాగ్ధానగగనంబలి సేనలలో నీ సలహాధము కామిచ్చువలె ప్రజ్వరిల్లినది. ఈ తిరుగుబాటు నణచుట కుల ధమే కాని, సాహసించి యీపనిని తలపెట్టినవా రొక్కరైనను

మాంటిస్సిగ్రోచరిత్రము

క్రొస్సో యుద్ధమునకును బొల్సాన రాష్ట్రములలో నొక్కటగు మాంటిస్సిగ్రో యుద్ధమునకును సంబంధమును నున్నది. మాంటిస్సిగ్రోనుండి కొంత దూరమునందు గూరులను, స్వేచ్ఛాపరిపాలనాపనులను స్వగ్రామ్యులచే నిర్వహించుచు నున్నచే వీరు తరువక్కు నుండి కేంద్రీయీకరించుచును గోరకసామ్రాజ్యమువారి స్వేచ్ఛావిహారము కంటించుచు నుండెను. అందువలన గోరకసామ్రాజ్యమువారు, ఆ ప్రభు గాఢ ప్రభుత్వము హస్తమున నీ దేశమునకు స్వాధీన్యము లభించి జేసి దీనిని సామంతరాజ్యముగ నుంచుకొనిరి. గోరకసామ్రాజ్యమునకును గ్రీకు సామ్రాజ్యమునకును నడుమ నుండుటచే ముఖ్యముగ గ్రీకు సామ్రాజ్యము కంటియుండుటచే మాంటిస్సిగ్రోకు గ్రీకువారిలో సంబంధ మెచ్చుక నుండెను. అయినను సర్వీసుగా ప్రసాదించుచు నుండిన దినములలో ముఖ్యముగ డ్యూక్ ప్రభుత్వమునకు, నిగి సర్వీసునకు సామంతరాజ్యముగ నుండెను. కొంత కాలమునకు పిమ్మట స్వగ్రామ్యులు నుండినను, తురుష్కుల ప్రసాదించుటచే, కసానో యుద్ధములలో వారిచే పూర్వముగ నోడింపబడినను. ఈ యవజమును మాంటిస్సిగ్రోవారిని తరతరములు భేదపడుకొని చేసెడిది.

క్రొస్సోరాజ్యము

1489-వ సం. నుండియు 1516-వ సం. వఱకు మాంటిస్సిగ్రోకు తజుచుగ తుర్కీపై కలహములతోడనే సరిపోయెను. ఫ్రీఫెన్ క్రోస్సో అను మాంటిస్సిగ్రోగాఢ కాలములో 1421-1496 సం. లోపల రీతి యుద్ధములు జరిగి యగ్నిటిలోను తురుష్కులు జయింపబడిరి. అయినను, క్రొస్సో గాఢ సురుష్కుల బాధకు జడిసి, యవసర పగునపుడు రకరక సహాయముల చేయుటకు గోము చక్రవర్తితో సంధి చేసికొనెను. తుర్కీవా రక్షియ మైనను, సర్వీసు, అల్బెరియాలో యుద్ధము చేయుచుండిన సుర్యమునందు ఫ్రీఫెన్ క్రోస్సో అల్బెరియా నేనాధిపతితో చేరి తురుష్కులపైకి పోయెను. కాన్స్టాంటినోపలు గాజగు రాడవ మహమ్మదు మాసిడోనియా లోనికి పారిపోవునట్లు చేయబడినను. 1466-వ సం.లో క్రోస్సో చనిపోయెను. స్వేచ్ఛాపుత్రుడగు ఇవాన్ రాజయ్యెను. తురుష్కులు 1459-వ సం.లో సర్వీసును, పిమ్మట బాస్కియా, ఆల్బెనియా హర్జగోవినా మున్నగు రాజ్యముల నన్నిటిని ఒక్కొక్కటిగ వశపఱచుకొనిరి. ఇంతవఱకును, పలాయితు లగు సర్వీసుకు కరణముగ నుండిన మాంటిస్సిగ్రోపై తురుష్కుల దృష్టి ప్రసరించెను. తుర్కీ సుల్తానుకు సాల్వానును పాషా సుల్తానిని ముట్టడించెను. మాంటిస్సిగ్రో కొత్తిడి కలిగెను. మాంటిస్సిగ్రోకు ముఖ్యపట్టణ మగు జబల్ బాక్ ముట్టడింపబడినను. తన ముఖ్యపట్టణమును తురుష్కులకు

స్వాధీనము కావించు దారిని కనుటకై యివాను మహమ్మదీయ ముఖ్యపట్టణము స్వేచ్ఛానుకొనెను; పిమ్మట కొంతకాలము నుండు కేవిధులకు లొంగవలసి లెక 1490-వ సం.లో చనిపోయెను. ఇతని కుమారుడు ఇవాన్ అనునదియు రాజ్యమునకు వచ్చెను. ఈతడు నాగరకాగణి యగు వెనీసు స్త్రీపుత్రుడగుటచేతను తాను వెనీసు నారీసునిని పెండ్లాడుటచేయెను, దంపతు నిరువురు నీయనాగరికపు కొండ దేశమునందు లేకపోయిరి. కాంటిస్సిగ్రోకు దిన దేశమునకు లెక రాగ్నార ముఖ్యుడగు బాలిలాన్ అను పతిగురువును సాగు తజుచును ప్రజలను సుఖార్థమున దేశపు ప్రభుత్వము నామరెగురువు కొప్పగించెను. 1516-వ సం. లో ప్రాంతంధ మయిన యీ యేర్పాటు కొంచెము కొంచెము మార్పులతో 1851-వ సం. వఱకు జరిగెను. ఈ సుతగురువు రాజ్యాధిపత్యము నందలు సంకలించిరి. పిమ్మట జార్జియు నని భార్యయు సామంతరాజులతో కూడ కటాగో పట్టణమునకు బయలుదేరిరి. ఈ వివాగము ప్రజలకు చాల కష్టముగ నుండెను. తక్కిన గాఢ్యము లన్నియు తురుష్కుల యధీనములలో నున్నను మాంటిస్సిగ్రో మాత్రము స్వాతంత్ర్యముగ నుండుటను జూచి, యందలును వీరు స్వాతంత్ర్యమును నిలుపుకొనగలగా యని గూళ్ళగ్రము నొందుమండిరి.

ప్రజాప్రాతినిధ్యము

1516—1896

నోడి సాయంతులలో నొకరు గాక, పశ్చేయ సుతగురువు సింహాసనమునకు వచ్చుటచే, సాయంతులలో నవనాయ యంతరించి యంతఃకలహము లభింపెను. విషపాపకలనినికొక కొకరము వహించి యుండవలె నని జార్జి తలపలేను; విషప్రసారము దేశరక్షణకై పైనికకాభిపరిపాలకు నొకనిని సివిల్ గవర్నరు నొకనిని నియమించెను. ఈయన ప్రజాప్రాతినిధ్యనిర్మాత యగుటచే సర్వజనాంగీకృతుడగు. బాలిలానునకు పిమ్మట ముగ్గురు సుతగురువులు (వ్రాడి కాన్) కాంతిస్థాపనముతో ప్రభుత్వముచేసిరి. ఈ కాలమునందు వీరు బైబిలు ప్రచారమును హెచ్చుక చేసిరి. తురుష్కురాజైన ఆలీపాషాకు శూరులగు మాంటిస్సిగ్రోవారు కష్టము కట్టుటకు నిరాకరించినందున, 1601-వ సం.లో మాంటిస్సిగ్రోపై తురుష్కులు దండెత్తినచ్చిరి; కాని విశేషనష్టముతో ఓడిపోయిరి. ఈ పరాభవమువలన తురుష్కు లలి రోషముతో ఎనిమిది సంవత్సరములకు పిమ్మట 1613-వ సం.లో మరల మాంటిస్సిగ్రోపైకి వచ్చిరి. ఈ సారి మాంటిస్సిగ్రోను పూర్తిగ తుడిచివేయవలె ననియే వారి సంకల్పము. యుద్ధమునందలి జయాపజయము లొక పైనికసంఖ్యపైనే యాధారపడి యుండినచో మాంటి

స్ట్రో లిఫ్ట్ గతి చెందెడివారే. కాని మాంటిస్ట్రో సర్వత్రప్రాంతము లలో, ఏమ యశ్వజలము విరుపయోగ మైనందున తుర్కివా రపజయము పొందిరి. తుర్కివా రింకటి నష్ట మెప్పుడు నొందియుండలేను. ఆఫ్లూకా సాహసు గాయములు పగిలెను. రెండవ సేనానియొక్కయు మఱి నూరుగు రధికారులయొక్కయు బలము గొనిపోబడి పెటింజి కోటయొక్క బురుజులను పగిలించబడెను.

ఈ యపజయములన తురుష్కుల కపకీర్తి పోచ్చెను, మాంటిస్ట్రోనుల ప్రతిభ ప్రబలెను. 1623-న సం. లో సాహుమన్ సాహాయకు తురుష్కు ప్రభువు 90,000 సైన్యముతో మాంటిస్ట్రోను ధ్వంసము చేయ సరుకట్టి యిరువది నెలలు లభాదముగ పోరు సలిపి మాంటిస్ట్రోనులను వారి ముఖ్యపట్టణ నుగు పెటింజికి తఱియిచేసెను. పెటింజి నాకమించుకొనెను. మాంటిస్ట్రోనులు లోబడిరి; తురుష్కులకు కప్పము కట్టవలసిన వారైరి. కాని మాంటిస్ట్రోనులు తమ దేశమందలి యుద్ధములలో గొప్ప సేనలు తుర్కాపదచే ననించునయు స్వల్పమైన న్యాధిపతులు జయుతు రనియు నిదివఱకుండిన సిద్ధాంతమును మనసునందుంచుకొని కొంత సైన్యము సాల్వేరియా వైపునుండి మరల్చి తురుష్కులను ముట్టడించి వారిని మరల జయించిరి.

మాంటిస్ట్రోనులకును ఆల్బేనియనులకును గల సురభేదము వీరి నైకమత్యహినులను జేసి యుద్ధములను తురుష్కులయొక్క ప్రతాపమునకు లొంగునట్లు చేసినది. మాంటిస్ట్రోనులకును తురుష్కులకును జరిగిన పోరాటముల నెన్ని జొచ్చిన నేలకొలది గలవు. పాతకులకు వినుకు పుట్టును. తురుష్కు లొకసారి ఆచ మెటు పాషా యాధిపత్యముక్రింద 50,000 సైన్యముతో మాంటిస్ట్రోవైకి వచ్చినపుడు జరిగిన ఘోరయుద్ధములో నిరుపదివేల చుండి తురుష్కులు రణరంగమున చనిపోయిరి. మున్నూరురుండి మాంటిస్ట్రోలుమాత్రమే నష్టమైరి. మాంటిస్ట్రో విశేషించి పర్వతప్రదేశ చురుటచే నెంతటి సంఖ్యల వైరులును నచటి యుద్ధముననకింతురు. తరువాత యిరువది సంవత్సరములలో తురుష్కులు మాంటిస్ట్రోవైకి ముహూర్త దండెత్తిపోయి యోడింపబడిరి. ఒకయుద్ధములో వేయించి మాంటిస్ట్రోలు 20 వేల మంది గల తురుష్కు సేన నిరుపది సార్లు పాజుద్రోలిరి. ఈ నిరంతర కలహములనలన నొక జిల్లాలో శూరులగు మాంటిస్ట్రోలు 40 మంది మాత్రమే మిగిలిరి. కాని క్రైస్తవదేశము లన్నిటిలోను వీరి ప్రతాపము పోచ్చెను. 1785-వ సం. లో మాంటిస్ట్రో రాజగు మొదటి జానిలో మరణించినపు డతని కుమారుడగు సావాకు దక్కినది యతనికిరీతిమాత్రమే.

సావా రష్యా జర్మనులతో స్నేహము చేసికొనెను. రష్యా చక్రవర్తి యితనిని గౌరముగ చూచెను; ఇతని దేశమునకు సాలునకు 8000 రొబిల లను నాణెము లొసంగుచుండెను; తుర్కితోడ కలహములలో సంతరించిన పాతకాలల యుద్ధారణము నిమిత్తమితని దేశమునకు సాలునకు 1000 డ్యూకట్లు నిచ్చుచుండెను. పెంటు పీటర్సు బర్గ్లోనున్న సైనికక్షేత్రణాలయములో మాంటిస్ట్రో బాలురు

సమవైదుగురకు విద్యాభిక్షణ మొసంగుచుండెను. పిమ్మట 1766-వ సం. లో సావా మరణించెను.

1782—1830

ఒక్కడ సేతురు కడుసుగుర్గుడు, నూరుడూ, నట్టుదల గల వాడు. ఈతని సగాక్రమములన ఆస్త్రియా రష్యా యింగ్లండులు కూడనిని సహాయ గుపేక్షించుటకు సంకల్పించుచుండెను. ఆతని మోటు వైనికులు సెనోలియనుగు నూడ నాటిననకును గలిగిరి. 1788-వ సం. లో ఆస్త్రియా రష్యా సెనోలివై యుద్ధము ప్రకటించి నపుడు మాంటిస్ట్రోవారి సహాయమును గోరెను. 1807-వ సం. లో జరిగిన టిర్సిట్ సంఘటన బాక ప్రాంతవ్యాప్తికిందినవచ్చెను. సెనోలియను మాంటిస్ట్రోను లసాన్యలనియు వారి నణచుటకు ప్రయత్నించుటకు నాతో మిత్రభావము గలిగియుండట మేరకు మని యుగ్రహించెను; తన సొంత కన్నుతో మాంటిస్ట్రోలో బాటలను వేయించెనని చెప్పెను. కాని మాంటిస్ట్రోనులు బండ్లు రాగలిగిన బాటలలో ఫిరంగులు గూడ సులువుగ రెయి వైకి రాగల రని గ్రహించి యిబాటల సమసాయమును నిరాకరించిరి. తమ దేశములలో రాకపోకలకు తగిన సదుపాయములు లేమియు, తగు స్వాంతర్యమును కాపాడుమన్న దివియు, ఆ ప్రకృతిరక్షణ సాధనములను మార్పుట తమకు హానికర మనియు వీరి సిద్ధాంతము. మాంటిస్ట్రోను నీరీతిని తమను నిరసించి రను కోసముచే సెనోలియను వారి దేశమును కూర్చు మాపుటకు శపథము చేసెను.

1830—1860

మొదటి పీటరు తననంతర సుతరు పుత్రుడు. రెండవ పీటరు సింహాసనముకు వచ్చెను. ఇతడు మహాబలిష్ఠుడు. 1820-వ సం. గలిగిన యపజయము మొదలు తురుష్కులు మాంటి స్ట్రో మాట తలపెట్టె యిరి. 1832-వ సం. లో ఆల్బేనియా లిగి తురుష్కులకు స్వాధీన మాయెను. కాని తురుష్కులు మాంటిస్ట్రోనుల శాస్త్ర పరాక్రమములను చురుకలేదు. వీరిని నయమున సాధింపవలె నను సంకల్పముతో 1856-వ సం. లో మాంటిస్ట్రో రాజసంకల్పముక్కి సారంప్రభువు హమ్మను తా మొప్పుకొనెద మనియు మాంటిస్ట్రోకు మరికొంత దేశమును గూడ నిచ్చెన మనియు తురుష్కుల యధికార మను మాత్రము మాంటి స్ట్రోను లంగీకరింపవల యుననియు తురుష్కులు మాంటిస్ట్రోనులను కోరిరి. దీనిని మాంటిస్ట్రోనులు నిరాకరించిరి. స్వల్పదేశమున కౌశవడి సుల్తానులకు తల ముక్కుట కే మాంటి స్ట్రో మానవుడును నొప్పుకొనన దాయను. తురుష్కులు తిరిగి దండెత్తి వచ్చి పూర్వముగ నోడిపోయిరి. రెండవ పీటరు మిగుల శూరుడు; 6 అడుగుల 9 అంగుళములయెత్తు గలవాడు; దయాస హితుడు 1845-వ సం. న తన దేశమున గలిగిన ఔముములో నితడు తన నగల నన్నిటి నమ్మి స్త్రీయగులకొలది ధ్యానమున తలెప్పించి ప్రజలకు పంచిపెట్టెను. ఇట్టి మహామహుడు 1861-వ సం.లో మరణించెను. ఈతనికి పిమ్మట రెండవ డారిలో గా జయ్యెను

ఇరవై ఏళ్ళము చుట్టూ గలవాడు కాదు, నిలని కాలములో రోజూధికారము మతాధికారము వేరుచేయబడెను. రెండవ పీటరు కాలమున శాంతముగ నుండిన తురుష్కులు తిరిగి రెండవ దానిలో కాలమున మాంటిస్మోవైకి వచ్చిరి. ఓహర్ పాషాను తురుష్కులు మాంటిస్మోవైకి పంపిరి. తుర్కీ సౌకాబలము అట్టరియూ చేవును ముట్టడించెను. దానిలో గవ్వ ఆస్త్రియా సహాయమునకై రాయబారి నంపెను కాని రాయబారి తిరిగిరాక గూర్వమే 1850-వ సం. జనవరి నెల 20 వతేది రాత్రి మాంటిస్మోనులు ఓహర్ పాషా వైద్యమువీడెనని పది 17 పాఠములను నాశనము చేసి 370 నంది గోరెతురుష్కుల లలలను నిలిపివేసిరి. ఇంతలో ఆస్త్రియా గవ్వలు కాక్స్టాంటినోపిలులో సంధి సాగింప మొనలుపెట్టెను. ఇని యన్నియు లత్యునెట్టక ఓహర్ ఆస్త్రియాగవ్వలను చొచ్చెను. కాని, విశేష నష్టము నొందెను. ఇంటిట వట్ల కాలము వచ్చెను. దులు దాటుట కలసికాకుండెను. దీనికి తోడు కుల్తాను యుద్ధము నాపుట తీవ్ర రువులిచ్చెను. ఈ యుద్ధము జరిగిన మూడు మాసములలోను 4,500 మంది తురుష్కులు యుద్ధభూమి కర్పితు లైరి. ఇంతకంటె నెక్కువమంది వికలాంగు లైరి. 900 మంది ఖైదీలుగ పట్టు కొనబడిరి. ఈ విధముగ తురుష్కులతో వీరు పోరాడిన యుద్ధములు లెక్కకు మిక్కిలిగ నున్నవి. వాని నన్నిటిని గూర్చియు చదివినచో, నెట్టి మానవునకును మాంటిస్మోనులకు సాటి యొక్కలు లేరని తోచకమానదు. ఎన్ని యుద్ధములం దెన్నిసారు లపజయము నొందినను కార్యముతో, తమ వైరుల శౌర్యము నెఱింగియు నిరుత్సాహము గాక, యుద్ధమునకు పునఃప్రయత్నములు చేయు తురుష్కుల చరిత్ర సుసమాన మని కూడ తోచకమానదు.

నూరుల కొలది యుద్ధములం గలిగిన యనుభవముచే నైనిక శిక్షణ మవశ్యమని తోచి 1853-వ సం. న దానిలో నైనిక శాసనమును నిర్మింప మొదలిడెను. ఇప్పటివఱకును మాంటిస్మో నైనికులకు శిక్షణ ము లేదు. యుద్ధము వచ్చిన దనినతోడనే మూలమూలముండి ప్రజలందఱు కొన్ని గంటలలో ప్రోగగుదురు. ప్రాచీనాయుధము లగు కత్తులు కటారులే వీరికి గల యాయుధములు. వీనికి తోడు శస్త్రపులనుండి యప్పడప్పడు యుద్ధములలో పట్టుకొనిన యసంఖ్యాకము లగు ఫిరంగులు తుపాకులు కూడగలవు. యుద్ధము ముగిసినతోడనే యెవరి పల్లెలకు వారు పోయి సేద్యము చేసికొను చుండెడివారు. దానిలో 18 మొదలు 20 సం. ల వయసు గల ప్రతిమానవుని నైనికునిగ చేర్చుకొనెను.

1854-వ సం. లో క్రిమియా యుద్ధము పొడగెను. మాంటిస్మోను తటస్థముగ నుండు మనియూస్త్రియా రాజొత్తిడి చేసెను.

యుద్ధధ్వని వినినతోడనే యుత్సాహితు లగు మాంటిస్మో ప్రజలు కలహమునకు కాలు ద్రవ్యమందిరి; సరిహద్దులలోని తురుష్కులను వధింపసాగిరి.

1857 వ. సం. లో దానిలో ప్యాంకును సంవర్ధించినపుడు సుల్తానునకు నానూత్రము తాను లోబడినచో దానికి ప్రతిఫలముగ కొంత దేశము నిప్పించు సునియు, తుఱకల రెవులలో మాంటిస్మో పతాక ముండునట్లు చెప్పి సునియు చెప్పిరి. ఈ పద్ధతి నిరుపది యైదు వత్సరములక్రిందట రెండవ పీటరు నిరాకరించెను. దానిని పొందెన రెండవ దానిలో యంగికరించెను. ఈ సీదపు తొప్పుల స్యాంక్రెప్రియమును డెప్రియమునకు మాంటిస్మో ప్రజల కనిష్టము కలిగించెను. దేశమున చగంతుష్టి ప్రబలెను. సామంత నాయకు లనేమిట తిరుగబడిరి. వారి నణచుటకు దానిలో కంబో శ్రమ యయ్యెను.

ఇ దంతయు నిట్లుండెను, నడిని సరితుచేయక తురుష్కులు 7,000 మంది పైనికులతో హుసేన్ పాషాను ఉత్తరప్రాంతదేశము వైకి పంపిరి. ఆస్త్రియా గవ్వలు దానిలో మొఱకు వెడచెని నిడెను. క్రొవీ చక్రవర్తి యగు మాడన నెపోలియను మాత్రము వీరికి నోడ్వడి తుల నౌకానిశమును గనుసాకు సంపెను. దానిలో సోదనర డగు మిక్కిల వైద్యము నడవెన. ప్రోవోయొద్ద యుద్ధము జరిగెను. పీటరు రెవ వేదిని యుద్ధ మారంభ మాయెను. మృత్యు వాసన్నం దైనచో తురుష్కులు మాంటిస్మోవైకి వత్తిరినట్లు మిక్కిల తురుష్కువైద్యములను తుత్తునియలు చేసెను. ఎక్కడి ఫిరంగులకడ నుండు యోధు లక్కడనే వధింపబడిరి. మరణిపోవుటకు వీలు లేకుండ కనుప ద్వారమున నొక సేన కావలి యుండెను. కొన్ని వారములకు పిమ్మట యుద్ధభూమిని చూచిన యొక యాస్త్రియ నధికారి యప్పటి కింకను 2,237 శవములు యుద్ధ భూమియం దున్నట్లు చెప్పెను. 4,500 మంది మాంటిస్మోనులలో 400 నంది మాత్రము హతు లైరి. తురుష్కుల నష్ట మింత కనిమిది రెట్ల కధిక మాయెను.

1858-వ సం.లో గొప్ప రాజ్యముల రాయబారు లందఱును కాక్స్టాంటినోపిలులో సమరూడి మాంటిస్మోనును తుర్కీకిని గల సరిహద్దు వివాదము నాలోచించిరి. కాని వీరి తీర్పుమియు సఫలము కాకపోయెను. పిమ్మట జరిగిన రెండు యుద్ధములలో నిది స్పష్ట మయ్యెను. 1855-వ సం. న దానిలో వ్రాసిక న్యాయశాసనము 1883-వ సం. వఱ కములలో నుండెను. పిమ్మట విశేష కాలము గడువక మునుపే 1860-వ సం. లో నిలేడు చంపబడెను.

ఒకటవ నికోలాస్ ప్రభుత్వము

1860-1896

డానిలోకు పిమ్మట నతని యన్న తుమారుఁ డగు మొదటి నికోలాస్ సింహాసమునకు వచ్చెను. ఇతఁడు కడు సమర్థుడు; ప్యారిస్ నగరములో విద్యాశీక్షణ మొందెను, ఫ్రెంచి భాష నతి చాకచక్యముతో మాట్లాడెడివాఁడు. ఇతనిని మాచినవారిలోనితని గొప్ప లక్షణములను కనిపెట్టనివారు లేరు. ఇతని ప్రభుత్వ మారంభము ననే తురుష్కులతో యుద్ధము పొసఁగెను. ఇందుమాత్రము తురుష్కులకే జయము కలిగెను. కాని శురుతు స్కూటరీయొద్ద సంధి జరగాను. ఇందలికఠినమైన షరతులు మాంటిస్కిగ్రోనులవై నిర్ణయింపఁబడెను. పదునాల్గేండ్లు గడచిన తర్వాత దేశములో ఔషము ప్రవేశించెను, కలరా వ్యాపించెను. ఈసందర్భమందు ఫ్రెంచివారు చాల సహాయము చేసిరి. దైవానుగ్రహమున నివి త్వరలో శాంతి నొందినవి.

కడచిన యుద్ధమునకు ఫలితముగ, నితఁడు తుండిన యుద్ధపు కట్టుబాట్లు చాల వని గ్రహించి నికోలాసు ప్రాన్సులో పెక్కు తుపాకులను లాటరీలో కొనెను. మూడవ నెహోలియను, జారు, సర్వియా రాజగు మి కెయిల్, నుజీయొక సర్వు ప్రముఖుఁడును కలసి సామ్మ పెట్టుబడి పెట్టి, సర్వియా రాజు ఫిరంగుల కర్మగారమును నిర్మించువాని నొకనిని పంపెను. దీనిని సెటింజియో స్థాపించిరి. ఇది యన్నియు సమకూర్చుకొని నికోలాస్ సైనికాభివృద్ధికి ప్రారంభించెను. 1870-వ సం.లో కెప్టెన్ ప్లాహోవిక్ అనునతఁడు సైన్య శిక్షణప్రకరణము వ్రాయు మొదలిడెను. యుక్తవయసు వచ్చిన ప్రతిమనుజునకును ఒక తుపాకీయు కొన్ని తోటలును నొసంగఁ

బడెను. వారు తుపాకులను తమ పిల్లలకన్న పెక్కుడుగ ప్రేమించిరి. 1895-వ సం.లో రషీయన్ జారు లెన పేరున బహుమతిగ 30,000 తుపాకులను పెక్కు ఫిరంగులను తోటలు మున్నగువానిని అంటివరికి పంపెను. రషీయన్ సైనిక శిక్షకులు ఖోజ్ గోరికాలో నొక సైనికోన్నత శిక్ష జాలయమును స్థాపించిరి. సెటింజియొద్ద సైనికు లుండుట నొక యిండ్లవరుస కట్టఁబడెను. ఈ విధముగనే విద్యాభ్యాస గూడ నేర్పడి విద్య యభివృద్ధి యయ్యెను. అప్పటికి ప్రయుమరీ పిచ్చ్య ముఖ్యముగ నెంచఁబడెను. కాని యుద్ధసమయములో వీరందఱును కలములకు బదులు కత్తులను మార్చెడివారు.

1876-వ సం. లో మాంటిస్కిగ్రోనులు తురుష్కులవై యుద్ధము ప్రకటించిరి, ఇందు కూడ పూర్ణముగ జయము నొందిరి. ఈ యుద్ధమునందు వీరేడ్రియాటిక్ సముద్రతీరమున ముప్పది మైళ్ల దేశమును సంపాదించిరి. ఇది యింగ్లీషువారి సహాయమువలన వచ్చిన దని నేటి వఱకు ప్రతిదేశభక్తుఁడును గ్లాడ్ స్టోక్ మంత్రివర్యుని నామము స్మరించుచుండును. దేశమునందు బాటలు విస్తరిల్లుట దేశమున కపాయకరమను ప్రాచీన సిద్ధాంతమును విడిచి, నికోలాసు దేశమునందలి ముఖ్యపట్టణముల నన్నింటిని వంచి బాటలతో కలిపెను. పిమ్మట తుర్క్మీతో నొకసారి కలహము కలిగినను, అన్ని వైపులను చుట్టుకొనియుండుటచే ఆస్ట్రీయా తుర్క్మీకన్న గొప్ప శత్రు వాయెను. రషీయా చక్రవర్తి తుటుంబముతో చేసిన సంబంధములవలన మాంటిస్కిగ్రోను రష్యా పరమమిత్ర వాయెను.

రుమేనియా రాజ్యము

రుమేనియా యూరపుదేశ మంతటిలో ఫలవంత మయినది. ఇయ్యది, బాల్కను రాష్ట్రములలో చేరినది కాకుండుటచే 1912-13 లో జరిగిన బాల్కను యుద్ధమునందు జోక్యము కలుగఁజేసికొనలేదు. కాని చిట్టచివరకు బల్గేరియా తక్కిన బాల్కను రాష్ట్రములతో వ్యతిరేకముగ నుండినపుడు రొమేనియా బల్గేరియావై దండెత్తి బల్గేరియానుండి 2,85,000 మంది జనులు గల 7,609 చతురపు మైళ్ల భూమిని సంపాదించఁగలిగెను.

ఈ దేశపు వైశాల్యము 52,700 చతురపు మైళ్లు. జనసంఖ్య 7,500,000; ఆదాయము 22,000,000 సువరనులు; ఋణము 68,000,000 సువరనులు; వ్యాపారము 41,000,000 సువరనులు; సైన్యము శాంతిసమయమునందు 98,500 మంది, యుద్ధసమయము లందు 420,000 మంది; ఇందు 56,164 టన్నుల పరిమాణము గల 34 వర్తకపుస్త్రీమరులును, 56,842 టన్నుల పరిమాణము గల 36 సాధారణపు టోడలును గలవు.

రష్యా సామ్రాజ్యము

వ్యవసాయ - కులకువలె జాతులను బాల్య కాలమున యావన వార్ధక్యములు సహజావస్థలు. ఇప్పటి యూరపుజాతుల స్థితిని

గమనించిన నీస్థితి తెలియుచున్నది. గ్రీకు రోమకు జాతులు గలించినవి. వాని స్థానములందు క్రొత్త జాతులు పుట్టి విజృంభించినవి. ఆ జాతు లిప్పుడు దశాదేవులందున్నవి. కొన్ని జాతులు యావనదేశమున వాటి నవి. మరికొన్ని జాతులు యావనదేశమున దున్నవి. మరికొన్ని యావన దేశము పొందుచున్నవి. జర్మనుజాతి యావనదేశమున దున్నది. ఆ జాతియొక్క తల్లిబుబుల కా దేశయే కారణమై యుండును. రష్యా దేశమునకు యావనదేశ యింకను రానున్నది. ఇదియే యీ జాతి వెనుకబడియుండుటకు కారణ మయియున్నది. రష్యాదేశ చరిత్రము ౪వ శతాబ్దమున నారంభమై ట్టున్నను, నిశ్చయముగ 17వ శతాబ్దమునందు పెటరు మహామహానితో నారంభమైన దని యిందువచ్చును.

రషియాసామ్రాజ్యపు వైశాల్య ముఖండము. జనసంఖ్య యతి బహుళము. తక్కిన రాష్ట్రముల చరిత్రముల రీతిని దీని చరిత్రమును వ్రాయుట యన్న గ్రంథములు నింపుటయే యగును. వైశాల్యమున బ్రిటిషు సామ్రాజ్యమునకు పిమ్మట నిక్కియే పెద్దది. ఈ దేశ మంతయు దాదాఁ పేకఖండముగ నున్నది. యూరపుఖండమునందు సగపాలును ఆసియాఖండమునందలి యుత్తరభాగ మంతయు నిది యాక్రమించి యున్నది. పూర్వాధ్యగోళమునందలి యుత్తరభాగము నంతటి నిది యాక్రమించియుండుటచే నిది యతిశీతలముగా నుండును. దీని తీగములు సంవత్సరములో నగముకంటె నెక్కువ కాలము ఘనీభవించియే యుండును. ఆ ప్రాంతములు పంటల కనుకూలములై కొంత కాలము వఱకు మూత్రము పచ్చికబయళ్లుగ నుపయోగపడును. ఈ సామ్రాజ్యపు వైశాల్యము 8,770,703 చతురపు మైళ్లు, జనసంఖ్య 173,359,900. ప్రజలలో నూటికి 65 గురు మాత్రమే రషియనులు, 6 గురు పోలులు; తక్కినవారిలో జ్యూలు ఆస్టోరియనులు కతేషియనులు టార్తారులు ఫిన్లు మంగోలియనులు మున్నగు ననేకజాతులవారు గలరు. రష్యనులు చాలమంది గ్రీకు చరిత్రకి సంబంధించిన క్రైస్తవులు.

ఈ యఖండ మయిన విశాలదేశము, జనసంఖ్యను బట్టి మాచి నచో, ధాదాఁపు నిర్మాణమగ్ర ప్రదేశముకంటె నెక్కువప్టును; యూరోపు రష్యాలో, బాల్టిక్ బ్లాక్ సముద్రముల నడుమ నుండు దేశము మూత్రము ప్రజాభావశక్త్యము గలది. ఇదియే కొంతవఱకు ఫలంత నయిన భూమియు నయియున్నది. 1912వ సం. పు లెక్కలను బట్టి యింత విశాలమగు దేశములో 361,046 గిరి ఎకములు; మూత్రమే సాగుబడిలో నున్నవి. ఈ విధముగ పశుసంఖ్యమునకు తగిన భూమి తక్కిన ప్రదేశములలో సమృద్ధి నుండుటచే, 1912వ సం. లో 48,896,000 పశువులును, 74,066,000 గొట్టెలు మేకలు మున్నగునయి, 18,503,000 పందులును, 33,169,000 గుఱ్ఱములును రష్యాదేశమున దుండినట్లు తెలిసినది. దీని బట్టి ప్రస్తుతమహాసంగ్రామములో వీరికి గల యశక్తికలదికంత నిర్వివాదాంశము.

నైస్యము

రషియా సామ్రాజ్యములోని యసియా భాగములలోను పునందలి ఫిన్లందులోను తప్ప, తక్కిన రష్యాలోని ప్రజలంద

ఱకు నైనికక్షణము విధియై యున్నది. 21—45 సం. ల నడివయసు గలవా రందఱును నైనికక్షణము పొందువలసినవారే.

విద్య

ఒక్క ఫిన్లందులో తప్ప, తక్కిన రష్యాదేశ మంతటిలోను ఏనో యొక భాషను చదువను వ్రాయును నేర్చినవారు నూటికి పది మందికంటె నెక్కువ లేరు.

రైలుమార్గము

1913వ సంవత్సర మారంభమున నీదేశములో 46,839 మైళ్ల రైలుమార్గము గలదు. దీనివై 1912వ సంవత్సరములో ప్రయాణము చేసిన 235,179,600 మంది ప్రయాణికులకలనను, కొనిపోడిన 229,283,479 టన్నుల సరకులమీది సుంకముకలనను 118,419,600 సవరసుల యాదాయము వచ్చెను.

వర్తకపు టోడలు

1913వ సం. లో 790,075 టన్నుల పరిమాణము గలిగిన 716 పొగయోడలును 184,103 టన్నుల పరిమాణము గలిగిన 500 సాధారణపు టోడలును గిషియన్ పతాకముతో సముద్రమునై నడచుచుండెను. పొగయోడలవై 7,157 గురును సాధారణపు టోడలవై 12,333 గురును నావికులుగ నుండిరి. సముద్రమునై వీరి నాకాన్తితి తక్కువగ కన్నట్టుచున్నను, దేశాంతస్థితియులగు సరస్సులలోను నదులలోను నింతకు మించిన పరిమాణము గల నావలును వానికి తగినంతమంది నావికులును నుండుట కవకాశము గలదు.

ఆదాయ వ్యయములు

1914వ సం లో 300,000,000 సవరసుల యాదాయము వచ్చెను; శతబుణము 945,000,000 సవరసులు; 268,000,000 సవరసుల వర్తకము జగగెను; నైనికస్యయము 2,82,20,000 సవరసులు; నాకాన్యయము 26,14,294 సవరసులు.

నిర్బంధ నైనికక్షణము

కాంతి సమయమునందు 15,00,000మంది నైనికు లుందురు; యుద్ధసమయములందు వీరికి తోడు మొదటి రెండు పంక్తులలోను మూత్రము 19,25,000మంది నైనికు లధికముగా నుందురు. ఆసాధారణ సమయములందు విశేష నైస్యము సనుకూడుట కవకాశము కలదు.

సాధారణము

సాధారణము	ఇదివఱకు ఉన్నది	ద్విమగ్నమునైనది
యొద్దకాకట	9	7
బాటిల్ క్రాయిస్టర్లు	11	4
ఆర్మర్డ్ క్రాయిస్టర్లు	6	11
ప్రాటెక్టెడ్ క్రాయిస్టర్లు	6	6
ఇతరమైన క్రాయిస్టర్లు	4	11
డిస్ట్రోయర్లు	96	45
టార్పెడో బోట్లు	26	11
సబ్మేరైనులు	29	11
మొత్తము	176	73

ఇటలీ సామ్రాజ్య చరిత్రము

ఇటలీ సామ్రాజ్య ప్రాచీన చరిత్రను అత్యుత్సాహకరముగానిది. ప్రస్తుతచరిత్రము క్రీ. శ. 476-వ సం. తో ప్రారంభ మగును. హరూలియను లనబడు జర్మనీజాతికి చేరిన ఒహోస రను నాయకుఁ డీ కాలములో నిటలీపైకి దండెత్తి వచ్చి యిటలీకి రా జయ్యెను. పండెందు సంవత్సరములకు పిమ్మట నీ రాజ్యము తియ్యోవోరిక్ ది గ్రేటరు అప్టోగతు వంశస్థుని పగ నుయ్యెను. పిమ్మట బిజాం టైన్ నేరలవలన వీరు జయింపబడుటచే, ఇటలీ తూర్పుచక్రవర్తుల పరిపాలనములోనికి వచ్చెను. 568-వ సం. లో లాంబార్డు లను నొక జర్మనుజాతికి చేరిన ఆల్ఫ్రియన్ అను రాజు పోయెను నది ప్రాంతముల దేశమును స్వాధీనము చేసికొని పొడిగూను ముగ్గుపట్టణముగ చేసికొనెను. ఈ లాంబార్డులకింద ఇటలీ యుత్తరభాగమును టస్కనీ అంబియాలును కొన్ని సరిహద్దు జిల్లాలును చేరియుండెను. వీరికి ముగ్గుపట్టణము రావేనా. కాని యాకాస్ట్రాప్రాంచియునందలి వారు స్వతంత్రులుగనే యుండి, 697-వ సం.లో పెసిసు ప్రజా స్వాధ్యక్షును (రిపబ్లిక్)ని స్థాపించిరి. అయినను రావేనా రోమాగ్నా అంకోనాలును, ఆడిగోటిక్ సమద్రతీరమునందలి నెక్కు ప్రభు పట్టణములును, ఇటలీ విజయ, నోరువోకూడ దాదాగ్ ఇటలీ దక్షిణ భాగ నులయు నీరికి స్వాధీనము లయ్యెను. ఎన్నియైన శతాబ్ద మారంభమున నీ దేశముపై బిజాంటియ ప్రభుత్వమునకుఁ గల యధికార మంతరించెను. ఈ సందర్భమున లాంబార్డు రాజుల తోడి కలహములలో పోపుయొక్క యధికారము క్రమక్రమాభివృద్ధి నొందెను. అప్టోలోఫస్ రాజు సెయ్యర్నునిత్తము తనకు సహాయము కావలసియుండుటచే, మూడవ పైఫెన్ అను పోపు ప్రాంతల రాజుకు వెసిన్ అనునాయనను పరిమధుని చేసి రోమునకు గవర్నరుగ నియమించెను. దీనికి ప్రతిఫలముగ వెసిక్ రావేనా ప్రభుత్వమువారికి ఆయుధ రేవుల నిచ్చెను. ఈ విధముగ పోపుయొక్క యధికారము పోచెను.

ఒకటవ హుడ్రెయన్ అను పోపుయొక్క యాహ్వానమువలనద ప్రాంతల రాజుగ చాప్లనేను లాంబార్డుల రాజుగ డెసిడెరియసుతో యుద్ధము సలిపి, యుద్ధానికి 774-వ సం. న తన ముగ్గుపట్టణ మగు పావియాలో ఖియూవీగ నుంచుకొని, వాని రాజ్యమును ప్రాంతిక్ సామ్రాజ్యమునకు చేర్చెను. 774-వ సం. లో బెనెవెంటో రాజ్యమును దక్షిణ ఇటలీయు తప్ప, మిగిలిన యిటలీ యంతయు ప్రాంతల ప్రభుత్వములో నుండెను. 800 సం.లో చాప్లమేను పాప్యాత్య కిరీటమును ధరించెను. కాల్గోవిజయన్ రాష్ట్రము భిన్న మయి పోయినపుడు, ఇటలీ ప్రత్యేకరాష్ట్ర మయి ట్యూటనీక్ దండయాత్రకుల కాటపట్టయ్యెను.

961-వ సం. లో ఆటో ది గ్రేటరు నతడు రోము సింహాసన

మునకు వచ్చి మరుచిటి సం. న పవిత్ర మయిన రోమకసామ్రాజ్య మునకు చక్రవర్తి యాయెను. పిమ్మటి శతాబ్దములలో ఉత్తరఇటలీ మధ్యఇటలీలలోని జిల్లాలును పట్టణములును స్వాంతర్వ్యము చెంది, ప్రత్యేకపరిపాలకసంఘములుగను రాష్ట్రములుగను మాతీనవి. ఇట్టి స్థితిలో వెసిక్ కలన నీ నుబడిన దేశములలో కూడ మధ్య ఇటలీలో విశేష భాగము పోపుల ప్రభుత్వములో నుండెను. ఈ దేశము పిమ్మట ననేకసమయములలో వ్యాప్తి చెందెను. దక్షిణ ఇటలీలో చాప్లమేను కాలమునందనేకస్వతంత్రముండలము లుండెను. తొమ్మిదవ శతాబ్దమున నీ భాగము సిసిలీతో కూడ సరాసెనులచే నాక్రమింపబడెను. పదునొకండవ శతాబ్దములో నీ యంతయు నార్కములకు స్వాధీన మాయెను. పిమ్మట పెక్కుసార్లు దీని రాజులు మాతీనను, 1282-వ సం. వఱకు నిది సిభక్తముగనే యుండెను.

ఆ సంవత్సరమున దప్పటి ప్రభువు లగు ఫ్రెంచివారి యధికారమునుండి సిసిలీ స్వాంతర్వ్యము నొంది 1435-వ సం. వఱకు ప్రత్యేకముగ నుండెను. అది పిమ్మట 1458 మొదలు 1504-వ సం. వఱకును కూడ స్వతంత్రముగనే యుండెను. కాని, ఆ సమయమునది టలీ సిసిలీలు రెండును 1713-వ సం. వఱకు స్పెయినునకు సమర్పించి యుండెను. అప్పుడు ముత్తెచ్చి సరిహద్దున నేటిల్లు ఆస్ట్రీయా వారికిని, సిసిలీ రావాయి ప్రభువునకును చెందెను. 1720-వ సం.లో నివి రెండును తిరిగి ఆస్ట్రీయాకు సర్దిమించెను ; కాని 1784-వ సం. లో ఆస్ట్రీయావా రోడిపోవుటచే స్పెయిను దేశములోని బోర్నిక్ కుటుంబమునకు చేరెను.

ఇటలీదేశము యొక్క మధ్యపల్లపు చరిత్రము గ్వెల్ ఫ్యు ఫిబెల్లెస్ అను తెగలవారికి కలిగిన కలహములతోడను మధ్యఇటలీ ఉత్తరఇటలీలయొక్క విరోధములతోడను సరిహాయినిదిట స్కెనీలో గ్వెల్ ఫ్యు తెగవారి ప్రజాస్వాధ్యక్షమునకై ప్లాంచస్ అనువాని నాయకత్వముక్రింద నొక సంఘము నేర్పఱచుకొనిరి. ఫిబెల్లెసుల పక్షమున పిబా అరెస్టో లుండిరి. వీరికిఁ గల వ్యక్తిగతాసాగముల పోటీ వీరిని యుద్ధములలోనికి దింపెను. 1284-వ సం. లో మెలోరి యాయొద్ద జరిగిన నొకాయుద్ధములో పిబాను నొకలను నాశనము చేసి, 1298-వ సం. న కర్జోలాయొద్ద జరిగిన యుద్ధములో జినోవా వారు సమద్రముపై తమ యధికారమును నెలకొల్పుకొనిరి.

నెపోలియను యుద్ధకాలమునకు ఇటలీ యంతర్భాగముల కలహములతోడనో ఆస్ట్రీయా స్పెయిను సావాయి కుటుంబముల దుర్మంత్రాంగములవలనో కలవగము చెందుచునే యుండెను. నెపోలియను కాలమునది టలీ పెక్కు మార్పులను చెందెను. 1815-వ సంవత్సరపు వియన్నా కాంగ్రెసు అట్టి ప్రకారము ఇటలీ పది ప్రత్యేకరాష్ట్రములుగ విభజింపబడియుండెను.

ఈ గాస్ట్‌ముల యన్నిటి యొక్కయునకై కుమారము గలిగి ఆయా రాజధానుల ముఖ్యపట్టణము లగు నేకేయ్య నోము లాం బార్డి మున్నగు పట్టణములలోని ప్రభుత్వములవారు తమవగు తుటలు పన్నుటతోడనో, యుద్ధములు చేయుటతోడనో కాలము వెళ్లెనుచు. 19వ శతాబ్దము ప్రారంభమునందీ కలహములలో ముఖ్య నాయకుడును ఇటలీ మోక్షకారకుడును అయిన మహాపురు షుడు గ్వినెప్పినిజ్జిని 1848వ సం. ఫు ఫ్రెంచి కలవరములో లాంబార్డి వేసిన మున్నగు పరగణాలవారు తిరుగబడి ఆస్ట్రియా వైద్యము వెగోనా పద్యంతము పారద్రోలిరి. సార్డినియా రా జగు చార్లెసు ఆల్బర్ట్ ఆస్ట్రియానె యుద్ధము ప్రకటించి మొదట జయించినను, పిమ్మట నోవరామొద్ద 1849వ సం. న జరిగిన యుద్ధ ములో నోడింపబడెను. అప్పు డాల్బర్ట్ లెన కుమారుడైన విక్టర్ ఇమాన్యుయలునకు సింహాసనము వదలివేసెను.

ఇంతలో పోపు రోమునుండి తరిమివేయబడి, మాగిని గారి బార్బిలచే ప్రభాస్వాద్య ప్రభుత్వము స్థాపింపబడెను. కాని 1849వ సం. న పోపు ఫ్రెంచివారి సహాయము పడసి, వారి సురక్షుక్రింద 1850వ సం. నుండి తన నిరంకుశాధికారము సాగింప మొదలిడెను. సిసిలీనేపిల్నులలోని యరాజక సంస్థములు కూడనణచివేయబడినవి. కాని రహస్యపు సంస్థములు మాత్రము తమ పనిని తాము చేయుచునే యుండెను. 1859వ సం. నం డాస్ట్రియావారితో ఫ్రెంచివారు సార్డినియావారు చేసిన యుద్ధమునకు పిమ్మట, ఆస్ట్రియావారు లాంబార్డిని సార్డినియా కీయవలసినవా రైరి. ఆ సంవత్సరములోనే, రోమాగ్నా మోడెనా పార్మా పియాసెంజా మున్నగునవి కూడ చేరుకొనబడెను. కాని సావాయి నిల్ పరగణాలను మాత్రము ఫ్రెంచివారి కియవలసినవైనను, దక్షిణమున సిసిలీ యనులు కలహించిరి. జనోవానుండి వెయ్యిమంది వైనికులతో గారి బార్బి సహాయముగ వచ్చి సిసిలీలో నున్న బోగ్నోక్ ప్రభుత్వమును గ్రోసిచేసెను. విక్టర్ ఇమాన్యుయల్ పక్షమున గారిబార్బి యజ్ఞా పకుడుగ ప్రకటింపబడెను. ఆగష్టునెలలో గారిబార్బి కేపిల్సునకు పోయి యక్కడి ప్రభువైద్యము నోడించి రెండవ ఫ్రాంసెస్కును గెయిటాకు తరిమివేసి 7వ కెప్టెంబరున ముఖ్యపట్టణము ప్రవేశించెను. ఇంతలో సార్డినియా కూడ నీ పోరాటములో చేరి జయమును కొనసాగించెను. అంతట గారిబార్బి తాను జయించిన భూములను రాజభటుల కప్పకెక్కి కాపిరారు వెళ్లెను.

విక్టరు ఇమాన్యుయల్ ఆల్ ఫు పద్యములనుండి సముద్రప

ద్యంతము గల యిటలీదేశ మంతటికిని రాజుగ ప్రకటింపబడెను. కాని వేసినపరగణాయును రోమును రాష్ట్రమును నివి రెండును మాత్రము బయటనే మిగిలియుండెను. 1866వ సం. నం డాస్ట్రియావారితో ప్రస్తుత యుద్ధము కలిగినప్పుడు జరిగిన స్నేహాంధిలో వేసిన ఇటలీకి చేరెను. 1870వ సం. లో ఫ్రాంకో జర్మను యుద్ధము పొసగినపుడు ఫ్రెంచివారు తమ వైద్యములను ప్రాన్సునకు తీసికొనిపోవువఱకును పోవుచు కాపాడుచునే యుండిరి. అప్పుడు ఇటలీయను వైద్యములు రోమును తీసికొనెను. 30.6.1871 లో ఇటలీ ముఖ్యపట్టణము ఫ్లారెన్సునుండి రోమునకు మార్చబడెను. 1878వ సం. లో విక్టర్ ఇమాన్యుయలు చనిపోగా, ఆతని కుమారుడు మొదటి హర్షర్డు రాజ్యమునకు వచ్చెను. 1900 సం. లో నితడు చంపబడెను. ఇతని పుత్రుడు మూడవ విక్టర్ ఇమాన్యుయల్ సింహాసనమునకు వచ్చెను. కొన్ని సంవత్సరములనుండి శాంతిస్థాపనాగ్ధ మాస్ట్రియా జ్యూనీలతో నిటలీకి సంధి యుండెను. అది యీ యుద్ధములో నిటలీ నారితే నిరాకరింపబడెను.

ఈ దేశముయొక్క 1914వ సం. ఫు లెక్కల ప్రకారము 35,000,000 మంది జనులు కలరు; 184,824,000 సవరనుల సకలలు దిగుమతి చేయబడెను; 86,772,000 సకల సకల లెగుమతి చేయబడెను; ఆదాయము 114,000,000 సవరనులు; వ్యయము 103,000,000 సవరనులు; బుణము 593,590,898 సవర నులు; 1,480,475 టన్నుల పరిమాణము గల 637 స్త్రీమరులును, 237,821 టన్నుల పరిమాణము గల 523 ఓడలును గలవు; 310,000 మంది గల ప్రధాన వైద్యమును 250,000 మంది గల మూలబలమును గలవు.

నౌకాబలము

నౌకాబలము	ప్రస్తుత మున్నది	తయారయివున్నది
యద్ధనౌకలు	9	5
ఆర్మర్డ్ క్రూజర్లు	11	"
లైట్ క్రూజర్లు	"	3
స్కాటులు	3	"
డిస్ట్రోయరులు	25	10
టార్పెడోలు	76	24
సబ్మెరైనులు	12	8
మొత్తము	186	40

ఉ. ఎవ్వని భాహువిక్రమము హిందుజనాళి శిరస్సుమంబులక
నొవ్వగనీక సంతతచిహ్నోదము సల్పుచునుండె ధాత్రిలో
నవ్వనుధాతలేంద్రు సకలాధిపు జార్జి యురస్సమాళిక
బుప్పులు గందనీక గెలుపు గలిగిపుము శ్రీజనార్దనా!

THE GZAR & GZAREVITCH OF RUSSIA

రుష్యాచక్రవర్తి యువరాజు

THE GZARINA OF RUSSIA

రుష్యాచక్రవర్తిని

THE MPRESS OF RUSSIA AS COLONEI -IN-CHIEF

THE GRAND-DUCHESS OLGA AS COLONEL-IN-CHIEF

A RUSSIAN PRIEST BLESSING THE SOLDIERS

యధ్యమునకు వెళ్ళుచున్న రష్యన్ సైనికులను బహుభాషి అంజలిమి

COSSACKS CROSSING THE VISTULA ON THEIR FAVOURITE HORSES

కోపురాలు గుడ్డిములమోరడి నిలవడము వస్తువులను ప్రజాహమున వాడటము

TELEPHOVING TO RUSSIAN SOLDIERS

రష్యన్ సైనికోద్యోగీయులకు తెలిపునలా సాగడములు పెంపుట

చిత్ర పటముల వివరణము

అబ్దుల్లా ప్రభువు:—ఇటలీ యుద్ధ సేనాగమున నైనను ఉద్ధరించు. కొన్ని ఇటలీయును యుద్ధనావలకు సేనాధిపతి. కొందఱు దేశమునకునచ్చి హిమాలయ పర్వతములలోను ఉత్పన్నమై విభాముల కెక్కి పర్వతా శ్రేష్ఠులును చేసెను.

అశ్వసేన:—ఈ సైన్యము పదాతులు కనపడకుండ వానిదాచుటకును, వారుపరుగెత్తనప్పుడు రక్షించుటకును, పదాతులు సోరగానే శత్రుసేనలపలుచు జయమును పూర్తిగా గ్రహించుటకును, శత్రుసేనల అతు యుద్ధమునకు ముందుగా తెలిసికొనుటకును, ఉపయోగింపబడును. ఈ సైనికులకు తుపాకీ, ఖడ్గము, ఈటె యుండును. ఒక్కదినమునకీ సైన్యము 30 మొదలు 50 మైళ్ళు నడచును. 326 అశ్వసైనికులు, ఒక్క ఆఫ్రిసరు కలిపి ట్రూపీ అని పిలువబడును. ఇటువంటివి మూడు ట్రూపులు ఒక్క స్క్వాడ్రను. మూడు స్క్వాడ్రనులు ఒక్క రెజిమెంటు. కర్నలు క్రిందనుండి రెజిమెంటు యనిపించుకొనును. రెండుమూడు రెజిమెంటులు ఒక్క బ్రీగేడియరు జనరలు క్రిందనుంచుడి బ్రీగేడు అని పిలువబడును. నాలుగు బ్రీగేడులు కలిపి ఒక్క డివిజన్ అగును. డివిజనులో 3000 మొదలు 4000 వరకు గుళ్ళు పుకొరులుండురు.

ఆకాశ విమానములు:—యుద్ధ ప్రారంభమున గ్రాన్నకు 16 గాలియోడలు 834 ఆకాశ విమానములు, గ్రేటు బ్రిటనుకు 6 గాలియోడలు 250 విమానములు, జర్మనీకి 30 గాలియోడలు, 400 విమానములు, ఆస్ట్రీయాకు 7 ఓడలు, 100 విమానములు, రుష్యాకు 10 ఓడలు, 160 విమానములు, ఇటలీకి 8 ఓడలు, 220 విమానములు, సర్వీసుకు 20 విమానములు ఉండెను. ఇప్పుడు సైన్యములవారును పీని సంఖ్య నపరిమితముగా వృద్ధిచేసి యున్నారు.

అబ్దుల్లా మేజరు జనరలు:—ఇన్ని నేకలింగు ఇన్ఫెన్టరీ సైన్యములో మేజరు జనరలు పదవిని బొందునంత స్థాయిలోకి వచ్చెను. జూబిలీ అండ్, దక్షిణాఫ్రికా యుద్ధములలో గానిగాని పతకము నాచు గొలుసులతోను, గౌరవగాలి పతకమును రెండు గొలుసులతోను బహుసెను.

యుద్ధమునకు ముందు అశ్వసేనాధిపతిగా ఇంగ్లండునకు పంపెను. మాన్యు యుద్ధములో, ఇంగ్లీషువారు వెనుకకు తగ్గవలసి వచ్చినప్పుడు పదాతులు హతము కాకుండ తన యశ్వసేనతో శత్రువులను దాకి సెర్ జాక్ ఫ్రెంచిగారి కడపరిమితమయిన సహాయ మొనరించెను. సోమెర్సెట్ యొద్ద శత్రువులతో దలపడి, వారి నాపి తరువాత వెనుకకు తగ్గిపోయెను.

అబ్దుల్లా:—బెల్జియము రాజు. జర్మనుల దాదల ననుభవించుచున్న ప్రజలతో పాటి యుద్ధము నానా కష్టములను గుఱుచుచున్నాడు. మాలిన్సు సగిరముపై జర్మనులు శత్రువులను కాల్చుచున్నప్పుడు సైనికోద్యోగీయ లీయనను సురక్షితమైన ప్రదేశమునకు వెళ్ళమని పోలీస్ బ్రతిమాలవలసివచ్చెను. సాధారణ సైనికుని యుద్ధపులను ధరించి ప్రాణములు సోపునను భయము లేని రణరంగమంతయు తిరుగుచుండును. ఈయన డిసెంబరు 17, 1907 న సం.లో సిగిహాసన మెక్కెను. యూరపురాజులలో నితరపాడుగువాడు లేడు. యంత్రాదుల నడపువిద్యను బాగుగా నేర్చెను. రుసు లింజనులను తనదేశమందు స్వయముగా నడపిన మొదటిరాజు. పూర్వము సైన్యములో కొలువుచేసెను.

తన భర్తతో పాటు రాణియు నానాకష్టములను పడుచున్నది. వీరి ముగ్గురు బిడ్డలును ఇంగ్లండులో కర్జను ప్రభువుగారి గృహమునకు ముంచబడినారు. ఈమె జర్మనీలోనొక భాగమును బవేరియాకు ప్రభువగు కార్లొఫ్ థియోడోరు కుమార్తె. ఈమె బెల్జియములో దేవదూత యగురాణి యని పిలువబడుచున్నది.

ఆస్క్విత్ డైట్ ఆరబిల్:— యాగ్గువయిరు చివాసి. తీవితమునందు వృద్ధికినచ్చుటకు స్వశక్తి లక్ష్య మిచ్చి సహాయమును లేదు. లండనునగర పాత శాలలో జదివి, బాలియలు కళాశాలలో విద్యాభ్యాసమువలన జదివి, సుప్రసిద్ధ బ్యారిస్టరు, పార్లమెంటులో బ్రవేశించి నిరుపమానశక్తి వలన ముఖ్యమంత్రి యయ్యెను. ప్రధానమంత్రిగారు ఈయుద్ధపుదినములలో ఆస్క్విత్ కి కృతజ్ఞతను వ్యక్తము చేసెను.

నైన్యవిభాగములు

ఆస్క్విత్ కోరు:— బ్రిటిషు సేనలో ఒక్కోరు అనగా 38,000 మంది నైనికులు, 152 ఫిరంగులు. కోరు రెండు డివిజనులుగా విభజింపబడియుండును. అందశ్వ సేనయు నుండును. ఫ్రెంచి ఆస్క్విత్ కోరులో 34 వేలు మొదలు 48 వేల వరకు పదాతులు, 1200 మొదలు 1800 వరకు గుట్టపుదళము, 5000 మొదలు 6000 వరకు ఫిరంగులను మాత్రమే ప్రయోగించునైన్యము ఉండును. ఫిరంగులు 148 మొదలు 160 వరకుండును. రష్యాకోరులో 600 మంది అశ్వనైనికులు, 32,000 కాల్బలము, 4500 శత్రుస్థు సేన, 152 ఫిరంగులు, ఉండును. జర్మను కోరుతో 1200 గుర్రపుదళము, 30,000 పదాతులు, 6000 ఫిరంగిసేన, 160 ఫిరంగులుండును. ఆస్త్రియను కోరులో:— 1600 గుట్టపురాతులు 42,000 కాల్బలము, 5000 శత్రుస్థు సేన, 120 ఫిరంగులు ఉండును. ఈ సేనలగాక మోటారు సైనికులు లెక్కింపబడునైనికులు, మోటారుబండ్లమీద నుండి గోరువారు వేరుగా గలరు. బెల్గియన్:— ఇందు పదాతులు, అశ్వ సేనలు ఉండును. పదాతులు 4000 మొదలు 7000 వరకును, అశ్వసేన 1000 మొదలు 2000 వరకును ఉండును.

రెజిమెంటులో 2000 మొదలు 4000 వరకు పదాతులు. 500 మొదలు 1000 వరకు అశ్వసేనయు నుండును.

కంపెనీ యనగా 120 మంది నైనికులుండు పటాలము.

ఆస్క్విత్ మెడికలు కోరు:— యుద్ధములో దెబ్బలు తినినవానికి శస్త్రములు చేయుట, ఔషధమిచ్చుటయు ఈ యుద్ధోగీయులపని. ఇంగ్లీషు నైన్యములో 5000 మంది యుద్ధోగీయులు, పరిచారకులునుగలరు. కానియూమెడికలు ఆఫీసరుల సంఖ్య మహాసంగ్రామముచే అనేకరెట్టి ప్పగు పెంచబడినది.

ఆస్క్విత్ వైద్యకోరు:— ఇందు పదాతులు కమ్మర పనివాండ్లు, కంచరపనివాండ్లు, ఫిట్టరులు, వీలరులు, కాలరుమేకరులు, గుమాస్తాలు మొదలగునవారును వారిపై యుద్ధోగీయులును. వీరిపని యుద్ధభూమినుండి తిరిగివచ్చిన తుపాకులు, ఫిరంగులు వగలురాలను మరమ్మత్తుచేయుట, క్రొత్తతుపాకులను, ఫిరంగులను, మందు గుండు సామానులను, ఇతరయుద్ధ సరికరములను క్రమముగా మూటలుకట్టి యుద్ధభూమికి బంపుట.

ఆస్క్విత్ సర్వైస్ కోరు:— భోజన పదార్థములను నైనికులకు బంపుట ఈ కోరుయొక్కవిధి. పలుగా గుడ్డలు కట్టుట, గుర్రములకు నాడాలుకొట్టుట, జీనుల నుకుట్టి సిద్ధముచేయుట వడ్రంగిపని వీరిది.

ఇటలీరాజు:— 1869లో జన్మించెను. 1900లో జంపబడిన తనతండ్రికి ననంతరము రాజ్యాధిస్థాతయై యె్యెను. 1896లో మాంటెనెగ్రో రాకుమారి ప్రిసిసెన్ హెలీనును పెండ్లియాడెను. ఈయుద్ధమునకు జనులను పురికొల్పుచు జేసిన ప్రసంగములు వారిహృదయముల నమితముగా రమింపజేసినవి.

ఇవన్నో జనరలు.— జర్మోస్లావును పట్టుకొనిన జర్మను సేనానాయకుడు.

ఇంగ్లెండ్ లో అడ్మిరలు వాన్:— జర్మను నౌకా సేనాధిపతి. 40 సంవత్సరములు కొలువుజేసెను. కెయి జరుగారికి ప్రియతముడు. జర్మను యుద్ధనౌకాబలమును వృద్ధిచేసి గ్రేట్ బ్రిటను బలమున తరువాత లోక్లములో రెండవదిగా జేసినవాడు.

ఎమ్మెను యుద్ధనావ

కోకోస్ కీలింగు దీవులు:--ఎమ్మెను యుద్ధనావ యిచ్చట సిడ్నీ క్రూయిజరుచే ముంపబడెను. 1609లో కెప్టెన్ కీలింగువలన కనుగొనబడెను. ఈ దీవులు సింహ శమునుండి ఆస్ట్రేలియాకు వెళ్లు సముద్రమార్గమునందున్నవి. ఈ లంకలు రాస్ అను స్కాచి కుటుంబము వారి హక్కు. సిడ్నీ రాస్ అనునతడు గవర్నరు. శీతోష్ణస్థితి రమణీయము. కాని తుపానులు ఘోరసప్తమును కలుగ జేయుచుండును.

ఎమ్మెనుయుద్ధనావ చైనాలో జర్మనీవారిదేశముకు కైయోహాహార్బరునుండి ఆగస్టునెలలో తప్పించుకొని బంగాళాఖాతములోజేరెను. దీనిబరువు 3600 టన్నులు. ఇది గంటకు 24 మైళ్లు పరుగెత్తును. నాలుగు ఇంచ ఫిరంగులు12డుండెను. చెన్నపట్టణముమీద 15 నిమిషములు గతించిన సెప్టెంబరునెల 22-వ తేది రాత్రి 9 గంటలకు సుమారు 25 ఫిరంగులను గాలెచ్చెను. బర్మా ఆయిల్ కంపెనీ వాడివి రెండు కెరోసినియలు తటాకములకు నిప్పుంటింది నాశముచేసెను. హైకోర్టు ప్రాంత్యమునను, చూళలోను, హార్బరులోని స్టీమరులమీదను గుండ్లు పడెను. 8 మంది జనులు మృతులయిరి. 30 మందికి గాయములు తగిలినవి. జనులు చెన్నపట్నమును భయముచేత విడువ మొదలడిరి. ఎమ్మెనునుగురించి లెక్కలేనన్ని పుక్కిటిపురాణములు బయలుదేరెను. ఎమ్మెను ముచ్చటలలో దేశమంతయు మునిగిపోయెను. నవంబరు మాసములో కోకోస్ ద్వీపమునందలి(సెర్లెస్)తీగలేని తాత్తీ సమాచారపు కార్యాలయమును పాడుచేయుటకయి ఎమ్మెనువెళ్లగా, ఆస్ట్రేలియావారి సిడ్నీయను క్రూయిజరుచే 10నిమిషములలో నోడింపబడి,బడ్డెనకు తరిమివేయబడి, కాల్చివేయబడెను.చాలమంది సైనికులందు చనిపోయిరి. ఎమ్మెను కెప్టెన్ గు ముల్లరుకు, ఆయన్ను జర్మను రాకొమారుడు ప్రిన్సు ఫ్రాంసిస్ జోసెఫును గాయములు తగులలేదు. ఖయదీలుగా బట్టుకొనబడిరి, సిడ్నీ నావలో పుగ్గురు మృతినొందిరి. 15 మందికి గాయములు తగిలినవి.

ఎమ్మెను 23 నావలను ముంచెను. అది కలిగించిన

నష్టము 1 కోటి 50 లక్షలక్షిరూపాయలకు తక్కువ యుండదు. మారువేషము వేసికొని, సింగపూరువద్ద జెంఛెగ్ అను రష్యనుక్రూయిజరును, హాసు కెట్ అను ఫ్రెంచిటార్పెడో బోటును ముంచివేసెను. దీనిని పట్టుటకయి సముద్రముల నన్నింటిని ఫ్రెంచి, రష్యా, జపాను, ఇంగ్లీషు క్రూయిజరులు అనేకదినములు శోధించెను. బెస్మోరు, ఫిల్కాన, క్లాన్ గ్రాంటు, క్లాన్ మథేసన్, డిస్టామాట్, ఇండస్, కామాగటమారు (జపాను) కిల్లిన్, కిగు లడ్, లోనట్, రిబేరియ, ట్రాబోకో, ట్రోయిలస్, టైమెరిక్ అనునావలు ముంచబడిన వానిలో ముఖ్యమయినవి. బుర్రెక్, ఎక్కుఫ్, అనురెండు బొగ్గు స్టీమరులలోనిబొగ్గు సంగ్రహింపబడి అవి ముంపబడెను. కాబింగా యను స్టీమరును సెయింటు ఎగ్జెర్టు అనుస్టీమరును పట్టుకొని, వానిని ముంచక, ఇదివరకు ముంచిన స్టీమరులలోని నావికులను, ప్రయాణికులను సంపూర్ణుండబెట్టి దగ్గరిచేవులకు బంపివేసెను.

ఎన్నరు పాపా:--తుర్కీదేశమునకు యుద్ధాంగమంత్రి. జర్మనీకి ముఖ్యమిత్రుడు. ఈ యుద్ధములోని కితడేతుక్కి సిగించెను. అశ్వసైన్యమును సడపుటయందు మంచిప్రవీణుడు. రెండవబాల్కను యుద్ధములో ఏడ్రీ నోవీలును బల్గేరియనులనుండి లాగికొని తిరిగి దానిని తురుష్కుల వశము జేసెను. ఇందుకయి తురుష్కు సామ్రాజ్యమునం దంతటను అభిసంధనములకు బాత్రుయెను.

ఎం. గయోల్ట్:--ఇటలీకి విదేశాంగమంత్రి. ఈ ఇటలీ నీ యుద్ధములోనికి దిండుటకు గారకు లయిన వారిలో నొక్కడు.

ఐరన్ క్రాఫ్:--బ్రిటిషు సైనికులకు విక్టోరియా క్రాసు ఎంత యమూల్యమయినదో జర్మనుసైనికులకు ఐరన్ క్రాసుంత శ్రేష్ఠతమ మయినది. ఇది గొప్పయుద్ధములో జయించినప్పుడు, గొప్పశత్రువును పట్టినప్పుడు,కోటలను ధైర్యముతో గాఢాడినందుకు నొసంగబడు చుండు.

జేసిది యట. ఈ యుద్ధములో 38,000 ఐరన్ క్రాసులను కెలుజగుగాను పైనికులకు పంచిపెట్టెదట. ఈ క్రాసు ధనుముతోఁ జేయబడి కొని వెండితో పూయబడి యుండును.

ఒకమా ప్రభువు:— జపాను ముఖ్యమంత్రి. 1888 లో జన్మించెను. జపాను నింత గొప్ప సామ్రాజ్యముగా జేసిన వారిలో నొక్కఁడు. కోశాధ్యక్షుడు, విదేశాంగ మంత్రి, వ్యవసాయ మంత్రి, వర్తక వ్యాపార మంత్రి మొదలగు పనులను జేసెను. జపానీతో యుద్ధమునకు దిగి, కైయోఛా రాష్ట్రమును వశము జేసికొని, జర్మనీవారిని పసిఫిక్ సముద్రమునుండి తరిమివేసెను. కై నాను బలవంతపెట్టి తన కిష్టమయిన సంధిని జేసికొనెను.

ఓష్టాప్రభువు:— ఇటలీ రాజుగారి పినతండ్రాకొ మారుడు. ఇటలీవారి యయిదుసేనల కీయద్ధమందు నాయకుడు.

కప్పములు:— జర్మనులు పట్టుకొనిన పట్టణములలో నీక్రిందివిధముగా కప్పములనుగొనిరి. ఇది ప్రాచీనాచారముగాని ఆధునికాచారము కాదు. డబ్బులేక పోవుటచే బెజ్జియనులసీవిధముగా దోచిరని అద ఆనుచున్నారు. సామ్యు నియ్యనియెడల పట్టణములను కాల్చి భస్మము చేసెదమనిరి.

	రూపాయలు
బ్రుసెల్సు	12,00,00,000
లీజ్ రాష్ట్రము	3,00,00,000
లీజ్ నగరము	60,00,000
లావేన్	60,000
బ్రాబంటు రాష్ట్రము	27,00,00,000
లిజ్	42,00,000
ఆర్డెంటు యర్పు	3,00,000
ఏమియన్సు	6,00,000
(1 లక్ష సిగరెట్ల సహా)	
అను	4,20,000

రాజే, బాల్కన్ నగరములు 6,00,000
టర్మాండి 6,00,000
మొత్తము. 43,27,80,000

ఘెంటు 1 లక్ష సిగరెట్లు, 2200 గాలనుల కెరోసిన్ నాయలు, 220 టన్నుల పాసియపుదార్థములు, 150 టన్నుల ట్లు, 100 బైసికిలులు, 10 మోటారు సైకిలులు.

కందకములు:— మొట్టమొదట నివి కొలచిపాటి గుంటలుగా నుండెను. ఈ యుద్ధములో ననేక మైళ్లవఱకును భూమిలో త్రవ్వబడి ఒక కందకమునుండి యింకొక కందకమునకు మార్గమేర్పడుపబడి యుండుటయేగాక తెలిఫోనులతోను, విద్యుద్దీపములతోను, వంటకు సనుపాయములతోను, పడుకకుతగిన పీల్చి తోను అమర్చబడి యున్నవి. చాలకందకములు నీమోటుతో కట్టబడి సిద్ధము చేయబడినట్టివి. ఈ కందకముల యుద్ధము దీర్ఘకాలము పట్టును. కందకములలోని శత్రువుల నోడించిగాని వారినిదాటి పోవుటకు ఎరుపివాకిటిమీలులేదు.

క్రప్ నిర్మాణము:— యుద్ధపరికరములను నిర్మించుటయం దింతకంటె పెద్దకర్మాగారము భూలోకములో మరెచ్చటనులేదు. జర్మనీదేశములో నెన్స్ ఫీలియా రాష్ట్రములోని ఎస్సెన్ అనుపట్టణమున దిది గలదు. మొట్టమొదట నొక పయిసయినను లేని పీటర్ ఫ్రెడరిక్ క్రప్ అనువానివలన స్థాపింపబడెను. ఈతనికుమారుడు అతుకులులేనిరాయిలు చక్రములను జేయుపద్ధతిని కనుగొని దానివలన ననేకలక్ష లాభించెను. ఆసామ్యంతయు నీకర్మాగారములో ఫిరంగులు చేయుపనికయి వినియోగింపబడెను. మూడుతరములవారిబుద్ధిబలమును, పరిశ్రమయు నీకర్మాగారము నింతమహోన్నతస్థితికి దీసికొని వచ్చినవి. 1870లో ఫ్రెంచివారిపై పూర్ణజయమునుగొనినవి వీరిఫిరంగులే!! ఈ కర్మాగారము ప్రజలపైనికనావిక భాండార మని పిలువబడుచున్నది. ఈక్రిష్ణ నిర్మాణములో ననునది కర్మాగారములు మొత్తముమూడు గలవు. ఒకకర్మాగారమునుండి యింకొకకర్మాగారము

నకు సామానును తీసికొని వెళ్లుటకు 30 మైళ్లపొడుగున రయిలు ఆవరణములోపల కలదు. ఇందు సిద్ధముచేయబడిన సామానును శాహ్యప్రపంచమునకు తీసికొని వెళ్లుటకు ప్రత్యేకముగా స్వీకృతమునగు 40 మైళ్ల పొడవున కర్మాగారములచుట్టును గలదు. యుద్ధమునకుపూర్వము 40,000 పనివాండ్లను, 4000మంది యుద్ధోగులును నిచ్చట పని జేయుచుండిరి. ఇప్పుడు 1,50,000 మంది పనివాండ్లు దూరము పారు ఫిరంగులనుమాత్రమే (అన్ని పనులనుచదలి) చేయుచున్నారు. ఇవిగాక జర్మనీలోని విరిసాంతభాగములను త్రవ్వకర్మాగారములకు పంపుటకు 10,000 మంది క్రష్టువారి కూలివాండ్లుగలరు. ఆనెన్, గులసనులలో వీరికి గల రోలింగుమిల్లులలోను, రైస్ హౌసెన్, డూన్ బర్గు, న్యూ విడ్, ఎంగరు గ్రామములలో వీరికున్న బ్లాస్టుఫర్నేసులలోను 15,000 మంది కూలివాండ్లు పనిచేయుచుందురు. కీలునగరములో వీరికున్న నౌకానిర్మాణ కర్మాగారమునందు 7000 మంది పనిచేయుచున్నారు. స్వైయనులో వీరు కొనిన యినుపగనులలో 5000 మంది త్రవ్వచున్నారు. ఈవంశములో నాలుగవవాడగు ఫ్రా క్రిప్ గారే వీరికన్నింటికిని ప్రాప్తముటరు.

క్లిక్, జనరలువాన్:— 68 సంవత్సరముల వయస్సు. ప్యారిసును పట్టుకొనుటకు ఈయుద్ధములో కెయిజరుగారివలన ఉత్తరప్రాంసునుండి 2 లక్షల సైన్యముతో బంపబడెను. ప్యారిసునకు పోగలిగినను మార్చే వద్ద మిత్రమండలివారిచే నోడింపబడి తఱిమి వేయబడెను. అందుచే కెయిజరుగారియనుగ్రహమును గోలుపోయెనట.

కానేవ జనరలు:— ఇటలీకి సర్వసేనాధిపతి 'ఇటలీ కిచన' రని పిలువబడుచున్నాడు. బుద్ధిశాలి, కీర్తి నొందిన సేనాని.

కీచెనరు ప్రభువు:— ఇప్పటి యుద్ధాంగమంత్రి. ఇండియా కేడుసంవత్సరములు సర్వసేనాధిపతిగా నుండెను. యుద్ధమునకు పూర్వము ఈజిప్టులో కాస్సల్

జనరలుగా నుండెను. ఈయన గలిగిన 40 సంవత్సరములనుండియు పోరాడని బ్రిటిషువాయిద్ధము లేదు. లెఫ్టినెంటు పదవినుండి స్వశక్తివలన నిష్పదముభవించుచున్న మహాన్నతపదవిని బడసెను. బోయరుయుద్ధమును సాంతముగాజూచి సుధజేసినిచ్చెను. అప్పుడు పార్లమెంటువారు 7 లక్షల 50 రూపాయలు బహుమతిగానిచ్చిరి. మొట్టమొదటనుండియు జర్మనీతో బోరుటకు అనేకలక్షలసైన్యము గావలయునని గుర్రెజీగి 11 మాసములలో 20 లక్షల సైన్యమును సిద్ధముచేసి రణభూమి కంపెను. ఈయన కార్యనిర్వాహణశక్తి అపారము. ఈయుద్ధములో బ్రిటిషువిజయభారము కిచనరు గారి భుజములపై గలదు. ఈయన కున్న దేశీయ, విదేశీయ బిరుదములకు లెక్క లేకుండు. నయస్సు 65 సంవత్సరములు.

క్విక్ ఫైరింగ్ ఏర్ గన్:— ఫ్రెంచి సకపక్ష ద్విపక్ష, విమానములలో సీఫీరంగులు తీసికొనిపోబడుచున్నవి. నేలమీదనుండు శత్రుసేనలను, ఆకాశమున నెగురు శత్రువిమానములను వీనితో గాల్చెదరు.

కీలుకాలువ:— బాల్టికు సముద్రతీరముననున్న కీలునార్బరు మొదలుకొని హంగర్ల నగరము వరకును త్రవ్వబడినది. ఇటీవల డ్రైడ్ యుద్ధనావలు సముద్రము నడచుటకును, లంగరువేసికొనుటకును, రెండింటిని విశాలము చేయబడి కెయిజరుగారి వలన 14-వ జూన్ 1914న తెరువబడెను. పొడుగు 60 మైళ్లు, లోతు 360 అడుగులు, వెడల్పు ప్రభాగమున 334 అడుగులు. కాలువ లోపలి భాగమున వెడల్పు 147 అడుగులు. కాలువకు మొదటను కడపటనున్న లాకులపొడుగు 1082 అడుగులు, వెడల్పు 147 అడుగులు, లోతు 45 అడుగులు. 60 మైళ్ల పొడుగునను కాలువ విద్యుచ్ఛక్తితో రాత్రివేళ వెలిగింపబడుచున్నది. బాల్టికు సముద్రమునుండి యుద్ధ సముద్రమునకు జర్మనీ తనయుద్ధనావ లన్నింటిని నిప్పుడు పదునారు గంటలలో బంపగలను. విశాలమున నేయచాయము లేకుండ యుద్ధనావ లన్నింటిని ఈ కాలువలో పెట్టుకొని కాపాడుకొన వచ్చును.

కీస్, కమిషోన్:—ఇప్పుడు సబ్జెన్యను నావల కథపతిగా నున్నాడు. నైనా, దక్షిణాఫ్రిక, తూర్పు ఆఫ్రికాలలో యుద్ధమును చేసెను. షేకి వచ్చుచున్న సౌకాసేనాధిపతులలో నొక్కఁడు. హెలీగోలాండు బైటు యుద్ధములో మొదటివాడు.

కెయిజరుగారి పుత్రులు:—ఆరుగురున్నారు. యుద్ధభూమియందున్నవారు (1) యువరాజు (2) ప్రిన్సు ఈటల్ ఫ్రెడరిక్ (కర్నలు) (3) ప్రిన్సు ఆస్కార్ (5-వ లైపుగాన్స్టాఫలము) (4) ప్రిన్సు అడల్ బర్ట్ అనునాలుగు వాడొక యుద్ధనావలో చెబ్బతిని మృతినొందెనని వదలిగలడు. ప్రిన్సుగోలి అను కడపటివాడు ఒక పర్యాయము ఫ్రెంచివారిచేతిలో పడకుండు ఆకాశవిమాన మెక్కి పారిపోయెను. అందువనా డెచ్చట నున్నాడో తెలియదు.

కోసక్కులు:—రష్యాసామ్రాజ్యమునందు దక్షిణ రాష్ట్రముల సరిహద్దులలో నుండువారు. వారు లోకము లోని అశ్వసైనికులలో స్థుప్తసిద్ధులు. ఈ సేన మొత్తము 1,80,000. వారికున్న అశ్వములు 1,70,000. ఫిరంగులు 240. ప్రభుత్వము వారిచ్చిన జమీనుల ననుభవించుచు వీరు సైనికసేవ చేయుచుండురు.

గంగాసింగునేగి:—గార్వాలు పటాలములలో సైనికుడు. జర్మను కందకములలో జొరబడి అనేకమందిని తా ననేకగాయములు తినినను జంపెను. అందు కయి శ్రీరాజచక్రవర్తిగారు విక్టోరియా క్రాసును స్వహస్తములతో సీతని వక్షస్థలమునకు రణరంగమున గ్రుచ్చిరి.

గ్లాడ్ స్టన్ ప్రభువు:—మహా మంత్రి గ్లాడ్ స్టన్ గారి పుత్రుడు. ఇంగ్లండుకు స్వదేశాంగ మంత్రిగానుండి దక్షిణాఫ్రికాకు గవర్నరు జనరలుగా వెళ్లెను. వీరి యుద్యోగ కాలమప్పుడే నిరపరాధనిరోధకమును గాంధీ గారు ప్రారంభించుటయు, తరువాత వ్యవహారము పరిష్కారమగుటయు దట్టింపెను. వీరి యుద్యోగ కాల మయినందున నిప్పు డింగ్లండుకు తిరిగి వచ్చినారు.

గూర్ఖాలు:—నేపాలుదేశమునుండినచుప్ప పర్వత సైనికులు. వారి సాహసము స్థుప్తసిద్ధము. వారి ఖర్చుములగు క్లీలతో నొకమరుజుని రెండుగా శీఘ్రకాలములో నరకగలరు. వారి తుపాకిగురి అమోఘము. వీరి డటాలములు 10 గలవు. ఈపటాలములో వీరి మొత్తిపుసంఖ్య 20,000. వీరందరు యుద్ధమునకు వెళ్లిరి. హిందూ దేశమును ఇంగ్లీషువారికి 1814 మొదలు జులై 1857 వేట్టుటలో వీరు చేసిన యువకారము మెండు.

గ్రే, సర్ ఎడ్వర్డు:—పది సంవత్సరములనుండి బ్రిటిషు విదేశాంగమంత్రి. ఈయుద్ధము జటుగకుండ నెన్నో ప్రయత్నములను త్రికరణస్థిత్యో చేసెను. కాని ఫలము లేకపోయెను. నైట్ ఆఫ్ ది గార్టర్ అను సాధారణముగా నెంతగొప్పవారికయిన నొసంగబడని బిరుదు యన కీయబడెను. జర్మనులు యుద్ధమునకు పూర్వమును, తరువాతను జేయుచున్న దురాగతముల విషయములు కొన్ని పుస్తకములను వ్రాసి పార్లమెంటువారి యెదుటను, నాగరికలోకము యెదుటను బెట్టి వారిని పరిహాస పాత్రులగుగా జేసెను.

చర్చిలు విప్లవ:—యుద్ధనావాంగ మంత్రిగా నుండెను. సైన్యములో గొన్ని సంవత్సరములు కొలువు చేసి, సాహసవంతుడను కీర్తి నార్జించి, పార్లమెంటు మెంబరుయి, సహాయకార్యదర్శిగా నుద్యోగములను జేసి చివరకు గొప్పమంత్రి యయ్యెను. ఈయన మేధావీకి నిరుపమానమైనది. లోకసంచారి యగుటచే నిసంబంధమున గొన్ని గ్రంథములను వ్రాసెను. తన తండ్రిలాగు రాండోల్ఫు చర్చిలుగారి చారిత్రమును మూడు గ్రంథములుగా రచించెను. ఇంతకును నలుబది సంవత్సరములు 1914 నవంబరు 30-వ తేదిన నిండినవి. ముఖ్యమంత్రి కాగల సూచనలన్నియు గలవు.

జగో, హర్ వాన్:—50 సంవత్సరములవయస్సు. జర్మను విదేశాంగమంత్రి. రాచకార్యములను నడపుట యందు ప్రవీణుడు. ఇంగ్లండునెడ యుద్ధారంభము వఱకును అనురాగమున్నట్లు నటించెను. రోములో జర్మను రాయబారిగా కూడ నుండెను.

బాక్సుల అడ్మినిస్ట్రేటర్లు:— మధ్యధరా సముద్రము లోనున్న బ్రిటిషు యుద్ధసౌకల కధిపతి. ఇప్పుడు సౌకా యుద్ధాంగ మంత్రికి సహాయముగా నున్నాడు.

జనోవా ప్రభువు:—ఇటాలియను యుద్ధనావలు కొన్నింటికి అడ్మినిస్ట్రేటర్లు. 1854-లో జన్మించెను. ప్రిన్సు ఫర్డినాండు మృతినొందిన పిమ్మట రెండవ జనోవా ప్రభువయ్యెను.

జెలికో అడ్మిరలు:—ఇప్పుడు సముద్రముమీద నున్న బ్రిటిషు యుద్ధనావల కన్మాంటికి అధిపతి. 1872 లో సౌకా సేనలో బ్రవేశించెను. ఈజిప్టును యుద్ధములోను, బాక్సురు యుద్ధములోను సముద్రముమీద ను నేలమీదను బోరెను. చైనా బాక్సురుల తుపాకి గుండుకాటి ఈయనయూపిరిత్తులలో బ్రవేశించినను బ్రతుకగలిగెను. కంట్రోల్ ఆఫ్ నేవి, డైరెక్టర్ ఆఫ్ నేవల్ ఆర్డీనెన్సు, మొదలగు నుద్యోగములను జేసెను. 1912 మొదలు రెండవ “సముద్రప్రభువు” గానున్నాడు. ఈయుద్ధము మొదలు కాగానే సర్వసేనాధిపత్య మొసంగబడెను. ఫిరంగులను సరిగా గురికి కొట్టుటలో స్వయముగా నతిప్రసిద్ధుడేగాక అందరు నావికపై నికులను ప్రవీణులనుగా జేయగలిగెను.

జోఫ్రే జనరలు:—ఫ్రెంచి సర్వసేనాధిపతి. రెండవ లెఫ్టినెంటుగా సేనలో బ్రవేశించి, ప్యారిసు ముట్టడిలో 1870 లో బోరాడెను. టింబక్టో పట్టణమును బట్టుకొనినవారిలోను, ఇండో చైనాలో బోరినవారిలోను నొక్కడు. మెడగాస్కరుకు మూడుసంవత్సరములు గవర్నరుగానుండి ఆద్యపపుసంరక్షణములను వృద్ధిచేసెను. క్రింది వారిని పనిని జేయించుటయందు కఠినుడే యని చెప్పవచ్చును. ఫ్రెంచివిద్యాసములలో నయిదుగురు జనరలులు క్రమముగా బనిచేయలేదని యుద్యోగమునుండి తొలగించెను. గణితశాస్త్రమునగుడు గొప్పప్రావీణ్యము గలడు. ఇతనిసంకల్పము లమోఘములు. మనోదాన్యము ఉక్కువంటిది. తొందరపడడు. నెమ్మదిగా తనసంకల్పముల నీడేర్చును. ఫ్రెంచిసేనకాతని

యందు పితృవాత్సల్యమున్నది. సముద్రములో దూకు మనినను దూకుదురు. జర్మనులను నెమ్మది నెమ్మదిగా ముట్టడించుచు, కాలము తనపక్షమున నుండుటచేత నోడింపగలనను ధైర్యమును గలిగియున్నాడు.

టార్పెడో:—ఉక్కుతో చేయబడిన ఆయుధము. 300 రెండుల తుపాకీప్రతిభాను, మరలుతరెల్లెలు పదార్థములతోను పొదుగబడును. ఈటార్పెడో 28 హెక్టోగ్రాము వెలుట్ల బరువును 24 అడుగుల పొడవును గలిగియుండునుగాన నది యొక పెన్సి యింజననియే చేప్పవగును. ఇవి పెన్సిపెన్సి యుద్ధనావలందు, డిస్ట్రోయరులు, క్రూయిజరులు, టార్పెడోబోటులు, సబ్మెరినులయందును నుండు టార్పెడో గొట్టములనుండి ప్రయోగింపబడుచుండును. 800 గజములు మొదలు 7000 గజములవఱకు వివిధ పరిమాణముల వాగులవు. 7000 గజములు (సుమారు నాలుగు మైళ్ళు) పోవుటకు 4 నిమిషములు పట్టును. ప్రయోగింపబడిన నానకుతగులగానే టార్పెడోయొక్క ముక్కు చితికి లోపలనున్న ప్రతికి నిప్పుగిరించి పిడుగువలె ప్రేలునట్లు చేయును. ఆచెబ్బకు నానబ్రదికగలను.

టిర్ అడ్మిరల్ వాక్:— జర్మనుయుద్ధసౌకాంగ మంత్రి. గతించిన 25 సం. ల నుండియు పెక్కు-వందల కోట్ల రూపాయలను న్యయము జేయించి జర్మను నావికా దళమును ఇగ్లీ ఘోషాగారి దళము తప్ప లోకమునగ దద్దిలీయముగా జేసెను. సబ్మెరినులు చేయుచున్న నుష్కృత్యములను ప్రేరేపించుచున్న దీయనయె.

టిర్విట్ కెప్టెన్:—హెలిగో లాండు జైలు యుద్ధములో జర్మనునావలను ముచిన ఆంగ్ల సౌకాధిపతులలో నీయన యొక్కడు.

ట్రీప్స్:— 19 వ శతాబ్దములో జర్మనుదేశ చరిత్రము అనునొక సుప్రసిద్ధగ్రంథమును వ్రాసి వన్నె కెక్కెను. ఈయనవ్రాతలు జర్మనులలో దేశభక్తి నమితముగా బరికొల్పినవి. 1834-లో బుచ్చెను. ఇతఁడు 1896 లో మృతినొందెను.

జెల్మి.సి. ఎం.:- స్థానికులకు యుద్ధాగమంత్ర గిను, అధినివే మంత్రగిను చుడెను. 1905న రాజీనా మా నొసంగెను. యుద్ధారంభమున విచేతాగమంత్ర గా కెప్పుకొనబడియెను ఈతడైన జర్మన ప్రభుత్వము నానికి బహుకటకము. ఫారాజానంబంధమున ఇంగ్లీషు వారికిని ఫ్రెంచివారికిని గొప్పతగవులు వలెముంది అంగ్లో-ఫ్రెంచిమైత్రికి కారకుడయ్యెను.

జైనమైటు బాంబు:- ఒక్క-బాంబు 90 రతు లుండును. శత్రుసేనల బరిమార్చుటకు, కర్మాగారముల గూల్చుటకు, చుతెనల ధ్వంసము చేయుటకు, నగరము లను నాశము జేయుటకు నిది యుపయోగింప బడును. నైమానికులకు మూడుముప్పలు గలవు. (1) అకస్మాత్తుగా వారివిమానము నిర్మాణలోపమువలన గూలుట. (2) శత్రుఫిరంగులు తగిలి నాశనచుగట (3) విమాన ములోనున్న తుపాకిముందే ప్రేలి విమానము భస్మ మగుట. కాని యీ యుద్ధమందు నైమానికులు చేయు చున్న సాహసకార్యములు వర్ణనాతీతములు.

నికోలస్. గ్రాండ్ డ్యూక్:- రష్యా సర్వసేనాని రుష్యావక్రవర్తిగానికి జ్ఞాతి. అశ్వసైన్యాధిపతులలో గొప్పప్రఖ్యాతి గలను. వ్యూహములనుపర్చుటయంద ద్విత్తీయుడు. ఇదివఱకు పెక్కు గొప్పసైనికోద్యోగ ములను జేసెను. ఈయుద్ధములో మిత్రమండలివారి ఆశ లన్నియు ఈయనమీఁదఁ గలవు. వయస్సు 58 నత్ప రములు

సీమ్స్:- జర్మనీలో బుట్టినవారిలో నతిసాహసికుఁ డయిన వ్రాతగాఁడు. ఆధునిక జర్మను విజ్ఞానము లోక మంతటను ప్రసరింపవలయునను సిగ్గుమాలిన తలం పులకును, ప్రయత్నములకును ఈతని వ్రాతలేమూలా ధారములు. 1844 లో జన్మించెను. బాన్ విశ్వవిద్యాలయమునం దుపాధ్యాయుఁడుగా నుండెను. పుట్టినప్పటి నుండియు నేదో యొకశరీర బాధతో తీసికొనుచుండెడి వాఁడు. 1900 వ. సం.లో నొక ఉన్నతవైద్యాలయము నందు కీర్తిశేషుఁ డాయెను.

సోకాఫిరంగులు:- 16 ఇంచి ఫిరంగులు 22 మైళ్ళు, 15 ఇంచి ఫిరంగులు 15 మైదలు 21 మైళ్ళు, 13. 5 ఫిరంగులు 12 మైళ్ళు, 12 ఇంచివి 10 మైళ్ళు, 11 ఇంచివి 10 మైళ్ళు, 9.4 ఫిరంగులు 9 మైళ్ళు, 9.2 ఫిరంగులు 9 మైళ్ళు 8.2 ఇంచివి 8 మైళ్ళు, 7.5 ఇంచివి 7 మైళ్ళు 6 ఇంచివి 6 మైళ్ళు దూరమును సోపును.

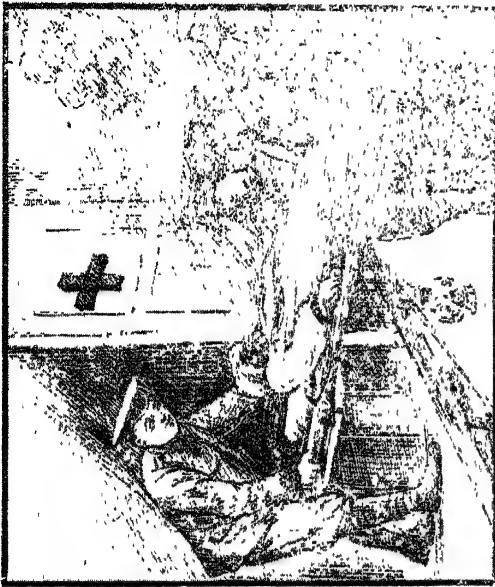
సోకాసేనాధికార పదవులు:- మొదటివానిని 'అడ్మిరల్' అపి డిప్లీట్' అని పిలిచెదగు. మొదటివానిని అడ్మిరల్ అతనికిందివాఁడు వైస్ అడ్మిరల్. ఇతఁకు తక్కువద్రాజాదే అడ్మిరల్, దీనితరువాతది కమ్మజోర్, ప్రింటు కెప్టెన్, కమాండర్, లెఫ్టినెంటు, సబ్ లెఫ్టెన్ నెంటు, అను సథికా. పు పదవులు గలవు.

పల్లవి జనరలు:- మార్చె యుద్ధమునకుముందు మూడవ ఆర్మీకోరుకు సైన్యాధిపతిగా నియమింపబడెను. ఇచ్చట తనసాహస కార్యములవలన సర్ జాక్ ఫ్రెంచి గారు వ్రాసినట్లు మంచి శక్తివంతుడని ప్రకటించ గలిగెను

ప్రతాపసింగు; మహారాజాసర్:- ఇదారుమహా రాజు. యోధపురమునకు రాజప్రతినిధిగా నుండెను. చైనా యుద్ధమునందును, టైరాండయాత్ర యందును మరి యితర యుద్ధములలోను జూరెన గాజపుత్ర సింహ ము. 70 ఏండ్లు నిండినచు జర్మనీమీద సోకుట తనవిధ యని, యనేక కష్టములను గుడుచుచు వచ్చిన రణ రంగము నగ దున్నారు.

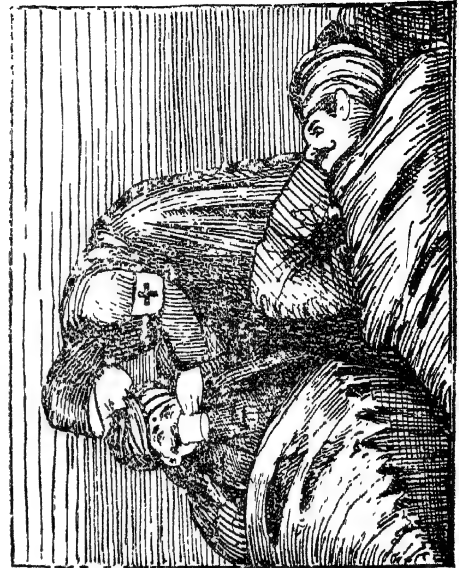
పింఛనులు:- చచ్చిపోయిన, లేక గోగమువలన గాని దెబ్బలవలనగాని మృతినొందిన నావికుల లేక సైని కుల భార్యలకు వారము 1-కి రూ 5-10-0 లు, వారి మొదటి బిడ్డకు వారము 1-కి రూ 3-12-0 తరువాత నున్న బిడ్డలకు తల 1-కి రూ 1-14-0.లు పింఛనుగా నొసంగబడును. మరీ దారిద్ర్యపు స్థితిలోనుండి వృద్ధా ప్యవేతన కమిటీవారు నిఫారను చేసినచో భార్యకు వారము 1-కి రూ 9-6-0 ల వరకు పింఛ నొసంగ వచ్చును. ఈపెత్తిరిగి వేతనానిని పెక్కి చేసికొనినచో

CARRIED INTO THE OPERATION ROOM

వైనికుడు శస్త్రాిల యుయిలోనికి కొంపోబడుట

GIVING HIM MEDECINE

శౌంధమొసంగబడుట

A WOUNDED SOLDIER CARRIED FROM THE FIELD

గాయపడిన వైనికుడు గణగలగమునుండి "రెడ్ క్రాస్" వారివలన
మంచుగుండ తీసికొనిపోబడుట

TAKING HIM TO HIS BED ROOM

పడకవద్ద రంగిథు తీసికొనిపోబడుట

NURSING THE INDIANS IN ENGLAND

సర్వత్రా వాఁడుచున్న భారతీయులకు పరిచర్యలు ఇంగ్లీషు వారులు

THE KING EXAMINING A WOUNDED INDIAN'S HAND

THE QUEEN CHATting WITH THE INDIANS

ఒక గాయపడిన సైనికుని రాజాగారు పరీక్షించుట

రాణిగారు సోదరులకు హౌస్‌లో ప్రసాదించుట

GERMAN PRISONERS PAYING RESPECTS
TO THEIR MAJESTIES

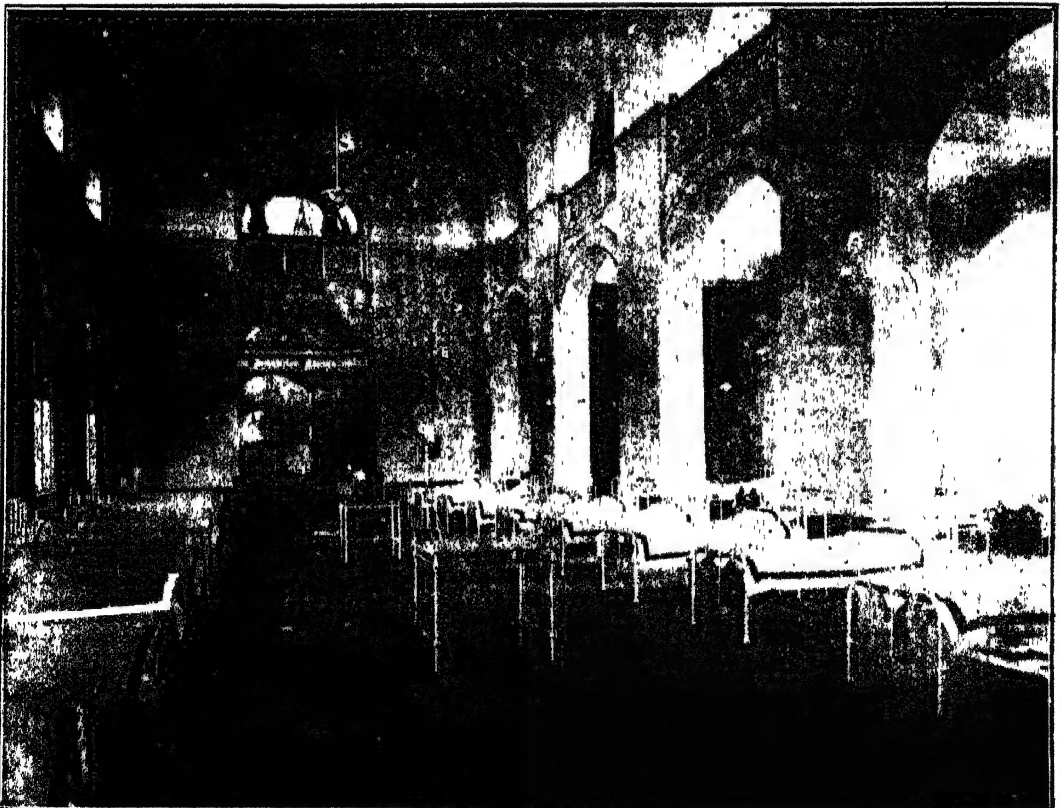
జర్మను ఖియదీలు వైద్యశాలలో జడంపతులను
దర్శించుటకయి వచ్చుట

THEIR MAJESTIES' DEPARTURE

ప్రభుత్వమునకు చెందిన వారిని
దర్శించుటకయి వచ్చుట

THE INTERIOR OF LADY HARDINGE HOSPITAL IN BOMBAY

బొంబాయిలోని హార్డింగ్ ఆసుపత్రిలో పడకలున్న భాగము. గణనంగమునుండి వచ్చిన రోగుల కిచట చికిత్స చేయబడుచున్నది

GERMAN SHELL ON A RED CROSS HOSPITAL

OPPORTUNE HELP

రెడ్ క్రాస్ హాస్పిటల్ పై జర్మన్ షెల్ పడినది. వైద్యులు మరియు పצועిన వారసులు పరిస్థితులను నిర్వహించుచున్నారు.

అదే సమయంలో, ఒక షెల్ రెడ్ క్రాస్ హాస్పిటల్ పై పడినది. వైద్యులు మరియు పצועిన వారసులు పరిస్థితులను నిర్వహించుచున్నారు.

జర్మన్ షెల్ రెడ్ క్రాస్ హాస్పిటల్ పై పడినది. వైద్యులు మరియు పצועిన వారసులు పరిస్థితులను నిర్వహించుచున్నారు. అదే సమయంలో, ఒక షెల్ రెడ్ క్రాస్ హాస్పిటల్ పై పడినది. వైద్యులు మరియు పצועిన వారసులు పరిస్థితులను నిర్వహించుచున్నారు.

THE "EMDEN" DRIVEN ASHORE AND BURN'T

ఇ.శ్రీ.కూయిజరు ఎస్టేటు ఒక్కటే తరిమి కట్టి ముంచుట

THE EXPLOITS OF THE "EMDEN"

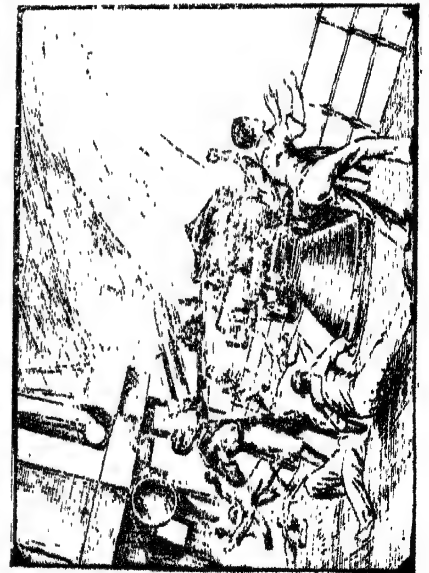
ఎమ్మెల్యే క్రూణుజరు తిరిగిరావులు, చేసిన పనులు

SURVIVORS OF THE "EMDEN"

ఎమ్డెన్ టి.ఎల్. డుచండ్ గా బోట్ లోకి నావికులు వెళ్తున్నారు

THE GUNS OF THE "SYDNEY" IN ACTION

సిడ్నీ యుద్ధనాశనుడి పట్టానుమీద కిరంకులు ప్రయోగింపబడటం

పింఛను ఆపబడునుగాని రెండు సంవత్సరముల పింఛను 585 రూ.లు పెండ్లి కాగానే కట్టుముగా గవర్నమెంటు వారివలన నొసంగబడును. ఆపెబిడ్డల కొసంగబడు పింఛను యివ్వబడుచునే యుండును. కుమార్తెల కీ పింఛను 16 సం.ల వయస్సువఱకు, బాలురకు 14 వఱకు మాత్రమే యివ్వబడును. బాలుడు 16-వ యేటవఱకు చదువుకొన దలచెనేని అంతవర కివ్వబడును.

యుద్ధమువలన పూర్తిగా నంగవిహీనులయిన పోల్లరులు, సెయిదులకు బ్రహ్మచారులుగా నుండిన వారము 1-కి రూ 16-8-0 లు ఉపకార వేతన మొసంగబడును. వీరిలోనే పెండ్లియయి బిడ్డలు లేనివారికి రూ 12-6 0 లు వారమున కీయబడును. బిడ్డలు సయితమున్న వానికి వారము 1-కి రూ 17-4-0 లు యివ్వబడును.

పోపు:—లోకములోనున్న రోమనుక్యాథలిక్కు మతస్థులందరకును నధ్యక్షుడు. పూర్వము యూరపు ఖండమునంతయు సీపోపులు బాటవవేలిమీద త్రిప్పిరి. ఇప్పుడదిపోయినను వారికి చాల ప్రాబల్యము ఈలోకములో కలదు. ఈ ప్రకృతపు పోపుగారి పేరు పయస్. ఈయుద్ధములో సాధి జేయు పవలయునని చాల ప్రయత్నములు చేసెనుగాని లాభము లేకపోయినది.

ఫిషన్. లాల్లు:—1854 లో అంగ్ల నౌకాసేనలో బ్రవేశించెను. క్రిమియనుయుద్ధము, చైనీసు యుద్ధము, అల్జీరియా ముట్టమలలో సముద్రనౌకాధికారిగా నుండెను. తరువాత ననేకోద్యోగములను జేసి 1904 మొదలు 10 వరకును నౌకాసేన కధ్యక్షు డాయెను. బ్రిటిషు యుద్ధనావల నభివృద్ధికి దెచ్చుటయం దీయన జేసిన కృషి లెస్స. సముద్రయుద్ధాను భవములో నీతనికి మించినవారులేరు. 74 సంవత్సరములు నిండినను ఈయుద్ధమారంభముకాగానే సముద్రయుద్ధాంగ మంత్రి తరువాత రెండవ యుద్ధోగ మొసంగబడెను. ఈయనకును, సముద్రయుద్ధాంగ మంత్రియగు చర్చిలుగానికిని డాక్టరెన్లు జలసాధిని బట్టకొను విషయమయి భేదాభిప్రాయము లంకురించి ఇద్దరును వారివారిపదవులకు రాజీనామానిచ్చిరి.

ఫిరంగులు.

ఫిల్లిగన్సు:—ఇవి గుఱ్ఱములవలన లాగబడును. 13¹/₂ రతుల బరువుగల ఫిరంగి గుండ్లు మొదలు 35 రతుల గుండ్లవఱకును 5500 మొదలు 9000 గజముల దూరము ప్రయోగింపబడగలవు. హవిజరులు:—వీటినుండి విషవబడుగుండ్లు ఆకాశము నైపునకు వెళ్ళి, పగిలి, శత్రుసేనలమీద గురియును. ఇందు 300 సీసపు చిన్నగుండ్లుండును. ఈగుండ్లు వైవానికంటె కొంచెము ఎక్కువగా బరువుండును. ఇంతకంటె పెద్దగుండ్లను ప్రయోగించు ఫిరంగులను సావి ఆర్టిల్లరీ అని పిలిచెదరు. గుండు బరువు 60 మొదలు 90 రతులు. పోపుదూరము 10,000 గజములు. స్టీజిఆర్టిల్లరీ:—ఈ ఫిరంగులు కోటలను ముట్టడించుటయం దుపయోగపడును. వీనినుండి 250 మొదలు 2000 రతులవఱకు బరువుగల గుండ్లు ప్రయోగింపబడుచున్నవి. జర్మనులు లీజి నామూరు ఆర్ట్వర్కు కోటలను పట్టకొనినప్పుడు 880 మొదలు 2000 రతులవఱకు బరువుగల యీ గుండ్ల నుపయోగించి వానిని పట్టకొనిరి. ఈమధ్య జర్మనులును, ఫ్రాంచివారును ఒక్కటన్ను బరువును 5 అడుగుల ఎత్తునుగలిగి, 8 మైళ్ల దూరము పోగల గుండ్లను గొప్ప ఫిరంగులనుండి ప్రయోగించిరి. ఈ విచిత్రము లోకము నాశ్చర్య మగ్నుమానసము జేసినది. ఇట్టి పెద్ద ఫిరంగులు మోటరు బండ్లమీద నుంచబడి కాల్పుబడుచున్నవి. వీటిని రయిలుమీద మోసికొని వచ్చెదరుగాని ఏగుఱ్ఱములును లాగలేవు. మెషీన్ గన్:—ఇది తుపాకులలో బెట్టుతోటాలనే నతిశీఘ్రముగా గాల్పును. ఒకసారి విషవబడిన తోటాల వలన గలుగు చలనము నలననే యితరతోటాలు యంత్రములోని కెక్కునుగాని చేతితో కూర్చనలసిన పనిలేదు. గురి బహుసరిగా నుండును. చేతితో మోసుకొని పోనచ్చును. బహుప్రాణోపద్రవ కరమయిన యంత్రము. నిమిషమునకు 228 తోటాలచు విడువగలదు. తుపాకీ:—దీనిని ఆధునిక గైఫిల్ అని పిలిచెదరు. ఇంగ్లీషు సైనికుల తుపాకీలోని గుండు 2500 గజములు లేక 1 మైలు, 3 ఫర్లాంగులు,

106 గజముల దూరము పోగలదు. దాని బరువు 8 రతుల 10 ఔన్సులు. పది తోటాల నొక్కపర్యాయ మందెక్కించి యుంచవచ్చును. ఇటువంటి రైఫిలులే యూరపు సేనల కన్నుంటికిని గలవు గాని ఒక్కపర్యాయము 5 కంటే తోటాలు ఎక్కించుటకు వీలు లేనట్లుగా వారు నిర్మించుకొనిరి. తుపాకి గుండు:—ఇది రాగి, తుత్తునాగముతో చేయబడును. ప్రేల్చబడునప్పుడు రాగి తుపాకి కంటుకొనకుండ పయిభాగము నికెలుతో (మన దేశములోని అణా నాణెము చేయబడు లోహము) గప్పబడును. బ్రిటిషు వా తుపాకిగుండు 1½ తులము బరువును.

ఫ్రెంచి. ఫ్లీమ్మార్షల్ సర్ జాన్:—వయస్సు యిప్పుడు 62 సంవత్సరములు. మొట్టమొదట నౌకాసేనలో ప్రవేశించి తరువాత అశ్వ సేనోద్యోగిగా జేరెను. బోయరుయుద్ధమునందు జనరలు బుల్లరు క్రిందను, లాడ్జరాబట్టు క్రిందను బాగుగా సేవజేసి వారి మన్ననలకు బాత్రుడాయెను. 1907-మొదలు 1911 వఱకు సైన్యములో ఇన్ స్పెక్టరు జనరలు పదవిని నిర్వహించెను. 1913లో ఫ్లీమ్మార్షల్ ను అత్యోన్నత సైనిక గౌరవ మొసంబడెను. ఆధునిక యుద్ధవిధానమును బాగుగా నడపుటయందీయనతోడివారు ఇంగ్లీషు సేనాధిపతులలో బహుకొద్దిగా గలరు. ఈ యుద్ధమును నతి జాగరూకతతోను, ధైర్యసాహసములతోను నడుపుచున్నాడు.

చికనీరు మహారాజు:—ఆంగ్ల సైన్యమునందు కర్నల్ ఇన్ ఛీఫు పదవియందున్న రాజపుత్ర యోధుడు. యుద్ధభూమిలో బోరి కొంతకాలము స్వదేశమునకు వచ్చి యున్నారు. రాజ్యకార్యవేత్త. దేశమును చక్కగా పరిపాలించుటయేగాక శాసనసభను గూడ ప్రజల కొసంగెను. చికనీరులో ఎడారు లుండుటవలన బంటెల సేనలు తయారు చేయబడును. వీరి బంటెల సేన లిప్పుడు ఈజిప్టు, అరేబియాలో బోరి వీరికి కీర్తి నార్జించు చున్నవి.

బియాటి. అడ్మిరల్:—1884లో బ్రిటిషు నౌకాసేనలో ప్రవేశించెను. నైలునదీ యుద్ధమందు, పీకి

గును పట్టుటయందును బోరెను. రెండు పర్యాయములు గాయముల దినెను. 38-వ సంవత్సరము నిండకమునుపే నైస్ అడ్మిరలు అను గొప్ప పదవిని పొందెను. ఇప్పుడు మొదటి బ్రిటిషు స్క్వాడ్రను కధిపతి. హెల్సింగ్ లాండు బైటులో అయిదు జర్మను డెప్ట్రీయరులను ముంచి ఘనత కెక్కినాడు. ఇంగ్లండులో తూర్పుతీరపు పట్టణములను కొన్ని నెలల క్రిందట గాల్చుటకయి వచ్చిన బుచ్చెరను జర్మను బాటిల్ క్రూయిజరును ముంచి, మరెముడింటికి గొప్పనష్టము కలుగజేసెను. ఈయన పతాకమెరుగులయన్ యుద్ధనావలోని బాయిలరు శత్రువుల గుండుచే బ్రద్దలగుటవలన మరమ్మత్తుకయి పంపబడెను. ఈ సముద్రయుద్ధములో జయించుటవలన నియాటిగాని కీర్తిమరిత వృద్ధియయినది.

బెల్మన్ హాల్వేగ్. హాల్ వాన్:—జర్మనీ ముఖ్యమంత్రి “సంఘలు పనికిమాలిన కాగితపుముక్కలు. మేమాగజాలము. పాఠిను పట్టుకొనవలయును. అందుచే లక్సెంబర్గు, బెర్లియముల గుండ. సమీపమార్గమున మేము వెళ్లక తీరదు” అని జర్మను పార్లమెంటులో నుడివి జర్మను మర్యాదయందు నమ్మక ముతనఱకును గల వారి భ్రాంతిని పాగదోలెను.

బోనర్ లా:—కన్నరు వేటివుల నాయకుడు. అన్ని కక్షలవారును మంత్రులుగా నియమింపబడిన తరువాత అధినివేశమంత్రిత్వ మొసంగబడెను. ముచివరక్త. ముఖ్యమంత్రి కావలసివట్టివాడు.

మందుగుండుసామాను:—ఒక్క సైనికునికి 120 తూటాలును అశ్వ సైనికునికి 100 ను ముందుగా ఇచ్చి యుద్ధములోని కంపురురు. ఒక యంత్ర ఫిరంగికి 21,000 మొదలు, 30,000 వఱకు సాధారణమయిన తూటాలుతీసి కొనిపోబడును. హవిజర్ పెన్సిలింగులకు 100 రతుల మెల్లులు 50 గొంపోబడుచుండును. యుద్ధభూమికి వెనుక స్వయంచేయుట కనేక డిపోలుండును. ఈ డిపోలనుండి మందుగుండ్లు, శక్తిరములో రక్తమెల్లు ప్రవహించుచుండునో ఆవిధముగా నిరంతరము బంపబడు చుండును. ఫిరంగులు:—అనేక రకములవి. అన్ని రకముల ఫిరంగులును

అప్పియాకు 2500, బెజ్జియమునకు 204, ఫ్రాన్సుకు 4200, గ్రేటుబ్రిటను ఇండియాకలిపి 1070, జర్మనీ 5500, ఇటలీ 2200, రష్యా 6000, సర్వీయ 500, టర్కీ 600, జపానుకు 2000 లును గలవు. యుద్ధారంభమునుండి ఈ సంఖ్య విశేషము పెరిగియున్నది.

మరై. జనరలు:—సర్ జాన్ ఫ్రెంచిగారి సహాయోద్యోగులలో నధ్యక్షుడు. జూలు యుద్ధమునందు బోరెను. దక్షిణాఫ్రికా యుద్ధములో అపాయకరమయిన గాయములను దినెను. ఎడతెగక యెల్లప్పుడు పరిశ్రమ జేయుచుండును.

మూడన్. అడ్మిరల్:—అడ్మిరల్ జెన్ కింగారి సహాయోద్యోగులలో ప్రథముడు. ఆయన బావమరిది. 1882 ఈ జిప్టయుద్ధమున దుండెను. 1905 లో నేవల్ అసిస్టెంటు కంట్రోలరుపనిని జేసెను. ఇంక చాలగొప్ప పనుల నిర్వహించెను.

మాంటిస్గ్రోరాజు:—74 సంవత్సరముల వయస్సుగల సుప్రసిద్ధరాజు. యూరపులోని రాజులకందరి కంటె తక్కువభూమికలదు కాని పరాక్రమవంతుడు. తుర్కీని బాల్కనుయుద్ధములో నోడించినవారిలో నొకడు. అప్పుడు రాజ్యమును వృద్ధి జేసికొనెను. ఇప్పుడు అప్పియామీద యుద్ధమునకు దిగెను. కవి. తనప్రజలకు కీర్తనలను పాడుటకయి వ్రాసిపెట్టుచుండును. సాధారణమయిన గుఱ్ఱము నెక్కి అనేక చోటుల సంచారము సామాన్యపౌరునివలె జేయుచుండును. ఈయన కుమార్తె ఎలేనా రాకొమారి ఇటలీరాజును పెండ్లాడినది.

మారిస్. ప్రిన్సు:—జార్జిచక్రవర్తిగారికి దాయాది. 23 సంవత్సరముల వయస్సు. కింగ్సురాయిల్ రైఫిల్సు కోర్సులో లెఫ్టినెంటుగానుండి గాయములుతిని మృతి నొందెను.

మూర్. రేర్ అడ్మిరల్:—ఇప్పుడు మూడవ సముద్రప్రభువు. ఈజిప్టు సముద్రయుద్ధమునందు కొలువు చేసెను. 1907లో నేను అసిస్టెంటు పదవిని, 1908లో ఛీఫ్ ఆఫ్ ది ఫ్లాగెపదవిని నిర్వహించెను. ఎయసు 63 సంవత్సరములు.

మూపూరపు. రాయ బహదూర్:—మదరాసు దక్షిణమహారాష్ట్ర ఇనుపదారి ఏజెంటుగారికి పర్సనల్ అసిస్టెంటు. ఈగొప్పపదవి లభించిన రెండవ హైందవుఁ డీయన.

మోనిటరులు:—లోతు లేని నీటిలో ఒడ్డుకు సామీప్యముగా ప్రయాణముజేయుచుండు ఒకతరగతి గన్ బోటుయుద్ధనావలు. వీటి బరువు స్వల్పముగా నుండును. వీనిలోని 6 ఇంచి ఫిరంగులనుండి 100 రతులగుండును 5 మైళ్లదూరమునకు వేయవచ్చును. ఇంగ్లీషువారి సెనరన్, మెర్సి, హంబరనుమోనిటరులు బెజ్జియము తీరము జేరకుండ జర్మనులమీద గాల్చి వారికి జాల నష్టమును గలిగించెను.

మోల్క్లి. జనరలు వాన్:—జర్మను జనరలు స్థానము ముఖ్యుడు. 1870 లో ఫ్రెంచివారి నోడించిన జనరలు మోల్క్లికి సాదర కుమారుడు.

యుద్ధనిధులు:—ఈయుద్ధమువలన నష్టమును బొందుచున్నవారి సహాయార్థము అనేకనిధులు స్థాపింపబడినవి. ఈనిధుల కన్నింటికిని ప్రజలే ధనసహాయమును చందాలమూలకముగా జేయుచున్నారు. అందులో నీ క్రిందివి కొన్ని. (1) యువరాజుగారి యుద్ధనిధి. నీనికంతనరకు వసూలునుసామ్మి 4½ కోట్ల రూపాయలు భర్తలుపోయిన భార్యలకు, అనాథలయిన బిడ్డలకు, కుమారులు పోయిన తల్లితండ్రులకు, సైనికులమీద నాధారపడియున్న సామీప్యబంధువులకు ఈసామ్మి వినియోగింపబడును. (2) మేరీరాణిగారి కుటుంబని సమ్మేళనము. ఇందలి స్త్రీలు సైనికులకు నావికులకు వారువదలివెల్లిన సంసారములకు గుడ్డలనుకుట్టి ఉచితముగా నొసంగుదురు. (3) బ్రిటిషు రెడ్ క్రాసు సొసైటీ. రణరంగమున దెబ్బలుతినినవారికి సమస్త యువచారములను చేయుదురు. వీరివలన ననేకవైద్యశాలలు స్థాపింపబడుచున్నవి. (4) బెజ్జియము సహాయనిధి. ఆ దేశపు దిక్కపాలిసీ ప్రజలకు సహాయముజేయునది. (5) సర్వీయను సహాయనిధియునిట్టిదియే (6) మేరీరాకొమారినిధి. ఇదిక్రిస్ మస్ బహుమానములను సైని

కులకును, నావికులకును గతశిసంబంధములలో పంపుటకై స్థాపించబడినది. ఈ రాకుమారి పీఠం దరికిని మిత్రము లను. పాలకబాబులను, పొగాకును, కొన్ని గుడ్డలను క్రిస్ మస్ పండుగకోసము పంపెను. (7) ఇండియన్ సోజు రుల ఫండు. ఇది భారత సైనికులకు ఆపరేషన్ మందు కావలసిన యుష్కపులను తీసుబంధారములను పంపుటకయి స్థాపించబడినది. (8) ఇంపీరియల్ రిలీఫ్ ఫండు. ఇది ఇండియానుండి వెళ్లిన సైనికుల సంసార పోషణమునకయి రాజప్రతినిధి హోమ్స్ జి. భువివలన స్థాపించబడినది. దీనికి మహారాజులు మొదలు పేదకా పులవరకును చేతనయిన సహాయము జేసిరి. సుమారొక కోటి రూపాయలవరకును ఈనిధికి సొమ్ము పోగలనది.

యవరాజు. జర్మను:—1882 లో జన్మించెను. ఘట్ గార్డులో లెఫ్టినెంటుగా నుండెను. బాన్ విశ్వ విద్యాలయము నందభ్యసించెను. 1910 లో హిందూ దేశమును జూచివెళ్లెను. ఈ ప్రయాణములను గురించి యొక పుస్తకమును సలుతము వ్రాసెను. ప్యాసిఫిక్ కు కొనుటకయి ఈ యుద్ధములో బంపబడిన సేన కథ్యక్షుడు గానుండెనుగాని సంకల్పము ఈడేరలేదు. ఈ యుద్ధము లో నంత గొప్పగా బోరికీర్తి పొందినట్లు లేదు. ఇప్పుడు తూర్పురంగమున రష్యాపై బోరుచున్న సైన్యమున కధిపతిగా నున్నాడని వినికిడి కలదు.

రావిల్స్. జనరలు:—బర్మా, నూడకా, దక్షిణాఫ్రికాలలో గొలుపుచేసెను. ఇంగ్లండులో సేనానివాసములగు ఆల్బరుమాటు, సాలిస్ బీ మైదానములలో సైన్యాధికారిగానుండెను. 1887లో ఇండియా సర్వ సేనాధి పతియగు సర్ ఫ్రెడరిక్ రాబిన్సన్ గారికి సహాయోద్యోగి. ఈ యుద్ధములో 1915 మార్చి 9 వ తేదిన న్యూపాపె లులో జర్మనులను తన నాలుగవ సైన్యముతో తాకి వారి నా ప్రదేశమును విడిచి పోవునట్లు చేసెను.

రాయలు ఇంజనీయరు పోలములు:— ఇంబు 10,000 సైనికులు, (సాపర్సు, మైనర్సు) 1000 ఆఫీసరులు గ్రేటు బ్రిటనుకు గలరు. వీరు చేయవలసిన పని యుద్ధభూమిలో కందకములు వగయిరాలను త్రవ్వ

డానిని పోరు సలుపుటకయి సిద్ధముగా నుంచుట. నదులు వగయిరాలు దాటుటకయి వంతెనలు త్రవ్వకము కట్టుట, చెట్లను నరుకుట, తెల్లిగావుతీగెలను, తెల్లిపోనులను భూమిలో నెలకొలుపుట, లివిత్తర యింజనీయరింగు పనులను జేయుట. ముందుగా వీరు వెళ్ళి పనిజేయవలసిన వారగుటచే పీరిజీవిత్ మెల్లప్పుడు గొప్ప యుద్ధవములతో గూడుకొని యుండును.

రుష్యా చక్రవర్తి:—1868 మేరి వజేదిజన్మించెను. జార్జి చక్రవర్తి గారి తల్లి ఈయన తల్లి అక్క చెల్లెండ్రు. నిరంకుశాధికారియగునను ఈ యుద్ధముచే ప్రజలకభేద్యమును ప్రేమాబంధములచే బాధంపబడియున్నారు. వారికి రాజ్యపాలనమందు నూతనానుభాగముల గల్పించెను. రణరంగమునకు స్వంతగా వెళ్ళిచుండును. సారాయి అమృతమును దేశములో నాపి 100 కోట్ల రూపాయలకు పలుగా రాజాదాయమును పోగొట్టెను. ఈయొక్క సంస్కరణమాయనకీర్తి నల్లకాలములకును వ్యాపింపజేయగలదు. ఈయన భార్యయు, ప్రథమపుత్రి కయు, రుష్యాపటాలములలో గౌరవప్రద్యోగులగుటచే యోధవేషములను పటములలో ధరించియున్నారు.

రెన్నెన్ కాంఫ్. జనరలు:—జనరలు కురుపాక్షి నుక్రింద జపానువారిమీద రష్యాజపాను యుద్ధములో బోరెను. అశ్వసేనాధిపత్యమునందు గొప్పనిపుణుడని ప్రతీతికలదు. యుద్ధారంభమున తూర్పుప్రష్యాలో బ్రవేశించి జర్మనులను గూబెన్నెన్ వద్ద నోడించెను. కాని తరువాత జనరలు హిడ్లెనుబద్ధుచే పూర్తిగా నోడింపబడి తరిమివేయబడెను.

తెడ్డండు. జాన్:—ఐరిషు జాతీయ సాయకుడు. అత్యంత దేశభక్తుడు. ఇంగ్లండుకు స్వపరిపాలనము నొసంగు శాసనమును జేయించెను ఆ శాసనము యుద్ధానంతరమున నాచరణములోనికి దేబడును. యుద్ధ మారంభమయిన పిమ్మట ఇంగ్లండు దేశమంతటను దిరిగి ఉపన్యాసములిచ్చి, అనేకవేలమంది స్వదేశీయులను యుద్ధమునకు సిద్ధము జేయించి పంపెను. వారయి ఇంగ్లండుకు శాశ్వత కీర్తి నాన్వించుచున్నారు.

లక్ష్మెంబర్గు రాష్ట్రము:—ప్రాంసు జెర్మీయము, జర్మనీలకు మధ్యనున్న యొక చిన్న రాష్ట్రము. వైశాల్యము 1000 మైళ్లు. జనసంఖ్య 2½ లక్షలు. పార్లమెంటు కలదు. పాలకురాలు గ్రాండ్ డచ్చెస్ మేరీ అనునామె. జర్మనులు ప్రాంసుపయిన పడుటకయి సంఘటన నుల్లంఘించి ఈ రాష్ట్రమును ప్రవేశించిరి. ఆదివారము ఆగస్టు రెండవ తేదిన ఈ రాష్ట్రములో బ్రవేశించుచున్న జర్మను సైన్యము నెదుటతనమోటారుబండి నెక్కిరావలదని ఈమె అడ్డముగా నిలిచెను. పిస్తోలుతో జర్మనులీమెను చంపబోయిరి. ఇది అక్రమమని ఈమె కెయిజరుగారికి తెలియజేసెను. ఈమె మొరల నెవరును వినినది లేదు. జర్మనీకి ఖయిదీగా తీసికొని పోబడినదను వదంతి గలదు. ఈ రాష్ట్రమునంతయు జర్మనులు జెర్మీయమును వశము చేసికొనినట్లు వశముచేసికొని యేలుచున్నారు.

లాయడ్ జార్జిగారు—1890లో పార్లమెంటులో బ్రవేశించెను. సోలిసిటరుగా జీవిత మారంభించెను. సంగ్రామప్రసంగములయందు పెట్టినది పేరు. కోశాధ్యక్షుడుగా నుండి, ఇప్పుడు యుద్ధపరికరముల మంత్రిగా నియోజంపబడెను. మహావక్త. వృద్ధాప్యవేతనముల నింగ్లాండులోని బీదల కిప్పించెను. జబ్బుపడిన పనివాండ్రకును, అనయవములు కర్మాగారములలో పోయినవారికిని ఉపకారవేతనము లిచ్చుపద్ధతిని ఆచరణములోనికి దెచ్చెను. ఈయన కుమారు లిద్దరు యుద్ధభూమిలో నున్నారు.

లూసిటానియా:—32,500 టన్నుల బరువుగల వర్తక నావ. దీనివంటి నావలు లోకములోనయిదారు కంటె నెక్కువలేవు. నిర్మించుట కయినవ్రయము 1కోటి 85½ లక్షల రూపాయలు. మే 7 వ తేదీన ఇంగ్లాండు తీరమునకు 20 మైళ్ల దూరములో నుండగా జర్మను సబ్మెరైనును టార్పెడోవేసి ముంచెను. ఇందు 1959 మంది ప్రయాణికు లుండిరి. 900 మంది రక్షింపబడిరి. ఖిగిలినవారు మరణించిరి.

లేమన్. జనరలు:—లీజుకోటల ననేకదినములు జర్మనుల వశముకాకుండ జేసి లోకప్రసిద్ధినిొందిన సేనా

నాయకుడు. నగరము శత్రువుల వశమయినపిమ్మట లోసింస్ కోటలోనికి వెళ్లి ఫ్రెంచివారి సహాయము వచ్చునేమో యను ఆశతో చాలరోజులు పోరాడెను. జర్మను లొక్కొక్కకోటను పిడిపిడిజేసి ఈకోటను వశముచేసికొనినప్పుడు కోటకప్పు కూలుటవలనకాళ్లకు దెబ్బతగిలి స్ఫూరకముతప్పి పడియుండెను. తరువాత జర్మను జనరలువద్దకు తీసికొనిపోగా లొంగిపోతిగని సూచించుట కాతనికి తనఖడ్గము నందించెను. ఆయన విశాలహృదముతో “నీవే ఉంచుకొనుము. నీ ఖడ్గము సైనికమర్యాదల నుల్లంఘించియుండలేదు.” అని యనెనట. లేమన్ గారిప్పుడు జర్మనీలో ఖయిదీగా నున్నారు.

వాండరుగోల్లు. ఫీల్డుమార్షల్:—జర్మనుసేనలో గొప్ప నాయకుడు. జెర్మీయముకు గవర్నరు జనరలుగా నియోగింపబడెను. కాని యిప్పుడు కాన్ స్టాంటు నోపిలులో తురుష్క సైన్యముల కిధిపతిగానుండి యుద్ధమును నడపుచున్నాడు. డాక్టరెన్లు జలసంధి కిరుప్రక్కలనున్న కోటల నెంతో గట్టిపరచెను.

విక్టోరియా క్రాన్:—క్రీమియను యుద్ధమయిన తరువాత 1850 సం.లో నీచితక మేర్పటుపబడెను. అద్భుత ధైర్యకార్యములకు మాత్రమే సకృతుగా సైనికులకు నావికులకు ఒసంగబడుచుండును. బ్రాంజులోహముతో చేయబడును. విక్టోరియా క్రాసు సంపాదించిన వాడు బ్రిటిషు సామాజ్యమునందంతటను గౌరవింపబడుచుండును.

వియోగ వేతనము:—భర్తలు సేనలోగాని నావలలోగాని యుద్ధముజేయుచున్నంతకాలమును వారికొసంగబడు జీతములుకాక భార్యలకు వారము 1 కి బ్రిటనులో రు.9-6-0లు వేతన మొసంగబడును. ఇందులో రు. 2-10-0 లు మాత్రము సైనికుని జీతమునుండి తీసి యియ్యబడును. నలుగురుబిడ్డలవరకు బిడ్డ 1 కి రు. 1-14-0 లును, అటుపయిననున్న బిడ్డలకు రు 1-8-0 లును వారమున కొసంగబడును.

వియాలి, అడ్మిరలు:—ఇటలీవారి యుద్ధ నౌకాశాఖాధ్యక్షుడు. ఈయుద్ధములో ఆస్ట్రియావారి యుద్ధ

నౌకలు నిర్మించు ప్రదేశము నప్పుడే పట్టుకొని, 14 అన్ని రకముల యుద్ధనావలను ఇటలీకి దీసికొని, పోయెను.

విమానములందుండు ఆయుధములు:--ఉక్కుటమ్ములు:--ఒక్క అమ్ము 2½ తులముల బరు వుండును. 1000 అమ్ముల నొక్క పెట్టెలోపెట్టి శత్రు సైన్యముల మీఁద ప్రెంచి నైమానికులు చల్లుచుందురు. భూమి మీఁదికి వచ్చునప్పు డొక్కొక్క బాణము 100 రతుల బలముతో వచ్చి స్వారిని, గుఱ్ఱమునుగూడ చీల్చుకొని పోవును. ఇట్టి పెట్టె లనేకములు ప్రతివైమానికుడును గొంపోవుచుండును.

సబ్బెరయినలు:--మొట్టమొదటి సబ్బెరయిన ఇంగ్లీషు వారివలన 1901-వ సం. నవంబరు 2వ తేదీనిర్మింప బడెను. మొట్టమొదట వీని శక్తిని గురించి చాలమంది కనుమానములు కలిగినను ఈ యుద్ధములో సబ్బెరయినలు చేయుచున్న ఘోరకార్యములవలన అట్టి అనుమానము లన్నియు అంతరించినవి. ఇది ఉక్కుతో చేయబడి పొగచుట్ట ఆకారమును గలిగియుండును. నీటిలోనికి మునుగుటకయి బోటులోపల నున్న తలుపులను తెరచెదరు. అప్పుడు నీరు కొన్ని తీటాకములలో నిండును. అంతట పడవ మునుగును. నీటిని పదినిమిషములలో పారబోయగల సాధనమువలన తేలికగా కావలసివచ్చినప్పుడు బోటు సముద్రముపయికి వచ్చును. కెరోసి నాయలు మండుటవలన సబ్బెరయినలు నడుపబడుచున్నవి. కాని బాగ్గువలనగాదు. నీటిలో మునిగి యున్నప్పుడిందుండు విద్యుచ్ఛక్తి యింజను పనిచేయును. సబ్బెరయినలులోని కెరోసి నాయలు చెరువులు నిండి యుండెనేని మూడువేలమైళ్లు గంటకు 21 మైళ్ళ చొప్పున ప్రయాణముజేసి రాగలవు. వీనిలో నీటిబరువు 2000 టన్నులుండును. సుమాత్రు నలువదిమంది మనుష్యులకు పీల్చుటకయి కావలసిన గాలి కొన్నిగదులలో వత్తి యుంచబడును. క్షాస వారికి నిర్మలవాయువు లేదను భయములేదు. ఈజీటులకు కోనింగు టవరను శిఖర ముండును. అది యొక తెరచాప కొయ్యవలె నీటిపై

భాగమున నెల్లప్పుడును కనబడుచుండును. దీనిలోనే పెరిస్కోప్ అను ఒక యంత్రము కలదు. ఈ పెరిస్కోపు సులోచనములవంటిది. నీటిపై భాగమునం దేమి జరుగుచున్నదియు దీనివలన బోటులోనివారు తెల్లసికొనుచుందురు. ఒకవేళ పూర్తిగా శత్రువులకు కనపడగూడదనినచో శిఖరమునుగూడ నీళ్ళలో ముంచవలయును. అప్పుడు సబ్బెరయినలు కన్నులు మూసికొనిపోవు మనుజునివలెనే సముద్రములో పలనడవవలయును. వీనియందు 6 టార్పెడోగొట్టము లుండును. ఆగొట్టములనుండియే టార్పెడో శత్రునావపయని ప్రయోగింపబడును. ఒక్క టార్పెడోవిలున 1 లక్ష రూపాయలు మొదలు 1 లక్ష 50 వేల రూపాయలవర కుండునట. 12 రతుల గుండును ప్రయోగింపగల నాలుగు ఫిరంగులును వీనియందుండును.

సాంసనోఫ్. జనరలు:--ఆగస్టు 1914లో తూర్పు ప్రప్యావైన వెడలిన జనరలు రెన్నెన్ కాంపుగారికి చాల సాయముజేసెను. ఇంతకుముందు రప్యా జవాను యుద్ధములో కీర్తిగడించినవాడు. 1915లో బర్మన్లవద్ద జరిగిన ఘోరయుద్ధములో మృతిచెందిన రప్యా జనరలు ముగ్గురిలో నొక్కఁడు.

సాలాగ్రహ. సిన్:--ఇటలీకి ముఖ్య మగ్గిరి. పోపు మొదలగు మతాధిపతులును మరి యితర గొప్ప వారును యుద్ధము వల దని తమశక్తి కొలది నివారించినను, లెక్కనేయక ఇటలీనుండి యిదివఱకు ఆఫ్రికా యా యవహరించిన రాష్ట్రములను తిరిగి సంపాదించి ఇటలీకి శాశ్వతకీర్తి నాజ్ఞించుటకయి యుద్ధములోనికి దిగెను. ప్రజల కాలేనియందు గౌరవము మొదలు.

స్మిత్ డోరియన్. జనరలు:--వయస్సు 56 వత్సరములు. తన జీవితకాలములో నిప్పటికి పది యుద్ధములలోనయిన బోరిన రణవిరుడు. దక్షిణాఫ్రికా యుద్ధములో బ్రసిద్ధిపడసెను. మాన్సునగండి ఇంగ్లీషు సేనను నీ యుద్ధములో హతముగాఁగుడ బహు శత్రుని శత్రుని రక్షించి మా ర్చివరకును తీసికొనిపోయిన ధీరుడు. ఇంగ్లీషువారి రెండవసేన కధ్యక్షుడు.

సింట్వా:—1898లో ఇద్దరు జర్మనుమిషనరీలను వైనావారు చంపినారను మిషమీద వారితావునుండి జర్మనీవారు 117 చతురపుమైశ్శభూమి నపహరించిరి. అదిమే కెయోఛాజిల్లా. దానికి ముఖ్య రేవుపట్టణము సింట్వా. దీనిని జర్మనులు బహు దిట్టముగా బలపఱచి యుద్ధనావల కునికపట్టుగా పసిఫిక్ సముద్రములో జేసిరి. చేపలగ్రామమునుండి విశ్వర్యవంతమయిన రేవుపట్టణముగా మారెను. చక్కని భవనములును, బాటలును గలవు.

పైనికోద్యోగ చిహ్నములు:— ఈ చిహ్నములను కోటుకు చేతులవద్దగాని, భుజమువద్దగాని, వక్షస్థలమునగాని ధరించెదరు. సెకండు లెఫ్టినెంటుకు 1 నక్షత్రము, లెఫ్టినెంటుకు రెండు నక్షత్రములు, కెప్టనుకు మూడు, మేజరుకు కిరీటము, లెఫ్టినెంటు కర్నలుకు 1 కిరీటము 1 నక్షత్రము, కర్నలుకు 1 కిరీటము రెండు నక్షత్రములు, బ్రైగేడియరు జనరలుకు వక్షస్థలమున అడ్డముగా దాటునట్టి ఖడ్గములు, మేజరు జనరలుకు ఖడ్గములు, నక్షత్రము, శంగోలును, లెఫ్టినెంటు జనరలుకు వైపన్నియు పయిగా నొక కిరీటము, జనరలుకు లెఫ్టినెంటు జనరలుకున్నవి గాక పయిన నొక నక్షత్రము, ఫీల్డు మార్షలుకు అల్లు శంగోలులు, కిరీటము, పతకముల మాల యుండును.

ప్రాప్ నెల్:—ఇది షెల్లు మోస్తరుగానే యుండును గాని పైకప్పు బహుపలచగానుండి ఎక్కువ సీసపుగుండ్లు పోయుటకు వీలుండును. బ్రిటిషు ప్రాప్ నెల్లులో 375 గుండ్లుండును. గురికి కొంచెము దూరముండగా భగ్గున బ్రద్దలయి గుండ్లను నానాముఖముల చల్లును. మనుష్యులను చంపుటయందు ప్రాప్ నెల్లు బహు ప్రయోజనకారిగాని యిండ్లకెట్టి యపాయమును గలుగజేయజాలదు.

షెల్లుపీస్టలు:—జెప్పెలిను యోడలపయి ప్రయోగించుటకు నిర్మింపబడినవి. ఒక్కగుండు వీనినుండి జెప్పెలినుకు దగిలినయెడల నది నిరర్థకమగును.

షెల్లు:—ఇది విడ్డలులుతో గాని తుపాకిమండు

తోగాని చేయబడును. 10 రతులషెల్లు మొదలు 1టన్ను బరువుగల షెల్లువఱకును ఫిరంగులనుండి ప్రయోగింపవచ్చును. ఈ షెల్లులు విశువబడిన పిన్కుట భూమిమీదపడి ఆదెబ్బకు బ్రస్థలయి లోపల 100 మొదలు 1000 వఱకుండు సీసపుగుండ్లను శత్రువులమీదను, గుఱ్ఱములమీదను నెదజల్లి చంపివేయును. పెద్ద షెల్లులు ఇండ్లను ధ్వంసముచేయగలవు. రెండవ రకపు షెల్లులు ఫిరంగి నుండి విశువబడగానే వానికొక ప్రక్కనుండు దారము నకు నిప్పంటుకొనును. ఆనిప్పు అర సెకండులోనో, ఒక సెకండులోనో, లేక కొన్ని సెకండులలోనో షెల్లులో బ్రవేశించి దానిని బ్రద్దలగునట్లు చేయును.

హాలండు రాణి:— ఈమె పేరు విశ్వైల్లియా. ప్రిన్సు హెన్రీని పెండ్లియాడెను. హాలండు, జర్మనీకి సామీప్యమున నుండుట చేత ఎప్పుడేమి మూడునోయని పైన్యమును, యుద్ధనౌకలను సిద్ధముజేసికొని యున్నది.

హాల్లేను ప్రభువు:—బ్రిటిషు యుద్ధాంగమంత్రి గారి సగ. లుండి ఈ యుద్ధమునకు సేనను బాగుగా తరిఫీయితు చేయించెను. జర్మను భాషలో గొప్పగా పరిశ్రమ జేసిన పండితుడు. తత్వశాస్త్రమునందు పేరు పొందిన వేత్త. మూడు సంగవత్సరము లార్డు ఛాంసెల్లరు (ప్రీవీకౌన్సిలులో మొదటి న్యాయాధిపతి) పనిని జేసెను. ఇప్పుడు మంత్రిలాో మార్పు జరుగుటవలన నా పనిని మానుకొనెను.

హార్కోటు లూయి:—ఈయన తండ్రి గ్లాడ్ స్టన్ గారి కాలమందు మంత్రిగా నుండెను. ఈయన యు లిబరలు ప్రభుత్వములో బ్రిటిషు అధినివేశములకు మంత్రిగా నుండెను. ఇప్పుడన్ని కక్షలవారును మంత్రిలగుటవలన నీయన తన యుద్యోగమును బోనర్ లాగారి కొప్పజెప్పెను.

హామిల్టను. జనరలు సర్ ఐయన్:—ఆఫ్ ఘోర్ యుద్ధము, బోయరు యుద్ధము, చిత్తల్ దండ యాత్రలలో నుండెను. పైనిక వ్యవహారములను గురించి ఉత్తమ గ్రంథములను ప్రాసెను. ఇప్పుడు డాక్టరెల్లు జల

సంధి కోటలపయికి పంపబడిన మిత్రమండలి సేన కధ్యక్షుడు. కాన్ స్టాంటినోపు లీయన చేతిలో బడవలసి యున్నదట.

హింజెన్ బర్గ్. ఫీల్డుమార్షల్:— 1870 లో ఫ్రెంచివారితో బోరిన సైనికులలో నొక్కఁడు. యుద్ధారంభమున నుపకారవేతనమును గైకొనుచుండెను. కెయిజుగురు రష్యా నోడించు పనిని బెట్టి తూర్పు సేన కధ్యక్షుడుగా జేసెను. టన్నెంబర్గ్ వద్ద జనరలు రెన్నెన్ కేంపు నోడించెను. రష్యను సేనలను తూర్పు పరిష్యాలో నోడింప జేసి సరస్సులలోనికి త్రోసెను. పోలాండులో రష్యనులవలయి కుడికి వార్సాను పట్టుకొను నంత విజయమును పొందెను. రష్యనులను విస్ఫులూ వార్షా ప్రాంతములందును తరిమివేసెను. కాని రష్యను లీతని సైన్యమును రెండుగా జీల్చి చాలభాగమును నాశము జేసిరి. ఈతడు తూర్పు రంగమున పొందిన జయములతో జర్మనీ దేశమంతయు ప్రతిధ్వనించుచున్నది. ఈతనిని దేవతగా ప్రజలు పూజించుచున్నారు. హిన్డెన్ బర్గ్ గారి నభినందించుచు పంపబడిన తంత్రి వార్తలను నందజేయుటకయి తెల్లిగ్రాఫు శాఖ వారికి శక్తి లేక పోయినదట.

హేగ్. సర్ డాగ్లస్:—ఫ్రాంసులో ఇంగ్లీషు వారి మొదటి సైన్యమున కధిపతి. ఏన్ యుద్ధములో

బ్రిటిషుసేన సతిసాహస పరాక్రమములతో బోరించెను. ఈయుద్ధమును నడపుచున్న బ్రిటిషుజనరలులలో సర్ జాన్ ఫ్రెంచిగా రుతవాడు. ఇతకుముందు సూడో, బోయరు యుద్ధములలో సోరు సలిపెను. ఇండియాలో సర్వ సేనాధిపతి యుద్ధోగమును మూడేళ్లు జేసెను. యుద్ధారంభమునకు బూర్వము ఆంగ్లసామ్రాజ్యంని సేనల కధిపతిగానుండును. ఈయన స్కాట్లాండువాసి.

హైందవ మహారాజులు:—70 సం.ల నయస్సుగల సర్ ప్రతాపసింగు, ఆతని ఆన్న కొంతు 16 సం.ల ప్రాయమున్న జాడు ఎగు మహారాజు, చికినీరు, జాంనగరము, ఇహన్ మహారాజులును మరికొందఱు ముగియు శత్రువులతో బోరుటకు వెల్లిరి.

హైందవ సేన:— పదాతులు 138 బటాలియనులు, 40 రెజిమెంటులు, సాపర్సు మైనర్సు 27 కంపెనీలు, పర్వత బేటరీలు 12 ను గలవు. మొత్తపు సగఖ్య 1,59,000 మంది సైనికులు. నిజద్యుగో నుగపవారు 35,000. పదాతులకు జీతము నెల 1-కి 11 రూపాయలు. ఈ జీతముతో స్టాట్టబోసికొని కొన్ని సైనిక యునువులనుగూడ కొననలయును. సాధారణముగా 32 సానత్సరములు వీరు కొనువుచేసి పింఛను పుచ్చుకొనెదగు. గుఱ్ఱమును స్వంతముగా బెచ్చుకొని దానిని పోషించు కొనుచుండు రాతునకు నెల 1-కి 35 రూపాయలు జీత మొసంగబడును. గుఱ్ఱము లేనివానికి 13½ రూపాయలు.

అమృతాంజనము పరమామృతము

అన్ని నొప్పులకు సంజీవి వంటిది

తలనొప్పులు, వాయువు నొప్పులు, పక్షవాతములు, వాపులు, గాయములు,

పుండ్లు, వీటి కన్నిటికి అమృతాంజనము అమృతము.

అమృతాంజనం డిపో, ఫోర్టు, బొంబయి లేక మదరాసు.

THE ANDHRA PATRIKA PRESS

THE BEST HOUSE

FOR

Printing, Binding and Job Work

TELUGU, TAMIL, CANARESE AND ENGLISH

All Most Neatly Executed

ART AND COLOUR PRINTING A SPECIALITY

The Highest Value for the Lowest Price—Only Here

6 & 7, Thumbu Chetty Street, George Town, Madras

ఆంధ్రపత్రికా ముద్రాలయము

తెనుఁగు, అటవము, కన్నడము, ఇంగ్లీషు .

ముచ్చటగ అచ్చువేయబడును

పుస్తకములు, శుభలేఖలు—ఇతరమైన యన్ని పనులు చక్కగా చేయబడును

బైండింగు బహుళమృదుము

రంగురంగులుగ ముద్రించుటకు మంచి యేర్పాట్లు గలవు

సటముల ముద్రణము సుందరుగా నుండును

గమనింపఁదగినవి :—

రేటులు చవుక ; పనితనము బాగు

6 & 7, తంబుచెట్టి వీధి, జూబ్బితోను, మదరాసు

ప్రింట్ చేయఁబడినది

టర్కీ-రాజ్యము

ఈ రాజ్యము యొక్క ప్రాచీన చరిత్ర చతుర్థశతాబ్దము నాటిది. సర్వీయా మాంటినిగ్రో ఆస్ట్రీయాల చరిత్రములను పరిచినవారికిని స్పష్టము కాగలదు. దీనికి సంబంధించిన యూరపు లోని టర్కీ మాత్రమే కాదు; ఆసియాలోని టర్కీయు, ఆఫ్రి కాలోని ట్రిపాలీ బార్బారులు కూడ దీనికి చెందియుండినారే. యూరపులోని టర్కీలో బాల్కన్ ద్వీపకల్ప మంతయు చేరి యుండిడిని. ఏషియాలోని టర్కీలో అరేబియా, ఆర్మీనియా, ఏషియా మైనరు, మెసపొటము, సిరియాలు చేరియున్నవి. 1898వ

(పొర్టీ) క్రింది పరిపాలనలో నున్నవారు. దీని ప్రాంతములందు ఏజుసముద్రము పరిసర నిర్మితములగు నామమా త్రమున టర్కీ ప్రభుత్వమునకు చేరినది. 1841 వ సం. నుండి యు స్వతంత్రముగ నే నుండి నున్నది. 1841 వ సం. నుండి క్రిటీసువారి యధినివేశ మయినది.

1912-13 వ సం. లో జరిగిన టర్కీ యుద్ధములో యూరపులోని భాగము చాలకఱు కలది. ప్రస్తుతపు యూరోపియన్ టర్కీ క్రింద వేరిన ప్రాంతములలో

సామంతాలునను గావూనున్న మిత్రమండలివారి సైన్యము

సం. లో వీరికి చెందియుండిన క్రీటునకు గ్రేటుబ్రిటన్ ప్రాన్సు ఇటలీ రష్యాల యాజమాన్యము క్రిందను, టర్కీవారి నామమాత్రపు టర్కికారము క్రిందను స్వాతంత్ర్య మీయబడినది. ఈ రాష్ట్రవాసు లలో పెక్కువారు బలిష్ఠులును స్వతంత్రులును స్వతస్సిద్ధ భూము లును నగువారు ఏషియా మైనరులో గలరు. వీరు సంఖ్య కనేక లకు లుండి, తక్కిన టర్కీ రాష్ట్ర ప్రజలలో ప్రతి జాతివారికం టెను మొత్తముకంటెను పెక్కువారుగ గలరు. సామాన్ వైప్రన్ నివాసులవలె గాక, వీరు స్వయముగా టర్కీ ప్రభుత్వము

ఈవాన్ వద్దనుండి ఏదైనా సేవలనుమీరుగ భూతు సముద్రతీరము నందలి మిడియానకుతును గల రేఖకు దక్షిణభాగమున నుండు దేశము మాత్రమున్నది. 1911-12 వ సం. లో ఆఫ్రికాలో టర్కీకి గల ట్రిపాలీ పిరెనెయి కాలును ఇటలీవాను లాగుకొని టర్కీ ప్రస్తుత ముద్దు 1914 వ సం. నవంబరు నెలలో శత్రుమండలివారి పక్షమున చేరి నది. ఈయుద్ధములో వీరికి కలుగబోవు ఫలితముయొక్క చిహ్నములు అనుదినమును తర్జివా ద్వలనన పొగతు లుగొందుచునే యున్నారు.

ఇటలీ-యుద్ధరంగము

ప స్తుత మాస్ట్రీయా దేశములోని భాగములగు (ట్రీస్టు, టైరోలు) పరగణాలు పూర్వము ఇటలీ దేశమునకు చెందినవి. ట్రీస్టు పరగణా ఇటలీ సరిహద్దులకు తూర్పున, టైరోలు ఇటలీకి పడమట గలవు. ట్రీస్టు పరగణాకు వెనిస్ నుండి సేన సుంప బడినది. టైరోలుకు ట్రెంటినో నుండి పంపబడెను. ఇటలీ బలహీనముగా నున్నప్పుడా పరగణాలను ఆస్ట్రీయా ఆపహరించెను. ఆల్ఫ్రెడు-లూరయను పరగణాలను జన్మనులవద్దనుండి సంపాదించుట కయి ఫ్రెంచివా రెంతగొప్ప దీక్షనువహించి యున్నారో అంత దీక్షను ఇటాలియనులు తమ రెండు పరగణాలను సంపాదించుటకయి ఇంతకాలమునండియు వహించిరి. ఈ రెండు పరగణాల ప్రజలలో 100 కి 80 కి భుజి ఇటాలియనులే యని వ్రాయవలసరములేదు. ఈ యుద్ధ ప్రారంభమునుండియు ఇటలీ దేశము ఆస్ట్రీయా జర్మనీలతో జేరిక తన పరగణాలను సంపాదించు కొనుటకయి యుద్ధసన్నాహములను జేయుచు, ఆస్ట్రీయా ఎట్టి రాజీకయి

నను వచ్చు సేనాని రాయబారములు 10 మాసముల వఱకును చేసెను కాని వారికి సరిగ్గ పరతులు తుదరనందువలనను, ఇటలీ ప్రజలు యుద్ధము యుద్ధమని ఘోషమిడు చుండుటవలనను మంత్రులక యెంతమాత్రమగుటకు వీలులేక కత్తిని దూయవలసిన వారయిరి. ఆస్ట్రీయా కింకొక ప్రక్కనుండి బలవంతమగు శత్రువు దెదొంగొనుట వలన రష్యా యొక్క భారము కొంతవఱకు తగ్గగలదు. మిత్రహండ్లలి వారి పక్షమున నొక గొప్ప దేశము చేరుటవలన వారి పక్షము మరింతబలపడినది.

ఇటలీకి తూర్పున జ్యూలియస్ ఆల్బుస్ కొండలు, (ట్రీస్టు రాష్ట్రము) కలవు. ఈ కొండలు సముద్రపు తీరాడున నున్న ట్రీస్టునగరము వర కేటవాలగుదిగును. ఈ కొండలలోనే ముఖ్యమయిన ఇటాలియను సేన స్టేజిలో, 7300 అడుగుల యెత్తున నున్న మాంటునీరో, వొలారీయ, కాపాచెట్టో, టోల్మినో, ఇసోంజోనదీ ప్రాంత్యము, సాక్ ఫోర్లీయక్, గోరిజీయ, గ్రాడిస్కా, మాన్ ఫోల్కొన్ అను చోటుల పేర్లుబడియున్నది. మాన్ ఫోల్కొను మీద ఇటాలియను యుద్ధనావలను ఫిరంగులను గాల్చి టూర్నెడో స్థానములను పాడు చేసెను. ఈ తూర్పు సైన్యము యొక్క గమ్యస్థానము ట్రీస్టు నగరము.

(ట్రీస్టు రాష్ట్రము. ఇసోంజో నదీదేశము. ఇప్పటికి సేన అనేక వేల అడుగులను యెత్తుననున్న కొండలకు ప్రాకి గొప్ప శత్రు సాహసములతో ఆస్ట్రీయనుల వై నుదహరించిన నన్ని తావుల నోడించి పారవోలుచున్నది. ట్రీస్టు నగరపు రయలు బాంబులవలన పాడు చేయబడట వలన బాహ్య ప్రపంచముతో సంబంధము లేకుండ చేయబడినది. ఇది పూర్వము ఇటాలియనుల దేశమగుట వలన ఇటాలియను సేన ఎచ్చటికి వెళ్లినను సోదరులవలె నాదరింపబడుచున్నారు. ఈ యుద్ధములో నతి కఠినమయిన దెబ్బ లిప్పటికి ఈ తూర్పు సేనవలననే ఆస్ట్రీయనులకు తాకుచున్నవి. గలేషియా రంగమునుండి సేనను ఫిరంగులను పోరుటకయి ఈ రంగమునకు తీసికొని రావలసి వచ్చినది. ఆస్ట్రీయాకు యుద్ధనావల స్థానమగు పోలామీద ఇటాలియను విమానములు బాంబులను వేసి చాల నష్టమును గలుగజేసినవి.

ఇటలీ పశ్చిమ సేన ట్రెంటిలో రాష్ట్రమునుండి బయలుదేరి కాని పయనమున్న ఆస్ట్రీయా వారి టైరోలు రాష్ట్రములో బోయటను ప్రారంభించినది. కాని 10,000 అడుగుల యెత్తున యిచ్చట కాల్చి ఆల్బుస్ కొండలగులవు. రయలు మార్గములు లేవుగదా, మంచి బాటలయినలేవు. దేశము పర్వతమయ మగుటచేత ఆస్ట్రీయను లనేక సంతృప్తముల నుండియు దృఢ మయిన కొటలను గట్టి, కందకములను త్రవ్వి, ఫిరంగులను నెలకొలిపి, ఇటలీని రూపుమాపుటకయి సన్నద్ధమయి యున్నారు. అందుచే యిచ్చట యుద్ధము బహు నెమ్మదిగా జరుగును. ఎవరికి హెచ్చు దూరము పొరగల ఫిరంగులును, పుష్కలముగా యుద్ధ పరికరములను నుండునో వారిదే ఈ దిక్కున విజయము. ఈ టైరోలు-ట్రెంటినో ప్రాంతమున నిటాలియనులు ఆలాను పట్టుకొని స్థిరవాసమేర్పరచిరి. ఇడ్రో సాన్సుమీదినున్న స్టోరో నాక్రమించు కొనిరి. గార్డా సరస్సుకు తూర్పున నున్న ప్రదేశములో జేరిరి. ట్రెంటు కయి మైళ్ల దూరముననున్న బోర్గోను పట్టుకొనిరి. వాగిశలెమ్ముల సేన లావరేనిపో గారియా పంతులమీద కాల్చుచున్నది. ఆస్ట్రీయా వారి రోవరెడో కొటమీద గాల్చుట వేఱొక కొండనువశము చేసికొనినది. కాని యంత వరకును పశ్చిమమున జరిగిన పోరాటములు పిల్ల పోరాటము లనియే జెప్పవలయును. రోవరెడో ట్రెంటు కొటలు ఇటాలియనులకు పడినప్పుడు టైరోలు రాష్ట్రములో కాలుకుదుర్చుకొనినారని చెప్పవచ్చును. ఇచ్చట లెబ్బియము ఫ్రాంసులలోవలె కందకముల యుద్ధము ప్రారంభమగును. అప్పు డెన్ని మాసములు పోరినను ఏపక్షము వారికయినను 10 మైళ్ల దేశము దొరకుట దుర్లభము.

KING OF ITALY

ఇటలీ రాజు

QUEEN OF ITALY

ఇటలీ రాణి

DUKE OF ABRUZZI

అబ్రుజ్జో ప్రభువు. అడ్మిరల్

THE POPE

రోమను క్యాథలిక్కు- మతాధ్యక్షుడగు పోపు

DUKE OF AOSTA

డ్యుక్ ఆఫ్ ఆస్టా. సేనానాయకుడు

DUKE OF GENOA

జనరల్ వాస్కోవ్. అడ్మిరల్

ADMIRAL VIALE

అడ్మిరల్ వియే. యుద్ధనాకాశాధ్యక్షుడు

GENERAL CANEVA

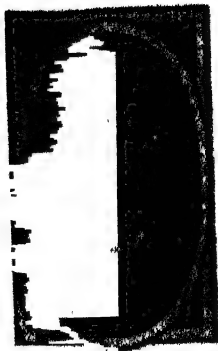
జనరల్ కన్వే. సేనానాయకుడు

SIGNOR SALANDRA

సిగ్నర్ సాలండ్రా. మంత్రి

M. GIOLITTI

ఎం. గియోలిట్టి. మంత్రి

KING OF ITALY

ఇటలీ రాజు

QUEEN OF ITALY

ఇటలీ రాజి

DUKE OF ABRUZZI

అబ్రుజ్జి ప్రభువు. ఆస్టోరి

THE POPE

రోమను క్యాథలిక్కు- మతాధ్యక్షుడగు పోపు

లమో చేరువకు గల మధ్య వ్యవస్థలన్నిటిని వికేడికరించిన చనువుల కీ విషయము వాగుగ బోధ పడగలదు.

యజ్ఞమునం దొక టైనుకు దెబ్బలు తగిలి పడిపోవుట లోడనే ఆ పటాలమునకు సంబంధించిన వైద్యుడును, వాహకులును వెంటనే వచ్చి రక్తమేమైన ప్రవించుచుండిన యెడల నాపి. గాయములకు కట్టు గట్టెదరు. ఈ పనికి గావలసిన వస్తువులన్నిటిని సాధారణముగా ప్రతి టైనుకును వెంటనే తీసికొని పోవును. ఇది సామాన్యపు గాయముల చికిత్సకు సరిపోవును. కట్టుకట్టిన తరువాత వాహకులు రోగిని పట్టెవైచేసి దెబ్బలు తగిలిన వారి నెల్ల జేర్చు స్థలమునకు నూసికొని పోవుదురు. అచ్చట రోగిని తిరిగి యొక బండిలో పరుండ బెట్టి చికిత్సాలయమునకు బంపుదురు. ఇచ్చట తిరిగి గాయములను వైద్యుడు పరీక్షించి అవసరమగు చికిత్స చేయును. రక్తము కారుచుండినో, ఏదినా యెముక విరగినో, మొదటికట్టును విప్పదురు గాని, లేనియెడల దాని జోలికి పోరు. శస్త్రచికిత్స యేమైన నవసరమైన యెడల తేసి, బలవర్ధకమును నామధము లిచ్చి, బండిలో పరుండ బెట్టి రణరంగపు వైద్యశాలకు బంపుదురు. సాధ్యమైనంత ర్వరలో రయిలు బండ్లలో నెక్కించి, జనరల్ ఆస్పత్రికిని, అచ్చటనుండి జేస్ దగ్గరనుండు వైద్యశాలకును, పంపి వేయుదురు. ఇక్కడ గొంతకాలముండిన పిదప తిరిగి పటాలమున చేర్చిన వారిని పటాలమునకును, అట్లు వీలు లేనివారిని వారివారి స్వగృహములకును పంపుదురు. ఇది సాధారణముగా జరుగకథ.

మృగవధ్యమున బిడ్డలై త్రొగుటకు వైద్యులు

ప్రతిపటాలమునకు, రణరంగమునకు బోవునగా, ఒక వైద్యుడు నియమింపబడును. ఈ యన సోల్జరుల ఆరోగ్య రక్షణమునకును, పారిశుద్ధ్యమునకును, సంబంధించిన సలహాల నిచ్చుచుండును. దెబ్బలు తగిలినవారిని మోయుట లేకపడిన వాహకులపై యాజహన్మయ కూడ వహించును. వీరు సాధారణముగా నిరువురుండెదరు. దెబ్బలు తగిలిపోవారికి తచ్చాంతి క్రియల నవలంబించుట యందును, వారిని బాగ్రతగా మోసికొని పోవు పనియందును, ఒకీ కులై యుండెదరు. వీరి వెంట సాయుధములుండవు. ఎట్టిరీతివ

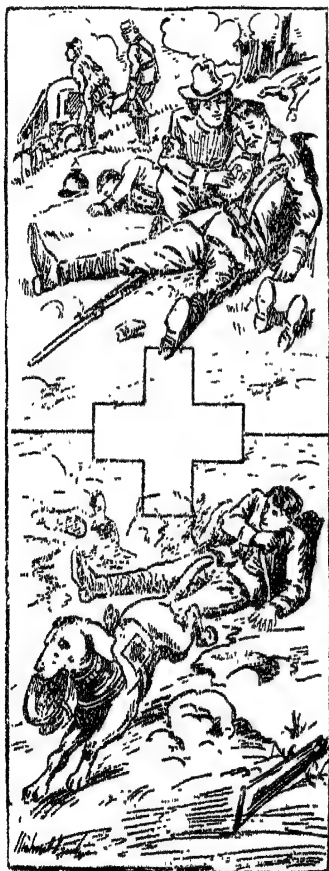
చిహ్నమును ధరించెదరు. ఈ చిహ్నము గల మనుష్యులకు, వాహనములకు, గృహములకు బంతువులకు హానియేమియు చేయరాదని, అయినను, నెంతయో దూరమునందుండి నుండు సహాయముచే యుద్ధము జరుగు ఆధునిక కాలమున లెచును హాని సంభి విలంబి యందు వింతయేమియులేదు. ఎట్టిరీతివ జేడాను బూని, కింకలు మిక్కిలి హైస్కోపధ్వని లవలంబించుటయు గలదు. వానికి సంఘములకు శరణవారు రోగులకు చచ్చాంతి క్రియల నొనర్చి, వీరందఱును జేర్చు నిగ్గయస్థలమునకు గొనిపోవుదురు. అక్కడనుండి బండ్లలోనో, మఱియొక విధమునో కట్టు కట్టి స్థలమునకు పంపి వేయుదురు. ఇది సాధారణముగా ఖిరంగిగుండ్లు పడనంత దూరమున నుండును. మంచి నీటివసతికూడ నుండకలదు. ఇక్కడ రోగికి తగిన యాహారమును పండులును నిచ్చి, పటాలపు వైద్యశాలకు బంపి వేయుదురు. మిక్కిలి తొందర సమయములందును, దెబ్బలు తగిలిన వారిని వెంటనే తీసికొని పోవలసి వచ్చిచుండును, సరియైన రోడ్లు, బండ్లు లేనపుడును, వాహకులు విశేషముగ నిశుభమును గాదురు. అవసరముకొలది ఆయా ప్రదేశముల వారి నే గా కొన్నియునకు నియోగించి కొద్దిపాటి శిక్షను గలుపెదరు.

ఈ చిత్రము ఆంధ్రపత్రికలో ప్రచురించినది

దక్షిణాఫ్రికాలో ట్యూరన్లొనడియెద్ద గల గుండ్లములకు వేలకొలది వైనివరుల దెబ్బలు తగిలి పడిపోయిరి. ఆపుకా వైద్యులు ననే గావించిరి. ఇట్టి బహుమనమును పొంగిలింకూలని పునా కూలీలను నియమించిరి. వీరు దోలీలను మోయువాగుటచే నీపనిని బహు చాకచక్యముతో నెన వేర్చిరి. మన హిందూదేశమునందు సాల కీలు, దోలీలు, మున్నగువానిని మోయు బాతులనుండి యిట్టి పనులకు ననుజూల నియోగించుదు. వంతెరంపరాసుగలమగు వృత్తి యగుటచే వీరిపనిని జ్ఞానునియముగ నెగ వేర్చుదు, రణరంగమున నిగుండునగు వైద్యవృత్తియులతో వర్తించెదరు.

అయినా సీకాలమున సవారీలు, పాలకీలు, జోలీలు మున్నగు వ్యక్తుల క్రమముగా నందినచోవుచున్నది. అందుకలన నీచృత్రి నకలం బిందు జాతులకు నీచకోపాధి లేక పోయి మాన్యు చూచుకొన నలసి వచ్చుచున్నది. ఈ బాణాలును బట్టి నీచదేశపు అంగ్యులెన్ను పద్ధతికిని, ఆంగ్ల రాజ్యమునందలి ఇతర భాగములలోని దానికిని చాలభేదమున్నది. రాయల్ ఆఫ్ఫీ మెడికల్ కోరు నకు సంబంధించిన వైద్యు లిచ్చుట నియమింపబడు చున్నను, టెక్నిక పనులు చేయవలసినవాని నియమింపబడుట లేదు. వారికిని వాక్ కస్మిషన్లు ఉద్యోగస్థులకు ముఖము యూరేషియనులు నియుక్తులగు చున్నారు. గాయల్ ఆఫ్ఫీ మెడికల్ కోరు మనుష్యులకు బదులుగా రో రు వైద్యశాఖకు సంబంధించిన వాడునపుకప్పు, కంటివాండ్రు, నీళ్ల గలనుష్యుల, పోషివాండ్రు, కాకలివాండ్రు నిర్వాసిగు చున్నాను. దొప్పలు తగిలినవానిని మోయుటకు నల్లకీలు, సవారీలు, పోలీసు మున్నగువానిని మోయు కలములనుండి గొప్పలు చేయబడు చున్నారు.

వైద్యశాలలో రిక్తికణగన నయమగుట

రీతినే యుండును. ఈ వైద్యశాలల వైద్యులు వెంటనే పోవు చుండును. అందుకల రోగులను హాస్పిటలకు స్థి మైం స్థలము లకు నింపవలసి యుండును.

ప్రైవేటు వైద్యశాలలందు వైద్యులకు పనిమోహము

పట్టాలపు వైద్యులయందును పద్ధతులు, వందు గుండు సామాను ముదలయినవి పోవు నోడ్డు, రైలు, కాలవ, నది మున్నగు నావిమొదల స్థానింపబడు వైద్యశాలకును ఇక్కడనుండి. మిలటరీ వ్యవహారము లువక్రమునపడు ప్రదేశమునందలి వైద్యశాలకును పంపి పోయిదురు. ఇందు చెందవ స్థలమునందలి వైద్యశాలా పరిమాణము సిత్తిగతులను బట్టి యుండును. రోగుల కిచ్చుట వైద్యశాలల నియ మముప్రకారము ఆహారముచ్చినరు. పరుండంటుకు మంచము, పఱువుకు కట్టుకొనుటకు ఒట్టులు నొసగెదరు. వైద్యోపచారమునకై నర్సులు నియుక్తులై యుండెదరు. ఇచ్చటనుండి, సేనలు, ఆయుధసామగ్రి భోజనపదార్థములు, ఇతరవస్తువులు సమకూర్పబడు ప్రదేశమునుంచి రోగులు పంపబడి యచ్చటి జనలో ఆస్పత్రులలో చేర్చుకొనబడు చురు. ఈయాస్పత్రుల కనుబఁధముగా ఉద్యోగియుల వాడుకూడ

యుద్ధభూమియందుండు వైద్యశాలలలో ఒక్కొక్కదాని యందు నూర్గురు రోగులకు కనీస రోగ్యులు చేయబడి యుండును. వీరికి మంచములు, దుస్తులు ఇవ్వబడు. గడ్డివేసి, దానిపై మైనపు గుడ్డలను, దుప్పట్లను కప్పదురు. భోజనపదార్థములు సైనికులకిచ్చు

శోకతో యుడును. సివిల్ వైద్యశాలలకు రాయల్ ఆర్డీ మెడికల్ షోకస్‌ను సంబంధించిన వైద్యుడొకడు యాజమాన్యము వహించి యుడును. రెక్రియేషన్లు, శస్త్రచికిత్సలు, నర్సులు, డ్రెస్సర్లు వీరంతయు సివిలియన్‌లుగ నుండెదరు. ఈ వైద్య సంబంధముగ వైద్య శాఖలే ఎట్టివిలువ స్థాపనములు మున్నగు పరోపకార సహాయసంఘములు అనుబంధముగ కేర్పడి పనిచేయును.

రెడ్ క్రాస్ వాయి, మరియు ఇతర వైద్యులు

ఇట్టి వైద్యశాల లన్నిటిని దాడిన పువ్వు, రోగులు వైద్యశాల ఓడలో పెరిచేయబడుదురు. ఈ యోధులలో సుమారు సోకొత్తములు అమృతబడి 200 మొదలు 250 మంది రోగులకకు వసతి కలిగియుండును.

వైద్యశాలలోని గంభీరము

పెయింటు జాన్ ఆంబ్రుజిస్ అసోసి యేషను ఆని పిలువబడు వైద్యసహాయ సంఘమువారి రీయూథములో హిందూదేశపు

శాఖా సమాజములనుండి గొప్పసహాయమును దెబ్బలు తినిన రోగులకు జేసి యున్నాడు. 10 లక్షల రూపాయలు విలువగల సామానులను యుద్ధసంగమునకు వీని పంపిరి. 14 మోగానియన్లను రోగులను నేలమీద వైద్యశాలలకు గొంపోవుటకును, పంచవ్యవస్థాని నీళ్లమీద తీసికొని పోవుటకు మోటారు ఆంబులెన్సు బోటులను పంపిరి. ఇందయాలో వైద్యుల చికిత్సలను సాగించుటకు వైద్యశాలల కన్నింటికిని వారే కాకుండా యువకులను నోసంగిరి. మిత్రమండలివారి దేశములలోనూ, యజ్ఞులను సమాజములకు చేరి యునంత సహాయమొనర్చిరి. ఫ్రాంసు, బెల్జియము, యెస్టోలో పెయింటు జాన్ ఆంబ్రుజిస్ సంఘమునాని సాగించిన వైద్యశాలలో 1 1/2 వార్డులు కనుగ్రయముల నీ ఇండియాగోగమువారు భరిం చెదరునిది.

రెడ్ క్రాస్ వాయి మరియు ఇతర వైద్యులు

క్రియించుచున్నది సమాజము నాస్థానములను దెబ్బలు తినిన రోగులకు జేసి యున్నాడు. 10 లక్షల రూపాయలు విలువగల సామానులను యుద్ధసంగమునకు వీని పంపిరి. 14 మోగానియన్లను రోగులను నేలమీద వైద్యశాలలకు గొంపోవుటకును, పంచవ్యవస్థాని నీళ్లమీద తీసికొని పోవుటకు మోటారు ఆంబులెన్సు బోటులను పంపిరి. ఇందయాలో వైద్యుల చికిత్సలను సాగించుటకు వైద్యశాలల కన్నింటికిని వారే కాకుండా యువకులను నోసంగిరి. మిత్రమండలివారి దేశములలోనూ, యజ్ఞులను సమాజములకు చేరి యునంత సహాయమొనర్చిరి. ఫ్రాంసు, బెల్జియము, యెస్టోలో పెయింటు జాన్ ఆంబ్రుజిస్ సంఘమునాని సాగించిన వైద్యశాలలో 1 1/2 వార్డులు కనుగ్రయముల నీ ఇండియాగోగమువారు భరిం చెదరునిది.

ఆస్త్రియా-హంగరీ దేశ చరిత్రము

ఆస్త్రియానామమునకు “ప్రాగ్రాజ్య” మని పుస్తకమున వ్రాసినది. బహుశాచిత్రమున నొకచో, 8-వ శతాబ్దమున “ప్రాంత” బాతి నూర్తమునకు “హెన్రీ” నను నందరూ ప్రముఖులైనవారని కొనుటకు ఎన్నుకొని గాఢపరిచినట్లును; కొంత ప్రయత్నముచే దీనిని దాటి, తిత్వాంతముల నుండు ఆర్యుల వారసత్వమును, తన ప్రాంతరాజ్యమునకు సరిహద్దు నేర్పాటు చేసెను. దీనికి తన హితులగు సాయకులను భూపాలకులుగ నియమించి తత్సమీప సిరులందు తన గాఢ ఆశయము స్థాపించు మున్నగు దేశస్థులను కలిగి యనరు తన రాజ్యమునకు లేకుండ నతడు కాపుచేసికొనెను. అన్యధాధికార మగు నీ “వ్యాపాలక” రాజ్యమునచే ప్రాంతముల ప్రాగ్రాజ్య మని పేరొందిరి. కాపునల దేర్పాటులలో లోటు లేకు న్నను, పోరాటములకలనే గలదుమందు తెగ లూగకుండక తమ తమ దోర్తమును విజృంభింపజేయమందిరి. క్రమక్రమముగ ప్రాంతముల పాలనము కూడ వెన్నెట్టెను. తుద కీ తూర్పు సరిహద్దును మాపుటకు మొదలుపెట్టెను ముగియుటకు ముగియెను. మొదలగు నాగరకాత్మకముగాను వెంటవెంటనే దండె 910.2 వ సం.కు ప్రాంతముల పూర్తిగా నాశనము చేసిరి; ప్రాగ్రాజ్యమును కుడిచి వేటిరి. కాని, 955 వ సం. జర్మనురాజ్యాధికారము వహించిన “ఆట్టో” ను హామీపాటు ఆ యరాజకజాతుల కీచ మణిచి, ప్రాగ్రాజ్య మును హక్కుపై స్థానముననే పునఃస్థాపి చేసెను.

బాబినుబర్తనంశ పాలనము

ఇట్లు జర్మనురాజుచే స్థాపిత మగుటంబట్టి, పూర్వము ప్రాంతములచే పాలితమైన రాష్ట్రపు సరిహద్దు ఇప్పుడు జర్మనుపాలిత మయ్యెను. నాటినుండి జర్మనీ యాస్త్రియా (ప్రాగ్రాజ్యము) ల బాంధవ్యము 16 వ శతాబ్దమునకును విడిపోలేదు. అంతకుముందు లోలోపల ఆస్త్రియా ఎన్ని మార్పులను ఎన్ని యాధిక్యములను గాంచినను, స్వతంత్రరాజ్యము గాక సర్వస్వరాజ్యముగనే యున్న బడుమండెను. 15 వ శతాబ్దమునకును దీని పాలకులు జర్మనుప్రభువున కధీనులై, వానిచే పడము హక్కులను మాత్ర ముపయోగించుచు, ఆ హక్కులకు ప్రతినిధులను కొన్నిటిని నిర్వహింపవలసివచ్చెరి. రెండవ ఆట్టో కాలమున ఈ ప్రాగ్రాజ్యమునకు లియోపాల్డు నాతడు పాలకుడయ్యెను. అతనినో బాబినుబర్త వంశపాలన మారంభ మయ్యెను. ఈ సంఘటనలవారీ డగు ద్యూకు హెన్రీ యొక్క పాలనకాలములో 1156 వ సంవత్సరము గలది కక్కినది. అప్పటి జర్మనుప్రభు మగు ఒకటవ ఫ్రెడరిక్ అంతకుముందు కేవలము రాష్ట్రపు సరిహద్దుగ నుండి గాఢకాధికారము లేనిదాని నొక “డచ్చీ”గా నిర్మించి, నిరుపమానస్వాతంత్ర్యముతో హెన్రీని దానికి

నానియ “డ్యూక్”గా నియమించెను. ఈ రాజ్యాధికారము హెన్రీ వంశమునకు పారంపర్యముగ సంక్రమించునట్లును, పురపరిపాలన లేక పోయినను శ్రీల కా హక్కు వచ్చునట్లును, సంతతియే లేనియెడల అప్పటి రాజు తన కిష్టమగు వాఁడును నిర్ణయించినచో ఆ వాఁడు రాష్ట్రాధికారమును స్వీకరింపఁబడునట్లును నేర్పాటు చేయఁబడెను. ఈ హక్కులకు ప్రతిఫలముగ, మూలమునకు జర్మనురాజ్యమునకు చేయవలయు విధులు కూడ కనుగుణములను స్వల్పములు గల యుండెను. అవసరము వచ్చినపుడొక సైనికదళమును మాత్రమార్పఁజేయుటకు కంపుటయు, అప్పడప్పుడు జర్మను చక్రవర్తి బహుశా సమీపమున నుండు ద్యూకు హాబినుటయు దక్క, వేలు విధులు నిర్ణయించబడలేదు. ఈ యేర్పాటులను, బహిష్కరణములు జర్మను రాజ్యాధీన మయ్యెను, స్థానికవ్యవహారములను ద్యూకు స్వేచ్ఛాను సాగము నడపుకొనుటకు వీలు కలిగెను. అందుచేతనే 1156 వ సం. తరువాత బాబినుబర్తనంశము వ్యవహారములకు పాలకజ్ఞానము రాజ్య వ్యాపకతకై మున్నగు గాఢభక్తులము వ్యక్తము లయ్యెను వీరి పరిపాలనకాలమున ప్రాగ్రాజ్యము జర్మనురాష్ట్రములలో ప్రముఖత గాంగలగలిగెను. యెన్నఁగలము పేరు వహించి జర్మను పట్టణములం దెల్ల భక్తుల కక్కెను. వీరు క్రమక్రమముగ ఏనుకొని దాటి డాన్యుబాదీప్రాంతములలో ప్రవేశించి, అంతకుముందు తూర్పునకు పొదుమిగిని పోయి, పూర్వము ముఖ్యపట్టణ మగు “పర్లను” నుండి “మెల్కు” వఱకును, మెల్కునుండి “టలను” వఱకును, తుదకు టలనునుండి “వియన్నా” నగరమునకును రాజ్యమును వ్యాపింపజేసి, దాదా విప్పటి యాస్త్రియా విస్తీర్ణమును గడింపఁగలిగిరి. దేశవ్యాప్తియే గాక, వ్యాపారివిజృంభణమును ధనాగ్జనమును కూడ పెండుగ చేసి, వీరు నాటి సాయకులలో నెక్కువ కొనియాడబడిరి. మొత్తముమీద, వీరి చచ్చటికి పోయిన పట్టిని దెల్ల బంగారమై, శత్రువులు మిత్రులై, త్రొక్కినచోటు దెల్ల తోటలై, సిరిసంపదలు వెంట వచ్చుచుండెను. వీరి యుచ్చదశ బాబినుబర్తనంశపు రాజులలో కట్టకడపటి రాజునకు పూర్వ డగు ద్యూకు రెండవ లియోపాల్డు పాలనకాల (1184-1230) మని చెప్పవచ్చును. వీరి తరువాత నిరుపది సంవత్సరములకే యంతకు పూర్వము ముడు శతాబ్దములనుండి యేలుమండిన బాబినుబర్తనంశ సంతరింపవలసి వచ్చెను. “అతి సర్వత్ర వ్యయే” తన లోలోకై నెలుగనివాడగుటలకనో, స్వల్పజ్ఞానావేశమున నుద్బవించిన స్వజ్ఞత్వమునో, బాబినుబర్తనంశాంతిముడగు ప్రభులకు తన కులధర్మ మగు రాజధర్మ విధి, 1156 వ సంవత్సరమున మాత్రమార్ప మగు జర్మను రాజ్యమునకు ప్రమాణము చేసిన విశ్వాసవిధేయతలను వెలి

జెట్టి, పిమ్మడి మిమ్మెలంగని మిండనివలె జగ్మకు ప్రభుత్వమునకే యజ్ఞులు సాచెను. పౌరుషశూరు లయ్యును కాగ్యజ్ఞానసూన్య లగు దర్పాతిశయాలకు గర్వభంజనమును కాగ్యభంగమును అనివార్యఫలము లగుచున్నవి. అప్పటి జగ్మకు ప్రభువును ధిక్కరించి, ప్రభువు తన్ను రాజ్యభ్రష్టుని చేసినను సరకుగొనక, అతడు బైటికి చనఁజూచి దొంగకుక్కవలె రాష్ట్రమునకు వచ్చి ప్రజలను హింసింపఁ దొడంగెను. కాని, 1246 వ సం. న హంగేరియును వాతఁ బడి తనతో తన వంశము నంతను గూడ నంతము పొందించెను.

చుద్యుదత

బాపినుబద్ధవంశ మంతమున దేశ మరాజకముగ నుండెను. జగ్మకు రాజ్యస్థానము కడు దూరస్థ మగుటచే ప్రభువునకు సమక్షాధికారమును చలాయించుట కిరవు గావడం దెను. మఱియును, ఆకాలమున జగ్మకు ప్రభువునకును పోవునకును వైరుములు ప్రజ్వలిల్లుచుండెను. ఉభయములకు నిఘోడగు పరిపాలకుఁడు చేకూరుట దుర్లుభ మయ్యెను. ఎటులో “అట్టేకా” రను నాతని నేర్పాటు చేసిరి కాని, ఉభయములకును నుత్తర వాది కావలయువాఁడు ఒకరికిని స్వాధీనము కాక జగ్మకు రాజ్యాధికారమును తిరిగి ధిక్కరింపఁబోయెను. తుద కప్పటి జగ్మకు ప్రభువగు రుడోల్పు ఒక యాలోచన చేసెను. తన రాజ్యముతోఁబాటు ఆస్తి యారాష్ట్రమును గూడ నెట్టెటులో తానే కొంతకాలము పరిపాలించి, జగ్మకు రాజ్యమునకు ఆస్తి యావిషయమునఁ గల్గుచున్న కలత లన్నియు, ఆస్తి యా పరవంశజుల యధీన మగుటవలన సంభవించుచున్నవని గ్రహించెను. అందుచేత, ఆస్తి యాకు పరవంశజులను నియమించుటకంటె, దానిని స్వాస్థితముగ గణించి స్వీయవంశజులకే యొసంగ నెంచెను. ఈ యోర్పాటువలన జగ్మనీ యాస్తి యాల కేక వంశసంజాతులు పరిపాలకు లయి, ఇంతవఱకు నధికారాధీన రాజ్యములుగ నెన్నఁబడు రాజ్యములు రక్తబాంధవ్యమునఁ గలయుట సంభవించెను. మఱియు నరిఁ దాస్తి యారాష్ట్రమున స్వీయవంశము (హొల్సుబర్గ వంశము)ను స్థాపించి, ఆస్తి యా చరిత్రయందు తృతీయ దశ నారంభింపఁజేసెను.

హొల్సుబర్గవంశపాలనము

నాటినుండి యిప్పటివఱకును ఈ హొల్సుబర్గ వంశజులు రాజ్యాధికారము ననుభవించుచున్నార. వీరికాలములో ఆస్తి యారాష్ట్రమునకు సహజములగు నన్నివిధముల కలహములును, విప్లవములును, మతద్వేషములును అప్రవృద్ధపుట ఆదేశించుచునే యుండెను. అయినను, వీరు కాలానుగుణముగ నేలఁబడి నెల్లప్పుడు, ఆస్తి యారాజ్యసమస్యలను నిర్వహించి, ప్రస్తుతసామ్రాజ్యము స్థాపింపఁగలిగిరి. నిశ్చయమున, ఆస్తి యా-హంగరీ సామ్రాజ్యమందు ఒక్క శాతి గాని, ఒక్క మతము గాని సర్వజనాంగీకారమై యెప్పుడును నుండలేదు. ఈ సామ్రాజ్యము చుట్టును జగ్మనీ, రషియా, రుమేనియా, బల్గేరియా, తురుష్కము, గ్రీసు, ఇటలీ, స్విట్జరులాండు; బవేరియా మున్నగు దేశము లావరింపియుండుటచేత, సామ్రాజ్యమునం దాయా దేశము

లగు జ్యూదులు, స్లావులు, మాగ్యూరులు, యూదులు, సెర్బులు అల్బేనియనులు, రూథెనులు, రుమేనియనులు, ఇటాలియనులు మొదలగు లెక్కలేనన్ని జాతు లుండుట కలుగ్గ మయ్యెను. మఱియు లన్నో, రోమను కేథలికు మతమును, దాని మొక్క-త్రిశిఖులును, స్రొటైయైటు మతమును, దాని వివిధశిఖులును అవలంబింపఁబడుచుండెను. ఇట్లు గంపలానికి కప్పలవలె నొకరితోనొకరు పొందనట్టి సంస్కృత్యవైమర్యముల కాటపట్టున యీ సామ్రాజ్యము కడు విస్తీర్ణమై, రాష్ట్రానేకమై జాతిబహుళమై, పరిపాలనక్రియచేయునకు బహుకష్టములగు కల్పించుచుండెను, అట్టిదాని నేకరాజపరిపాలనకు లోఁబఱచుటయు, ఏకమతావలంబిని ప్రకాశింపజేయునకు చేయుటయు హొల్సుబర్గ వంశజుల మేధావిక్రికిని సాశీల్యమునకును రాజనీతిపాఠశాలకును నిదర్శనము లగుచున్నవి.

ఈ గుగ్గరకార్యనిర్వహణమున కందిజయమును కనున్న నగర విశ్వవిద్యాలయ స్థాపకుఁడగు నాల్జర రుడోల్పు సంపాదించెను. ఇతని యాచర్యము ఆస్తి యాను జ్యోతుబంధమునుండి విడదీసి నగస్వస్వతంత్రరాజ్యముగ చేయ సమకట్టెను గాని, యంతటి ప్రజ్ఞను గాంచలేకపోయినను, ఇంతవఱకు “డచ్చి” గా నున్న దానిని “ఆర్చి డచ్చి” గా పెంచి యాస్తి యారాష్ట్ర మవిభాజ్య మనియు, హొల్సుబర్గవంశజుల స్వకీయరాజ్య మనియు నిర్ధారింపఁగలిగెను. ఆనన నారల్పు తనకు పురుషసంతతి లేక విశ్వప్రయత్నములనిఁద తన కొమార్తె మేరీయా ఫరీజా రాణికి రాజ్యాధికారమును పొంగఁజేయుట ద్వితీయజయమునకు కారణ మయ్యెను. అప్పుడు ప్రాన్సు దేశాధిపు లగు బోగోల్పువంశజులకును ఆస్తి యాపాలకు లగు నీ హొల్సుబర్గవంశజులకును చిరకాలమునుండి వచ్చుచుండిన సునస్పర్ధలకు బలవత్తరము లయ్యెను. 1710 వ సం.న నాగల్గు చరిత్రానుభవ టికి రాజ్యము అంతఃకలహములపాలయి పగుల పోయి నొల్పుచుండెను. నాగల్గు తన కొమార్తె పక్షమున నేసిన యోర్పాటు నగస్వసామాన్యముగ గౌరవింపఁబడలేదు. ఎవరికి వారు దేశాపహాణము కొఱకు యత్నించుచుండిరి. 1740 వ సం.ననే నైడరత్ మహామహాఁడు గొప్ప సేనతో “వైన్ శియా”వై దండునెడఁగెను. వైన్ శియా యనఁగా ధననిధి యన్నమాట. దీనిని వదలుట సర్వగును నిచ్చగింపదు. ఇచ్చట వర్ధిలుచున్న పరిశ్రమలనలన నేమి, వ్యాపార విశేషములనలన నేమి, భుజిసంపదనలన నేమి, ఇది ప్రతిపాదించి మమత గొలుపుచుండెను. ఇట్టిది ప్రక్షిగ్నావారితేత నడచును. ఇగిగియడ నని ప్రాన్సు, బవేరియా, స్పెయిను, సార్డెని, సార్దెనియాలు కూడ నడుము కట్టి యాస్తి యావై కత్తి దూసెను. శిక్షణిజుల భయము బయట పొందుచుండ, దేశమునాని న్యనహాములు కగు దుష్కృతీయం దుండెను. ధనమా లేదు. సైనికబలము కల్గియుండెను. అధికారులూ దుగ్యవసారాభవపరులు. అందుచేత, ప్రజ లందఱెట్లు లై భయభక్తులు వదలివేసిరి. తురుష్కులతో పోరాడి పోరాడి తీసికొనిన హంగరీరాష్ట్రము కూడ ఆస్తి యానుండి విడఁబడుట మత్సహించుచుండెను. ఇట్లే సమయమున రాజ్యభాగము ఒక క్రింద నాన

హించెను. మేరినూ ధీరీబా రాణి సహజసౌందర్యవంతురాలు. రూప లావణ్యములకు గోడు ఆమెకు బుద్ధివశతత గూడ మెండుగ కలదు. ఆమె యీ రెంటి ప్రాభవములనను ప్రజల మనముల నాకర్షించి ఆయా జాతులకు కలయు హక్కులను సమంజసముగ నిచ్చుచు, వారితో డాటును సంగ్రహించి, కొంతకడీ యంతకలహముల నణచి, సంగీభావమును పురికొల్పి, ఆస్త్రియాను శత్రురాజుల బాటినుండి దప్పించి, తన తండ్రి సదుద్దేశమును సఫలీకృతముం జేసి లోకవిఖ్యాతిని సంపాదించెను. ఈమె పరిపాలనకాలమునందే హంగేరియును గూడ తమ కాస్త్రియనులతో నుండు సురుత్వమును తెలిసికొని, వారితో మరే బాంధవ్యము లేకున్నను, ఏకరాజపాలితత్వబంధ మైనను కలదనియు, తమ ధౌతిక మంతయు ఆస్త్రియనులతో వైకల్యము యున్నదనియు గ్రహించిరి. నడుమ నడుమ నేయే వైకల్యము లడ్డుపడినను, ధీరీబా రాణి యీ విధమున పొందుపజుచిన భావబంధమే మూలస్థాపన వయి ప్రస్తుతపు ఆస్త్రియా హంగేరి రాష్ట్రసంఘాయ మునకు ముఖ్యులల మగుచున్నది. తిదనంతరము 1848, 1861, 1865 సంవత్సరములందు హంగేరియనులకును ఆస్త్రియనులకును హితములగు రాజ్యతంత్రములను పన్నిరి గాని, యొక్కటియు జయప్రదము గాకపోవుటచే, కడపటి సంవత్సరమున ప్రస్తుత చక్రవర్తి యగు ప్రాంసిసు జోసెపు స్వయముగ హంగేరికి వేంచేసి హంగేరి ముఖ్య పట్టణమగు బుడాపెష్ట నగరమున హంగేరియొక్క వ్యక్తి స్వాతంత్ర్యమును ఆమోదించి, సామ్రాజ్య సమపరిపాలనబు స్వీకరించెను. తరువాత రెండు సంవత్సరములకు, ఆస్త్రియా హంగేరిల సమకూడి సమప్ర్యంగీకారమున నొక రాజ్యతంత్రము నాలొచించి ఆస్త్రియా హంగేరి సామ్రాజ్యమును స్థాపించినది.

రాజ్యతంత్రము

ఇట్లేన్నడిన యాస్త్రియా హంగేరి సామ్రాజ్యము విరోపాఖండ మధ్య దేశంబున పూర్వోపక రాజ్యగ్రస్త శేష మయి, విరోపాసామ్రాజ్యములలో తలయత్తుకొని యీ నాటికిని వర్ధిల్లుచున్నది. ఇది నిశ్చయమున ఏకరాజపాలిత మయ్యెను, రాష్ట్రద్వయము గావున, విదేశవ్యవహారముల నుమ్మడిగ సమరించుకొనుచున్నను, కేవలంత రంగికవిషయములను ఆస్త్రియా హంగేరిల వేటువేటుగ నిర్వహించుకొనుచున్నది. విదేశంబులకు రానుబానుల సంపుటయు, సామ్రాజ్య సంరక్షణకు వైనికదేశమును నిర్మించుటయు, ఉమ్మడి వ్యయముల కేక కోశవ్యవస్థను కల్పించుటయు— ఈమాదు విషయములను రాష్ట్రద్వయమునకు సమప్రీతిపాలనను జరుగుచున్నది. వీనికి విదేశవాస్తవహారిక మర్పి యనియు, సేనాంగమర్పి యనియు, కోశామక్రూడనియు మువ్వరు మర్పితే లేర్పడుటబడియున్నాడు. తమ శాఖాధికారంబులను వేర్వేరుగ నిర్వర్తించుచు, రాష్ట్రైకపరిపాలనతో నెంత మాత్రము జోక్యము కలుగజేసికొనక, వీరు సంయుక్త సామ్రాజ్య పరిపాలనను చేయుచున్నారు. ప్రథముండగు వైదేశికమర్పి రాజకుటుంబమునకు గూడ సమామర్పి డగుటవలన చక్రవర్తికి విదేశ

వ్యవహారముల నెప్పటి కప్పుడు నివేదించుట తటస్థ మగుచున్నది. ఆర్యజాతీయులతో సంఘటనలు సలుపుట, కాలానుసారముగ వారిలో యుద్ధమునకుఁ గడంగుట మున్నగు విహింపదయము లన్నియు వీరి పరములయి యున్నవి. సేనాంగమర్పి సంగ్రామగమయములగు యుద్ధనాయకత్వము నహించి, దానికి తగు సేన్యాటలు చేసి, సామ్రాజ్యసంరక్షణభారమును వహింపవలసియున్నది. ఆస్త్రియాకును, హంగేరికిని వేర్వేరుగ నుండు వైకల్యములవై వీరి కధికారము లేదు. ఈ ప్రత్యేక సైనికదళములును, సామ్రాజ్యవైనికదళములును, అన్నియును సామ్రాజ్యాధికారియగు చక్రవర్తికి స్వాధీనములయి యున్నవి. విదేశాంగమర్పి స్వీయకుటుంబమర్పియగుటచే విదేశవ్యవహార పక్షమున చక్రవర్తి కట్టిపెట్టెనైతే సంబంధ మేగ్గడనో, అట్లే, వైనికవికాయమున కంతకును స్వార్థికారము తననాం దుంచుకొనుట వలన వై న్యాయమర్పితో కూడ నట్టి సన్నిహిత సంబంధము చక్రవర్తికి కుదిరియున్నది. ఇక, ఉగ్రయాంష్ట్రములును సామ్రాజ్యములమున చేసిన ఋణవ్యయములను సరిగా చ్యవహరించుట, సామ్రాజ్యమున కంతకును సమ మగు హయవ్యయములను నిర్ణయించుట మొదలగు సామ్రాజ్యకోశాధికారము నంతయు కోశాంగమర్పి నిర్వర్తింపవలసియున్నాడు.

ఈ మువ్వరు మర్పిలును సామ్రాజ్య ప్రాతినిధ్య సంఘటనలు బుదారులై యున్నారు. దీనికి నూట యిరుగది మంది ప్రతినిధులను చేతి సగముగ ఆస్త్రియా హంగేరియాంష్ట్రములు పంపును. వినను, ఈ సభ యేకస్థము సమకూడదు. మొగగివచ్చినవీరు 60 మందియు హంగేరిగోను, ఆస్త్రియా ప్రతినిధులు 60 మందియు ఆస్త్రియాలోను సభ కూడుదురు. వీరి దేశ కాలమునగు సమక్షానికి, వారి వంతుల ప్రకారము ఒకసూత్రమును ఆస్త్రియానారిని నియమిస్తూ నగరమునందును, మరీ సంవత్సరము హంగేరివారిని బుడాపెష్టనగరమునందును చక్రవర్తి సమావేశము చేయుచుండును. ఇట్లు చక్రవర్తిచే నుపపాదించబడిన సమావేశమున మునుముందు చర్చింపవలసిన సారాంశములు రెండవ రాష్ట్రముయొక్క సామ్రాజ్యసభాభాగమునకు తెలియఁబడుటబడును. అప్పుడు వారు తద్విషయములకు తిరుయంగీకారమును చక్రవర్తికి నివేదించవలసియున్నది. ఇట్లు ఒకరి తరువాత నొకరికి సంవత్సరము విడిచి సంవత్సరమున కుపపాద్యాధికారము లభ్యమగుచుండును. ఆ సారాంశములు ద్వితీయాంశికారమును పడసిన మయ్యెను సామ్రాజ్యమున కంతకు ననువర్తించుటకు చక్రవర్తియొక్క యనుమతిని పడయవలసియున్నది. ఒకవో సామ్రాజ్యసభాభాగములు రెండును, ఒకటితో నొకటి యేకీకరింపవలసియుండదు. తద్విషయములను ఉపపాదనసభవారు పునర్విచారణ చేసి, శిదనంతరము తిరిగి రెండవ సభాభాగమునకు తెలియఁబజుచి వారి యంగీకారమును రెండవ పర్యాయము కోరుదురు. అప్పటికిని వారి యంగీకారము రానియెడల, మరియొకసారి పునర్విచారణయు, అంగీకారావ్యాసమును జరుగును. ఇట్లు ముమ్మాట రెండు భాగములును భావపరివర్తనము సలిపినను,

వారి కేకభావము తగుననియెడల, చెండు భాగములనుండియు సమ భాగములుగ సభ్యుల నికచో చేర్చి వారి నిట్లు మూలకముగ సారాంశమును నిర్ణయించుదురు. కట్టకపడటికి యీ సమావేశమున మూక భావముతో తమ యంగీకారమును వ్యక్తపరచుచు, తప్ప వ్యక్తపరచు యుండదు. ఈ ప్రకారము సామ్రాజ్యప్రాతినిధ్యపు ద్వైయుభయున నాలోచన సల్పినను, సామ్రాజ్యవేషముల నేకాత్మముననే నిర్ణయించుచుండును.

పై సుదహరంచిన సామ్రాజ్యశక్తియునకు మూడు చూలా ధారములు కలవు. 1861-న సంవత్సరమున నాల్గవ రుషోల్ను పుట్టబడ్డవంశజుల స్వస్వాధ్యయములను అవిభాగ్యములని చేసిన

స్థితినిర్ధారణమును, 1873-వ సంవత్సరమున ఆజువనాల్లను పురుషసం తతి తనివాడెను తనకొమార్తె మేరియా టిరీబారు సామ్రాజ్యాధికార మలనడవలయు నని శోరి యేర్పి శ్చయమున కైకోపాధూపతుల యంగీకారము కేకనముగ పొందిన "సంవత్సరమున" ప్రతిక"యన; 1818, 1860, 1867 సంవత్సరములలో పెరిటవ జోసేపు ఆస్ట్రీయా చాంగీల చునన్యగలను సేవించి, వారి ప్రస్తుతిసంకల్పాన్ని తిని నియమ బద్ధముగ సమరహాలనమును నిరూపించి రాజనామా ప్రతీకయును— ఈ మూడును ముక్త్యాలేటయు ఆస్ట్రీయా చాంగీల సామ్రాజ్య పాలనానిర్వహణకర్తయైన కాథరభూతియు లు నిల్చున్నవి.

ఆంధ్రేయ విజయ ప్రార్థనము

చంద్రాల వేంకటాద్రిగారు

కృపితుని నస్త్రయుః సుదను క్త్వినలెక గనునూచుకుండెడి
సుషనుగ నుండు నే నునుజతోభితు సత్వరిచాలనిండు నా
ధిషణుండు జాజ్ భూనరుండు దిగ్విజయం బొనరిండునట్లు స
ద్విషయుని శ్రీజనార్జునుని విష్ణుని నెప్పుడు భక్త గొల్చుడెక.

మ. మగుపాస్యుండు జనాన్యుండు మరెసన్యాచ్యుండు ఏప్రకారం న
ద్వియం బో జాజ్ నృపేంద్రు సర్వజ మిల- విశ్వీర్షితాత్తే ము
గ దిగితింబుగ ధానిధ్య మగుదుక గాన్బింపఁగాఁ జేయుఁగా
గదనంబుద రిపుక్షమాపతులకుఁ గుదోలు మిర్చిల్ల గా
నదరుగుండెలు చేసి పాళుఁగను జేయ- ద్భూ మాతృభావం

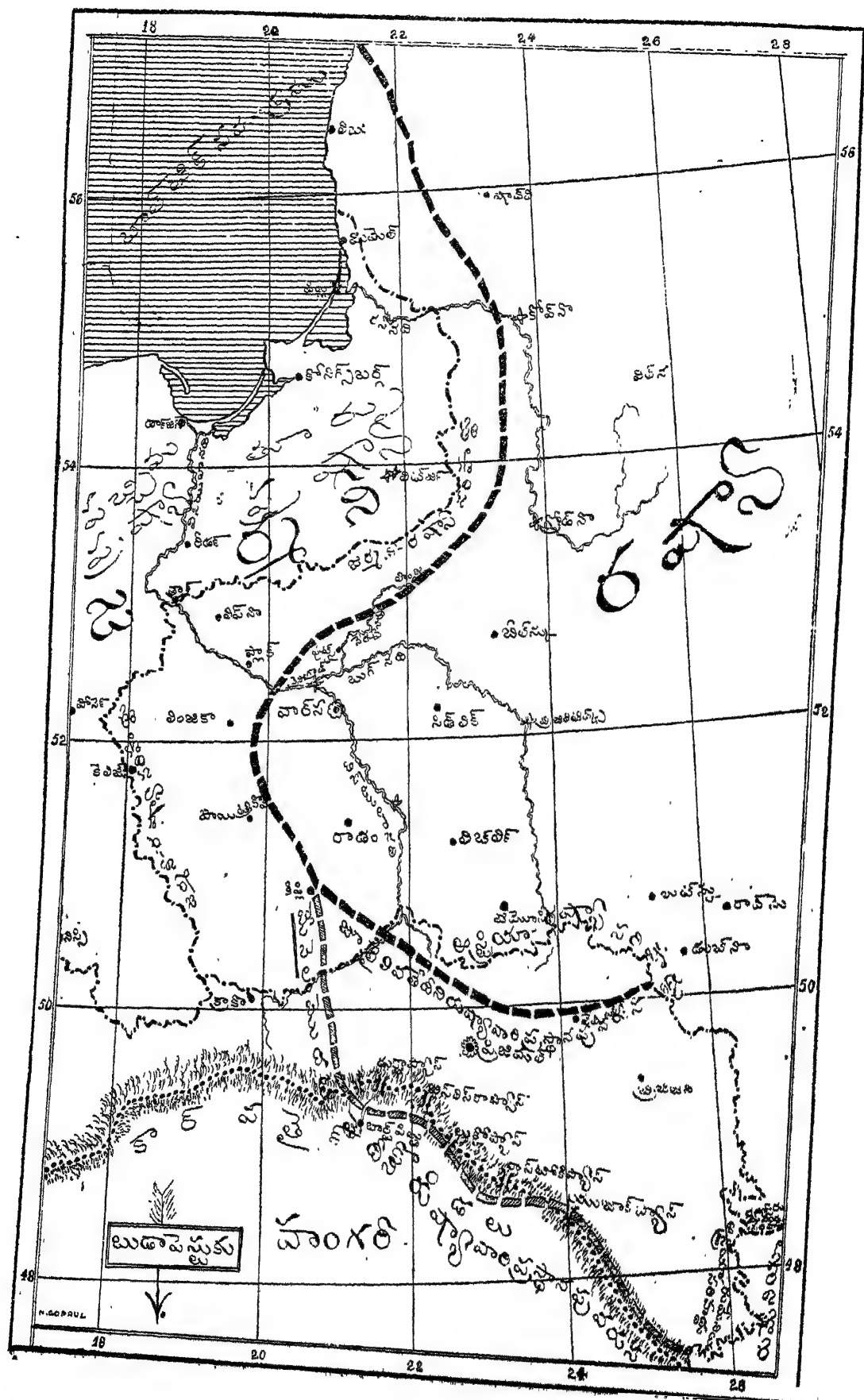
చ. హరిగుండు దున్నుచుండెడి హలాగ్రముచేతను గీటకాదులు
సలివిలి హూచు జచ్చు క్రయ నాశనమొద ిపుక్షతీర్వరుల్
కలహమునగు జాజ్ నృపు ఖడ్గముచేతను శ్రీజనార్జును
డలగుతరంగుగాను గరుణ మృతదృష్టిని జేయు గావుత.

జా. శ్రీరమ్యులుగి లూప న స్ఫురమున- దెబ్బొద బొప్పాణుండై
మేగీరాశిని గూడి సగతసమునక మిత్రాభి యుష్పంగఁగఁ
భారంగం చని యొచ కీ కృగిని- బాలించు బాణ్ణిప్రభు
గారుణ్యంబునక ప్రోమఁగాత భవి- గాభీర్వరుం డేయెడ.

ఉ. హైందవరాజ్యలక్ష్మీదగ నంది కుమూహాలు డెంచు జాయభో
నగదముగాను హస్తపురమంబున గన్దయ నెక్కి- మేలునే
హ్నిగదగఁజేసినట్టి కడు యోగ్యుని జాణ్ణిధరాధినాథు సా
నందుని జేయుఁగాత దగ న్యాయమునక భగవంతుం డెప్పుడు.

అ మృ తాం జ న ము

నా పు ష్ప ప్ర దర్శన ముచాన

యీ పు ష్ప మె సగల జీవది.

నకలు మానులను గొనెన మోసముగలుగును.

తలనొప్పల మాన్పును.
ఁగ్గి నొప్పల బారదోలును.
వాపులరూపు మాపును.
దురదను తొలగించును.
వేలకు వేలు విక్రయము.
వాయుసోట్ల బాపును.
బెణుకుల భేదించును.

దగ్గును తగ్గించును.
పేలుబాధను తీసివేయును.
వెల (1-8-1) లు మాత్రమే.
ఎమిడికిల వెడలగొట్టును.
కీళ్ళసోట్ల పోగొట్టును.
పడిశముల పగిలించును.
పక్షవాతమును పోగొట్టును.

పంచభాషి గుర్తుగల యీ అమృతాంజనమునే చూచి గొనవలయును.

అమృతాంజనమును కొననివారు లేరు.

అమృతాంజనము జగత్ప్రసిద్ధిని గాంచుచున్నది.

చిరునామా:—

అ మృ తాం జ నం డి పో,

7, తంబు సెట్టివీధి, మదరాసు.

వైద్యరత్న, పండిత డి. గోపాలాచార్యులు ఏ. వి. ఎస్; ఎ. ఎం. డి. వారి

సుప్రసిద్ధ ఆయుర్వేద ఔషధములు

జీవామృతము.
ఏకారణముచేత
నైనను శరీరదార్ధ్యము
తగ్గినప్పుడు
రెండు సీసాల మందు
సేవించిన తోడనే
యధాస్థితి శరీరబలము
వర్ధిల్లును. ధాతువులను
రక్షమును వృద్ధి చేయును.
వెల సీసా 1-కి
రు. 3—0—0.
వెల డజన్ 1-కి
రు. 32—0—0.

ఆయుర్వేదాశ్రమ గ్రంథమాల

వైద్యవృత్తి నసలబింప దలంచినవారికి
గాక సాంప్రదాయ వైద్య ప్రణాళిముగ్గుల వారిలకు
సయితము మిక్కిలి ఉపయుక్తములు. ఇందొకొక్క
గ్రంథము నొకొక్క విషయమును శరీరలావలన
ముగ నొనర్చును. విశేష విషయముగా నెఱుంగు
గోరువారు మాపుస్తకములవట్టికొనికొను వ్రాసి
కొనిన బంపబడును. పుస్తకముల సన్నిహితి గొన
గోరువారు మాగ్రంథమాలకు శాశ్వత చందా
దారులగుట నూచిది.

ఇప్పటికి తయారైన గ్రంథములు.

చందాదారులకు	ఇతరులకు
మాధవనిదానము	రు. 3—0—0 3—0—0
అర్చనాశ్రమము	„ 1—8—0 2—0—0
ఆయుర్వేదపరిభాష	„ 1—2—0 1—8—0
పథ్యాపథ్యము	„ 0—12—0 1—0—0
శేషజకల్పము	„ 0—12—0 1—0—0
అగస్త్యవైద్యము	„ 0—3—0 0—4—0
వస్తీకల్పము	„ 0—3—0 0—4—0
ఆయుర్వేదాంగశాస్త్రము	0—3—0 0—1—0
ఆయుర్వేద చరిత్రము	„ 0—3—0 0—4—0
సుశ్రుతసంహిత - చరకసంహిత (అచ్చునొసన్నవి)	

మహర్షి ప్రోక్షములగు ఆ సేవానుబంధము ఔషధములు
ఎల్లప్పుడు సిద్ధముగనుండును.

కేటలాగు ఉచితము.

ఔలిగ్రాఫిక్ అడ్రసు:

పండిట్, మదరాసు

అమృతామలక తైలము.

జ్ఞానవంతులకు
మెదడు వజ్రాయుధము.
ఈ అమృతామలక తైలాభ్యంజనముచే
నీఖిగ్ధమునకు వాడిగలుగును.
ప్రధానాంగముగు శిరస్సు
చల్లబరుపబడుటచే సర్వావయవములకును
సంతుష్టిగలుగును.
6 ఔన్నుల సీసా 1-కి
రు. 0—12—0.
6 ఔన్ను సీసాలు. 12
రు. 8—0—0.

ఆయుర్వేదాశ్రమము, మదరాసు, ఇండియన్ ఔత్తరప్రదేశ్ విశ్వవిద్యాలయము, మదరాసు.

సంస్కృతాంధ్ర గ్రంథములు

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము ఆంధ్రవచన భాగవతము

(పద్యకావ్యము.)

బ్రహ్మశ్రీ శతఘంటము. పోకిటరాజ శాస్త్రి

వ్రాత్రుల సహాయమున ప్రసిద్ధులగు పండితులచే. 1-కి రూ. 6-8-0.

పాఠులు చిరకాలమునుండి సంపూర్ణ పరిశ్రమమునకు బలిపూర్ణించుచున్నారు. భారతముద్రణ పూర్తిగానే ఎత్తుపై పడి పరిమళింపబడినది. కొన్ని ప్రకటితములను ముద్రణ వలయునారు తప్పనిసే మాకు తెలియచేయవలెను. అది, సభ, పిగాట, ఉద్యోగ, శాంతి, అనుభాసన పర్వములు విడిగా పొందుదు. గ్రంథము నామములుగా మంచి శాలికోదేవ చేయబడి, ముద్రణములపై స్థూలముగా అచ్చముగా పరిశీలించుట.

శ్రీగురుజాడ శ్రీరామమూర్తిగారి

కవిజీవితములు

ఇది మొదటిది. ఇందు పూర్వకపుట గాఢముగా వ్రాయబడినదిగాక, ఆధునిక శిల్ప చరిత్రలుగూడ సున్నగా వ్రాయబడినవి. దీనిని పొందుకొనుట చాలావ్యయములు చెల్లెడివి. పూర్వకపుటలోని ముద్రణమును దాని సోపానముగాన చేయు.

అది, సభాపర్వములుగలపుట. 1-కి రూ. 1-12
ఆరణ్యపర్వము సంపుట. 1-12
వివాహోద్యోగపర్వములు సంపుట. 1-12
అనిపాదకము, ఒకటి సంపుట. 5-0

శబ్దాచ్చరణి

శ్రీమదాంధ్ర సంస్కృతాంధ్ర శాస్త్రములను పూర్వకపుటలోని లోపములను సవరించి లక్ష్యనామాయమును శిల్పకావ్యము మొదలుగు సమగ్రములను చేయవలయును. దీనిని పూర్వకపుటలోని ముద్రణముగా పరిశీలించబడియున్నది.

తక్కిన సంపుటలు అచ్చముగా ఉన్నవి.

ఆంధ్ర భాగవతము

బహుశా సోదనానామక ప్రకటితము ఇది మొదటిది. ప్రకటితము ప్రసిద్ధులగు అప్పటికి పాఠుల బాగుగ నున్నది. ప్రతి 1-కి ఖరీదు రూ. 3-0-0 అంధ్ర ప్రకటితము రెండువాల్యములు ఖరీదు రూ. 5-8-0

రూ. 2-8-0

మనుచరిత్ర సటీక

చిన్న ప్రజల మేలు కొలితలను చక్కగా చూపించియున్నది. ఇది శ్రీకృష్ణదేవ రాయల యొక్కయు నావిశ్య. కానుకగా శాస్త్రిగారియు కృత్యము ప్రతిమలు గలవు. ప్రతి 1-కి రూ. 1-8-0

ఇది మొదలుగాగల సంస్కృతాంధ్ర గ్రంథములు ఆసక్తియు మానవ్య దొరుకును. వ్యాఖ్యానములను కోరినవారికి పంపుదు. అనేకులు శ్రీమదాంధ్ర సర్వస్వమును ముద్రాక్షరశాలను 191, నులయ పెరుమాళ్ళపేట, ఎస్.ఎస్.పేటకు చేర్చినారు. ఇంగ్లీషు, తెలుగు, అరబిక్, అచ్చుననుగు నక్కలచేసి చెప్పెదము.

నావిక్ రామస్వామి శాస్త్రిలు అంధు సన్న్,

32 బంగారు పతకములను అనేక సన్మానయోగ్యతా పత్రములను పొందిన
కలియుగవిశ్వామిత్రప్రాచేనర్ టి వి. సుబ్బారావుగారి
ప్రాక్టికల్ మెన్టరీ జం & హిప్పా టి జమ్

అనబడు

సమ్మోహనము

ఇందుగల ముఖ్యవిషయములు, మెస్సర్ దొరిగారిశివితము, సమ్మోహన విద్యాభ్యాసనాపద్ధతి, దృష్టితక్కువ, సభిశిట్టు, అక్షర శక్తి, సమ్మోహనము గచ్చునలను చెరువుగా చూపుట, యీగుష్టు చేయుట, ఎట్టి యుద్ధజుతువునైన గోబరచుకొనుకొమ్మ, అన్యత్ర జరుగు సంగతులు శక్తివలన భరింకొనుట, గాలియందు మునుపైన లేచునట్లుచేయుట, మొదలగు అనేక విషయములున్నవి. మొదటి పాఠ్య పాఠ్యమువల ప్రతులు వ్యయమైనవి. రెండవముద్రణము ప్రియమునకు సిగ్గుగ నున్నది.

ఈగ్రంథమభ్యసించుచో దుస్సాధ్యమగు గోగముల సులభమున నైపుణ్యమును సమోహనవిద్యవలన ప్రతిజూతలను స్వప్రసాదమున చనుగును. అపూర్వమగు యీగ్రంథమువల. 1-0-0 పోస్టాజు 1-2-0

అద్భుతరాజము

సమ్మోహనవిద్య
2 వ భాగము.

అద్భుతమనగా, మనోధైర్యమే. ఈశక్తి లేనివానికి అద్భుత ముండనేరదు. ఈశక్తి సాధించుటనైనన్న యెక్కువ శ్రమకడవలసిన అవసరముండనేరదు. మానసికముగనున్న అన్యగ్రంథముచు చదివి అభ్యసించిన జాలును.

సం. సం. 0 8-0

వైరెండు ప్రతులున్న ఏకకాలమున పుచ్చుకొనువానికి పోస్టాజులతో గ. 1-0-0 మాత్రమే 32 బంగారు పతకములను పొందిన కలియుగ విశ్వామిత్రునిచేయబడిన

ప్రాక్టికల్ మెన్టరీజు మంత్రపు కర్రలు

గుణవివృద్ధి సామ్యు వాపసు యివ్వబడును. ఈకాలమందు తేలు సాము కాదు. ఈ కేసుల అనుభవము పొంది వ్యక్తులతోట జిక్కుచున్నారు. దేహశక్తియునుబట్టి మందులవలన యాదాధులు గలవారు కొందరు. పేలు గాని, హముగాని, కఠినచో విషము బలహీనమగు వగుములకు ప్రవేశించి స్వాధీనము నిష్పించి ప్రకటించుట కర్తవ్యము నిలిపి ఆమితవాదను కలిగించుచున్నవి. విద్యభ్యాస శక్తికన్నను యెక్కువ పనిసేయగలగు మెన్టరీజుములన గొనూరు సేయబడిన ఈజ్జు నుపయోగించి చూడుడు. వట్టివతోట గండుమానుమారులు దాకంచినచో విషమలయము 1, 2 నిమిషములలో నూర్యకృణములకు విడిచిపోవు నందున ది హరింపబడి దుఃఖించువారు సంపాదకములు గలవారు. పోస్టాజు 1-0-0 పోస్టాజు 0-4-0 పాముకర్ర 1 కి రు. 1-0-0 పోస్టాజు 0-4-0 పోస్టాజు పోస్టాజు సహా 2 1-0 మావిలాసము నిట్లు వ్రాయవలెను. మెస్సర్ ఎం.పొంయము. పోస్టాజు 2-30 మాత్రము.

కేసరియొక్క రత్నత్రయము

1. లోత్ర

గంభీరయ నోగనివారికి

శ్రీలకు గలుగు ఋతుకూ. (ముట్టుకుట్టు) లిపిపై
కంఠం గుట అకాలబహిష్టి, మెల జాన్గిగాను, చిక్క-చగాను
పోవుట, కనుగునోగము, సంతానహీనం, కత్తిహీనతి, మలబ
ద్ధకము, హానికావాము, కీళ్ళనొప్పలు, అరికాళ్ళు, అంజేతు
లుగంటి, మొలెలగు శ్రీల వగ్యవ్యాధులను కుదుర్చుటకు
ఇది వజ్రాయుధము.

రెప్టబ్లడ్డి గు. 3-0-0. చిన్నది గు. 1-10-0.

2 అమృత

కత్తుద్దిద్రావకము,

ఇది కత్తిహీనం, కుంభకము, కీళ్ళనొప్పలు, అట్టెము,
తొక్కిందిపోవుట, పోగురొనము, కంఠబద్ధి, మేహక్రమములు,
ముఖకంటానా, కండ్లనొప్పి, నిస్సమ్యక్, కనుగునొప్పలు,
మొలెల వ్యాధులను నివారించి శోగమునకు కంఠిని ముగ్గు
మునకు శేనమును యిచ్చును.

రెప్టబ్లడ్డి గు. 3-0-0. చిన్నది గు. 1-10-0.

3. అర్క

గోనివారికి.

దీనివలన స్వోము, కుంభకము, కీళ్ళనొప్పలు, పుంజా
స్వోము, కుంభకము, మొలెలగు సమస్తస్వోములు నివర్తి
యగుటయేగాక స్వోగిల్లను అత్యాశ్చ్యస్యను కలుగునట్లుగా
నివర్తింతును.

దీని వెల గాడ్డి 1 క గు. 100.

కేసరి కుటీరం

ఆయుర్వేద రోషధిశాల బాదగుప్పి, నందరాను.

1. సక్రిద్రావకము,

గ్రామి అసీనులు:— ఇమాంబివడపిధి.

2. నెల్లూరు, దిగువవారిపిధి.

కామాపెద్ది కుటీరం గుండునారికి

నుచితముగా పంపబడును.

ద్విపాషధములు

ఆర్. మాన్వినువారి గ్లిటోడైను

ఈ విశ్వసనీయమైన మిశ్రమపదార్థము, సివిలు మిలిటరీ
వారివలన వాడబడి, శ్రీపురుషులయొక్క శగనోగములను, తత్సం
బంధమైన గోగములను కుదుర్చుని వారిచే శ్లాఘింపబడినది. ప్రాప్త
నలేగగనే, మూత్రద్వారమునుండి యింద్రియవాహచే గలుగు దీన్లు
నీటివిసర్జనమును మూత్రమునుండి యనుకవంటి పద్ధాము వెలు
గడుటయు, మూత్రాశయముయొక్క పాదము, యింద్రయే మూత్ర
వ్యాధులవైనను చక్కగ కుదుర్చు గలుగును.

వెలసీసా 1-కి రు.

1-12-00.

ఆర్. మాన్వినువారి మూత్రలు. నెం. 2.

సాంస్కరము, డామనియాకలిన జగద్విఖ్యాతిమైన యీ
మూత్రలు ఆంధ్రయవైద్యశాస్త్రములోని ప్రశస్తమైనట్టి, మూలిక
లచే తయారుచేయబడినవి. సేవించినతోడనే పనిజేసి, శాశ్వత
గుణములిచ్చును. అజీర్ణవ్యాధులకును, గర్భముచేడి ఏకాగ్రణము
నలను, సేస్పడిన నరముల నిస్సత్తువునకును, వగవ్రసాదము మరియు
శుక్లవర్ణము, హృదయముయొక్క బలహీనత, పోగొట్టుట కీమూత్ర
లపెట్టినచేరు. మనోపరిశ్రమ జేయువారికి మిగులయుపయుక్తమైనవి.

40 మూత్రలుగల సీసా వెల రు.

1-8-0

విద్రావకము మందు

శగనోగము, మూత్రద్వారమునుండి వెడలు తెల్లపదార్థము,
మూత్రమునందలి నుంట మొదలగు పుంజావ్యాధులైనను, కందు
సీసాలు సేవించిన ముఖ్యమందు, నగనగమైన త్రయాసకులోపై,
సామ్యఖుప్తవైట్టుకొనుచు వైద్యులవెంబడి నెలతిరిగెరు. మైగా
గులోదోగు నుంచి గుండెంపుచూసె యీ మందులో చేర్చబడి
నది. ఇంద్రజాలమునల వద్దగొముగపనిజేసి, తక్షణము పాదను
నివారణజేసి పంటను బోగొట్టును. ఉపశమనము కలుగజేయు
వానినిజేయదని గ్యాంంటీ యివ్వబడును సీసా 1-కి గు. 1-8-0

ఆర్. మాన్వినువారి శ్వాసరోగహరి.

ఈ ఉబ్బుసనివారికి ఒకసీసాసేవించుటచేతనే ప్రబలమైన
ఉబ్బునము, తును, పురాణకర్మలు, పడినెము, కొంతునొప్పిలోనగు
అన్నిచ్చూద్రోగములు నివారించుమంద అగత్యములేని పాదలకు
లోస్తా, ఏల శ్రమజెందెదను. ఒకసీసా సేవించి చూడుడు. తక్షణమే
దానిసంజము తెలిచునగును. ఆపుడు యిది ఆపుషధములను జేసెట
కాలములలో నుపయోగించ నవసరమండదు. శ్వాసరోగములకిది
అపుషధరాజము. హృదయమునకు బలమునొసగి, ఊపిరితిత్తులను
తాగుజేయును. 60 మా. సీసా రు.

1-0-0

ఆరు. డి. కామై అండుకో

నెం. 11. ప్రేరణోష్ఠ, పోగు, బొంబాయి

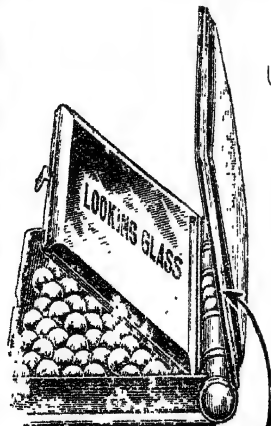
అర్రోచక
హరి

ఇది సాక్షాత్ కనుగొనబడిన
ప్రసిద్ధిజాగి: గాజు బైబిల్ కంటే
ట్లాడ మోర్టిషా కంటే నివారణ శుభ
మయిన దువ్వల పేజీ ముద్రణ.

జ్ఞాతకర్తృత్వపుదిశ్చేయబట్టి నిది అనమానమయిన ప్రశ్న అని. జ్ఞాతకర్తృత్వము మిక్కిలి సాక్షాదముగా నున్నదిగాని, దాని స్వాభావమునకు వైదికధర్మమునకు గల్గు జేయక మిక్కిలి ముఖ్యముగా కలమై యుండును.

ఇందు జేరియుండు ఓవధుల పరిశుద్ధజేతీ యీ యోవధము ననున్న సోగములను నివర్తింపున కై గొట్టి ముగ్ధుని.
దీనినుపశాగించిన శ్రావమునుండి వచ్చెను దుర్గంధ వాయువులను పోగొట్టి మనోహరమున సువాసనను కలుగఁజేయును.
దీనియందు సువాసన యుండుటబట్టి సోగాకు సారాంశ మెవలగువాటి మొక్క- గురువాననలను పరిపూర్ణుఁడగును.

ఇదిగాని నాడలను శుద్ధిని మఱువిన సుహృద్భటులనును ఆనాయాసమున
ప్రసంగించుటకును, పాఠకులు వుపయోగించిన పాఠావస్థను, ఇతర శక్తినికీ అనుగుణమున.

30	మౌర్యులు గలవన పొట్టముయొక్క	భూ	0.16
65	"	"	0.30
185	"	చిన్న పెట్రోల్ డిజిల్ వాహనము	0.40
455	"	నవంబి అంగులమున పెట్రోలు డిజిల్	1.00

సోల్ ఏజెంట్లు:—ఎస్. బే. బ్యాంక్ ఆఫ్ ఇండియా,

3) నెనియప్ప నా నాకొరీళ్ళ, పోడగ నామ.

మణియు :—నుండులు, తలనూనెలు, సువాసన ద్రవ్యములు మొదలైనవి.

యునైట్డ్ ఎలెంట్స్ కమిటీల చుక్కచుక్కలను విమర్శించే వారిని,

2. ప్రాధేనరు గజ్జెప్పి, చవుకయగు గృహానుకూల జావధులు. ఈనాళ్ల ఘనస్థితి గిరిగాం బొంబాయి వారికిని,

8. డోంగేగారి బాలయ్య శ్రమనకున్న,

4. బెలుమాయగారి నొప్పులు శంకునకున్న సోల్ ఏ బెంగులు:—

చి. ఇ తడిమైన పువత్తుల స్నేహంలు తయారు చేయుదును.

కోరిమాండల్ లైన్ ఎస్టాబ్లిష్మెంట్ కంపెనీ లిమిటెడ్ భీమునిపట్నం

(1882 వ-సం॥ ఆగస్టు ౧౦) హిందూదేశపుకంపెనీల గూర్త వసునరించుము, 1912 వ-సం॥ ఆగస్టు ౧౦) లైన్ ఎస్టాబ్లిష్మెంట్ కంపెనీల గూర్త వసునరించుము యొక్క కాన్ఫరెన్సు చేయబడినది. మూలధనము రూ॥ 1,00,000. లు. రిజర్వ్ ఫండ్ రూ॥ 75,001 1/2 లు.

రూ॥ 90,000 లు నికల్స్ వెంటర్స్ వాంట్స్ డిపాజిట్టు చేయబడిన కంపెనీ స్థాపితమైనది మొదట 250000 రూ॥ కంటే ఎక్కువగా 500000 రూ॥ వరకు సుమారు రూ॥ 10,00,000 లు పోలిటీ, డిప్లొమాహోల్డర్లకు పంచికెట్టుడైన కంపెనీ గాను, షేరుహోల్డర్లు, యాక్రిడిట్ ధర్మం లాభాలను పొందిరి.

1906 సం॥ నూటికి రూ॥ 6 లు.	1910 సం॥ నూటికి రూ॥ 106 లు.
1908 సం॥ ,, రూ॥ 6 లు.	1911 సం॥ ,, రూ॥ 60 లు.
1909 సం॥ ,, రూ॥ 80 లు.	1912 సం॥ ,, రూ॥ 30 లు.

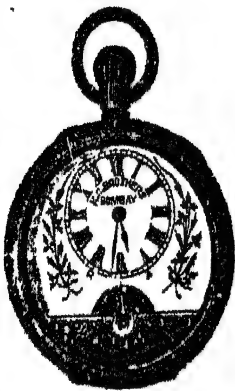
కంపెనీనిగూడు పాలసీలేక డిప్లొమా హోల్డర్లుగా చేరు వారికి డాక్టర్ పరీక్షగాని జాతీయ భేదాలుగాని, స్త్రీపురుష భేదాలుగాని లేవు. కొప్పవారనక బీదవారనక ప్రతివారను చేసెదగుము. వంతు 1.కి రూ॥ 50 ల వో॥ ప్రస్తుతము కొన్ని కంతులు మాత్రము విక్రయమునకు సిద్ధముగా నున్నవి. లాభమును పొందగోరునాకు త్వరపడవలెను. వ్యవధియైన వో వోగరుట దర్ల ధర్మం. కంతుల తా॥ సామ్యులై 1.కి రూ॥ 10.లు వో॥ గెమానులులో చెల్లించవచ్చును. వంతు నామలను పోలిట్టరు 1 ని, వెలగావారులను చేర్చుటకు గాని రోజుంట్లుగా నుండువారు నెల 1.కి రూ॥ 50లు వో॥ కి గొవను సంచాడించ కంపెనీని నిండావారుగాని గాని. షేరు హోల్డర్లుగాగాని, చేసెదలవారు యాక్రిడిట్ విలాసముకు వ్రాచుదగును.

యస్ అప్పారావ్, మేనేజరు

కోరిమాండల్ లైన్ ఎస్టాబ్లిష్మెంట్ కంపెనీ లిమిటెడ్. భీమునిపట్నం.

సగటునెలరుమాత్రమే! మాసాంతమునరకుమాత్రం నిక్కెలుసిల్వరు 8 గోజులకు కీ టిమ్మ జేబుగడి
యొగియు 10 సొంకవచ్చును రు॥ 16-0-0 వి.పి. ఖర్చులతో రు॥ 8-0-0 పగవబడును. వజ్రోష్ణ గ్యాంగ్రినో.

No-1.

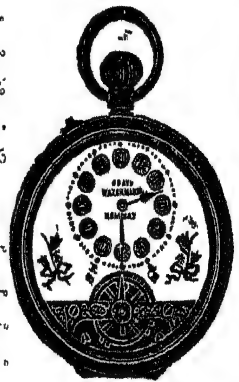

రెనుమాడు రూపుముల పిలవగల బొమ్మగడిచా గునున కొని సామ్యును పాడుచేసిగొనరుదు. ఎనిమిదిగోజులకు కీ టిమ్మ గడిచూరము చాలకాలము పనిచేయును. ధృఢముగా నుండును. కొంఠులో నొక నిమిష మైనను వాగ్గాదు. వాగమున కొకమాటు కీనిచ్చినచాలును. వలయువారు పేరు నిగు నామా గుప్తముగా వ్రాసువలెను.

సర్వీస్ కేసు:—గు. సొకట్టునుండి కె. హంసుస్వగా

రిట్టువ్రా ముచున్నాడు:—గొరపగిరి “వీక్లీ వాచ్” చాలా బాగుగా పనిచేయుచున్నది. దురులో మిక్కిలి అలగుముగా నున్నది. యెల్లములు గిట్టుముగా నుగించబడినది. వా స్పేషియల్ గులకు కి వాచీలు గావలయును గావ పెట్రోనే పుంపుడు.”

No-2.

డోంగ్రే గేగారి బాలామృతము

**DONGRE'S
THE
TONIC FOR**

**BALAMRIT.
I DEAL
CHILDREN.**

మధురమైనరుచి
బిడ్డలత్యంత
సంతోషముతో
బుచ్చుకొనెదరు.

బలహీనులగు,
ఎండిపోవునట్టి
బిడ్డలకు వునరు
జీవనము
గలిగించును.

యోగ్యతాపత్రములు.

జాన్సన్ హైస్కూలు హెడ్ మాస్టరు :—నా కుటుంబములో బాలామృతమును సర్వదా ఉపయోగింపుచున్నాను. దాని గుణములవలన దాని పేరును సార్థకపరచుకొనుచున్నది. అనగా, “బిడ్డలకు అమృతము” (అనివున్నది.) కిరీండుకాన్స్టెబుల్, ఎ.వి. ఎల్. ఎల్. బి.

ప్రాణలాల్ భాయి శంకర్, మెవారులోని శనివార్ మహారాజా సాహేబు కుమారులకు గాని యను:—డోంగ్రే గేగారి బాలామృతము వలన గాకున్నచో ప్రాణమునకే యాశలు వడలుకొనవలసి నంతటి బలహీనస్థితి యందున్న, నా కుమారునికి మీ బాలామృతమును నే నుపయోగించితిని. అతడిప్పుడు సుఖముగానున్నాడు. (అనివున్నది.) ప్రాణలాల్ భాయి శంకర్.

మదరాసు పబ్లిషర్ :—ఎన్ వైద్య అండు కంపెని, పార్కుటవుక్

ప్రొఫ్రయిటరులు :—కే. టి. డోంగ్రే అండు కంపెని, గిరిగాం, బొంబాయి

మీరు సౌఖ్యమును, ధనమును, కోరుదురేని

వైద్య విద్య తక్ ప్రాణవిత్తము

అను 144-పుటలుగల పుస్తకమును చదువుడు

మీ ముద్రావద్ది పాఠ్యపుస్తక పోటీజ్ఞ ఖర్చులుకూడ తక్ మీకు ముప్పించునట్లయినను తీసుకొనుటకు యిష్టములేదా ?

రాజవైద్య నారాయణజీ కేశవజీ వారికి నేడే ఒక పుస్తకమును న్రాయును

20 చీనాబజార్ రోడ్, మద్రాస్.

పోలిక పెట్టెలును కొని మోసపోకుము.

పురాతనవైద్య, మిక్కిలి ప్రసిద్ధిచెందిన అందరివల్ల అంగీకరింపబడిన స్థూలము మరియు సుచాసన ముద్రాగల పెట్టె మరియు

పేటో మోహిని (పాట్యన్)

ఒకటియే. ఈ ముద్రాగల పెట్టె సుచాసన నాలుగు గోడల మరియు పి.సి. అడ్మినిస్ట్రేషన్

హామిలింగ్ నంబర్ 100 హామిలింగ్ బహుముఖ ముద్రాగల పెట్టె.

నం. 1 ముద్రాగల పెట్టెల మా. 2 0 0 | 1 ప్రాసెస్ బాక్స్ మా. 0 12 0

1/2 ప్రాసెస్ బాక్స్ 0 8 0 | 1 డిజైన్ కార్డు 0 12 0

ఈ పెట్టెల డిజైన్లు కృషి, సువాసన ముద్రాగల, భారతదేశపు ప్రభుత్వం ద్వారా అనుమతించబడినవి.

పట్టికలకు తేసింతాను. వారిని

ఆరోగ్యమునుబట్టి నమ్మకాలు, నేడే పూర్తిగాగిరిన తొంబూల రింజిని.

గొర్రెపంపు:— పంపు, కనకము, పత్తిబాధలు, కఫసంబంధమైనవర్గ మున్నగు

విధులకు వర్తించును. చురుకునకు ఉల్లాసము, మెదడునకు భావశక్తిని, శరీరమునకు బలమును, శారీరక సువాసనయు గలిగించుచు ఆరోగ్యమును పొందును.

ఒకటియే మాత్రం పట్టికలకును పాడైనవి:— 80 ముద్రాగల సుచాసన పెట్టె 0—4—0

95 ముద్రాగల పెట్టెలు 0—1—0 100 ,, సుదగమైన పెట్టె 0—1—6

200 ,, సుదగమైన పెట్టెలు 0—7—0 200 ,, సుదగమైన పెట్టె 0—9—0

550 ,, సుదగమైన పెట్టెలు 1—0—0 1200 ,, సుదగమైన పెట్టెలు 2—0—0

వాగదాత! ఆశ్చర్యములతో ఆశ్చర్యము

కారానేషన్ సోపు.

ఇది డిజైన్లుగల ఆనాదేశ్యమైన స్థూలముల ముద్రాగల రోమములను కత్తి తీసివేయుటకును, చురుకునకు గొర్రెపంపు ముద్రాగల కీచునెట్టి తీసివేయుటకును ఒక క్రొత్తసోపు. సులభముగా ముద్రాగల ఆనాదేశ్యము, మిక్కిలి సులభము! మిక్కిలి సాగు! మిక్కిలి సులభము!!!

దీనిని పునఃకొను సుదగమైన సోపు పెట్టె యందుండి కాగిరిములతో చూడవచ్చును.

3 సోఫీలు పునఃకొను 1.5 రూ 1.0.0 సోపు 1.5 రూ 0.6.0

ఇట్టి చోట్లను ముద్రాగల పెట్టెలు కాగిరిములను. ముత్తముగా కొనుక్కొనుటకును మరియు కొనుక్కొనుటకును, కొనుక్కొనుటకును,

షా భగవాన్ దాస్ చూనియల్ అండు కంపెనీ.

177 చీనాబజార్, మద్రాస్.

(A. P.) ୫୭୫ ଟଙ୍କା.

87 రామసాగరి వీధి, మ.దాసు

5 రూ. ప్రైవేట్‌నీ ఆర్డరుకు రు. 1 కి 0.20 కి రూ. పోషించుచున్నదిము.
మేనేజరు, ఆ గుం ర్చదనమాజం. పొండురూ, కుంటూరు జిల్లా

వజ్రగుళికలు

20 మాత్రలు గల డబ్బీ 1-కి రూ. 1-0-0

ధాతుపుష్టికి, బలమునకు, ప్రాణమునకు రక్షిస్తున్నాయి, సరఫటుత్వమును కారణములు. రక్షిస్తున్న మంచి ఆరోగ్యము మూలము. ఆరోగ్యముబహిరంగ శరీరవ్యాధి, యామమువలనను, జీతేంద్రియత్వమువలనను గలుగును. వ్యభిచారము, సుఖరోగములు, దురభ్యాసములు, విశ్రాంతి లేకుండుటయు, ఆరోగ్యమునకు హానినిజేయును. దీనివలన శుక్లవర్ణము, స్థలము, శక్తిలేకుండుట, అగ్నిహూంద్యము, భయము, కంపము, చురుకుదనము లేకుండుట మొదలగునవిగలుగును. పై జబ్బులకు వజ్రగుళికలు వజ్రాయుధమునంటివి.

జీరరసాయనము

25 మాత్రలు గల డబ్బీ 1-కి రూ. 1-4-0

భుజించిన నస్తుప్రలు అజీర్ణమువలన రక్తమునకు సరిగా మారినందున మిగిలిన రోగములకు కారణమగును. ఆకలిలేకపోవుట, అగ్నిహూంద్యము, మలబద్ధము, కడుపులో శూల, ఆరుచి, త్రేపులు, వికారము, గుండెలోను గొమ్ములోను మంట, బరువు, తలనొప్పి, తలదిమ్మ, చిక్కిపోవుట, చలిజ్వరము, వెన్నుపూసమీదను. ప్రక్కను, గూళ్ళలోనుపోటు, ఆయాసము మొదలగునవి కలుగును.

అజీర్ణము వీనికి ప్రధానకారణము. జీరరసాయన మాత్రలను సేవించిన తీర్థ శక్తి, హెచ్చును. మలబద్ధము మానును. రక్తము పుష్టిజెందును. ఆకలిహెచ్చును.

వేలకుమందు

వెల సీసా 1-కి రు. 0-4-0 వి. పి. సహా 0-8-0.

ఈనూనెను తలకురాచిన పేలు ఈపినశించును. చర్మమునకు వెండ్రుకలకు హానియూడక వెండ్రుకలు పెరుగును.

అమృతాంజనము డిపో, నెం. 5, 7 తంబుశెట్టివీధి, మదరాసు.

జ్వరహరి

సీసా 1-కి వెల రూ 0-12-0

జ్వరము శరీరమునాడు రక్తభేదము, రక్తగతి భేదమువలన గలుగును. సాధారణముగా నీటి, గాలి, స్థలపుమాద్యువలనను దేహమునకు హానివలనను జ్వరము వచ్చును. జ్వరహరిని ఆయిదాపూటలు సేవించిన పట్టు విడుపు జ్వరములు, చలి పురాణజ్వరములు మొదలగు సమస్తజ్వరములు మానును; కొద్దిదినములు సేవించిన శరీరము యథాస్థితిజెంది ఆరోగ్యము గలిగియుండును.

దంతశూలహరి

వెల సీసా 1-కి 0-8-0 వి. పి. సహా 0-12-0

దంతశూలకు తైత్వము, రసపట్టు పుష్టిపన్నులు, కుచ్చిన కదిలిన దంతములు మొదలగునవి కారణములు. నొప్పిగలచోట దూదిని మందులో తడిపిచెట్టిన నొప్పి వెంటనేపోవును.

కర్ణశూలహరి

వెల సీసా 1-కి రు 0-6-0 వి. పి. సహా 0-10-0

ఈదానకము నలన చెవిపోటు, చెవినుండిచీము కారుట, చెవిదిబ్బడ మొదలగునవి వెంటనే నయమగును. 5, 6 బొట్లను చెవిలో పోసిన బాధ వెంటనే తగ్గును. మగట యుండదు.

రోమహరి

డబ్బీ 1-కి రు 0-8-0 వి. పి. 0-12-0

ఈ భస్మమును నీటిలో గట్టిగా కలిపి పట్టించిన రోమములు రెండు నిమిషములలో మొదలంట రాలిపోవును. దీనివలన చర్మము నలుపెక్కును, మంటయుండదు, రోమములు రాలిపోవును.

అమృతాంజనము డిపో, నెం. 109, ప్రెసిడెంట్, పోస్ట్, బొంబాయి.

అమృతాంజనము అన్ని నొప్పులకు మంచిమందు

ఆమృతాంజనము

ఆమృతాంజనము గాయము పుండ్లకు ఘనమయిన మందు

చక్కని డబ్బీతో సహా సీసా 1-కి రూ. 0-8-0 ప్రతియూట నూడదగినది.

ఆమృతాంజనము లోకప్రసిద్ధిని బడసియున్నది. ఆమృతాంజనము అన్ని నొప్పులకు సింహామృతము.

ఆమృతాంజనము అమృతశబ్దమాదినిగల మాయమందుగాను.

నకలుమందులవలన మోసముగలుగును.

పంచభాషచీటిని చూచికొనిన మోసముగలుగును

ఆమృతాంజనము అంజనశబ్దమునమునగల నకలుమందుగాను.

ఆమృతాంజనమునకు సాటియైనమందు ఆమృతాంజనమే.

ఆమృతాంజనపు జగత్ప్రఖ్యాతివలన దేశమునందంతటను ఆమృతములు అంజనములు ఎలసినవి.

దంతచూరము

ఈ దంతచూరముతో పండ్లు తోముటవలన చిగుళ్ళనుండి రక్తము స్రవించుకుండును. నోటి దుర్గంధము లేక యుండును. పండ్లు ముత్యముల వలె తెల్లగానుండును. అనేకులవల్ల ప్రతిరోజు వాడబడుచున్నది. సర్వసామాన్యముగ వాడుటకు దగియున్నది

డబ్బీ 1-కి 0-2-0 డజన్ రూ. 1-2-0

ఒకసారి వాడి పరీక్షించి చూచుట యుక్తము.

పంక్తపోటుకు తీపులకు మంచిపొడము.

పండ్లకు బలమునిచ్చును. ప్రతివారము వేలకు వేలు డబ్బాలు విక్రయము.

మోహినీ తైలము

స్త్రీ పురుషులు వాడుటకు యోగ్యమైనది.

మొదడుకు చలువ జేయును. కండ్లకు చలువజేయును

వెండ్రుకలు పెరుగును. వెండ్రుకలు రాలకుండును.

వెండ్రుకలు నునుపుదేరును. మనోహరముగానుం

డును. సునాసన గలిగియుండును. స్థూనిద్ర, విశ్రాంతినిచ్చును.

5 పలములుగల నూనె సీసా 1-కి రూ. 0-12-0

తామర తైలము

డబ్బీ 1-కి 0-4-0

తామర ఒకవిధమైన పురుగువలన చర్మము మీద గాని, వెండ్రుకలలోగాని, నోళ్ళలోగాని, పుట్టనచ్చును. పురుగులలోని భేదములుబట్టి తామరలోను రెండు మూడు భేదములు గలవు.

రాజారాణి గుచ్చుగల తామర తైలము పూజి నాశకములగు చాలమంచి మందులతో నయారు చేయబడి ప్రఖ్యాతిగాంచినది. అనేక యోగ్యముం డియున్న తామర నాలుగునుసాములు రాచిన తోడనే పోయినదని వేలమూడి మాకు స్రాసి యున్నారు. గాన, తామర, తీట, ఏనుగ గజ్జ మొదలగునవి గలవారందరు ఈతైలమును ఒక సారి వాడి చూడ గోరెదము. దీనిని రాచిన మగ టయుండదు. చర్మము నలువెక్క-గు, పుండు పడదు.

సిద్ధాంతము!

దివ్యావృత్తము!

ఆనందనిధి

సకలజనులకు సాధారణముగాగలుగు వీర్యవృద్ధికాణములను, తత్పరిహారమును సాంగోపాంగముగ నెఱిగిన జైదరి పండితులకవసరమగు బుద్ధిశాసనముగా, నేతృత్వవీర్యవృద్ధిని ఆనందనిధి కంపెనీ ప్రజలు సాందరముట యెల్ల తఱిగినదియే. అభిని మొదలగు లాహరిపదార్థములగుటచే గుండుల జీవించుచున్నవారు లోకమున గలరు. అట్టిగుండులచే

లక్ష్యాల మేదోయొక విధమున మనస్సునందు గలిగిన వెనుక దాని చేగలుగు చెడుగులకు పేరలేదు. కావున నట్టి వండులను బుద్ధులొని తీరిన దుఃఖములకు లోనుగాకుండుటకై హెచ్చరించెదము.

పూర్వకాలమున మనవారలు కందమూలముల భుజించుచుండినందున వారలందఱును చాలకాలము బ్రతుకువారలుగను బలకాలురగ నుండిరి. అప్పుడేగాక యిప్పటివారిగు ఇటలీ దేశస్థులలో ననేకులు, “కందమూలముల భుజించుటచే దేహము బలపడుచున్నది. వీర్యము వృద్ధియగుచున్నది. జానిచే వ్యాధులధికముగా రాదు. బలమైన పుత్రులు పుట్టుదురు. ఆ బిడ్డలకును, తీట గజ్జి కురుపులు, అల్పాయువు మొదలగు మర్దుదాము లడుగంటును. ప్రాణులును చిరజీవులై యుండురు” అని చెప్పెదరు. అట్లుగుటచే వనమాలికలు చేరిన మందుల సేవించుట యుత్తయోత్తమ మార్గము.

అట్లుగుటచే మేమిప్పుడు మూలకల చేతచే “ఆనందనిధి” యను మాత్రలచేసి తక్కువవెల కిచ్చుచున్నాము. ఈ యానందనిధి యానందనిధి యేర్పయనిసేవిచు ప్రతివారును వెనదియక చెప్పగలరు. ఈ మాత్రలను సేవింపవలసినవార లెవరినె:-

- (1) యౌవనవంతులైనను బలహీనులు, (2) గణకాక, మహాచి మొదలగు గ్రామాలచే చిక్కిన దేహము గలవారు, (3) చదువునందే తమ కాలమును వినియోగించుచుండుటచే కపాలమునకు ప్రాప్తమెక్కి జ్ఞానక శక్తిని వారలు (4) స్వస్థిస్థలము గలవారలు (5) వనోనిబ్బరము లేక గోగలుపాలయవ వారలు (6) కన్ననంగలు తిని యుష్ణాధిక్యముచే నిస్సాగులయినవారు (7) దేహమునకు బలమెక్కించి యోగాదులభ్యసించ గోరువారు.

ఈమాత్రలు పురిమను మాత్రమెగాక శ్రీలును నిర్భయముగ నుపయోగింపవగును, ఈ మాత్రలంతమాత్రమేగాక, యెన్నిమందులు తిని నవచిని పోటునునరముల యాడును సోమరితనమును, బలహీనమును గలుగును. ముఖమువాడును. ఈ దుర్గుణము లన్నిటిని ఆనందనిధిమాత్రము పోగొట్టుటయే. కావున నందఱును ఈమాత్రలను సేవించి మహావానందము నందు దురనియే తక్కువవెల నుంచి యున్నాము.

48 మాత్రలుగల బుడ్డి 1 టీ వెల 1.0.0 పోట్లేజ 0.8.0.

మంచిరమయము! వేనవేలు ఖర్చుబడినది!! వెనుక దొరకవు!!! ఈపంచలు కొనువారికి, పంచ 1.కి అక్షరాలాపాటుము.

కొత్తగొన్ని కొండ్రుడ్రప్రలాపము అను గ్రంథముకటి ఇనాము.

మేలైన జపాను పట్టు పంచలు

వాచకులారా! శృంగారమున్ను నాగరికతనున్నుగల పట్టుపంచలు పండుగ దినముల ఆనందముకొరకు తెప్పించి విక్రయించినది పోగా మిగత కొద్ది పంచులమాత్రమే యున్నది. ఇందులో ఎరుపు పచ్చ ఆకు పచ్చ, రోహ, మేనుగ్గుం ఇత్యాదిరంగులుగలవి, శ్వాసనీయమైనవి, త్వరపడుదు.

5 క్ష మూగనిడివిన్ని 2 క్ష మూగ పెడల్గుల పట్టుపంచ 1 క్ష 2.0.0
పంచ 1.కి తపాల ఖర్చులు 0.4.0

డిటా తెండు పంచలు కొనువారికి తపాలఖర్చులు ఇనాం.

ధనలక్ష్మికంపెని, రి. వెంకటేశ మేస్త్రిపిడి, సాహుకారుపేట, మద్రాసు.

కప్పుమందు

ఇది ద్రవ రూపమున నుండును. దీని యందు గొంచెమెత్తి పూసినవెర సిన వెల్లుకలు నలుప గును. రెండు మూడు మందులు పూయవలయు నను శ్రమయిందు లేదు. ఒక్కటేమందే. దీనినప యోగించిన వెనక ముఖ మునకు నూతన మైన కాంతియు వశీకరమున కల్లుట చేత వృద్ధులును యవ్వనరూపమున నుండు రు. గవర్న మెంటు ఈ ద్యోగస్థులకులను ఇతరు లకు నిది యమూల్యమైనది. దీనిని పూయుట చే దేహమున కెట్టి యాప దను కలిగింపదు.

సీసా 1-టికె వెల 1-0-0
పోస్టేజి 0-3-0

నన్ని పాత తైలము

యవ్వన పురుషులు కొందఱు మోహంధులై ఆభ్యంగనము యేరము చేసికొను దినములందును. జాగ్రత్తమెయి నుండు వండుటచే

దేహబలము తగ్గనుతగ్గను జన్మి రోగము ప్రాప్తించుచు ఆట్టి జన్మలు, ఈ తైలమున స్నానము చేసిన పటావంచ లగును. ఇంతే గాదు. జ్వ రము వదలినవారు ఈ తైల ముచే నధిక లాభము నందం గలరు. విద్యా ధనులొక్క రొక్కరునుదీనిని వాలాయ ముగ నుపయో గించు టచే నష్టములు తల్ప త్రిప్పకనులు చుంటు సామరితనము మొదలగు వానిని జిక్కురు దీనినే తైలామృతమని వ్యవహరిం తురు. ప్రతి యింటి యందు

దీనిని మంచి నూనెకు బదులు స్నానము చేయునపుడంతయు నీ తైలము నుపయోగించు చుండినయెడల నెట్టి వ్యాధులురావని చెప్పనగును.

15 తులముల టిన్న 1-టికె వెల రు 1-0-0
పోస్టేజి 0-3-0

వాణికిరణ లేహ్యము

దేహపోషణకు దిగిన

లేహ్యములయందు నిగి మి న్నయైనది. ఎట్టి కాగణముల చేత దేహ దార్ఢ్యమును బోగొట్టి కొనినను ఎప్పుడో వలె నాపతేట్యము గలుగు టకు నీ లేహ్య సేవ మే ప్రధానము ఈ లేహ్యము విశేషముగా కేరళ దేశస్థు లచే వాడబడుచున్నది. ఈ లేహ్యమును సెలించుటచే వాయువు లన్నియు, తిల త్రిప్ప, నీరూతు పసరు

పడుట, ఓకరింతి మొదలగునవియు, కాళ్లు నెనుల నలుపులు మేహములు, రొమ్మునొప్పి, పెగరోగములు ను దలగుభయం కర వ్యాధులు పోవును ఈ లేహ్యమును మండలము గోజులు సేవించిన యెడల వృద్ధ చిహ్నముల బోగొట్టి యమిశా నమును గల్పించును. వాన కాలము మంచు కాలము చివర కాలముల యందును ఈ లేహ్యమును దిన్న వాంలకు వణుకుండదు అనగా నధిక బలము గలుగునని యిట్టి ప్రాయము.

24 తులములు లేక ఒకసేరు లేహ్యము వెల 2-0-0
పోస్టేజి 0-4-0

రెండు సార్లు ఒక్కటే తడవ తీసిన పోస్టేజి ఈ చిరుము.

దారుధ్యపద ద్రావకము

ధాతువృద్ధికి నేవంపనగిన లోహము ఇనుము. ఇనుము తిన్నవారికి నజ్జవు. రాగు మునెలవలెను లేదని అగ స్థాగ్రుల వచించియున్నారు. వీనిని సేవించుటచే మునుపుండిన బలము కన్న విశేష బలము వచ్చుననుటకు నూచుకొని పరీక్షింపవచ్చును. ఈ ద్రావకమును తీసి సేవించి గుణముల గ్రహింపుడు. ద్రావక సేవనముచేగలుగు గుణములు.

1, ఉష్ణముచే రాతెకి వెల్లుకలు మెరుగును. కాలిచేతులు కండ్లనుంటలు పోవును 2, ముఖమునకు దేజస్సు నిచ్చును. 3, వాతమును ఉష్ణమును పోగొట్టును. 4, కాళ్లు సేతుల దుశ్చలమునణగి నొప్పలను పోగొట్టి బలము నిచ్చును. 5, ఆకరికిని జీర్ణత క్షిని కలిగించును. 6, నడవిననరముల బలిష్ఠముగ చేయును. 7, వచ్చ కామిలా, పాండువు, గుల్మము. కాళ్లు దీగులు వాపు, గుండె నొప్పికలవారు 8 గోజులు సేవించిన గాలును. (అర్ధమండలం) 20 గోజులకుచ్చు ద్రావకం సీసా 1.కి 1.4-0 (ఒకమండలం) 40 గోజులకుచ్చు ద్రావకం సీసా 1.కి 2.0-0

మా కంపెనీ యందుండు ఏ సామానులు తీసినను పోస్టు ఖర్చులు తీయువారే భరింపవలయును.

చిరునామా:- ధనలక్ష్మి అండుకో, నెం 6, వెంకటేశ మేస్త్రీవీధి, మద్రాసు.

అశేపలు పృథివీని చేయుచున్నారు.

పంచభాసచీటిని చూచుకొనిన మోసముగలుగుదు.

అమృతాంజనము దివ్యామృతము

అన్ని నొప్పులకు సంజీవి వంటిది

ఎమిడికల వెడలగొట్టును.

బెఱుకుల భేదించును.

దగ్గుచు తగ్గించును.

తేలుభాధను తీసివేయును.

నురదను తొలగించును.

కళ్ళపోట్ల పోగొట్టును.

పార్శ్వపునొప్పులుమాన్పును

తలనొప్పులు, నాయుపు

నొప్పులు, పక్షవాతములు,

వాపులు, గాయములు,

పుండ్లు, వీటికిన్నిటిక

అమృతాంజనము.

అమృతము.

ఈమందును రుద్దగానే చెమట

పట్టుటవలన శరీరమడిలి

దుష్పదార్థములను

తొలగించి దేహమున

కానోగ్యము గలిగించును.

నొప్పులు తీసివేసును.

అమృతాంజనమును

విదేశములలో కూడ

వెనుకదాచుచున్నారు.

ననమూలికిలచే తయారు

చేయబడును.

నల సీసా 1-కి 0-8-0

డజను 1-కి వెల 5-4-0

అమృతాంజనము అన్ని నొప్పులకు సిద్ధామృతము

చక్కని డబ్బీతో సహా సీసా 1-కి 0-8-0 లు మాత్రమే.

AMRUTANJAN DEPOT.

109, FRERE ROAD
FORT, BOMBAY.

7, Thumbuchetty street,
G. T. MADRAS.

ఇంగ్లీషు నైకిలు ఇంజీర్లింగు కంపెనీ.

23. ప్రాజెక్టు మదరాసు

టోకునగాని, చిల్లరనగాని కొనదలచినవారికి మా వెలులు మిక్కిలి చౌకయిన మహాజలకు విన్నవించు కొనుచున్నారము. మా ఫరమునగు నైకిళ్ళు, మోటారుల వ్యాపారమునకు కావలసిన సామానులన్నియు దొరకగలవు. అనేక రకముల మోటారు సైకిళ్ళు స్ట్రోబరుకార్లు స్వీసుకార్లు మేము దిగుమతి చేసికొని యున్నాము.

రోవరు, సో, మోటారు సైకిళ్ల ఎజెన్సీలకు దోంగ గోనరు, గెలై, రజివిట్టర్లు, సెన్ టూ, సో, మున్నగు యంత్రముయిన అనేక సైకిళ్ళు ఏజెన్సీలు సలుతము మా వేయై యున్నవి.

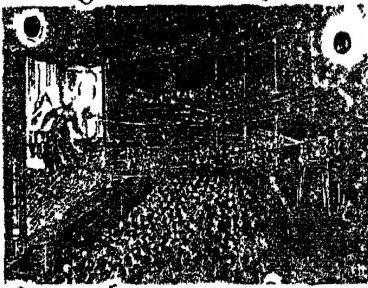
హార్మోనియముల తయారుజేయుటలో ఘోషకుడగు నానిని నియమించి, యీ హార్మోనియముల వర్తకమును వృద్ధిచేసియున్నాము. కొనువారికి తృప్తిని గలిగించుకొని ఏవిధమునవి కావల యునని నావిధముయినది స్వయం చేయబడును.

నెప్రూక్, స్వోక్, వాటర్ మేక్, పౌండ్ పేనాలు, బిడ్డలకు పయోగించు తోపుడుబుట్ట, మూడుచక్రముల త్రొక్కడు బుట్ట, స్కూటర్ మంచములు, గ్యాసు దీపములకు వేయునట్లులు (మేట్టిల్లు) కూడా మావద్ద దొరకును.

అన్ని రకముల సరికులను గురించిన కేటలాగుకొంగు న్రాయుడు.

ఆంగ్లేయభాషతో ఉత్తరముల వ్రాయవలయును.

రూపాయల పంట

మావద్ద 1 సాంద్రపు బయస్కాపు, 2 లాల్ బయస్కాపు, 3 మింటు ఫోటో గ్రాఫ్ యంత్రములు, 4 యంత్రపు ఫిలుములు, 5 క్రొత్త పాతఫిలుములు, 6 బయస్కాపు ఫిలుములు తీసే యంత్రములు, 7 మంచిదీపములు, 8 తల వెంట్రుకలను నలుపుజేసే రంగు, 9 మెరుగువెట్టే ద్రావకములు, 10 ఈశ్వరప్ప పంతులుగారి గ్రంథములు విక్రయించబడును. క్యాటలాగునకు వెంటనే వ్రాయవలెను.

కారనేషన్ బయస్కాపు కంపెనీ,

విజయనగరం, విశాఖపట్నం జిల్లా.

వ్రాంచి:—ఉస్మాం గంజాం జిల్లా.

విశ్వరూప చింతామణి

ప్రతి 1-కి వెల 1-6-0

ఇది ప్రసిద్ధమైన అనేక గ్రంథములను శోధించి సంగ్రహముగా, సామాన్యజనులకు దొరుకుటకు సులభమైనదిగా రచింపబడినది. చింతామణి రచన కోరికలను నేగవేస్తునట్లు ఈ గ్రంథము ప్రతిదినము సుమారు నీ నాదోపు నడిగి కార్యముల నెరవేరునట్లు ఈ భాగములను యిమలను దలిపి విశ్వరూపమును గురిగజేయును. పంచ పక్షికావ్యము, శతావ్యస్తోత్రములు, స్వప్న స్థలములు, శుభాశుభ శోధనములు, గోళి పలుకుల ఫలములు, కన్యకాశ్రమి వాగ్దానములు, మహాదాన (నక్షత్రదీప) భుక్తులవనము, దినఫలము, మానఫలము, గోచాగఫలము, శారాఫలము, చంద్రఫలము, సాముద్రకము, ప్రయాణమునకు సరిగదినములు, వివాహగర్భాదానాన్న ప్రాశవాది శుభకార్యముల కుత్తవనములందులు మొదలైనవి, దీనియందు కేర్పరిగి యున్నది.

ఆర్. సరసిహారావు.

ఆమజడ్డు లాజ్జీ, పిట్టూరికోడ్డు,

రాయపేట మదరాస్.

కలరామాత్రలు

డబ్బీ 1-కి 12 మాత్రలు వెల రూ. 0-6-0.

కలరా వ్యాధిగ్రస్తులను తగినవిధమున అంటుజాడ్యము. ఇదిగాలి యందు నీలముగాను పరమాణుప్రభవన విషపురుగులు చేరుటవలన గలుగును. తగిలిన వెంటనే మందును తినుట అవశ్యకము. కలరాయున్న చోట నీటిని కాచి త్రాగుట యుక్తము.

కఫహరి

సీసా 1 కి రూ. 1-0-0 వి. పి. సహా రూ 1-4-0.

దగ్గు శ్వాసకోశములందు బలహీనతవలన ఏర్పడును. ఇది అనేకవిధములు. శ్వాసమునలన ఏర్పడిన దగ్గు. శీతకాలమున ప్రబలింప దగ్గు. శ్వాసకోశముల సూక్ష్మ నాళములందు ఏర్పడుదగ్గు, ఉబ్బుసము, తుయ దగ్గు. దగ్గుకు సేవించవలసినమందు దగ్గువిధమును బట్టి యుండును

కఫహరి చూర్ణము

చిన్న డబ్బీ 1-కి 0-8-0 (6 డబ్బీలమందు గలది)

1-కి వెల రూ 2-0-0.

ఈ చూర్ణము వనమూలికలచే చేయబడినది. దగ్గు, ఉబ్బుసము, కాసదీనస, శ్వాసజ్వరము మొదలుగానికి మిగుల ఉపయోగించును. దీని పేటలూచుకొనుట మంచిది.

గహణిమాత్రలు

20 మాత్రల డబ్బీ 1-కి రూ 0-8-0 వి. పి. 0-12-0

రక్తహీనతములు, బలహీనతములు, అగమ్యతేజములు, అస్థివిచ్ఛేదములు మొదలుగనునవి ఈ మాత్రలను మూడుపూటలు సేవించినచోడనే నిలిచిపోవును. వీనిని పిల్లలకుకూడ వాడవచ్చును. గుణము వెంటనే కనుపడును.

అమృతాంజన. డిపో, నెం. 6, 7 తు.బు. శెట్టివీధి, వార్జిటవుక, నందరాసు.

గజికితైలము

వెల డబ్బీ 1-కి రూ. 0-8-0 వి. పి. సహా 0-7-0

గజ, చీడ శరీరమంతట న్యాపించి ముఖ్యముగ చిన్న పిల్లలకు విశేష కాధరు గలిగించుచున్నది. ఈ తైలమును నాలుగుపూటలు రాచిన తప్పక పనిజేయును.

మూలశంకకుతైలము

డబ్బీ 1-కి వెల రూ 0-12-0

మూలశంకవలన ఆసనముదగ్గర చర్మము లావు బారి క్రమముగ చిన్న చిన్న మొలలు ఏర్పడును. ఇది శ్వాసకోశపు మందతవలన (Torpid liver,) గలుగును. అతికాక, బడలిక, విశేష కాలము ఒకచోట కూర్చుండుట, మలావరోధమువలన బహిర్దేశమునకు పోవునపుడు, ఇతర సమయములందును రక్తముపడును. విషవక కొంతకాలమువాడిన మూలశంకకోగము తగ్గగలరు.

చుండుకు నూనె

వెల సీసా 1-కి రూ 0-6-0 వి. పి. సహా 0-10-0

ఈ నూనెను రాచిన చుండు, పిట్టరాలుట, జిల, గోకుడు పుండ్లు మొదలగునవి మూనును. దీనివలన వెండ్రుకలకు హానిగలుగక చక్కచక్క బెరుగ గలవు.

నుఖిబోగి తైలము

డబ్బీ 1-కి రూ 1-0-0 వి. పి. సహా 1-4-0

అన్ని విధముల వ్రణములకును, కొరుకు పుండ్లకును ఈ తైలము ఉపయోగించును. ఈ తైలమును రాచిన పుండ్లు మానును. లోపలికి మాత్రలను తినవలయును. అన్ని గాయములను మాన్పును.

కుష్టుకుతైలము

డబ్బీ 1-కి వెల రూ. 0-8-0 వి. పి. సహా 0-12-0

ఈ తైలము పొడలు, బొట్టి, కెలుపు, నలుపు, కుష్టులకు రాయుటకు ఉపయోగించును.

అమృతాంజనము డిపో, నెం. 109, శ్రీరంగేశ్వర, బొంబాయి.

అమృతాంజనము అన్ని నొప్పులకు అమృతమువంటిది

నెల స్వల్పము!

శలమధికము!!

అమృతాంజనము

పక్షవాతమునకు పరమాషధము

తలకొప్పల మాస్కరు. వాగుపోట్ల బొప్పున.
పార్శ్వపుకొప్పల బొంబోలును. పోట్ల పోగొట్టును.
వనమూలికలచే హిందూ దేవ మూగు
తయారుచేయబడు మంచిమందు.
సువాసనగలిగియుండును.
దీనిని విదేశములలో కూడ వాడుచున్నారు.
పంచభాషచిహ్న చూచికొనెన మోసము గలుగను.

పడితే మూ.

కీళ్ళపొట్టు.

తలనొప్పి.

అన్ని నొప్పులకు సంజీవి వంటిది

శాధోపశమనము సుఖసాధనముగదా! రక్తమూసమయమైన శరీర మన కవిధములైన
శాధలకు బాల్సుకుచున్నది. తలనొప్పి, కాళ్ళనొప్పలు, పడితేము మొదలగుశాధలు సుఖమునకు
భంగమును గలిగించుచున్నవి. శాధనుదీసి వేసి సుఖమును గలుగ జేయుటకు ఆ ముఖ్యము సిద్ధ
క్రియ యని యనుభవమువలన గనుగొనబడినది. లక్షలమంది దీనిలాభములను బాగుచున్నారు.
దేశ దేశములందు దీనిప్రభావము కొనియాడబడుచున్నది. అన్నినొప్పులకు సద్ధామృతము! సుఖ్య
నలయును.

గొప్పగొప్పవారిచే వేలకువేలు యోగ్యతాపత్రములు పొందియున్నది

అమృతాంజనం డిపో,

పోర్టు, బొంబయి లేక మదరాసు

చక్కనిపట్టితో

నెంబా 1-4 0-8,0

